ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԹՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
1
ՄԱՅԻՍ
1931

1 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1558

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՅԱՐԱՃՈՒՆ ՈՒԺԸ

Տարիները առաջ, Մայիս Մէկի տօնին առթիւ, աւելի շատ ընդհանուր սկզբունքներն էին որ տեղ կը բռնէին կոչերու մէջ, իբրեւ նշանախօսք։

Աշխատանքի տօն է Մայիս Մէկը, եւ անշուշտ Աշխատանքի փառաբանութիւնը վեր՝ ամէն բանէ։

Բայց, տարիներ առաջ, նշանախօսքերը չունէին այնքան թանձրացեալ, գործնական բովանդակութիւն, որքան այսօր։ Մանաւորապէս Մեծ Պատերազմէն յետոյ, ընկերվարութիւնը բարձունքներէն, բեմերէն իջաւ փողոց, առօրեայ կեանքի ժխորին մէջ, եւ կը ձգտի լուծումներ գտնել, ելքեր ցուցնել, փոխանակ միայն սկզբունքներ քարոզելու։

Այս է պատճառը որ, տարուէ տարի Ընկերվարական Աշխատաւորական Միջազգայինը իր կոչերուն մէջ կը դնէ օրուան հրատապ խնդիրները։ Կը պարզէ իր տեսակէտը՝ ժամանակակից տագնապներու եւ պայքարներու մասին, եւ ազդանշաններ կուտայ միլիոնաւոր բազմութիւններուն, այս կամ այն ուղղութեամբ շարժելու համար։

Այսպէս, Միջազգայինի այսօրուան կոչը կը հրահանգէ ծառանալ եւ գործել.—

1.— Աշխատավարձերու կրճատման դէմ,
2.— Գործազրկութեան նպաստներու կրճատման դէմ,
3.— Ջանգուածներու սպառման կարողութեան բարձրացման համար,
4.— Դրամատիրութեան գոհերուն ապրուստի բաւարար մասկարգակ մը ապահովելու համար,
5.— Մաքսային տուրքերու կրճատման համար,
6.— Աշխատանքը շաբաթը վեց օրէն հինգի զեղչելու համար,
7.— Ռազմաշունչ քաղաքականութեան դէմ։
8.— Ջինարշաւին դէմ (յարաճուն սպառազինութիւն)։
9.— Պատերազմին դէմ,
10.— Ֆաշիզմին դէմ։ Յեղափոխութեան դէմ։ Ժողովրդապետութեան համար, Ազնեւորներու (պրոլետարիատ) միացման համար։

Ինչպէս կը տեսնէք, բոլոր նշանախօսքերն ու ազդանշանները կապ ունին օրուան մտահոգութիւններուն հետ։ Կը շօշափեն գործնական խնդիրներ։

Կը նշանակէ թէ՝ այսօրուան ընկերվարութիւնը, չնորհիւ աշխատաւոր բազմութիւններու յարաճուն ուժին եւ մղումին, դարձած է տիրական ազդակ մը, օրուան ընկերային-քաղաքական կեանքին մէջ։

Շատոնց է որ, բայց մանաւանդ այսուհետեւ, վարիչ տարրերը չեն կրնար անտեսել այս վիթխարի ճնշումը։ Միլիոններու անբաղդատ վերելքն ու ալիքը։ Անոնց գործօն միջամտութիւնը՝ ժամանակակից որեւէ հարցի կարգադրութեան առեն։

Այսօր գահերը կը տապալին աւելի շուտ։ Վարչաձեւերը կը փոխուին գահավիժօրէն։ Ընկերային կեանքը անդադար կը խմորուի, կը խլրտի, արագ հոլովումներու կ'ենթարկուի։

×

Միջազգային ահագնադղորդ ցնցումներու եւ վերիվայրումներու յորձանքին մէջ, ընկերվարական-աշխատաւորական արշաւը իր ճամբուն վրայ կը ձգէ հետքեր, նուաճումներ, որոնց հանդէպ անտարբեր չեն կրնար մնալ ամէնէն խոնարհ ժողովուրդներն ալ։

Վաղուան ուժն է ընկերվարութիւնը։ Շատ մը երկիրներու մէջ՝ արդէն իշխանութեան տիրացած, գլուխն ըլլալով Մեծն Բրիտանիան։ Ուրիշ երկիրներու մէջ, դառնալով մղիչ ուժ կամ հաւասարակշռող ազդակ (Ֆրանսա, Գերմանիա, Սպանիա, Պելժիա, Զեխոսլովաքիա, Աւստրիա եւն.)։ Այս երկրին մէջ, հարիւր երեսփոխան ունին ընկերվարականները եւ յառաջիկայ ընտրութեանց համար 180 կը նախատեսեն ամէնէն մոլեռանդ ազգայնականները։ Կան երկիրներ ալ ուր ծանր ժառանգութիւն կը պատճառէ նոր ուժին վերելքը։ Մանաւանդ բոլշեւիկեան խեղաթիւրումէն, զարհուրելի այլանդակութենէն յետոյ։

Մեր մէջ, ի հարկէ ծիծաղելի պիտի ըլլար բաղդատութեան եզր գտնել ընկերվարական աշխատանքի տեսակէտով։ Մանաւանդ աչքի առջեւ ունենալով ներկայ իրականութիւնը, — ցիրուցան՝ բազմազան երկիրներու մէջ, իբրեւ աշխատանքի մաս։

Բայց նոյնքան ծիծաղելի է աչքերը փակել եւ իրերը դատել 40-50 տարի առաջուան ակնոցով։

Շարժումը կայ։ Կը ծաւալի եւ կը գործէ։ Մեր ծրագիրն ալ իբրեւ կուսակցական դաւանանք, անոր տուած է համապատասխան տեղը, առանց կապը կտրելու իրականութեան հետ։

Միւս կողմէ, օրուան կեանքը արդէն կը մարզէ, կը խմորէ, կը հասունցնէ մեր աշխատաւոր բազմութիւնները։ Թուրքիոյ խորերէն եկած գիւղացին, որ իր երդիքին բուխերիկը միայն տեսած էր, այսօր գործնական գիտելիքներ ամբարած է տքնելով, տքնելով երկնակարկառ ծխնելոյզներու դժոխքին մէջ։ Ան գիտէ կամ կը տեսնէ թէ ի՛նչ կը նշանակէ օրական ութ ժամ աշխատանք, յաւելուածական գործ եւ վճարում, գործազրկութիւն եւ հատուցում, ընկերային ապահովագրութիւն, գործադուլ եւն.։

Եւ գիտէ, միեւնոյն ատեն, որ հայրենիք չունի։ Կամ ուր նի հայրենիք մը՝ ընկերվարական ծայրագոյն խմորման, փոթորիկի մէջ։

Կրկնենք նորէն Ժոռէսի խօսքը.

— «Երթալ դէպի իտէալը եւ հասկնալ իրականութիւնը»։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲՈՒՌՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՄԸ Կ'ԱՒԵՐԷ
ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԸ ԵՒ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԸ

ՀԱԶԱՐ ՀԱՐԻՒՐ ՄԵՌԵԱԼՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵԻՍ ՎՆԱՍՈՒԱԾ

Մոսկուայէն տրուած հեռագրի մը համաձայն երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալուս գիշերը, բուռն երկրաշարժ մը մեծ աւեր գործած է Նախիջեւանի մէջ, ուր 700ի չափ մեռեալներ կը հաշուուին։

20000 անձեր մնացած են անապաստան։ Այս դժբախտնեռուն վիճակը աւելի կը վատթարանայ անով որ անընդհատ անձրեւ կը տեղայ։

Երկրաշարժի բուռն ցնցումներ աւերած են նաեւ լեռնային Ղարաբաղի շրջանը, ուր կը համրուին 400 մեռեալներ։

Հեռագիրը կը հաղորդէ նաեւ հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Երկրաշարժը տեղի ունեցած է հրաբխային շրջանի մը մէջ որ մարած էր երկար ատենէ ի վեր, Կովկասի հիւսիսային կողմը, Նախիջեւանէն մօտ 150-200 քիլոմեթր հեռաւորութեամբ։

Երկու վայրերու վիրաւորեալներուն մասին, տակաւին որեւէ պաշտօնական լուր չէ հաղորդուած։

Բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութիւնը հաղորդելով այս լուրերը, կը յայտնէ նաեւ թէ Հայաստան եւս ալ ենթարկուած է երկրաշարժին։ Բազմաթիւ գիւղեր ենթարկուած են ալանների։ Սպանեալներ եւ վիրաւորներ կան։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՄԻԱՆԱՆ ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒՆ

«Մուգաթթամ» թերթի թղթակիցը կը գրէ Պաղտատէն.— Նախորդ թղթակցութիւններուս մէջ խօսելով Իրաքի մէջ ծաւալած քրտական շարժումներուն մասին, կ'ըսէի թէ այդ շարժումները հետզհետէ աւելի լայն ծաւալ ու տարածութիւն կը ստանան, եւ մտահոգութիւն կը պատճառեն թէ՛ ժողովուրդին եւ թէ՛ կառավարական շրջանակներուն։ Չափազանցութիւն չէր գրածս։

Ճիշդ չէ սակայն թէ «Տիւլթի հիւսիսային կողմերը ծէյսալ Թագաւորի ոչխարներու հօտերը գրաւուած են ապստամբներու կողմէ։ Ոչ մէկ դէպք պատահած է այդ կողմերը եւ ոչ ալ խաղաղութիւնը վրդովող ո եւէ վախ կայ այդ ամբողջ տարածութիւններուն վրայ, մինչեւ քրտական սահմանները։

Ինչ որ տեղի տուած է յիշուած վայրերուն մէջ, այն է թէ՝ Շարգիպէթի ցեղին մարդոցմէ ոմանք Տիւլի գետին հարաւային կողմը, Թաժր գետին միացման վայրին վրայ գտնուող պահակոցին վրայ յարձակելով ոստիկան մը սպաննած են։

Նոյն ցեղին պետը, Օսման պէյ, այդ դէպքին հետեւանքով զայրիք վտանգին դուշակութեամբ, անոր դիմակալելու մտահոգութենէն մղուած, մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ հաղորդակցութեան մտնելով Շէյխ Մահմուտի հետ, գործակցաբար անոր հետ աշխատելու պատրաստակամութիւնը յայտնած է։ Շէյխ Մահմուտ ընթացք տալով այդ դիմումին, իր հետեւորդներով հեծեալ ուժերուն գլուխն անցած, կտրած է Տիւլի գետը եւ դէպի Հօրին ուղղուելով միացած է Շարգիպէթի կոուող ուժերուն։ Միացեալ յառաջխաղացումով այս ուժերը պաշարած են Պիլուլայի պահակոցը, ինչպէս եւ բուռի տուրք գանձած շրջանի ժողովուրդէն։

Եւ մինչ ապստամբներու ուժերը այդ գործով զբաղած էին, իր կարգին կառավարական զինուորական ուժերը ճամբայ ելլելով, միեւնոյն օրը հասած են հոն ու քիչ վերջ անոնց եկած ու միացած են քանի մը օդանաւեր ալ։

Զինուորական ուժերը, ինչպէս նաեւ օդանաւերը միեւնոյն ատեն կրակ բացած են ապստամբներուն որոնք նահանջելով պահուըտած են գիւղերու մէջ եւ երկու օր ետքացած թաքստոցները։

Զինուորական հրամանատարութիւնը ազդարարութիւն մը հրատարակելով, պահանջած է գիւղացիներէն որ ամէնակարճ ժամանակի մէջ դուրս հանեն իրենց մէջէն ապստամբները, հակառակ պարագային սպառնալով օդանաւերու կրակին տակ առնել գիւղը։

Ինչ վերջ ըմբոստները խումբ խումբ իրենց թաքստոցներէն ելլելով դէպի հիւսիս փախուստ տուած են, շարունակ օդանաւերուն կողմէ հալածուելով, ըմբոստները մեծաթիւ ձնառներու են. թարկուած են, տալով 8 սպաննուած եւ 14 վիրաւոր։

Այդ դէպքէն երկու օր վերջ սաւառնակները ուղղուեցան դէպի Հօրին, որ Օսման պէյի գիւղն է։ Օսման պէյ մերժած է կառավարութեան ներկայանալ եւ բացատրութիւն տալ։ Այս պատճառաւ գիւղը կրակի տակ առնուելով, մեծ ձնառներու ենթարկուած է. ըմբոստներէն մաս մը կարելի եղած է ձերբակալել, որկէ վերջ Պիլուլայի պահակոցին վրայէն պաշարումը վերցուած է ապստամբներուն կողմէ։

Աքուպայթի եւ Քէրքուքի բնակչութենէն պատուիրակութիւններ գալով կառավարութեան մօտ, յայտնած են թէ իրենք ոչ մէկ առնչութիւն ունին Օսման պէյի հետ եւ կը դատապարտեն Շէյխ Մահմուտի շարժումները։

Հրատարակուած է հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը.

«Տիւզէյի, Քէրքուքի եւ Սիւլէյմանիէի մէջ հանդարտութիւնն ու խաղաղութիւնը վերահաստատուած է։ Սահմանամերձ վայրերու գործողութիւնները, որոնք կը կատարուին պարսիկ ուժերու հետ գործակցաբար, յաջողութեամբ յառաջ կը տարուին։ Այդ կողմերու խաղաղութիւնը մօտ օրէն կը վերահաստատուի»։

ՏՐՈՑԿԻ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Սպանիացի լրագրողներ հարցուցին արտաքին նախարարին Թէ կառավարութիւնը Թոյլ պիտի տա՞յ որ Տրոցկի բնակութիւն հաստատէ Սպանիոյ մէջ։ Նախարարը յայտնելով իր անհատական կարծիքը, շեշտեց Թէ որեւէ արգելք չի տեսներ եւ հետեւաբար, եԹէ կառավարութիւնը ընդունի իր առաջարկը, բոլշեւիկներու նախկին պատերազմական նախարարը պիտի կրնայ հաստատուիլ Սպանիոյ մէջ, պայմանաւ որ անհրաժեշտ երաշխիքներ ներկայացնէ։

Նախարարը յայտնեց Թէ ինք անձնապէս համամիտ է խորհրդարանական ճանաչման Սպանիոյ կողմէ։

ԱՅՍՕՐ ՄԱՅԻՍ 1

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ԽԻՍՏ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ֆրանսայի վարչապետը Պ. Փիէր Լաւալ կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ներքին եւ պատերազմական նախարարներու, եւբնդհ. սպայակոյտի ներկայացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ Սէն-է-Ուազի նահանգապետին, Փարիզի զինուորական կառավարիչին, ընդհ. ապահովութեան եւ քաղաք. ոստիկանութեան պետերուն հետ։

Այս խորհրդակցութեան ընթացքին, նկատի առնուեցան Մայիս 1ի առթիւ կիրարկուելիք կարգապահական միջոցները։

Ինչպէս նախորդ տարիներու ընթացքին, որ եւէ թափօր կամ ցոյց չպիտի կատարուի հանրային ճամբաներու եւ հրապարակներու վրայ։ Մեծ պողոտաներուն վրայ որ եւէ հաւաքոյթ պիտի արգիլուի։ Աշխատանքի ազատութեան դէմ որեւէ արգելք, խափանարարութեան որեւէ փորձ եւ այլ բռնութիւններ պիտի արգիլուին ծայրայեղ խստութեամբ։

Ցանցաւորները անմիջապէս դատարան պիտի յանձնուին։

ԱՅՆ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՈՐ ՈՐԵՒԷ ՁՈՑՁԻ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ, ՊԻՏԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ԱՐՏԱՔՍՈՒԻՆ ԵՐԿՐԷՆ։

Նման հրահանգներ տրուած են նաեւ բոլոր նահանգապետութեանց։

Միւս կողմէ, Փարիզի ոստիկանապետութիւնը կը հաղորդէ.— Համայնավարկազմակերպութիւնները կը յայտարարեն իրենց թերթերով եւ յայտարարութիւններով, իրենց կուսակիցները հրաւիրել ձմեռնային կրկէս՝ Մայիս 1ին։

«Ոստիկանապետը կը հաստատէ Թէ համայնավար կազմակերպութիւնները Մայիս 1ին իրենց տրամադրութեան տակ չեն կրնար ունենալ ձմեռնային կրկէսը եւ Թէ որեւէ միջոցներ չպիտի կատարուի հոն։ Այս պայմաններուն տակ, այդ հրաւէրը ուրիշ նպատակ չունի, եԹէ ոչ հանրային ճամբաներու վրայ կազմակերպել խմբաւորումներ որոնք հակառակ են կարգ ու կանոնի եւ բացարձակապէս արգիլուած։

Թուրքիոյ մէջ հայ համայնք կայ

Բանկալթիի գերեզմանատան դատին առթիւ, Պոլսոյ քաղաքային Դ. ատեանը ընդունեց Թէ հայ համայնք կայ եւ Թէ անոր պետը իրաւունք ունի դատ բանալու։ Դատը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 25ին կիրակի օր, Հայոց Պատրիարքարանի եւ Պոլսոյ քաղաքապետութեան փաստաբաններուն ներկայութեան։

Նիստը բացուելուն, դատարանի նախագահը քարտուղարին կարդալ տուաւ դատարանին տուած որոշումը.—

«Նկատելով որ դատը կը բաղկանայ սա պահանջէն Թէ հակառակորդ կողմին միջամտութիւնը վերցնելու է եւ ըստ այնմ սրբագրելու է կալուածը որուն համար կը պնդուի Թէ հայ համայնքին կը պատկանի։

«Նկատելով որ բարոյական անձերու (էշխասը հիւքմիէ) օրէնքին չորրորդ յօդուածին եւ քաղաքային օրէնքին համաձայն, դատախազը, իբրեւ պետը (րեիս) յիշեալ համայնքին, իրաւունք ունի իբր դատախազ ներկայանալու հակառակորդ պաշտօնատան։

«Որոշուեցաւ մերժել հակառակորդ կողմին այն պնդումը Թէ յիշեալ պետը իրաւասու չէ դատ բանալու»։

Որոշման ընթերցումէն վերջ, Պատրիարքարանի փաստաբանները առաջարկեցին որ դատը տեսնուի նոյն դատարանին մէջ, փոխանակ յանձնուելու Նախադատ Ատեանին։

Քաղաքապետութեան փաստաբանը կրկին առարկեց Թէ գերեզմանատունը կը պատկանի հանրութեան (քաղաքապետութեան ըսել կ'ուզէ), եւ իր այս առարկութեան իբր փաստ ներկայացուց Քաղաքապետական ժողովին որոշման մէկ պատճէնը։

**** Ակնարկուած որոշումը տրուած է Սահմանադրութեան շրջանին, երբ Բանկալթիի գերեզմանատան մէկ մասը առնուելով փողոցի վերածուեցաւ։ Այդ միջոցին, երբ Քաղաքապետական ժողովին առաջարկուած էր 15,000 օսմ. հնչուն ոսկի տալ Հայոց Պատրիարքարանին իբր հատուցում, ժողովը իր 11 փետրուար 327ի նիստին կ'որոշէ տալ այդ գումարը, բայց ոչ իբր գինը առնուած հողին, այլ իբր փոխատուութիւն ըլլալիք ծախքերուն, — պատի շինութեան, ոսկորներու եւ քարերու փոխադրութեան եւլլն.։*

Պոլսահայ Թերթերը կը գրեն Թէ քաղաքային Դ. ատեանին այս որոշումը մեծ յաղողութիւն մըն է, որովհետեւ կուգայ իրաւապէս հաստատելու երկու կարեւոր սկզբունք.— Ա. Հայ համայնք գոյութիւն ունի Թուրքիոյ մէջ իբրեւ բարոյական անձնաւորութիւն, կալուած ունենալու, յանձնձելու եւ դատ բանալու օրինական բոլոր իրաւասութիւններով։ Բ. այդ համայնքին իրաւասու պետն է Նարոյեան Պատրիարքը, որ իբրեւ դատախազ ներկայացած է գերեզմանատան դատին առթիւ։

ԵԹէ դատարանը անմնապատ որոշում տար, այն ատեն կանխարգել միջոցը պիտի վերնար եւ քաղաքապետութիւնը պիտի կարենար գերեզմատունը իր անուան փոխանցել վերջնականապէս։ Մինչդեռ, հիմա, մինչեւ դատին վերջանալը, չի կրնար «Թափու» ստանալ։

Դատը պիտի տեսնուի Մայիս 9ին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈՒՐՃԱԼԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ

ՂԵՂԱՏԻՐ ԼՈՒՏՈՒԵՑ

Կամ ինչպես ես ուզում, որ քեզ ասեն, այդպես էլ ասա ուրիշներին։

Ես ինձ համար ոչ մի կասկած չունեմ, որ Ղեղատիրի ամբողջ ազգաբնակչությունը, ինչպես մի մարդ, կանգնած է Պուրճալիի կառավարության կողքին։ Ես ինձ համար ոչ մի կասկած չունեմ, որ Ղեղատիրի ամբողջ ազգաբնակչությունը, ինչպես մի մարդ, կանգնած է Պուրճալիի կառավարության կողքին։ Ես ինձ համար ոչ մի կասկած չունեմ, որ Ղեղատիրի ամբողջ ազգաբնակչությունը, ինչպես մի մարդ, կանգնած է Պուրճալիի կառավարության կողքին։

քէ ո՛ր թուականներուն համբաւ եւ հասունութիւն ստացած այդ մտաւորականները, այս պարագային իսկ բան մը չէի՞ խօսիր ձեզի համար: Նկատի առէք, որ երիտասարդ ուժեր կան հիմա ալ, ունենալ այնքան համեստ որ ի-մանք պատմագէտի եւ լեզուաբանի պատասխանատուութեան տակ աշխատանքները ցուցադրելու համար, տեղ մը չկայ արդէն, եւ ուրիշներ՝ այնքան սկեպտիկ, որ իրենց գիտութեան եւ մասնագէտի կարողութիւններուն մասին չեն փորձեր խօսիլ: Երեւակայեցէք, որ ձեր խօսիլ: Երեւակայեցէք, որ յաղթաթիւ մասնագիտութիւններ կան հիմա, որոնցմէ ներկայացուցիչ մը չունին հինները:

Եւ վերջապէս դեռ կանուխ է, հրապարակ բերելու համար յատկապէս ներկայ պատերազմեան սերունդը իր բոլոր պատրաստութիւններով: Այնպէս որ փրոֆ. Ն. Ադոնց պատմագէտի եւ բանասէրի իր տիտղոսներով ի զո՛ւր կը փորձէ մարդ շլացնել, դաս տալ ամէնուն՝ ամէն բանի մասին: Քանի որ մասնագիտութեան մասին գիտակցութիւն չկայ, լա՛ւ ուրեմն, մենք ալ քննութեան առնենք իր պատմագիտական փաստերը: Ընդդիմախօսութեան այս յօդուածաշարքիս մէջ, պիտի քննեմ մինչեւ իսկ իր... կիլիկեան գիտութեան տեսութիւնները: Ու պիտի տեսնուի, որ փրոֆ. Ն. Ադոնց, ամէն անգամ որ կը խօսի պատմութեան կամ գրականութեան մասին, կը յայտնուի իրեն բանասէր միայն: Եթէ հիմա կը մերժէ ըսած ըլլալ թէ Պէշիկթաշլեանէն բարձր է Նալբանդեանը (ցառագի մէջ Նալբանդեանի տեղը կը դնէ Աբովեան, պահելու համար նոյն բաղդատութիւնը), եթէ հիմա կը մերժէ ըսած ըլլալ թէ արեւելահայ գրականութենէն եւս կը մնայ արեւմտահայ գրականութիւնը (Հայրենիքի մէջ արեւմտահայ բառին տեղ կը դնէ Պէշիկթաշլեան եւ արեւելահայ բառին տեղ կը դնէ Աբովեան, ցառագի մէջ ալ աւելցուցած է «արեւելահայ Աբովեան», պահելու համար նոյն բաղդատութիւնը), եթէ վերջապէս նահանջ մը չհամարինք բաղդատութեան այս նոր եզրերը, եւ Մ. Քոչարեանի վերագրենք միտքը լիշեալ տեղեկատուութեան մէջ արեւելահայ գրականութիւնը վեր բարձրացնելու արեւմտահայ գրականութենէն, Նալբանդեանը՝ Պէշիկթաշլեանէն, — դարձեալ սակայն փրոֆ. Ն. Ադոնցի ընդարձակ յօդուածին մէջէն մենք պիտի կրնանք հանել փաստեր՝ հաստատելու համար թէ ինք այդ սխալ բաղդատութենէն տարբեր տեսակէտ չունի: Եւ ինչ որ կ'ըսէ Աբովեանի ու Պէշիկթաշլեանի բաղդատական արժէքներուն, անոնց գրական նկարագիրներուն, ռոմանթիզմին ու «կեղծ - դասականութեան» ծագման ու նշանակութեան մասին, մինչեւ իր տեսակէտները կրօնքի եւ արուեստի յարաբերութեան, կիլիկոյ պատմական արժէքին մասին,— այնքան սխալներ կը պարունակեն, որ միտքերու այդ բաբելոնին կամ գրականութենէն մինչեւ կիլիկիա ճամբորդութեան վրայ ձեւելով՝ իմ յօդուածիս խորագիրը կրնայի դնել «Գրականութիւնը եւ... Չինուժաչինը»:

Թերեւս աւելի մը պէտք ըլլայ երբ յաջորդաբար,ներկայացնեմ ռոմանթիզմին ու «կեղծ» դասականութեան պատմութիւնը, ծագումն ու ազդեցութիւնը գրական այդ դպրոցներուն, նոր դասաւորումը Աբովեանի եւ Պէշիկթաշլեանի, վերցնելու համար հին ու մաշած տեսակէտներու թանձր փոշին:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷԿ ՇԱՌԱԻԻՂԸ

ՁԱՇԱՐԱՆԻ ՍՊԱՍԱՒՈՐ

Մ՚ածառ թերթ մը կը ծանուցանէ Մելանէն առնելով թէ Վարալլո փոքրիկ քաղաքին Կարտոնիա պղտիկ սրճարանը վարողը գահաղուրկ թագաւորի մը զաւակն է, կիսով ի Լուսինեան, որ հինգ տարիէ ի վեր կը բանեցնէ այդ սրճարանը: Սպասաւորին հայրն էր Հայկական Թորասանի թագաւոր Լէոն ԺԳ. որ ցարին կողմէ գահընկէց եղած էր, եւ իր կորսնցուցած թագին փոխարէն կը ստանար տարեկան 12,000 ոսկիին: Հազար տարի իր նախորդներէն զրեթէ քսանըհինգ թագաւորներ իշխած էին արեւելքի այդ մասին, եւ անոնցմէ մին՝ կիսով ի Լուսինեան երուսաղէմի ալ թագաւոր եղած է 1186ին: Նոյն արքունական ընտանիքէն տասնըեօթը հոգի թագաւորած են կիպրոսի վրայ, այդ կղզիին վենետիկցիներու իշխանութեան անցնելէ առաջ:

Լէոն թագաւոր իր գահընկէցութենէն վերջ Միլան երթալով ճոխ կեանք մը ապրած է մինչեւ որ դարձեալ ռուս արքունիքին կողմէ շնորհուած նպաստը, եւ թագաւորին անձնական հարստութիւնը մատակարարող սեղանաւորն ալ անհետացաւ: Այնուհետեւ Լէոն ԺԴ. հետզհետէ ծախու հանեց իր գոհարեղէնները: Իտալացի աղքատիկ աղջկան մը սիրահելով, կարգուեցաւ անոր հետ եւ սկսաւ աշխատիլ իբրեւ արուեստագէտ: Ընտիր նկարիչ մը ըլլալով գծեց իր կնոջ կենդանագիրը, եւ անուանեց զայն «վարդով կին»: Այս նկարը 1872ին Միլանի ցուցահանդէսին մեծ մրցանակը շահեցաւ, եւ այս պահուս կը զարդարէ Վարալլո քաղաքին կայսերական սեղանատունը:

Լէոն թագաւոր մեհաւ քանըհինգ տարի առաջ: Միլանի մէջ երկրորդ աղջիկը ունէր հինգ զաւակ, որոնցմէ կ'ապրի միայն սրճարանապետը: Իր հօր մահէն վերջ կիսով ի Լուսինեան նախ հիւանդ եղաւ, ապա կաղացաւ: Երեսուն տարի ծառայեց ննջարան-վակոններու ընկերութեան ծոց, որմէ առացած է արծաթ շքանշան:

Կիսով կը պատմէ թէ 300,000 իտալական ֆրանք առաջարկողներ եղած են իրեն, իր անունը գործածելու համար: Բայց իր իսկ ազգանունը երբեք ծախու չի հաներ:

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ, 28 Ապրիլ.— Մեր գաղութին մէջ ալ հաժպտցային շուքով տօնուեցաւ Ապրիլ 11 - 24ի տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դաշնակցութեան, Սթանոզի եւ Զարասանճաքի Հայրենիկ. Միութիւններու, Օթել տը Ֆրանսի սրահը:

Առտուն նահատակաց համար հոգեհանգիստ կատարուեցաւ մատրան մէջ: Ժամանակէն առաջ հոծ բազմութեամբ լեցուած էր սրահը: Բեմին աջ եւ ձախ կողմը կը ծածանէին հայկական եւ ֆրանսական դրօշները: Բեմին մէջտեղը ծածկուած էր սգապատկերով դոյա բերած էին յիշեալ կազմակերպութիւնները ու ճիւթիւնները:

Բեմին ճակատը կ'երեւար սա վերտառութիւնը՝

«Այսքան չարիք Թէ ժողանան մեր որդիք,
Թող ողջ աշխարհ Հային կարդայ նախատինք»:

Օրուան նախագահ Պ. Խաչիկ Գարիպեան «Մեր Հայրենիք» խմբերգէն յետոյ, հանդէսը բացաւ եւ հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան լռութեան մէջ, յոտնկայս յարգել նահատակներու յիշատակը, ջերմ եւ հայրենասիրական ճառով մը բացատրելէ յետոյ՝ օրուան տօնի նշանակութիւնը, յորդորեց ներկաները էյուսալքուիլ, որովհետեւ շատ մը ազգեր ունեցած են մեղ նման սպառնողներ՝ բայց հիմա կը տօնեն իրենց Անկախութեան հարիւրամեակները, մենք ալ մեր կարգին պիտի տիրանանք այդ անկախութեան, միայն ջերմ հաւատքով պէտք է կապուինք այդ գաղափարին:

Գրաւոր ուղերձներ կարդացին Ազգ. Միութեան կողմէ Պ. Գէորգ Գարիպեան, Զարասանճաքի Հայր. Միութեան կողմէ Պ. Պ. Ասատուրեան: Տիկին Ազատուհի Պաշըպէյիքլեան երգեց «Տէր Կեցո», Օր. Աննիկ Զարիկեան« Մայր Արաքս»ին եւ «Հովիկ Հայրենի», Օր. Շուշանիկ Զարիկեան «Մայր Հայաստան»ը: Արտասանութիւններ ըրին Սթանոզի Հայր. Միութեան կողմէ Պ. Պ. Ծովհաննէս Պէտաշեան, կարապետ Սիմոնեան եւ Կիրակոս Վահանեան:

Գեղարուեստական բաժինը լրացած ըլլալով նախագահը խօսքը տուաւ Հ. Ը. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ Պ. Ալիքսան Այվազեանի որ մանրամասն բացատրեց Ապրիլի եղեռնը եւ ատոր պատճառները: Թուրքը մեղ չարդեց բայց չկրցաւ սպաննել մեր գաղափարները եւ չարդի ու աքսորի մէջ հասակ նետած բազմութիւն մը՝ մեր որբերը այսօր կը քալեն իրենց հայրերու ազատագրական ճամբէն: Թուրքը մեղ չարդելու մէջ բնաւ խտրութիւն չդրաւ, մենք եւս պէտք է առանց ձղճիմ հաշիւներու մեկ սիրտ եւ մեկ հոգի փարինք հայրենիքի գաղափարին:

Նախագահը հանդէսը փակելէ առաջ խօսքը ուղղեց մասնաւորապէս Հայր. Միութիւններուն պայքարիլ նոր սերունդի այլասերման եւ վտանգին դէմ, որ պիտի ըլլայ միակ տուրքի բաժինը մեր մխիթնաւոր նահատակներուն»:

Տէր Յուսիկ քահանայի կողմէ պահպանիչով մը հանդէսը փակուեցաւ:

Թ. Արախեճեան

ՅԱՒԱԼԻ ՄԱՀ ՄԸ

ԿՈՒՆՈՊԼԸ.— Մեր գաղութը իր համազգային սգատօնի նախօրեակին, դժբախտութիւնը կ'ունենայ իր սուգը աւելի խորացնելու, ապրիլ 24ին կորսնցնելով սիրուած եւ յարգուած պատկառելի անձնաւորութիւն մը, Ազգային Միութեան գանձապետ՝ Պ. Յակոբ Կիւրճեանի զառնաղետ եւ չսպասուած մահով:

Հանգուցեալը տեղւոյն Ազգային Միութեան իբրեւ հիմնադիրներէն մին՝ անկեղծօրէն ծառայած է ազգին աւելի քան հինգ տարիներ:

Ֆրանսահայութիւնը թերեւս առաջին անգամ լսելով սիրտ լսէ այս խոնարհ եւ աղնիւ ճշմարիտ Հայուն անունը որ երկար տասեններ խօսած է տեղւոյն հայորդիներուն սրտին:

Ան բոլորիս պէս նետուած օտար ափեր, առօրեայ ծանր տաղտուկներէ շրջապատուելով հանդերձ կը տքնէր եւ կը գործարար ազգային կազմակերպութեանց հանդէպ, արժեցնելով եւ ի սպաս դնելով իր երկար տարիներու փորձառութիւնը՝ անշահախնդրօրէն եւ խղճմտօրէն:

Տեղւոյս Ազգային Միութիւնը իր սիրելի պաշտօնակիցին մահէն ազդուած, կ'որոշէ արժանի վերջին յարգանքը ընծայել ողբացեալին, մասնաւոր մահաղղ ուղղելով շրջանի հայութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 25 ապրիլ շաբաթ կէսօրէ վերջ: Դագաղը կը զարդարէին մեր ազգ. եռագոյնը եւ ծաղկեպսակներ, զրկուած Ազգային Միութենէն, Ա. Ե. Հ. կարմիր Խաչի ճասնաճիւղէն, Պիւքիւլի Պրէօնէն, որուն մէջ հանգուցեալը կարեւոր պաշտօն կը վարէր, եւ ընտանիքներ Գիւրպեան, Գըլըճեան, Տէր-Յոմսեան, Մոմճեան, նմանապէս տեղւոյս բարերար ազգայիններէն տէր եւ տիկին Օհանեան գեղեցիկ գաղափարը յղացան նուիրելու հարիւր ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի, կէսը Միութեան եւ միւս կէսը Կ. Խաչին:

Դագաղին ետեւ սգակիր կեցած էին Միութեան անդամները: Թափօրին կը մասնակցէին գաղութիս բոլոր Հայութիւնը եւ նմանապէս ֆրանսայի կարեւոր անձնաւորութիւններ եւ այս ապացոյց մըն էր թէ հանգուցեալը յարգանք կը վայելէր օտար շրջանակներու մէջ եւս:

Գերեզմանատան մէջ գամբանականով յարգանքի վերջին խօսքերը արտասանեց Միութեան Առենապետը. թուեց հանգուցեալին արժանիքները խոնարհելով անոր դագաղին առջեւ եւ ցաւակցութիւն յայտնեց իր վշտահար այրիին եւ աղջկան, նմանապէս գաղութին որ դժբախտութիւնը կ'ունենայ սեւ հողին յանձնելու կարեւոր նեցուկ մը:

Յովհ. Գըլըճեան

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈԼԷՆԻ ՄԷՋ

ՊՈԼԷՆ, 20 ապրիլ.— Ներկայիս անգործութիւնը հասած է իր գագաթնակէտին: Գործարաններէն դուրս ձգուած են բոլոր աշխատաւորները հայ թէ տեղացի եւ միայն շաբաթը 3 օր գործ կուտան անոնց այն ալ չնչին օրականով: Իսկ շատերն ալ 6 ամիսէ ի վեր է որ կը տառապին: Ոմանք թուղթերու անկանոնութիւնէն դատապարտուած են ճիշդ աքսորականի մը անկայուն կեանքին, իսկ ուրիշներ անգործ են բոլորովին:

Այս անգամ, շատ վատ պիտի ըլլայ մեր հայրենակիցներու վիճակը... եթէ երկար տեւէ: Պոլէնի հրապարակը լեցուն է անգործներով. մէկը միւսին երեսը կը նայի՝ ձեռքերը ծալած: Ո՞ւր երթալ եւ ինչ ընել: Քիչ շատ հաստատուած եւ գործին վարժուած մեր հայրենակիցները ճանաւանդ բոլորն ալ բազմանդամ ընտանիքի հայրեր են, եւ իրենց նիւթականն ալ չի ներեր շարժելու:

Վերջապէս, զարհուրելի չէ՞ մինչեւ այս երբեմնի շէն գաղութին դառն կացութիւնը: Որո՞ւ պիտեն 150 անձ հաշուող այս դժբախտները, որո՞ւ դուռ զարնեն:

Բայց գիտենք թէ այս եւ նման ահաւոր ահաղանգները մեացած են միշտ «ձայն բարբառոյ յանապատի» մեր կարգ մը տիտղոսաւոր ազատաշնորհներէն...:

Ու ցաւալի չէ՞ որ տունէ տեղէ զրկուած այս ճակատագրին հարուածներուն ենթարկուած բազմութիւններու արդար դատը — պահանջը — հրապարակի վրայ ծախելու ելած են կարգ մը սեւի ճերմակի վրայ նայող անհատներ, ժողովուրդին դժբախտութեան մէջ փնտռելով իրենց անհատական շահերուն պատեհութիւնը:

Շավան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Զ. Ե. Ո. Մ. ԱՐԱՐԱՏ

«Արարատ» մրցում ունէր անցեալ կիրակի օր, A. S. Amicale-ի licence B. զօրաւոր խումբին դէմ:

Առաջին կիսախաղին, տեղացող անձրեւին պատճառաւ, հակառակորդները յաջողեցան նշանակել 2 նշանակէտ:

Երկրորդ կիսախաղին, մեր տղաքը իրենց ամբողջ ուժերը գործադրելով, յաջողեցան հաւասարեցնել եւ խաղը վերջացաւ այս արդիւնքով:

Գնահատելի արդիւնք մըն է այս, եթէ նկատի ունենանք որ հակառակորդ խումբը շրջանին լաւագոյն խումբերէն մին է:

Հ. Ա.

ՕՐ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՁԻՋՄԷՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ՎԷՋԻՐԵԱՆ

ՆԵԱՆՈՒԱՆ

Պուա Քոլոնպ 26 ապրիլ 931

Քանի յաւտահատելու շարունակեցին իրենց յարձակումները եւ յաջողեցան 2 նշանակէտ ընելով հաւասարեցնել եւ խաղը վերջացաւ այս արդիւնքով:

Գնահատելի արդիւնք մըն է այս, եթէ նկատի ունենանք որ հակառակորդ խումբը շրջանին լաւագոյն խումբերէն մին է:

Հ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը ու Փարիզի մասնաճիւղը իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն արուեստագէտներուն, «Ցառաջ»ի խմբագրութեան, պիւֆէի նուիրատուներուն եւ բոլոր անոնց որ սիրայօժար օժանդակեցին իր քաանաճեակին առթիւ տրուած հանդէսին յաջողութեան:

*** Շրջ. Վարչութիւնը այս առթիւ պարզ թիւրիմացութիւն կը համարի Մ. Գ-ի գրածը ուս երգերու տիրապետութեան մասին: Ամէն պարագայի մէջ այդ դիտողութիւնը չի պատշաճիր քանաճեակի հանդէսին, ուր միշտ զգալի էր հայկական շունչին եւ ոգիին տիրապետութիւնը:

Շրջ. Վարչութիւն

ՍՏԱՑԱՆՔ

Վիէննայի Մխիթարեանց Միաբանութեան Ազգային Մատենադարանին նոր հրատարակութիւնները.—

1. ԻՍԼԱՄԸ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ. Ա. Գրիգոր Տաթեւացւոյ ընդդէմ տաճկաց. Բ. ի Քաշունէ քաղածոյ: Ուսումնասիրեց՝ Բաբգէն Եպիսկ. Կիւլէսէրեան: Գինն 3 ֆր. գ.:

2. ԱՐԱՑ ԳԵՂԵՑԻԿ, գրեց՝ Տոքթ. Հ. Ալէքսանեան Մատիկեան: Գինն՝ 4 ֆր. գ.:

3. ՄԱՏԵՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԵՏԱՋՈՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, հատոր Գ. (Տ. Ղեւոնդ երէց պատմագիր, Ղեւոնդ երէց եւ Մովսէս Խորենացի, Հայ Բագրատունիներու Տոհմածառը): Գրեց՝ Հ. Ներսէս Ակինեան: Գինն՝ 4 ֆր. գ.:

4. ՓԵՐԱՆՔՆԵՐ ՋՈՒՂԱՑԱՑԱՑ ԵՒ ՀԵՆԴԿԱՑԱՑ ԲԱՆԱՀԻՒՍՈՒԹԵԱՆ (տաղեր եւ ժողովրդական երգեր, 17 — 19րդ դար): Գրեց՝ Արամ Երեմեան: Գինն 1 ֆր. գ.:

5. ԹՈՒՂԹ ՄԱԿԱՐԱՑ Բ. Երուսաղէմի հայրապետի առ Վրթանէս եպիսկոպոսապետ Սիւնեաց: (Նպաստ ժը Զ. դարու Հայոց եկեղեցական պատմութեան): Աշխատասիրեց Հ. Ներսէս Վ. Ակինեան: Գինն 1.50 ֆր. գ.:

Ստանալու համար դիմել Մխիթարեանց վանք, Վիէննա, (Mechitharisten gasse No. 4, Wien, Autriche)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (36)

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԱԽՏԻՆ ՓԱՇԱՑԻ ՑԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵԼԼՏՔԻ ԴԷՊՔԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մահափորձին օրը, Աթէնքի մեր դեսպանը հետեւեալ հեռագիրը կ'ուղղէր.

—« Լանկազայի Թայփուր էֆէնտի, որ բանտարկուած էր Աթէնքի արգելարանին մէջ եւ յետոյ անպարտ արձակուած, այսօր դեսպանատուն եկաւ եւ յայտարարեց թէ արգելարանէն ելած օրը լսեց երկու բանտարկեալ հայերու խօսակցութիւնը: Առնք իրարու կը փսփսային թէ առաքումները կատարուած են այսօր A. T. շոգենաւով որ Պիրէոնէն կը մեկնէր այդ օրը, թէ այդ նաւը ուղղակի Սեւ Ծով պիտի անցնի եւ թէ բեռը պիտի տանէ այդ ձկնորսանաւ մը, Եշիլքէօյի բացերը (Այ Սթեֆանոս): կը փութամ ձեզի հաղորդել այս վկայութիւնը»:

Այս ծածկագիր հեռագիրը հազիւ բացուած, հաղորդուեցաւ Սուլթանին եւ ոստիկանութեան նախարարը ինչպէս նաեւ ծաքսային վերատեսչութիւնը հրահանգներ ստացան այս մասին:

Նաւահանգստի իշխանութիւնները յայտարարեցին թէ յիշեալ նաւը Պոլսէն կ'անցնի ամէն քան օրը մէկ անգամ, առանց կանգ առնելու: Եւ. Շիլքէօյի ծաքսային քննիչը հսկողութիւն կը կատարէր այդ կողմերը, երբ, առտուան ժամը 3.30ին, տեսաւ բեռնանաւ մը որ իբր կէս մղոն կը ծռտեր դէպի Ճղճղիին եւ ձկնորսանաւ մը կը յառաջանար դէպի նաւը: Քննիչ հասան էֆէնտի դէպի ձկնորսանաւը ուղղեց իր մակոյկը, երբ հեռացաւ բեռնանաւը, կեցուց եւ իր նաւակին կապեց:

Ձկնորսանաւուն մէջ գտնուեցան երկու սնտուկներ որոնք ծածանտուն փոխադրուելով, բացուեցան: կը պարունակէին 24 փոքր կապոց տիւնամիթ եւ 48 բիվոլվէր: Նաւավարը, Դաղարոս անուն Հայ մը, յայտարարեց թէ ինք ձկնորս չէ եւ թէ շարժած է համաձայն Աթէնքէն տրուած հրահանգներու:

Ժռռխի մանրամասն յայտարարութիւնները հաստատեցին թէ Աթէնք, Պիրէոն, Ֆիլիպէ եւ Վառնա գտնուած «կոմիտէճի»ները անդադար կը շաբունակեն իրենց աշխատանքները:

Տիւնամիթներուն առաքումն ալ այդ կ'ապացուցանէր: Եղլոզլի մահափորձէն յետոյ ձեռք անցուած այս ղէնքերը եւ պայթուցիկները մեծ յուզմի մատնեցին Ապտիւլ Համիտը, որ այն հաճոյումը զոյացուց թէ կոմիտէճիները դեռ չեն հրաժարած իրենց ծրագիրներէն եւ կ'ուզեն վերսկսիլ սպանութեան փորձը: Ուստի հրամայեց աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առնել:

* * *

Քննիչ յանձնաժողովին կատարած քննութիւնները, վիեննայէն, Աթէնքէն, Փիլիպէէն, Սոֆիայէն, Փարիզէն եւ Ժընեւէն հասած մասնաւոր տեղեկութիւնները երեւան հանեցին թէ ժժռխային մեքենան փոխադրող կառքը որո՛ւ կը պատկանէր եւ թէ մահափորձը որո՛նց կողմէ կազմակերպուած է: Մանաւանդ երբ վկաներն ալ դէմ դիմաց բերուեցան, ժռռխ հասկցաւ որ ուրացումը օգուտ չունի եւ սկսաւ խոստովանիլ: Նախ բերած նայի երկար խոստովանութիւններ ըրաւ, յետոյ, եղած պնդումներուն վրայ, իր իսկ ձեռքով գրեց եւ ստորագրեց ֆրանսերէն խոստովանութիւն մը, որ հետեւեալն է.

— « Մեր ընկերներէն Վռամշապուհ Քէնտիրեան գաղափարակից էր Լինդի, ունէր ծայրայեղ մտքեր եւ ամենախորատելութիւն կը տածուցանէր թագաւորներու դէմ: Ես ինքս ալ պզտիկուց անիշխանական գաղափարներ ունենալով, երկուքս միեւնոյն գաղափարներով եւ համոզումներով տոգորուած էինք:

«Մեր խօսակցութեանց ընթացքին, խօսք անցաւ նաեւ հայկական կոմիտէներու նպատակներու ինչպէս եւ անոնց առաջադրած ծայրայեղ ձեռնարկներու մասին:

«Քէնտիրեանի այս ուղղութեամբ իմ վրայ ձգած ազդեցութենէն զատ ազդուեցայ նաեւ «Փրօ Արմենիա» թերթին ընթերցումէն: Այս թերթը կծու բառերով կը նկարագրէր այն բռնակալութիւնը զոր օսմանեան կառավարութիւնը ի գործ կը դնէր Հայերու դէմ, եւ այդ հրատարակութիւնները խոր տպաւորութիւն կը գործէին ընթերցողին վրայ: Այդ նկարագրութիւնները խոր ատելութիւն արթնցուցին իմ մէջ՝ հանդէպ Ապտիւլ Համիտի, որ կը յորջորջուէր իբրեւ «կարմիր Սուլթան»:

«Մինչ այս մինչ այն իմացայ որ Հայ Յեղափոխական Մեծ կոմիտէն որոշած է մահափորձ մը կատարել Պոլսոյ մէջ եւ իր անդամներէն ոմանց յանձնած է այդ գործը: Քէնտիրեանէն լսեցի թէ մահափորձէն զատ, օդը պիտի հանուէին Գալաթիոյ կամուրջը, Օսմ. Դրամատունը եւ Թիւնէլը, թէ այս նպատակով խանութ մը վարձուած է Դրամատան ճօտիկը, իսկ ուրիշ մը՝ Լօմէր Ապտա խանին քով, թէ արդէն իսկ սկսած են փորել այդ խանութներուն գետինը: Այդ միջոցին Հայկական կոմիտէն արտակարգ ժողով մը գումարեց Ֆիլիպէի մէջ: Ժողովին մասնակցած էին շատ մը յեղափոխականներ, ինչպէս եւ Փիէռ Քիյեաւ, «Փրօ Արմենիա» թերթին խմբագիրը: Այս ժողովին մէջ որոշուած էր մահափորձը կատարել Սէլանիքի արթողութեան միջոցին:

(Շար.)

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ի՞ՆՉՈՒ ՉԸՆՏՐՈՒԵՑԱՆ ԱՆԿԱԽՆԵՐԸ

Պոլսոյ, Ռոտոսթոյի, Սամսունի անկախ թեկնածուներուն քուէ չտրուելու առթիւ, Թրքական կարգ մը թերթեր գրած էին թէ Խալքի կողմէ երկրորդ կարգի ընտրողներու տրուած մասնաւոր հրահանգին արդիւնք է։ Այս մասին Խալքի ընդհ. քարտուղարը յայտնած է թէ երկրորդ կարգի ընտրողներուն տրուած միակ հրահանգը ընդհ. նախագահին յայտարարութիւնն է։ Եթէ խնդրոյ առարկայ վայրերուն մէջ անկախ թեկնածուները քուէ չեն առած, պատճառը ոչ թէ երկրորդ կարգի ընտրողներուն, այլ իրենց՝ թեկնածուներուն մէջ պէտք է փնտռել»։

Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր ընտրութիւն պիտի կատարուի Պոլսոյ, Սամսունի, Թէքիրտաղի, Պուրտուրի, Մաղնիսայի, Պոլուի մէջ, պարապ մնացած թեկնածուներուն համար։ Այս անգամ Խալքը թեկնածու ցոյց պիտի տայ այս վայրերուն համար։

Էնկիւրիի, Պոլսոյ, Սամսունի եւ Թէքիրտաղի ընտրութիւնը գիտակցօրէն կատարուած արդիւնք մը կը նկատուի։ Նոր ժողովը պիտի հրաւիրուի առանց թափուր երեսփոխաններու ընտրութեան սպասելու։ Շատ հաւանական է որ հրաւէրը Պարլամէն վերջ ըլլայ եւ ժողովը մայիս 4ին, երկուշաբթի գումարուի։

Պատասխան մը Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ

Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը իր պատասխանը ղրկեց Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ, Համաեւրոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբին օրակարգին մասին, այս պետութեանց առարկութեանց դէմ։

Համաձայն միջազգային սովորութիւններու, Ազգ. Դաշնակցութեան քարտուղարին պատասխանը պիտի հրատարակուի այն առեն, երբ հասած ըլլայ Մոսկուա եւ Էնկիւրի, հաւանաբար ուրեմն երկուշաբթի օր։

Այս առթիւ, տանք հետեւեալ մանրամասնութիւնները։ Համեւրոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբի երրորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ Ժընեւի մէջ մայիս 15ին։ Օրակարգը, ժամանակաւոր կերպով նշանակուած է հետեւեալ կերպով։

1. Համեւրոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբին աշխատանքի եղանակներուն, կազմութեան եւ կանոնադրութեան մասին՝ կազմակերպիչ կոմիտէին տեղեկագիրը։

2. Ցնտեսական հարցեր.— Համաշխարհային տնտեսական տագնապը ինչ չափով որ կը շահագրգռէ եւրոպական պետութեանց հաւաքականութիւնը։

Այս օրակարգը նշանակուեցաւ առժամեայ կերպով, Մարտի վերջերը Փարիզի մէջ գումարուած նախապատրաստական յանձնախումբին կողմէ։

Միեւնոյն առեն որոշուեցաւ որ Ազգերու Դաշնակցութեան ոչ-անդամ պետութիւնները — Թուրքիա, Ռուսիա եւ Իսլանտա, պիտի ներկայանան միմիայն տնտեսական հարցերու վիճաբանութեան։

Այս որոշման դէմ, Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ պատասխանները յայտնի են։

Այս առթիւ ֆաշիստական «Լավարօ» կը գրէ թէ Իտալիա իր մասնակցութեան պայման դրած է ընդհանուր եւ հաւասար գործակցութիւն, որով եթէ Թուրքիա եւ Իտալիա չընդունուին հաւասար իրաւունքներով, Իտալիոյ մասնակցութեան հիմնական պայմանը կը չքանայ։

Պուլկարիոյ ներքին տագնապը

Հակառակ կատարուած տենդագին բանակցութեանց, Մալինոֆ չկրցաւ տակաւին յաջողցնել նախարարական խորհուրդի կազմութիւնը։ Այսուհանդերձ բանակցութիւնները կը շարունակուին։ Գլխաւոր դժուարութիւնը կը բխի ազգ. ազատականներէն, որոնց գործակցութիւնը թագաւորին կողմէ պայման դրուած է Մալինոֆի։ Մալինոֆ իր կատարած աշխատանքներու մասին տեղեկութիւններ տուաւ թագաւորին։ Եթէ Ազատականներու մասնակցութիւնը անհրաժեշտ չնկատուի, կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ դահլիճը կազմել ժողովականներու եւ ժողովրդական համաձայնականներու գործակցութեամբ։

Պէյրութի պոյքոթը հանրակառքի եւ էլեկտրականութեան դէմ

Պէյրութի պոյքոթը հանրակառքի եւ էլեկտրականութեան դէմ կը շարունակուի։ Այս մասին հետեւեալ հեռագրական տեղեկութիւնները կը հաղորդուին։

Երկար առենէ ի վեր, հանրակառքերը պարապ կ'երթեւեկեն, ոստիկաններու պաշտպանութեամբ եւ հսկողութեամբ։ Ամբողջ բնակչութիւնը կը հետեւի պոյքոթի կոմիտէին հրահանգներուն եւ կարգադրութեան։ Եւ պետութեան ամենէն բարձր պաշտօնատարներն իսկ կը մասնակցին պոյքոթին։ Ուեւտրական օտար հաստատութիւնները, դրամատուները համամիտ են ժողովուրդին եւ կը հետեւին շարժման։ Պէյրութի թերթ մը կը գրէ.— Սրբապղծութիւն պիտի ըլլար էլեկտրական լոյս վառել։ Տուները նորէն կը լուսաւորուին քարիւղով։

Ընկերութիւնը կարգ մը առաջարկներ ըրաւ էլեկտրական լուսաւորութեան եւ հանրակառքի երթեւեկի գիները նուազելու մասին։ Բայց այդ առաջարկները մերժուեցան։

Աւելցնենք նաեւ որ պոյքոթի կոմիտէն երկպառակութիւն ձգած ըլլալով, կազմած է նոր կոմիտէ մը։

Գահիրէի ճեպընթացը կը բռնկի

Աղեքսանդրիայէն Գահիրէ գացող ճեպընթացը կրակ առաւ ճամբան։ Բազմաթիւ ճամբորդներ որոնց մէջ 10 մանուկներ, ողջ այրեցան եւ ուրիշներ ալ ծանր այրուցքներ ստացան։

կրակը ծայր տուաւ երրորդ կարգի կառքէ մը։ Ուրիշ երկու կառքերու։

Մեքենավարը նշմարած չըլլալով, կառախումբը սրարշաւ ընթացաւ 10 քիլոմեթրի չափ մինչեւ որ կայարանի մը պաշտօնեան տուաւ վտանգի ազդանշանը։ Կ'ըսուի թէ 61 մեռելներ եւ 46 ալ վիրաւորներ կան։ Շատեր, փրկուելու համար ողջ այրելու վտանգէն, նետուեր էին ճամբուն վրայ եւ մեռեր կամ վիրաւորուեր։

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ՝

ԻՇԽԱՆ ենթակոմիտէն այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական վայրը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆ ԼՈՒԻ Ակնունի ենթակոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ակուռքին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ կոմիտէն։

Հ. Հ. ՍՊԱՐԱՊԵՏ
ԶՕՐ. ՆԱԶԱՐԲԷԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախկին պատերազմիկ Հայ Սպաներու միութիւնը պատիւ ունի յայտնելու որ, յառաջիկայ կիրակի, 3 Մայիս կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, տեղի կ'ունենայ մեծ սգահանդէս Petit Journalի սրահին մէջ (մէթրօ՝ Cadet)։

Կը խօսին՝ ԶՕՐ. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆ, Պ. Պ. ՌՈՒԲԷՆ, Հ. Հ. Պատուիրակութեան ներկայացուցիչը, ՇԱՀԱՔՈՒՆԻ, ԶՕՐ. ՊԱՐԹՈՎ, Ֆրանսայի Նախկին Պատերազմիկներու ներկայացուցիչը, Ջ. Ո. Մ.ի ներկայացուցիչը։

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Անիէռ Պուա-Ֆոլոնպի մասնաճիւղին կողմէ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Պուա Ֆոլոնպի թաղապետական սրահներուն մէջ (Rue des Halles)

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ՝ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ղեկավարութեամբ՝ Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

Կէս գիշերէ վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ընտիր ճազ պանտ, (Jaz Taverne)*, ճոխ պուֆէէ խիստ աժան։*

ՄՈՒՏՔ 7.50 եւ 5 ՖՐԱՆՔ

Հաղորդակց. միջոցներ.— Gare St. Lazareէն *հոգեկառք իջնել՝ Պուա Ֆոլոնպ,* Port Clichyէն *հանրակառք թիւ 40, իջնել՝* Bourguignons.

Տոմսերը նախօրօք հայթայթելու համար դիմել՝ Սահակ Մեսրոպ Գրագարան, 71 Rue Charles Chefson *եւ Պ. Գ. Յովհաննէսեանի, 2* Rue Victor Hugo, Պուա Ֆոլոնպ։

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՖԱՒՍՏՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Biothérapeutique
131 Rue Cambronne, métro Vaugirard

Կը խօսի՝ Կ. Սասունի, *նիւթ ունենալով* «Յ. Պարոնեանի կեանքն ու գործը։

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄԱՏՈՒՀ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ։ ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. կիւրճեան *(Հրանդ)՝ Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.),* Կ. Զարեան՝ *Երեք երգեր (60 եւ 75),* Վ. Շուշանեան՝ *Ամրան գիշերները (25), Մէկնուն հասցէն (6),* Կ. Սասունի՝ *Ապրիլեան եղեռնը (5),* Ղ. Մելոյեան՝ *Երեք ընկերները (10), Սայեաթ Նովայ (6)։*

Գրատունս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը։ Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ։ Ունինք Աիարոնեանի, Վարանդեանի, Րաֆֆիի եւալ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը։ Կոմիտաս Վրդ.ի, Սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի *եւն. երաժշտական գործերը։*

ՎԱՐՁՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Ընդարձակ Գրացուցակը յոյս կը տեսնէ շուտով

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

ԱՂԲԻՒՐ ՄԵՐՈՒԻ ժողովը վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 32 Ave. des Gobelins. Կարեւոր օրակարգ։

ՍԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ֆրիստափոր *խումբի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիա ճաշարանը։ Կը խօսի ընկեր Օհան Կարօ։*

ՊԻՑԵԱՆՖՈՒՒԻ Ջաւարեան կոմիտէի ժողովը վաղը ժամը 8.30ին, 186 Ave. Verdun, իսի լէ Մուլինօ։ Կը խօսի ընկ. Հ. Հանտալեան։

Գ Ա Ի Ա Ռ

ՊԻԼՃՈՒՐԻ վազգէն խումբի ընկերները եւ արձանագրուիլ փափաքողները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 2.30ին սովորական հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին։ Կարեւոր օրակարգ։

Դասախօսական ժողովը տեղի կունենայ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները։

ՍԷՆ ԵԱՄՈՆԻ ենթակոմիտէն *ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 2ին վարուժան ակումբին մէջ, պարտաւորիչ ներկայութիւն։*

ԼԻՈՆԻ կուկունեան խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս երկուշաբթի, իրիկուն ժամը 8.30ին 181 Cours Lafayette սրճարանի ներքնասենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ (Մարսէյլ) ընկեր կարօ խումբի ժողովը կիրակի ժամը 2ին ընկեր Ս. Պօյաճեանի բնակարանը։ Նիւթ՝ ցեղափոխութիւն եւ իշխանութեան տիրացում։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Նանթ, Սթաւ.— 35։
Փըթիթ Իվրի, Խ. Պ.— 35։
Իսի լէ-Մուլինօ, Մ. Խ.— 150։

ԶԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Ֆոմսակներ ամէն երկիրներու համար։

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Ջինաստան, եւայլն։

ԾԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։ Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջ տեղը)

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌԱԻ

1. Նպարեղէնի խանութ մը, բազմամարդ թաղամասի մէջ, բնակարան, պայլ։

2. Ընդհանուր նպարեղէնի մեթերանոց մը հալին ճիշդ կեդրոնը։ Փանրամասնութեանց համար դիմել՝ Del Gindice, Fromage Salaison, 18 Rue Bussy-L'Indien, MARSEILLE.

Phonos Disques
Columbia
POLYDOR
REGISTERED TRADE MARK

Agence exclusive

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին ձայնաձիւները հասած են. Նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Գինն 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.։ Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆօնօները (երաժշտուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maîtreի Courant continuն, *գինն՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մոխուած ներս ետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։*

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԸ

1 Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.) Tél. Raincy 172

Կը գոհացնեն ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները, դիւրամատչելի պայմաններով։

Հագուստեղէններ եւ ձերմակեղէններ, նուրբ ձեռագործի աշխատանքներ, օժիտի պատրաստութիւն։ վարիչ խնամակալուհիին այցելութիւնները կ'ընդունի երեքշաբթի օրերը։

Օգտուեցէք առիթէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Սեբաստիոյ Չէփինի գիւղէն Յարութիւն Կէօվշէնեան որ քանի մը օր առաջ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին՝ chez M. Davian, Les Peronneries, au Boulay, Indre et Loire.

մեկնած է առանց տալու իր հասցէն։ Իմացնել՝ Յովհաննէս Ղազարեանի, 113 Bld. Rodin, Issy les Moulineaux, Seine

— Պ. Խայիկ ձերմակեան կը փնտռէ իր եղբայրը Ասօ ձերմակեան։ Իմացնել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H STEPHAN

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատական եւ նոր մեթոտ. դարմ. արանց եւ կիներու մորթի, արեան, վէներ. հիւանդութեանց եւ վարսից։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12։*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bld Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur-Sébastopol։ *Մորթի հիւանդութեանց, արեան, մորթի հիւանդութեանց, կ'ընդունի ամէն օր 2-12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտներ։*

EMPIRE Միգթք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

Մարահղի վրէժ

վարձու են մարքուր եւ կահաւորուած սենեակներ փափուկ տ'էքսի մօտ, դիմել 3 Impasse Bernard du Bois, Marseille.

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10ᵉ)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
2
ՄԱՅԻՍ
1931

2 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1559 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ,,

Բարձրացող սերունդին պահպանման հարցը, նոր չէ որ կը մտատանջէ գաղութները ու «Յառաջ»ի հարցարանը իր թեւդրած պատասխաններով, անգամ մըն ալ կուգայ հաստատել թէ ժողովրդային տարրերը, — անոնք որ Նիւթական ու բարոյական զոհողութեան միշտ տրամադիր, սորվեցան գործի թողնել փնտռելու մի միայն իրենց խոնարհ միջոցներուն եւ անկուն կամքերուն մէջ, գիտեն ղրկան առաջադրութիւններով ժռտենալ հարցին:

Պարզ բառերով ու խօսքերով, իւրաքանչիւրը ցաւին կը ներկայացնէ իր դեղատոմսը, որ ամենէն առաջ կը մատնէ վաղուան մտահոգութիւնը: Բազմագեղ ու չարաշուք այս հոդերուն վրայ՝ Հայը Հայ պահելու առեղծուածին գիտակցութիւնը՝ դառն ու ընդվզեցնող:

Անշուշտ, բոլորը հաւասարապէս չեն վարակուած նոյն փրկարար մտահոգութեամբ: Շատ են անոնք որ առօրեայ կեանքէն կը փնտռեն անմիջականը, երեւելին ու շօշափելին ու Յաջեալը կուտան անփութութեան հովերուն:

Վաղը, երբ կարելի ու պէտք ըլլայ հայութիւնը ենթարկել գումի, շատ է թիւն անոնց զորս պէտք է թափել՝ իբր յաւատանջ ժողովուրդի մը խորթ զաւակները:

Բայց, այլապէս ողբերգական է ներաշխարհը անոնց, որոնք օրուան գետնագարշ ու անխուսափելի հոգերէն յետոյ, տխուր մխիթարութիւն մը կը փնտռեն հայ լաւագոյն ապագայի մը որոնումներուն եւ գաղթահայ կորստեան վտանգին դէմ՝ իրենց ճիգերուն մէջ:

Իրենց տանջահար հոգիներով, ասոնք են որ կը կազմեն գաղթահայ ապագային սիւները:

Տեսած են վտանգը եւ իրենց Հայու ողջմտութեամբ, կշռած անոր ամբողջ ծանրութիւնը:

Գիտեն անշուշտ թէ նոր օրերու դժնդակ պայմաններուն դէմ, կարելի չէ յաջողութեան յոյսերով մաքառիլ գոյութեան հին զէնքերով: Որովհետեւ հայութիւնը, բացի մէկ քանի վայրկեան, բոլոր այն գաղութներուն մէջ ուր հաստատուած է, կը գտնուի զարհուրելի երկընտրանքին առջեւ.— Ցանձնուիլ հոսանքին՝ կամովին, ցեղին հոգին լայն բանալ օտար ազդեցութեանց խուժումին առջեւ, ընտրել հաւաքական գիտակից անձնասպանութիւնը: Եւ կամ մաքառի՛լ, պայքարի՛լ: Զուլման եւ ուծացման վտանգներուն դէմ պողպատել հայ ապրելու կամքը առաւելագոյն զոհողութեամբ:

Ցարատեւ պայքար, որ կը պահանջէ անընդհատ ուշադրութիւն, անընդհատ փոփոխութիւն՝ հաւձաձայն տեղին, յաբափոփոխ պայմաններուն:

Որովհետեւ, այլեւս ջարդը չէ, ո՛չ ալ աքսորը որ բախի ժողովուրդի մը մարմնական քայքայութեան եւ ապրելու բնազդական կորովին: Այլ յամր ու անտեսանելի մահը՝ որ ամէն օր, ամէն վայրկեան կը սպրդի ընտանիքէն ներս, հոգիներէն ներս՝ բարեկամի ժպտուն դիմակով ու խոստումներով:

Պայքարը այս անգամ ուրեմն, կը պահանջէ հզօր գիտակցութիւն եւ ամուր կամք, ազգովին, առանց տարիքի, սեռի, դասանանքի ու կուսակցութեան խորութեան... Ու բախտաւոր այն մէկ քանի գաղութները, որոնք ուր որ ալ գտնուին, չենդաղրիր գաղութ ըլլալէ, եւ այսօր, ինչ նպաստաւոր պայմաններ ալ վայելեն, չեն դադրիր ուշ կանուխ ենթարկուելէ՝ օտար քմահաճոյքի խաղերուն, գերծ չեն վտանգէ: Պարզապէս, ժամանակի ու տեղի տարբերութեան:

Ու բոլոր անոնք որ իրենց մխիթը կը չարչրկեն հարցին լաւագոյն պատասխանովը, ըմբռնած ըլլալ կը թուին լուծման դժուարութիւնները: Ու համազգային ճիգերու անհրաժեշտութիւնը շեշտելով մէկտեղ, երբ կը մատնանշեն ունեւոր միութիւններու եւ բարեգործականներու անտարբերութիւնը, պէտք է որ վերջին պատրանք մը եւս փարատեն իրենց մըտքերէն:

Եթէ վերջին տասնամեակը չկրցաւ գանոնք սթափեցնել իրենց կամաւոր անշարժութենէն, պատճառ չկայ որ անհանդըստանան վարի խաւերու կանչերէն...:

Զգենք գանոնք հանդարտ իրենց հիւանդագին քունին մէջ եւ մենք մեզի ժառածենք ցաւին մասին, որ ամենէն առաջ մերն իսկ է եւ այսօրուան ու վաղուան հոգերով, նա՛խ կը վրդովէ ժողովուրդը:

«Յառաջ»ի հարցարանին պատասխանները մեծ մասամբ երեւան կը բերեն քաղաքական ըմբռնումի հասունութիւն մը:

Շատեր են որ կը զգան թէ առանց քաղաքական ինքնուրոյն պայմաններու, ձուլման ու այլասերման դէմ առաւելագոյն ճիգերն իսկ՝ լաւագոյն կազմակերպութեամբ, կը ծառայեն մի միայն ժամանակաւոր նահանջ պարտադրելու վտանգին:

Շատեր են որ գիտեն թէ ցեղի մը հոգին, որքան ալ կորուի ու տոկուն ըլլայ, որքան ալ ուժգնօրէն թրծուած ըլլայ մեծ ու փառաւոր անցեալի մը ներշնչումներով, միշտ կը կարօտի հարազատ հողի մնունդին եւ օտար հողերու վրայ արմատախիլ՝ դատապարտուած է ուշ կանուխ ենթարկուելու խորթ ու վատասերող ազդեցութիւններու:

Այս գիտակցութիւնը սակայն պէտք է բարձրանայ իր տրամաբանական եզրակացութեան:

Ու բոլոր անոնք որ այսօր կը տանջուին հայ սերունդի պահպանման հարցով, պիտի գիտնան նաեւ իրենց տուրքը տալ ամբողջական ազատագրութեան ճիգերուն:

Ելքը, վերջինը, հո՛դ է:

Մ. Ե.

ԷՐԶՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԴՐԵՐ ԵՆ...

«Փոլիթիքա» կը գրէ թէ կրթական վերատեսչութիւնը քննութիւն կը կատարէ ղալաթիոյ սէն ժորժ դպրոցին շուրջ: Պատճառը այն է որ, կ'ըսէ յիշեալ թերթը, «այս յանդուգն եւ ապերախտ դպրոցի վարչութիւնը աշխարհագրութեան դասին քարտէս մը ցոյց կուտայ աշակերտներուն ուր մեր սիրելի Նատօլուի Արեւելեան սահմաններուն վրայ Հայաստանի պետութիւն մը ցոյց կը տրուի եւ էրզրումն ու շրջակաները այս պետութեան սահմանին մէջ դրուած են»:

ԹՈՒՐՔ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ ԺԸՆԵՒ Կ'ԵՐԹԱՑ

Մայիսի վերջերը գումարուելիք աֆիոնի միջազգային համաժողովին Թուրքիոյ պատուիրակութեան պիտի նախագահէ Մուսթաֆա Շէրէֆ-Նոյն ամսուն ժընեւ պիտի երթայ նաեւ արտաքին գործակալ թեվֆիք Րիւշտիւ պէյ:

ԱԶԱՏ ԳՕՏիի ԽՆԴԻՐԸ

Էնկիւրիէն տրուած լուրի մը համաձայն, Պոլսոյ նաւահանգիստին մէջ ազատ գօտի մը հաստատելու խնդիրը դարձեալ սեղանի վրայ ելած է: Ցնտեսական գործակալութեան խորհրդական Շաքիր եւ առեւտրական ընդհ. տնօրէն Նաքի պէյերը Պոլսոյ մէջ ներկայիս կարգ մը տնտեսական խնդիրներու մասին քննութիւն կը կատարեն, կ'ըսուի թէ այս քննութեանց մէջ ազատ գօտիի հաստատման խնդիրն ալ կայ:

ՌՈՒՄԷՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

Ռումէն խորհրդարանի բացառիկ նստաշրջանը բացուեցաւ ինգշաբթի օր, վարչապետը Պ. Եորկա կարդացիրաւէրի իրավարտակը որմէ վերջ նիստը յետաձգուեցաւ կէսօրէն վերջ:

Վերաբացման, Պ. Եորկա պարզեց իր գործունէութեան ծրագիրը, եւ իր յայտարարութիւնը վերջացուց կարդալով խորհրդարանի լուծման իրավարտակը:

Նոր ընտրութիւններու Թուական նշանակուած է յունիս 1 երեսփոխանական ժողովի եւ յունիս 4 Տերակոյտի համար: Նոր խորհրդարանը նիստի պիտի իրաւիրուի յունիս 15ին:

ԻՏԱԼԵՒՌՈՒՍ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Բոլշեւիկեան «Իզվեստիա» թերթը մեկնաբանելով իտալօ-ռուս առեւտրական դաշնագիրը, կը գրէ.— Այս համաձայնութիւնը, ինչպէս նաեւ գերմանեռուս համաձայնութիւնը, եւ բանակցութիւնները որ կը կատարուին Անգլիոյ հետ, հարուածներ են կը տրուին խորհրդ. առեւտուրի դէմ պոլքոթին եւ անոր դէմ տնտեսական պաշարման կազմակերպութեան: Անշուշտ, դրամատիրական միւս պետութիւնները նկատի պիտի առնեն այս պարագան եւ ժտածել խորհրդ. կառավարութեան հետ՝ իրենց յարաբերութիւնները կարգադրելու մասին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Մոսկուայի գետին յորդումը, որուն հետեւանքով Մոսկուա քաղաքին մէջ բազմաթիւ Թաղեր ողողուած էին, տակաւին չէ վերջացած, վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, ջուրը սովորականէն 8.5 մեդր բարձր է: 90 գործարաններ ողողուած կը մնան: Մոսկուայի կեդրոնին մէջ, ջուրը հասած է Քրէմլինի պալատի պատերուն: 5000է աւելի անձեր մնացած են անապատան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԱՂԷՏԸ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ՄԵԾ ԱԻԵՐՆԵՐԸ

Կովկասի երկրաշարժին մասին ստացուած լուրերու համաձայն, ցնցումներ զգալի եղած են նաեւ Թիֆլիզի եւ Երեւանի մէջ, առանց Նիւթական կամ մարդկային վնաս տալու: Ցնցումներու կեդրոնը կը դտնուի Զանգեզուրի մէջ ուր 200 մեռեալներ եւ 205 վիրաւորներ կը համրուին, մէջէն առնելով Գորիսի շրջանը: Իսկ Սիսիանի շրջանին մէջ կան 192 մեռեալներ եւ 600 վիրաւորեալներ: Զանգեզուրի շրջանին մէջ, գիւղերու 80 առ 100ը քանդուած են:

Հօկի կ. վ. դիւանը կը հաղորդէ.—

«Ստորեւ կուտանք պատճէնը այն հեռագրին, զոր ստացած ենք Երեւանէն:

«Ապրիլ 27ի գիշերը ժամը 9ին, երկրաշարժէն վնասուած են Զանգեզուրի, Սիսիանի, Ղափանի, Գորիսի եւ Մեղրիի շրջանները. նախնական տեղեկութիւններու համաձայն ամէնէն շատ տուժած է Սիսեանի շրջանը. քանդուած են քանի մը շարք գիւղեր, կան քանի մը հարիւր մեռած եւ հազարի չափ վիրաւոր. ոչնչացած են մեծաքանակ մանր ու խոշոր եղջիւրաւոր անասուններ. կառավարութեան կողմէ ձեռք են առնուած անհրաժեշտ բժշկական եւ պարենաւորման կարեւոր միջոցներ»

*** *Եւրոպական աղբիւրէ ուրիշ հեռագիր մըն ալ կը հաղորդէ.— Կովկասի երկրաշարժներուն զոհուած մեռեալներու թիւը ներկայիս կ'անցնի 700ը, բայց կը կարծուի թէ այս թիւը վար կը մնայ իրականութենէն, որովհետեւ աղէտեալ շրջաններուն հետ, հաղորդակցութեան պակասը ցարդ թոյլ չէ տուած ճշդելու աղէտին ծանրութիւնը:*

ԱՂԵՏԱՀԱՐՆԵՐՈՒ ՈՂԲԱԼԻ ՎԻՃԱԿԸ

Մոսկուայէն անգլիական թերթի մը տուած տեղեկութեանց համաձայն, 20,000 անձեր, որոնց բնակարանները քանդուած են բոլորովին՝ երկրաշարժի պահուն, կը թափառին տեղատարափ անձրեւին տակ, աւերակ դարձած երկրին մէջ:

Կովկասէն տրուած լուրերը ժանրամասնութիւններ կուտան մեռեալներու եւ վիրաւորներու մասին: Մէկ քանի օրեր պէտք են աղէտին ծանրութիւնը ճշդրտօրէն գնահատել կարենալու համար

Ապաստանեալներու հարցը կը բարդանայ այն պատճառով որ Կովկասի մէջ ժանտախտի համաճարակ կայ:

Երկրաշարժէն աւերուած շրջանը շատ աւելի ընդարձակ է քան ինչ որ կը կարծուէր: Թիֆլիս քաղաքն իսկ ենթարկուած է զօրաւոր ցնցումներու:

ԹՈՒՐՔԻոյ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԶԱՒԵՇՏԸ

ԿԸ ՆՈՒԱԳԵՆ ՈՐ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒ ՀԱՒԱՔԵՆ

Պոլսէն, «Լ'Էնթրանսիժան»ի մասնաւոր թղթակիցը կը գրէ.— Այստեղ ուզեցին ծիծաղելի դարձնել խորհրդարանական ընտրութիւնները եւ զայն որակեցին կատակերգութիւն, չեմ գիտեր քանի արարով եւ քանի պատկերով:

Իրողութիւնն այն է որ կիրարկուած ընտրական դրութեամբ եւ կազմակերպուած ընդդիմադիր որեւէ կուսակցութեան բացակայութիւնով, ուրիշ կերպ չէին կրնար ընել եւ ինչ որ ըրին, գովելի ճիգ մը ցոյց կուտայ:

Թուրքիոյ խորհրդարանական ընտրութիւնները կը կատարուին երկու կարգով, սահմանափակ քուէարկութեամբ: Այս եղանակը բաւական հինցած կը թուի մանաւանդ երկրի մը համար ուր կիներն ընտրող եւ ընտրելի են քաղաքական ընտրութեանց մէջ:

Ղազին՝ նահանգներու մէջ քննական պտոյտէն Էնկիւրի դարձին, որոշեց՝ իբր առաջին դարման երկիրը ճզմող ընկերային, տնտեսական ու քաղաքական տագնապին, կատարել ժողովրդական նոր խորհրդակցութիւն մը: Լուծել տուաւ Ազգ. ժողովը եւ անմիջապէս սկսաւ նոր ընտրութեանց պատրաստութիւնները:

Թուրքիոյ մէջ, ընտրական պայքարի խօսքեր եղան, բայց իրօք, հրաշք պիտի ըլլար եթէ ընտրական պայքար մղուէր միակ եւ նոյն կուսակցութեան մէջ: Պայքարի եւ ընդդիմութեան բացակայութեան հետեւանքով ընտրութիւնները անցան աննշմար:

Քուէարկութեան առթիւ անհանգիստ ըլլալու համար ընտրողներու ցոյց տուին շատ գաղջ փութկոտութիւն մը. այնքան որ ստիպուեցան «տավուլ» զարնել հրաւիրելու համար քաղաքացիները որ կատարեն իրենց պարտականութիւնը: Բայց թմբուկին ձայնը չբաւեց ընտրողները խլելու իրենց անտարբերութենէն եւ անոնց հետաքրքրութիւնը շարժելու համար՝ քուէարկութեան սրահներուն առջեւ կազմակերպեցին այլազան տեսարաններ:

Սթանպոլի քուէարկութեան մէկ սրահին առջեւ, նուագախումբ մը՝ որուն անդամները կը կրէին պատմական եէնիչէրական զգեստներ, կը նուագէր զուարթ եղանակներ: Ուրիշ սրահի մը առջեւ, ուր կը գտնուէին կանայք, կը տեսնուէր ամենէն գեղեցիկ աղջիկներէն կազմուած պարախումբ մը, որ կը պարէր ազգային պարեր: Ուրիշ սրահի մը առջեւ, ուր կը գտնուէին երիտասարդներ, կը տեսնուէր ամենէն գեղեցիկ աղջիկներէն կազմուած պարախումբ մը, որ կը պարէր ազգային պարեր: Ուրիշ սրահի մը առջեւ, ուր կը գտնուէին երիտասարդներ, կը տեսնուէր ամենէն գեղեցիկ աղջիկներէն կազմուած պարախումբ մը, որ կը պարէր ազգային պարեր:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՏԱԼԻՈՅ ԴԷՄ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԳՐԳՈՒԹԻՒՆ

Գրեր էինք թէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ, Իտալացիներու դէմ՝ քնիկ տարրերու վրայ գործուած խժդժութեանց հետեւանքով, Դամասկոսի ժողովուրդը բողոքի ցոյց էր կազմակերպած: Այս առթիւ՝ Թայմզի Թղթակիցը կը գրէ Գահիրէէն.— Բազմաթիւ Պէտվիններ կը շարունակեն փախիլ դէպի Եգիպտոս: Այս վերջին շաբթուան ընթացքին, եգիպտական մամուլը կարգ մը մանրամասնութիւններ հրատարակեց Իտալացիներու կողմէ մահմետականներու դէմ գործուած խժդժութեանց մասին: Վաթտ կուսակցութեան պատկանող թերթ մը կը հրատարակէ Տրիպոլսոյ Արաբներուն կոչը ուղղուած Մէջբէքի ուխտաւորներուն, որպէսզի պոյքոթ յայտարարեն իտալական ապրանքներուն դէմ:

Եգիպտական կառավարութիւնն ի զուր փորձեց արգիլել այս պատմութիւններուն հրատարակումը: Մինչ կողմէ իտալական կառավարութեան Գահիրէի ներկայացուցիչները զգացուցին կառավարութեան թէ պէտք է արգիլէ Պէտվիններու գաղթը դէպի Եգիպտոս:

Նոյն հեռագիրը կը հաղորդէ թէ սուրիական Տրիպոլսոյ մէջ կատարուած ցոյցը հետեւանքն է տեղին ժզկիթին մէջ գուժարուած հաւաքոյթի մը:

Այս ցոյցի ընթացքին, ամբոխը փշրեց իտալական հիւպատոսարանի ապակիները:

ՀԱՄԵՒՐՈՊԱՑի ՅԱՆՁՆԱԺՈՒՄԲԻՆ ՕՐԱԿԱՐԳԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարութիւնը փոփոխութիւն մտցուց Համեւրոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբին պատրաստած օրակարգին մէջ, Թոյլ տալու համար որ Թուրքիա եւ խորհրդ. Ռուսիա մասնակցին աշխատանքներուն:

Իտալական Թերթերը գոհունակութեամբ կ'արձանագրեն այս փոփոխութիւնը եւ կը յայտնեն Թէ այս կերպով առաջքը կ'առնուի քաղաքական բարդութիւններու, որովհետեւ այլապէս Թուրքիա եւ Ռուսիա կրնային հեռանալ ժողովէն:

ՊՈԼՍՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԵՂԱՒ

«Եըլմազ» դիտել կուտայ.— Համալսարանի սրահը հաւաքուած 1500 Բ. կարգի ընտրողներուն մեծ մասը, անուանապէս կամ շատ մը նկատումներով միայն Խալքի կը պատկանի... Եթէ Խալքի Պոլսոյ կազմակերպութեան կողմէ ազատ Թողուած ըլլային անոնք, արդիւնքը ա՛յս պիտի ըլլար: Այս կէտը միայն Աստուած գիտէ: Մեր գիտցածը այն է որ, շատ մը Բ. կարգի ընտրողներ յուսախաբ եւ սրտաբեկ վիճակով դուրս եկան համալսարանի սրահէն:

Ի՞նչ նպատակ ունէին այս զանազան ժողովները, որ ընտրութենէն մէկ գիշեր առաջ տեղի ունեցան: Բ. կարգի ընտրողներուն հրաման չտրուեցաւ, բայց պէ՞տք էր անոնց ըսել Թէ «աւելի ճիշդ կ'ըլլար անկախներու քուէ չտալ»:

Իսկ իրողութիւն չէ՞ այն պարագան, որ քուէատուփին գլուխը գտնուողները կ'առնէին քուէթուղթերը, ճարպիկ շարժումով մը արագ ակնարկ մը կը նետէին վրան եւ այնպէս տուփը կը նետէին: Ասոր խմաստը ի՞նչ է:

Հ. Հ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ

(Զօր. Նազարբէկեանի յիշատակին)

Մեր ազատամարտի այս յոխնամեակի ընթացքում տեղի են ունեցել շատ խոշոր դէպքեր, կոտորածներ, ընդհարումներ, ապստամբական, ահաբեկչական եւ ցուցական շարժումներ, որոնց մասնակցել են բազմաթիւ անհատներ, զոհելով յանուն մեր հայրենիքի փրկութեան։ Եղել են անհատներ, որոնք չեն կարողացել առկալ մեր դաժան պայքարի ծանր պայմաններին եւ վհատել, թողել հեռացել են։ Եղել են փառամոլ, շահասէր եւ բախտախնդիր անհատներ, որոնք մտել են մեր ազատամարտի դրօշի տակ, իրենց անձնական գծած հաշիւների համար, բայց չարաչար պարտուել եւ թողել հեռացել եւ կամ վռնտուել են։

Մեր ազատագրական շարժման յիսուն տարիների ընթացքում, մեր դրական դաղափարական տիպարների թիւը եղել է անհամեմատ աւելի շատ քան թէ բացասական տիպարները։

Դեղջուկից մինչեւ հարուստ ընտանիքի զաւակ, ասենք՝ Արմէն-Գաբոներն ու ազնուական ծագումով Զաւարեանները ինքնաբերաբար եկել մտել են յեղափոխական դրօշի տակ, գործել են ամէն մին իր ուժերի նեբածին չափ։ Շատերը արդէն զոհուել են եւ քիչերն են մնացել կիներից, որոնք շարունակում են տանել իրենց ծանր պարտականութիւնը նորերի հետ։ Ափսո՜ս որ զոհուածներից շատերի մասին տեղեկութիւններ չկան։ Եկել մտել են յեղափոխական դրօշի տակ, առանց շեփորելու, շատերը յայտնի են եղել միայն ընկերներին ու վարիչ մարմիններին, ոչ ազգանունն է յայտնի եղել եւ ոչ էլ կենսագրականը։

Մեր ազատագրական շարժման մէջ աչքի ընկնող դեր կատարել են ոչ միայն կուսակցական մտաւորականները արձանագրուածներ եւ կուսակցական քաղաքի մէջ մարդուածներ, այլ եւ ոչ կուսակցական զանազան խաւերի եւ դասակարգերի պատկանող անհատներ։ Անոնք յաճախ շատ ուշագրաւ դեր են կատարել, նոյն իսկ աւելի քան թէ կարգ մը տիտղոսաւոր կուսակցականներ։ Դժբախտաբար քիչ չեն եղել դէպքեր, երբ հանրածանօթ կուսակցականներ հրաժարուել են իրենց վրայ դրուած այս կամ այն կարեւոր կուսակցական պարտականութիւնից եւ ամենակարեւոր ժամին զանազան պատրուակներով թողել քաշուել են ասպարէզից։

* * *

Թիֆլիսի մի հարուստ ընտանիքում ծնած Թոմաս Նազարբէկեանը սնուել եւ մեծացել է ռուսական մթնոլորտում։ Սովորել է ռուսական դպրոցում եւ ծառայութեան է մտել ռուսական բանակի մէջ, եւ առ հասարակ ապրել է ռուս բուրժուական եւ պինուորական կեանքով։ Հայ լեզուն ու դրականութիւնը եղել են խորթ։ Ինչպէս նաեւ հայկական մշակոյթը եւ հայկական քաղաքական կեանքը։ Ոչպէս ռուս պինուորական, ինչպէս եւ առ հասարակ ռուս բոլոր պինուորականները՝ հաւատարմօրէն ծառայել է «Առաւծուն, թագաւորին եւ հայրենիքին» (Ռուսաստանին)։ Չէ պատահել որ եւ է կուսակցութեան եւ չէ մասնակցել ոչ հայկական եւ ոչ էլ ռուսական հանրային ու քաղաքական շարժանքը։ Միայն ինքը դիտէր որ ծագումով հայ, անունով Թոմաս, հօր անունը Յովհաննէս եւ ազգանունը Նազարբէկեան, հայ լուսաւորչական աւազանում մկրտուած, իսկ շնորհիւ այն ժամանակայ հոգեբանութեան, Թոմաս Յովհաննէսեան Նազարբէկեանցը — թարգմանել է ռուսերէնի եւ դարձել է Ֆոմա Իվանովիչ Նազարբէկով։ Անշուշտ լսել եւ կարդացել է որոշ չափով հայկական պատմութիւնը եւ վերջին դէպքերի մասին։ Բայց ինքը իրեն համարելով ռուսական ազայ, որ առ հասարակ իրաւունք չունի քաղաքական եւ հանրային գործերով զբաղուելու, Թողել է բոլոր իր հայ պաշտօնակիցների նման անտարբեր։

Մասնակցել է 1878 թուի ռուս-Թրքական պատերազմին, որպէս նոր ընծայ ազայ եւ իր վաշտով, ուխնամարտի ուժով գրաւել է Կարսի շրջանի Հարամ-Վարդան գիւղի մօտակայ ոլորապտոյտ անառիկ լերան գլխքերը, որ 1920 թ. նոյեմբերին մի ուրիշ հայ ազայ, Ներ Պետրոսը առանց կուի է թողել հեռացել իր վաշտով, անշուշտ չնորհիւ ստեղծուած ընդհանուր խուճապային տրամադրութեան։

Մասնակցել է 1905 թուի ռուս-Ճապոնական պատերազմին եւ ապա քաշուել է պինուորական ասպարէզից եւ ապրել իրեն համար։ 1914 թուին նորից մտել է ռուս բանակի մէջ եւ ուղարկուել է Կովկասեան ռազմաճակատը։ 1915 թուի ապրիլին, որպէս ռուսական բանակի ձախ թեւի զօրամասի պետը, Խոյ-Սալմաստի շրջանում, չարդել եւ մինչեւ Բիթլիսի շրջանը քշել է Խալիլ փաշայի թուով մի քանի անգամ աւելի խոշոր բանակը, թէ Կովկասը փրկելով մի նոր մեծ պատուհասից եւ թէ հնարաւորութիւն տալով Վանի եւ Շատախի ապստամբներին օգնութեան հասնելու ռուսական զօրքին եւ հայ կամաւորական գնդերին։

Դիլմանի (Սալմաստի պիւղաքաղաք) յաղթանակով զօր. Նազարբէկեանը անմահացաւ եւ պէտք է մեր նորագոյն պատմութեան մէջ գրաւէ իր արժանաւոր տեղը։ Մինչեւ ռուսական բանակի քայքայումը Ռուս Կովկասեան ռազմաբեմի վրայ եւ ամենայն բարեխղճութեամբ կատարեց իր վրայ դրուած բոլոր պարտականութիւնները։

Պայթեց ռուսական փետրուարեան յեղափոխութիւնը եւ ինչպէս բոլոր հայրենասէրների, նոյնպէս եւ զօր. Նազարբէկեանի համար աւելի մեծ հնարաւորութիւններ եւ ազատ պայմաններ ստեղծուեցին թէ ընդհանրապէս Ռուսաստանի եւ թէ մասնաւորապէս Մայր Հայաստանի համար աշխատելու։

Բայց շուտով վրայ հասաւ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը, տակնուվրայ եղաւ եւ ամէն ինչ. Ռուսաստանն ու Հայաստանը անիշխանութեան մատնուեցին։ Ահա այս ծանր, դժոխային օրերին էր որ իւրաքանչիւր անհատ, լինի պինուորական կամ ազգային կուսակցական գործիչ ու կամաւոր յայտնաբերեցին իրենց դրական եւ բացասական արժանիքները։ Դժբախտաբար, եղան հայ բազմաթիւ պինուորականներ, սկսած հասարակ պինուորից մինչեւ սպաներ ու զօրավարներ անգամ, հին գործիչներ եւ հայդուկներ, որոնք լքեցին ռազմաճակատը եւ ռուսական զօրքի հետ քաշուեցին դէպի Ռուսաստան եւ Կովկասի աւելի ապահով վայրեր, փոխանակ մնալու հայկական բանակի մէջ եւ փրկելու մնացած հայութիւնը նորանոր կոտորածներից։

Այդ օրհասական ժամերին Զօր. Նազարբէկեանը հայազգի զօրավարների մէջ, իր հայրենասիրութեամբ եւ պինուորական հրամանատարին վայել բոլոր դրական յատկութիւններով դրաւեց առաջին տեղը եւ նշանակուեցաւ հայկական բանակի գլխաւոր հրամանատարը։

Հայաստանի անկախութեան հռչակումից յետոյ արժանացաւ Հայաստանի Հանրապետութեան Անդրանիկ Սպարապետի բարձր կոչումին եւ մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացումը մնաց իր բարձր պաշտօնի վրայ, թէեւ երկուսուկէս տարւայ ընթացքում մի քանի անգամ տեղի ունեցան նախարարների փոփոխութիւններ։

Զօր. Նազարբէկեանի պէս հայկական կեանքից հեռու ծնած ու մեծացած մարդուն վիճակուեց լծուել հայկական կեանքին եւ ամբողջ թափով իրեն նուիրել հայրենիքի փրկութեան վեհ գաղափարին եւ կրնց առ հասարակ հայ գործչին վիճակած բոլոր պատնութիւնները — ձերբակալում, աքսոր եւ խոր ծերութեան հասակում անօգնական եւ ապրուստի միջոցներից զուրկ կատարեալ սովամահութիւն։

ԲԵՆՕ

ԴՐԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

ՏԻԿ. ԺՕՐԺԷԹ ԼԸ ՊԼԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

Միջազգային դրականութեան մէջ, սիրահարական դէպքերը շատ կան, որոնք պատմական կամ գրական որոշ արժէք կը ներկայացնեն իբրեւ դարաշրջանի մը յատուկ հիւանդագին երեւոյթ կամ յատկանշական պատահար։

Եթէ Միւսէի եւ Տիկին Ժօրժ Սանի սիրահարական դէպքերը վիպային կամ տ'Անունցիոյի եւ Էլէոնորա Տիւզինը քնարական պիտի կոչենք, անպայման Մորիս Մեթերլինկի եւ Տիկին Ժօրժէթ Լըպլանինը խորհրդապաշտ կարելի է անուանել։

Տիկին Ժօրժէթ Լըպլանի «Ցիշատակները» դիրքը, որ վերջերս լոյս տեսաւ, կը պարունակէ 1895 թուականի «սէնթալիսմ» հոգեբանութեան բոլոր դրուագները եւ կ'արժէ որ քիչ մը անդրադառնանք, որովհետեւ ամէն ազգի, նոյնիսկ հայ իրականութեան մէջ զարգացած աղջիկները մանաւոր հակում ունէին սրբազործուած արուեստի խորհուրդին առջեւ, որ կը ծաղկէր դրականութեան կամ նուագի սիրոյն։

Հոգիի եւ մարքի հաղորդականութեան փառաչեղ նմոյշ մըն է Տիկին Ժօրժէթ Լըպլանի սերը Մեթերլինկի հանդէպ եւ այդ շրջանին տեսակ մը ախտաւոր հմայքով կը տարուէին արուեստի սիրահար հաւատացեալ հոգիներ. եւ ի՜նչ երազային ապրումներ, ի՜նչ խանդավառ եւ անկարելի զոհողութիւններ դէպի բանաստեղծներն ու մշուշային էակները որ պարուրուած անրջական «բանովը» կը խուովէին կոյս սիրտեր. այդ թուականին, նման հոգիներ բունկած գերզգայուն ցանկութիւններով կը բաղձային ուրիշներէն տարբեր բան մը ըլլալ եւ նպատակ դրած էին ազնուական ձեւանալ՝ գաղափարական անէացումի դերագոյն զոհաբերումով մը։ Այդ հոգեկան նուիրումին մէկ յատկանշական ձեւաւորումն է Տիկին Ժօրժէթ Լըպլանի խելայեղ սէրը Մեթերլինկի հանդէպ որ ինքնին թիւրիմացութիւն մը եղաւ, որովհետեւ Մեթերլինկի անձին չէր որ սիրահարուեցաւ Տիկին Լըպլան, այլ անոր ստեղծագործող հանճարին, անոր գործին եւ «Կապոյտ Թռչուն»ի հեղինակը շատ բան կը պարտի իր նախկին կնոջը որ գիտցաւ ճանչնալ թէ «Փելէաս եւ Մելիզանդ»ի հեղինակը էապէս մտածումէն աւելի մեծ բան մը կ'արժէր եւ իր շնորհիւ,· Մեթերլինկ կարողացաւ փորձել կեանքին վրայ իր հանճարին բովանդակ ներշնչեցողութիւնը, ինչպէս որ Փիլլ Լըմեթր շատ բան կը պարտի Տիկ. որ Լուանի, կամ Անաթոլ Ֆրանս, Տիկ. որ Քայավէի, եւ բացարձակ ճշմարտութիւն է որ կնոջ մը անհնարին սէրը ստեղծագործելու լաւագոյն հողն է, արդաւանդ եւ բեղմնաւոր։

Շատերուս ծանօթ է անոնց սիրային ապրումները։ Քանի տարեկանին երջուհի Ժօրժէթ Լըպլան արդէն անուն հանած կը խղէ Օփերա-Քոմիքի հետ ունեցած շահաւոր պաշտօնը, ընդունելու համար նըւազ փայլուն դեր մը Պրիւքսէլի «Թէաթր որ լա Մ'ոնէյ»ի մէջ. որովհետեւ Մեթերլինկի առաջին բանաստեղծութիւնները եւ ապերգութիւնները զինք խանդավառած էին ու վերացուցած. եւ կը յուսար որ առիթը պիտի ունենար Պրիւքսէլի մէջ հանդիպելու իր մտքի սիրականերն, իր երազներու հերոսին, զոր հետեւէն մնայն կը պաշտէր։

Բարեկամի մը տունը կը հանդիպին իրարու, կը խուովի Ժօրժէթ Լըպլանի հոգին։ Պրիւքսէլ, յետոյ կանոի մէջ կ'ունենան սիրային խորհրդաւոր ապրումներ եւ վերջապէս կ'ամուսնանան, իւրաքանչիւրը վերապահելով իր արուեստագէտի ազատութիւնը։ Այդ շրջանէն արդէն կը սկսի կեանք մը տարուբեր եւ փոթորկալից, յաճախ կը բաժնուին եւ կրկին կը միանան, մինչեւ որ Մեթերլինկի հանճարը միջազգային գրականութեան մէջ կը յայտնուի։ Կուգան Փարիզ, յետոյ Նիս եւ ուրիշ վիպային վայրեր, պատճենելով իրենց խուովայոյզ սէրերը։

Ժօրժէթ Լըպլան կը լքէ բոլորովին երջուհիի նախասիրութիւնը եւ կը տարուի Մեթերլինկի արուեստով եւ ներշնչող կը հանդիսանայ անոր լաւագոյն գործերուն, կ'աշխատակցի. կը մղէ զայն ստեղծելու եւ սակայն «Մոննա Վանա»յի հեղինակը կը զլանայ խոստովանիլ իր կնոջ ընկերակցութիւնը, հակիւ մէկ անգամ կը գրէ իր մէկ գործին ճակատը եւ եօթ տարի վերջ կը վերցընէ. քանըերեք տարի կողն ի կող մնասին ապրելէ վերջ, կը բաժնուին եւ 1919ին Մեթերլինկ կը վերամուսնանայ։

Տիկին Լըպլան անկեղծ եւ հարատ պատկերը տուած է Մեթերլինկի, երկար յուսալքումներէ վերջ հասկցած է որ ամէն մարդ, մանաւանդ բանաստեղծները երկու դիմադիծ ունին, երբեմն մէկը միւսը հակասող. պէղճիքացի այս չքնաղ բանաստեղծը եւ նուրբ մտածողը որ խորհրդապաշտ գրականութեան առինքնողը եւ խորաթափանց էր. եղած է ուտելու սիրահար մը, որկրամոլ մը։ «Կեր արբ եւ ուրախ լեր»ը Մեթերլինկի լաւագոյն ներշնչողը եղած է, ինչպէս որ Անաթոլ Ֆրանս իր հերոսներէն Ժերոմ Կոնյեառի բերանը դրած է — երկու բան — սեղանը եւ անկողինը, իբրեւ խորքը անոր փիլիսոփայութեան եւ ինչպէս որ Վալերի կը հաւատայ որ մարդուն քով ամենէն խորունկ բանը...մորթն է—Փլատոն յաճախ կրկնած է որ— կ'ապրինք իբրեւ քաղաքացի եւ կը մտածենք իբրեւ արուեստագէտ։

Մեթերլինկ եղած է մարդանքի սիրահար մը, հասարակ վայելքներու եւ ազատ օդի, հարստութեան եւ հանգիստի կատարեալ իմկարկու մը եւ յայտարարած է որ անոնց կը պարտի նաեւ իր հոգերուկ բանաստեղծութիւնները եւ հրաշք է որ տարած է իր կնոջ նման զգայուն արուեստագէտի մը բոլոր անտանելութիւնները, սակայն կը կարծեմ որ առեղծուածը որ կայ, այն ալ կանացի հրեղէն ոգին է որ իր շուրջ կերքի մը պէս փրփրած է եւ ինք բանաստեղծի զգայականութեամբ տարած է, ըլլալով յաւիտենական գեղեցկութիւններու ծարաւի հոգի մը։

Տիկին Ժօրժէթ Լըպլանի յիշատակները որքան հրապանգիչ այնքան ալ խուովիչ են։ Երկու բարձրագոյն ըմբռնումով էակներու միութիւնը տարբեր խնդիրներ ալ կը զրգռէ։ Սակայն մէկ կէտ գիս խրատպէս կը հետաքրքրէ հոս։ Այն է թէ կիները երբ կը կապուին այր արուեստագէտի մը գերագոյն զոհաբերումով, կը կատարեն նախախնամական փառաչեղ դեր մը եւ կը տանին այրը դէպի հրաշագեղ ստեղծագործումն։

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՓՈՇԻՆ

Խորհրդ. Հայաստանի մէջ (10 Ապրիլ) փրոֆէսէօր մը կը գրէ.—

«Շատ գրուեցաւ Երեւանի փոշիին մասին, Թերեւս կ'աշխատուի անհետացնել այդ փոշին, բայց տարիներ կ'անցնին եւ դեռ փոշին պակասած չունի։

Որ եւ է քաղաքի մէջ երբեք տեսնուած չէ այնքան փոշի, որքան կայ Երեւանի մէջ, իրական աղետ մըն է, որուն, ցաւով պէտք է ըսել, սկսած ենք ճանդուրժել, իբրեւ երեւանի անխուսափելի մէկ պարագան։ Այդ փոշին, սակայն, մարդոց համար աւելի վտանգաւոր է, քան մանրէները։ Երբ ինքնաշարժը սրընթաց կ'անցնի Աբովեան փողոցէն, ամբողջ փողոցին երկարութեամբ փոշին կը բարձրանայ Թանձր ամպի մը պէս, այնպէս որ մարդ չի կրնար տեսնել դիմացինը»։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թուրքիան ունի գինքն առաջնորդելու կարող մարդ մը, վերանորոգիչ մը, որ ամէն ինչ զոհելով գերագոյն արդիւնքին, չվախցաւ հարուածելէ իր առիւնի խախուտ աւանդութիւնները եւ հաւատալիքները, Մեծն Պետրոսի մը յանդգնութեամբ։ Երկու գէմքերը իրականօրէն կը նմանին իրարու։ Բայց, խանդավառել չի բաւեր։ Մարդ պէտք է որ իրեն հետեւող ունենայ, որ թափը միայն իրմէն չգայ, այլ ամբողջ ազգէն։ Ճակատագիրը ուրեմն իր ձեռքն է։ Ամէն ինչ կախում պիտի ունենայ իր կորովէն եւ իր ճիգերու ժէզ յարատեւութենէն։ Այս պայմանով է միայն որ կրնայ հաւատալ իր ապագային։

Բայց ըլլանք հաւատարատ եւ ուշադիր, որովհետեւ պատրանքներով պիտի օրօրուէինք, եթէ սպասէինք այսքան արագ բարենորոգման. «Թուրքերը վճռած են մէկ քանի տարուան մէջ շահիլ այն դատերը՝ զորս կորսնցուցեր էին իրենց հայրերը»։ Պէտք չէ տառացի կերպով առնել Դազիին խօսքերը, որոնց տուն տուած է իր խանդավառութիւնը։ Չի բաւեր ելոյթ ունենալ յառաջդիմութեան տարրերը. պէտք է որ հաւաքուին անոնք ժարմինը ժամանակ ունենայ իւրացնելու այդ անունդը։ Չի բաւեր դպրոցներ հաստատել։ Պէտք է որ ասոնք իրենց կարգին ժարդ հասցնեն։ Գործը մեծ է եւ երկար շունչ կը պահանջէ։

Թոյլ տալէ յետոյ որ իրենց երկիրը նուաճուի, քափիթիւլասիոնների շրջանին, Թուրքերը շուտ աճապարեցին վտարելու ոչ-իսլամ փոքրամասնութիւնները մեծագոյն զանգուածները, որոնց սպասելու որ ի վիճակի ըլլային զանոնք փոխարինելու։ Այսպէս է որ Անատոլուի այնքան բարգաւած գորգագործութիւնը կորստեան մատնուեցաւ այն օրը, երբ Հայերը տիպուեցան մեկնիլ եւ ապահովեցան մեկնիլ եւ ապահովեցան այն երկիրները — ինչպէս Յունաստանը — ուր անոնք փոխադրուեցան։ Ինկնութիւններու պահուն, տնտեսական կառավարութիւնը տիպուեցաւ հրաժարիլ Թուրք գործաւորներ գործածելէ ճիշտ ինչպէս սուլթանական կառավարութիւնը տիպուեր էր կազմի մեծաշնորհը ձգելու ֆրանսական ընկերութեան մը։

Ներկայիս, Թուրքիա իր արդիականացումը այնքան ա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Հ. Մ. Ը. Մ.

Սոֆիայի «Արաքս»ը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Գուլկարիոյ շրջանի 8րդ պատգամաւորական ժողովին առթիւ կը գրէ (11 ապրիլ)։

— «Իբրեւ օտարութեան մէջ ապրող ու գործող հայ Միութիւն, Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի աշխատի ոչ միայն ապագայացումէ փրկել իր դրօշին տակ համախմբուած երիտասարդութիւնը, այլեւ անոնք, որ դուրս կը մնան իր շարքերէն։ Ցեսակ մը փրկութեան կամուրջ պիտի դառնայ ան մասնաւորաբար իր շարքերէն դուրս գտնուող նորահաս երիտասարդութեան համար, որուն կը սպառնայ օտարացման հեշտաւէտ թոյնը։ Եւ այս հրամայական պարտքը Հ. Մ. Ը. Մ.ը լաւագոյնս պիտի կատարէ այն պարագային միայն, երբ իր կազմակերպութեան մէջ, վերէն վար, մարմնակրթանքին կը միացնէ առողջ հայրենասիրութիւնը, երբ իր մկանին հետ կը զօրացնէ հայ հոգին եւ հաւատարմօրէն կը կապուի ոչ միայն իր մարզական կարգ ու կանոններուն, այլեւ մանաւանդ իր պատկանած ժողովուրդի ազգային խոհլներուն եւ աւանդութիւններուն»։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԲԱԲԵԼՈՆԸ

Սելանիկի «Ժորիզոն»ը անդրադառնալով Հայաստանի մամուլի այլանդակ լեզուին, կը գրէ (24 ապրիլ)։

Խորհրդահայ գրիչներն ու իշխանութիւնները չունի՞ն արդեօք իրենց այս այլանդակութեանց գիտակցութիւնը։ Որո՞ւն համար կը խմբագրեն թերթերը, երբ, ոչ միայն հասարակ ժողովուրդը, այլ քիչ շատ զարգացած տարրն իսկ ի վիճակի չէ բան մը հասկնալու իրենց հրատարակութիւններէն։ Պարզ հայերէնն իսկ կարգալու համար որոշ ճիգ ի գործ դնող հայ գիւղացին կամ բանուորը ինչպէ՞ս կրնայ դուրս գալ խառնիխուռն բառակոյտերու այդ ճաշոցումին մէջէն եւ կարգացածէն համ առնել, բան հասկնալ, բան ստանալ։

Բաբելոնը, իր պատմական նշանաւոր աշխարհաշինութեամբ տարբեր պատկեր չէր ներկայացներ։ Եւ լեզուներու այդ խառնիճաղանճին մէջ իսկ մարդիկ, ապահովաբար, նշաններով կամ այլ ձեւերով իրարու հետ աւելի լաւ կը հասկցուէին, քան այսօրուան Երեւանցիները՝ իրենց հրատարակած թերթերով, ժողովուրդին հետ։

Հայ լեզուն եւ տպագրուած հայ խօսքը, ասկէ աւելի այլանդակ տհասարան մը չէին կրնար պարզել։ Ընդունակ՝ պղծելու ամէն սրբութիւն, հայ համայնավարները եւ անոնց մտաւորական ներկայացուցիչները մեւեւնոյն գազանաբարոյ վերաբերումով կը վերաբերուին նաեւ մեր «Մեծասքանչ»ին հետ։

Աւելի վատ սակայն իրենց հնարք։ Այս ընթացքով, անոնք, ասկէ կը խորացնեն անանցանելի այն վիհը, որ կայ արդէն իրենց ու ժողովուրդին միջեւ։ Թող շարունակեն այդպէս։ Տուժողը եթէ մարդկութիւն է, ապագայ սակայն շատ հող մը, — ժամանակակից բաթքան մէջ ապրող եւ խորհրդահայ ներկայ գարշող ժողովուրդը...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՄԵՆՔ

Վերլուծելով դաշնակցութեան դիրքը Հայաստանի հանդէպ եւ Թէնքի «Նօր օր»ը կը գրէ (5 ապրիլ)։

Դաշնակցութիւնը այս աշխատանքն է որ կը տանի տարիներ ի վեր ու ձեռք բերուած արդիւնքը կարծուածէն շատ աւելի մեծ է։ Պայքարելով խորհրդային կարգերու եւ համայնավար կուսակցութեան դէմ, կատարած կ'ըլլանք մեր քաղաքական պարտականութիւնը եւ զգուշացուցած ժողովուրդը թուսոյ հոսանքներու վտանգէն։ Պայքարելով բոլշեւիկներու դէմ, ծառայած կ'ըլլանք հայութեան քաղաքական գոյութին, զոր երեսի վրայ լքած են երեւանի վարիչները, զայն նկատելով հայկական իմպերիալիզմի արտայայտութիւն։

Այս անկեղծ ու զուտ գաղափարական պայքարին իմաստը խորթ թիւրելով, մտքերու մէջ շփոթութիւն ու մոլորութիւն առաջ բերող կուսակցութիւններն են որ կը ջանան թէ Հայաստանի եւ թէ հայութեան շահերուն ու իրաւունքներուն համակրանքին ու ջերմ խօսքերուն Ռամկավարները մեծապէս արդասաւորած պիտի ըլլային իրենց գոյութեան եւ դիրք շահած ժողովուրդին մէջ, եթէ խօսքի փոխարէն իրենց մտաւորականները դրկէին Հայաստան եւ վերաշինութեան նպատակաւ դրամական լայն միջոցներ տրամադրելով։

Փարիզ նստիլ եւ Բարեգործական գանձը դրամատուներու պահելով, Հայաստանի բարեկամ ձեւանալը ծիծաղելի կը դարձնէ դրեթէ։ Իսկական հայրենասիրութիւնը կը պահանջէ գործնականօրէն ծառայել նպատակին, փոխանակ թերու սխենականերէն փառաբանութեան ու ողջոյնի խօսքեր ուղղելու Երեւանի։

Գոնէ մենք անկեղծ ըլլալու խիթաբութիւնն ունինք ու գոնէ նակութիւնը բարձր գաղափարի ծառայելու։

ռաջ կը տանի որ մինչեւ իսկ ա-ժէ-խալաները կ'ուզէ դրկել իրենց գոյութեան միջոցներէն, փոքրամասնութեանց լծելէ վերջ երկաթուղիներ, հանքեր, ելեկտրականութիւն, ջուր, քարափ-ներ, հանրակառքեր, իր դռները կը փակէ անոնց դրամագլուխ կը կրնայ գաղափար մը տալ՝ վերջերս անգլեւամերիկեան ընկերութիւն մը պիտի կազմուէր հանքեր փնտռելու համար։ Արդ, իշխանութիւնները պահանջեցին անոր կցել 7 տեղացի վարիչներ, որոնց թոշակները պիտի որոշուէին տեղական առեւտրական սենեակին կողմէ, փընտռուքները արդիւնք տային թէ ո՛չ։

Դրամը կը պակսի թուրքիոյ եւ սակայն, անկախութեան զգացումով մը որ իրեն ի պահի է, կը տքնի բաւել ինքնին։ Պատերազմէն ի վեր ինքնին արդիւնած է արտաքին որեւէ փոխառութիւն, եւ գոհանալու համար պէտքերը որոնք ամէն օր կը դիզուին, նետուելու պետական ժենաշնորհներուն վրայ,— աղ, ծխախոտ, ծխախոտի թուղթ, լուցկի, շաքար, ալքօլ, քարիւղ, եւն.։ Բայց ամէն բանի մէջ, թուրքիա մէկ նայրէն միւս գնաց շատ խիզախութեամբ, փոխանակ ունալու միւին կէտի մը վրայ, ինչ որ աւելի խելօք պիտի ըլլար իրեն համար։ Բայց իր ազգայնամոլութիւնը որ ծնած էր բուռն ատելութեանց հետեւանքով, փոխվրէժի շարժում մըն էր, այնքան ինքնաբուխ որ տրամաբանութեան չէր գար։ Գիտնք որ, տնտեսական տեսակէտով, իր ելեւմուտքին դժուարութիւնները գինքն ստիպեցին մտնելու չափաւորութեան ճամբուն վրայ։

Ցեղային տեսակէտով հարցը աւելի փշոտ եւ ժոպլ կը դառնայ։ Որովհետեւ լայն զարգացումի կը կարօտի, գոհանանք մատնանշելով անոր տուեալները։ Նատ ցաւալի է որ թուրքիա կը ձգտի կատարելապէս ազգեղէն վերցնել փոքրամասնութիւնները, որովհետեւ չի կրնար անոնցմէ հրաժարիլ։ Դեռ երկար տարեն պէտք ունի եւրոպացի, անոր մասնագէտներուն եւ արհեստագէտներուն գործակցութեան, նոյնիսկ երիտասարդութիւնը կրթելու, գործունէութեան զանազան ճիւղերուն զայն վարժեցնելու համար։ Անբնական բան է որ ամէն ինչ եւրոպացէն փոխ առնել ուզող ժողովուրդ մը սկսի եւրոպացիներուն դէմ շարժիլ, կարծես թէ կրնայ ներշնչուիլ անկից, պարզապէս հեռուէն նայելով անոնց։ Արեւուն տակ իրեն տեղ մը բանալու համար, յարձակումը որ կը գործէ, անհասկնալի է պարպուած երկրի մը համար, որուն բնակչութիւնը արդէն այնքան տկարացած, պատերազմէն ասդին նուազելու վրայ է։ Այդ երկիրը չշահագործուած լեցուն աղբիւրներ ունի, բայց չունի գլուխ եւ բազուկ։ Զարմանալի է որ ժամմետական կրօնքը, այլեւս պետական կրօնք չըլլալով, տակաւին կը մնայ ազգայնութեան ճշգրտանիշը եւ հողին հետ կապը, հաւարակաց դատին հանդէպ անձնուիրութիւնը, նոր վարչաձեւէն ծնած զգացումները չեն որ կ'ապահովեն ազգային հպատակութիւնը։

Բայց պէտք է ըսել որ Յոյները, Հայեր, Հրեաներ, առանց խօսքն ընելու մնացեալ լեւանթէններուն հաւատարմութեան բաւական փաստեր չտուին, արժանի ըլլալու համար քաղաքացիի իրաւունքին։ Շատ չէ՞ ուզել Յոյներէն ու Հրեաներէն որ մոռնան իրենց բնիկ հողերը, Հայերէն որ առյաւէտ լքեն ինքնավար պետութիւն մը հիմնելու իրենց յոյսը, թուրքերէն որ իրենց սրտերէն ջնջեն հին ոխերը եւ իրենց երկկուան թշնամիներն ընդունին իբրեւ հայրենակից։ Անշուշտ, որ եւ է լուծում աւելի փափաքելի պիտի ըլլար։ Բայց, որպէսզի ձեռքերը երկու-բին, ամէնէն աւելի փոքրամասնութիւնները են որ պիտի ցոյց տան անհրաժեշտ բարի կամեցողութիւնը։ Ցեղային տարբերութիւնները որ զանոնք կը մեկուսացնեն ազգին մնացեալ մասէն, չեն կրնար անհետանալ եթէ Հրեաները, Յոյները եւ Հայեր չընդունին լեզուական միութիւնը, իրենց տըղոց թրքական վարժարաններ յաճախումը, անկախ համայնքներու ջնջումը, եթէ իրենց խնամապետութիւնը կամ պատրիարքարանը չպահեն զուտ կրօնական իշխանութիւն, եւ վերջապէս, եթէ իրենց արիւնը չխառնեն ամուսնութեամբ, քանի որ ամուսնութիւնը կարելի կը դառնայ կրօնական բարեւոքումէն յետոյ։ Զգենք որ թուրք ցեղը միմիայն շահած է խառնուելով ուրիշներու։

Թէեւ այս վերջին տարիներու, գործի մէջ անոնց փայլուն յաջողութիւնը նախանձ ազդած է թուրքերուն, Հրեաները, որ ամէն առեն կրցած են լաւ եւ բեւեռալ, կ'երեւի թէ ամէնէն աւելի պատրաստուած են նման մերձեցման մը։ Գալով Յոյներուն, իրաւունք չունի՞նք այս տեսակէտը անոնց համար ալ ճիշդ նկատելու, հիմա որ չէզոքութեան եւ իրաւախոհութեան դաշնագիրը անակնկալ կերպով հաշտեցուց երկու ժողովուրդներ որոնք մինչեւ վերջը անողոք թշնամիներ էին իրարու։ Դիւանագիտական հողի վրայ իրականացած գործը առողջաւէտ անդրադարձում մը կրնայ ունենալ ներսը, թուրքիոյ Յոյներուն եւ երկրին կառավարութեան վրայ։ Աւար հակառակ, շատ դժուարէ նախատեսելէ ապագային ի՞նչ պիտի ըլլայ Հայերուն դերը, որոնք անշուշտ, չեն մոռցած ինչքերու բռնադրաւումը որուն զոհ գացին, առանց որեւէ փոխարինում առնալու։

Պիտի գա՞յ օր մը որ աւելի կամ պակաս չափով, փոքրամասնութեանց իրացումը կատարուած գործ ըլլայ, կամ բազմաթիւ հպատակափոխումներ՝ զանոնք կապելէ յետոյ հասարակաց հայրենիքին, ապահովեն ժամքերու խաղաղեցումը, բոլոր քաղաքացիներուն տալով նոյն իրաւունքները, ինչ ալ ըլլայ անոնց ծագումը, համաձայն Թրքական սահմանադրութեան։ Յամառութիւն է ատոր վրայ ժամածել։ Իրողութիւն է սակայն թէ թուրքիա որեւէ վախնալիք կամ կորսուելիք բան չունի այս ճամբուն վրայ, ինչպէս նաեւ աւելի առատաձեռն եւ բեւեռալով հանդէպ անոնց, որոնք իրենց բնակութիւնը հաստատած են հոն։

ԼԻՒՍԻՒՆ ՏԸ ՎԻՍԼՒՔ

(վերջ) (8)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ (յատպագած).— Ապրիլեան սգատօնը, յարգանքի, պաշտամունքի եւ ուխտի տօն է մեզի համայն, որ կը կատարուի Մարսէյլի մէջ ամէն տարի, նախաձեռնութեամբ Զ. Ո. Միութեան։

Ապրիլ 25ին շաբաթ երեկոյ ընտրեալ երկսեռ հասարակութիւն մը ընկերացած էր «ՊրապանՄարսէյլէ»ի ընդարձակ սրահը որուն սգաբեմին ճակատը սեւ գիրերով գրուած էր «Յարգանք մեզ միլիոն նահատակներուն», իսկ երկու կողմերը կը ծածանէին հայկական եւ ֆրանսական եռագոյնները դէմ դիմաց։

Կը նախագահէր առաջնորդ Գրիգորիս եպս. Պալաքեան եւ կը մասնակցէին բազմաթիւ Հայրենակցական Միութիւններ, Ազգ. կեդրոնական վարչութիւնը, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, կ. Խաչը եւն.։

Բացումը տեղի ունեցաւ մահերգով, զոր հնչեցուց եւրոպական ընտիր նուագախումբ մը մասնակցութեամբ երիտասարդ Ջութակահար Ս. Զէօրէքճեանի։

Առաջին խօսողն էր կեղր. վարչութեան աաենապետ Ա. Վրթանէս Ղազարեան որ պարզեց օրուան տօնին նշանակութիւնը եւ հրաւիրեց ներկաները հաւատարիմ մնալ նահատակներու գաղափարին, իրականացնելու համար անոնց մեծ երազը։

Զափահաս որբ մը յաջողութեամբ արտասանեց Ռ. Զարդարեանի «Բազիլի փառաբանութիւնը»։

Ապա խօսեցաւ Մ. Մարութեան ի դիմաց Հ. Ց. Դաշնակցութեան Կոմիտէին։— «Զինադադարէն վերջ երբ մենք կ'անցնէինք Տէր-էլ-Զօրէն, մեր հայ կառապանը, որ որբ մըն էր այդ անապատի որբերէն, իր կառքը կեցուց ձորի մը մօտ ու մեզ առաջնորդեց հո՛ն, այդ սարսափի վայրը ուր դեռ կը մնային ոսկորներ, գանկեր, մազեր, սրունքներ իրենց կէս փտած հագուստներով, ո՛հ այդ վայրը...։ Այս բոլորը տեսնելէն վերջ անշուշտ շատ արդարացիօրէն պիտի զգէինք մեծ բանաստեղծին հետ.—

«Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք
Քող ողջ աշխարհ կարդայ հայուն նախատինք»։

Մենք գաղութներու մէջ ոչ մէկն մոռցած ենք այդ անասելի վայրագութիւնները այլեւ մեր նահատակները սգալու գործին մէջ իսկ չենք կրնար միանալ...

Դերասան Ուզունեան արտասանեց Դ. Վարուժանի «Զարդը». յետոյ խօսեցաւ Տիկին Քիլրիճեան. «Մեր նահատակներու ուխտը իրագործելու համար չի բաւեր չոր ու ցամաք ճառախօսութիւններ ընել։ Այդ դուլումէն վերապրողներս պարտինք գործքով ապացուցանել մեր խօսքերը։ Այս գերազանցապէս խորհրդաւոր սգահանդէսի առիթով կոչ կ'ուղղեմ բոլոր հայ մայրերուն իրենց ամբողջ ուժը ի սպաս դնել մանուկներու կրթութեան, սորվեցնել անոնց մայրենի լեզուն, մեր մշակոյթի վարպետներուն անուններն ու անոնց գործերը։ Հայ մայրը պարտի իր զաւակներուն պատմել Անդրանիկներու, Սերոբներու եւ Մուրատներու քաջագործութիւնները եւ վերջապէս այս օտար ափերու վրայ հաստակ նեստող նոր սերունդին հոգիները պէտք է վառեն հայրենասիրական անշէն կրակով»։

Օր. Մարտիրոսեան յաջողութեամբ երգեց «Սեւ մութ ամպեր ճակտիս դիզուած» եւ «Քնիր իմ Բալիկ» երգերը, որոնց ներդաշնակ եւ յուզիչ եղանակը հմայեց բոլոր հանդիսականները։

Մարսէյլի հայ գաղութը անցնող 5-6 ամսուան ընթացքին մեծ բարեբախտութիւնը ունեցաւ երկու անդամ վայելելու հրապարակախօս Միքայէլ Վարանդեանը։ Առաջինը՝ Ա. Հարոնեանի յոբելեանին, իսկ երկրորդը՝ Ապրիլեան այս ուխտի տօնին առթիւ։ Ան հանդարտ ու տիրական քալուածքով բարձրացաւ բեմ ու ձեռքերը դնելով հայկական եռագոյնին վրայ, երիտասարդական ափունով մը բաւ.

— «Աշխարհիս վրայ չկայ երկիր մը որ պարտուած ու ճնշուած չըլլայ, չկայ ազգ մը որ հալածուած եւ տառապած չըլլայ։ Այս մեծ երկիրն ալ ունեցաւ իր պարտութեան թուականները, օրինակ 1871ին Փրանսա փուաած էր Գերմանիոյ՝ Պիզմարքի հզօր ձեռքին տակ։ Գերմանիա եւս իր կարգին 13 տարի առաջ միլիոնաւոր զոհեր տալէ վերջ, կը խեղդուէր Դաշնակիցներու ղրած շղթաներուն մէջ։ Զարհուրանքի տարիներ ունեցան նաեւ Պալքանները (Ռումանիան, Պուլկարիա նեւ Յունաստան), բայց ոչ մէկը մեզի չափ զարհուրանք չտեսաւ։ Էնկլիմուրի, Ալխասլանի, Շահ Աբբասի եւ Սուլթան Համիտի նման մարդ-գազաններէ վերջ եկան աւելի վայրենիներ, Էնվէրներ, Ճէմալներ եւ մանաւանդ ամէնուն հրէշապետը՝ Թալէաթը, որ մեր ընկերներուն, Ակնունիին, Զօհրապին, Վարդէսին հետ «դու»ով կը խօսէր։ Ու երբ պատերազմը սկսաւ, երբ Եւրոպացիները հեռացան, անոնք այժ առնելով Գերմանացիներէն, նետեցին գառան մորթը ու գայլի կերպարանքով մեջտեղ ցցուեցան եւ պատահեցաւ այն ինչ որ կը սպանք այսօր»։

Ցարգելի բանախօսը երկարօրէն խօսելէ վերջ թուրք ժողովուրդի բնաճին վայրագութիւններու մասին, բացատրեց նաեւ թէ ի՛նչպէս սպանուեցան այդ կիսավայրենի փաշաները Հայու արդար ձեռքով եւ ի՛նչպէս եւրոպական դատարաններու կողմէ անպարտ արձակուեցան վրիժառու հայորդիները։

Ազգային Առաջնորդարանի քարտուղար Պ. Բ. Միլոռեան փակման խօսքէն վերջ, ներկաները հրաւիրեց յոտնկայս յարգել նահատակներու յիշատակը։

Ս. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

Ց. Գ.— Հետեւեալ օր Ռամկավարները առանձին կատարեցին սգահանդէսը, պղտիկ սրահի մը մէջ։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՏԷՕՒՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՕՒՆ, 26 Ապրիլ.— Տէօնիի գործերուն մասին քանիցս զրած եմ «Ցառաջ»ին երբ շարժումը նոր ծայր տալ սկսած էր։ Տեղւոյս Ժիլէ (մեսաքսի, ներկի, մանարանի եւլն.), գործարանը այս վերջերս բազմաթիւ գործաւորներ արձակեց, որոնց հետ նաեւ Հայեր ալ։

Կան յուեւեոներ, որոնք կ'ըսեն թէ գործարանը կը փակուի այս ընթացքով։ Կան ալ որ կ'ըսեն թէ մօտերս պիտի վերսկսի գործաւոր առնելու։ Սակայն, այսպէս թէ այնպէս այժմ կացութիւնը խիստ դժուարին հանգամանք առած է։ Իսկ Սօսիէթէ Լիոնէզը գործաւոր չարձակեր, միայն առաջուան պէս շաբաթական 4 օր ու կէս կ'աշխատցնէ եւ շատ հաւանական է որ գործերը բացուին, եւ առաջուան պէս 48 ժամի աշխատանք կատարուի։ Այժմ Տէօնիի մէջ բաւական թուով անգործ հայրենակիցներ ունինք, որոնցմէ շատերը զաւակներու տէր են առնուազն 2—3 զաւակ։ Դժբախտութիւնը հո՛ն է սակայն, որ այս անգործ հայրենակիցները պետական նպաստ չեն ստանար։

Կը ճանչնամ բազմաթիւ ընկերներ եւ հայրենակիցներ, որոնք այս ուղղութեամբ դիմում կատարած են տեղւոյս քաղաքապետարանին մօտ, սակայն մերժուած են, ըսելով թէ՝ «մեզի տրամադ չկայ դրամ տալու, ո՛չ թէ Հայերու, այլեւ Ֆրանսացիներուն անգամ»։ Ահաւասիկ գաղութիս անգործ հայրենակիցներու տրտնջանքը։

Ա. Գ.

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՏԷՕՒՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՕՒՆ, 26 Ապրիլ.— Տէօնիի գործերուն մասին քանիցս զրած եմ «Ցառաջ»ին երբ շարժումը նոր ծայր տալ սկսած էր։ Տեղւոյս Ժիլէ (մեսաքսի, ներկի, մանարանի եւլն.), գործարանը այս վերջերս բազմաթիւ գործաւորներ արձակեց, որոնց հետ նաեւ Հայեր ալ։

Կան յուեւեոներ, որոնք կ'ըսեն թէ գործարանը կը փակուի այս ընթացքով։ Կան ալ որ կ'ըսեն թէ մօտերս պիտի վերսկսի գործաւոր առնելու։ Սակայն, այսպէս թէ այնպէս այժմ կացութիւնը խիստ դժուարին հանգամանք առած է։ Իսկ Սօսիէթէ Լիոնէզը գործաւոր չարձակեր, միայն առաջուան պէս շաբաթական 4 օր ու կէս կ'աշխատցնէ եւ շատ հաւանական է որ գործերը բացուին, եւ առաջուան պէս 48 ժամի աշխատանք կատարուի։ Այժմ Տէօնիի մէջ բաւական թուով անգործ հայրենակիցներ ունինք, որոնցմէ շատերը զաւակներու տէր են առնուազն 2—3 զաւակ։ Դժբախտութիւնը հո՛ն է սակայն, որ այս անգործ հայրենակիցները պետական նպաստ չեն ստանար։

Կը ճանչնամ բազմաթիւ ընկերներ եւ հայրենակիցներ, որոնք այս ուղղութեամբ դիմում կատարած են տեղւոյս քաղաքապետարանին մօտ, սակայն մերժուած են, ըսելով թէ՝ «մեզի տրամադ չկայ դրամ տալու, ո՛չ թէ Հայերու, այլեւ Ֆրանսացիներուն անգամ»։ Ահաւասիկ գաղութիս անգործ հայրենակիցներու տրտնջանքը։

Ա. Գ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ե. Ե. Մ. ՇԱՎԻԼ

Շավիլի մարզիկները շարունակելով իրենց բարեկամական մրցումները, անցեալ կիրակի վիռօֆլէյի դաշտին վրայ մրցեցան A·S. Transport (Hir)ի դէմ, երկու կողմէ լաւ խաղարկութիւն մը տեղի ունեցաւ, որու միջոցին Շավիլցիք առաջին կիսախաղին եւ երկրորդի վերջաւորութեան կարողացան տիրապետել. աջքառուս էը Ֆրանսացիներու լաւ խաղարկութիւնը, մանաւանդ երկրորդ կիսախաղին սկիզբը, ուր կարողացան նշանակել իրենց միակ կոլը, իսկ Հայերը աւելի ճարպիկ եւ աւելի կրակոտ նշանակեցին 2 կոլ, շահելով յաղթանակ մը եւս։

Այս կիրակի դարձեալ վիռօֆլէյի դաշին վրայ տեղի կ'ունենայ մրցում մը Ե. Ե. Մ. Շ.ի եւ A·S. Vanves (1er) խումբերու միջեւ, ժամը 3ին։

Կ. Թ.

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Հինգշաբթի երեկոյ Salle Majestic*ի մէջ տեղի ունեցաւ գեղարուեստական երեկոյթ մը, ի պատիւ ռուս բանաստեղծ Բալմոնտի։*

Բալմոնտը սիրահար մըն է հայ գեղարուեստին, ռուսերէնի թարգմանած է հայ բանաստեղծներուն գործերը (Իսահակեան, Թումանեան, Տէրեան եւն.։)

Երեկոյթին կը մասնակցէին Զերեպնին եւ Հարտման, որոնք կը հիանան Կոմիտաս վարդապետի արուեստին վրայ։ Կը մասնակցէր նաեւ Օր. Մարգարիտ Բաբայեան։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԱԽՏԻՆ ՓԱՇԱՑԻ ՑԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵՐԼՏՉԻ ԴԷՊՔԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Վռամ Քէնթրեան արդէն պիս ծանօթացուցած էր Սամուէլ Ֆայլին (Քիլիսթափոր Միքայէլեան) եւ Ռուբինա Ֆայլինի հետ։ Իրականին մէջ Ռուբինա Քիլիսթափորի աղջիկը չէր։ Երկուքը կարեւոր հայ անհշխանականներ էին եւ անգամ յեղափոխական կոմիտէին, որուն անդամները յեղափոխական պատիարակութիւն տեսած եւ քանիցս յեղափոխական շարժումներու մասնակցած մարդիկ էին։

«ԵԷմէնիճի փողոցին մէջ վարձուած թիւ 30 տան մէջ շատ անգամներ տեսայ Սամուէլ Ֆայլինը, Ռուբինան, Րիփսի կինը, Թրանոս Եուվանովիչը, Սիլվիո Րիչին, Թորգոմը, Տիկին Ազոյան, եւ ուրիշ քանի մը հոգի որոնց անունները չեմ գիտեր։ (Ժոռխ կը յամառէր չյայտնել այդ անունները, ու թէեւ յանձնաժողովը բացատրեց թէ իր շահն իսկ կը պահջէ յայտնել, բայց մնիկ չըրաւ)։

«Դաւադիրներէն մէկ քանին Պոլսէն մեկնեցան անցեալ Դեկտեմբերին։ Անոնք երբեւ պատուիրակներ ներկայ եղան Փարիզի եւ Պուլկարիոյ ժողովներուն եւ երկուքը սպանուեցան Սօֆիայի շրջակաները ռումբի փորձեր կատարուած ատեն։ Այս վէպերին հետեւանքով, Լեւիա Րիփսի յանձնուեցաւ ճանապարհին կազմակերպութիւնը։ Այս վերջինն ալ իր կարգին ձեռքի ռումբեր փորձեց եւ եզրակացուց թէ այդ ռումբերը նպատակին չեն մոռցած ինչքերու բռնադրաւումը որուն զոհ գացին, առանց որեւէ փոխարինում առնալու։

Պիտի գա՞յ օր մը որ աւելի կամ պակաս չափով, փոքրամասնութեանց իրացումը կատարուած գործ ըլլայ, կամ բազմաթիւ հպատակափոխումներ՝ զանոնք կապելէ յետոյ հասարակաց հայրենիքին, ապահովեն ժամքերու խաղաղեցումը, բոլոր քաղաքացիներուն տալով նոյն իրաւունքները, ինչ ալ ըլլայ անոնց ծագումը, համաձայն Թրքական սահմանադրութեան։ Յամառութիւն է ատոր վրայ ժամածել։ Իրողութիւն է սակայն թէ թուրքիա որեւէ վախնալիք կամ կորսուելիք բան չունի այս ճամբուն վրայ, ինչպէս նաեւ աւելի առատաձեռն եւ բեւեռալով հանդէպ անոնց, որոնք իրենց բնակութիւնը հաստատած են հոն։

ԼԻՒՍԻՒՆ ՏԸ ՎԻՍԼՒՔ

(վերջ) (8)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ (յատպագած).— Ապրիլեան սգատօնը, յարգանքի, պաշտամունքի եւ ուխտի տօն է մեզի համայն, որ կը կատարուի Մարսէյլի մէջ ամէն տարի, նախաձեռնութեամբ Զ. Ո. Միութեան։

Ապրիլ 25ին շաբաթ երեկոյ ընտրեալ երկսեռ հասարակութիւն մը ընդարձակ սրահը որուն սգաբեմին ճակատը սեւ գիրերով գրուած էր «ՊրապանՄարսէյլէ»ի ընդարձակ սրահը որուն սգաբեմին ճակատը սեւ գիրերով գրուած էր «Յարգանք մեզ միլիոն նահատակներուն», իսկ երկու կողմերը կը ծածանէին հայկական եւ ֆրանսական եռագոյնները դէմ դիմաց։

Կը նախագահէր առաջնորդ Գրիգորիս եպս. Պալաքեան եւ կը մասնակցէին բազմաթիւ Հայրենակցական Միութիւններ, Ազգ. կեդրոնական վարչութիւնը, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, կ. Խաչը եւն.։

Բացումը տեղի ունեցաւ մահերգով, զոր հնչեցուց եւրոպական ընտիր նուագախումբ մը մասնակցութեամբ երիտասարդ Ջութակահար Ս. Զէօրէքճեանի։

Առաջին խօսողն էր կեղր. վարչութեան աաենապետ Ա. Վրթանէս Ղազարեան որ պարզեց օրուան տօնին նշանակութիւնը եւ հրաւիրեց ներկաները հաւատարիմ մնալ նահատակներու գաղափարին, իրականացնելու համար անոնց մեծ երազը։

Զափահաս որբ մը յաջողութեամբ արտասանեց Ռ. Զարդարեանի «Բազիլի փառաբանութիւնը»։

Ապա խօսեցաւ Մ. Մարութեան ի դիմաց Հ. Ց. Դաշնակցութեան Կոմիտէին։— «Զինադադարէն վերջ երբ մենք կ'անցնէինք Տէր-էլ-Զօրէն, մեր հայ կառապանը, որ որբ մըն էր այդ անապատի որբերէն, իր կառքը կեցուց ձորի մը մօտ ու մեզ առաջնորդեց հո՛ն, այդ սարսափի վայրը ուր դեռ կը մնային ոսկորներ, գանկեր, մազեր, սրունքներ իրենց կէս փտած հագուստներով, ո՛հ այդ վայրը...։ Այս բոլորը տեսնելէն վերջ անշուշտ շատ արդարացիօրէն պիտի զգէինք մեծ բանաստեղծին հետ.—

«Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք
Քող ողջ աշխարհ կարդայ հայուն նախատինք»։

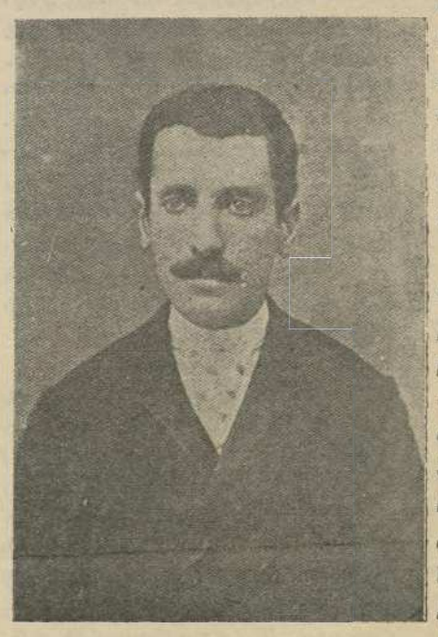
Մենք գաղութներու մէջ ոչ մէկն մոռցած ենք այդ անասելի վայրագութիւնները եւ այլեւ մեր նահատակները սգալու գործին մէջ իսկ չենք կրնար միանալ...

Դերասան Ուզունեան արտասանեց Դ. Վարուժանի «Զարդը». յետոյ խօսեցաւ Տիկին Քիլրիճեան. «Մեր նահատակներու ուխտը իրագործելու համար չի բաւեր չոր ու ցամաք ճառախօսութիւններ ընել։ Այդ դուլումէն վերապրողներս պարտինք գործքով ապացուցանել մեր խօսքերը։ Այս գերազանցապէս խորհրդաւոր սգահանդէսի առիթով կոչ կ'ուղղեմ բոլոր հայ մայրերուն իրենց ամբողջ ուժը ի սպաս դնել մանուկներու կրթութեան, սորվեցնել անոնց մայրենի լեզուն, մեր մշակոյթի վարպետներուն անուններն ու անոնց գործերը։ Հայ մայրը պարտի իր զաւակներուն պատմել Անդրանիկներու, Սերոբներու եւ Մուրատներու քաջագործութիւնները եւ վերջապէս այս օտար ափերու վրայ հաստակ նեստող նոր սերունդին հոգիները պէտք է վառեն հայրենասիրական անշէն կրակով»։

Օր. Մարտիրոսեան յաջողութեամբ երգեց «Սեւ մութ ամպեր ճակտիս դիզուած» եւ «Քնիր իմ Բալիկ» երգերը, որոնց ներդաշնակ եւ յուզիչ եղանակը հմայեց բոլոր հանդիսականները։

Մարսէյլի հայ գաղութը անցնող 5-6 ամսուան ընթացքին մեծ բարեբախտութիւնը ունեցաւ երկու անդամ վայելելու հրապարակախօս Միքայէլ Վարանդեանը։ Առաջինը՝ Ա. Հարոնեանի յոբելեանին, իսկ երկրորդը՝ Ապրիլեան այս ուխտի տօնին առթիւ։ Ան հանդարտ ու տիրական քալուածքով բարձրացաւ բեմ ու ձեռքերը դնելով հայկական եռագոյնին վրայ, երիտասարդական ափունով մը բաւ.

— «Աշխարհիս վրայ չկայ երկիր մը որ պարտուած ու ճնշուած չըլլայ, չկայ ազգ մը որ հալածուած եւ տառապած չըլլայ։ Այս մեծ երկիրն ալ ունեցաւ իր պարտութեան թուականները, օրինակ 1871ին Փրանսա փուաած էր Գերմանիոյ՝ Պիզմարքի հզօր ձեռքին տակ։ Գերմանիա եւս իր կարգին 13 տարի առաջ միլիոնաւոր զոհեր տալէ վերջ, կը խեղդուէր Դաշնակիցներու ղրած շղթաներուն մէջ։ Զարհուրանքի տարիներ ունեցան նաեւ Պալքանները (Ռումանիան, Պուլկարիա նեւ Յունաստան), բայց ոչ մէկը մեզի չափ զարհուրանք չտեսաւ։ Էնկլիմուրի, Ալխասլանի, Շահ Աբբասի եւ Սուլթան Համիտի նման մարդ-գազաններէ վերջ եկան աւելի վայրենիներ, Էնվէրներ, Ճէմալներ եւ մանաւանդ ամէնուն հրէշապետը՝ Թալէաթը, որ մեր ընկերներուն, Ակնունիին, Զօհրապին, Վարդէսին հետ «դու»ով կը խօսէր։ Ու երբ պատերազմը սկսաւ, երբ Եւրոպացիները հեռացան, անոնք այժ առնելով Գերմանացիներէն, նետեցին գառան մորթը ու գայլի կերպարանքով մեջտեղ ցցուեցան եւ պատահեցաւ այն ինչ որ կը սպանք այսօր»։

ԹՐԱՍԱ ԵՈՒՎԱՆՈՎԻՋ-ԹՈՐԳՈՄ
(Աջտաղէս Գափտանեան, որ սպանուեցաւ 1915ի աքսորին)։

Ժընեւի Հնչակ կոմիտէին («Ցառաջ».—Ըսել կ'ուզէ «Դաշնակ»)։

«Նախապէս որոշած էինք ռումբեր նետել դեսպաններու եւ օտար հիւրերու յատուկ ամպլոնէն, Սէլամլըքի արարողութեան միջոցին, եւ սպանել Համիտը։ Բայց որովհետեւ վստահ չէինք յաջողութեան մասին, եւ կասկածելի էր որ երրորդ անգամ մուտքի տոմս ստանայինք, ինչպէս երկու անգամ ստացած էինք ռուսական դեսպանատունէն, հրաժարեցանք այդ ծրագրէն եւ որոշեցինք ժժոխային մեքենայ մը ճարել, ինչ որ կատարեցինք ձեղի ծանօթ պայմաններու մէջ։ Բայց մեր նպատակին չհասանք եւ անմեղ մարդիկ մեռան։

«Դարքին մէջ ժժոխային մեքենային յատկացուած տեղը կրնար հարիւր քիլօ առնել։ 80 քիլօ մելինիթին մէջ խառնուեցան պողպատի եւ երկաթի կտորներ։ Մահափորձին նախընթաց օրը, դեռ այդ նիւթերը չտեղաւորուած, փորձ մը կատարուեցաւ Շիշլիի մէջ, համապատասխան բեռով մը փորձելու համար կառքին դիմադրական կարողութիւնը։ Փորձին արդիւնքը յաջող էր։ Սէլամլըքէն քիչ առաջ, ամէն բան պատրաստ էր։ Րիփսի ու Ռուբինան նստած կառքին մէջ, անոնք էին որ լարեցին մեքենան, նշանակուած ժամուն։ Չեմ գիտեր, ինչ եղած են անոնք. մեռա՞ծ են թէ փախած։ Իմ մասնակցութեանս պատճառը այն է որ ի ծնէ անիշխանական ըլլալով, միեւնոյն ատեն ազդուած էի կոմիտէին հրատարակութիւններէն։

«Այլեւս ըսելիք բան չունիմ, քանի որ քննիչ յանձնաժողովը երեւան հանած է ամէն բան, ես պատրաստ եմ կրելու իմ արարքիս հետեւանքները»

×

Այս խոստովանութիւններէն յետոյ, Ժոռխ հրաւիրուեցաւ յայտնել անունները կոմիտէի իր ընկերներուն եւ միւս մեղսակիցներուն։ Բայց Ժոռխ յայտարարեց թէ չի գիտեր անոնց ուեւէ մէկուն, նոյնիսկ Սամուէլ Ֆայլինի բուն անունը։ Վռամ Քէնթրեան իրեն յանձնեց Կոմիտէի կանոնագիրը, բայց չյայտնեց Րիփսի եւ Սամուէլ Ֆայլինի ինքնութիւնը, շեշտելով թէ կանոնագիրը բացարձակ է այս մասին եւ ծանր պատիժներ կը տրամադրէ անոնց դէմ, որոնք դուրս կուտան Կոմիտէին գաղտնիքները կամ անուններ կը մատնեն։

(Շար.)

բիններու գրաւիչ զգեստները, տեւականօրէն կը նուաձէր ժողովրդական երգեր։ Ուրիշ թաղերու մէջ, քուէատուփերը պարտցուցին ծաղկազարդ ու դրօշազարդ ինքնաշարժերով, առջեւէն նուագախումբով մը եւ հետեւորդներով։

Բայց ժողովուրդը աւելի նախընտրեց դիտել այս արարողութիւնները, քան թէ անոնց մասնակցիլ։

Ասկից զատ, որովհետեւ նոր ընտրութիւնները ո՛չ մէկ նորութիւն պիտի բերէին, Թուրքերու մեծամասնութիւնը յարմար դատեց անհանգիստ չընել բեմադրութեան մը համար, որքան ալ ճարտարութեամբ պատրաստուած ըլլար։

Կայ նաեւ վհատութիւնն ու դժգոհութիւնը որոնք ծագեցան ազատական կուսակցութեան այնքան առեղծուածային եւ անակնկալ լուծումէն, որովհետեւ անոր կազմութիւնը ողջունած էին իբր հանրային եւ անհատական բարգաւաճութեան շրջանի մը սկիզբը։

Մինչ այդ, Ղազին կը նշանակէր Խալքի երեսփոխանները եւ կոչ մը կ՚ուղղէր ժողովուրդին։ Ղազին էր որ տուաւ պաշտօնական թեկնածուներու ցանկը եւ ընտրական շրջանակներու մէջ, 30 աթոռ ձգեց անկախներուն, եթէ կարելի է անկախ ըլլալ ժողովրդական կուսակցութեան ընտրողներու քուէներով։

Պոլսոյ մէջ անկախներուն տրուեցան 4 աթոռ որոնց համար ներկայացան 49 թեկնածուներ։

Պարապ մնացած աթոռներուն համար պիտի կատարուին մասնակի ընտրութիւններ։ Նոր ժողովը պիտի գումարուի մայիս 5ին, երկու ամսուան բացառիկ նստաշրջանի մը համար։ Առաջին նիստի ընթացքին, իր դիւանի ընտրութենէն վերջ, Ազգ. ժողովը պիտի ձեռնարկէ հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան։

Հակառակ կարգ մը զրոյցներու եւ առանց ոեւէ անակնկալի մը, Մ. Քէմալ պիտի վերընտրուի եւ Ըսմէթ փաշա պիտի մնայ իր դիրքին վրայ։

Նաւային հաւասարակշռութեան շուրջ

Իտալական կառավարութեան պատասխանը նաւային համաձայնութեան մասին, Ֆրանսական առաջարկներուն դէմ, հաւանաբար յանձնուի յառաջիկայ շաբթուան սկիզբները։ Հռոմի մէջ կը յայտնեն թէ այս յապաղման պատճառն է, յետագային որեւէ թիւրիմացութեան առաջքն առնելու նպատակով, Իտալիոյ կարծիքին մասին տալ ամէն օգտակար լուսաբանութիւն։ Միւս կողմէ սակայն իտալական մամուլը կը զգացնէ արդէն թէ Հռոմի եւ Լոնտոնի միջեւ, կարծիքի լայն փոխանակութիւններէ յետոյ, երկու երկիրներու կառավարութիւնները կը գործեն համերաշխաբար։ Ուրկէ կարելի է եզրակացնել թէ Իտալիոյ պատասխանը տեսակ մը կրկնութիւնը պիտի ըլլայ Անգլիոյ պատասխանին եւ հետեւաբար, Իտալիա իր կարգին պիտի մերժէ ընդունիլ Ֆրանսայի առաջարկները։

Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ, պատասխանելով հարցման մը, արտաքին նախարարը Հէնտըրսըն յայտնեց թէ նաւային համաձայնութեան շուրջ բանակցութիւնները կայուն վիճակ մը ունին ներկայիս, անոր համար որ Անգլիա կը սպասէ Ֆրանսայի պատասխանին եւ Իտալիոյ առաջարկներուն։

Ամերիկեան կառավարութիւնը որ ինչպէս ճափոն, լիակատար տեղեկութիւններ ստացած է նաւային համաձայնութեան մասին, երեք պետութեանց բանակցութեանց շուրջ, կը վախնայ որ զինաթափութեան յառաջիկայ խորհրդաժողովը ձախողութեան դատապարտուի նաւային համաձայնութեան ձախողութենէն։

Եորկայի դահլիճի շուրջ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն թէ Եորկայի կառավարութիւնը անակնկալ կերպով նիստի հրաւիրեց ռումէն խորհրդարանը, արագօրէն քուէարկելու համար կարեւոր օրինագիծեր, որոնք սեղանի վրայ մնացած են։

Կ՚ըսուի թէ եթէ Մանիուլի կուսակցութեան ընդդիմութիւնը ձախողեցնէ այս օրէնքներուն քուէարկումը լուծուած պիտի յայտարարուի եւ ամիջապէս նոր ընտրութիւններ պիտի հրահանգուին։

(Տեսնել վերջին լուրը Ա. էջին վրայ)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԸ ՔՆՆԱԿԱՆ ԱԿՆՈՅՈՎ

Փոստի ծախքով 6 ֆր. Գին 5 ֆրանք

CORDONNERIE «AKAP»

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսուցմնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն Ռէվի մը Շինի։ Չեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՀԱՍՅԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՕՐ. ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՒԱՓԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

48 Rue Daguerre

Paris XIVe

Մէթրօ՝ Denfert-Rochereau

Մարահլի մէջ

վարձու են մաքուր եւ կահաւորուած սենեակներ փլաստ՚էքսի մօտ։ Դիմել 3 Impasse Bernard du Bois, Marseille.

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, մէթ՝ Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12։

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Մեզանք., արեան, մորթի հիւանդ. տարրալուծ.։ Կ՚ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ

ժողովի կը հրաւիրէ Մէն Շաւոնի բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8ին վարուժան Ակումբին մէջ, Ներկայ կ՚ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷ

ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ՝

Մէն Լոի Ակնունի ենթակոմիտէն այսօրշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Ներկայ պիտի ըլլայ կոմիտէն։

Ա. Ե. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ փարիզի Մանուկներու Պաշտպանութեան մասնաճիւղը կը տօնէ Համբարձման օրը, Հինգշաբթի 14 Մայիսին։ Մանրամասնութիւնները շուտով։

Հ. Հ. ՍՊԱՐԱՊԵՏ

ՋՕՐ. ՆԱԶԱՐԲԷԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախկին պատերազմիկ Հայ Սպաներու Միութիւնը պատիւ ունի յայտնելու որ, վաղը կիրակի, 3 Մայիս կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, տեղի կ՚ունենայ մեծ սգահանդէս Petit Journalի սրահին մէջ (մէթրօ՝ Cadet).

Կը խօսին՝ ՋՕՐ. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆ, Պ. Պ. ՌՈՒԲԷՆ, Հ. Հ. Պատուիրակութեան ներկայացուցիչը, ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ, ՋՕՐ. ՊԱՐԹՈՎ, Ֆրանսայի Նախկին Պատերազմիկներու ներկայացուցիչը, Ջ. Ո. Մ.ի ներկայացուցիչը։

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Անիէռ Պուա-Ռոլոնպի մասնաճիւղին կողմէ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ

Պուա Ռոլոնպի թաղապետական սրահներուն մէջ (Rue des Halles)

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ՝ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ղեկավարութեամբ՝ Ա. ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

Կէս գիշերէ վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ընտիր ճազ պանտ, (Jaz Taverne), ճոխ պուֆէ խիստ ժամն։

ՄՈՒՏՔ 7.50 եւ 5 ՖՐԱՆՔ

Հաղորդակց. միջոցներ.— Gare St. Lazareէն հոգեկառք իջնել՝ Պուա Ռոլոնպ, Port Clichyէն հանրակառք թիւ 40, իջնել՝ Bourguignons.

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՖԱՒԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8 30ին Salle Biothérapeutique

131 Rue Cambronne, métro Vaugirard

Կը խօսի՝ Կ. Սասունի, Նիւթ ունենալով «Յ. Պարոնեանի կեանքն ու գործը։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ժողովը այսօրշաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 32 Ave. des Gobelins. Կարեւոր օրակարգ։

ՊԻՑԵԱՆԳՈՒՒԻ Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այսօր ժամը 8.30ին, 186 Ave. Verdun, իսի լէ Մուլինօ։ Կը խօսի ընկ. Հ. Հանտալեան։

ԳԱԻԱՌ

ՊԻԼՃՈՐԻ վազգէն խումբի ընկերները եւ արձանագրուիլ փափաքողները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը կիրակի ժամը 2.30ին սովորական հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ակնունի ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը տեղի կ՚ունենայ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը կիրակի ժամը 2ին վարուժան ակումբին մէջ, պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԼԻՈՆԻ կուկունեան խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս երկուշաբթի, իրիկուն ժամը 8.30ին 181 Cours Lafayette սրճարանի ներքնա սենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ (Մարսէյլ) ընկեր կարօ խումբի ժողովը վաղը ժամը 2ին ընկեր Ս. Պոյաճեանի բնակարանը։ Նիւթ՝ յեղափոխութիւն եւ իշխանութեան տիրացում։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանին մէջ 26, Rue Treyon, (Sèvres), տեղի կ՚ունենայ դասախօսութիւն մը, վաղը կէս օրէ վերջ, ժամը 3ին, Նիւթ՝ Հայր Ալիշան։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄՏԱՑՈՒՆ

Մ՚արսէյլ. Գործ.—981,60

Հիմ. Ն. Փ.—35

Փրակա Հ. Տ.—70

Փոն տը Շէրիւի Գասպ.— 50

Դահիրէ Ա. Մ.— 2 անգլ.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

—Իօզէրլիցի (Տէօրթ Եօլ) Յովհաննէս Առաքելեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Վանիս, մայրը՝ Մարիամ, քոյրը՝ Սիմակալ Առաքելեան (իրենց իսկական մականունը չյիշէր), իրհօրեղբայրները՝ Պաղտասար, Ռուբէն եւ Յովհաննէս։ Տեղահանութեան միջոցին իր հայրը զինքը յանձնած է իր հօրեղբօր, որ Հասան Պէյ գիւղին մէջ երկաթուղիի մեքենավար էր։ Խժացնել ցառաջի խմբագրութեան։

— Ակնցի Մելքոն Գաֆէեարեան (22 տարեկան) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Աւետիս (26 տարեկան) եւ մայրը՝ Եղիս Գաֆէեարեան։ 5 տարի առաջ կրգտնուէին Ակն եւ լուր առնուած էր թէ պիտի մեկնին Ամերիկա, կը փնտռէ նաեւ իր մօրեղբօրորդիները Խաչատուր եւ Վռամշապուհ Նետարեան եւ Խնդիր Գաֆէեարեան որոնք կը գտնուին Նիւ Եորք։ Իմացնել «ցառաջ»ի խմբագրութեան։

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

— Պ. Խայիկ ձերմակեան կը փնտռէ իր եղբայրը Ասօ ձերմակեան։ Իմացնել՝ «ցառաջ»ի վարչութեան։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ՚Էսդի մէջտեղը)

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌԱԻ

1. Նպարեղէնի խանութ մը, բազմամարդ թաղամասի մէջ, բնակարան, պայլ։

2. Ընդհանուր նպարեղէնի մեծերանոց մը հային ձիշդ կեդրոնը։ Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Del Gindice, Fromage-Salaison, 18 Rue Bussy-L'Indien, MARSEILLE.

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne. փարիզ (3) մէթրօ՝ République

Թէլիֆօն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գինները

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԸ

1 Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.) Tél. Raincy 172

կը գոհացնեն ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները, դիւրամատչելի պայմաններով։

Շագուստեղէններ եւ ձերմակեղէններ, նուրբ ձեռագործ աշխատանքներ, օժիտի պատրաստութիւն։ Վարիչ խնամակալուհիին այցելութիւնները կ՚ընդունի երեքշաբթի օրերը, Օգտուեցէք առիթէն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ ծտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտալյ ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), դեղմանիշակագոյն, յետկարմրագոյն եւ ուլթրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde) նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ ըրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, թերապեական եւ ֆիզիօյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

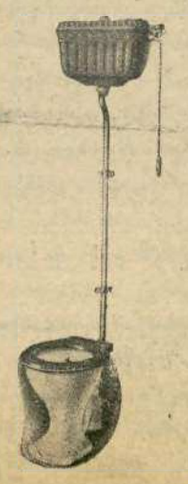
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան ատամնաբոյժը կ՚ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց կ՚այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5։

COUVERTURE - PLOMBERIE

INSTALLATION ÉGOUT

TRAVAILLE SUR PLANE

Պատեհութիւնտուն շինողներու կը ստանձնեմ ամէն տեսակ գործեր։ Դիւրամատչելի գիներ։ Ֆարիւրին 25 ապառիկ

Դիմել նամակաւ

Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

5 Ave. de la Port d'Italie, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԹԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ՆԻՒ ՅՈՐՔ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
3
ՄԱՅԻՍ
1931

3 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1560 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼԵՌՆԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՂԷՏԸ

Օրը օրին հասած հեռագիրները որոշ գաղափար կուտան Հայաստանի գլխուն պայթած նոր աղէտի մասին:

Տակաւին ձեռքի տակ չունինք աւելի տեղեկութիւն քան ինչ որ հրատարակուեցաւ: Իսկ եւրոպական թերթերը հազիւ կը հետաքրքրուին այսպիսի աղէտներով: Ինչպէս, ժամանակին, Թուրքիոյ աշխարհասասան, հայոյինչ սարսափներով: Լաւագոյն պարագային, անոնք օրը օրին կ'արձանագրեն միջազգային գործակալութեանց հեռագիրները եւ կ'անցնին:

Մնաց որ, օտար թերթերը մասնաւոր թղթակիցներ ալ չունին ոչ միայն աղէտի վայրերուն, այլեւ ամբողջ Կովկասի մէջ: Նոյն իսկ ամբողջ խորհրդային Միութեան մէջ, բացի Մոսկուայէն: Այն ալ միշտ աչքի տակ, մէկ օրէն միւսը վտարուելու սպառնալիքը իրենց գլխուն:

Ինչ կը վերաբերի հայ թղթակցի — հայերէն թերթերու հետ կապուած տեղեկատուներու — այդ ալ իր կարգին աղէտ մըն է, որմէ սարսափահար կը փախչի ո'րեւէ գրիչ: Ա. Հայաստանի «բարեկամները»ն անգամ միտքէ չեն անցըներ այդպիսի խիզախութիւն:

Ուրեմն, ստիպուած ենք սպասել նորէն խորհրդային թերթերուն, թարգմանութիւններ կատարելուհամար — ճիշդ այնպէս ինչպէս անգլերէնն եւ ֆրանսերէնն կամ ռուսերէնն թերթերէ: Մէկ ալ Թաւրիզի թղթակիցներուն, որոնք լուրեր կը քաղեն ճամբորդներէ եւ փախստականներէ:

Համաձայն առաջին հեռագիրներուն, աղէտը ամէնէն աւելի զարկած է Զանգեզուրի շրջանը (Լեռնահայաստան), քարուքանդ ընելով Սիսիանի, Ղափանի, Գորիսի, եւ Մեղրիի շատ մը գիւղերը: Երեւանէն հասած պաշտօնական հեռագիրը կը յայտնէ թէ «քանդուած են քանի մը շարք գիւղեր, կան քանի մը հարիւր մեռած եւ հազարի չափ վիրաւոր, ոչնչացած են մեծաքանակ մանր ու խոշոր եղջիւրաւոր անասուններ»: Իսկ Մոսկուայէն հեռագիր մը 20,000 կը հաշուէ անապաստան մնացած ընտանիները, որոնք միեւնոյն առեն ենթարկուած են գարնանային տեղատարափի սարսափներուն: Բաց երկնքի տակ, ձիւրակներու մէջ, զրկուած տարրական անհրաժեշտութիւններէ:

Այս բոլորը կը պահանջեն լուրջ օգնութիւն: Դեղ ու դարման: Մեծագումար դրամ:

Զանգեզուրը աղքատ շրջան մը եղած է սկիզբէն ի վեր: Արտագաղթը՝ սովորական երեւոյթ մըն է Զանգեզուրի եւ Ղարաբաղի գիւղացիներուն համար, որոնք ընդհանրապէս Բագու կ'երթային իբրեւ հացի, ցարական շրջանին, իսկ հիմա'ւ որ գործ գտնեն: Տարուան որոշ եղանակներուն՝ արտագաղթը կ'առնէ վրդովիչ համեմատութիւններ: 1927ի խորհրդային մարդահամարը 60,000 կը հաշուէր այսպէս հեռացած լեռնականներու թիւը:

Հաւաքական տնտեսութեան բարբարոսութիւնները լրացուցին պակասը: Ընկերային հաւասարութիւն հաստատելու յաւակնութեամբ, կարմիր բարբարոսները հաստատեցին թշուառութեան հաւասարութիւնը, ինչպէս ամբողջ Հայաստանի, նոյնպէս անոր լեռնային շրջաններուն մէջ: Ինչ որ տեղի տուաւ տարրերային պոռթկումներու, ճիշդ մէկ տարի առաջ, 1930ի գարնան:

Հիմա բնութիւնն ալ կուգայ գետնին հաւասարեցնելու մնացեալը: Ինչ որ կանգուն մնացած էր:

Օգնութեան առաջին ձեռնարկը պիտի կատարէ, անշուշտ, բարեգործականը, իր գլուխն ունենալով «բարի Գալուստ», թէ՛ իբրեւ նախագահ եւ թէ՛ իբրեւ անհատ միլիոնատէր: Անոր ետեւէն՝ հոչակաւոր Չօկը, որ քերականօրէն կը թարգմանուի «Հայրենիքի Օգնութեան Կոմիտէ», իսկ իրական կեանքի մէջ — թող իրենք բացատրեն:

Ու վերջապէս, կան Հայաստանի «բարեկամները»: Անոնք որ տարիէն տասներկու ամիս սուտ-լաց կ'ըլլան, իսկ երբ կարգը գործի կուգայ, կը կծկուին: Կ'անճրկին:

Չենք խօսիր տիրող իշխանութեան մասին, որ անշուշտ պիտի արժեցնէ իր յաւակնութիւնները, առաւելագոյն աջակցութիւնն ստանալու համար դրացի հանրապետութիւններէն: Այլ մանաւանդ Մոսկուայէն:

Ի՛նչ խօսք որ, այս ահաւոր աղէտին առթիւ, եղբայրական աջակցութեան պարտականութիւն կ'իյնայ բոլորին վրայ, առանց ո'ր եւ է խտրութեան: Կարմիր Խաչերէն մինչեւ Հայրենիքները, պարտաւոր են օգնութեան հասնիլ ի'նչ ձեւով որ կրնան: Համաձայն իրենց կարողութեան: Կաթիլ մը սպեղանին վէրքեր կը բուժէ:

Երեւանը, այո՛, երբեք չի հետաքրքրուիր գաղութներով: Մեր տառապանքներով ու բաղձանքներով:

Տարագիր բազմութիւնները, երեւանի համար, խարխխներ են լոյն ծովերու վրայ թիավարելու, թերխաշ մարգանքներ կատարելու եւ «գործի վրայ» երեւալու: Երէկ՝ թնդանօթի մխիս, մսացու ոչխար կը հաւարուէինք ուրիշներու, օտարներու համար: Այսօր՝ կ'ուզեն վաճառքի, խռովութեան բոյներու վերածել մեզ՝ մեր հարազատները:

Ոչի՛նչ: Կատարենք մեր պարտքը, եւ թող երեւանցիները կարմրին:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶԱՆԳԵԶՈՒՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ԱՂԷՏԸ

Եւրոպական թերթերուն մէջ նոր տեղեկութիւններ չկան Կովկասի նոր աղէտի մասին:

Մոսկուայէն «Թայմզ»ի հասած առաջին հեռագիրը (30 ապրիլ) կը յայտնէ թէ դժուար է ճշտել գոհերուն բուն թիւը, բայց ամենավերջին հաշիւներու համաձայն 536էն աւելի է մեռելներուն թիւը. իսկ իբր 4000 կը հաշուեն վիրաւորեալները:

Ինչպէս գրած էինք արդէն, տիրող զարհուրանքին վրայ աւելցած է բուռն տեղատարափ մը, որ չափազանց կը դժուարացնէ օգնութեան գործը:

Երկրաշարժին կեդրոնն է Օրտուպատի շրջանը (Նախիջեւան): Իսկ Հայաստանի մէջ ցնցումները ամէնէն աւելի բուռն եղած են Սիսիան (Զանգեզուր), որուն գիւղերուն մեծ մասը հիմնայատակ փլած են:

Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, օգնութեան գործը կը դժուարացնէ նաեւ բժիշկի եւ դեղի պակասը, մանաւանդ որ հաղորդակցութեան միջոցներն ալ խանգարուած են եւ ընդհանուր խուճապ կը տիրէ: Շարքին կեդրոնը կը համարուի Սեւանի լիճէն անդին, Լէնինականէն 100.200 մղոն դէպի հարաւ-արեւելք:

Բռտական շարժումը եւ Անգլիացիները

Թէհրանի Իրան թերթը խմբագրականով մը կը քննադատէ Մի-Ջազետքի անգլիական նիր իսթ թերթը, ըսելով թէ դիտումնաւոր լուրեր կը հրատարակէ Միջագետքի քրտական ըմբոստութեան մասին եւ կ'ուզէ ստեղծել քրտական հարց, որ սակայն գոյութիւն չունի:

«Նիր իսթը, — դիտել կուտայ պարսիկ թերթը, — կը մեղադրէ Միջագետքի լրագիրները որ եղբայրութիւն չեն քարոզեր Քիւրտերու եւ Արաբներու միջեւ, բայց քիչ անդին ինքն է որ կ'ըսէ թէ առաջինները ժառանգական թշնամիներն են վերջիններուն, ու կ'աւելցնէ թէ Քիւրտերը իրենց ազգային զգացումներէն դրդուելով է որ ըմբոստացած են:

Ինչու համար բոլոր այս խոտորնակի հնարագիտութիւնները: Որպէս զի հաւատալ իրաքցիներուն թէ՝ Անգլիացիները չեն Քիւրտերը դրդողները եւ աշխարհին հաւատացնել տալ որ Քիւրտերու ըմբոստութիւնը ազգային շարժում մըն է, արժանի քաղաքակիրթ ժողովուրդներու յարգանքին: Այս հնարագիտութիւնները նպատակ ունին նաեւ վախցնելու Իրաքը Ազգերու Դաշնակցութեամբ եւ հաւատացնելու որ Արաբները ծարաւի են քրտական արեան:

Բայց այս քաղաքական խաղերը ոչինչի կը ծառայեր, եւ չեն կարող ծածկել բացայայտ ճշմարտութիւնը Արեւելքի ժողովուրդներու աչքին, որոնք բոլորն ալ կը հասկնան թէ քրտական շարժում գոյութիւն չունի եւ միայն Անգլիացիներն են որ քաղաքական դաւերով կը մղեն Քիւրտերը ըմբոստանալու, հաւատացնելով անոնց որ իրենք կատարեալ հաւակրութիւն ունին դէպի քրտական շարժումը եւ թէ անոնց ազգային զգացումները արժանի են իրենց ամբողջ յարգանքին: Իրենց տգիտութեան պատճառաւ կուրցած Քիւրտերէն զատ, բոլոր միւս Արեւելքցիները կը հասկնան որ Անգլիացիները այսպէս վարուելով, կը հետապնդեն երկու նպատակ, — իրենց ձեռքն անցընել Մուսուլի քարիւղը եւ գործադրել «բաժանեա զի տիրեսցես»ի սկզբունքը:

Մենք անհունօրէն կը ցանկանք Իրաքի ժողովուրդի երջանկութիւնն ու անկախութիւնը, որովհետեւ պէտք է որ փոքր ու փոքր Արեւելեան ժողովուրդները ազատագրուին Եւրոպայի քաղաքական եւ տնտեսական սարկութեան շղթայէն»:

Հայատիրական յօդուած մը

Յունական *Փրօբա* օրաթերթին Ապրիլ 23ի թիւին մէջ Ա. փէՖրիտի ընդարձակ յօդուած մը գրած է հայ ժողովուրդի մասին: Պատմական ակնարկ մը նետելէ յետոյ պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածին, սասունի ջարդերուն եւ Համիտի հայահալած քաղաքականութեան վրայ, Պ. փէՖրիտի կանգ կ'առնէ փոքր Ասիոյ ադէտին վրայ, ըսելով թէ դաշնակիցները երեսի վրայ լքեցին հայ ժողովուրդը եւ միայն յունաստան ապաստան տուաւ: Հելլէն խմբագիրը կ'ըսէ թէ յունաստանի Հայերուն մեծամասնութիւնը քաղաքացի եղած են եւ մեծապէս ուժ կուտան հելլէն առեւտուրին: Պ. փէՖրիտիս խօսելով հայ ժողովուրդի առեւտրական ընդունակութիւններու մասին, վեր կը հանէ այն իրողութիւնը թէ եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ հայերը մեծ դիրքեր գրաւած են:

Մայիս 1ը Ֆրանսայի մէջ

Արեւոտ օր մը, գաղջ ու հանդարտ: Փարիզ՝ Մայիս 1ը տօնեց իբր բնութեան տօնը: Ոստիկանութեան ձեռք առած խիստ միջոցները թոյլ չտուին որ որեւէ կարեւոր միջադէպ պատահի, հակառակ համայնավարներու զրդռիչ կոչերուն: Աշխատանքը դադրեցնելու հրաւէրն ալ ապարդիւն մնաց: Կարգ մը գործարաններ ինքնաբերաբար երէկուան համար դադրեցուցեր էին աշխատանքը: Այս պատճառով Մայիս 1ին չաշխատող գործաւորներու թիւը հասեր էր 48,315ի: (Այս գործարաններէն մէկուն մէջ միայն կ'աշխատին 17,000 գործաւորներ): 6000ի չափ գործաւորներ միայն, կամովին՝ բանթող ըրեր էին: Որով Փարիզի 118,785 բանուորներէն 54,500ը միայն՝ չէին աշխատեր:

Ոստիկանութիւնը զգուշութեան համար ձերբակալեց քառասուն անձեր:

Պրզօնի մէջ միայն բախում մը տեղի ունեցաւ համախմբուած ցուցարարներու եւ ոստիկանութեան միջեւ: Մէկ քանի թեթեւ վիրաւորներ կան:

Մայիս 1ը՝ զանազան երկիրներու մէջ

Սպանիոյ մայրաքաղաքին Մատրիտի մէջ Մայիս 1ը անցաւ շատ խաղաղ: Սակայն Պարչելոնայի մէջ, կարգ մը խռովութիւններ ծագեցան: Հանրապետական կառավարութիւնը Մայիս 1ը յայտարարած ըլլալով պաշտօնական տօն, աշխատանքը դադրած էր ամէն տեղ: Կարմիրներու մէկ հրապարակային հաւաքոյթէն վերջ, 4 5000նոց բազմութիւն մը ուղղուեցաւ դէպի կառավարութեան պալատը: Այդտեղ 400 ձեռք հրազէն պարպուեցաւ: Ոստիկան մը սպաննուեցաւ եւ երկու ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան:

**** Լոնտոնի մէջ աշխատաւորներու աւանդական թափօրը տեղի տուաւ միջադէպի մը: Հանգանակութիւն ուզեցին կատարել: Արգիլուած ըլլալով՝ ոստիկանները միջամտեցին: Ամբոխը յարձակեցաւ անոնց վրայ, վիրաւորուելով մէկ քանիներ: Օգնութեան հասնող ձիաւոր ոստիկանները իրենց կարգին յարձակում գործեցին բիրերով ու վիրաւորեցին 20ի չափ ցուցարարներ:*

**** Մոսկուայի մէջ, այս առթիւ զօրանոց մը կատարուեցաւ պատերազմական դործավարին Վորոշիլովի ներկայութեան: Զօրանոցքէն վերջ, մէկ միլիոնի հասնող բազմութիւն մը ցոյց կատարեց կարմիր հրապարակին վրայ:*

**** Ճափոնի մայրաքաղաքին Թոքիոյի մէջ 500ի չափ ցուցարարներ ձերբակալուեցան: Իսկ Նահանգներուն մէջ ձերբակալուածներու թիւը կը հասնի 900ի:*

**** Իսկ Սելանիկի մէջ, համայնավարները տեղի տուին միջադէպերու, եւ ոստիկանութեան հետ բախումներու ընթացքին երեք անձեր վիրաւորուեցան:*

**** Վարշաւիոյ մէջ ալ, խումբ մը համայնավարներ յարձակեցան ոստիկանական պահականոցի մը վմայ: Երկու ոստիկաններ եւ հինգ համայնավարներ սպաննուեցան:*

**** Պերլինի եւ Ռումանիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, ցոյցերը անցան խաղաղ:*

Եորկայի կոչը ժողովուրդին

Ռումանիոյ նոր խորհրդարանը պիտի հաւաքուի յունիս 15ին:

Ռումանիոյ վարչապետը փրոֆ. Եորկա ժողովուրդին ուղղեց յայտարարութիւն մը որով կը յայտնէ թէ Խորհրդարանին հետ գործակցելու ամէն փորձ ձախողած ըլլալով, Խորհրդարանը լուծուեցաւ, որովհետեւ, կառավարութիւնը վտանգուորաբար կը բախէր ազգ. գիւղացիականներու ընդդիմութեան:

Իր յայտարարութեան մէջ փրոֆ. Եորկա կ'ըսէ.— Երբեք չենք մտածեր ընտրութիւններու պահուն ներկայացնել որեւէ ցանկ: Բայց միշտ բարոյական ազդեցութեամբ պիտի ուժ տանք ազգային միութեան ցանկի մը, ուր պէտք է ներկայանան մեծ մասով քաղաքացիական ընկերակցութիւններ եւ արհեստակցական միութիւններ:

ԲԱՐԳԷՆ ԵՊՍԿ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՍԻՍԻ

Սուրիայէն Սահակ Կաթողիկոսի կողմէ Ապրիլ 26 թուականով, Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանին ուղղուած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ, Հալէպի մէջ գումարուող Պատգամաւորական ժողովին հաւանութեամբ՝ կաթողիկոս օծուած է Բարգէն եպսկ. կիւլէսէրեան:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՕՏԱՐ ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐԸ

Ֆրանսական պաշտօնաթերթը կարգ մը վիճակագրական թիւեր կը հրատարակէ օտար գործաւորներու Ֆրանսա մուտքին եւ ելքին մասին:

1930ի ընթացքին, Ֆրանսա մտած են 221619 օտար գործաւորներ, որոնց 92828 երկրագործութեան մէջ: Մնացեալը ճարտարարուեստի գանազան ճիւղերուն մէջ աշխատելու համար:

Ֆրանսա մտած գործաւորներուն մէջ, ազգութեան տեսակէտով, ամէնէն մեծ թիւը կը կազմեն իտալացիները (58408) եւ լեհերը (54907):

Իսկ, 1930ի ընթացքին Ֆրանսայէն մեկնող օտար գործաւորներու թիւը կը ներկացնէ 43789: Մեկնութիւնը առաւելապէս կապուած են տնտեսական կացութեան: Այսպէս է որ 1927ի տնտեսական մեծ տագնապի ընթացքին, մեկնող օտարականներու թիւն եղած 90000, մինչ բնականոն պայմաններու մէջ, այդ թիւը կը տարբերի 45—55000ին միջեւ,

Նոյնը պատահած է նաեւ այս տարի:

ՎԵՐՋԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պաշտօնական վիճակագրութիւնները վերջին 15 օրուան ընթացքին անգործութեան տագնապին մէջ ցոյց կուտան կայուն վիճակ մը, չբսելու համար նուազում: Ապրիլ 18ին, վիճակագրութիւնը կ'արձանագրէր 1267ի նուազում մը, 25ին նոր նուազում մը եւս— 579:

Այդ թուականին անգործներու թիւն է եղած 49,958 (10,844 կիներ): Նախանցեալ շաբթու, այդ թիւն էր 50,537:

Ապրիլ 25ին, Փարիզ քաղաքը նպաստ կուտար 20,937 անգործներու, նախանցեալ շաբթուան 21,376ին դէմ: Միեւնոյն ամսոյ մնացեալ վայրերուն մէջ՝ անգործներու թիւն է 13,260, նախանցեալ շաբթուան 13,595ին դէմ: Ընդամէնը 34,197:

1926-27ի մեծ տագնապին, ապրիլ ամսու նոյն այդ շաբթուն, անգործներու թիւն էր 61,486:

Իսկ ապրիլ 20էն 25 Ֆրանսա մտած են 1712 օտար աշխատաւորներ, իրենց երկիրները մեկնած են 1520 օտարականներ:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԵՒ ՆՏՈՒՇԸ

Ա

Ամէն անգամ որ Հայրապետը կը մտնէր Տիկին Ռուբինեանի սենեակը, Տիկինը կը զգար որ իր սիրտը կը սկսի ուժգին բաբախել, ինչպէս որ կը պատահի պատանի աղջիկներուն, երբ առաջին անգամ կը տեսնեն իրենց սիրածը։ Տիկին Ռուբինեան ամուսնացած էր տասնհինգ տարի առաջ, եւ ամուսնութենէն ի վեր ոչ մէկ անգամ զգացած էր այդ զգացումը։ Ինչո՞ւ հիմա կը զգար զայն։ Ինչո՞ւ հիմա կը կարմրէր, կը գունատուէր, կը դողդողար, երբ Հայրապետը կը մտնէր իր սենեակը։ Ինչո՞ւ հիմա կը ցանկանար որ Հայրապետը ամէն օր գար իր մօտ, եւ ինչո՞ւ հիմա կը ցանկանար որ Հայրապետը երբեք չգար իր մօտ։

Տիկին Ռուբինեան ամուսնացած էր Հայրապետի հետ տասնհինգ տարի առաջ, երբ Հայրապետը քսանհինգ տարեկան էր, եւ Տիկինը՝ քսանհինգ տարեկան։ Ամուսնութենէն ի վեր Հայրապետը ամէն օր եղած էր Տիկին Ռուբինեանի մօտ, եւ Տիկինը ամէն օր սպասած էր Հայրապետին։ Ամուսնութենէն ի վեր Տիկին Ռուբինեան ամէն օր ուրախ եղած էր Հայրապետին տեսնելով, եւ ամէն օր տխրած էր Հայրապետին չտեսնելով։ Ամուսնութենէն ի վեր Տիկին Ռուբինեան ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ Հայրապետը կը սիրէ զինք, եւ ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ ինք կը սիրէ Հայրապետը։ Ամուսնութենէն ի վեր Տիկին Ռուբինեան ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ ինք եւ Հայրապետը իրարու համար ստեղծուած էին, եւ ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ ինք եւ Հայրապետը իրարու համար ստեղծուած չէին։

Ամուսնութենէն ի վեր Տիկին Ռուբինեան ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ ինք կը սիրէ Հայրապետը, եւ ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ ինք չի սիրեր Հայրապետը։ Ամուսնութենէն ի վեր Տիկին Ռուբինեան ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ Հայրապետը կը սիրէ զինք, եւ ամէն օր ինքզինքը համոզած էր թէ Հայրապետը չի սիրեր զինք

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

(Ծագումն ստուգաբանական)

Աբգար, Աբգարիչ, Աբգարյան, Աբգարյանց, Աբգարյանցներ, Աբգարյանցներից, Աբգարյանցներին, Աբգարյանցներ ասելով, Աբգարյանցներ կոչվող, Աբգարյանցներ կոչվելով, Աբգարյանցներ կոչվելու, Աբգարյանցներ կոչվելուց, Աբգարյանցներ կոչվելուն, Աբգարյանցներ կոչվելուն նման, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվող, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելով, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելու, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելուց, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելուն, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելուն նման, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելուն նմանվող, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելով հանդերձ, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելով հանդերձ նաև, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելով հանդերձ նաև այլ, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելով հանդերձ նաև այլ նմանատիպ, Աբգարյանցներ կոչվելուն նմանվելով հանդերձ նաև այլ նմանատիպ անուններ։

(*) Պատմական նշանակություն ունեցող անունների մասին տե՛ս Ա. Աճառյան, Հայոց անձնանունների բառարան, Երևան, 1942, էջ։

ԱՐՑԱԽ

(Վիպերգ Նժդեհի)

Լուսե լուսացար։
Ներկ բառերի։
Ծովից, ալեաց Ծովից, ալեաց Արցախ...
Ցոլքեր, ցոլքեր, ցոլքեր, ցոլքեր...
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից,
Ցոլքեր, ցոլքեր ցաքուցրիվ ու կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ ու նորից կուտակ ու նորից ցրիվ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ Մէն Շաւոնի բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Վարուժան Ակումբին մէջ, Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Հ. Հ. ՍՊԱՐԱՊԵՏ
ՋՕՐ. ՆԱՋԱՐԲԷԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախկին պատերազմիկ Հայ սպաներու միութիւնը պատիւ ունի յայտնելու որ, այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, տեղի կ'ունենայ մեծ սգաճանդէս Petit Journalի սրահին մէջ *(մէթրօ՝ Cadet)*.

Կը խօսին՝ ՋՕՐ. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆ, Պ. Պ. ՌՈՒԲԷՆ, Հ. Հ. Պատուիրակութեան ներկայացուցիչը, ՇԱՀԱԹՈՒՆԻ, ՋՕՐ. ՊԱՐԱԹՈՎ, Ֆրանսայի Նախկին Պատերազմիկներու ներկայացուցիչը, Զ. Ո. Մ.ի ներկայացուցիչը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ

28 Ave. de l'Opéra, Paris *(2)* մէթրօ Opéra

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրեր 10—12

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ։ Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նահիւրալիզասիոն։

Columbia

Agence exclusive

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.։ Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆօնօները (երաշխաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maître*ի* Courant continu*ն, գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գինները գործարաններէն նշանակուած են։ Ծախուածները ետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։*

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ Թրէսէ կօշիկ շինող գործաւորուհիներ։ Արհեստը կը սորվեցնենք չգիտցողներուն։

Դիմել՝ CHAUSSURE FAVEUR, 2 rue Repenties, Marseille.

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պէյրոնի մասիս նորակազմ խումբի դասախօսական ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Bécon-les-Bruyèresի կայարանին Անիէռի կողմի հրապարակին վրայ Buvette de la Gareին մէջ (վերջին հաւաքատեղին), անկիւն Rue Tintoret եւ Ave. Chevreuil, կը խօսի՝ ընկ. Ս. Վրացեան, Նիւթ՝ «Ինչո՞ւ դաշնակցական ենք»։ Շամակիրներ եւս կրնան ներկայ գրտնուիլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ադասեան, Խոսրովեան, ցարութիւնեան, ցովակիմեան, Իփէքեան ընտանիքները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի Վիկտորի դառնադէտ մահուան առթիւ։

Վարձու են յարկաբաժիններ, կահաւորուած սենեակներ բոլոր յարմարութիւններով, գեղեցիկ տեսարան։ Դիմել 3 rue des Imbergères, Sceaux *(Seine)*. Շոգեկառք՝Luxembourgի կայարանէն։

ՀԱՍՑԷի ՓՈՓՈԽՈՒԹԻԻՆ

ՕՐ. ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՌԱՓԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

48 Rue Daguerre

Paris XIVe

Մէթրօ՝ Denfert-Rochereau

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկալստ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շբ.է։ 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD *բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ.* MÉTROPIGALLE.

Electrophone Thomson-Houston
Brillant repertoire de disques

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ

Պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար, Մասնաւոր գին Հայերու

EMPIRE *մեզզիթ-շօլ՝* 37 Av. Wagram

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺ—ԲԺԻՇԿ
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Առանց ցաւի կը քաշէ եւ կը դարմանէ ակռաները։ Ոսկիէ ատամնաշար, ոսկորէ ակռաներ։ Չափաւոր գին։ Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9էն 8։ 3 Bld. Belleville, Métro Ménilmontant.

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12։*

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդթ. տարբալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris *(10)*

Le Gérant H. STEPHAN

8, RUE CHATEAUDUNի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

BOURSE Benéfices-intérêts **ՊՈՒՐՍ**

peuvent être réalisés par opérations journal. avec provis. (titres ou espèces) déposés chez banquier membre du syndicat. Notice et Circulaire hebdomad. sur demande. R. Lorilleux, remisier accrédité. 16, rue Drouot. Paris, Téléph.: Provence 49-76.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի *(վարիս)* եւ hémorroidesի *(էմոռոյիտ)* արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), *(իւլթրա-վիոլէ)* ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet *և* Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւնները յատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։

Ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌԱԻ

1. Նպարեղէնի խանութ մը, բազմամարդ թաղամասի մէջ, բնակարան, պայլ։

2. Ընդհանուր նպարեղէնի մթերանոց մը հալին ճիշդ կեդրոնը։ Տեղաշարժութեանց համար դիմել՝ Del Gindice, Fromage-Salaison, 18 Rue Bussy-L'Indien, MARSEILLE.

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌ Ն. ՊՈՒՏԱԳԵԱՆ

Պոլսոյ հանրածանօթ եփրեմ տան մէջ տարիներով աշխատելէ վերջ, փարիզի մէջ կատարելագործած է արհեստը եւ այժմ ունի իր սեփական վաճառատունը

ԿԸ ՇԻՆԷ ԶԱՓՈՒ ՎՐԱՅ ԵՒ ԿԸ ՆՈՐՈԳԷ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՌԹԻՒ ՀԱՍԱՀ ԱՂՈՒԷՄՆԵՐԷՆ
ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

15 Rue Henri Monnier, Paris (9e)

Métro Pigalle *Հեռաձայն* Trudaine *07—90*

CORDONNERIE « AKAP »

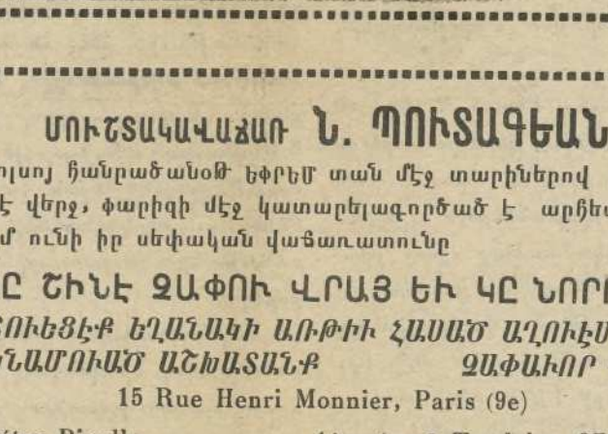
Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Զափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Քոէֆ տը Շինի*։ Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

69 rue d'Angoulême, Paris (11)
Tél. Ménilmontant 76—71

Autobus: AY, BC
Métro: Couronnes ou Parmentier

ֆոկուն, ճաշակաւոր եւ ամէն քսակի յարմար կօշիկներ պատրաստուած մեր արհեստանոցին մէջ։ կիր. մինչեւ կէսօր բաց է։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀ

ԳԱԼԵՐԻ ՖԱՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro Poissonnière — 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD

13 Bld. Malesherbes, Paris *(8)*

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Յոմսակներ ամէն երկիրներու համար։

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։

ՄԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։ Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար.

ՁՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ իզուրաժիններ գնելու։

2.— Ամսավճարով տուն շինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած իզուրամասերու վրայ։

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վարձելու։

4.— ցուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու։

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussée d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1։ Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48։*

ԴԵՐՁԱԿ Հեռաձ. Provence 67—07

ՈՒՆՁԵԱՆ

66 Rue d'Hauteville PARIS *(10e)*

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. Նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), *գերմանիշակագոյն, յետկարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում* (radiothérapie profonde), *նաեւ ՏԻԱԹԵՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ գերաւոր ազդակներն են։*

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի *գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։*

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, քիմիադրական եւ ֆրէօյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre *(17)* Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis. Tramway 39, 40, 42, 5։

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne· փարիզ (3) Մէթրօ՝ République

Թէլիֆօն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գինները

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	»
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	»
ԻՏԱԼԻԱ			250 ֆրանք
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՄԱՅԻՍ
1931

5 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1561

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ԵՐԵՒՈՅԹ ՄԸ

Լուսաւոր երեւոյթ մըն էր կիրակի օրուան սգահանդէսը՝ ի յիշատակ Հ. Հ.անդրանիկ սպարապետ Զօր. Նազարբէկեանի։

Նախ որ, Սպաներու Միութեան հրաւէրին սիրով պատասխանած էին կուսակցութիւնները եւ զանազան Միութիւններ։

Յարգանքի արժանավայել ցոյց մըն էր որ կատարուեցաւ, առանց դասակարգի եւ դաւանանքի խտրութեան։ Տեղի ունեցան տասը բանախօսութիւններ, բոլորն ալ շեշտելով արժանիքը ծերունի սպարապետին։ Այլ մանաւանդ արժէքը այս արի ժողովուրդին, որ ամուր կառչած է ազատութեան եւ հայրենիքի գաղափարին, հակառակ անհնարին խոչընդոտներու եւ զարհուրելի յուսախաբութեանց։

Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը իրաւամբ շեշտեց թէ Նազարբէկեանները որքան ալ մեծ ըլլան, արժէք ունին այնքան որքան կապուած են այս ժողովուրդի ճիգերուն հետ։ Անոր տառապանքին եւ բաղձանքներուն հետ։

Երկրորդ, այս հանդիսաւոր առիթով ալ երեւան եկաւ ջերմ, անդիմադրելի կարօտը հայրենիքի ազատութեան։ Աւելնէն վեր պահանները ալ չկրցան ծածկել այդ կարօտը, որ այնքան կը աստկանայ որքան կ'երկարաձգուին տարագրութեան եւ անուղղութեան ապրինները։

Բայց հայրենիքի ազատութիւնը զոհողութիւն կը պահանջէ։ Եւ մենք լսեցինք ֆրանսական բանակի նախկին կամաւորներու Միութեան պատուիրակին բերնով, թէեւ ֆրանսերէն։

— «Սպարապետ Նազարբէկեանը եղաւ մէկը անոնցմէ որ մեզի ցոյց տուին զոհողութեան ճամբան եւ մենք կը խոստանանք հետեւիլ այն ճամբուն զոր գծեց ինք»։

Իսկ սգահանդէսին ամբողջութիւնը կը կազմէր սրտառուչ պատկեր մը երկիւղած եւ ամուր հաւատքի՝ լաւագոյն օրերու համար։ Օրեր, որ այնքան շուտ կրնան գալ, որքան ընդունակ ըլլանք միակամ եւ միասիրտ ճիգերու։ Որքան վարժուինք մէկդի դնել առտնին վէճերը, եւ համախմբուիլ միեւնոյն գաղափարին շուրջը։

×

Այսպէս, ուրեմն, մէկ մեռելի, շատերու համար անծանօթ վաստակաւորի մը յիշատակը բաւական եղաւ, համախմբելու հոծ բազմութիւն մը, եւ քով քովի, մէկ շարքի վրայ շարելու ամկավարն ու հնչակեանը, դաշնակցականն ու չափահաս որբը, մարզականն ու զինուորականը։

Ժիքախտ բացառութիւն մը կը կազմէր հայազգային կոչուած Բարեգործականը, որ խոյս տուած էր վրան-բաց դիւանագիտութեամբ մը,— երկտող ցաւակցութիւն մը յայտնելով։ Պատի՛ւ «անխտրական» Բարեգործականին...

Շեշտելով կազդուրիչ հանգամանքը կիրակի օրուան սգահանդէսին, կարելի չէ ծածկել վրդովիչ երեւոյթ մը, որ տակաւին մէկ շաբթուան պատմութիւն ունի։

Նախընթաց կիրակի ալ, ապրիլեան սգահանդէսը կատարուեցաւ։ Յիշատակը՝ ոչ թէ մէկ մարդու, այլ մէկ միլիոն ժողովուրդի,— այր, կին, ծերունի եւ մանուկ, յեղափոխական եւ պահպանողական, հոգեւորական եւ վաճառական, բանաստեղծ և արհեստաւոր, լուսաւորչական, հռոմէական կամ բողոքական։

Այդ զարհուրանքին յիշատակը չկրցաւ միասին բերել բոլոր հոսանքները։ Երկու կուսակցութիւններ շարունակեցին իրենց քէնը՝ Փարիզի մէջ, այս տարի առանձին ալ չտօնելով։ Մարսէյլի մէջ սգահանդէսը կատարուեցաւ անջատ-անջատ։ Մենք մեզի, դուք ձեզի։ Ուրիշ գաւառներու մէջ ալ՝ այսպէս կամ այնպէս։

Եւ նորէն խոնարհ գաղութներն են որ մեզի ցանկալի բարձրութեան վրայ։

Յունաստանի մէջ, թէ Աթէնք եւ թէ Սելանիկ Ապրիլ 11ը տօնեցին նախաձեռնութեամբ ազգային իշխանութեանց եւ մասնակցութեամբ կուսակցութեանց եւ յարանուանութեանց։ Նոյն լուրերը՝ ուրիշ գաղութներէ եւս։

Կը նշանակէ թէ մեծափարթամ Փարիզը, որ ամէն բանի տուն տալու յաւակնութիւնն ունի, տակաւին չէ գտած շիտակ ճամբան, եւ սայթաքումի աղբիւր կը դառնայ իր սմսեղուկ հոգեբանութեամբ։

Սպաներու Միութիւնը բացառութեան ձեւ մըն է, իսկ Նազարբէկեաններն ալ՝ պատահական երեւոյթ։ Մինչդեռ ապրիլեան սերունդը շօշափելի, թանձրացեալ իրականութիւն է, իսկ Ապրիլ 11ը—Հայկինչ Սպանդը՝ Դէպք մը՝«դարուց ի դարս» յիշատակելի։

Եւ սակայն, մէկուն կ'երթան, կը բազմին, կը խօսին— պատի՛ւ կը սեպեն մասնակցիլ. իսկ միւսին հանդէպ ուս կը թօթուեն։ կամ քէն կը կապեն։

Հաւատա՞նք թէ կիրակի օրուան սգահանդէսը դարձ մըն է դէպի շիտակ ճամբան։ Հանգրուան մը՝ հին ոխերը թանգարանն նետելու եւ աւելի լուսաւոր հետքեր բանալու։

Եթէ, պատերազմի պահուն, սպարապետներուն կ'ինկայ համախմբել տրամադրելի բոլոր ուժերը, երկաթեայ կարգապահութեամբ, ո՞ր ուժն է որ քով քովի պիտի բերէ մեզ, խաղաղութեան շրջանին։

Եթէ մէկ միլիոնի չարդուփշուր ոսկորները չունին այդ ուժը, հապա ո՞րն է մոգական գաւազանը...

Շ.

ԻՐԱՔԻ ՖՐԻՍՏՈՆԵԱՆՆԵՐԸ

«Ֆիւմիուրիէթ» հետեւեալը կը գրէ.—

Իրաքէ հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութիւնը սկսած է Իժատիյէի եւ Զիպէրի շրջանները զրկել ամէն առաջ առժամաբար Մուսուլի մէջ գետեղուած Նեստորականները։ Հիւսիսային Իրաքի, Մուսուլի եւ Ռէդքուքի շրջաններուն մէջ քրիստոնեայ մեծամասնութիւն մը գոյացնելու ծրագիրը աստիճանաբար կը յառաջանայ, Պասրայի շրջանին եւ Միջագետքի ուրիշ վայրերուն մէջ ցիրուցան բնակող Հայերը, Ասորիները, Նեստորականները եւ այլն ամբողջովին Հիւսիսային Միջագետքի մէջ կը գետեղուին։ Ժամանակ մը օրօրելու համար Քիւրտերը՝ որ ի բնէ հակառակ են այս շրջանին մէջ քրիստոնեայ մեծամասնութեան գոյացման, մէջտեղ նետուած է «Քիւրտ-Ասորի-Հայ եղբայրակցութեան» գաղափարը։ Սակայն Քիւրտերը մտահոգութեամբ կը դիտեն գետեղուան այս նոր գործերը եւ չեն հաւատար այս եղբայրակցութեան։

«Հնգեարի սահմանագլխին շուրջը գտնուող աշխրէթները, նամանաւանդ Պարզանի աշխրէթը, խիստ նեղուած են հիւսիսային Միջագետքի մէջ տոաջ բերուող քրիստոնեայ մեծամասնութենէն։ Հետզհետէ կը զօրանան այն կարծիքները թէ իրենց տեղերէն հանուելով, ուրիշ վայրերու մէջ պիտի ցրուին Պարզանցիները եւ միւս քիւրտ աշխրէթները որ իրական արդելք մը կը կազմեն այս քրիստոնեայ մեծամասնութեան կազմութեան։

«Սակայն Թուրքիոյ սահմանագլխին շրջակայ սեպ բարձունքներուն վրայ ապրող քիւրտերը իրենց գտնուած տեղէն փրցնելն ալ շատ դժուար գործ մըն է։ Այս դժուարութիւնը դիւրութեամբ լուծելու համար, կ'ուզուի որ Պարզանի աշխրէթը յարձակում գործէ Թրքական սահմանագլխին դէմ։ Նոյն իսկ Նեստորի պետերը եւուրիշ կարգ մը անձեր թէեւ տեսակցած ալ են Պարզանի ցեղապետին հետ, եւ սակայն հաւանական չնկատուիր որ անիկա այսպիսի ծուղակի մը մէջ իյնայ։ Ցեղապետը կ'ըսէ թէ՝ ի մէջ այլոց՝ անցեալ տարի Շէյխինանի շրջանին մէջ տեղի ունեցող յարձակումը Պարզանցիներու կողմէ չէ գործուած։ Բայց եւ այնպէս, ստոյգ է որ Պարզանի ազդեցութեան ենթակայ կարգ մը Քիւրտեր մասնակցած են այս շարժումին։»

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԴԱՏԸ

Գրեր էինք թէ Իրաքի ասորեստանցիներուն դէմ կատարուած ցոյցի մը հետեւանքով, եօթ Հայերու դէմ դատ էր բացուած։ 4ը անպարտ արձակուած էին, առաջին դատավարութեամբ։ Մնացեալ երեքին դատավարութիւնը տեղի ունեցեր էր մարտ 30ին եւ դատարանը զանոնք ալ անպարտ արձակելով մէկտեղ իւրաքանչիւրը դատապարտեր էր 5 տարուան համար 2000 ական ռուփի երաշխաւորագնի։ Այս վերջիններն ալ սակայն դիմեր էին վերաքննութեան։

Դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ ապրիլ 24ին եւ վերաքննութեան դիմողները շահեցան իրենց դատը։

ԱՆԳԼԻԱ ԿՐ ՇԱՐԺԻ

Լանքաշիրի շրջանին մէջ, երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգալի եղան։ Ծխանոցներ փլան։ Կարգ մը վայրերու մէջ, ցնցումները այնքան ուժեղ էին, որ բնակիչները դեռին կը տապալէին։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Իհսան Նուրի եւ ընկերները բանտարկուած

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄՆԵՐ ՊԱՑԱՋԻՏԻ ՄԷՋ

Պարսկաստանէն լաւատեղեակ անձնաւորութիւն մը կը գրէ «Ազդակ»ի.—

Քրտական շարժման ընդհ. հրամանատար Իհսան Նուրի փաշա, որ անցած աշունէն ի վեր Թէհրան հսկողութեան տակ կը գտնուէր, բանտարկուած է եւ յանձնուած դատարան։ Թուրքերը ամէն ճնշում ի գործ կը դնեն Պարսիկներու ժօտ Իհսան Նուրի փաշայի բանտարկութեան եւ Թուրքիոյ յանձնումին համար։ Պարսիկ կառավարութիւնը հաճելի ըլլալու համար քէմալական Թուրքիոյ, այս անգամ զայն բանտարկեց եւ դատի տակ առաւ։

Թաւրիզի մէջ բանտարկուեցան նաեւ Հիւսէյինփաշա զատէ Մամօ եւ Նաիր պէյերը, որոնք քիւրտ ապստամբութեան առաջնազօրաւոր լիտրներն են։ Կասկած չկայ որ ասոնց բանտարկութեան պատճառն ալ Թուրքիոյ կողմէ ի գործ դրուած ճընշումն ու պահանջքն է։

Վերջերս Թուրքիան սեսած է զինուորական շատ մեծ ուժեր կեդրոնացնել Պայազիտի շրջանները։ Միւս սահմաններու վրայ գտնուող բոլոր ուժերը կը փոխադրէ Պայազիտ, անոնց տեղ միլիսական կազմակերպութիւններ յառաջացնելով։ Կը կարծուի որ այս կեդրոնացումները նպատակ ունին Իրաքի մէջ ներկայիս գտնուող ապստամբներուն դէմ նոր գործողութիւններ սկսելու։

Օդանաւերը կը ռմբակոծեն Քիւրտերը

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Մայիս.— Մէկ ամիսէ ի վեր ամէն օր անգլ. օդանաւեր կը ռմբակոծեն քրտական գիւղերը՝ հիւսիսային Իրաքի մէջ, գիւղացիներու ըմբոստութիւնը զսպելու նպատակով։ Ռմբակոծումները շատ մեծ վնասներ հասցուցած են եւ բազմաթիւ զոհեր պատճառած։

Այս կռիւներուն մասին տեղեկութիւնները խիստ գրաքննութենէ կ'անցնին. սակայն անգլիական թերթ մը կը հաւաստէ թէ արդէն մէկ միլիոն անգլիական ոսկի արժած են Անգլիոյ։ Այդ թերթին պաղտատի թղթակիցը կը գրէ թէ Անգլիոյ եւ Իրաքի կառավարութիւնները վճռած են սպաննել կամ գերի բռնել Շէյխ Մահմուտը որ գլուխը կը գտնուի Քիւրտիստանի անկախութեան շարժումին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՅ ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Գաղթականներու Նանսէնեան Միջազգային պաշտօնատան վարչական խորհուրդը իր երկրորդ նիստը գումարեց Ժընեւի մէջ, Պ. Մաքս Հիւպէրի նախագահութեամբ։ Ընդունուեցաւ 1932ի ելեւմուտքը որ նախորդին վրայ ցոյց կուտայ 15,000ի ամբողջական նուազում մը։ Ժողովը յետոյ ճշդեց ընթացիկ տարուան համար զանազան հիմնադրամներու օգտագործման ընդհ. սկզբունքները։ Ժողովը նկատի առաւ նաեւ վարիչ Յանձնախումբին կողմէ ներկայացուած տեղեկագրերը Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ հայ գաղթականներու, և Մանչուրիոյ ռուս գաղթականներու կացութեան վրայ։

Ժողովը որոշեց նաեւ ի յիշատակ Տօքթ. Նանսէնի, 1931 Մայիս 13ին, անոր մահուան տարեդարձին առթիւ, հիմնադրամի մը կազմութեան համար կոչ մը ուղղել։

Վիճաբանութիւն կատարուեցաւ նաեւ հայ գաղթականներու Սուրիոյ մէջ տեղաւորման հարցին շուրջ, եւ որոշուեցաւ որ Վարչական Խորհուրդի անդամներէն մէկը քննութիւն կատարէ այդ երկրին մէջ՝ ստուգելու համար գործին ընթացքը ու նաեւ, հոգատար պետութեան հետ համաձայնութիւն գոյացնելու համար այն կարգադրութեանց մասին, զորս պէտք է կիրարկել ապագային, ապահովելու համար անոր շարունակութիւնը։

Նաւային համաձայնութեան շուրջ

Նաւային համաձայնութեան շուրջ Ֆրանսական վերջին առաջարկներուն իր պատասխանը Իտալիա ղրկեց Լոնտոնի եւ Փարիզի իր դեսպաններուն՝ անոնց միջոցով յանձնուելու համար անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութեանց։ Հռոմի պաշտօնական շրջանակները, կը շարունակեն լուութիւն պահել իտալական պատասխանագրին բովանդակութեան մասին, բայց արդէն յայտնի է թէ Իտալիոյ պատասխանը իր ընդհանուր գիծերուն մէջ ներշնչուած էԱնգլիոյ պատասխանին տուն տուող սկզբունքներէն։

Փոքր-Համաձայնական խորհրդաժողովը

Կիրակի օր, Պուքրէշի մէջ բացուեցաւ Փոքր-Համաձայնական պետութեանց արտաքին նախարարներու տարեկան խորհրդակցութիւնը որ պիտի վերջանայ այսօր։

Երեք պետութեանց արտաքին նախարարներու այս խորհրդակցութիւնը տեղի պիտի ունենար յառաջիկայ ամիս։ Սակայն աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութիւնը պատճառ դարձաւ որ խորհրդակցութիւնը տեղի ունենայ Ազգերու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՋՕՐ. ՆԱԶԱՐԲԵԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Կիրակի օր «Փըթի Ժուռնալ»ի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ փայլուն սգահանդէս մը, Հ. Հ. սպարապետ Զօր. Նազարբէկեանի յիշատակին։

Մանրամասնութիւնները վաղուան թիւով։

ԼՈՒՐԵՐ ԿՈՎԿԱՍԷՆ

Մասնաւոր նամակներէ եւ ճամբորդներէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (18 ապրիլ).—

Քանի մը շաբաթ առաջ Նախիջեւանի շրջանի բոլշեւիկները խորամանկութեամբ կը ձերբակալեն երկու յայտնի թաթար ապստամբներ եւ կը զնդակահարեն։ Այս դէպքէն յետոյ զնդակահարուած թաթարներու ընկերները իրենց վրէժը կը լուծեն, խփելով քանի մը կոմունիստներ եւ աւերելով զանազան գիւղեր։ Այս վերջինը, անոր համար որ այդ գիւղերուն բնակիչները ժառնած էին իրենց ընկերները։

*** Ղափանի եւ առհասարակ Զանգեզուրի շրջանին մէջ վերջերս բազմաթիւ ժարդիկ ձերբակալուեցան եւ քշուեցան Ռուսաստան։ (ԽՄԲ.— Երկրաշարժն ալ օգնութեան հասաւ Զեկային, մնացեալը լրացնելու)։

*** Փախստականներու պատմութեան նայելով, Հայաստանի կարգ մը շրջաններու գիւղերուն մէջ երիտասարդութիւնը լուներն է բարձրացած։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՍԱԼՄԱՍՏԻ ՄԷՋ

Թաւրիզէն կը գրեն մեզի Ապրիլ 18 Թուականով.

— Երկու օր առաջ երկրաշարժի շատ զօրաւոր ցնցումներ զգացուեցան Սալմաստի մէջ։ Վերջերս յաճախակի ցնցումները սովորական երեւոյթ են այնտեղ, բայց այս անգամ բոլորովին տարբեր էր, ինչպէս կը պատմեն ճամբորդները։ Մօտ մէկ ժամ ընդհատաբար շարունակած են ցնցումները եւ ժողովուրդը սարսափահար դաշտերը փախած է։ Բարեբախտաբար մեռնող չկայ։ Միայն մէկ Պարսիկ տան պատը փլլով, մարդը փլատակներուն տակ մնացեր է կիսովին, բայց կարելի եղած է փրկել եւ փոխադրել Թաւրիզի հիւանդանոցը։

ԹՈՒՐՔ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

Պոլսոյ Աստիկանութիւնը քննութիւնը աւարտած է այն անձերու մասին որոնք անցեալները Մայիս 1ի եւ երեսփ. նոր ընտրութեանց առթիւ համայնավարական քարոզութիւններ ըրած էին։ Ամբաստանեալները 12 հոգի են որոնցմէ երկուքը կիներ են։ Ասոնք բոլորն ալ աստիկանութեան կողմէ հարցաքննուած, եւ իրենց թուղթերը ընդհ. դատախազութեան յանձնուած են։

«ԱՍԱՅԻՇ ՊԷՐ ՔԷՄԱԼ ՏԸՐ»

Պէյրութի թրք. հիւպատոսը՝ Մուհիտտին Բաշիա պէյ, իրեն ուղղուած հարցումներուն պատասխանելով կը յայտարարէ որ քրտական ապստամբութեան վերսկսելուն համար եղած տրամադրութիւններն ու հրատարակութիւնները ճիշդ չեն եւ այս ամսուան ընթացքին սահմանի վրայ ոչ մէկ դէպք պատահած չէ։

Հիւպատոսը կ'աւելցնէ նաեւ որ ամբողջ Թուրքիան խաղաղութեան եւ ապահովութեան մէջ է։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՆԵՂՈՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

ՅԷՆ ԳԱՂՈՒԹԻ ՄԸ ՀՈԳԵՐԸ

Հրաւէր կ'ընդայ ինձ, եգիպտահայ կեանքի մասին, պարբերաբար գրել «Յառաջ»ին։ Դժուարին աշխատանք, որովհետեւ, ակամայ պարտաւորուած պիտի ըլլամ մեր ներքին ցաւերը ցուցադրելու «Յառաջ»ի ընթերցողներուն, որոնք հաւանաբար պիտի ապաէին սրտապնդիչ լուրեր շրջանէ մը որ մեր հնագոյն եւ բարգաւաճ գաղութներէն մէկն է։

Եգիպտոսի մէջ ունինք զոյգ առաջնորդարաններ մէկ առաջնորդով կառավարուած։ Այդ զոյգ կեդրոններն են Գահիրէ եւ Ալեքսանդրիա, որոնց իւրաքանչիւրը ունի իր Թեմական, Քաղաքական Ժողովներն ու ստորադաս մարմինները։ Տիրող վարչական Հրահանգին համաձայն, երկու քաղաքներուն Թեմականները պարտաւոր են տարին դէթ մէկ անգամ լիագումար նիստ գումարել, ամբողջ գաղութը շահագրգռող հարցերով զբաղելու համար։ Այս վերջին երկու տասնամեակի ընթացքին, Թեմական նի համագումար նիստեր հազիւ քանի մը անգամ տեղի ունեցած են։ Վերջինը գումարուեցաւ 1930ի վերջերը, կաթողիկոսական պատգամաւորի ընտրութեան եւ քանի մը կարեւոր հարցերու լուծման համար։

Երկու քաղաքներու Թեմական ժողովները պարբերաբար կը գումարուին տեղական հարցերը լուծելու, Քաղաք. Ժողովի հաշուետուութեան եւ նորի ընտրութեան համար։ Անցեալ յունիսին Գահիրէի Թեմականը լրացուեցաւ մասնակի ընտրութեամբ եւ անկէ ի վեր կանոնաւորաբար նիստեր կը գումարուին։ Իսկ Ալեքսանդրիոյ մէջ, ուր «պլոք» կոչուած խայտաբղէտ մարմինը ի գին ամէն զոհողութեան, յաջողեցաւ՝ 1929ի Թեմական ապօրինի ընտրութենոյ շնորհիւ՝ մեծամասնութիւն ձեռք բերել ու ինքզինքը վաւերացնելով գործի անցնիլ, հակառակ մէկ տարի կրցաւ կանոնաւոր նիստեր գումարել եւ ահա «պլոք»ի ծոցին մէջ պառակտումը սկսաւ։ Փոխադարձ ամբաստանութիւններ իրարու հասցէին, ծեծկըռուք։ Առաջնորդարանի վրայ յարձակում եւն. յաջորդեցին իրարու եւ եգիպտական դատարանները տարիէ մը ի վեր պլոքի դատերով կը զբաղին։

Այսօր Ալեքսանդրիոյ մէջ զոյգին իշխանութիւն չկայ։ Ուժը ամիսէ ի վեր Թեմականը նիստ չի գումարեր. իսկ Քաղաքականը հինգ ամիս է որ հրաժարած է։ Բոլոր գործերը կը վարեն առաջնորդական փոխանորդն ու առաջնորդարանի դիւանապետը։ Ազգային անուանը շատ նեղ տագնապ կ'անցընէ։ Դպրոցի ու առաջնորդարանի պաշտօնեութեան թոշակները ամիսներէ ի վեր անվճար կը մնան։ Դպրոցի տնօրէն՝ Պ. Պիտնեանը, որ հեռաւոր Թաւրիզներէն լաւագոյն երաշխիքով ճամբայ ինկաւ Եգիպտոս գալու, անել կացութեան մը մատնուած է։

Քաղաք. Ժողովի ստորագրաս մելս մարմիններն ալ քայքայուած են։ Դպրոցն ու եկեղեցին մնացեր են անտէր ու երեսի վրայ։

Թորգոմ եպսկ. քանիցս Ալեքսանդրիա մեկնեցաւ Թեմականի իրար բզկտող «պլոքճի» երեսփոխանները իրարու հետ հաշտեցնելու, Թեմականի նիստ մը գումարելու եւ նոր Քաղաք. Ժողով մը ընտրելու համար. բայց իր բոլոր ձեռնարկները անյաջող անցան ու արդիւնք մը չտուին։ Վերջին անգամ փորձեց համոզել «պլոքճի» երեսփոխանները որ խմբովին հրաժարին եւ նոր ընտրութիւն կատարուի, բայց այդ ալ ապարդիւն անցաւ, որովհետեւ հրաշքով մը հաղիւ յաջողած են անոնք այդ աթոռներուն տիրանալ եւ ահռելի բաժնուիլ երբեք ցանկալի չէ իրենց,

Մինչեւ ե՞րբ պիտի տեւէ այս անբաղձալի կացութիւնը. ոչ ոք գիտէ։ Առաջնորդը կարծես յուսահատած է Ալեքսանդրիայէն եւ անունն անգամ լսել չուզեր։ Ան՝ անհամբերութիւն մը,— Թէքէեանի տեսնապետած Քաղաք. ժողովը— որ յանդգնութիւն ունեցաւ սպառնալու, թէ պատարանի առջեւ պիտի քաշուին «Ժողովրդային յանձնախումբ»ի անուան տակ գործողները, եւ հրաւէր կարդաց որ իրենց անուններովը հրապարակ գան Առաջնորդարանի պարտքերուն շուրջ հրապարակը աղմկող զրպարտիչները։ Եւ երբ Ժողովրդային յանձնախումբին անդամները իրենց իսկ անուններով հրապարակ եկան եւ նետուած ձեռնոցը վերցուցին, պատահաս առեներպետը լեզուն կծկեց...ու տեղը նստաւ, քիչ վերջ՝ իր շունչը Փարիզ առնելով։

Հիմա որ Թեմականի բեմէն կը հաղորդուին ու պաշտօնական բեռաններէ փաստերովկը հաստատուին Առաջնորդարանի կորուստներն ու պարտքերը, ի՞նչ պատասխան ունին երեկի վարիչներն ու անոնց պաշտպան փաստաբանները...

ԵԳԻՊՏԱՑԻ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԹՈՒԹՔ

Դարուն է։

Շուտով պարտէզներէն կամ շուկայէն տուն կը մտնեն լոլիկը (տոմաթէս), սմբուկը, պղպեղը։ Ու երբ թութերը կը հասունանան պարտէզներուն մէջ, ուրիշ տեսակ թութ մըն ալ կը հասունայ մարզոց վրայ։

Ու մարդիկ փողոցներուն մէջ կը պղտոին լայն բանալով իրենց ոտքերը։ Անոնց քալուածքը տարօրինակ ձեւ մը կը ստանայ։ Քիչ մը կը ծռեն իրենց մէջքը, դէմքին վրայ արտայայտութիւն մը ցաւի եւ զգուշութեան, մանուկի պէս կարճ քայլեր կ'առնեն՝ բայց սրբունքները իրարմէ բնականէն աւելի հեռացուցած։ Երբ նստելու ըլլան, կարծես դատապարտուած ըլլային փուշի վրայ նստելու, դէմքին վրայ ցաւի մը խոր ծամածռութիւնով եւ հիւանդի մը զգուշաւորութեամբ՝ աթոռէն կը բռնեն ու այնպէս կը նստին, առանց զսպելու ճիչ մը կամ ցաւի երկար աղաղակ մը։

Բժիշկները այս քալուածքէն իսկ կը ճանչնան իրենց հիւանդները։ Թութք ունին, կ'ըսեն։

Հասկցա՞ք թէ ի՛նչ է թութքը։

Մեր ժողովուրդը «ճայասըլ» կ'ըսէ, բայց աւիկա սխալ բացատրութիւն մըն է։ Երբ այս հիւանդութիւնը բարդութեան կը հասնի եւ տեսակ մը արիւնահոսութիւն կը պատահի, մեր ժողովուրդը կը կարծէ թէ միայն այդ ատեն է որ «ճայասըլ»ը սկսած է եւ արիւներթութեան այդ երեւոյթը կը շփոթէ տեռատեսութեան հետ։ (Կը յիշէ՞ք, կին մը, որ տեռատեսութիւն ունէր, երբ ծիսական քղանցքին դպաւ, կ'ըսէ Աւետարանը, արիւնը դադրեցաւ,— կը նշանակէ թէ թութք չէր այդ)։ Ընդհակառակն, հիւանդութիւնը կը սկսի կանուխ, երբ թութերը կազմուած են, այսինքն հաստ ալիքին բերանը մանր շիլեր, ուսած փոքրիկ տալարակներ կ'երեւին։ Կը կարծեմ թէ այդ փոքրիկ շիլերուն ձեւը թութի մը աչքերուն նմանելուն համար է որ «թութք» կոչուած է «ճայասըլ»ը մեր բժշկական դրականութեան մէջ։ Ֆրանսերէնը՝ hémorroïdes *որ յունարէնէն առնուած երկու բառերով բարդութիւն մըն է, սխալ կ'արտայայտէ այս հիւանդութիւնը, որովհետեւ թութքը իրականին մէջ սրբանին շուրջ գտնուած սեւ երակներուն ուռիլն է։ Տեսակ մը լայներակութիւն (varice)։*

Արդ, ի՛նչ բան պատճառ կը դառնայ սրբանային այդ լայներակութեան, զոր թութք կը կոչենք մենք եւ ժողովուրդը՝ «ճայասըլ»։

1.— Նախ պէտք է գիտնալ թէ թութքի ամէն եղանակ լեարդի հիւանդութիւն ունի։ Այդ հիւանդութիւնը եղանակային կը պարզուէ պնդութիւն։ Ահա կարեւոր պատճառ մը, որ արգիլելով արեան ազատ շրջանը սրբանին շուրջը, կ'ուռեցնէ սեւ երակները։ Նստակեաց մարդիկ եւս այս նոյն մեքենական պատճառով կը գտնուին թութքի մէջ։ Եւ հասկնալի է, որ չդի կիներն ալ թութք կ'ունենան մինչեւ իրենց ծննդաբերութիւնը կամ դեռ մինչեւ աւելի ուշ։ Ծանրաշարժները եւս, որոնք երբեք մարմնամարզ չեն կատարեր, թութք կ'ունենան ուշ կամ կանուխ։ Կ'ըսեն թէ ժառանգական է, բայց այս բառով պէտք չէ հասկնալ թէ թութքը ունի պատճառ մը (մանրէ), զոր կը փոխանցէ իր զաւակին։ Ո՛չ, ժառանգական է այն իմաստով միայն, որ հայր մը իր զաւկին կուտայ երակներու նոյն կերպասը, զոր ունէր ինք։ Ընդհանրապէս երակային այդ կերպասը հիւսուած է առաձգական թելերու անբնական հարաւութեամբ։ Այնպէս որ մեքենական պատճառներու տակ երակը կ'ուռի կամ կը լայննայ։ Այդ տրամադրութեան կը նպաստէ նաեւ արեան բնախօսական վիճակը։ Երբ երակներուն պատերուն դէմ կը շատնայ արեան ճնշումը, բնական է որ երակը տեղի պիտի տայ ի վերջոյ լայննալով։

2.— Ցաւոյ պէտք է գիտնալ թէ այրերը աւելի շատ ենթակայ են թութքի քան կիները։ Պատճառը չեմ գիտեր։ Դարձեալ թութք կ'ունենան մեայն չափահասները, 25-40 տարեկան մարդիկ, եւ մանուկները՝ ոչ։ Պատճառը զարձեալ չեմ գիտեր։ Եւ կը զարմանամ, որ կիներն ու մանուկները առաձգական հիւսուածքով աւելի օժտուած են, սակայն այրերէն եւ չափահասներէն նուազ թութք կ'ունենան։

3.— Մնունդը եւս մեծապէս կ'ազդէ թութքին կազմութեան։ Շատակերները, հարուստ սննդառութեան մը սիրահար մարդիկ թութք կ'ունենան յաճախ։ Վերջապէս բոլոր այն ուտելիքները, որոնք arthritisme *կուտան, թութք կը* շինեն։ Մանաւորաբար լոլիկը, պղպեղը, սմբուկը կը բորբոքեն թութքը։

* * *

Նկարագրութիւն թութքին։

Երեք ձեւով կ'ըլլայ։ Թութքերը կը կազմուին դուրսը, շատ ներսը կամ այդ երկուքին մէջտեղը։

Ենթական անհանգիստ կը զգայ ինքզինքը, արտաքնոցէն վերադարձին իսկ կը կարծէ թէ դեռ «պէտք ունի»։ Կ'երթայ, քիչ մը կը սքսայ, բայց չի հանգչիր։ Այդ «կեղծ պէտքը» կը խաբէ զինք, տեսակ մը զգայութիւն իր ուշադրութիւնը կը գրաւէ եւ «կեղծ պէտքին» մասին խորհիլ կուտայ։ Բան մը կայ ներսը, ինչո՞ւ դուրս չելլեր։ Կը ջղայնոտի, կը քալէ կ'երթայ, ուշադրութիւնը կ'ուզէ խաբել, ուրիշ բաներով կը զբաղի, բայց միտքը միշտ իր «ետին է»։ Ցաւոյ քերուքտուք մը, անպիտան քերուքտուք մը։ Հանգիստ չի ձգեր զինք այդ քերուքտուքը, չուզեր քերել, բայց ի՞նչպէս չքերէ եւ ի՞նչպէս քերէ։ Օր մըն ալ, — աղի կծու աղցան մը կ'ուտէ, ահռելագոյնով եւ շնորհքով կանանչ պղպեղ, եթէ կ'ուզէք կարմիր պղպեղ մը կ'ուտէ,— յանկարծ կը զգայ որ քերուքտուքը կը շատնայ, «կը կատղի», եւ այս անգամ կը զգայ որ տակը տաքցած է։ կը սկսի անտանելի ցաւ մը։ Մատներով կը շօշափէ եւ կը հասկնայ, որ տաք կակուղ ու թաց շիլեր կան, թութի պէս, խաղողահատիկի պէս։ Այնպէս կը ցաւին, որ ենթական երդում կ'ընէ այլեւս չծամածել աղիքները պարպելու մասին։ Բայց ո՞վ կրնայ դիմանալ, «սուտ պէտք»ին զգայնութիւնը ամէն ժամ արտաքնոց կը կանչէ, իսկ ցաւը արտաքնոցէն կը հեռացնէ զինք։ Երթայ՝ չըլլար, չերթայ բնաւ չըլլար։ Ակռաները կը կճրտէ եւ — ես ի՞նչ գիտնամ— բերան մը կը հայհոյէ, սիրտը հովհրելու համար գոնէ։

Բորբոքումը կը սաստկանայ եւ յանկարծ շիլ մը կը պայթի։ Այդ պահուն է, որ արիւնը կը հոսի։ Բարդութիւնները ասկից ետքն է որ կը սկսին։ Ու եթէ նոյնիսկ բարդութիւն մը չպատահի, այսպէս արիւն կորսնցնելով՝ ենթական կը հիւծի, կը նիհարնայ, կաշի կը դառնայ։ Բարեբախտաբար բորբոքման այս երեւոյթը կը տեւէ 3 4 օր, յետոյ կը մարի այս տաք հրաբուխը, պարբերաբար գալու պայմանով։

***

Ի՞նչպէս պէտք է դարմանել։

1.—երբ բորբոքած ենշիճերը.— Նախ լաւ տաք ջուրի մէջ, գրեխ (հօքնա) տաք ջուրով, տղրուկ սրբրանին եղերքը (բայց երբեք շիլերուն վրայ), ամոքիչ օճանելիքներ։

2.— երբ դադրած է բորբոքումը.— *Դարձեալ թութք եւ թութք*, եթէ արիւնահոսութիւնը եւ ներս չմտնող շիլերուն մեծութիւնը վտանգ կը ներշնչէ բժիշկին։ Դիմել բախտաբար, գործողութենէ յետոյ դարձեալ կը կազմուին նոյն այդ շիլերը (մեմէ), եթէ տնշուշա ենթական զգուշական միջոցներ ձեռք չառնէ։ Մեղքը կերպասինն է։ Հիմա կայ նոր մեթոտ մը, ներարկում երակին մէջ, չորցնելու համար շիլերը։

3.— Զգուշական միջոցներ.— Նախ հոգ տանիլ սնունդին,— արգիլուած են լոլիկ (տոմաթէս), սմբուկ (փանթլիճան), պղպեղ (կարմիր կամ կանանչ), համեմ (սալցա), մանանեխ (խարտալ), բրինձուկ (քուղու գուլաղը), աղի ձուկ, հաւկիթ, ապուխտ, երշիկ, քացախ, աղցան (թուրշու), եւ բոլոր տապկուած ուտելիքները։ Միս, թէյ, սուրճ, պահածոյ ուտելիքներ։

Ինչպէս կը տեսնուի, կարգ մը կանանչեղէններ թութք կը պատճառեն։ Ահա թէ ինչո՛ւ թութքը յաճախադէպ կը դառնայ գարնան եւ գանակին։

Երկրորդ փորը միշտ կակուղ պահել, արտաքնոց երթալ միայն իրիկունները, որպէսզի գիշերը ոչ մի այն արիւնախոնջուած տեղի չունենայ սրբանին շուրջ, այլ շիլերը ներս մղուելէ ետքը իրենց տեղ շինեն եւ այլեւս դուրս չելլեն։ Փորը կակուղ պահելու համար ալ, գործածել պղտուղներ չեփուած եւ կեղեւով։ Միայն սալորն ու թուզը՝ եփած ձեւով։

Զի կամ հեծելանիւ չնստիլ։ Մարզանք եւ լոգանք կատարել։

ԲԺ. Շ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ԲԺՇԿ. ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ԼԱ ՍԻՈՒԱ, (Կ. Թ.)։— Նախ անգլիական ադր առնել, 3 ժամ յետոյ գրեխ ընել։ Ապահետեւ իբրեւ փորը կակուղ պահող դեղ գործածել purganol daguinը (ամէն իրիկուն 1 հատ, առաջին իրիկունը 2 հատ), կամ huile de Paraffine ամէն իրիկուն ապուրի 1 դգալ, ուտել սալորի եւ Թուզի *խօշապ*, առատ, եւ բոլոր պտուղները չեփած, կեղեւով։ Բանջարեղէն առատ։ Ցապկուած բան չուտել, միսէն քիչ մը իրաժարիլ, Աւտուները գաւաթ մը պաղ ջուր խմել ծոմ բերնով։

ՄԱՐՍԷԼ, (Ս. Յ.)։— Նամակով մը գրած եմ Թեփին, ցեցին ու կարտանի ընկերոջդ մասին։

ԼԻՈՆ, (Փ. Ս.)։— Շաւանաբար քիթէդ է եւ պատճառը «միսը», ոիուն մասին գրած եմ յօդուածով մը այստեղ։ Ամէն պարագայի, լաւ է որ երթաս բժիշկի մը մօտ եւ ընդհանուր քննութիւն մը պահանջես։

ՍՈՖԻԱ, (Ս. Ն.)։— Շիւանդութիւնը «պորտիդ տեղը էքլալ»էն է, Հին բան է, պատասխանը դրկեցի այսօր, ներփակելով շողաքննութեանդ արդիւնքները։

ԼԻՈՆ, (Մ. Շ.)։— Երբ ձեռքիս տակ ունենամ, կը դրկեմ, փաթիզի Շ. կարմիր խաչի բուժարանն ալ ստացած է նամակդ, ջունէին, ապսպրուեցաւ։ կը դրկուի։

ԹՈՒՆՈՒՋ, (Վ. Ե.)։— Ա՛յ տղայ, երբ վիրաբոյժին նշդրակին տակ կը մտնես, ի՞նչ օգուտ կ'ունենայ իմ կարծիքս։ Անպայման գործողութիւն, լաւ է։

ՄԱՐՍԷԼ, (Ն. Զ.)։— Աիա Թուքի մասին, բայց ձեր գրածէն կը հասկնամ որ ճիշդ ճամբու մը կը հետեւիք։

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Կ. Պ.)։— կը կարծեմ Թէ thyroideի եւ ovaireի extraitները մեծ օգուտ կրնան ունենալ։

ՖՈՆԿՐԱՍ, (Տ. Փ.)։— Ռէքլամները կարդացի, ներփակեցէք գրուածքներ, ձեր նկարագրութեան մէջ մտահոգութեան ի՞նչ պատճառ կայ, Առաջին պէտք չկայ։

ԱՐԷՆՈՒՀ։— Նամակով խրատ դրուած պատասխաններն ալ դրուած են նամակով, Այլեւս քննարկում չկայ։ Այսուհետեւ այս նոր հարցումներ կը խնդրենք մի չդրկել։ Ձամբորդութեան համար պատճառով դէպի Արեւելք «բժշկական ատուլիաները» կը դադրեցնենք մակատուփը» կը դադրեցնենք առժամապէս։

Ե. Ա.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼՃԵՐԻԱՑԻՆ

ՄԵՆՔ ԱԼ ՏՕՆԵՑԻՆՔ ԱՊՐԻԼ 11Ը

Ժողովուրդ էինք, ցափաւոր ազգ էինք, սողներ դարձանք։

ԱԿՆՈՒՆԻ

ՊԼԻՏԱ (Սեփ. Թղթ.)։— Ապրիլ 25ի շաբաթ երեկոյ Պլիտայի «Սէնթ-Ռէյիսն» սրահը հաւաքած բազմութիւնը եկեր էր իր յարգանքի բաժինը բերելու։ Անշուշտ ոչ այն բազմութիւնը որ կը լեցնէ ճոխ քաղաքներու սրահները։

Հոս ցորենի հատիկներու պէս է հայ թափառականը, ցրուած տիեզերքին, ու այդ իրիկուն ներշնչուած մեռելներու ոտքով եկեր էր իր յանգանքը բնաձայնելու։

Ու երբ վարագոյրը բացուեցաւ, բոլորս արձակի թեւեր առած, դէպի հայրենական ուխտագնացութեան տաճարը։

Բեմը բոլորովին սեւ հագած, ճատը «Յարգանք քեզ նահատակ ժողովուրդ», երկու կողմերը՝ նահատակ մտաւորականներու, հերոսներու նկարներ, մէջտեղը տարաղիր եռագոյնը՝ սեւերով ծածկուած, բեմին վրայ դագաղ մը, որուն շուրջը փոքրիկներ կ'աղօթեն հրեշտակներու պէս, փոքրիկները՝ որոնք իրենց մայրենի լեզուն դժուարաւ կ'արտասանեն... Շուրջը հայկական նահանգներու անուններով կոթողներ, տեղ տեղ մոմերու պլպլացող լոյսը։ Ձայնագիրը կը հնչեցնէ Կոմիտաս վարպետի «Տէր Ողորմեան» որ կ'ունկնդրուի յոտնկայս։ Յետոյ սեւերու մէջ Օր. Ա. Արզումանեան կ'արտասանէ «Ուխտի եմ եկած»։

Պ. Փ. Դադանճեան բացման խօսքով պարզեց տօնին իմաստը, ճառացաւ Թուրք բռնակալութեան ամբարտաւան ձգտումներուն վրայ, շեշտեց Թալէաթներու եւ Էնվէրներու վախճանը, եւ հրաւիրեց նիստերը մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել նահատակներու յիշատակը։

Պ. Ղ. Ալակոզեանի աջակցութեամբ, եւ իր հեղինակութեամբ Մայր Հայաստանի ողբերգը կենդանի պատկերով, աւելի ազդեց տարագրի հոգիներուն վրայ։

Օր. Թ. Դադանճեան Մայր Հայաստանի ողբերգով լացուցանելէն յետոյ, ապրեցուց խոր յուզումներով եւ ինկաւ ուժասպառ կրկնելով «Հայաստանի արեւը պիտի ծագի, պիտի ծագի՛»։ Այս միջոցին ալեւոր եւ թափառական աշուղը նուագելով Ա. Չօպանեանի «Մայր Հայաստանին» կ'արտասանէր Պ. Ա. Ղազրոսեան, իսկ խորէն կ'երգուէր «Երգ ազատութեան»։

Դեղարուեստական բաժինը մեծ էր եւ օրուան պատշաճ։ Ա. Ալբրոնեանի «Աշուղը» արտասանեց Տիկ. Ա. Դադանճեան, «Յարգանք քեզ Պ. Ներսիսեան, «Քնէր իմ Բալիկը» կենդանի պատկերով երգեց Օր. Ա. Արզումանեան։ Արտասանութիւնները փոքրիկն Հայկազ Պետիկեան «Մինչ ե՞րբ», հակառակ մանկական լեզուի պակասութեան...։ Պ. Քրիստեան՝ Թումանեանէն կարդաց Պ. Ներսիսեան՝ մենակատ մը «Հայաստան», եւլն.։

Ջ. Ե. Որբերու Մարաէլի մանչուկի անդամներէն Պ. Աբրահամեան խօսեցաւ օրուան առթիւ։

— Ձեմ ուզեր որ լացի օր մը լայ այսօր, չեմ ուզեր որ տիրապետեան արցունքը թափի ձեր թշերուս վրայէն, ամուր սեղմեցէք

ՅԻՆՔ

ներ կուրծքերը, զսպեցէք ձեր յուզմունքը, մ՛լ թափեցնէք արցունքը չուքանկ է այսօր։ Մենք եկեր ենք ուխտի եւ մեր ուխտը նուիրական է, մի՛ հայրենի աւանդական արտութիւններով։ Այդ արտութիւնը մեր ներկայ պատմութիւնն է, որ նախնիք ոչ մէկ ազգի պատմութեան տարեան պատմութիւն կազմուած է, մեր պայքարը ու ազատամարտնէ մեզի կուգայ շատ հեռուէն։ Անոր մէջ մաս ունի ամբողջ հայ ժողովուրդը, թող ոչ ոք համարձակի մը մեղադրանք ուղղել այս կամ այն մարտնչողին, որովհետեւ ան կը հանդիսանայ իր պատմութեան եւ իր հայրենիքի ազատագրման։

«Հայրենակիցներ, մենք նորահաս սերունդ մըն ենք, անապատներ կլուսաւորած անցած ենք, կ՛ըմբռնենք Հայաստանի իրական արժէքը ու այդ գիտակցութեամբ տոգորուած, միշտ արթուն հայրենիքի նուիրական շունչովը, հայրենիք։ Այդ շունչն ու հաւատքը կը հաւաքուին Ձեր Հոգիի նահատակները, որոնց ոսկորները կը հաւաքուին Ձեր Հոգիի համար անապատներէն կանգնելու համար անոնց յիշատակին նուիրուած յուշարձան մը։ Մենք այլեւս չենք ուզեր լսել բլուզնդական վէճեր»։

Հանդէսը փակուեցաւ «Մեր Հայրենիքով», զոր Ջուլֆայի վրայ նուագեց Օր. Ա. Արզումանեան։

* Պ. Դ. Ալակոզեան ապրուելով տուան տնեն, ներկաներուն առաջարկեց կազմել Ալժերիոյ ազգային Ընթին մը, նոր սերունդին հայերէն ուսուցանելու միջոցներ ուսումնասիրելու վախճանով ընտրուեցաւ Տիգ Հոգինոց յանձնախումբ մը, որուն կը պատրաստուի մեկնիլ, գործնական կողմը ուսումնասիրելու համար։ Յանձնախումբին մէջ ընտրուեցան Պ. Ղազար Գրիգորեան, Ղազար Յովհաննէս, Պլիտայէն Պ. Պ. Ղեւոնդ Ալակոզեան, Երմենակ Ղազարոսեան, Պ. Արզումանեան։

Վստահ ենք որ այս գաղութին մէջ կրնայ խոշոր աշխատանք կատարել, նոյնիսկ օգտակար ըլլալով կարգ գաղութներու։ Այս վստահութեամբ կը մաղթենք յաջողութիւն։

ԱՆՇԷՆ ՈՐԲՈՒԿ

ՌՈՒՍ ԴՐՕՇԸ ԿԸ ՊԱՏՌԵՆ

Աթէնքէն կ՛իմացնեն թէ անցեալ շաբաթ Փիփիսիոյ «Սէսիլ» պանդոկին մէջ Իտալիոյ առեւտրական կցորդին կողմէ արուած հայկերոյթի մը ներկայ էր ի միջի այլոց Ռուսիոյ Աթէնքի դեսպանը Փոքիէնքին, իր տիկնոջ հետ։ Դեսպանն ինքնաշարժը կը կեներ պանդոկին առջեւ։

Երբ ընդունելութիւնը լրանալուն պատրաստուի մեկնիլ, տարեկանը կը նկատէ որ անձնաւորութիւնը պատուած են խնդհաշարժին փոքրիկ կարմիր դրօշը եւ տեղը քուրջ մը կախած։ Փոքիէնքին կը բողոքէ պանդոկապետին, եւ ոչ ալ վայրը գտած ոստիկանապետին, որ կը խոստանայ գտնել արարքին հեղինակը եւ խստօրէն պատժել զայն։

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՊԵԼՖՈՐ.— Դաղութիս մէջ չկայ որեւէ ազգօգուտ միութիւն մը, բայց վերջերս նոր կազմուած Հ. Ը. Դաշնակցութեան «Վազդէն» խումբէն, որ աշխուժով գործի սկսած է, եւ շուտով պիտի կրնայ իր անդամներուն թիւը կրկնապատկել, ինչպէս 1927 թուականին։ Խումբին առաջին գործունէութիւնը տեղի ունեցաւ այս կիրակի, ներկայութեամբ ընկեր Անտրէի որ խօսեցաւ Դաշնակցութեան գործունէութեան մասին, սկսած 1890 թուականներէն մինչեւ հանրապետութեան օրերը։ Ցետոյ ճառեցաւ Դաշնակցութեան ներկայիս կատարած գործին մասին, մեր ազգային - քաղաքական պահանջներուն, եւն.։ Հայը նիւթապէս թէ ֆիզիքապէս կրած է,մեր ամէնէն ոխերիմ թշնամիին Թուրքին հարուածներուցայս արդէն բաւական է որպէսզի հայ ժողովուրդը համակրի այդ շարժումին։

Վերջացնելով ընկեր դասախօսը ըսաւ ընկերներուն, թէ այս կուսակցութիւնը մեզմէ կը պահանջէ զոհաբերութիւն։ Եւ ապացոյց բերաւ այն փաստը թէ մեր անմահ հիմնադիրը իր խիլ ձեռքով պատրաստեց Եղլտըզի գաղանին մահափորձը, ուրուն եւ արիաբար զոհ գնաց Վիտոշի բարձունքներուն վրայ։ Ուրեմն օրինակ առնենք մեր մեծ ընկերոջմէ, եւ գիտնանք բարձրանալ զոհի սեղանին վրայ հարկ եղած պարագային, եւ անպայման կը հասնինք մեր նպատակին։

«Վազդէն» խումբի ընկերները պէտք է յարատեւ գործի լծուին, գաղութին մէջ ստեղծելու համար հայկական մթնոլորտ, եւ ամէն ջանք ի գործ պէտք է դնեն, այլասերման վտանգներուն դէմ պայքարելու համար։

ՅԱՐՕՅ

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ԶՄՐԹՕՆՔ»

ԼԻՈՆ.—Լիոնահայ գաղութը այս տարի նոր շարժումներ ունի, նոր մտքեր. նոր միութիւններ մխիթարականներ ձեւ կ՛առնեն, մեղի յոյսեր կուտան։ Ահա «Զարթօնք» մշակութային միութիւն մըն ալ։

«Զարթօնք»ը որ կազմուած է այս տարուան սկիզբը, ունի 30է աւելի անդամներ, որոնք բոլորն ալ նկատուած են այս գաղութին մէջ քիչ թէ շատ մտածելու, ձեւերու, կազմակերպելու կարող անձեր։ Միութիւնը կենալով չէզոք դիրքի մը վրայ, կազմած է, հայ մշակոյթին արժէքը ճանչնալու եւ ճանչցնելու իր որոշ ծրագիրը։ Ունի վարչական կազմը եւ արդէն սկսած է իր գործին, իր շարք մը դասախօսութիւններուն։

Առաջին դասախօսը եղաւ Պ. Վ. Զուլֆերեան, որ խօսեցաւ երկու շաբաթ առաջ Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածներ»ու մասին։

Դասախօսութենէն վերջ եղան վիճաբանութիւններ։

Վիճաբանութիւններէն վերջ, դասախօսը Պ. Վ. Զուլֆերեան առնելով բոլորին մտքերն ու կարծիքները, իր եզրակացութիւնը ըրաւ գործին մէջ դնելով հեղինակին անձն ու անձնաւորութիւնը։ Եւ ծաղեց որ դասախօսութեան նիւթը խեան մը ըլլայ բոլոր ներկաներուն, որպէսզի հեղինակին անհերքելի տաղանդին չզոր կարողութիւնը պլպտեն իր միւս գործերուն մէջ ալ, գայն իրապէս ճանչնալու համար։

Ֆարզակ

Ա. Ե. Հ. Կ. ԹԱՂԻ ՎԻԵՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԱԾ

ՎԻԵՆ, 29 Ապրիլ.— Երբ պալի մէջ Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչը իր մասնաճիւղերը չէր կազմած տակաւին, երբ տեղւոյս մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղ մը գոյութիւն ուներ, եւ ազգօգուտ ձեռնարկներ կը կատարէր։ Անոր գործունէութեան մասին, ժամանակին «Յառաջ»ի էջերուն մէջ գրուած է արդէն։ 1926-27ին երբ հայ գաղութը կը սկսէր շատնալ, տեղւոյս հայուհիներուն մէջ կային որ Պոլիս եւ այլուր եղած էին կարմիր Խաչի անդամ։ Անոնք գեղեցիկ գաղափարը յղացան Կ. Խաչ մը կազմել Վիեննի մէջ, եւ տասնեակ մը աւելի տիկիններ, միանալով եւ ձեռք ձեռքի տալով կը կազմեն Կ. Խաչի մասնաճիւղ մը եւ կը սկսին գործի։ Մէկ մէկուկէս տարի գործելէ վերջ, ոչինչ պատճառներով, այս միութեան կապը կը թուլնայ, եւ գրեթէ լուծուած վիճակ մը կ՛ունենայ։ Եւ արդէն 1928ի սկիզբները ենք։ Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչը Ֆրանսայի մէջ սկսած էր մասնաճիւղեր կազմել գաւառներու մէջ, եւ նոյնպէս չէր կարող վիեննը իր աչքէն վրիպեցնել, եւ անմիջապէս հոս ալ կը կազմուի նոյն անունով մասնաճիւղ մը, Կ. Խաչի հին անդամուհիները կը հաւաքուին եւ բաւական թիւով նորեր, մօտ 20-25 անդամներով կրկին կը սկսի գործի. մէկ տարիի չափ եռանդուն կերպով կը գործէ։ Եւ ահա կրկին թուլութիւն։

Այդ առենէն ի վեր, գրեթէ երբեք դրական ձեռնարկ մը չէր եղած վերակազմելու համար, բայց շատերուս մտահոգութիւն էր պատճառած եւ այս վերջերս, կրկին վերակազմելու հարցեր ծագեցան։ Մանաւանդ, որ տեղւոյս մէջ, բոլոր քաղաքական կազմակերպութիւններէն կորիզներ կան, նոյնպէս Հայրենակցական միութիւններ, նաեւ մարզական միութիւններ եւայլն։

Եւ այս բոլորին քով ինչո՞ւ համար Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչը իր մասնաճիւղը չպիտի ունենար, եւ գաղութին մօտ մը հոգերով չպիտի զբաղէր։

Վերջապէս կրընդոպլէն այս գործով եկաւ Օր. Հ. Մ. որ խորհրդակցութենէ մը վերջ, երկրորդ այցելութեան մը ընթացքին հրաւիրեց տասնեակ մը տիկիններ եւ օրիորդներ, մաս մը հին անդամուհիներէն եւ մաս մըն ալ նորեր, նոյն օրը վերակազմեցին տեղւոյս Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը։ Ընտրուեցաւ առժամեայ վարչութիւն մը 5 հոգիէ բաղկացած։ Այսօր 25ին ընդհ. անդամական ժողով մը ունեցան օրակարգ ունենալով Կ. Խաչի քառասնամեակի հանդէսը։

Որոշուեցաւ անմիջապէս չեղեռնարկել 20ամեակի հանդէսին, այլ ներքնապէս լաւ մը կազմակերպուելէ յետոյ, փոքրիկ երեկոյթ մը սարքել եւ մասնաճիւղիս վերակազմութիւնը յայտնել ժողովուրդին։ Եւ անկից վերջ 20ամեակի մասին խորհիլ։ Ներկայիս մեր մասնաճիւղը ունի տասը անդամուհիներ։

Ն.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ապրիլ 26ին Պուքրէշի մէջ տեղի ունեցաւ ընդհ. նահատակաց ժողով։ Առաւօտեան կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն որուն ներկայ եղան նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները եւ սկաուտները կարգապահ շարքերով։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան կողմէ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը դրուեցաւ յատկապէս պատրաստուած մահաբեմին վրայ։

*** Ռումէն եւ հայ սկաուտներու փոխ-յարաբերութիւնները մտած են իրենց բնականոն ընթացքին մէջ։ Մօտ օրէն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական կազմը կը վաւերացուի Ռումէն սկաուտներու կեդրոնէն։

*** Ապրիլ 26ին տեղական մասնաճիւղիս սկաուտները եկեղեցւոյ արարողութենէն ետք տումէն յետոյ, առաջնորդուեցան Հայոց գերեզմանատունը, ուր ծաղկեփունջ մը դրին Հայ Անծանօթ-մարտիկիմշհոդաթումբին վրայ։

Այս աւանդական պարտականութիւնը կատարելէ յետոյ, մեկնեցան մասնակցելու համար Ռումէն սկաուտներու ընտիր արշաւին, որ տեղի կ՛ունենայ քաղաքիս մօտակայ մէկ ծառաստանին մէջ։

*** Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. վարչութեան միջամտութեամբ Պոլսոյ Բերա-Նոր-Շիշլի ֆութպոլի խումբը արդէն պայմանաւորուեցաւ քաղաքիս Ռումէն լաւագոյն խումբերէն «Unirea»ի հետ ֆութպոլի մրցումի մը համար։ Մրցումը հաւանական է որ տեղի ունենայ օգոստոսի վերջերը կամ սեպտեմբերի սկիզբը։

*** Այս առթիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. վարչութիւնը որոշած է կազմակերպել Ռումանիոյ շրջանի ընդհանուր մարզահանդէսը։ Պիտի մասնակցին նաեւ Պուլկարիայէն եւ Պոլսոյ Բերա Շիշլիէն մարզիկներ։

Պուքրէշի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի խումբը այս եղանակի իր հինգ պաշտօնական մրցումներէն երեքը ունեցաւ, որոնց արդիւնքը կարելի է բաւարար համարել։ Մնացած երկու մրցումներէն մէկը եթէ յաղթական դուրս գայ, կէտերու առաւելութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը կ՛անցնի երկրորդ կարգի խումբերու շարքը, ինչ որ հաւանական է։

Թղթակից

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Համայնավարները վերջերս տենդոտ գործունէութեան մը սկսած են Սէրէզի շրջանին մէջ։ Ոստիկանութիւնը հաստատած է թէ համայնավար կեդր. կոմիտէն գործիչներ ղրկած է Արեւելեան Մակեդոնիա, գիւղերուն մէջ խռովութիւններ յարուցանելու համար։

Գրգռութիւնները մանաւանդ բաբար բուռն եղած են Նէոքոփս գիւղին մէջ. տեղւոյն եկեղեցին զանգակատուն վրայ կարմիր դրօշ պարզեր են։ Վասիլիոս Քուրթիս անունով անծանօթ մը ձերբակալուած է եւ պիտի աքսորուի։

Համայնավար շարժումը կը ղեկավարուէր Սելանիկէն եւ Աթէնքէն։ Համայնավար բջիջներ կազմուած էին Մավրոնիայի, Կէնէքօսթ-Քարավի եւ ուրիշ գիւղերու մէջ։

Ոստիկանութիւնը տեղեկացած է նաեւ որ զէնք բաժնուած է կուսակցութեան հաւատարիմ տարրերուն։

Մակեդոնիոյ ոստիկան զինուորներու հրամանատարը ներքին նախարարին ուղղուած տեղեկագրով մը կը պահանջէ բարեփոխել ներկայ վարչաձեւին պաշտպանութեան օրէնքը, որպէսզի կարելի ըլլայ ի հարկին սահմանէն դուրս հանել վտանգաւոր տարրերը։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ինչպէս գրեր էինք, եգիպտական վաֆտ եւ ազատական կուսակցութիւնները դաշնակցած՝ տապալելու համար Սըդգը փաշայի տիրապետութիւնը, որոշեր էին խմբովին երթալ Թանթա, մղելու ընտրական պայքար։ Նահաս եւ Մահմուտ փաշաներու գլխաւորութեամբ, վաֆտ եւ Ազատական կուսակցութենէն պատկանող 500 երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ խուժեցին Գահիրէի կայարանը, մտնելու համար Թանթա մեկնող կառախումբը։ Բայց բախեցան ոստիկանական ուժերու որոնք կը պահպանէին կայարանին մուտքը։ Կռիւ տեղի ունեցաւ. վիրաւորուեցան 4 երեսփոխաններ եւ 2 ոստիկաններ։

Սակայն բազմաթիւ երեսփոխաններ յաջողեր էին մտնել մեկնող կառախումբին մէջ։ Բայց կառախումբը մեկնելէ քիչ յետոյ, կանգ առաւ գաշտին մէջ, ուր ան կարգերը որոնց մէջ տեղ բռներ էին երեսփոխանները, անջատելէ յետոյ շարքէն, ճամբան շարունակեց։

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԷՄԱԼԻ ՅԱՋՈՐԴԸ

Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողովը այսօր կամ վաղը պիտի գումարուի։ Դեռ յայտնի չէ թէ արտակարգ նիստերու ընթացքին Հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւն պիտի կատարուի՞ թէ ոչ։ Այս մասին քննութիւն կը կատարուի։ Հիմնական Օրէնքին տրամադրութեան համաձայն, Հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը շրջանի մը համար կ՛ընտրուի. այս պատճառով ալ կը մտածուի Հանրապետութեան նախագահը ընտրել Նոյեմբերի նիստերուն։

Միւս կողմէ նկատելով որ Մալիսի գումարումը Նոյեմբերի նստաշրջանին արտակարգ նիստը չէ, անհրաժեշտ կը նկատուի որ Հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը նորոգուի այս գումարման մէջ։

Դատական Յանձնաժողովի անդամները միաձայնութեամբ այն տեսակէտը ունին թէ Հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը այս արտակարգ գումարումին պէտք է նորոգել։ Այս տեսակէտը հիմնուած է այն իրողութեան վրայ որ Հանրապետութեան նախագահը երեսփոխաններէն կ՛ընտրուի։ Մուսթաֆա Քէմալ ալ երեսփոխան է, ուստի ժողովին հետ պէտք է նորոգուի նաեւ նախագահութիւնը։

Կասկած չկայ թէ Քէմալ պիտի յաջորդէ Քէմալ ինքը։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒ ԴԺԴՈՀՈՒԹԻՒՆԸ

Ափրիկեան Տրիպոլսէն կը հեռագրուի թէ հազարաւոր մահմետականներ հաւաքուեցան Տրիպոլսոյ ընդհ. հիւպատոսարանին առջեւ, բողոքելու համար իտալական կառավարութեանց կողմէ մահմետականներու վրայ գործուած խստութեանց դէմ։

Ցուցարարները մերժած ըլլալով ցրուիլ, իտալական ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ։ Երկու երիտասարդ Արաբներ սպաննուեցան եւ երեսուն ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան։ Ոստիկան մը սպաննուեցաւ. 15 ոստիկաններ ալ վիրաւորուեցան։

ՊՈԼՍԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

Պոլսոյ փոխանակութեան յանձնաժողովի քաղած տեղեկութեանց համաձայն, դրամական հատուցում ստանալու իրաւունքը ունեցող Պոլսեցիներու թիւը կը հասնէր 4000 հոգիի եւ կնքուած փոխառութեան հետ համեմատելով, իւրաքանչիւրին կ՛իյնար 200 սթերլինի չափ մը։ Այժմ այդ թիւը կը հասնի 8000ի, այնպէս որ կէսի կ՛իջնէ անձ գլուխ նախապէս հաշուուած գումարը։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԱԳՍԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵԼԼՏԶԻ ԳԷՊՔԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երբ թերթերը գրեցին Սամուէլ Ֆայինի սպանութիւնը Սոֆիայի շրջանները, այն ատեն էր որ հասկցուեցաւ թէ բուն անունը Քրիստափոր Մլատենովեան է։

Այդ օրերուն Պելժիոյ մեր դեսպանատունը տեղեկութիւններ ուզած էր Բնվերսի ընդհ. դատախազութենէն՝ Ժոռխի մասին։ Ահա պատճէնը ընդհ. դատախազին տեղեկագրութեան.

— «Ժոռխ Շառլ Լուսաւոր, ծնած է Անվերսի մէջ՝ 1876 փետր. 11ին, հայրը՝ Ժէռառ Ժան Ժոռխ, մայրը՝ Քաթէրին Սանս։ Հօրենական տունը ծնած է մինչեւ 1900։ Մինչեւ այդ թուականը պաշտօնեայ էր Ֆօռխանի մաքսատան մէջ, 250 ֆր. ամսականով։ 1901ին Պոլիս գացած եւ հոն ամուսնացած է Օր. Քոռնելի Նէլէնսի հետ, 1902 յուլիս 26ին, թէ ինք եւ թէ կինը դատական ո՛ր եւ է անցեալ չունին։

«Ժոռխ Անվերսի մէջ ճանչցուած է իբրեւ անիշխանական։ Արդէն չէր ճանկեր։ Բայց կը յայտարարէր թէ կուսակից չէ գործքով կիրարկելու այդ դաւափարները։ Մինչեւ իր մեկնումը քարտուղարն էր «Առեւտրական պաշտօնեաներու «Ունիթաս» ակումբին ուր լաւ վարքի ու բարքի տեր մէկը կը համարէին զինքը։ Այնպէս որ, չեն հաւատար թէ կրնայ մասնակից ըլլալ անիշխանական մահափորձի մը»։

Ինչպէս ըսինք, Ժոռխ իր խոստովանութիւններու ընթացքին պատմած էր թէ որոշուած էր օղը հանել Դալաթիոյ կամուրջը, Թիւնէլը եւ Օսմ. Դրամատունը։

Ի՞նչպէս պիտի գործադրէին այս ծրագիրը։

Հաստատուեցաւ թէ յեղափոխական կոմիտէն կողմնակի խանութ մը վարձած էր Վայվոտա խանին վարի յարկը, Օսմ. Դրամատան մօտ։ Այդ խանութը լուսանկարչական գործիքներու վաճառատուն մը վերածուած էր ոմն Գարակէօզոփի կողմէ, այս ծարղը իբրեւ թէ Ռուսիա դացած ըլլալով, խանութին գործերը յանձնած էր Սիլվիո Րիչիի։

Ոստիկանական նախարարը անձնիջապէս ձեռնարկեց երեւան հանելու այս Գարակէօզոփին ինքնութիւնը։ Հաստատուեցաւ թէ բուն անունն է Գարեգին Գարակէօզեան, որվի Թազար Գարակէօզեանի, թէ Պաթում գացած է «Էյօփ» շոգենաւով։ Իր ընկերներէն Լօժէն Ցալիչիօ, որ իբրեւ աշակերտ ծառայած էր խանութին մէջ, տարցաքննուելով յայտարարեց թէ Գարակէօզեան իսկապէս Ռուսիա մեկնած է, իբրեւ զինուորագրու, եւ իր գործերը յանձնած է Սիլվիո Րիչիի, որ յաճախ խանութ կուգար։

Այս մարդու մասին տրուած տեղեկութիւնները կը համապատասխանէին մեւս բոլոր վկաներու ցուցմունքներուն։ Սիլվիո Րիչի երկայնահասակ, կապոյտ ձայնով երիտասարդ մըն էր, եւ բազմաթիւ նամակներ եւ դրամ կը ստանար Փրանս. նամակատան միջոցաւ։

Ցայտնի էր որ խանութը վարձուած էր յեղափոխականներուն կողմէ, դաւադրական նպատակներով։ Խանութին մէջ կատարուած խուզարկութիւններու եւ պրպտումներու շնորհիւ երեւան հանուեցաւ երեսունի չափ տակառներ, որոնք ո՛ր եւ է կապ չունէին կատարուած առեւտուրին հետ։

Քննութիւնը յառաջ տարուելով, հաստատուեցաւ որ տակառներուն մէջ հող լեցուած է, նման այն հողին որ փորուած էր խանութին խորը։ Ուրեմն, պատը ծակելով, հողերը դուրս կը հանէին այդ տակառներուն միջոցաւ։ Ցեղափոխականները այս կերպով բաւական ծօսեցած էին Օսմանեան դրամատան։

Գալով Դալաթիոյ կամուրջը օղը հանելու ծրագրին, քննութենէ հաստատուեցաւ որ յեղափոխական կոմիտէն պղտիկ խանութ մը վարձած էր Էօմէր Ապիտ խանին մէկ անկիւնը, կամուրջին դլուխէն 15 մեղր հեռու, եւ սկսած էր ական փորել։ Հանուած հողը ձեռքի պայուսակներով կամ ապրանքի անուկներով կը փոխադրուէր եւ ծով կը նետուէր։

Ազատ Գափուլ աւտոբիական հիւանդանոցին մէջ երեւան հանուած նիւթերուն մէջ կային ռումբեր եւ պատրոյգներ, որոնք ոչ ջուրէն կ՛ազդուէին, ոչ ալ խոնաւութենէն։

Անոնք շատ լաւ պահպանուած էին ճետպոյեայ պատեաններով, եւ այնքան զօրաւոր էին որ կրնային ցնցել ամբողջ Պոլիսը։

×

Քննիչ Յանձնաժողովը Սուլթանին ներկայացուց իր տեղեկագիրը, Ժոռխի խոստովանութիւններով եւ Օսմ. Դրամատան եւ Դալաթիոյ կամուրջին դէմ ծրագրուած դաւադրութեանց մանրամասնութիւններով։ Համիտ կարդաց եւ գլխ բովը կանչելով, հրամայեց աւելի խորացնել քննութիւնները, հետեւեալ կէտերուն.—

1.— Կը տեսնուի որ ոճրագործներէն շատերը փախած են։ Հոս ծնողները անպայման պէտք է երեւան հանել Ժոռխէն հակհալով կամ փնտռտուքով։

2.— Ժոռխի խոստովանութիւններէն կը հասկցուի որ ոճրագործները նախապէս Պէշիկթաշի մէջ տուն մը վարձած են։ Անմիջապէս պէտք է քննել այդ տունը եւ գտնել տէրը։

3.— Ցիշեալ տան եւ շրջակաները գտնուող տուներու մէջ բնակողներու մօտ քննութիւն կատարել։

(Շար.)

Դաշնակցութեան խորհուրդին նիստէն առաջ, որպէսզի երեք պետութիւնները կարենան այդ առթիւ ներկայանալ միօրինակ ուղեգծով մը։

Արտաքին նախարարները քննեցին նաեւ տնտեսական ծրագիրը, զոր Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Պ. Պրիան մայիս 15ին պիտի ներկայացնէ Համաեւրոպայի յանձնախումբին։ Այս յանձնախումբը պիտի գումարուի Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի նիստէն երեք օր առաջ։

Խորհրդակցութիւնները բացարձակապէս դռնփակ եւ գաղտնի տեղի կ'ունենան։ Այսօր միայն, պաշտօնական զեկոյց մը պիտի հաղորդուի։

Ռումանիոյ ընտրութիւնները

Ռումանիոյ խորհրդարանի լուծուիլն անմիջապէս յետոյ, ընտրական պայքարը սկսաւ ամբողջ երկրին մէջ։ Բոլոր կուսակցութիւնները իրենց երեսփոխանական թեկնածուներու ցանկերը արդէն արձանագրել տուած են դատարաններու ընտրական դիւաններուն։

Եորկայի կոչին վրայ, արհեստակցական բազմաթիւ միութիւններ կ'ուսումնասիրեն ազգ· միութեան ցանկերու մասնակցութեան եղանակները։ Այս նպատակով ալ, բազմաթիւ են այն միութիւնները, որոնք բանակցութեան մտած են կառավարութեան հետ։ Գիւղացիական կուսակցութիւնը համաձայնութիւն մը կնքեց կառավարութեան հետ։ Պրաթիանոյի խմբակցութիւնն եւս բանակցութիւններ կը կատարէ կառավարութեան հետ։

Պալքաններու տնտեսական խորհրդաժողովը

Պալքանեան տնտեսական խորհրդաժողովը որ տեղի ունեցաւ Աթէնքի մէջ, բաղձանք յայտնեց որ միջպալքանեան առեւտրական եւ ճարտարագիտական սենեակ մը հաստատուի։ Խորհրդաժողովը նոյնպէս բաղձանք յայտնեց ամէն տարի կազմակերպելու միջպալքանեան տօնավաճառ մը։ Առաջինը տեղի պիտի ունենայ այս տարի Սելանիկի մէջ, ինչպէս նաեւ հաստատելու առեւտրական թանգարան մը, իւրաքանչիւր երկրի մայրաքաղաքին մէջ։

Խռովութիւններ Եգիպտոսի մէջ

Ութ անձեր սպաննուեցան եւ 46 ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան բախումի մը ընթացքին, որ տեղի ունեցաւ Պէնի-Սուէֆի մէջ՝ Նահաս փաշայի կուսակիցներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ։

Վաֆտի ղեկավարը Նահաս փաշա գաղտնօրէն մտեր էր Պէնի-Սուէֆի, հոն կազմակերպելու համար մեծ ցոյց մը ընդդէմ Սըրաքը փաշայի կառավարութեան։ Մանրամասնութիւնները կը պակսին։ Բայց կացութիւնը շատ լուրջ կը նկատուի։

Անմիջապէս որ Պէնի-Սուէֆի խռովութիւնները իմացաւ, վարչապետ Սըրաքը փաշա նախարարական խորհուրդ հրաւիրեց, խորհրդակցելու համար կացութեան մասին։

Ոստիկանական ուժեր ղրկուեցան Նահաս փաշայի եւ իր կուսակիցներուն դէմ, զանոնք հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ բերելու հրամանով։

ԱԻՍՏՐԵԻԳԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ցայտնի է թէ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը եւ Համաեւրոպայի Ուսումնասիրական ցանցնախումբը իրենց յառաջիկայ նիստերուն, պիտի զբաղին աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան հարցով։ Այն պետութիւնները որ ստորագրելով մէկտեղ 1922ի փրոթոքոլը ինպատ Աւստրիոյ փոխառութեան, չեն մասնակցիր Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին, եւ հրաւիրուած են իրենց ներկայացուցիչը ղրկելու, այս հարցին քննութեան համար։ Այդ պետութիւններն են Աւստրիա, Չեխոսլովաքիա եւ Պելճիքա։ Աւստրիա եւ Չեխոսլովաքիա յայտնած են արդէն թէ այդ առթիւ պիտի ներկայանան իրենց արտաքին նախարարները։ Պելճիքա տակաւին չէ պատասխանած։ Շաւանական կը նկատուի սակայն թէ Պելճիքա եւս պիտի ղրկէ իր արտաքին նախարարը։

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Պէհոնի մասիս նորակազմ խումբի դասախօսական ժողովը այսօր երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Bécon les-Bruyèresի կայարանին ընդհէռի կողմի հրապարակին վրայ Buvette de la Gareին մէջ (վերջին հաւաքատեղին), անկիւն Rue Tintoret եւ Ave. Chevreuil, կը խօսի՝ ընկ. Ս. Վրացեան, նիւթ՝ «ինչո՞ւ Դաշնակցական ենք»։ Համակիրներ եւս կրնան ներկայ գտնուիլ։

Գ Ա Հ Ա Ռ

Լիոնի Համազասպ խումբի ժողովը վաղը Հորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ու կէսին, 181 Քուռ Լաֆայէթի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Բարձր Հայքի Երիտասարդաց Միութիւնը կը ծանուցանէ հայ հասարակութեան թէ իր գրադարանը փոխադրուած է 41 թիւ Պէրնար տը Պուա, Ալիս ճաշարանի ներքնասրահին մէջ։ Գրադարանը բացէ հինդշաբթի իրիկունները ժամը 7-11 եւ կիրակի առաւօտները ժամը 9-12։

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը։ Դիմել «յառաջ»ի խմբագրատունը։

ԿԸ ՓՆՏՌԻ

—Իօզէրլիցի (Տէօրթ Եօլ) Յովհաննէս Առաքելեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Վանիա, մայրը՝ Մարիամ, քոյրը՝ Սիմակալ Առաքելեան (իրենց իսկական մականունը չյիշէր), իրհօրեղբայրները՝ Պաղտասար, Ռուբէն եւ Յովհաննէս։ Տեղեկանութեան միջոցին իր հայրը գինքը յանձնած է իր հօրեղբօր, որ Հասան Պէյ գիւղին մէջ երկաթուղիի մեքենավար էր։ Խմացնել յառաջի խմբագրութեան։

— Կը փնտռեմ եղբայրներս Մասունի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Պօղոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գըտնուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը։ Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ'աշխատէր Քէմախի աղահանքներուն մէջ։ Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France։ Ճշդիւիա լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր։

— Ակնցի Մելքոն Գաֆթարեան (22 տարեկան) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Աւետիս (26 տարեկան) եւ մայրը՝ եղիս Գաֆթարեան։ 5 տարի առաջ կրգտնուէին Ակն եւ լուր առնուած էր թէ պիտի մեկնին Ամերիկա։ կը փնտռէ նաեւ իր մօրեղբօրորդիները Թաչատուր եւ Վռամշապուհ Նետարեան որոնք կը գտնուին Նիւ Եորք։ Իմացնել «յառաջ»ի խմբագրութեան։

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

8, RUE CHATEAUDUN

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÉTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ

Ժողովի կը հրաւիրէ Մէն Շամոնի բոլոր ընկերները այսօր երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Վարուժան Ակումբին մէջ, Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Ա. Ե. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ փարիզի Մանուկներու Պաշտպանութեան մասնաճիւղը

ՄԱՅԻՍ 14ԻՆ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՕՐԸ

Կը կազմակերպէ ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԻՃԱԿԻ ՕՐ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

«ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ն. Գ. Բ.ի հրատարակութեանց առաջին շարքին զոր կը կազմեն հետեւեալ հեղինակներու երկերը.

1.— Ռուբէն Զարդարեան	*(լոյս տեսած)*
2.— Մելքոն Կիւրճեան	»
3.— Դեղամ Տէր Կարապետեան	*(մամուլին յանձնուած)*
4.— Դեղամ Բարսեղեան	»
5.— Տիգրան Չէօկիւրեան	*(պատրաստութեան մէջ)*
6.— Արտաշէս Յարութիւնեան	»
7.— Գրիգոր Զօհրապ	»
8.— Արփիար Արփիարեան	»
9.— Երուանդ Օտեան	»
10.— Երուանդ Սրմաքէշխանլեան	»
11.— Ռուբէն Սեւակ	»
12.— Տիրան Զրաքեան	»

Սոյն հատորները լոյս կը տեսնեն մաքուր տպագրութեամբ, գեղազարդ կողքով եւ հեղինակներուն պատկերով։

Սովորական թուղթի վրայ տպուած իւրաքանչիւր հատորի գինն է 20 ֆրանք (Ֆրանսա եւ գաղութներ, Պալքաններ) եւ մէկ տոլար (Մնացեալ երկիրները)։

Վերոյիշեալ 12 հատորներուն այժմէն եւ կանխիկ բաժանորդագրուողները, կը վճարեն սիայն 200 ֆրանք (Ֆրանսա եւ գաղութներ, Պալքաններ) կամ 10 տոլար (Մնացեալ Երկիրներ), եւ կը ստանան ընտիր թուղթի եւ կողքի վրայ տպուած եւ թուագրուած օրինակներ։

Անոնք որ գնած են արդէն առաջին հատորը, կամ առաջին եւ երկրորդ հատորները, ընդհանուր բաժնեգինէն կը գեղչեն համապատասխան գումարը։

Բաժնեգիրները ղրկել հետեւեալ հասցէին.— Dr. Krikorian, 126 Faub. St. Denis, Paris 10e.

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ, ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. Կիւրճեան *(Հրանդ)*՝ *Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.)*, Կ. Զարեան՝ *Երեք երգեր (60 եւ 75)*, Վ. Շուշանեան՝ *Ամրան գիշերները (25)*, *Առէնուն հասցէն (6)*, Կ. Սասունի՝ *Ապրիլեան եղեռնը (5)*, Ղ. Մելոյեան՝ *Երեք ընկերները (10)*, *Մայեաթ Նօվայ (6)*։

Գրատունս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը։ Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ։ Ունինք Աիարոնեանի, Վարանդեանի, Րաֆֆիի եւայլ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը, կոմիտաս Վրդ.ի, Սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի եւն. երաժշտական գործերը։

ՎԱՐԶՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՋԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

ընդարձակ գրացուցակը լոյս կը տեսնէ շուտով

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՀԱՍՑԷՆ

ՀԱՍՑԷՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅԵՐՈՒՆ, 176 էջ

Գինն է 6 ֆր., փոստի ծախքով 7 ֆր., contre remboursement 7.50 ֆր.

Փնտռել բոլոր գրավաճառներու մօտ

կեդրոն.—«Արփի» գրատուն, L. Mozian, 5 rue Champlaine, Paris (20).

Լիոնի շրջանին համար դիմել Պ. Սահաթճեանի, 4—6, Rue de la Part-Dieu, Lyon.

Մարսէյլի շրջանին համար դիմել Ծերիկեանցի։ կը գտնուի նաեւ Լ. Գեւոնեանի մօտ, «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

Պ. Պ. Գաբրիէլ, Վահրամ, Օննիկ Նալպանտեան եւ իրենց ազգականները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ

ՀԱՆԸՄԻԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

(Մեծ Նոր գիւղացի՝ — Պրուսա)

դառնադէտ մահը որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 24ին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 26 Ապրիլ կիրակի առաւօտ ժամը 8ին։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Մէնթ Մարկրիտի (Մարսէյլ) Համազասպ Հնթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկ. Յ. Սահփանեանի իր եղբօր ընկ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՍՏԵՓԱՆԵՆԻՆ դառնադէտ մահուան առթիւ։

ՎՐԻՊԱԿ

Ապրիլ 26ի «Յառաջ»ի «Հովուն հետ» ռատնաւորին մէջ, Գ. համարի 4րդ տողը «խածնող մարմինին» կարդալ խածնող մորմենին։ Տակի տողը «Չրբանդի»ն կարդալ ջրբադի։ Ե. համար, 2րդ տող, «... եւ կամ հարսբռնուկ»ը կարդալ «... եւ կամ հարսբռնուկ։

Երկրորդ սիւնակ Բ. համար Ա. տողի վերջին բառը «փոթեցիր»ը կարդալ փոթեցեր (պըտուտքեր րսել է գաւառի լեզուով)։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Գրադարանը վարձքով կուտայ գիտական, վիպական, գրական ամէն տեսակ գիրքեր։ Ամիսը՝ 2 ֆրանք, շաբաթը՝ 1 ֆր.։

Գրադարանը բաց է Բշ. Դշ. Երշ. եւ Ուրբաթ երեկոները ժամը 7—8.30, դիմել՝ 11 Rue Dunoir, Lyon.

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար։

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։

ՇԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։

Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(Կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու Պատուոյ մէտալ Փրանս. առողջապահ. Նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ մասնաւոր ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յատկարմրագոյն եւ ուլտրաթէնկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԻՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ գերազոյն ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, քիմիական եւ ֆիզիօյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5։

Columbia

Agence exclusive

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

1931ի Հայերէն, լունարէն եւ թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.։ Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆոնօները (երաժշտաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maîtreի Courant continuն, գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Ծախուները եւ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։

Վառարան եւ յարկաբաժինները, կահաւորուած սենեակներ բոլոր յարմարութիւններով, գեղեցիկ տեսարան։ Դիմել 3 rue des Imbergères, Sceaux (Seine). Շոգեկառք՝ Luxembourgի կայարանէն։

EMPIRE Մեւգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱՅՑԷի ՓՈՓՈԽՈՒԹԻԻՆ

ՕՐ. ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՌԱՓԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿ ԴԱՍԵՐ

48 Rue Daguerre

Paris XIVe

Մէթրօ՝ Denfert - Rochereau

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, մէթր· Շաթլէ։ Ամէնամեծ եւ նոր մէթոտ. գարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւանդութեանց եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիրակի 9-12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd Sébastopol, Փարիզ, Մէթր. Réaumur։ Մորթի հիւանդութեանց, արեան, մորթի հիւանդութիւններու գէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ գերազոյն ազդակներն են։ Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։ Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, քիմիական եւ ֆիզիօյտեան մէթոտներ։ Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։ Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։ Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։ Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։ Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42 Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

L'E SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone: NORD 67-23

R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
6
ՄԱՅԻՍ
1931

6 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1562

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՄԱՐՉԵՆ

Այս տարի ալ, ամբողջ մէկ շաբաթ, Ապրիլ 23էն 30, Պոլսոյ եւ Ինկիւրիի մէջ պետական իշխանութիւնը յանձնուեցաւ Նախակրթարանի աշակերտներուն, 15—16 տարեկան պատանիներու եւ աղջիկներու։

Մէկը եղաւ կուսակալ Պոլսոյ։ Ուրիշ մը՝ ոստիկանական տեսուչ։ Երրորդ մը՝ քաղաքապետ։ Չորրորդ մը՝ «Խալք»ի վարչական ժողովին նախագահ։ Աղջիկ մը՝ նախագահ կարմիր Մահիկի։ Պատանի մը՝ նախագահ Օդանաւային ընկերութեան։ Աղջիկ մը՝ նախագահ հիներու Միութեան, ուրիշ մը՝ վարիչ կարուձեւի հաստատութեան։ Պատանի մը՝ տնօրէն՝ «Ելէնի Թիւն» թերթին։ Աղջիկ մը տնօրէն՝ «Փոլիթիքա» թերթին։ Յարձակում պատանի մը՝ խմբագրապետ «Ազդակ»ի եւ աղջիկ մը՝ «Վագրի»ի եւն.։ (Հայկական դպրոցէ մըն ալ պատանի մը իրեն խմբագրապետ ներկայացած է «Ազդարար»ին)։

Այս հրահանգիչ նորութիւնը հաստատուեցաւ անցեալ տարի, մեծ խանդավառութիւն յարուցանելով։ Մէկ շաբթուան համար ոչ միայն քաղաքային, այլեւ գիւղական իշխանութիւնը յանձնուեցաւ մանուկներուն, որոնք հեռագրով, հեռախօսով, պաշտօնագիրներով հրահանգներ եւ հրամաններ տալու իրաւասութիւն անգամ ստացան։

Յետոյ կազմուեցան խոշոր թափորներ, եւ երկրին իրական իշխանաւորները առիթէն օգտուեցան, «վաթման»ի եւ թրքութեան գաղափարները ներարկելու համար նոր սերունդին։ Մ. Քէմալ, Ըսմէթ փաշա, պատերազմական եւ կրթական նախարարները, Ազգ. Մեծ ժողովին նախագահը, երեսփոխաններ եւ կուսակցական վարիչներ խառնուեցան այս ցոյցերուն։ Եւ իւրաքանչիւրը քարոզութիւն կատարեց իր նախընտրած եղանակով, բայց միեւնոյն ուղղութեամբ.— Թուրք մանուկը դպրոցէն իսկ վարժեցնել հանրային կեանքի։

Ցոյցէն մէկ շաբաթ առաջ, հրաւէր մը սարքուած էր Ազգ. Մեծ ժողովի նախագահ Քեազիմ փաշայի բնակարանը, ի պատիւ Մ. Քէմալի։ Թուրքիոյ միահեծան իշխանապետը ժամերով դիմացն առաւ նստաւ Քեազիմ փաշայի եօթը տարեկան աղջիկը եւ վեց տարեկան տղան, եւ անոնց հետ խօսեցաւ մանկական լեզուով, դրուագներ պատմեց եւ պատմել առաւ թուրք-թուրանական պատմութենէն, Թուրքիոյ հին ու նոր փառքերէն։ Մէկ խօսքով, ստեղծեց կախարդական մթնոլորտ մը։

Թուրք խմբագիրը, նկարագրելով այս մանրամասնութիւնները, հրճուանքով դիտել կուտայ թէ այս «բախտաւոր մանուկները բացարձակապէս անտեղեակ են հին՝ արաբական տառերուն» եւ ամէն բան կը սորվին լատինական տառերով։

×

Այս մանր տեղեկութիւները թելադրութիւն մը կը պարունակե՞ն մեզի համար։

Անշուշտ։ Անոնք, ինչպէս արդի Թուրքիոյ կեանքին մէջ երեւան եկած շատ մը արտայայտութիւններ, պէտք է կրկին եւ կրկին լարեն մեր ուշադրութիւնը՝ մեր ղրկլապատին հանդէպ։

Այս երեւոյթները հանրագիտարաններ են Թուրքիոյ երէկն ու վաղը ճանչնալու համար։ Եւ միեւնոյն ատեն ազդարար զանգեր՝ մեզի համար։

Հակառակ իր ներքին գալարումներուն եւ յարաճուն տագնապներուն, քէմալական Թուրքիան կը գործէ։ Կը տքնի եւ կը մարզուի ամէն ճակատի վրայ։

Որքան ատեն որ կը պահէ իր ուժը, քէմալապետութիւնը պիտի շարունակէ նոր աւիւն եւ նոր գաղափարներ ներարկել դարաւոր «Իւանդին», որ իր գալարումներուն մէջ անգամ աւելի սրատես է եւ գործօն, քան մենք՝ մեր բոլոր յաւակնութիւններով։

Բայց մենք ամփոփուինք այսօրուան նիւթին վրայ։

Ի հարկէ ծիծաղելի պիտի ըլլար օրինակել ինչ որ ուրիշները կը կատարեն պետական միջոցներով։ Միշտ ալ ծիծաղելի է Թուքթակային ընդօրինակութիւնը, ո՛ր եւ է ուղղութեամբ։ Նոյնիսկ ընկերվարութեան կամ դպրոցավարութեան մէջ։

Բայց, ամփոփուելով մեր կացութեան պայմաններուն եւ մեր ուժի սահմաններուն մէջ, կրնայինք շատ արդիւնաւոր գործեր կատարել սերունդ կրթելու, մարզելու տեսակէտէն։

Եթէ քէմալապետութիւնը տարին մէկ անգամ զօրաշարժի կ'ենթարկէ դպրոցական սերունդը, հայրենիքի եւ ազգութեան գաղափարը ներարկելու եւ վաղուան վարիչները պատրաստելու համար, ի՞նչ բան կը կապէ մեր ձեռքերը, նոյն ձգտումով աշխատելու տարին տասներկու ամիս։

Օրինակ, ինչո՞ւ մեր մարզական, այլ մանաւանդ «արիական» շարժումին չտալ կարելի եղածին չափ ծաւալուն հանդէսներ, հարիւրաւորներու տեղ հազարաւորներ կապելով այդ փրկարար ցանցին։

Պատահաբար գրչի տակ ինկած խօսք մը չէ «հազարաւորները»։ Իսկապէս հազարներ եւ հազարներ ունինք Ֆրանսայէն մինչեւ Սուրիա եւ մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա։ Եօթնէն տասնըհինգ տարեկան մանուկներ, որոնք վաղուան քաղաքացիները պիտի դառնան։

Անոր համար պէտք չունինք պետական միջոցներու։ Կամք եւ աշխատանք— ահա ինչ որ կը պակսի։

Շ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ԲԱԶՄԱԹԻԻ ԳԻՒՂԵՐ ՔԱՆԴՈՒՄԱԾ

Հայաստանի վերջին երկրաշարժի մասին փարիզի Հայ տիկնանց միութեան երեւանէն եկած հեռագրէ մը (2 մայիս) կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.

Ամէնէն աւելի վնասուած են Ղափանը, Գերուսին, Մեղրին եւ մանաւանդ Սիսիանը։ Ղափանի շրջանին մէջ, 10 գիւղեր աւերակ դարձած են. 62 մեռելներ կան, եւ աւելի քան 100 վիրաւորներ։ Հանքերը եւ եկեղեցական կայանները չեն վնասուած։

Գերուսիի շրջանին մէջ, ամբողջովին քանդուած են 6 գիւղեր, քաղաքին մէջ բնակարաններէն հարիւրին 70ը քանդուած են. մեռեալ՝ 114, վիրաւոր՝ 285։

Մեղրիի շրջանին մէջ, քանդուած են 5 գիւղեր։

Մարդկային կորուստ չկայ։ Այս շրջաններուն մէջ մեծ է մանր ու խոշոր անասուններու կորուստը։

Սիսիանի շրջանին մէջ, քանդուած են 27 գիւղեր։ Փլատակներուն տակ գտնուած են 249 դիակներ. ծանրապէս վիրաւոր 377 հոգի։ Աւելի մեծ է վիրաւորներու թիւը։ Մօտ 10.000 մանր ու խոշոր անասուններ սպաննուած են։ Բնակիչները մնացած են առանց ապաստանի։

Արամայիս Երզնկեանի նախագահութեամբ. կազմուած է կառավարական արտակարգ յանձնախումբ։ Կ. Գ. Կ.ի նախագահը եւ կառավարութեան անդամները մեկնեցան վտանգուած շրջանները, ուր ղրկուած են նաեւ բժիշկներ, աննդեղէն, եւ արհեստագէտ - ճարտարագէտներ։

** *Մայիս 3 թուականով ուրիշ հեռագիր մը բժ. Կամսարականի ստորագրութեամբ, կը խնդրէ կազմակերպել մեծ օգնութիւն եւ փութով ղրկել դէպ, վիրաբուժական գործիք, զգեստեղէն, վրան, եւայլն։*

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԿՐԱՂԻՒՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Կրաղիւսի տագնապին մասին քննութիւն մը կատարած է առեւտրական տնօրէնութիւնը, եւ այս մասին տեղեկագիր մըն ալ պատրաստելով գործավարութեան ղրկած է։

Տեղեկագրին մէջ կ'ըսուի թէ Թուրքիոյ մէջ տարին 200,000 թոնօ կրաղիւս կը սպառի որուն 170,000ը տեղական արտադրութիւն է. իսկ մնացեալ 50 հազար թոնօն ալ դուրսէն կը բերուի։

Դուրսէն կրաղիւս կը բերուի ոչ թէ տեղական արտադրութիւնը անբաւական. ըլլալուն, այլ դուրսէն բերուածը աժան ըլլալուն համար։

Նշանաւոր կրաղիւսը ռուսական է ու կերպով մը մասնակի վաճառամարտի հանգամանք ունի։

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ հրապարակին վրայ շատ աժան գինով գուլպաներ կը ծախուին ատենէ մը ի վեր։ Այս գուլպաները լաւ տեսակ են, եւ զոյգը 30-15 դրուշի կը ծախեն, մինչդեռ նոյն ապրանքը առնուազն 80-90 դրուշի կարելի է հայթայթել վաճառատուններէն։

Ձարպիկ վաճառորդներ կ'ըսեն թէ տեղական ապրանք է, քիչ ծախքով կը շինուի եւ աժան կրնայ ծախուիլ։ Ուրիշներ, սակայն, վաճառամարտն առաջ կը քշեն, բայց եւ այնպէս գործը կը մնայ իր խորհրդաւորութեան մէջ։ Այն կասկածը կայ թէ ասոնք մաքսատունէն փախցուած ապրանքներ են։ Այս մասին ի պարագայի եղած է մաքսատան տնօրէնութեան, ուրկէ յայտուած է թէ կարելի բան չէ այդ, շատ շատ կրնայ քանի մը մնտուկ փախցուած ըլլալ։ Բայց հրապարակը ողողուած է գուլպայով եւ աւելի մեծ ցնցում մը առաջ պիտի բերէ առեւտուրին մէջ, եթէ վերջ չտրուի։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մ. ՔԷՄԱԼ՝ ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Ապրիլ 4ին, Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ ժողովը գումարեց իր առաջին նիստը։

Մուսթաֆա Քէմալ որուն նախագահական շրջանը ինքնաբերաբար լրացած կը նկատուէր Խորհրդարանի լուծումով, վերընտրուեցաւ նախագահ Թուրք հանրապետութեան։

Դժուար չէր նախատեսել։

Ազատ գօտին Պոլսոյ մէջ

Թուրք Թերթերը կը գրեն.

Տնտեսական գործավարութեան առեւտրական խորհրդական Շաքիր եւ առեւտրական տնօրէն Նաքի պէյերը շաբաթէ մը ի վեր Պոլսոյ ազատ գօտիի գործերով կը զբաղին։ Շահագրգռուող շրջանակները փափաք կը յայտնեն որ շուտով աւարտի քննութիւնները եւ ազատ գօտիի հաստատումի գործը գլուխ ելլէ։ Տարիներ առաջ քանի մը անգամ երկար բարակ քննուած է այս խնդիրը եւ կարելի չէ եղած վերջնական պէս յարմար վայր մը որոշել։

Ազատ գօտիի հաստատումը երկրին տնտեսական զարգացման մեծ ուժ պիտի տայ։ Յունաստանի նաւահանգիստներուն յաղող մրցակցութիւնը մեծ մասով հետեւանքն է այնտեղ գտնուած երկու ազատ գօտիներուն։ Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակն ալ այս գործին յաղող լուծման համար ձեռնարկներու սկսած է։

Մեծ յոյս կայ որ Շաքիր եւ Նաքի պէյերուն այս վերջին քննութեամբ ազատ գօտիի հաստատումի ձեռնարկը պիտի իրականանայ։

Թուրքիա, Ռուսիա եւ Համբուրկ

Համբուրգի ուսումնասիրական յանձնախումբին աշխատանքներուն մասնակցելու համար իրեն ուղղուած հրաւէրին պատասխանելով, բոլշեւիկեան կառավարութիւնը զարմանք կը յայտներ թէ Ազգերու Դաշնակցութեան ոչ-անդամ երեք պետութիւններու Ռուսիա, Թուրքիա եւ Իսլանտա հրաւիրուած են մասնակցելու միայն տնտեսական տագնապի վիճաբանութեան. (Համբուրգի յանձնախումբին օրակարգի Գ. կէտը)։ Նոյնպէս զարմանք կը յայտներէ ճիշդ Թուական ալ չէրնշանակուած Ազգ. Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարութեան կողմէ, որպէսզի այս երեք պետութեանց ներկայացուցիչները ժրնեւ հասնէին ուզուած պահուն։ Թուրքիա եւս նոյնիմաստ պատասխան մը տուած էր իրեն ուղղուած հրաւէրին։

Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարութիւնը Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ այս առարկութեանց պատասխանելով, կը յայտնէ թէ հաւանական է որ յանձնախումբը օրակարգի յիշեալ նիւթի վիճաբանութեան անցնի մայիս 15ի կէսօրէն վերջ, կամ 16ի առաւօտուն, որով Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ ներկայացուցիչները ըստ այնմ պէտք է շարժին։

Եգիպտոսի խռովութիւնները

Եգիպտոսի դահլիճը մինչեւ ուշատեն խորհրդակցութիւն կատարեց Պէնի-Սուէֆի դէպքերուն մասին, ուր վաֆտի նախագահին Նահաս փաշայի ներկայութիւնը, տեղի տուեր էր բուռն կռիւներու, ոստիկանութեան եւ մաս մը ժողովուրդի միջեւ։ Այս կռիւներուն մէջ՝ սպաննուած են 4 անձեր։ Կան 35 վիրաւորներ՝ որոնց 20ը ոստիկաններ։

Այս դէպքերուն հետեւանքով, Եգիպտոսի ներքին նախարարը խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ եգիպտական բանակի ընդհ. քննիչին հետ, ամբողջ երկրի զանազան վայրերուն վրայ զինուորական ուժերու յարմար բաշխում մը կատարելու համար։

Նախորդ գիշեր ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարեց Վաֆտ եւ ազատական կուսակցութեան կեդրոնատեղիներուն, ինչպէս նաեւ Վաֆտի եւ ազատական կուսակցութեան պատկանող թերթերու խմբագրատուներուն մէջ։

Գահիրէի կառավարիչը արգիլեց Վաֆտի ընդհ. ժողովը որ տեղի պիտի ունենար մայիս 5ին։

Գրեր էինք թէ կառավարութիւնը հրաման տուած էր ոստիկանութեան ձերբակալելու Նահաս փաշան եւ իր կուսակիցները, հարցաքննութեան ենթարկուելու համար։ Հարցաքննութիւնը տեղի ունեցաւ ու Նահաս փաշա եւ իր հետեւորդները ազատ արձակուեցան։ Սակայն քննութիւնները կը շարունակուին։

Պէնի-Սուէֆի դէպքը տեղի ունեցած է հետեւեալ պարագաներու տակ։ Նահաս փաշա յաղողեր էր գաղտագողի մտնել Պէնի-Սուէֆ, ուր սակայն ստիպուեր էր երկու գիւղացիներու հարցնել Վաֆտի տեղական մասնաճիւղին նախագահին բնակարանը։ Գիւղացիները զինքը ճանչցած ըլլալով, լուրը անմիջապէս տարածեր էին քաղաքին մէջ։ Շատ չանցած, հսկայ ամբոխ մը կը հաւաքուէր բնակարանին առջեւ, եւ երբ ոստիկանութիւնը կը փորձէր զայն ցրուել, կրկին ծայր կուտայ։

Երեկոյեան դէմ միայն, երբ Նահաս եւ իր հետեւորդները

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ 7. էջ)

ՓՈՔՐ - ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺՈՒԹԸ

Փոքր համաձայնականներու խորհրդակցութիւնը որ տեղի կ'ունենայ Պուքրէշի մէջ, յանգեցաւ երեք գլխաւոր եզրակացութեանց՝ աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան մասին։ Տակաւին պաշտօնական որեւէ զեկոյց չկայ այս մասին, սակայն ստոյգ տեղեկութիւններու համաձայն, կարելի է այդ եզրակացութիւնները ամփոփել հետեւեալ կերպով.—

1) Աւստրեւգերման մաքսային միութեան ծրագիրը կ'որակուի իբր քաղաքական ձեռնարկ մը եւ երրորդ պետութեանց ուղղուած հրաւէրները կը մերժուին իբր իակառակ՝ եւրոպական տնտեսական գործունէութեան ըմբռնումին։

2) Համաեւրոպայի մասին՝ Ֆրանսայի արտաքին նախարար Պ. Պրիանի վերջին յատակագիծը կ'ընդունուի իր գլխաւոր գիծերուն մէջ։

3) փոքր համաձայնութեան երեք արտաքին նախարարները կ'որոշեն պահանջել ֆրանսական ծրագրին անմիջական իրականացումը։ Այս իրականացումը ստիպողական կը նկատուի աւստրեւգերման համաձայնութեան հետեւանքով։

Երեք պետութեան ներկայացուցիչներն իրօք կը նկատեն որ եթէ Համաեւրոպայի կազմութեան ծրագիրը երկար ատեն մնայ անգործադրելի, աւստրեւգերման համաձայնութիւնը պիտի կրնայ պետութիւններ շահիլ եւ խախտել համաեւրոպական ոգին այն պետութեանց, որոնք համբերելով, կը սպասեն ժրնեւի կողմէ ընդունուած ընդհ. ծրագրի մը։

ՉԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Շաբաթկարտի մէջ խօսելով զինաթափութեան հարցին մասին, գերման բանակի նախկին ընդհ. հրամանատարը եւ ներկայիս՝ ժողովրդական երեսփոխան զօր. ֆոն Մէքթ, յայտարարեց թէ զինաթափութեան յառաջիկայ խորհրդաժողովին՝ Գերմանիա պարտաւոր է պահանջել որ ամէն ազգ նոյնքան զինաթափուի, որքան Գերմանիա, կամ Գերմանիոյ եւս իրաւունք տրուի զինուելու, որքան մնացեալ պետութիւնները, այսինքն պահելու բանակ մը որ համապատասխանէ իր մեծութեան, աշխարհագրական դիրքին եւ մասնաւոր պայմաններուն։

Նախկին սպարապետը կը կարծէ թէ եթէ առաջին պայմանը լրացնել կարելի չըլլայ, Գերմանիոյ կը մնայ իրականացնել երկրորդը։ Այդ պարագային, պէտք պիտի ըլլայ կազմել մնայուն բանակ մը, որ բաղկացած ըլլայ արհեստով զինուորականներէ, ինչպէս նաեւ կրճատել պարտադիր զինուորութիւն, ժողովրդային բանակի մը կազմութեան համար։

ՕՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ցնտեսական գործերու մէջ պաշտօնի կոչուելիք օտար մասնագէտներ ընտրելու համար յանձնախումբ մը Հռոմ մեկնած է։ Վերադարձին, յանձնախումբը գործավարութեան պիտի ներկայացնէ իր պատրաստած մէկ ցանկը որուն մէջէն յարմար մասնագէտներ պիտի ընտրուին եւ հրաւիրուին։

Որոշուած է որ հրաւիրուելիք մասնագէտները երկար շրջանով պայմանաւորուին եւ անոնց օգնական տրուին երիտասարդ Թուրք մասնագէտներ, երկրին մէջ անոնց կատարելիք ուսումնասիրական ճամբորդութիւններու ընթացքին։

ՅՕՀ. ՆԱՋԱՐԵԼԻՑ ՅԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

(ԵՂԿ. ՌՈՒԲԵՆԻ ՅԱՒՐԻ, ԽՐԻՄԻ 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ)

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր հայրենակիցները մեծ հերոսություններ են գործել ռազմի դաշտերում։ Նրանց անունները հավերժացված են մեր ժողովրդի սրտերում։ Նրանց հիշատակը մեզ համար սուրբ է։ Մենք պարտավոր ենք նրանց հիշատակը պահել մեր սրտերում, պատմել մեր երեխաներին նրանց սխրանքների մասին։

1915 թվականին Նաջարելիցի ընտանիքը ևս մեծ զոհեր տվեց։ Ռուսական բանակում ծառայում էին Ռուբենի երկու եղբայրները՝ Ստեփանը և Գրիգորը։ Ռուբենը ինքը ևս զորակոչվեց, բայց նրան ուղարկեցին ոչ թե ռազմաճակատ, այլ թիկունք՝ ռազմական գործարանում աշխատելու։ Ռուբենի կինը՝ Մարիամը, մնում էր տանը երեք փոքր երեխաների հետ։ Ամուսնու հեռանալուց հետո նա ստիպված էր ինքը հոգալ ընտանիքի մասին։ Ռուբենի ծնողները՝ Գրիգորը և Աննան, ծեր էին արդեն և չէին կարող օգնել նրան։

1917 թվականին, երբ Ռուսաստանում հեղափոխություն տեղի ունեցավ, Ռուբենը վերադարձավ տուն։ Նա ուրախ էր, որ կարող է նորից տեսնել իր ընտանիքին։ Սակայն շուտով նա հիվանդացավ և մահացավ։ Մարիամը մնաց միայնակ երեխաների հետ։ Նա շատ աշխատեց, որպեսզի նրանք մեծանան և դառնան լավ մարդիկ։

Ռուբենի եղբայրները՝ Ստեփանը և Գրիգորը, ևս չվերադարձան պատերազմից։ Նրանք զոհվեցին Ստալինգրադի ճակատամարտում։ Նրանց անունները հավերժացված են Մամայևի բլրի հուշարձանի վրա։

Ռուբենի ընտանիքի մասին պատմությունը մեզ պատմեց նրա թոռնուհին՝ Աննա Ռուբենի Նաջարելիցը։ Նա ասաց, որ իր պապի և նրա եղբայրների սխրանքները միշտ կապրեն մարդկանց հիշողության մեջ։

Ես որոշեցի այս պատմությունը գրել, որպեսզի մեր ընթերցողները ևս իմանան այդ մասին։ Մենք պարտավոր ենք հիշել մեր հերոսներին և պատմել մեր երեխաներին նրանց սխրանքների մասին։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր հայրենակիցները մեծ հերոսություններ են գործել ռազմի դաշտերում։ Նրանց անունները հավերժացված են մեր ժողովրդի սրտերում։ Նրանց հիշատակը մեզ համար սուրբ է։ Մենք պարտավոր ենք նրանց հիշատակը պահել մեր սրտերում, պատմել մեր երեխաներին նրանց սխրանքների մասին։

1915 թվականին Նաջարելիցի ընտանիքը ևս մեծ զոհեր տվեց։ Ռուսական բանակում ծառայում էին Ռուբենի երկու եղբայրները՝ Ստեփանը և Գրիգորը։ Ռուբենը ինքը ևս զորակոչվեց, բայց նրան ուղարկեցին ոչ թե ռազմաճակատ, այլ թիկունք՝ ռազմական գործարանում աշխատելու։ Ռուբենի կինը՝ Մարիամը, մնում էր տանը երեք փոքր երեխաների հետ։ Ամուսնու հեռանալուց հետո նա ստիպված էր ինքը հոգալ ընտանիքի մասին։ Ռուբենի ծնողները՝ Գրիգորը և Աննան, ծեր էին արդեն և չէին կարող օգնել նրան։

1917 թվականին, երբ Ռուսաստանում հեղափոխություն տեղի ունեցավ, Ռուբենը վերադարձավ տուն։ Նա ուրախ էր, որ կարող է նորից տեսնել իր ընտանիքին։ Սակայն շուտով նա հիվանդացավ և մահացավ։ Մարիամը մնաց միայնակ երեխաների հետ։ Նա շատ աշխատեց, որպեսզի նրանք մեծանան և դառնան լավ մարդիկ։

Ռուբենի եղբայրները՝ Ստեփանը և Գրիգորը, ևս չվերադարձան պատերազմից։ Նրանք զոհվեցին Ստալինգրադի ճակատամարտում։ Նրանց անունները հավերժացված են Մամայևի բլրի հուշարձանի վրա։

Ռուբենի ընտանիքի մասին պատմությունը մեզ պատմեց նրա թոռնուհին՝ Աննա Ռուբենի Նաջարելիցը։ Նա ասաց, որ իր պապի և նրա եղբայրների սխրանքները միշտ կապրեն մարդկանց հիշողության մեջ։

Ես որոշեցի այս պատմությունը գրել, որպեսզի մեր ընթերցողները ևս իմանան այդ մասին։ Մենք պարտավոր ենք հիշել մեր հերոսներին և պատմել մեր երեխաներին նրանց սխրանքների մասին։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր հայրենակիցները մեծ հերոսություններ են գործել ռազմի դաշտերում։ Նրանց անունները հավերժացված են մեր ժողովրդի սրտերում։ Նրանց հիշատակը մեզ համար սուրբ է։ Մենք պարտավոր ենք նրանց հիշատակը պահել մեր սրտերում, պատմել մեր երեխաներին նրանց սխրանքների մասին։

1915 թվականին Նաջարելիցի ընտանիքը ևս մեծ զոհեր տվեց։ Ռուսական բանակում ծառայում էին Ռուբենի երկու եղբայրները՝ Ստեփանը և Գրիգորը։ Ռուբենը ինքը ևս զորակոչվեց, բայց նրան ուղարկեցին ոչ թե ռազմաճակատ, այլ թիկունք՝ ռազմական գործարանում աշխատելու։ Ռուբենի կինը՝ Մարիամը, մնում էր տանը երեք փոքր երեխաների հետ։ Ամուսնու հեռանալուց հետո նա ստիպված էր ինքը հոգալ ընտանիքի մասին։ Ռուբենի ծնողները՝ Գրիգորը և Աննան, ծեր էին արդեն և չէին կարող օգնել նրան։

1917 թվականին, երբ Ռուսաստանում հեղափոխություն տեղի ունեցավ, Ռուբենը վերադարձավ տուն։ Նա ուրախ էր, որ կարող է նորից տեսնել իր ընտանիքին։ Սակայն շուտով նա հիվանդացավ և մահացավ։ Մարիամը մնաց միայնակ երեխաների հետ։ Նա շատ աշխատեց, որպեսզի նրանք մեծանան և դառնան լավ մարդիկ։

Ռուբենի եղբայրները՝ Ստեփանը և Գրիգորը, ևս չվերադարձան պատերազմից։ Նրանք զոհվեցին Ստալինգրադի ճակատամարտում։ Նրանց անունները հավերժացված են Մամայևի բլրի հուշարձանի վրա։

Ռուբենի ընտանիքի մասին պատմությունը մեզ պատմեց նրա թոռնուհին՝ Աննա Ռուբենի Նաջարելիցը։ Նա ասաց, որ իր պապի և նրա եղբայրների սխրանքները միշտ կապրեն մարդկանց հիշողության մեջ։

Ես որոշեցի այս պատմությունը գրել, որպեսզի մեր ընթերցողները ևս իմանան այդ մասին։ Մենք պարտավոր ենք հիշել մեր հերոսներին և պատմել մեր երեխաներին նրանց սխրանքների մասին։

ՈՎՔ ՂՈՎՓՎՈՄՅՈՏՎՇՂԸ

(ՊԱՏՄՎԱԾՔ ԱՄԵՆԱՀԱՐՈՒՍՏ ՄԱՐԴՈՒ ՄԱՍԻՆ)

Մեր ապրած տանը մենք ունեցանք մի հարևան, որի անունը Ռուբեն էր։ Նա ապրում էր մեզ հետ մեկ տարի։ Ռուբենը շատ բարի մարդ էր, միշտ օգնում էր մարդկանց, երբ նրանք կարիք ունեին։ Նա ունեցել է կին և երեք երեխա։ Նրանց անունները Աննա, Գրիգոր և Ստեփան էին։

Ռուբենը աշխատում էր գործարանում։ Նա շատ էր սիրում իր աշխատանքը և միշտ ժամանակին էր գալիս աշխատանքի։ Նրա կինը՝ Աննան, տնային տնտեսուհի էր։ Նա հոգում էր տան և երեխաների մասին։ Նրանք շատ երջանիկ ընտանիք էին։

1941 թվականին, երբ սկսվեց Հայրենական մեծ պատերազմը, Ռուբենը զորակոչվեց բանակ։ Նա գնաց ռազմաճակատ և կռվեց քաջաբար։ Նա մասնակցեց շատ մարտերի և ստացավ բազմաթիվ պարգևներ։ Նրա ընտանիքը շատ էր կարոտում նրան և սպասում էր նրա վերադարձին։

1945 թվականին, երբ պատերազմը ավարտվեց, Ռուբենը վերադարձավ տուն։ Նրա ընտանիքը շատ ուրախացավ նրա վերադարձով։ Նրանք նորից սկսեցին ապրել միասին։ Ռուբենը նորից սկսեց աշխատել գործարանում։ Նրա կինը և երեխաները նորից սկսեցին հոգալ նրա մասին։

Ռուբենը շատ էր սիրում իր ընտանիքը և միշտ ժամանակ էր գտնում նրանց համար։ Նա սիրում էր նրանց հետ զբոսնել, խաղալ և զրուցել։ Նրանք շատ մտերիմ էին։ Ռուբենը միշտ ասում էր, որ ընտանիքը ամենակարևոր բանն է աշխարհում։

Ռուբենը մահացավ 1973 թվականին, երբ նրա թոռնուհին՝ Աննա Ռուբենի Նաջարելիցը, 3 տարեկան էր։ Նա չի հիշում իր պապին, բայց նրա մասին շատ է լսել իր ծնողներից և տատից։ Նա գիտի, որ նրա պապը եղել է քաջ զինվոր և ստացել է շատ պարգևներ։ Նա գիտի, որ նրա պապը շատ է սիրել իր ընտանիքը և միշտ ժամանակ է գտել նրանց համար։

Աննա Ռուբենի Նաջարելիցը ասում է, որ ինքը շատ է ուզում հիշել իր պապին, և որ նա միշտ կհիշի նրան։ Նա ասում է, որ իր պապը եղել է լավ մարդ, և որ նա միշտ կհպարտանա նրանով։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը շատ տխուր է, բայց նաև շատ գեղեցիկ։ Այն ցույց է տալիս, թե որքան կարևոր է ընտանիքը մարդկանց համար։ Այն ցույց է տալիս, թե որքան կարևոր է սիրել և հոգալ միմյանց մասին։ Այն ցույց է տալիս, թե որքան կարևոր է հիշել և պատմել մեր նախնիների մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Ռուբենի ընտանիքի պատմությունը մեզ սովորեցնում է, որ մենք պետք է գնահատենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։ Մենք պետք է հիշենք մեր նախնիների մասին և պատմենք մեր երեխաներին նրանց մասին։ Մենք պետք է սիրենք մեր ընտանիքը և հոգանք միմյանց մասին։

Քիւնը արաբական է եւ արաբական ալ պիտի մնայ։

Վայէյա-էտ-տին.— Շէյխ Մահմուտ Պարզանճիի արժանիները առնչութիւն ունին այն քանակին հետ՝ թէ կառավարութիւնը արաբակա՞ն է թէ քրտական. այդ շահմուտի արժանիները ընդարձակ ճառալ մը ունին եւ ես չպիտի ուզէի բնաւ լսել զայն կառավարութեան ակնարկած խօսքերը այս ժողովին բեմէն։

Նախարարը.— Խաղաղեցնելու համար ձեր մտքերը, զարձեալ կը կրկնեմ թէ, Շէյխին զաւազրական շարժումներուն մասին եղած գնահատանքը իրենց արժէքէն շատ վեր է. կառավարութիւնը կացութեան տիրակալութիւնն ունի եւ վստահ է որ ամենամօտ ժամանակի մէջ իրեն կարելի պիտի ըլլայ վերջնականապէս կարգադրել այդ հարցը. հիմա հիմա մանրամասնութիւններ աւելցնող է տալ այդ մասին։

— Այս վիճաբանութենէն վերջ, ժողովը վաւերացուց նախարարութեան կողմէ ներկայացուած պիւտճէին, հիւսիսային կողմէ խռովութիւններուն առջեւը առնելու համար։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի օր, «Փրթի Ժուռնալ»ի 38 սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Պարտաչեան Զօր. Նազարբէգեանի պատուոյն նուիրուած սգահանդէսը։

Սրահը լեցուած էր հոծ բազմութեամբ։

Ֆրանսական եւ հայկական եռագոյներով զարդարուած բեմին մէջտեղը կը գտնուէր հանգուցեալ զօրավարին մեծ նկարը, որուն շուրջ ծաղկուած։ Պատուոյ պահակ կեցած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտները եւ հայ կամաւորները եւ հայ Արիները իրենց դրօշներով։ Զօրավարութեան կը հսկէին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտները։

Պատերազմիկ Հայ Սպաներու Միութեան նախագահ Զօր. Կորկանեան ֆրանսերէն լեզուով ներկայացուց Մեծ Սպարապետին ամբողջ կեանքը։

Զօրավարը, հայ սպարապետին ազգական մասնաւոր կարողութեան հետ վեր հանեց նաեւ կրթութեամբ ռուս, բայց հոգիով հայ զօրականին անհուն հայրենասիրութիւնը եւ ուշագիր աշխատանքը։

«Իր հզօր իմացականութեամբ — ըսաւ — կը տիրապետէր պատերազմի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին, եւ Ղարաքլիսէի, Բաշ Գարանի եւ Սարդարաբադի առիթ կեցուց Քրքական բանակի յառաջդացումը, հակառակ թշնամի եռապատիկ ուժերու ճնշման։ Նազարբէգեան ոչ մէկ առեն կորնցուց իր յոյսը, գտնուեցաւ միշտ իր դիրքին վրայ ամենավտանգաւոր պարագաներուն, եւ Անդրանիկի, Դրօի, Համազասպի ու Քեռիի հետ կերտեց հայ հայրենիքը։

Խօսքը վերջացնելով, հրաւիրեց ներկաները, որ մէկ վայրկեան յատկացնեն եւ լուռ, յարգեն Մեծ Սպարապետին ցիշատակը, մինչ դաշնակը կը հնչեցնէր Շոփէնի մահուան քայլերգը։

Ապա, կարգացուեցաւ, հրամանատար Պուատըլաւրի Պէյրութէն ղրկած հեռագիրը, որով իր յարգանքը կը բերէր Զօր. Նազարբէգեանի յիշատակին։

Խօսքը տրուեցաւ 1915ի կովկասեան բանակի հրամանատարներէն եւ պատերազմի մեծ հաշմանդամ Զօր. Պարաթովի, որ ռուսերէն լեզուով վեր հանեց հանգուցեալին զինուորական կատարած գերը հայ հանրապետութեան տեւողութեան շրջանին։

Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ Պ. Խատիսեան, իր յարգանքի խօսքերով, հանրապետութեան ստեղծման թուականէն մինչեւ բոլշեւիկեան տիրապետութեան գլխաւոր դէպքերը թուելէ վերջ, ըսաւ.

—« Ես նրան մէջ տեսնում եմ մեծ զինուորականի կողքին մեծ հայ քաղաքացին, որ պէտք եղած պարագային կրցաւ մէկ գրօշի տակ հաւաքել հայ զինուորները։ Նազարբէգեան՝ Երամի հետ հայ հանրապետութեան հիմնադիրներից մին է։ 1917 թուին, երբ հայութիւնը անակնկալ կերպով դէմ դիմաց գտնուեցաւ իր ազատութեան հետ, զգաց որ ինք կարող է կառավարել ինքզինքը եւ կազմեց Ազգ. Խորհուրդը, որ զինուորական դեկը յանձնեց Զօր. Նազարբէգեանին։ Այժմ դէպքերը փոխուել են, բայց անկախութեան գաղափարը գնում է իրա ճանապարհով եւ կը հասնի իր նպատակին անպատճառ։ Հայրենասիրութիւնը այնքան զօրաւոր էր նրա մէջ, որ 2-3 տարուան ընթացքում, հակառակ իր հիւանդ վիճակին ոչ մէկ վայրկեան հեռացաւ իր պաշտօնից, օրինակ տալով միւսներին»։

Ցետոյ պատմեց թէ ինչպէս Վէհիպ փաշան Ղարաքիլիսէի պատերազմը կը նմանցնէր Տարտանէլի ամենասաստիկ կռիւներուն, եւ Ա. Հարոնեանի՝ հայ Սպարապետին յիշատակին նուիրուած գրութենէն քանի մը հատուածներ կարդալէ վերջ, երանի տուաւ այն օրուան, երբ հայ ժողովուրդը դարձեալ պիտի ունենայ իր նոր սպարապետը։

Ֆրանսական բանակի նախկին հայ կամաւորներու Միութեան կողմէ, Պ. Մանուկեան կարդաց ֆրանսերէն ուղերձ մը, որուն մէջ կ'ըսէր.

—«Սպարապետ Նազարբէգեանը եղաւ անոնցմէ, որ մեզի ցոյց տուին զոհողութեան ճամբան եւ մենք կը խոստանանք հետեւիլ այն ճամբուն զոր գծեց ինք»։

Խօսքը տրուեցաւ Հանրապետութեան նախկին պատերազմական նախարար ընկ. Ռուբէնի։ (ԽՄԲ.—Այս ճառը կը հրատարակենք ամբողջութեամբ, քիչ անդին)։

Ցետոյ խօսքը տրուեցաւ դեղ. Շահխաթունիին, որ մանրամասնօրէն նկարագրեց մեծ սպարապետին զինուորական փայլուն կեանքը,թուեց իր քաջութեան եւ բացառիկ կարողութիւններուն համար առած ռուսական ամենամեծ շքանշանները, ինչպէս նաեւ ֆրանսականը։

— «Մեծ ուժ, մեծ կամք պէտք էր ստանձնելու համար հայ հրամանատարութիւնը, երբ հայ զինուորը վարակուած տիրող մտայնութենէն, կը փախչէր «դէպի տո՛ւն» պոռալով։ Նազարբէգեան անասելի հմայք ունէր, որովհետեւ իր անձով օրինակ կուտար միւսներուն։ Ոչ մէկ վայրկեան հանգիստ առաւ։ Ուստի զինուորները զինքը կը կոչէին «Հայր Նազարբէգեան»։ Իր քաջութեան եւ ուղղամտութեան համար ստացաւ նոյնիսկ տաճկական շքանշան։

«Հինտենպուրկի, Ժօֆրի եւ Ֆոշի յայտնակները արձանագրեց համաշխարհային պատերազմը, բայց չարձանագրեց յաղթութիւնը այն սպարապետին, որ փառքի դափնիներէն նախընտրեց հայրենիքի ծառայելու գոհունակութիւնը։ 1918ի վերջերը, հայ ժողովուրդին աչքերը ուղղուած էին հայ մեծ զօրականին, եւ սպարապետը իրականացուց իր վրայ դրուած յոյսերը «տուն» պոռացող անկարգապահ զինուորները հաւաքելով մէկ դրօշի տակ եւ զանոնք խանդավառելով հայրենիքի ազատագրութեան նուիրական գաղափարով։ Իր անձնական արժանապատուութիւնը վիրաւորող կարգ մը դէպքերու հակառակ, ան միայն մէյ մը իր դիրքին վրայ, յանուն հայրենիքի սիրոյն, ահա հոգիի բարձրութիւնը»։

Սոց. Դ. Հնչակեաններու կողմէ Պ. Արծրունի վեր հանեց Հայ Սպարապետին հայ ոգին, հայ ժողովուրդին ըմբոստ նկարագիրը։

Հ. Ց. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ ընկ. Ա. Ջամալեան խօսք առնելով, շեշտեց.— «Նազարբէգեանի չափ կարող կամ աւելի փայլուն զօրականներ շատ ենք ունեցեր, ինչպէս Լազարոփներ, Շիլկոլնիկօֆներ, բայց անոնք իրենց սուրը զրհնաւարին ծառայութեան տակ։ Նազարբէգեանի արժէքը անոր մէջ է, որ ան աշխատեցաւ իր տանը մէջ, իր հայրենիքին, իր ընտանիքի համար։ Եթէ այս սգահանդէսը նուիրուած ըլլար օտարին ծառայող այդ զինուորականներէն մէկուն, այս բազմութիւնը չպիտի տեսնէիք հոս։ Անձն ինչ հայրենիքի համար։ Ահա Մեծ Սպարապետին արժանիքը»։

Զ. Ե. Ռ. Միութեան կողմէ խօսեցաւ Պ. Ց. Տէր Յովհաննէսեան։

— «Հայոց աշխարհը եւ բանակը որքէ է, բայց դուն որ, Առիւծ մեռար, կորիւններդ ողջ են։ Հայ նոր սերունդը եւ Որբաշխարհը պիտի տայ զարձեալ նոր սպարապետներ, այդ կ'երդնունք մենք։ Հանգիստ, յոգնած ոսկորներուդ, Մեծ Սպարապետ»։

Հայ Արիներու ներկայացուցիչն ալ հանդէսին մէջ տեղ բռնած էր ոսքը ոսքին վրայ նետած, առանց շուրջը նայելու։ Ցարգանքի խօսքեր արտասանեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներէն Դանիէլ Ճիլտէճեան, արտասանեց «Հերոսամարտ»ը բուռն ծափերու մէջ։ Քանի մը խօսք ըրաւ նաեւ Պ. Տ. Նշանեան։ «Թողունք Զօր. Նազարբէգեանին բոլոր արժանիքները մէկ կողմ, իր ամենամեծ արժանիքը այն է, որ այսօր կրցաւ ձեզ ամէնքդ հոս հաւաքել, բոլոր կուսակցութիւններով եւ համայնքներով»։

*** Սգահանդէսին ներկայ էր հանգուցեալ սպարապետին ծերունի քոյրը, այրի Տիկին Բեհբութեան, որ յուղումէն կ'արտասուէր։

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Շետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք փարիզի Աղքատախնամ ընկերութեան տարեկան տեղեկագրէն.—

1930ի տարեկան հաշուեցոյցը փակուած է 144,836.20 ֆրանքով։

Աղքատախնամի ներկայ տարուան գործունէութիւնը աւելցած է գործադրութեան եւ աշխատանքի տագնապին հետեւանքով։

Ընկերութիւնը գործադուրկներուն իրապէս օգտակար հանդիսանալու մտօք, Փարիզի բոլոր բարեգործական եւ Հայրենակցական ինչպէս նաեւ Հայ Տիկնանց Միութեան, Դ. Խաչերու, Հայ-Լուսաւորչական, Հայ-Հռոմէական եւ Հայ-Աւետարանական Եկեղեցիներու վարչութեանց կոչ մը ուղղելով խորհրդակցութեան համար զանոնք հրաւիրած է Ընդհ. Ժողովի։

Փետրուար 2ին, քանէ աւելի Միութեանց պաշտօնական ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ, Ընդհ. Ժողովը տեղի ունեցած է Աղքատախնամի պաշտօնատեղիին մէջ, եւ կազմուած է «Գործազուրկներու Օգնութեան Մարմին» մը, բաղկացած հետեւեալ անձնաւորութիւններէն.—

Պ. Պ. Եր. Ցարութիւնեան՝ (Տրապիզոնի Հայրենակց. Միութիւն), Առ. Զաքըրեան՝ (Թէքնիքական Միութիւն), Լորիս Պոլոյեան՝ (Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակց. Միութիւն), Վ. Գարաեան՝ (Սեբաստիոյ Հայրենակց. Միութիւն), Յովհ. Թէլեան՝ (Հաճընի Հայրենակց. Միութիւն), Գիւակ Փափազեան՝ (Ակնայ Հայրենակց. Միութիւն), Տօքթ. Ալլահվերտի Որդի՝ (Աղքատախնամ Ընկերութիւն)։

Գործազուրկներու Օգնութեան Մարմինը արդէն գործի ձեռնարկած է։ Այս Մարմինին վրայ աւելցած են նաեւ Հայ Տիկնանց Լ Միութեան, Դ. Խաչերու, Հայ-Լուսաւորչական, Հայ-Հռոմէական եւ Հայ-Աւետարանական Եկեղեցիներու վարչութեանց կոչ մը ուղղելով խորհրդակցութեան համար զանոնք հրաւիրած է Ընդհ. Ժողովի։

Սոյն Մարմինը թէեւ Աղքատախնամի հովանաւորութեան տակ կը գտնուի եւ սակայն անկէ բոլորովին անկախ կերպով կը գործէ եւ պատասխանատու է մի միայն ինքը ընտրող Ընդհ. Ժողովին։ Առ այժմ օրական 400-450 ֆրանքի չրամական օգնութիւն մը կ'ընէ եւ յաջողած է տասն և հինգ գործազուրկներու աշխատանք գտնել եւ հողագործութեան մէջ աշխատողներու համար պաշտօնական միջոցներ կատարած ընկերակցութիւնն կ'աշխատին որ եւ կեղեցին իրենց անունին արձանագրուի։ Եկեղեցին Թաղինն է։ Թաղեցիներու մխիթարութեան ջանքերով եւ գոհողութեամբ շինուած եկեղեցին իրենց անունին չի կրնար փոխանցուիլ։

Անդրադառնալու համար նախկին բնակարան վիճակին, անհրաժեշտ է. 1. Լուծել երկու հոգաբարձութիւնները, 2. Ընտրել առժամեայ մարմին մը։ 3. Դարմանները միացնել։ 4. Առժամապէս գործօն աշխատանքէ հեռու պահել իրարմէ վշտացածները։ 5. Քննել եւ ճշդել պատասխանատուները։

Վատահ թաղեցիի համերաշխական ոգիին, կը յուսամ թէ սիրով ընդառաջ պիտի երթան այս թելադրանքներուն։

Թաղի երեսփոխան
Սարգիս Պօյաճեան

ՕԳՆԵՑԷ՛Ք ՊՐՆԵԷՆ-ԺՐՆԵԻԻ ՀԱՅ ԴՊՐՈՑԻՆ

Փարիզէն Պ. Պ. Լեւոն Բաշալեան եւ Ալ. Խատիսեան, Ժրնեւէն փրոֆ. Ցր. Շէրիտճեան եւ Լոզանէն Պ. Ց. Ս. Ֆէրմանեան, որոնք անդամ են Ժրնեւի Ջուիցերահայ կոմիտէին, ետեւեալ կոչը ստորագրած են, որուն սիրով կը ձայնակցի մեր Թերթն ալ.—

— Ստորագրեալներս, որ տարիներէ ի վեր մօտէն ճանչցած ենք մեր ցեղին եւ Դատին մեծ բարեկամ Պ. Քրաֆթ Պոնարի հիմնած երկու հաստատութիւնները, Պրնեէնի որբանոցը եւ Ժրնեւի կրթարանը, պարտք կը համարենք յայտարարել թէ անոր կատարած գործը էապէս աղգօգուտ հանգամանք մը ունի։ Հարկուբէ աւելի որքեր պահպանել, անոնց տալ զուտ հայկական դաստիարակութիւն մը, զանոնք մեծցնել զուտ հայկական աւանդութեանց համաձայն, անոնց ընձեռնել կեանքի մէջ ինքնաբաւ դառնալու յարմարագոյն միջոցները, ահա այն գործը զոր Պ. Քրաֆթ Պոնար տարիներէ ի վեր սիրայօժար ստանձնած է, աննկուն կամքով մը պիտագրաւելով ամէն կարգի դժուարութեանց։ Այդ երկու հաստատութիւնները պէտք է որ միան յօգուտ մեր ազգին, եւ ստորագրեալներուս համոզումն է թէ Հայերուս պարտականութիւնն է օգնել Պ. Քրաֆթ Պոնարի եւ մասամբ թեթեւցնել իր ծանր բեռը։

Ստորագր. Լեւոն Բաշալեան, Ալ. Խատիսեան, փրոֆ. Ցր. Շէրիտճեան, Ց. Ֆէրմանեան

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿՐ. ԳՈՐԾԵՆ

Դանիոյ մէկ աւանին մէջ ծանր խռովութիւններու տեղի տուին համայնավարները, որ տեղական իշխանութիւնները արդիլեր էին Մայիս 1ի ցոյցերը։ Հակառակ ասոր, համայնավար»ները հաւաքոյթ մը սարքեցին սրահի մը մէջ։ Հաւաքոյթէն յետոյ, համայնավարները խմբովին ուղեցին դրաւել ոստիկանատունը։ Համայնավարները զսպելու համար, պէտք եղաւ զինուորական ուժերու օգնութեան դիմել։

*** Մուզէյլի մէջ եւս (Ֆրանսա) համայնավարները տեղի տուին իրենց ցնծագնացին։ Լեհական անկախութեան տարեդարձին առթիւ, Լեհերը հանդէս մը սարքած էին։ Ներկայ համայնավարները հայհոյէներ ուղղեցին բանախօսի մը։ Ետոր վրայ կռիւ մը ծայր տուաւ։

Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ միջամտել ձերբակալելով մէկ քանի համայնավարներ։

ԶԱՐԻՒԻՆ ԴԱՐՄԱՆԸ

Դաբանը Փրէզի հայրենակիցներ, ՄԱՐՍԷԼԸՍԷՆ Թ' ԱՆԹՈՒԱՆ.— Ձեր Թաղի Միութեան ու համերաշխութեան հարցը վտանգի տակ է։ Վտանգ կայ նաեւ ձեր կրթական գործին, որուն այնքան ջերմեռանդօրէն փարած էք, եւ ձեր ամբողջ ունեցածով զրամական ու բարոյապէս, օժանդակեցիք։ Մատուռ-ճանկապարտէզը յաջողութեամբ վերջացուցիք։ Այժմ որ սառնութիւն կայ մասնաւորներու մէջ, անձնական քինախնդրութիւն եւայլն, տեղի տուած են երկպառակութեան եւ օրէ օր կացութիւնը կը վատթարանայ։ Պատճառը ձեր անկաղմակերպ վիճակն է։ 15-20 անձնաւորութիւններու վրայ կը ծանրանայ պատասխանատուութիւնը։

Բովանդակ պատասխանատուութիւնը իմ վրայ վերցնելով, կը յայտարարեմ թէ դիտումնաւոր են կուսակցական միջամտութիւն ձամարել երկպառակութիւնը։ Այս մեղադրանքին նպատակն է քօղարկել կարգ մը մարդոց կեդրոնախոյս ձգտումները։

Մասնաւորներու հետ իմ բանակցութիւնները ապարդիւն անցան։ Դժգոհներու ղեկավարներն անդրդուելի են։ Անոնց անհաշտ ընթացքը դատապարտելի է անով որ՝ ո՛չ մէկուն կ'անտեսեն օրինաւոր հոգաբարձութիւնը, որ վաւերացուած է Ազգ. Վարչութենէն, այլ եւ դէմ են նոր ընտրութեան։

Տեսակ մը խնդիրխանութիւն։ «Մեծամասնութիւն» յոխորտանքը ինքնին կը հերքուի, երբ դէմ են նոր ընտրութեան։ Իբրեւ կրօնական ընկերակցութիւն կ'աշխատին որ եկեղեցին իրենց անունին արձանագրուի։ Եկեղեցին Թաղինն է։ Թաղեցիներու մխիթարութեան ջանքերով եւ գոհողութեամբ շինուած եկեղեցին իրենց անունին չի կրնար փոխանցուիլ։

Անդրադառնալու համար նախկին բնակարան վիճակին, անհրաժեշտ է. 1. Լուծել երկու հոգաբարձութիւնները, 2. Ընտրել առժամեայ մարմին մը։ 3. Դարմանները միացնել։ 4. Առժամապէս գործօն աշխատանքէ հեռու պահել իրարմէ վշտացածները։ 5. Քննել եւ ճշդել պատասխանատուները։

Վատահ թաղեցիի համերաշխական ոգիին, կը յուսամ թէ սիրով ընդառաջ պիտի երթան այս թելադրանքներուն։

Թաղի երեսփոխան
Սարգիս Պօյաճեան

ՕԳՆԵՑԷ՛Ք ՊՐՆԵԷՆ-ԺՐՆԵԻԻ ՀԱՅ ԴՊՐՈՑԻՆ

Փարիզէն Պ. Պ. Լեւոն Բաշալեան եւ Ալ. Խատիսեան, Ժրնեւէն փրոֆ. Ցր. Շէրիտճեան եւ Լոզանէն Պ. Ց. Ս. Ֆէրմանեան, որոնք անդամ են Ժրնեւի Ջուիցերահայ կոմիտէին, ետեւեալ կոչը ստորագրած են, որուն սիրով կը ձայնակցի մեր Թերթն ալ.—

— Ստորագրեալներս, որ տարիներէ ի վեր մօտէն ճանչցած ենք մեր ցեղին եւ Դատին մեծ բարեկամ Պ. Քրաֆթ Պոնարի հիմնած երկու հաստատութիւնները, Պրնեէնի որբանոցը եւ Ժրնեւի կրթարանը, պարտք կը համարենք յայտարարել թէ անոր կատարած գործը էապէս աղգօգուտ հանգամանք մը ունի։ Հարկուբէ աւելի որքեր պահպանել, անոնց տալ զուտ հայկական դաստիարակութիւն մը, զանոնք մեծցնել զուտ հայկական աւանդութեանց համաձայն, անոնց ընձեռնել կեանքի մէջ ինքնաբաւ դառնալու յարմարագոյն միջոցները, ահա այն գործը զոր Պ. Քրաֆթ Պոնար տարիներէ ի վեր սիրայօժար ստանձնած է, աննկուն կամքով մը պիտագրաւելով ամէն կարգի դժուարութեանց։ Այդ երկու հաստատութիւնները պէտք է որ միան յօգուտ մեր ազգին, եւ ստորագրեալներուս համոզումն է թէ Հայերուս պարտականութիւնն է օգնել Պ. Քրաֆթ Պոնարի եւ մասամբ թեթեւցնել իր ծանր բեռը։

Ստորագր. Լեւոն Բաշալեան, Ալ. Խատիսեան, փրոֆ. Ցր. Շէրիտճեան, Ց. Ֆէրմանեան

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԱՀԻՒՆ ՓԱՇԱՑԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵՐԼՏԶԻ ԴԷՊՔԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

4.— Էտուառ Ժօռխի հետ Սինկէր ընկերութեան մէջ սերտ յարաբերութիւն ճշակող բարեկամները առանձնապէս հարցաքննել։

5.— Ռուսահպատակ Հայերէն զատ ուրիշ Հայերու ալ մասնակցութիւն ունենալը կամ ոչ պէտք է ստուգել։

6.— Լոնտոնի մեր ներկայացուցչին տուած տեղեկութեան համաձայն, պէտք է խոկոյն ստուգել թէ՝ փաստաբան Գրիգոր Զօհրապ եւ Գրիգոր Պալալեան էֆէնտիներմասնակի՞ց են այս մահափորձին։

7.— Խոկոյն պէտք է ստուգել թէ՝ Անասնաբուժական Հիւանդանոցին դասուցիչներէն գնդ. Մինաս պէյ այդ օր ո՞ր կառքով եկած է Սելամլըկի պարտզոլութեան եւ թէ իր քով քառանկիւն պայուսակ մը կա՞ր։

×

Քննիչ յանձնաժողովին պատրաստած տեղեկագրին մէջ իբրեւ մասնակից մահափորձին, յիշուած էին հետեւեալ անունները.

Սամուէլ Ֆային, ուրիշ անունով՝ հանգուցեալ Քրիստափոր Միքայէլեան, Պերավուքէօյլի հանգուցեալ Վռամշապուհ Քէնտիրեան, Պելճիքցի էտուառ Ժօռխ, Պելճիքցի փախստական Տիկ. Աննա Ժօռխ, Քարլ Եուվանօվիչ-Թորգոմ, ուրիշ անունով՝ Արտաշ Քաբթանեան, կառապան Սվաղցի Մկրտիչ Դարիպեան, Խասքէօյցի Երուանդ Ֆրանկիւլեան, Ժօնս աբարթճանի դռնապան Սվաղցի Մանուկ Իւմիւտեան, սրճեփ Սվաղցի Նշան Յովհաննէսեան, դժոխային մեքենայի կառապան Մկրտիչին եղբայրը Յովհաննէս Կարինեան, Պոլսեցի Երուանդ Յոհաննեան, Մկրտիչի քեռորդին Յովսէփ Թօփալեան, Պայպլ Հասղի աշխատողներէն Եղիա Խաչիկեան, աւստրիական հիւանդապոյի դռնապան Առաքել, խոհարարապետ Նշան Մինասեան, փախստական կօշկակար Էրզրումցի Արշակ, բժշկական դպրոցի աշակերտներէն Մանուկ, Բրօքեր պանդոկի դռնապաններէն Պիթլիսցի Մանուկ, Տիւնոյն պանդոկի ծառայողներէն Պիթլիսցի Պօղոս Քէչէեան, Խաչիկ Բլօեան, Փաշապաշչէցի երկաթագործ Մկրտիչ, երկաթագործ Մանօլ, յանձնակատար Միխայլ, Մաքէօ, Քէօսէ Արխիթիի, Սիլվիօ Լիչի, Քարլ անունը կրող Ալֆօնս, Լիփարիս եւ Տիկ. Սօֆի Լիբա, Ռուբինա եւայլն։

Ժառխէն տեղեկութիւններ պահանջուած ըլլալով այս անձերու մասին, յայտարարեց թէ Սամուէլ Ֆային, իրական անունով Քրիստափոր Միքայէլեան ծնած է կովկասի գիւղերուն մէջ։ Երիտասարդ տարիքին կովկասի մէջ կարգ մը դաւադրութիւններու մասնակցած եւ խառնակչութիւններ բրած է։ Վերջը Ռուսիայէն վռնտուած է եւ անկէ յետոյ ուսուցչութեամբ պարապած է։ Քրիստափոր մէկն է այն խառնակիչներէն՝ որոնք «Դրօշակ» կուսակցութիւնը հիմնած են։ Իր ժրնեւ մեկնումին առթիւ ան կուսակցութեան կեդրոնը հոն փոխադրած է եւ սկսած հրատարակել «Դրօշակ» թերթը, ըմբոստութեան եւ անհնազանդութեան հրաւիրելով Օսմանեան կայսրութեան սահմաններուն մէջ գտնուող Հայերը։ Օր մըն ալ Սօֆիայի մօտ պիւղի մը մէջ, ռումբի փորձ կատարած միջոցին, պայթիւնի մը զոհ գացած է։ «Փրօ Արմենիա» թերթին մէջ այդ օրերուն անոր պատկերն ու կենսագրականը ղրուեցաւ։

Լիփա Րիփա բնիկ Բազուկի հայ մըն է։ Հասակը՝ երկայն, կուրծքը՝ լայն եւ ուսերը հասա, ցորենի գոյնով, բայց ճակատով, մեծ քիթով, պեխերը կարճ եւ դէր երեստասարդ մըն էր։ Իր ուսումը ստացած էր Բազուի անկախ կերպով կը գործէ եւ պատասխանատու է մի միայն ինքը ընտրող Ընդհ. Ժողովին։ Առ այժմ օրական 400-450 ֆրանքի չրամական օգնութիւն մը կ'ընէ եւ յաջողած է տասն և հինգ գործազուրկներու աշխատանք գտնել եւ հողագործութեան մէջ աշխատողներու համար պաշտօնական միջոցներ կատարած ընկերակցութիւնն կ'աշխատին որ եւ կեղեցին իրենց անունին արձանագրուի։ Եկեղեցին Թաղինն է։ Թաղեցիներու մխիթարութեան ջանքերով եւ գոհողութեամբ շինուած եկեղեցին իրենց անունին չի կրնար փոխանցուիլ։

Անդրադառնալու համար նախկին բնակարան վիճակին, անհրաժեշտ է. 1. Լուծել երկու հոգաբարձութիւնները, 2. Ընտրել առժամեայ մարմին մը։ 3. Դարմանները միացնել։ 4. Առժամապէս գործօն աշխատանքէ հեռու պահել իրարմէ վշտացածները։ 5. Քննել եւ ճշդել պատասխանատուները։

Վատահ թաղեցիի համերաշխական ոգիին, կը յուսամ թէ սիրով ընդառաջ պիտի երթան այս թելադրանքներուն։

Թաղի երեսփոխան
Սարգիս Պօյաճեան

ՕԳՆԵՑԷ՛Ք ՊՐՆԵԷՆ-ԺՐՆԵԻԻ ՀԱՅ ԴՊՐՈՑԻՆ

Փարիզէն Պ. Պ. Լեւոն Բաշալեան եւ Ալ. Խատիսեան, Ժրնեւէն փրոֆ. Ցր. Շէրիտճեան եւ Լոզանէն Պ. Ց. Ս. Ֆէրմանեան, որոնք անդամ են Ժրնեւի Ջուիցերահայ կոմիտէին, ետեւեալ կոչը ստորագրած են, որուն սիրով կը ձայնակցի մեր Թերթն ալ.—

— Ստորագրեալներս, որ տարիներէ ի վեր մօտէն ճանչցած ենք մեր ցեղին եւ Դատին մեծ բարեկամ Պ. Քրաֆթ Պոնարի հիմնած երկու հաստատութիւնները, Պրնեէնի որբանոցը եւ Ժրնեւի կրթարանը, պարտք կը համարենք յայտարարել թէ անոր կատարած գործը էապէս աղգօգուտ հանգամանք մը ունի։ Հարկուբէ աւելի որքեր պահպանել, անոնց տալ զուտ հայկական դաստիարակութիւն մը, զանոնք մեծցնել զուտ հայկական աւանդութեանց համաձայն, անոնց ընձեռնել կեանքի մէջ ինքնաբաւ դառնալու յարմարագոյն միջոցները, ահա այն գործը զոր Պ. Քրաֆթ Պոնար տարիներէ ի վեր սիրայօժար ստանձնած է, աննկուն կամքով մը պիտագրաւելով ամէն կարգի դժուարութեանց։ Այդ երկու հաստատութիւնները պէտք է որ միան յօգուտ մեր ազգին, եւ ստորագրեալներուս համոզումն է թէ Հայերուս պարտականութիւնն է օգնել Պ. Քրաֆթ Պոնարի եւ մասամբ թեթեւցնել իր ծանր բեռը։

Ստորագր. Լեւոն Բաշալեան, Ալ. Խատիսեան, փրոֆ. Ցր. Շէրիտճեան, Ց. Ֆէրմանեան

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿՐ. ԳՈՐԾԵՆ

Դանիոյ մէկ աւանին մէջ ծանր խռովութիւններու տեղի տուին համայնավարները, որ տեղական իշխանութիւնները արդիլեր էին Մայիս 1ի ցոյցերը։ Հակառակ ասոր, համայնավար»ները հաւաքոյթ մը սարքեցին սրահի մը մէջ։ Հաւաքոյթէն յետոյ, համայնավարները խմբովին ուղեցին դրաւել ոստիկանատունը։ Համայնավարները զսպելու համար, պէտք եղաւ զինուորական ուժերու օգնութեան դիմել։

*** Մուզէյլի մէջ եւս (Ֆրանսա) համայնավարները տեղի տուին իրենց ցնծագնացին։ Լեհական անկախութեան տարեդարձին առթիւ, Լեհերը հանդէս մը սարքած էին։ Ներկայ համայնավարները հայհոյէներ ուղղեցին բանախօսի մը։ Ետոր վրայ կռիւ մը ծայր տուաւ։

Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ միջամտել ձերբակալելով մէկ քանի համայնավարներ։

ՀԱՄԻՏԻ ԶԱՅՐՈՅԹԸ

Սուլթան Համիտ Գում Գաբուի պէսքով սկսած եւ շուտով երկիրը հրդեհող հայկական յեղափոխութենէն վերջ, Հայերու հանդէպ շատ խստ քաղաքականութիւն մը որդեգրեց եւ այդ ծրագրին յաջողութեան համար ոչ մէկ միջոց խնայեց։ Այդ թուականին Հայերը թէ առեւտրական հրապարակին վրայ եւ թէ պետական շրջանակներու մէջ շատ հիմնական եւ զօրաւոր դիրքեր կը գրաւէին։ Սուլթան Համիտ կը հաւատար թէ հայ կոմիտէները ուժ եւ օգնութիւն կը ստանային կառավարութեան մէջ իրենց ունեցած ազդեցիկ եւ բարձր դիրքի տէր հայրենակիցներէն։

(Շար.)

մեկնեցան՝ Գահիրէի մօտ, հանդիպեցան ոստիկանական շրջթայի մը: Անգլիացի սպայ մը ձերբակալեց զանոնք եւ տարաւ հարցաքննութեան:

Նաւային համաձայնութեան շուրջ

Իտալիոյ պատասխանը

Նախորդ օր, Փարիզի իտալական դեսպանին միջոցաւ, նաւային համաձայնութեան մասին ֆրանսական առաջարկներուն դէմ իտալիոյ պատասխանը յանձնուեցաւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան:

Իտալական պատասխանը իր գլխաւոր գիծերուն մէջ՝ ներշնչուած է անգլիական պատասխանին տուն տուող սկզբունքներէն: Ըսենք թէ վէճը կը դառնայ ի նպաստ Ֆրանսայի 66,000 թոնոյի տարբերութեան մը շուրջ.

Իտալական կառավարութիւնը, յիշելէ վերջ թէ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ Հռոմի մէջ կնքուած համաձայնութիւնը հիմնուած էր, նկատի ունենալով Ուաշինկթընի եւ Լոնտոնի դաշնագրերը, գլխաւորաբար կը ծանրանայ Հռոմի համաձայնութեան 19րդ յօդուածին վրայ: Այս յօդուածը կը տրամադրէ անհրաժեշտ տարողութեամբ նոր նաւերու շինութիւնը, աստիճանաբար փոխարինելու համար 1937ին, 1938ին եւ 1939ին անգործածելի նկատուելիք յածանաւերն ու ընդծովեանները:

Այս նաւերու շինութիւնը կը տեւէ 2 եւ 3 տարի: Ուրեմն, նշանակուած թուականներուն որպէս զի անոնք վերջացած ըլլան, շինութիւնները պէտք է սկսին 1934ին, 1935ին եւ 1936ին:

Իտալիա չի ժխտեր այս յօդուածին ինպաստ Ֆրանսայի մեկնաբանումը: Բայց կը ժխտէ 1935ին եւ 1936ին շինուելիք կարգ մը նաւերու տարողութիւնը: Վէճը կը բխի ուրեմն նաւերու տարողութենէն:

Բանակցութիւնները դիւրացնելու մտադրութեամբ Իտալիա կ'առաջարկէ 1935ի խորհրդակցութեան թողուլ 1936ին, հին նաւերու փոխարինութեան համար շինուելիք նաւերու տարողութեան գնահատումը: Սակայն Իտալիա կը պահանջէ որ Ֆրանսա այժմէն իսկ յանձնառու ըլլայ ենթարկուելու այդ խորհրդակցութեան վճռին, ինչ որ ալ ըլլայ:

Տրոցկի պիտի երթա՞յ Սպանիա

Գրեր էինք թէ Սպանիոյ արտաքին նախարարը պատասխանելով իրեն ուղղուած հարցման մը, անձնապէս անպատեհութիւն մը չէր տեսներ որ Ռուսիոյ նախկին պատերազմական գործավարը՝ աքսորեալ Տրոցկին, Սպանիա հաստատուի, պայմանաւ որ անհրաժեշտ երաշխիքներ տայ:

Սպանիոյ կառավարութեան Թուրքիոյ ներկայացուցիչը յայտնեց թէ Տրոցկի ուղղակի կամ անուղղակի որեւէ դիմում չէ կատարած Սպանիա մեկնելու անցագիր ստանալու համար:

Սակայն կը կարծուի թէ, Տրոցկի պրպտումներ կատարած է դէպի Սպանիա ճամբորդել կարենալու մամբ, սակայն այն երկիրները որոնց հողէն պէտք է անցնի, մերժած են «վիզա» տալ:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ «ՓԸՔԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Ա. Ե. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ փարիզի Մանուկներու Պաշտպանութեան մասնաճիւղը

ՄԱՅԻՍ 14ԻՆ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՕՐԸ

կը կազմակերպէ ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԻՃԱԿԻ ՕՐ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Հ. Ց. Դ.

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Համազասպ խումբի ժողովը այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ու կէսին, 181 Ռուո Լաֆայէթ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

—Էօզէրլիեցի (Տէօրթ Եօլ) Յովհաննէս Առաքելեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Վանիս, մայրը՝ Մարիամ, քոյրը՝ Սիմակալ Առաքելեան (իրենց իսկական ազգանունը չյիշէր), իրհօրեղբայրները՝ Պաղտասար, Ռուբէն եւ Յովհաննէս: Տեղահանութեան միջոցին իր հայրը զինքը յանձնած է իր հօրեղբօր, որ Հասան Պէյ գիւղին մէջ երկաթուղիի մեքենավար էր: Իմացնել յառաջի խմբագրութեան:

— Կը փնտռեմ եղբայրներս Սասունի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Պօղոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը զբաղուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը: Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ'աշխատէր Բէմախի աղահանքերուն մէջ: Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ: Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France: Ճշդրիտ լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր:

— Ակնցի Մելքոն Գաֆթարեան (22 տարեկան) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ալեքսիս (26 տարեկան) եւ մայրը՝ եղիս Գաֆթարեան: 5 տարի առաջ կրգտնուէին Ակն եւ լուր առնուած էր թէ պիտի մեկնին Ամերիկա: կը փնտռէ նաեւ իր մօրեղբօրորդիները թաչատուր եւ վռամշապուհ Նեթարեան եւ Խնդիր Գաֆթարեան որոնք կը գտնուին Նիւ Եորք: Իմացնել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԻ Բարձր Հայքի երիտասարդաց Միութիւնը կը յանուցանէ հայ հասարակութեան թէ իր գրադարանը փոխադրուած է 41 թիւ Պէրնար տը Պուա, Ալիս ճաշարանի ներքնայարկին մէջ: Գրադարանը բացէ հինգշաբթի իրիկունները ժամը 7-11 եւ կիրակի առաւօտները ժամը 9-12:

Զ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի վահագն Գրադարանին զասախօսութիւնը վաղը հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ: կը խօսի Պ. Ներսէս Օհանեան: Դասախօսութենէն յետոյ մէկ ժամ սինէմա: կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը: Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրատունը:

8, RUE CHATEAUDUN Ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՀԱՍՑԷՆ

ՀԱՍՑԷՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱԲՐՆԱԿ ՀԱՑԵՐՈՒԻ, 176 ԷՋ

Գինն է 6 ֆր., փոստի ծախքով 7 ֆր., contre remboursement 7.50 ֆր. Գտնել բոլոր գրավաճառներու մօտ

կեդրոն.—«Արփի» գրատուն, L. Mozian, 5 rue Champlaine, Paris (20).

Լիոնի շրջանին համար դիմել Պ. Մահթճեանի, 4—6, Rue de la Part-Dieu, Lyon.

Մարսէյլի շրջանին համար դիմել Մերիկեանցի: կը գտնուի նաեւ Լ. Գեւոնեանի մօտ, «Ցառաջ»ի խմբագրատունը:

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ

ԳԻՒՂԵՐ ՑՓՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Mètro: Poissonnière — 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

CORDONNERIE «AKAP»

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

ՄԷՔՐՕ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն Քէֆէ տը Շինի: Չեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ: Ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՀԱՑԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne. փարիզ (3) ՄԷՔՐՕ՝ République

Թէլիֆօն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գինները

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԼԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

ՄԷՔՐՕ Օտէոն եւ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Վարձու են յարկաբաժիններ, կահաւորուած սենեակներ բոլոր յարմարութիւններով, գեղեցիկ տեսարան: Դիմել 3 rue des Imbergères, Sceaux (Seine). Շոգեկառք Luxembourgի կայարանէն:

EMPIRE Մխզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱՅՏԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՕՐ. ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՌԱՓԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

48 Rue Daguerre

Paris XIVe

ՄԷՔՐՕ՝ Denfert-Rochereau

ՄԱՄՈՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, ՄԷՔ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդր. եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12:

ՄԱՄՈՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, ՄԷՔ. Réaumur. Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդ. տարբ. ուշ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՏԱՆՏԵՐ ԸԼԼԱԼ ԵՒ ՎԱՐՁՔԷ ԱԶԱՏԻ

Ամենադիւրին եւ նպաստաւոր պայմաններով, Պէքոնի մէջ Լազարի կայարանէն 8 վայրկեան, ելեքտրական գնացքի ժամը 10 թրէն, երթեւեկ 0.90 սանթիմ օրական, 2, 3 եւ 4 սենեակով ափարթըմանները, ամենավերջին Confortով, ամառ ատաք եւ պաղ ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ, կեդրոնական ջեռուցութիւն եւ վերելակ (ascenseur): 50 հազարէն 100 հազար ֆրանք —միայն մէկ քառորդը կանխիկ, մէկ քառորդը մէկուկէս երկու տարիէն, իսկ մնացեալ կէսը 5, 10 կամ 15 տարիէն վճարելի, ըստ կամս, պետական տոկոսի սակով, հարիւրին 7: Դիմել Archambault et Delacourt, 14 Rue de la Pépinière, կամ Լազարի մօտ: Ամէն հինգշաբթի ժամը 4էն 6 հայ թարգման պիտի տայ պէտք եղած բոլոր բացատրութիւնները:

«THE SEVA VOICE» MONOPOLE

ԱՄԷՆԷՆ ՇՔԵՂ ՖՈՆՈՆ ՈՐ ՄԻԱԺԱՄԱՆԱԿ ՍԻՐՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻ Է ԵՒ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ

ՄԻԱԿ ՖՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ԶԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ

AJOUTEZ A L'ELÉGANCE DE VOTRE FOYER L'APPAREIL MODERNE

REGISTERED TRADE MARK

APPAREIL DÉPOSÉ

SEVA

ՓՆՏՐԵԼ ԲՈԼՈՐ ԼԱԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՄ

MANUFACTURE GÉNÉRALE DE MACHINE PARLANTE

ETABLISSEMENTS SEVA

206, RUE LAFAYETTE, 206, PARIS, ՄԷՔՐՕ՝ LOUIS-BLANC

Հաստատութիւնը բաց է ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 19, փակ է կիրակի օրերը

AGENT PARTOUT LA MARQUE MONDIALE

DÉPOSITAIRE GÉNÉRAL.— PARIS - SUISSE - LONDRES - AMSTERDAM ET SUD - AMÉRIQUE

ՅԱՌԱՋԸ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 276.280

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
7
ՄԱՅԻՍ
1931

7 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1563 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՍՆԷՆ ՄԷԿԸ

Նիւթերու հրմշտուքին տակ, անցեալ հինգշաբթի օր, կէս ձգեցինք մեր խորհրդածութիւնները՝ Պ. Գ. Կիւլպէնկեանի ազգային գործունէութեան մասին։

Պատժելով մէկ միլիոն տոլարի հրաշագեղ երազը, կը հարցնէինք.

— «Փոխա՞ծ է միտքը, ծրագիրէ՞ն ետ կեցած է Թէ դրամական կնճռնատուութենէն։

«Թէ առաջինն է, եւ մէկ միլիոնը կը մնայ տրամադրելի ըլլր եւ է ժամանակ, ներկայացնենք անյիրաժեշտ, գործնական, ամփոփ ծրագիրներ, ինչքան որ կ'ուզէ, իր իսկ ձեռքով գործադրուելու պայմանով։ *(Յառաջ, 30 ապրիլ)։*

Ուրեմն, ենթադրելով որ «բարի Գալուստը» տէրն է իր յանձնառութեան եւ միջոցներ կը խորհի աւելի արդիւնաւորապէս գործածելու համար մէկ միլիոն տոլարը (25,000,000 ֆր.), համառօտակի մատնանշենք օրուան անհրաժեշտ եւ ստիպողական պահանջները։

Կրկնենք անգամ մըն ալ, որ մեր առաջարկները կապ չունին քաղաքական խնդիրներու հետ։

1· ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ԽՆԴԻՐ.—

Պ. Կիւլպէնկեան անշուշտ լաւ տեղեկութիւններ ունի այս մասին, ոչ միայն հայկական, այլ եւ օտար շրջանակներէ, որոնց հետ իր կապերը շատ աւելի սերտ են ու լայն։

Ազգերու Դաշնակցութիւնն է ստանձնած այս գործին նախաձեռնութիւնը, իր զանազան օրկաններով (Աշխատանքի Գրասենեակ, Նանսէնեան Յանձնախումբ եւն.)։ Ծրագիրը կը նախատեսէ տեղաւորում 40,000 գաղթականներու, որ կը գտնուին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ։

Որքան գիտենք, մինչեւ հիմա տեղաւորուած են 8—10,000 տարագիրներ, փրկուելով գաղթականներու ապականութիւններէն։ Մնացեալին տեղաւորումը կը դժուարանայ, կը դանդաղի՝ դրամի պակասէն։

Երկու տարի առաջ, հարիւր հազար ոսկեղինի նախահաշիւ մը պատրաստուեցաւ չորս տարուան համար։ Տարեկան 25 հազար ծախսելու պայմանով։ Մինչեւ հիմա ձարուած գումարը մեծ մասով կը պարտինք օտար հաստատութեանց։ Բարերածականը կը մասնակցի աննշան առ հարիւրով մը։ Օտարները ձանձրացած են արդէն եւ ժանաւանդ գայթակղած՝ տեսնելով մեր անտարբերութիւնը։ «Կարծես Թէ Ձինացիներուն համար կ'աշխատինք», ըսած է տեղաւորման գործի պատասխանատու վարիչներէն մէկը։

Այս ձեռնարկին համար, անցեալ տարի դիմում կատարուեցաւ նաեւ Պ. Կիւլպէնկեանի, Պ. Լընայլի միջոցաւ։ Ֆրանսացի պաշտօնատարը ստացաւ միայն յիսուն հազար ֆրանք։ Գումար մը, զոր ո՛ր եւ է մէկը, հասարակ խանութպան մը կրնար վճարել։ «Անտես մի առնէք»ի պնակը նետուած փշրանք մը, որ չի համապատասխաներ Պ. Կիւլպէնկեանի ոչ հարստութեան, ոչ ալ դիրքին։

Արդ, հարիւր հազար ոսկեղինը կը բռնէ 450,000 տոլար։ Ուրիշին կամքին խառնուելու իրաւունք չունենալով հանդերձ, այքի առնեւ կը բերենք մէկ միլիոնի յանձնառութիւնը, կը բաղդատենք յիսուն հազար ֆրանքի փշրանքին հետ, կը վերլուծենք տեղաւորման գործին արժէքն ու ստիպողականութիւնը, եւ կը զարմանանք որ այսքան վրդովիչ դիրք բռնած է «Բարի Գալուստը»...

Վրդովիչ մանաւանդ անոր համար որ, այստեղ ճառի, խրատի կամ ժողովի խնդիր չկայ, այլ որոշ, ամփոփ ծրագրի մը։ Չասցէն ալ — ուղղակի ժրնեւ, Ազգերու Դաշնակցութեան հրասենեակը։

Տեղաւորման խնդիր մը ունինք, նաեւ, Միջագետքի մէջ։ Աւելի համեստ՝ ամէն տեսակէտով։

Մօտ հազար գաղթականներ փոխադրուած են Մուսուլի հիւսիսային շրջանը, Չավրէզը։ Տէր դարձած՝ տնակներու եւ լծկանի։ Տարիներով Նահր էլ Օմարի ճախճախուտքին մէջ ծիւրելէ յետոյ, հողին կապուած, շնորհիւ Միջագետքի կառավարութեան բարեհաճութեան։

Այս ձեռնարկը գլուխ հանուեցաւ չափազանց անտանելի պայմաններու մէջ։ Սանթիմը սանթիմին հաշուելով։

Գործը չլրացած, սպառեցան բոլոր միջոցները։ Հիներու անմիջական պէտքերէն, նորերու տեղաւորման ծախքերէն զատ, Պաղտատի երկաթուղիներու ընկերութիւնը կը պահանջէ 50—60,000 ֆրանքի գումար մը, իբրեւ վարձք տարագիրներու բնակութեան յատկացուած վայրին (ճիշդ գումարը բուսփիով նշանակուած է)։ Ընկերութիւնը մինչեւ անգամ կը սպառնայ դատի դիմել։

Ի՞նչ մեղք ունին տեղաւորման կոմիտէին անդամները, այքան չարչրկուելու համար։

Ի՞նչ մեղք ունին սա տարագիր բազմութիւնները, որ տարիներով ի զուր զարկին Հայաստանի դուռները, եւ հիմա, ճարահատ, կ'ուզեն հողին կապուիլ հիւրընկալ երկրի մը մէջ։

Ո՞ր օրուան համար է Պ. Կիւլպէնկեանի տրամադրած մէկ միլիոնը, եթէ բաժին մը չպիտի հանուի այս կենսական գործին համար։ Օրինակ՝ 50,000 տոլար։ Աւելի կամ պակաս։

Յիշենք, անցողակի, որ Բարեգործականը երէք Թէ հինգ հազար տոլար խոստացած է այս գաղթականներուն համար, եւ կը խաղցնէ տարիներէ ի վեր։ Նոյն իսկ հակառակ Պաղտատի իր ներկայացուցիչին հայեցողութեան։

Շ.

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ցը Լավիժըրի եպիսկոպոսին կողմէ հաստատուած Արեւելքի Գաղթականներու Օգնութեան Մարմինը (Oeuvre d'Orient) որ ներկայիս կը գտնուի Լաժիէ եպիսկոպոսին ղեկավարութեան տակ, ի նպաստ Սուրիոյ գաղթականներուն կազմակերպած է բարեսիրական պազար մը։

Վաճառման արդիւնքը պիտի յատկացուի Սուրիոյ գաղթականներուն, անոնց դպրոցներուն եւ դարմանատուներուն, բարեսիրական այս վաճառումը որ տեղի կ'ունենայ այսօր եւ վաղը 20 rue Regard, կը գտնուի հանգուցեալ վարպետ Ֆոշի տիկնոջ նախագահութեան տակ, կ'արժէ որ փարիզի հայուհիները գիտնան քաջալերել այս բարեսիրական ձեռնարկը։

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ՅՈՅՑԵՐ ԻՏԱԼԻՈՅ ԴԷՄ

Սուրիոյ եւ Լիբանանի բոլոր մասերուն մէջ ալ սկսած է բուռն ցոյց մը Իտալիոյ դէմ, Ափրիկեան Տրիպոլիսի մէջ Իտալացիներու կողմէ տեղւոյն մահմէտականներուն հանդէպ ի գործ դրուած խժդժութեանց առթիւ։

Ինչպէս գրեր էինք, Պէյրութէն վերջ Թրիփոլիի մէջ ալ մեծ ցոյց մը տեղի ունեցած է։ Ուրբաթի նամազէն վերջ 1500է աւելի բազմութիւն մը Թափօր կազմած եւ զանազան ցոյցի եւ բողոքի արտայայտութիւններով շրջած է փողոցներու մէջ եւ Իտալական հիւանդանոցին առջեւէն անցած պահուն կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած։ Վերջը ուղղուած է կառավարական պալատին առջեւ եւ գրաւոր բողոքագիր մը յանձնած Ֆրանս. Մարզպանութեան փոխանորդին։

Ճամբան ճառեր արտասանուած են եւ մանրամասն բացատրութիւններ տուած Ափրիկեան Տրիպոլիսի մահմէտականներու վիճակին մասին։

Համայն մահմէտականներն ալ ուրբաթ օր, ժզկիթի առջեւ հաւաքուած եւ բողոքագիր մը բանաձեւելով, յանձնած են կառավարութեան։

Պէյրութի իսլամ ուսանողները Արհեստից եւ Արուեստից վարժարանին առջեւ հաւաքուելով բողոքագիր մը պատրաստած եւ յանձնած են Պէյրութի իտալական հիւպատոսին։

Իսկ Հալէպի իսլամները խանութները փակելով ժզկիթ հաւաքուեցան։ Զանազան ճառախօսներ, Իտալացիներու կողմէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ իսլամներուն վրայ գործադրուած խժդժութիւնները պատմելով մղեցին զրգռուած ամբոխը դէպի իտալական հիւպատոսարան, Մուսոլինիի կառավարութեան դէմ բողոքելու եւ թերեւս անոր հիւպատոսը անպատուելու նպատակով։

Կառավարութիւնը անհաճոյ միջադէպերուն առջեւը առնելու համար նախապէս զինուորական շղթայով մը շրջապատած էր հիւպատոսարանը։ Երբ ամբոխը ուզեց յարձակիլ անոր վրայ, զաւազանակիր ոստիկանները յաջողեցան ետ մղել զայն։

Այս ցոյցի սայթաքուէն յետոյ, իսլամ երեւելիները հաւմախմբուելով բողոքի հեռագիրներ ղրկեցին Ազգերու Դաշնակցութեան դիւանին եւ զանազան եւրոպական իսլամ երկիրներու կառավարութիւններուն ու կազմեցին յանձնախումբ մը հաւլածուած իսլամներու դատը պաշտպանելու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԱՐԱՏԸ ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԳՕՏԻ

Թուրք գործավարներու խորհուրդին որոշումով, Արարատը առաջին շրջանի արգիլուած գօտի յայտարարուած է։ Օրէնքին համաձայն, այս շրջանակին մէջ պատկան սպաներէն եւ զինուորներէն զատ ուրիշ ոչ ոք կրնայ մտնել. մտնողները իսկոյն դատարան կը յանձնուին եւ կը պատժուին։

Արարատի արգիլուած շրջանակը հետեւեալ սահմանը ունի։ — Արեւելքէն պարսկական սահմանը (Պորլանի ակը — Սուլթան Թոփու — Թոքիքէչփէ — Շիլքըշլըղը — Քարաթէչփէ — Տէմիրթէչփէ — Պուլաքպաշը — Եարըմգայա) գիծը եւ հարաւէն Սարըսու — Շէյխլի կէօլի, արեւելքէն եւ արեւմուտքէն Օկրոճ — Արկաճի գիծը (այս գիծը դուրս է) եւ հիւսիսէն Արկաճի — Թաշպուրուն — Հասանխան — Պաղքէօյ — Արթանլար — Կէօմէքլի — Պօրալան գիծը (այս գիծը դուրս է)։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԲԱՋՄԱԹԻՒ ՍՊԱՆԵԱԼ ԵՒ ՎԻՐԱՒՈՐ

Պաղտատէն Ապրիլ 24 Թուականով կը հաղորդեն Դահիրէի «Մուքաթթամ» Թերթին.—

Քրտական շարժումը լուրջ հանգամանք առած է Շէյխ Մահմուտի գլխաւորութեամբ, ու դարձած վտանգաւոր։ Պատերազմական նախարարը մեկնեցաւ Սիւլէյմանիէ, անձնապէս հսկելու համար զինուորական գործողութեանց, եւ ուսումնասիրելու կացութիւնը։

Ականատես մը կը տեղեկացնէ Թէ երկու օրուան մէջ Պաղտատ բերուած են վիրաւոր սպաներ եւ զինուորներ ու քիւրտ գերիներ, որոնց Թիւը հարիւրը կ'անցնի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Թուրքիոյ ընտրութիւններէն վերջ, յաջորդող դէպքերն ու դրուագները կ'ընթանան կրկնուող կատակերգութեան մը կանոնաւորութեամբ։ Այսպէս, նորընտիր Ազգ. Ծեծ Ժողովը իր առաջին նիստին մէջ իսկ, Թուրք հանրապետութեան նախագահ ընտրելէ վերջ, ընդունեց վարչապետ Ըսմէթ փաշայի եւ դահլիճին հրաժարականը, առանց որեւէ փոփոխութեան զայն կրկին հաստատելու համար իր առաքելութեան... վրայ։

Անկախներու տեղ խալխի թեկնածուներ

Վերջին ընտրութիւններու մէջ խալքը ձգած էր 30 աթոռ ընդդիմադիրներուն։ Կարգ մը վայրեր մերժեր էին անկախներու քուէ տալ, կ'երեւի աւելորդ նկատելով այդ աչքկապուքը։ Այս առթիւ, խալքը երեսփոխանական Թափուր աթոռներու համար ո եւ է Թեկնածու չէ որոշած։ Ազգ. ժողովի գումարումէն յետոյ տեղի պիտի ունենան անոնց ընտրութիւնները։

Ճիշդ չէ որ Թափուր աթոռներու համար անկախ կամ ընդդիմադիր երեսփոխաններ ցոյց պիտի տրուին։ Խալքի ընդհ. քարտուղարութիւնը այս մասին պիտի առնէ Պոլսոյ, Սամսունի եւ Թէքիրտաղի կեդրոններուն կարծիքը։ Այս վայրերու նոր Թեկնածուները որոշուած ատեն, նկատի պիտի առնուին Բ. կարգի ընտրողներուն կարծիքը եւ ժողովուրդին տրամադրութիւնը։ Կարգ մը Թեկնածուներու մասին ըսուածները ենթադրութիւններ են։

∴ Վերջին ընտրութեան միջոցին, Իզմիրէն անկախ երեսփոխան ընտրուած էր իթթիհատական շրջանի ներքին նախարար Խալիլ պէյ, որուն համար գրուեցաւ Թէ պիտի հրաժարի։ Այս առթիւ, «Սոն Փոսթա»ի Թղթակիցը Իզմիրի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցած է Խալիլ պէյի հետ որ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է.

— Այս լուրերը յօրիւրուած են կարգ մը կառավարական Թերթերու կողմէ, իրենց փափաքներուն համաձայն։ Հրաժարիլս խնդրոյ առարկայ չէ եղած մինչեւ այս վայրկեանը եւ ասկէ վերջ ալ չպիտի ըլլայ։ Իբր ազգին անկախ մէկ երեսփոխանը ժողով մտնելս ինծի համար պանծալի պարտականութիւն մը պիտի ըլլայ։ Բայց եւ այնպէս երեսփոխանութեան պաշտօնագիրս չեմ առած դեռ։ Պաշտօնագիրս առնելէ վերջ ժողովին մէջ բռնելիք դիրքս պիտի որոշուի։

Թուրքիոյ կեդրոնական դրամատունը

Թուրքիոյ կեդր. դրամատան հիմնադիրներու խորհուրդը նիստ գումարեց քննելու համար արձանագրութեանց արդիւնքը։ Արձանագրութեանց արդիւնքը կ'անցնի 14.5 միլիոն Թրք. ոսկիի գումարը։ Մնացորդը երաշխաւորուած է երկրագործական, կալուածական եւ գործառնութեանց դրամատուներու խմբակին կողմէ։

Կեդր. դրամատան դրամագլուխը որ 15 միլիոն ոսկի պիտի ըլլայ, այս կերպով լրացած կ'ըլլայ։ Օտար դրամ եւ դրամագլուխ մտցնելու խնդրանքները՝ զանազան դրամագլուխներու կողմէ, կ'անցնին արդէն օրէնքով նախատեսուած քանակին 62 առ հարիւրը։ Այդ հաստատութեանց արձանագրութիւնները 2 միլիոն 400,000էն պէտք տեսնուած է իջեցնել մէկուկէս միլիոնի։ Հիմնադիրները ձեռնարկեցին նախապատրաստական աշխատանքներու վարչական խորհուրդի գումարման համար։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱԲԳԷՆ ԵՊՍ.Ի ՕԾՈՒՄԸ

Սուրիոյ Ազգ. Ժամագումարը Հալէպի մէջ տեղի ունեցաւ ապրիլ 25ին, մասնակցութեամբ 36 պատգամաւորներու, որոնց 12ը կղերական։

Առաջին օրն իսկ, գաղտնի քուէարկութեամբ կատարուեցաւ կաթ. օծակիցի ընտրութիւնը, պատգամաւորներու 34 քուէով եւ մէկ ձեռնպահութեամբ ընտրուեցաւ կաթողիկոս ցանն կիլիկիոյ, կաթողիկոսական միակ թեկնածուն բարգէն եպիսկոպոս կիւլէսէրեան, իբր աթոռակից եւ յաջորդ Սահակ Բ. կաթողիկոսի։

«Ազդակ» կուտայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Բարգէն արքեպիս. խորապէս յուզուած կիլիկիոյ վտարանդի հայութեան ներկայացուցիչներուն կողմէ իրեն շնորհուած այս բացառիկ պատիւէն, շնորհակալութեան խօսքեր ուղղեց պատգամաւորներուն։ Ցետոյ ժողովականներու միջեւ տեղի ունեցաւ կարգ մը վիճաբանութիւններ վեհափառի ու աթոռակցին իրաւասութիւններու սահմաններուն վրայ լուսաբանութեան համար։ Օրինակ՝ պատգամաւոր մը ուզեց հասկնալ Թէ յետ այսու եկեղեցական պատարագներու ընթացքին, աթոռակ-

Շուսկ ապա պատրաստուեցաւ ընտրութեան հետեւեալ տեղեկագիրները, զոր ստորագրուեցաւ բոլոր պատգամաւորներու կողմէ։

«Այսօր, 1931 ապրիլ 25ին, Հալէպի Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցւոյ մէջ գումարուած Սուրիոյ, Լիբանանի եւ կիպրոսի Թեմական ժողովին մէջ, նախագահութեամբ Ն. Ս. Օծութիւն Տէր Տէր Սահակ Բ. կաթողիկոսի, 11 հոգեւորական եւ 24 աշխարհագրական պատուիրակներու կողմէ 34 քուէով, 1 սպիտակ քուէ, ընտրուեցաւ կաթ. մեծի տանն կիլիկիոյ, բարձրապատիւ Տէր Բարգէն արքեպիսկոպոս կիւլէսարեան յաթոռակցութիւն եւ ի յաջորդութիւն Ն. Ս. Օծութեան Տէր Տէր Սահակ Բ. կաթողիկոսի»։

Իսկ յաջորդ օրը ապրիլ 26ին հայ եւ օտար ծովածաւալ բազմութեան մը ներկայութեամբ եւ նախանձելի կանոնաւորութեամբ տեղի ունեցաւ Բարգէն եպիսկոպոսի կաթողիկոսական օծումը։ Պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ ներկայ գտնուեցան արարողութեանց։

«ՄԱՍԻՍ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ

Պուքրէշէն կը գրեն մեզի.— Կիրակի, 26 ապրիլ, Ազգ. վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ «Մասիս» նորակազմ հրատարակչական անանուն ընկերութեան հիմնադիր ժողովը։ Ժողովը քուէարկեց ընկերութեան կանոնագիրը, եւ ընտրեց ընկերութեան վարչական խորհուրդը՝ բաղկացած հետեւեալ անդամներէն.— Պ. Պ. վարդան Առաքելեան, Սարգիս Արարատեան, Յ. Աւետիքեան, Հ. Բանիկեան, Յարութիւն Դաստպարեան, Արշակ Թուլումպաճեան, Յովհ. Ղազարեան, Մմբատ Մատէոսեան, Վահէ Զուլճեան։ Հաշուքննիչ մարմնի անդամ ընտրուեցան Պ. Պ. Արտ. Թովմասեան, Գէորգ Քէօթանեան, Յակոբ Քիւչիւքեան։

ԵԼՏՍԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՆ

ՈՍՊԵՏԻ ԴԻՊՈՒԱԾԸ

Մ. Ս. — Ահա այդ հարցերի մասին խոսվել է մարդու հետ, որ ինքն էլ ներգրավված է եղել այդ գործերի մեջ։ Ասում է, որ Ոսպետի դիպուածը ինքն էլ լսել է ուրիշներից։ Ոսպետը եղել է Ղարաքիլիսայի գավառակի Ղարաքիլիսա գյուղի բնակիչ։ Ապրել է 1926թ. վերջերը։ Ոսպետը ունեցել է 30-40 հոգուց բաղկացած մի խումբ։ Նրանք ունեցել են մի քանի ձիեր, զենք։ Ոսպետը եղել է շատ ուժեղ մարդ։ Ասում են, որ նա կարողացել է մի ձեռքով բռնել ձիու ոտքերից մեկը և ետ քաշել։ Ոսպետը ունեցել է մի կին և երեք որդի։ Ոսպետի կինը եղել է շատ գեղեցիկ կին։ Ոսպետը ունեցել է մի ձի, որ ինքն էլ շատ է սիրել։ Ձին եղել է սպիտակ։ Ոսպետը ձիուն ասել է Ալի։ Ձին եղել է շատ արագավազ։ Ոսպետը ձիուն ասել է.— «Ալի, ես քեզ շատ եմ սիրում, ինչ որ ուզես, կանեմ, միայն թե ինձ չթողնես»

վաստակցն արեան եւ քրտան այս հաստուցո՞ւմն եղեւ ինձ»։

Ոչ, հայրենակիցներ. մեր պապրապետը անձնապէս ոչինչ վաստակեց բացի թշնառութիւնից, բայց վաստակեց հայ ժողովուրդը եւ մեր սերունդը։ Ու երջանիկ կը լինի Նազարբէկեանը, եթէ մեր վաստակը չկորցնենք։

Որո՞նք են այն գանձերը, որ նպաստրբէկեանը ժառանգով անցել թողած հայ ժողովրդին։

— Արշակունեաց, Բագրատունեաց, Ռուբինեանց հարստութեանց անկումէն վերջը. Հայաստան երկիրը եւ հայ ժողովուրդը թանձր մոխիրով էր ծածկուած։ Նրա լեզուն, գիտութիւնը, պատմութիւնը, առնականութիւնն ու ժարդկային զգացմունքները մոռացած էին, հայ անունը վայր հոմանիշ էր։ Բայց մի ժոխիրների տակից դուրս եկան նոր արծիւներ վէնետիկի մի Ալիշան, էջմիածնից մի Պալեան եւ հայ լեզուն պարզերեցին հայ ժողովուրդին։— Նրանք մեր առաջին առաքեալներն են։

Նրանց յետեւից դուրս եկան նաեւ ժոխիրների միջից, մի Արծրունեան, մի Ռաֆֆի, մի Գէորգեաշէնեան, մի Ահարոնեան, որոնք ներշնչեցին ազգային պատուի գիտակցութիւնը եւ հայկական պատմութեան ոգորութիւնը։

Նրանց յետեւից դուրս եկան քաղաքական կուսակցութիւնները եւ գործիչները մի Նորիգալեան, մի Քրիստափոր, մի Ռոստոմ, մի Զաւարեան, մի Մուրատ հնչակեան եւ ուրիշներ մի շարան հոյակապ հայամարդկանց եւ հերոսներ։ Նրանց աղատութեան սրանք իր երրորդ առաքեալներն էին։ Նազարբէկեան եւ ոչ մինը չէ նրանցից։ Նա եկաւ իր նոր առաքեալ ասելու հայութեան եւ գիտորականութեան։

— Մի լրումն ամենայնի անհրաժեշտ է Միացեալ Հայաստան, իսկ Հայաստանի համար անհրաժեշտ է հայ բանակ։

Ահա այս է հայրենակիցներ Հայոց ազարապետի կտակը։

ԱՊՐԻԼ 11 ՓԻԼԻՊԷԻ ՄԷՋ

ՓԻԼԻՊԷ, 28 ապրիլ (Սեփ. կոր.).— Տարիներ առաջ հանդիսաւոր ծանակատարութիւն կ'ունենայինք հոս։ Սուզը կը մխացնէր ամբողջ Մառցած, օր մը գոնէ, վէճն ու կռիւը, կուգայինք իրարու քով։ Ներկա երէկ էր, սակայն, հիւանդ, ուրիշ հով կը փչէ։ Հասակն առած դաս մը ունինք, որ չի բաժանուիր ցաւը։ Ներքնապէս, հոգւին, մեզ է, նոյնիսկ, օրուան յիշատակութիւն։ Բայց, արի չէ հրապարակէս ու ե՛ւ իր այդ «իմաստութիւն»ը, ինչպէս ինչպէս կ'ընէ անկախութեան տօնին առթիւ։

Պատուհանդերձ աւելի տոկուն են անոնք, որ կը նախընտրեն «երթալ ա՛յն ճամբէն, որ կը տանի հայրերուն ճերմակ ճաղերուն, վաստակաբեկ ոսկորներուն ու սերերուն կենդանի»...

Հոդ՝ Զոմը։ Հոս՝ մենք՝ երազէն որբացածներս ու հաւատքէն որպէզրուածներս։

Ու մտածումներով, հոգիով, նոյն իսկ զանգուածով հիւսուած այս գաղութին մէջ, 11-24 Ապրիլը նորէն տօնուեցաւ պատշաճ հանդիսաւորութեամբ։

Կիրակի, 26 ապրիլ, թաղակառուիւնը հոգեհանգիստ կատարել տուաւ գոհերու յիշատակին։ Երեց. Փէրտահճեան, մեր ժողովուրդին վիճակուած պատմական դերն ու դիրքը վեր առաւ, նոյնութեան եղբեր գտաւ անցեալին ու ներկային միջեւ, ծշգրիտ գնահատումն ըրաւ այն օրերու պայմաններուն, ու թելադրեց գործակցութիւն մը բոլո՛ր ճակատներուն վրայ, ֆիզիքական, հոգեկան ու մտաւոր բարձրացման մը տանելու համար հասակ նետող երիտասարդութիւնը ու բացառօրէն հայ մեծցնելու համար գայն։ Իրը այս անգամ եւս, քարոզէ մը աւելի իրատես վերլուծում մը եւ հայեցի շունչով արտայայտութիւն մըն էր։ Եկեղեցին «ասեղ ձգելու» տեղ չկար. 30-40 ծաղկեպսակ կար։

Կէսօրէ վերջ, Թրաքիեակի Եուենաքի սրահին մէջ հանդէս մը կազմակերպած էր «Պետօ Սէրիմճեան» ընթերցարանը։ Պ. Թ. Արզուման բացումը կատարեց, արագ բնորոշումը ընելով մեզի տրուած ծանր հարուածին։ Ցետոյ, բեմին եռեւէն մահերգ մը երգուեցաւ երգչախումբին կողմէ։ Եղան արտասանութիւններ՝ «Մեռելոցի Օր» (Սիամանթօ), «Թելադրը» եւ «Վերջին Աղօթքը» (Շ. Նաթալի), առաջինը՝ Օր. Արմ. Այվազեան, երկրորդը՝ Պ. Օ. Քէչեան, իսկ երրորդը՝ Պ. Ց. Պօյաճեանի կողմէ. մահերգ մը նուագուեցաւ (դաշնակ-ջութակ), որմէ վերջ Ա. Ահարոնեանի «Արցունքի Հովիտ»էն տեսիլ մը ներկայացուցին Օր. Հ. Սազդլըեան եւ Պ. Օ. Քէչեան։

Ցարգանքի այս բաժնէն յետոյ, բանախօսեց Փրակայի նախկին ուսանողներէն Պ. Հայկ Ասատրեան։ Ընկերը թելադրելով վանել բոլոր տխրունակ տրամադրութիւնները, մեր ողբերգութիւնը նկատեց մեր դարաւոր գոյութեան ընթացքին միշտ եւրեան եկող ու տեւող պարագայ մը։ Ցետոյ, մէկ առ մէկ, թուեց աշխարհագրական, երկրային, տնտեսական, հոգեբանական պատճառները, որոնք անխուսափելիօրէն ծնունդ պիտի տային նման ահաւոր վախճանի մը։ Անհրաժեշտ նկատեց յեղափոխականացնել ամբողջ հայ ժողովուրդը՝ ուժեղ թաթի մը տակ, ու յարատեւօրէն ինքնաներշնչել այն միտքը թէ մենք ի վիճակի ենք յաղթելու ու պիտի յաղթենք չարիքին։ Ու թելադրեց վրէժի զգացմունքը ստեղծագործումին մէջ։

Ս. Տ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅ

Ապրիլ 16ին Երեւանի Արուեստի Տան մէջ տեղի ունեցաւ երեկոյթ մը, որուն կը մասնակցէին պրոլետ գրողներ Ալազան, Ս. Վշտունի, Խնկո Ապեր, Ե. Խոճիկ, Տարօնցի եւ Պետական Երաժշտանոցի նուագախումբը։

Հանդէսը ունէր նաեւ պարի բաժին մը, եւ կատարուեցան հետեւեալ հայկական պարերը.— «Մշու խըռ», «Դէօնդ», «Վարնոսեան», «Աշուրմա», «Դերիկօ», «Կըռնկի» եւայլն։

ԻՆՉՊԻՍ ԿԸ ՁԱՄԲՈՐԴԵՆ ԲԵՌՆԵՐԸ

Հիմա Հայաստանի թերթերը ժլատ են։ Ալ չեն ներկայացներ «կեանքը ինչպէս որ է», այլ բանուորներուն կը հրամցնեն մեծատառ «լողունգ»ներ եւ անհասկնալի ճառեր։ Բարեբախտաբար երգիծաբան եղ. Խոճիկ իր փոքրիկ յօդուածներով կու տայ կեանքն ինչպէս որ է ղրախտային Հայաստանի մէջ։ Այսպէս կը պատմէ.

— Պառկած՝ «Խորհ. Հայաստան էի կարդում, երբ սենեակիս դուռը բախեցին։

«Մտէք»ի վրայ դուռը բացուեց եւ ներս մտաւ ծանօթներիցս մէկը։ «Բանկոպոլ»ի ճաշարանից մէկումն նրա սիրտը խառնուել էր, իրեն վատ էր զգացել ու իմ տունս մերձ լինելով՝ եկել էր ինձ մօտ հանգստանալու։

Խօսք չգտնելով նրան մխիթարելու, էլի պառկեցի ու շարունակեցի ընթերցումս։

Քիչ անց նա ձայն հանեց.

— Ինչի՞ մասին ես կարդում։

— Մեր տրանսպորտի մասին, այլանդակ փաստեր կան։

— Բարձր կարդա՛։

Անթիւ լողունգներ որպէս խոբարբեր, ի վերջոյ հասայ բովանդակութեան.

— Շոգեմեքենաները եթէ լեզու ունենային...։

Այստեղ յանկարծ վեր ցատկեց ծանօթս տեղից, աչքերը պեծին էին տալիս։ Վրդովուած վրայ էր եկել դէպի ինձ.

— Իսկ եթէ բեռները լեզու ունենային...։ Խայտառակութիւննե՛ր են տեղի ունենում մեր երկաթուղիներում, ֆենոմենալ արարքներ, այլանդակ իրողութիւններ։

Եւ շարունակեց.

— Սրանից մօտ 7-8 ամիս առաջ իմ ծանօթներից մեկնում է Լենինգրադ, իրերը շատ լինելու պատճառով մեծագոյն մասը մի մեծ կակ դարձրեց։ Լենինգրադ հասնելուն պէս, երբ ուզեց բեռները ստանալ, պատասխանեցին թէ չկայ դեռ 7 ամիս կրկնեց այդ «չկան»։ Հեռագիր, զրութիւն, երկերի ժողովածու կազմեց այդպէս։ — Դեռ չկայ։ Բեռները կորել էին։

Ծանօթուհիս գործով Ստեփանաւան է գնում 7 ամիս յետոյ։ Մէկը մօտենում է նրան եւ անդամատերը յաճնում։

— Ո՞րտեղից է ձեր ձեռքն ընկել։

— Նուկայում, ահա քանի օր է, ածուրդով իրեր են ծախում։

Վազում են շուկայ։

Բայց ասացէք, խնդրեմ, մեր մաքի ոչ-ճկունութի՞ւնը, հնարամտութեան անօգականութի՞ւնն է պատճառը, որ չենք կարողանում ըմբռնել թէ ի՞նչպէս, ո՛վ մեր երկաթուղու վարիչներ, էդ ի՞նչպէս Լենինգրադ ուղարկուղ բեռը 7 ամիս յետոյ Ստեփանաւան է ընկնում, էն էլ ածուրդով ծախուելու համար։ Բայց ինչո՞ւ Ստեփանաւան, եւ ոչ Ձլողան կամ Թայչարուխ։

Ո՞ւր մնացին «Խորհ. Հայաստան»ի պուչտուքները բարենորոգելու համար երկաթուղիները։

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գարնանային եղանակը սկսաւ Հայաստանի մէջ եւս։ Շինարարութեան մարթինները փետրուար ամիսէն ի վեր գործի ձեռնարկած են արդէն։ Դժբախտաբար շինութեան նիւթերը կը պակսին, այս պատճառով ալ պիտի դադրին աշխատանքները։ Այսպէս ոչ միայն պիտի կորսուին տարուան թանկագին ամիսները, այլ նաեւ բանուորները ըստ իրենց պայմանագրութեան պիտի պահանջեն իրենց օրավարձը, եթէ նոյնիսկ չաշխատին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փարիզի Հայ Բժշկական Միութիւնը կը շարունակէ իր պարբերական ժողովրդային դասախօսութիւնները։

Անցեալ Ուրբաթ երեկոյ Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, որ նեղ կու գար ներկայ ժողովուրդին, խօսեցաւ Տոքթ. Քօլօլեան։ Ընդհանուր տեսութեամբ մը պարզեց առողջապահութեան նշանակութիւնը, կարեւորութիւնը մանաւանդ մեր ժողովուրդին համար։ Ցետոյ պարզեց Բժշկ. Միութեան առողջապահական դասախօսութիւններուն ծրագիրը, որ առաջին տեղը կուտայ յղի կիներուն եւ մանուկներուն առողջապահութեան հարցին։ Այստեղ Տոքթ. Քօլօլեան խօսելով հայ կիներուն բեղնաւորութեան մասին, յայտնեց թէ Հայերը շատ արագ կը բազմանան, ընդհակառակն ցոյց տուաւ որ Ֆրանսայի մէջ մանուկներու ծնունդը միշտ նուազ է։ Ցետոյ բաղդատութիւն մը կատարեց զանազան երկիրներու միջեւ բնակչութեան աճման ու նուազման տեսակէտէն։

Այս ընդհանուր տեսութենէն առաջ, Տոքթ. Քօլօլեան յայտնեց թէ Հայաստանի Կարմիր Խաչին նախագահը Տոքթ. Դամասարական հեռագիրով մը կը ծանուցանէր վերջին երկրաշարժին աւերները։ Հայ Կարմիր Խաչի կողմէ, ինք հարցնելէ յետոյ թէ ի՛նչ բանով կարելի է օգտակար ըլլալ աղետեալներուն, կը խորհի առաջարկ դնել մեծ պարահանդէսմըսարքելու ի նպաստ Հայաստանի երկրաշարժէ աղետեալներուն։

Ցետոյ խօսեցաւ Տոքթ. Կ. Խանճեան նիւթ ունենալով «յղի կիներուն առողջապահութիւնը»։ Դասախօսը ներկայացուց այն պայմանները, որոնք անհրաժեշտ են յղի կիներուն, ոչ միայն առողջ մնալու համար, այլ նաեւ առողջ պահելու համար երախան որ աշխարհ պիտի գայ։ Ցետոյ անդրադարձաւ այն հիւանդութիւններուն մասին, որոնք կը ծագին յղութեան շրջանին։ Եւ իր դասախօսութիւնը վերջացուց ցոյց տալով նախազգուշական բոլոր միջոցները։

Դասախօսական այս հաւաքոյթը փակեց Տոքթ. Վ. Թորգոմեան, որ կը նախագահէր։

Ժողովուրդը արդէն ծանօթացած ըլլալով դասախօսութեանց այս շարքին, հետզհետէ աւելի խումն կը հաւաքուի լսելու համար բժիշկին խօսքը։ Թերեւս աւելի մեծ սրահի մը պէտք ըլլայ։

Այս դասախօսութիւնները պիտի շարունակուին ամէն ուրբաթ երեկոյ։

Ն.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԱՂԷՏԸ ԿՈՉ ԱՄԲՈՂՋ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Հայաստանի Պետական Կարմիր Խաչի Փարիզի Օգն. Մասնաճիւղը (Հայ Տիկնանց Միութիւն) Հայաստանի մէջ պատահած նոր եւ աղետալի երկրաշարժի մասին ստացաւ երկու խիստ տիպոդական հեռագիրներ, որոնց սրտաճմլիկ մանրամասնութիւնները հրատարակուած են «Ցառաջ»ի մէջ։

Փարիզի Օգն. Մասնաճիւղի Վարչութիւնը անմիջապէս ժողովի հրաւիրեց իր անդամները, ուսումնասիրելու համար այն անյետաձգելի միջոցները, որոնցմով կարելի է անմիջականօրէն օգնութեան հասնիլ երկրաշարժի ահաւոր աղետով մը կրկին դժբախտացած Հայաստան հայրենիքին, որ նոր մռայած էր Շիրակի երկրաշարժը։

Անյապաղ պիտի կազմակերպուի հանդէս մը կամ պարահանդէս մը, արդիւնքը փութացնելու մեր արիւնակից դժբախտ աղէտեալներուն։

Բայց հիմակուընէ ամէն Հայ կրնայ իր օգնութիւնը ղրկել մեզի, որքան ալ որ պզտիկ ըլլայ ան։ Դրամական օգնութիւնները ղրկել գանձապետ Պ. Ըրմենակ Համբարձումեանի, 53, Rue Montmartre Paris, իսկ իրեղէններ՝ հագուստ, ճերմակեղէն, կօշիկ, մեր հասցէին՝ 15, Rue Jean Goujon, Paris (8e).

Կը խնդրուի — որքան կարելի է — օգտագործելի իրեղէններ ղրկել, որովհետեւ նորոգութեան համար բնաւ ժամանակ չկայ։

Հայե՛ր, աղետը մեծ է, հետեւաբար պէտքն ալ շատ մեծ եւ ստիպողական. շուտ ըրէք ձեր օգնութիւնը եւ շատ ըրէք։

(Կնիք) Փարիզի Շ. Կ. Խաչի Օգն. Մասնաճիւղ

ԿՐ. ՎՏԱԲԵՆ

Սովետ կառավարութիւնը հրամայեց Ն. Բասեղին, որ թղթակիցն է «Նոյե | Ֆրէյէ Փրէսէ» թերթին, ձգել Մոսկուան եւ հեռանալ ռուսական հողէն։ Հրամանը որեւէ պատճառաբանութիւն ցոյց չի տար։ Ատարիոյ դեսպանը պիմում մը կատարեց արտաքին գործավարին մօտ, բայց անօգուտ։

Կը կարծուի թէ Բասեղ վարուած է անոր համար, որ խիստ յօդուած մը գրած էր իր թերթին մէջ Ռուսիոյ բանուորներուն տարապարհակ աշխատանքներուն մասին։ Շաբաթ մը առաջ հեռագրով մը «յետս կոչում» ըրաւ եւ հերքեց իր գրածը, առարկելով թէ իր քաղած տեղեկութիւնները սխալ էին։ Սակայն հերքումը համոզո՞ղ չէր այնքան, որքան փաստացի էր իր յօդուածը։

Անշուշտ ծանր ազդեցութիւն գործեց այդ յօդուածը, որ ռուս կառավարութիւնը չուզեց ներել այլ եւս։ Բասեղ կարեւոր հրապարակագիր մըն էր, եւ կը թղթակցէր երկու ուրիշ գերման թերթերու ալ, «Ցոյչէ Վոլքսվիրթէ» եւ «Պերլիներ Ցոեբսէն Քուրիեր»։

Մոսկուայի մէջ կ'ապրէին հինգ գերմանացի թղթակիցներ, վտարուած էին երկուքը, — Փ. Շէֆէր, «Պերլիներ Թակէպլաթ»ի թղթակիցը, Փրոֆ. Ահանկէն, հեռագրական գործակալութեան մը թղթակիցը։ Բասեղի վտարումով, Մոսկուայի մէջ կը մնան միայն երկու գերմանացի թղթակիցներ։

«Պերլիներ Թակէպլաթ» թերթը Օրագրողներու Միջազգային Դաշնակցութեան ներկայացնելով այս հարցը, կը խնդրէ պաշտպանել օտար թղթակիցներու դատը Ռուսիոյ մէջ։

ԿՈՄՈՒՆԻԶՄ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ

Երջանիկ Ռուսիոյ մէջ փիլիսոփայութիւնն ալ կարմիր ներկուած է։

Երկու փիլիսոփաներ, Միտին եւ Ֆիմրանսկի, իրենց փիլիսոփայական աշխատութիւններուն մէջ մեծարեցին իտէալիզմի նշաններ ցոյց տուած ըլլալով, Լենինիզմի եւ Մարքսիզմի վարդապետութեան վերաքննութիւնը պահանջած ըլլալով, յանդիմանուեցան կրած են, եւ փիլիսոփայական կաճառին 21 անդամներուն ընտրութեան ատեն ներս առնուած են նաեւ 4 ներկայացուցիչներ գործարաններու բջիջներէն։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԱԿՍԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՀԱՄԻՏԻ ԶԱՅՐՈՅԹԸ

Այդ պատճառաւ հրամայեց անկէ վերջ ոչ մէկ հայ ընդունիլ պետական պաշտօններու եւ եղածներն ալ պաշտօնանկ ընել։ Առկէ գատ, Համիտ վճռական հրահանգներ տուաւ Հայերու հետ ամէն յարաբերութիւն դադրեցնելու համար։

Սուլթանին այս հրամանին լուրջ գործադրութիւնը ապահովելու համար նոր հակակշիռ հաստատուեցաւ։

Այդ օրերուն պալատի ոսկերչութեան պետը Հայ մըն էր եւ այդ պատճառաւ Հայերը մեծ օգուտներ կը վայելէին։ Սուլթան Համիտ հայ ոսկերչներն ալ վռնտեց պալատէն։ Այս հրահանգները մնայն Պոլսոյ մէջ չգործադրուեցան, այլ բոլոր Միւթէսարըֆութիւններու եւ Գայմագամութեանց ղրկուեցաւ։

Այս որոշումները սարսեցուցին Հայերը։ Հայ ժողովուրդը տարիներ աշխատելով շահած առեւտրական ասպարէզէն, շահէն եւ կառավարական պաշտօններէն կը զրկուէր։ Հայերը շատ աշխատեցան այդ արգելքները արհամարհելով իրենց հին դիրքերը զրաւելու, շատ ազաչեցին ու պաղատեցան պանազան միջոցներով Սուլթանին դուռը խնդրեցին։ Սակայն Սուլթան Համիտ հայ ժողովուրդին եւ հայ յեղափոխականներուն օգնողներուն հանդէպ այնքան բարկացած եւ սիրտ կտրած էր որ, այդ ազաչանքներն ու խնդրանքները ոչ միայն օգուտ մը չունեցան, այլեւ այդ մասին մէջնորդութիւն կամ բարեխօսութիւն ընողներն անգամ պատիժ ենթարկուեցան եւ Սուլթանին աչքէն ինկան։

Հայ ժողովուրդը սարսափելի կացութեան մը մատնուած էր եւ երկրի բոլոր մասերուն մէջ աչքէ ինկած։ Օրէ օր աւելի կը սաստկանար հալածանքը։ Այս վիճակէն ազատելու համար Հայութիւնը, մէկ կողմէ Հայոց Պատրիարքը իսկ միւս կողմէ Արտաքին Նախարարութեան խորհրդականներ Արթին փաշա եւ Գաբրիէլ Նորատունկեան էֆէնտի երբեմն երբեմն պալատ կուգային եւ կը յայտնէին մեզի որ իրենք գրած են արտասահմանի հայ կոմիտէներու կեդրոններուն թէ Թուրքիոյ մէջ յեղափոխական գործունէութիւն կատարելը Հայ ժողովուրդի դժբախտութեան եւ փճացման պատճառ կ'ըլլայ։ Նմանապէս անոնք կ'աշխատէին մեզ համոզելու որ Թուրքիոյ եւ եւ մասնաւորաբար Պոլսոյ մէջ գտնուող Հայութիւնը շատ հակառակ է յեղափոխականներու գործունէութեան։

Այս կերպով Հայերը կ'աշխատէին Սուլթան Համիտի բարկութիւնը իջեցնել եւ վերագրաւել անոր վստահութիւնը։ Ամէնէն աւելի Հայ Պատրիարքն էր որ չատ պալատ կուգար եւ անվերջ դիմումներ կ'ընէր եւ Թագաւորին արեւշատութեան համար աղօթքներ կը կատարէր։

Երբ այս խնդրին մասին բարեխօսութիւն ընելու եւ Սուլթանին նեղրողամտութիւնը խնդրելու համար Արթին փաշան պալատ եկաւ, սկսաւ Եզիպտոս գտնուող Նուպար փաշայի եւ անոր տղուն՝ Պօղոս փաշայի մասին տեղեկութիւն տալ եւ զանոնք ներկայացնել իբրեւ զեկավարները Հայկական շարժման։ Արթին փաշա մեզի կը ցուցնէր ժընեւի կոմիտէին եւ Նուպար փաշային իր գրած նամակները, որով հանդարտութեան կը հրաւիրուէին անոնք։ Նուպար փաշա իրականութեան մէջ Հայկական շարժման ընդհանուր ղեկավարն էր Եւրոպայի մէջ։

Արթին փաշայի եւ Գաբրիէլ էֆէնտիի հետապնդած նպատակներուն ծանօթ ըլլալով, Սուլթան Համիտ մտիկ կ'ընէր անոնց բացատրութիւնները, սակայն իր քաղաքականութիւնը երբեք չէր փոխեր։

Թագաւորին պալատը եւ կամ անոր համակրանքն ու պաշտպանութիւնը, բախտ եւ ապագայի համար վճռական ազդեցութիւն մը ունենալով, հոն մտնող մարդիկ, եկեղեցւոյ ժամանակ բոլորովին փոխուած կ'ըլլային։ Բարեկամը բարեկամին թշնամին կ'ըլլար, թշնամին բարեկամ, հաւատարիմը անհաւատարիմ, անմեղը մեղաւոր։ Վերջապէս Թագաւորին հաճելի երեւալու համար ոչ մէկ միջոց կը խնայէին։

Ահա այսպէս էր Երլդըզի պալատը Սուլթան Ապտիւլ Համիտի օրով։

Հայերու ներում շնորհելու խնդրանքները հայկական շրջանակներէ վերջ սկսան նաեւ օտար դեսպանատուներուն կողմէ։ Հայերը Պոլսոյ եւ բոլոր գաւառներու մէջ զրկուած կը մնային ամէն իրաւունքէ։ Մանաւանդ անեսապէս շատ կը տուժէին, թուրք ժողովուրդը դադրած էր առեւտուր ընելէ Հայերու հետ եւ կառավարութիւնն ալ դժուարութիւններ ցոյց կուտար։

Բոլոր միջնորդութիւնները չկրցան Սուլթան Համիտի բարկութիւնը իջեցնել. մինչեւ վերջ ան Հայերու հանդէպ անոնց տուած խոստումները չգործադրեց։

Բազմաթիւ բարձր դիրք ունեցող Հայեր պաշտօնանկ եղան եւ Պատրիարքն ալ կորսնցուց իր ազդեցութիւնը։

Այս բոլորին հետ մէկտեղ սակայն, Համիտ շատ կը վախնար հայ կոմիտէներէն եւ շատ զգուշաւոր էր անկէ վերջ։

ԽՄԲ.— Այստեղ կը լրանայ Թահսին փաշայի յիշատակներուն հայկական մասը, եւ առ այժմ կ'ընդհատենք։ Երկրորդ մասը կը վերաբերի քաղաքական դէպքերու։

Փոխ-հաւատաձայնական խորհրդաժողովը

Փոքր-համաձայնական պետութեանց արտաքին նախարարներու տարեկան ժողովը, որ տեղի կ'ունենար Պուքէշի մէջ, վերջացաւ երկուշաբթի երեկոյ, մամուլին յանձնելով հետեւեալ զեկոյցը իր աշխատանքներուն մասին։

«4 Մայիսի իրենց նիստին մէջ, երեք երկիրներու պատուիրակները վիճեցան աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան ծրագրին մասին եւ զայն քննեցին տնտեսական, քաղաքական եւ իրաւական տեսակէտով։

«Նոյպէս մանրամասն խորհրդակցութեան ենթարկեցին ֆրանսական կառավարութեանկողմէ իրենց հաղորդուած առաջարկները, ինչպէս նաեւ տնտեսական հարցը իր ամբողջ ծաւալով։ Կարծիքներու փոխանակութիւնը յանգեցաւ միաձայն որոշումներու։

«Երեք կառավարութիւնները հաստատեցին իրենց տեսակէտներու կատարեալ նոյնութիւնը քննուած բոլոր հարցերուն մասին, եւ որոշեցին այս առթիւ ընդգրկել միօրինակ ուղղութիւն մը Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին, համաւրոպական յանձնախումբին յառաջիկայ բանակցութեանց, եւ շահագրգռուած պետութեանց միջեւ, հաւանական ուրիշ բանակցութեանց ընթացքին։

«Գալով երկրագործական տագնապին, երեք պետութեանց պատուիրակները համամիտ գտնուեցան ի նպաստ երկրագործական արտադրութեանց նախընտրական դրութեան անմիջական կիրարկումին եւ ուրիշ առաջարկներու արագ քննութեան։

«Երեք նախարարները իրենց ընթացքը ճշդեցին զինաթափութեան խորհրդաժողովին եւ անոր պատրաստութեան վերաբերեալ հարցերու մասին։

Լրտեսութիւնը Ֆրանսայի մէջ

Գրեր էինք թէ՝ ֆրանսական գաղտնի ոստիկանութիւնը երկար հետապնդումներէ վերջ, յաջողեր էր ապրիլ 29ին ձերբակալել վտանգաւոր լրտես մը, որ մասնաւորաբար կը հետաքրքրուէր Ֆրանսայի բանակին ու պաշտպանութեան վերաբերեալ գաղտնիքներով։ Այս ժարդուն ինքնութիւնը տակաւին կարելի չէ եղած ճշդել սակայն։ կը կոչուի պարագային համեմատ Փօլ, Պուասոնէ, Միւրայլ, Ալպարէ կամ Ալպարա։ Մաքուր ֆրանսերէն կը խօսի, կ'ըսէ թէ Զուիցերիացի է։ Սակայն կը կարծուի թէ ծագումով ռուս է եւ զարգացած մարդու մը տպաւորութիւնը կը ձգէ։ Այսուհանդերձ բուն անունը կը ծածկէ։ կը պնդէ թէ Ֆրանսա եկած էր վէպի մը նիւթերը հաւաքելու համար, թէ վէպը սկսած է արդէն, բայց ձեռագիրները ձգած է Գերմանիա։ Միայն ճշդիւ չի յիշեր ո՛ւր, որո՛ւ քով։

Կատարեալ առեղծուած մը այս մարդը։ կը պնդէ նոյնպէս թէ, զուիցերիացի է։ Ծնած է Զուիցերիա, ուր ամուսնացած է նաեւ։ Սակայն, ո՛չ ծննդավայրը կը յայտնէ, ո՛չ ալ որեւէ թուական։

Եւ սակայն, իր դէմ կան լրտեսութեան զօրաւոր փաստեր։ Իր դէմ վկայած է Մարսիլիոյ համալսարանի բջիջին քարտուղարը, որուն յանձնած էր հարցարան մը Ֆրանսայի պաշտպանութեան վերաբերեալ։ Բայց համալսարանի քարտուղարը կը յայտնէ թէ, զղջալով եւ հայրենիքը գերագասելով կուսակցութեան, հարցարանը յանձնեց ոստիկանութեան։

Հարցաքննիչ դատաւորին ձեռքերը տակաւին որեւէ արդիւնք չեն տուած, առեղծուածը լուծելու մասին։

Անգլուսը եւ Բ. Միջազգային

Ընկերվարական Բ. Միջազգայինի Դիւանը զբաղելով աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան ծրագրով, եկած է հետեւեալ եզրակացութեան, զոր ամփոփած է զեկոյցով մը.— Ընկերվարական Բ. Միջազգայինի Դիւանը «հաստատեց թէ շահագրգռուած երկիրներու ընկերվարական կուսակցութիւնները համաձայն են շարունակելու իրենց ճիգերը՝ ի շահ միջազգային խաղաղութեան՝ պատրաստելու համար վէճերու լուծում մը, որ համապատասխան ըլլայ բանուոր դասակարգի շահերուն եւ շահագրգռուած բոլոր երկիրներու արժանապատուութեան։

«Միջազգայինը պիտի չանայվէճէն իսկ բխեցնել Եւրոպայի տնտեսական քաղաքականութեան ուղղում մը, որ թոյլ տայ մաքսատուրքերու նուազում մը եւ վերջնելու՝ միջազգային փոխանակութիւնները խափանող արգելքները։

«Ա՛ւ այս, կուսակցութիւնները պիտի ձեռնարկեն տեւական հաղորդակցութեան մէջ եւ Դիւանը կրկին պիտի հաւաքուի մօտ ատենէն, շարունակելու համար հարցին քննութիւնը»։

Գաղթային ցուցահանդէսը

Փարիզի մէջ կազմակերպուած գաղթային մեծ ցուցահանդէսի բացումը երէկ կատարուեցաւ հանրապետութեան նախագահին Պ. կասթոն Տումէրկի կողմէ, մեծ շուքով։

Ժամը 2.30ին կէսօրէ վերջ, ցուցահանդէսի ընդհ. վարիչը մարաջախտ Լիոթէի գնաց Շան գ'Էլիզէի պալատը, հանրապետութեան նախագահը առաջնորդելու համար ցուցահանդէսի վայրը, Վէնսէն։

Բացումը կատարուեցաւ ժամը 3ին, որմէ 10 վայրկեան վերջ, հասաւ նաեւ Աննամի կայսրը։ Նախագահը յետոյ գնաց գաղթավայրերու մնայուն թանգարանը։

Այսօրուընէ սկսեալ, ցուցահանդէսը բաց է հանրութեան առջեւ ժամը 10էն մինչեւ երեկոյեան 8։ Մայիս 14էն անդին, բաց պիտի մնայ աւելի ուշ ատէն։ Ցուցահանդէսի պիտի տեւէ մինչեւ հոկտեմբեր։

Բազմաթիւ են այն օտարականները որոնք պատրաստուած են այցելելու ցուցահանդէսը։ 150 հազարի չափ Չեխոսլովաքներ արդէն հասած են Փարիզ։

Աշխարհի ամէն կողմերէն, հազարաւոր մեկնումներ կը ծանուցանեն գործակալութիւնները։

ԱՄԷՆՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՐՁՈՒ Է *յարկաբաժին մը երեք սենեակ, խոհանոց և ամէն յարմարութիւններով,* Rue Lafayette*ի վրայ։*

Դիմել՝ Պ. Հ. Աբէլեանի, 226 Rue Lafayette, Métro՝ Louis-Blanc.

8, RUE CHATEAUDUNի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ԱՊՐԻԼ 11)24Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ
Մասնակցութեամբ տեղւոյն ազգային կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու։ Այս կիրակի ժամը 2.30ին Salle Patinի *մէջ,* 114 Grand'Rue Chaville.

կը նախագահէ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆ
կը խօսին՝ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ, ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ, եւ ՎԱՀՐԻՀ ԿԷՕՔՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Առնել *1 թիւ հանր. իջնել* Ancienne Mairie de Chaville

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Անիլ-ի Զէյթուն կոմիտէի վիճաբանական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին, 142 Rue du Menil *կամ* 1 rue de Metz. *Անդէպ կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն ու համակիրները։*

Պիլվիլի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընկերական վիճաբանական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին 131 Fbg. du Temple. *Նիւթ՝ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը եւ հայ ազատագրութիւնը։*

Իսի լէ-Մոիլինօ-Պիլեանքուր վառարան խումբի ժողովը վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԳԱԻԱՌ

Մարսէյլի Պատ. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

Մարսէյլի Բարձր Հայքի Երիտասարդաց Միութիւնը կը ծանուցանէ հայ հասարակութեան թէ իր գրադարանը փոխադրուած է 41 թիւ Պէրնար տը Պուա, Ալիս ճաշարանի ներքնասրահին մէջ։ Գրադարանը բացէ Հինգշաբթի իրիկունները ժամը 7-11 եւ Կիրակի առաւօտները ժամը 9-12։

Զ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի վահագն Գրադարանին գասախօսութիւնը այսօր հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ։ Կը խօսի Պ. Ներսէս Օհանեան։ Դասախօսութենէն յետոյ մէկ ժամ սինէմա։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՌՈՍՏՈՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

131 Fbg. du Temple
Մէթրօ՝ Belleville

Բաց է Երեքշաբթի երեկոները ժամը 8.30—10։ Գրադարանը ճոխացած է ծանօթ հեղինակներու թատերական, վիպական, առողջապահական եւ գիտական արժէքաւոր գիրքերով։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Շ. Կ. Խաչի, Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Փարիզի Հայ Բժշկական Միութեան կողմէ կազմակերպուած Salle des Sociétés Savantesի մէջ, 28 Rue Serpente, Paris (6).

Վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle G-ի մէջ։

Նիւթ Ա. Նորածիններու առողջապահութիւնը. կը խօսի՝ Տօքթ. Տիրաց։

Նիւթ Բ. Մանուկներու առողջապահութիւնն ու սննդառութիւնը. կը խօսի՝ Տօքթ. Ս. Սօղաք։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Տէսին, Մ. Գ.— կը բաւէ դրկել միայն թիւերը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Քավէյհօն, վ. Մ.— 35։
Սէնթ Արնօ, Գ. Ն.— 70։
Սէնթ Մարթ, Ս. Զ.— 35։
Փաւթիէ, Շ. Մ.— 35։
Մարսէյլ, վ. Թ.— 100։
Հիրնա, Գ. Գ.— 250։
Պէլֆոռ, Ս. Ա.— 38։
Մարսէյլ, Ս. Ա.— 140։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւճեան կամ Տէր-Տէրեան որ 1916ին տեղահանութեան ժիջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

Շավիլի *մէջ վարձու է գեղեցիկ սենեակ մը* St. Lazare *կայարանին եւ թրամուէյի մօտիկ։ Դիմել* 6 Bld. de la République. *3րդ յարկ ձախ կողմի դուռ։*

EMPIRE Միգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12։*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդթ. տարրալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒՌ
25 ՌԻԻ ՏՕՄԻՆԻՔԷՆ, 25

Երկար ատենէ ի վեր հայկական թաղամասին մէջ հայ փուռի մը հրամայական անհրաժեշտութիւնը վերջապէս իրականացած է։

Վերջին սիստեմով օժտուած այս փուռը (four à vapeur) իր տեսակին մէջ առաջինը ըլլալով կ'արժէ անգամ մը այցելել, կը պատրաստէ ամէն տեսակի արեւելեան եւ եւրոպական հացեր։

Փուռը ունի երեք յարկեր, որոնցմէ մին մասնաւորապէս յատկացուած է մեր յաճախորդներուն, առաւօտեան իրիկուն, եփելու հաւար իրենց խմորեղէնները, խորոված-ները, եւայլն։

Այսօր բացման առթիւ մեր յարգելի յաճախորդներուն ձրի պիտի բաժնուին *պրիօշներ, քրուասաններ* եւայլն.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱԶԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՋԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ
28 Ave. de l'Opéra, Paris (2) *մէթրօ* Opéra
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրերը 10—12
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ։ Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նաթիւրալիզասիոն։

Phonos & Disques
Columbia
Agence exclusive
POLYDOR
REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-35

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր ուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր. Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆօնօները (Ֆոնօ խաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maîtreի Courant continuն, *գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մեր գիները ետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան*

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութեան
Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50. (Կէսօրէ առ մինիմայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղաանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յոտնմրագոյն եւ ուլտրաթէնեան դարմանում (radiothérapie profonde) նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժում բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բաղմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ բոլոր ազդակները են։

Թոքախտաւորներու համարpneumothoraxի գործողութիւն։ Հակածախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարեալ անվտանգ)։

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, էլեդրական եւ ֆիզիոյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ բային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ զեղչ։
Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։
Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութիւններու կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—
Métro: La Fourche եւ Brochant. Autobus H. R. R
Tramway 39, 40, 42, 5։

ՍԱՊՈՒՆՋԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՐԱՐԱՏ

39 Rue de Trévise, Paris (9), *մէթրօ՝* Cadet. Tél. Prov. 05
Ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններու փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ վաճառում։

Յաճախորդներու փափաքին գոհացում տալու համար մենք խնամքով սկսած ենք պատրաստել ամենավերջին սիստեմ գերմանական մեքենայով անարատ եւ թարմ սուրճ։

Ապրանքներուն ամենալաւը՝ անմրցելի գիներով։

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
8
ՄԱՅԻՍ
1931

8 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1564 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՐԻՇ ՊԱԿԱՍՆԵՐ ԵՒ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

Երէկ բացատրեցինք Թէ ո՛րքան կենսական կարեւորութիւն ունի մեզի համար՝ գաղթականներու տեղաւորումը Սուրիա — Լիբանանի եւ Միջագետքի մէջ։ Եւ պարզեցինք պ. Գ. Կիւլպէնկեանի օտարոտի դիրքը՝ այս ծրագրին հանդէպ, որ ոչ վէճ կը վերցնէ, ոչ ալ աղմուկ։

Ինչպէս ուրիշ մեծահարուստներ, «Բարի Գալուստ»ն ալ այս հարցին վրայ կը նայի հարեւանցի։ Լաւագոյն պարագային՝ ամերիկեան ակնոցով։ Մինչդեռ պիտի շահագրգռուէր նոյն իսկ առեւտրական տեսակէտով, Թէեւ մենք յաւակնութիւն չունինք իրեն խելք սորվեցնելու այս գետնին վրայ։

Աւելի քան հարիւր տարի առաջ, Պոլսոյ մէջ, Գաղէզ ամիրա մը յիշատակելի գործ կատարեց, իր անունը կապելով Լիւանդանոցի մը, որ մինչեւ այսօր կը տեւէ։

Մինչեւ այսօր ունինք հաստատութիւններ, հիմնուած՝ այս կամ այն ուղղութեամբ։ Պ. Կիւլպէնկեանի դասակարգին ամէնէն պահպանողական եւ ազնուապետական տիպարը, հանգուցեալ Պողոս Նուպար փաշան, ողջութեանը հիմնեց մէկէ աւելի գնահատելի գործեր։ Եւ եթէ ունենար աւելի պայծառ շրջապատ, անշուշտ ի զուր չպիտի վատնուէին շատ մը միլիոններ ալ։

Ո՞ւր է այն խոշոր գործը որ պիտի արդարացնէր միլիոնատէր Կիւլպէնկեանին հոչակը, խելքը կամ խիղճը։

Իրրեւ «ազգօգուտ» գործ, կը յիշեն Լոնտոնի եկեղեցին։ 25.30,000 ստերլին՝ տարին երկու անգամ պատարագ ընելու համար։ Ամուլ շքեղութիւն մը, որ հազիւ երեսուն հոգի կրնայ ամփոփել ամէնէն հանդիսաւոր օրերուն ալ։ Մինչդեռ կարելի էր տեւական ձեռնարկի մը հիմը դնել այդ գումարով, Հայաստանի կամ գաղութներու մէջ, իսկ պատարագի համար վարձել որեւէ անգլիական եկեղեցի։ Նոյնիսկ ձրի։

Կը յիշեն, զարձեալ, իր նուէրը Դուրեան Մատենադարանին, Վիեննացիներուն եւ Վենետիկցիներուն։

Կը կարծենք Թէ ամէնէն առաջ «բարի Գալուստը» ինք պիտի կարմրէր, եթէ անողնայար գպիրներ եւ փարիսեցիներ ուզէին իր կարողութեան եւ հասկացողութեան համապատասխան գործեր ներկայացնել այդ ոլորակցութիւնները։

Եւ տակաւին գիտենք որ Պ. Կիւլպէնկեանը, բաւական չհամարձակով Լոնտոնի շքեղ պալատը, հատ մըն ալ այստեղ, Փարիզի մէջ, Եէնայի հրապարակին վրայ կանգնած է։ Եւ, ինչպէս կը հաւաստեն իրազեկները, մինչեւ հիմա, 6-7 տարուան ընթացքին, անոր վրայ ծախսած է 30-40 միլիոն ֆրանք։

Որո՞ւ համար այս իշխանավայելչերճանքը։ Սա ցիրուցան ժողովուրդի ո՞ր բարիքին համար։

Հարուստի քմահաճո՞յք։ Եթէ Պ. Կիւլպէնկեանը այն է ինչ որ կը փորձեն ներկայացնել, նախ ինքն իրեն չպիտի ներէր այդպիսի քմահաճոյք։ Սովորական, վերջէն տեսած հարուստի քմայք։ Այն ալ՝ վաթսուն տարեկանէն յետոյ։ Կամ անոր արժէքին առնուազն երկու անգամն ալ պիտի յատկացնէր այս ժողովուրդի անմիջական, իրական պահանջներուն։

Ահաւասիկ երեք տարի է որ կսկծալի կանչեր կ'արձակուին Տէր Զօրի անապատէն, ի խնդիր դպրոցի։ Աւելի քան վաթսուն հազար նահատակներու այդ գերեզմաններուն մէջ, մարդիկ բոյն մը շիներ են, եւ հարիւրէ աւելի աշակերտներ կը դասաւիարակեն վարձու սենեակներու մէջ։ Չունին դպրոց, որովհետեւ չունին քառասուն հազար ֆրանք։ Չկրցան ճարել, նոյն ինքն Գ. Կիւլպէնկեանին ալ դիմելով։

«Բարի Գալուստը ունի շատ մը մտերիմ գործակալներ։ Հաւատարիմ աչքեր։

Անշուշտ անոնք տեսած ու պատմած են Պուլկարիոյ, Յունաստանի եւ Սուրիոյ դպրոցական շէնքերուն վիճակը։ Ախոռներ, մթերանոցներ, տաղաւարներ, թիթեղով, գինկով, տախտակի եւ լաթի կտորներով յարմարցուած տանջարաններ, ուր անասուններն անգամ պիտի բմբռնտանային։

Ահա՛ անասելի թշուառութիւնը Մակեդոնիոյ որբերուն։ 7-800 կորիճ տղաք, — վերջին մնացորդները՝ իրենց ջարդուփշուր ընտանիքներուն։ Արհեստ ունին, օրը քսան ժամ աշխատելու վարժութիւն ունին, — և սակայն անօթի են։ Անօթի՝ բառին տարրական իմաստով։

Եթէ Պ. Գ. կիւլպէնկեանն ալ պիտի անճրկէր այս տղոց գոնէ 4 — 500ը տեղափոխելու, ագարակի մը կամ արհեստանոցի մը կապելու համար, հապա ո՞ր քարին զարնէն իրենց գլուխը։

Ահա Պրնեէն — ժրնեւի կրթական հաստատութիւնը։ Իսկական «Հայաստան» — տարեկան մէկ միլիոն ֆր. ֆրանք բացով։ Եւ փակուելու վտանգին տակ։

Ահա լեղապատառ ճիչ մը Պուլկարիայէն։

Աւելի քան երկու հարիւր աշխատաւորներ կ'աղաղակեն հասքովս քաղաքէն.

— «Աշխատիլ կ'ուզենք, գործ չկայ, շաց կ'ուզենք, ձար չկայ, անօթի ենք բոլորս ալ»։

Եւ ա՛լ՝ միայն մէկ տեղէ։ Երբեմն բախտաւոր համարուած քաղաքէ մը...

Տագնապներ եւ պահանջներ, որ իրար կը հրմշտկեն։ Որոնց հանդէպ տխուր հեգնութիւններ են Բարեգործականի «յաւելեալ եւ ճոխացեալ» զեկոյցները։

Եթէ ուշադրութենէ վրիպած են այս պակասներն ու պահանջները — կը նշանակէ Թէ Պ. Կիւլպէնկեան Հրատ ժողովրդականէն կուգայ։

Շ.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Թրքական «Ագշամ» Թերթը հետեւեալ լուրը հաղորդած էր կրօնական համայնքներու մասին։ Լուրը սակայն կը հերքուի էնկիւրիէն տրուած ուրիշ տեղեկութեամբ։

Կարգ մը հաստատութիւններ կան որոնք մնացած են այնպիսի վիճակի մը մէջ որ անտեսումն է կատարելապէս աշխարհիկ պետութեան մը սկզբունքներուն։ Ձրօյցի մը համաձայն, որ պէտք է առաջիկայ վերապահութեամբ ընդունուի հաստատուած չըլլալով շահագրգռուող պաշտօնատուներու կողմէ, այս հաստատութեանց կառավարութեան հետ ունեցած աւանդական կապերուն վերջ պիտի տրուի և անոնց վերաբերեալ գործողութիւններն ու ձեւակերպութիւնները (մէրասիմ) . ամբողջովին համայնքներուն պիտի յանձնուին։

**** «Փօլիթիքա», որ աւելի ուշ կը հրատարակուի, այս լուրի մասիններն օրն իսկ հեռաձայնով կը հարցնէ էնկիւրիի իր Թղթակցին եւ հետեւեալ պատասխանը կը ստանայ։*

Չիմ չունիայդ զրոյցը։ Ոչ կառավարական, ոչ ալ ուրիշ շրջանակներու մէջ խօսք չէ անցած այդ հարցի մասին։

Արդէն, մէջտեղը ո՛չ այդ տեսակ կացութիւն մը կայ, ոչ ալ տիպողական բարեկարգումի անհրաժեշտութիւն։ Կրօնական գործերու տնօրէն Րիֆաթ էֆ. Յունիսին հանդստեան պիտի կոչուի, պաշտօնավարութեան օրինական շրջանը լրացուցած ըլլալով։ Բայց եւ այնպէս, նկատի առնելով Րիֆաթ էֆէնտիին բարձր կարողութիւնը, հիմակուընէ որոշուած է զայն պահել նոյն հաստատութեան մէջ, իբրեւ մասնաւոր ծառայող։

ՓՐՈՖ. ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Խորհ. Հայաստանի մէջ (26 ապրիլ) կը կարդանք մահը փրոֆ. Արզումանեանի, որ մէկն էր Երեւանի Բժշկական վարժարանի կարող դասախօսներէն։

Փրոֆ. Անդրէաս Յովսէփ Արզումանեան ծնած է Ղարաբաղի Թաղավարդ գիւղին մէջ 1876ին։ Նախնական կրթութիւնը կը ստանայ Շուշիի Թեմական ղեպրոցին մէջ, յետոյ կը մեկնի Մոսկուա։ 1892ին կը մտնէ Լազարեան Ճեմարան, զոր կ'աւարտէ 1898ին եւ կը մտնէ Մոսկուայի Բժշկական հաստատութիւնը։ 1903ին բժիշկ է արձակուած։

1904-1906ին իբրեւ բժիշկ կը մասնակցի ռուսեւճափոնական պատերազմին։ Յետոյ 5 տարի կը պաշտօնավարէ Մոսկուայի Ղազային մահճանոցին (քլինիք) մէջ։

1911ին աւագ բժիշկ կը կարգուի Տոքթ. Պաստովսկիի հոգեբուժական հիւանդանոցին։

1919-1923 խեղափոխական բանակին մէջ։ Յետոյ ազատ բժիշկ Դնեպրոպիտրովսկիի մէջ։ 1926ին կը հրաւիրուի Հայաստան, եւ դասախօս կը կարգուի Երեւանի Բժշկական վարժարանին Ղազային եւ հոգեկան հիւանդութեանց բաժնին, որուն կազմող մասնագէտներէն մէկն է։

Մասնաւորապէս զբաղած է վիրային Ջլախտերու (nevrose traumatique), ճակատենդին եւ Ղազային հիւանդութեանց յարաբերութիւններուն հարցը։

Մահը յանկարծական տեղի ունեցած է, որովհետեւ մահուընէ քանի մը ժամ առաջ, տակաւին հիւանդ կը քննէր։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՆԵՂԸ ՄՆԱՑԱԾ Է

Քէրքիւքէն կը հաղորդեն «Սոն Փոսթա»ի.— Քիւրտերուն եւ Իրաքի կառավարութեան միջեւ պայքարը իր ամբողջ սաստկութեամբ կը շարունակուի։ Այս պատճառով, Իրաքի կառավարութիւնը տեւականօրէն զինուոր կը ղրկէ Սիւլէյմանիէի շրջանը։

Ուշագրաւ է այն պարագան Թէ հակառակ անոր որ Քիւրտերուն գլուխը գտնուող Շէյխ Մահմուտ քանի մը անգամ նեղը մնաց, Անգլիացիներու զինուորական շարժումը ձախողեցուց եւ Իրաքի կառավարութիւնը նեղ կացութեան մատնեց։ Իրաքի կառավարութիւնը Շէյխ Մահմուտի դէմ կատարուած շարժումներուն համար 250 հազար Թրքական ոսկի դրամ ծախսած է։

Ապստամբներուն դէմ կատարուած շարժման մասին Իրաքի կառավարութեան պաշտօնական զեկոյցը հետեւեալը կ'ըսէ. «Ավպարիք գիւղին մօտերը, Շէյխ Մահմուտի հետ կատարուած ընդհարումի մը միջոցին, հեծելազօրքի գունդէն սպայ մը եւ 4 զինուոր սպաննուած ու սպայ մը եւ 14 զինուոր ալ վիրաւորուած են։ Շէյխ Մահմուտի վնասին չափը ասկէ շատ աւելի է, միայն Ավպարիք գիւղին մէջ ըմբոստներէն 10 սպանեալ գտնուած են։ Շէյխ Մահմուտ եւ իր խումբը, այս հարուածը ուտելէ վերջ, բոլորովին քայքայուած վիճակով մը հիւս. արեւելեան ուղղութեամբ փախած են»։

ՊԱՂՏԱՏ.— Սահմանին վրայ, Հավրման լեռները ապաստանած Շէյխ Մահմուտի ուժերուն եւ Իրաքի զինուորներուն միջեւ արիւնոտ ընդհարում մը տեղի ունեցած է։ Ապստամբները 20 սպանեալ Թողլով դէպի պարսիկ սահմանները քշուած են։

Միւս կողմէ, հասկցուած է որ Պարսկաստանի եւ Իրաքի ուժերը պիտի միանան այս օրերուն եւ միասնաբար միջոցներ ձեռք պիտի առնեն ապստամբ Քիւրտերը բնաջնջելու համար։

ՄՈՒՍՈՒԼ.— Հակառակ անոր որ Իրաքի կառավարութեան ամբողջ բանակը եւ հեծեալ ու հետիոտն ոստիկանութիւնը քրտական շրջանակը պաշարած են, Շէյխ Մահմուտի ուժերը ամէն օր յարձակում կը գործեն զին. պահականոցներու վրայ։ Ապստամբներու այս ընթացքը խիստ գաղտնի կը պահէ կառավարութիւնը, որպէսզի հանրային կարծիքին վրայ յոռի ազդեցութիւն մը առաջ չգայ։

Քէրքիւքի եւ Սիւլէյմանիէի շրջանակներուն միջեւ գրտնուած կիլ գիւղին մէջ, Շէյխ Մահմուտի հրոսախումբերուն և կառավարութեան զինուորներուն միջեւ կատարուած ընդհարումին մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները առնուած են.

Տասանորդ եւ ոչխարի տուրք հաւաքելու համար, Շէյխ Մահմուտ Կիլի շրջանակի գիւղերը գացած էր 500 հոգինոց ուժով մը։ Սիւլէյմանիէէն եւ Քէրքիւքէն զինուորական եւ ոստիկանական ուժ մը ղրկուած է Շէյխին վրայ ու արիւնոտ ընդհարում մը տեղի ունեցած է։ Ընդհարումին մէջ, Իրաքի կողմէն սպայ մը եւ ինը զինուորներ սպաննուած եւ 17 զինուոր ալ վիրաւորուած են։ Քիւրտերէն ալ 9 հոգի սպաննուած եւ վիրաւորուած են։ Քիւրտերը պարտուած են Թէեւ, բայց դարձեալ կռուի մտնելու համար Շէյխ Մահմուտի հետ միացին Զէնկինէի քիւրտ ցեղերուն մօտ անցած են։

ԲԻԻՐՏԵՐՈՒՆ ԴՈՐԾԱԿԻՑ ՊԵՏ ՄԸ ԲՌՆՈՒԵՑԱՒ

Թրքական աղբիւրէ կը հաղորդուի Թէ Էրզրումի մէջ ձերբակալուած է նշանաւոր ապստամբապետ Շէվգը որ Արեւելեան Նահանգներուն մէջ շահատակութիւններ կատարած է։ Միայն ինքն իր ձեռքով 14-15 հոգի սպաննած է։ Ակէ գատ Շէվգը իր արբանեակները հաւաքած է Արարատի շարժումի միջոցին եւ բանակին վրայ յարձակած է բազմաթիւ անգամներ։ Շէվգըի եղբայրը՝ Թաքօ ալ, որ նոյնպէս նշանաւոր է, ընդհարումին մէջ սպաննուած է։

Շէվգը իր կողոպուտներուն համար ասկէ առաջ քանի մը անգամ բանտարկուած, մահուան դատապարտուած եւ ներումի արժանանալով բանտարկութենէն ազատուած է։ Ակէ վերջ, սակայն, Վարդոյի ժողովրդի ոտքերը չորս Մշեցիներ սպաննածէր։

Անցեալ տարի, երբ Թրքական բանակը Զէյլանի եւ Արաբատի շարժումները զսպելով զբաղած էր, Շէվգը գլուխը անցած էր Ալիճան հրոսախումբին որ տարբեր ուղղութեամբ գրգռութիւն մը հանելու կը ձեռնարկէր։ Ասկէ վերջ, Շէվգը քանի մը անգամ ընդհարած է Թուրք զինուորներու հետ եւ բազմաթիւ անձեր ոչնչացուցած։

Թուրքիոյ նոր պիւտճէն

Այս միջոցիս էնկիւրիի կառավարութեան ամէնէն մեծ զբաղումը նոր պիւտճէին պատրաստութիւնն է։

Կառավարութիւնը անցեալ տարի 220 միլիոն ոսկի ճշդած էր պիւտճէն։ Այս տարուան սկիզբը, 204ի իջեցուց գայն։ Մինչդեռ վեց ամսուան փորձը ցոյց տուաւ Թէ այսքան հասոյթ չպիտի գոյանայ։ Միւս կողմէ, հասոյթի կարգ մը օրէնքներ պիտի բարեփոխուին, եւ կարգ մը տուրքեր պիտի գեղչուին։ Որով, ամէնէն լաւատես ենթադրութեանց համաձայն, կարելի պիտի ըլլայ 180 միլիոն ընդունիլ պիւտճէին։

Յայտնի չէ Թէ ուրկէ՞ պիտի խնայուի 40 միլիոն ոսկին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Երէկ փարիզէն ստացանք հետեւեալ սրտառուչ նամակը, ներփակ հինգ հարիւր ֆրանքի չէքով, տիկնանց միութիւնը արդէն հանգանակութիւն բացած ըլլալով, կը յանձնենք անոր, իր նպատակին յատկացուելու համար.—

Մեծարգոյ պարոն խմբագիր,

«Յառաջ» լրագրից, ինչպէս եւ ուրիշ լրագիրներից, իմանալով այն մեծ աղէտի, երկրաշարժի մասին, որը նոր տեղի ունեցաւ Կովկասում, եւ իմ հայրենի Ղարաբաղի շրջաններում, որտեղ մեր ժողովուրդից դժբախտաբար բաւականին մեծ ֆիզիքական եւ նիւթական զոհեր եղան, եւ այդ մասին խոր-ապէս ցաւելով, ըստ այնմ ուղարկում եմ ձեր պատուական «Յառաջ» լրագրի խմբագրութեանը իմ համեստ եւ փոքրիկ լուման, հինգ հարիւր ֆրանք (500 ֆր.) որը խոնարհաբար խնդրում եմ ձեզ, որ բարի լինէք այդ Թէկուզ չնչին գումարը հասցնել Ղարաբաղում երկրաշարժից ձնաւասածների օգտին։ Ցաւում եմ դառնապէս, որ ներկայումս զուրկ եմ միջոցներից, աւելի մեծ չափով հասնիլ երկրաշարժից ձնաւասած մեր դժբախտ եղբայրներին եւ քոյրերին։

Ընդ միշտ ձեզ յարգող
Նիկողայոս Արզումանեանց

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿԻ ԱՌԹԻԻ

Աթէնքի «Սօցիալիստիքի Ջօհ» ընկերվարական ուսանողներու օրկանը, Մայիս մէկի առթիւ, անցեալ իրիկուն հաւաքոյթ մը սարքած էր, «Մեց» գարեջրատունը։ Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ, կատարուած հրաւէրին վրայ ներկայ գտնուած են ընկերներ՝ Մ. Էպլիղաթեան, Գ. Լազեան, Դ. Գրիգորեան, Հ. Բաժպակեան, Զ. Վարդանեան։ Յունաստանի ընկերվարական կուսակցութիւնը ատենէ մը ի վեր ներքին վէճերով զբաղած էր, սոյն հաւաքոյթը քացառիկ նշանակութիւն կ'ունենար որովհետեւ հոն եկած էր ծերակուտական Քալօմիրիս, Բիրէայի աշխատաւորական կեդրոնի ընդհանուր քարտուղար Տիմիթրաքոփուլոս, Արվանիթիս, պաշտօնէից միութեան ներկայացուցիչը, բոլոր ընկերվարական դէմքեր։ Ճառեր խօսեցան ընկերներ Եանիսոս, Արվանիթիս, Բեդրաքի, Տիկին Աթինա Եանեու եւ ուրիշներ, շեշտուեցաւ անհրաժեշտութիւնը ընկերվարական կազմակերպութեան ուժեղացումին։ Բուռն ծափահարութիւններով, արձագանգ գտան ընկ. Եանիոսի յայտարարութիւնները Թէ Յունաստանի աշխատաւորութիւնը որեւէ ատեն պիտի պաշտպանէ դժբախտ հայ գաղթականներուն շահերը եւ կը մաղթէ Հայաստանի Ընկախ Հանրապետութեան վերածնունդը։

Ընկ. Գրիգոր Գրիգորեան, յունարէն լեզուով շնորհակալութիւն յայտնեց եղած արտայայտութիւններուն, շեշտեց հայ աշխատաւոր ժողովուրդին ունեցած համակրանքը ընկերվարական հոսանքին հանդէպ եւ գայրոյթը կարմիր բռնակալներուն վերաբերմամբ։ Իրիկուան ժամը 7էն մինչեւ 11.30 տեւած է հաւաքոյթը ու ցրուած է խանդավառ տրամադրութեան մը ներքեւ։ *(Նոր Օր)*.

ԿԱՐԵԻՈՐ ՁԵՌՈՒՈՒՄ

Երէկուան Թիւով գրեր էինք Թէ Oeuvres d'Orient ի պազարը տեղի կ'ունենայ 20 Rue Regard։ Հասցէն սխալ տրուած է։ Պազարին վայրն է 75bis Ave. Foch։ Պազարը բաց է նաեւ այսօր։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԵՎ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆ

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅՔԱՐ ՄԻԱՑԵՔ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻՆ ԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻՆ

Նոր ընկերության հաստատման առթիվ ընդհանուր ժողով կազմակերպելու համար նախաձեռնող խումբ է կազմվել, որի կազմի մեջ են մտնում ընկերության հիմնադիրները և ընկերության անդամ դառնալ ցանկացող մի քանի աշխատավորներ։ Ժողովը տեղի կունենա հունվարի 10-ին, ժամը 6-ին, ընկերության գրասենյակում։

Ժողովի օրակարգում հետևյալ հարցերն են դրված.

1.— Ընկերության կանոնադրության քննարկում և հաստատում։

2.— Ընտրություն վարչության, վերահսկիչ հանձնաժողովի և դատական ատյանի։

3.— Ընկերության գործունեության ծրագրի քննարկում։

4.— Տարբեր հարցեր։

Ընկերության հիմնադիրները հայտնում են, որ ընկերության կանոնադրությունը, որը նախատեսում է ընկերության գործունեության ծրագիրը, ինչպես նաև ընկերության անդամ դառնալու պայմանները, ներկայացված է ընկերության գրասենյակում, որտեղ կարելի է ծանոթանալ նրան

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐՎԱՅ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկեան Միսիոներական Ընկերութեան «Բոթ ատ փաւլ» ճոխ-ճոխ լցուն է տարօրինակ լուրերով։

Ահա՛ մի քանի նմոյշներ։

Ամերիկեան Միսիոներական Ընկերութեան Հնդկաստանի Մարաթ գաւառի միսիոներները ուղարկած են Ամերիկա հետեւեալ հեռագիրը։

«Ժողովուրդը ամենուրեք կը հաւատայ, որ Ամերիկա պատերազմի մէջ է Գերմանիոյ դէմ։ Ամենքը կը սպասեն, որ Ամերիկա յաղթական դուրս պիտի գայ։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 2 միլիոն զինուոր Եւրոպա։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 13 միլիոն զինուոր Ֆրանսա։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 3 միլիոն զինուոր Անգլիա։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 2 միլիոն զինուոր Իտալիա։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 1 միլիոն զինուոր Ռուսիա։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 1 միլիոն զինուոր Ճափոն։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 1 միլիոն զինուոր Չինաստան։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 1 միլիոն զինուոր Պարսկաստան։ Ամենքը կը հաւատան, որ Ամերիկա ուղարկած է 1 միլիոն զինուոր Ֆրանսա

Թուրք Հանրային Պարտքին խնդիրը

Էնկիւրիէն կը գրուի թէ Հանր. Պարտքի բաժնետէրերը ընդունած են որ նոր հիմերու վրայ բանակցութիւն կատարուի։ Բանակցութիւնը Էնկիւրիի մէջ տեղի պիտի ունենայ։ Հոս գալու համար բաժնետէրերու պատուիրակները կը սպասեն Ազգ. Ժողովին գումարման եւ նոր դահլիճին կազմուելուն։

Նոր բանակցութեան հիմը սա է։—Նոր բանաձեւ մը գտնել նկատի ունենալով Թուրքիոյ ելմտական ու տնտեսական կացութիւնը եւ վճարելու կարողութիւնը։

Սարաճօղլու Շիւքրիւ կառավարութեան կողմէ բանագնաց կարգուած է։ Միւս կողմէ, Ըամէթ փաշա ալ մօտէն կը գբաղի այդ խնդրով։

** Հանրային Պարտքի Ժողովին Թուրք բաժնետէրերու պատուիրակ Զէքեայի պէյ Պոլիս հասաւ Փարիզէն։

Վերջերս եղած Հանրային Պարտքի նոր բանակցութեան ձեռնարկներուն վրայ, կառավարութիւնը Զէքեայի պէյը կանչելու պէտք տեսած է։ Տրուած տեղեկութեանց համաձայն, անգլիական եւ ֆրանսական պատուիրակներն ալ քանի մը օրէն Պոլիս պիտի գան եւ ուղղակի Էնկիւրի պիտի երթան։ Զէքեայի պէյ ալ շաբթու մէջ Էնկիւրի պիտի երթայ, կառավարութեան հետ շփումներ ունենալու եւ ապրիլ 24ին Փարիզի մէջ կատարած բանակցութեանց մասին տեղեկութիւններ տալու համար։

Մուսթաֆա Քէմալի ճառը

Գրեր էինք թէ Թուրքիոյ նորընտիր Ազգ. Ժողովը, ներկայ 289 երեսփոխաններու միաձայնութեամբ, վերընտրեր էր Մուսթաֆա Քէմալը նախագահ հանրապետութեան։

Ընտրութենէն յետոյ, Մուսթաֆա Քէմալ պարտականութիւն սեպած է շնորհակալութիւն յայտնելու եւ յայտարարելու.— Անձնապէս եւ յանուն մեր մեծ ազգին շնորհակալութիւնս, վստահութեան համար որ յայտնեցիք ինձ հանդէպ, զիս նշանակելով նախագահ Թուրքիոյ հանրապետութեան։ Գիտակցութիւնն ունիմ այս ծանր պատասխանատուութեան որ իմ վրաս կը բեռցնէ այս շնորհը եւ այն համոզումն ունիմ թէ պարտականութեանս մէջ յաջողութիւնս միմիայն կախում ունի մեր սիրելի ազգին վստահութենէն եւ ժողովութենէն, ու նաեւ ձեր լուրջ օժանդակութենէն։ Վստահ եմ այս ժողովութիւնն ու վստահութիւնը չպիտի խնայուին ինձ հանդէպ։»

Եգիպտոսի խռովութիւնները

Պէնի-Սուէֆի խռովութեանց հետեւանքով, ձերբակալուածներու թիւն է 124։ Յուզարարներէն երկու անձեր որոնք վիրաւորուեր էին, մեռան իրենց ստացած վէրքերուն հետեւանքով։ Այս կերպով, մեռեալներու թիւը կը բարձրանայ 6ի։ Գահիրէէն տրուած լուրերուն համաձայն երկու հակակառավարական նոր ցոյցեր կատարուեցան, հաւաքոյթի մը ընթացքին, ուր խօսք առեր էին նախարարներ։ Ցոյցերէն մէկը տեղի ունեցաւ Թիլայի մէջ, ուր բազմաթիւ ձերբակալումներ կատարուեցան ուրիշ նախարարի մը հանդէպ, ամբոխին ցոյց տուած թշնամութեան հետեւանքով։

Ֆրանսա Անշլուսի դէմ

Յիսունէ աւելի արհեստակցական խմբակցութիւններ, հաւաքոյթ մը ունեցան Փարիզի մէջ, քննելու համար աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան հետեւանքները, ուրիշ երկիրներու հետ՝ Ֆրանսայի առեւտրական յարաբերութեանց տեսակէտէն։

Կարծիքի փոխանակութեանց ընթացքին, պէտքը շեշտուեցաւ համեւրոպական տարողութեամբ տնտեսական կազմակերպման մը մղում տալու, ձախողեցնելու համար Անշլուսը։

Հաւաքոյթը քուէարկեց բանաձեւ մը որ կը կոթնի հետեւեալ նկատումներուն վրայ։ Աւստրեւգերման համաձայնութիւնը հակառակ է խաղաղութեան դաշնագրերու եւ Գերմանիոյ ստանձնած յանձնառութեանց։ Համաձայնութեան կիրարկումը ոչ թէ նպաստաւոր հետեւանք պիտի ունենայ կեդր. Եւրոպայի տնտեսական վիճակի բարւոքման տեսակէտէն, այլ ընդհակառակն, պիտի ստեղծէ ազդեցութեան շրջանակ մը, որ հետզհետէ պիտի ընդարձակուի՝ միայն ի նպաստ գերման տնտեսութեան։

Այս նկատումներով՝ հաւաքոյթը կառավարութեան կը յայտնէ ֆրանսացի արտածողներու խոր մտահոգութիւնը, կ'առաջարկէ որ բացարձակ ընդդիմութիւն ցոյց տայ աւստրեւգերման մաքսային ծրագրին եւ միջազգային գործակցութեան դրական ծրագիր մը ներկայացուի, հիմնուած՝ ճարտարարուեստական համաձայնութեանց, եւ երկրագործական, ճարտարարուեստական միջազգային վարկի կազմակերպութեան վրայ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Դարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 RueDenoyez, Paris(20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Մրսածութ., արեան, մորթի հիւանդութ. տարբալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Շավիլի մէջ վարձու է գեղեցիկ սենեակ մը St. Lazare կայարանին եւ թերթամուէյի մօտիկ։ Դիմել 6 Bld. de la République. Յրդ յարկ ձախ կողմի դուռը։

EMPIRE Մխիթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, մէթ· Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12։

ԲԱԺՆ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկալստ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

8, RUE CHATEAUDUN ի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÉTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ԱՊՐԻԼ 11)24Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Շավիլի երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ Մասնակցութեամբ տեղւոյն ազգային կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու։ Այս կիրակի ժամը 2.30ին Salle Patin *մէջ, 114* Grand'Rue Chaville.

Կը նախագահէ Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՆԱՒԱՍԱՐԵԱՆ
Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ, ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ, եւ ՎԱՀՐԻՃ ԿԷՕՔՃԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին
Առնել *1 թիւ հանր. իջնել* Ancienne Mairie de Chaville

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Վազը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Biothérapeutique, 131 Rue Cambronne, Métro՝ Vaugirard.

Ց. Պարոնեանի մասին եղած դասախօսութեան առթիւ տեղի կ'ունենայ վիճաբանութիւններ։ Արձանագրուած են Ս. Վրացեան, Ա. Ջամալեան, Ռէն եւ ուրիշներ։

ԳՐԱՏՈՒԻՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)
Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

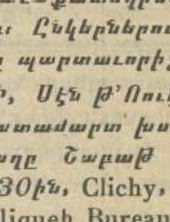
ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ։ ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. կիւրճեան *(Հրանդ)*՝ *Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.)*, Կ. Զարեան՝ *Երեք երգեր (60 եւ 75)*, Վ. Շուշանեան՝ *Ամրան գիշերներ (25)*, *Աֆէնուն հասցէն (6)*, Կ. Յասունի՝ *Ապրիլեան եղեռնը (5)*, Ղ. Մելոյեան՝ *Երեք ընկերները (10)*, *Սայեաթ Նովայ (6)*։

Գրատունս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը։ Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ։ Ունինք Աիարոնեանի, Վարանդեանի, Բաֆֆիի *եւայլ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը։* Կոմիտաս Վրդ.ի, Սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի *եւն. երաժշտական գործերը։*

ՎԱՐԶՈՒԻ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՋԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Ընդարձակ Գրացուցակը լոյս կը տեսնէ շուտով

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Անիւնի Զէյթուն կոմիտէի վիճաբանական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին, 142 Rue du Menil *կամ 1* rue de Metz. *Անիէտ կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն ու համակիրները։*

Պէլվիլի Ռոստով ենթակոմիտէի ընկերական վիճաբանական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին 131 Fbg. du Temple. *Նիւթ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ հայ ազատագրութիւնը։*

ԻՍԻ Լէ-ՄՈՒԼԻՆՕ. Պիւեանքուր Վռամեան խումբի ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Քլիշիի, Սէն Թ'Ուէնի, Լը-վալուա Ազատամարտ խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Clichy, Place de la Républiqueի Bureau de Tabacի *ներքնասրահը։ Համակիրներ կրնան ներկայ գտնուիլ։*

Գ Ա Խ Ա Ռ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 2.30ին 63 Rue de la Républiqueի սրահին մէջ, կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ԵՈՉՂԱՏԻ եւ շրջ. Հայրենասիրութեան Փարիզի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Իսի-լէ-Մուլինօի, Անիէռ-Պուրպուայի, Կուսէնվիլի եւ Փարիզի բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 2.30ին 131 Fdg. du Temple. *Ներկանեբու թիւը օրինական պիտի համարուի։ Օրակարգ՝ պատգ. ժողովի ներկայացուցիչներու ընտրութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն, եւայլն։*

Զ. Ե. Ո. Միութեան Պանեոլի մասնաճիւղին թէյասեղանը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին տեղւոյն մանկապարտէզին մէջ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։ Փոքրիկներու համար սինէմա։

Սէն ժէրմէնի Թաղականութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սէն ժէրմէնի, Նօթրտամի, Լա Ռոզի, Սէն Միխէլի եւ Մալբասէի հայրենակիցները, այս կիրակի ժամը 2ին Սէն ժէրմէնի նորաբաց մատրան շէնքին մէջ։ Օրակարգ՝ բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն եւ հաւաքական հրաժարական։

Սէվրանի Հայ կրթական Միութիւնը 3 ամսուան ընթացքին շնորհակալութեամբ ստացած է ազնիւ հայրենակիցներէ հետեւեալ նուէրները՝

Նիսէն՝ Տիկին Մառի Թամամեանի միջոցաւ 410 ֆր., Տիկին Մ. Դուլումճեան 200, Տիկին Մատթէոսեան, Շիրինեան, Լուսինէ Մուրատեան եւ Մ. Թամամեան 50ական, Ոմն 10 ֆր.։

Պ.Խաչիկեզեկիէլեանի միջոցաւ 200 ֆր., Տիկին Պազըճեան 200 ֆր.։

Պ.Աւետիս Քէպապճեանի միջոցաւ 80 ֆր., Ա. Քէպապճեան 50, Հ. Մարգարեան 20, Թ. Պալեան 10 ֆր.։

Պ.Գ.Պետրոսեանի միջոցաւ60 ֆր., Գ. Պետրոսեան 25, Պ. Տէմիրճեան եւ Գ. Մինասեան 10ական, Ս. Աճէմեան, Օ. Վարամեան, Կ. Գասապեան 5ական։

Պ. Պ. Շատէմեանի, Գ. Զուլճեանի եւ Օ. Լօրէնեանի միջոցաւ 30 ֆր., Հ. Մայիսեան, Ա. Բարսեղեան եւ Վ. Խաչերեսեան 10ական։ Ընդհ. գումար՝ 780 ֆրանք։

Վարչութիւնս այժմէն գնման ձեռնարկեց՝ դպրոց. ընթերցասրահին յատուկ 150 մէթր քառ. գետնին, ուր կարճ միջոցի մէջ, քալայոյս ենք որ բարձրանայ Մ'իութեան շէնքը, շնորհիւ ազնիւ նուիրատուներու եւ Մէվրանի կրթասէր հայութեան ջանքերուն։

Ի դիմաց վարչութեան
Խաչիկ եզեկիէլեան

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD
13 Bld. Malesherbes, Paris (8)
Tél. Anjou 07-45 Adr. Téleg. Palestloyd
Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար։
Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Բուլկուէյ, Չինաստան, եւայլն։
ԾԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։ Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ գեղչ Հայերու համար։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԼԷՍԼԷՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹՈՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆՔ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։
Ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-..
(կաւ տիւ Նօռի եւ կաւ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՁԱՅԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38-43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԸ
1 Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.) Tél. Raincy ..
Կը գոհացնեն ամէնէն դժուարահաճ ճաշակորդները յարմարտելի պայմաններով։
Հագուստեղէններ եւ ներմակեղէններ, նուրբ ձեռագործ աշխատանքներ, օժիտի պատրաստութիւն։ վարիչ խնամակալուհին այցելութիւններ կ'ընդունի երեքշաբթի օրերը։
Օգտուեցէք առիթէն։

ԱՄԷՆՈՒՆ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ
ՎԱՐԶՈՒԻ Լ. յարկաբաժին մը երեք սենեակ, խոհանոց եւ յարմարութիւններով, Rue Lafayetteի վրայ։
Դիմել՝ Պ. Հ. Աբէլեանի, 226 Rue Lafayette, Métro՝ Louis-..

CORDONNERIE « AKAP »
Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 38-..
Մէթրօ՝ ԱՎԼՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ
Ձափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն մը Շինի։ Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորհրդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։
Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ALIMENTATION TURENNE
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
112 Rue de Turenne. փարիզ (3) Մէթրօ՝ Répub..
Թէլիֆօն՝ Archive 50—61
Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գիները

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒՌ
25 ՌԻԻ ՏՕՄԻՆԻՔԷՆ, 25
Երկար ատենէ ի վեր հայկական Թաղամասին մէջ փուռի մը հրամայական անհրաժեշտութիւնը վերջապէս կանացած է։
Վերջին սիստեմով օժտուած այս փուռը (four à vapeur) իր տեսակին մէջ առաջինը ըլլալով կ'արժէ անգամ մը եւ ցելել, կը պատրաստէ ամէն տեսակի արեւելեան եւ եւրոպական հացեր։
Փուռը ունի երեք յարկեր, որոնցմէ մին մասնաւորապէս յատկացուած է մեր յաճախորդներուն, առտուընէ մինչ իրիկուն, եփելու համար իրենց խմորեղէնները, խորոված ները, եւայլն։

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
9
ՄԱՅԻՍ
1931

9 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1565

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ՁԱՆՁԸ

Մինչ մենք կը յամառինք պնդել թէ «Թուրքը մարդ չըլլար», ան կը շարունակէ գործել ամէն ճակատի վրայ:

Անցեալ օր, առիթ ունեցանք ներկայացնելու դպրոցական տարուընդին վրայ թափուած աշխատանքին մէկ նոր երեւոյթը, — պատանիներու մարզանքը՝ իբրեւ վաղուան քաղաքացիներ:

Ինչպէս անցեալ տարի, այս տարի ալ, Ապրիլի վերջին շաբթուն, ամբողջ մէկ շաբաթ, Պոլսոյ քաղաքային եւ գիւղական իշխանութիւնը, հանրային եւ լրագրական մեքենային դպրոցական պատանիները յանձնուեցան դպրոցական պատանիներու եւ օրիորդներու: Մէկը՝ քաղաքապետ եղաւ, միւսը՝ ոստիկանապետ: Յետոյ խմբագրապետ, կարմիր Մահիկի վարիչ, Քաղաքապետական ժողովի նախագահ, Օգնաւաչային Ընկերութեան տնօրէն եւլն.:

Անշուշտ այս առթիւ ալ շատերը կարդացին ու անցան ինքնագոհ ծիծաղով մը, ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ:

Մինչդեռ, որճալու այնքան առատ նիւթեր պիտի գտնէինք այս «մանկական» մարզանքին մէջ: Հոգ չէ թէ Թուրքէն դաս առնելու նուաստացումը կրէինք...:

×

Թուրքերը արտակարգ աշխուժութիւն կը ցուցնեն նաեւ ուրիշ ճակատի մը վրայ:

Կ'ակնարկենք՝ լրտեսական գործունէութեան: Գետին մը՝ ոչյանձնարարելի. բայց ուշագրաւ՝ իբրեւ լրացուցիչ մաս աշխատանքի ընդարձակ ծրագրի մը:

Թուրքերուն համար նորութիւն մը չէ այս գարշելի արհեստը: Ան գարգացաւ սուլթանական շրջաններուն եւ այժմ վերաբուեստի մը վերածուեր է քէմալապետութեան մականին տակ:

Այսօր, Գ. էջին մէջ, մանրամասն տեղեկութիւններ հրապարակած ենք Սուրիոյ մէջ ձերբակալուած թուրք լրտեսի մը մասին: Կարդացէք, եւ պիտի համոզուիք թէ ո՛րքան ներքաշուած են արհեստը, դուրս ելլելով իրենց սահմանէն եւ ցանցեր փռելով հարեւան երկիրներու մէջ:

Հարիւրէն մէկն է այս, պատահաբար երեւան հանուած:

Թուրք լրտեսներու շղթայաշար ցանց մը փռուած է ամէն կողմ, Սուրիոյ, Միջագետքի, Պարսկաստանի, Եգիպտոսի, նոյն իսկ Ֆրանսայի մէջ: Առանց հաշուելու աւելի կամ պակաս պաշտօնական գործակալները, որոնք ուղղակի կապուած են դեսպանատուններու եւ հիւպատոսարաններու:

Ասոնց մէջ կան «ընդդիմադիրներ» ալ, մանաւանդ Սուրիոյ, Միջագետքի եւ Ֆրանսայի մէջ: Մարդիկ որ քէմալի զոհ կը նկատուին, բայց անոր ոսկիներովը կը յղփանան: Սուրիա ապաստանած ընդդիմադիրներ էին որ մատնեցին Շէյխ Սայիտի Լրտես որդին, Սէլահէտտինը, փոխան հինգ հազար ոսկիի: Դեռ ուրիշներ ալ կան, որոնց մասին մերկացումներու կը պատսպի, փոխադարձ մատնութիւններով:

Ցանցին մաս կը կազմեն ամէն ազգէ եւ դասակարգէ մարդիկ: Նոյնիսկ հայանուն հրէշներ: Եւ աղջիկներ ու կիներ:

Բայց աւելորդ է մանրամասնել: Կը բաւէ շեշտել թէ՝ Թրքական մեքենան կը բանի անդադար, զանազան դիմակներու տակ:

Եւ չզարմանանք, եթէ առտու մը հաստատուի որ Էնկիւրիի «Գրսմր Սիասին» (Քաղաքական բաժին) շատ աւելի բան գիտէ արտասահմանի անցուդարձերու մասին, քան կ'ենթադրէինք:

×

Այս ճամբուն վրայ, Թուրքերը կը փորձեն նաեւ ուրիշ բան մը:

Վերջերս հաղորդեցինք Թունաւորումը՝ Սասունի քիւրտ պատուժքապետ Ալի Եօնուսի: Տիարպէքիրի ցեղապետներէն մէկն աղայի, եղբօրը եւ ութ տարեկան տղուն սպանութիւնը՝ քաղաքին պարիսպներուն առջեւ, կուսակալին հիւրընկալուելէն յետոյ:

Իսկ «Դրօշակ»ի թղթակիցը կը պատմէր ահաբեկումը երեք յայտնի ցեղապետներու — երկու եղբայրներ — Թուրքեւարիկ սահմանագլուխին վրայ, երկու վարձկան հիւրտերու ձեռքով: Եւ փոխան երկու հազար ոսկիի:

Այդպիսի փորձ մըն ալ կատարուած է Արարատի ներկայ հրամանատարին դէմ, բանակցութեան մը ընթացքին, սակայն խափանուած, շնորհիւ քիւրտ ռազմիկին արթնութեան:

Այս բոլորը կ'ապացուցանեն թէ՝ չարդի, տեղահանութեան, աւարի եւ կախաղանի մատնագիտութենէն զատ, յաղթական Թուրքերը կը ձգտին վարժուիլ նաեւ քաղաքական ահաբեկճիւղին մէջ, որ լքուած կը համարուէր: Եւ ոչ միայն Ատաթուրքի Անատոլուի մէջ, այլ եւ օտար հողի վրայ: Դեռ տարի առաջ էր որ փորձ մը կատարեցին Միջերկրականի մէջ, Նիսի մէջ, հակաքէմալականի մը դէմ:

Ուրեմն, Էնկիւրին յարձակողական դիրքի մէջ կը գտնուի եւ այս ճակատին վրայ, խորութիւն չդնելով միջոցներու: Հին Թրքական վարժութիւններուն միացնելով նոր մասնագիտութիւններ:

Ինչ որ կը նշանակէ անընդհատ եւ գործօն աշխատանք՝ ուղղութեամբ:

Շ.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ՔԻՒՐՏԵՐԸ

Պարսկական կարեւոր թերթ մը, «Շաֆաղը Սոբհ» անդրադառնալով քրտական հարցին, գրած է խմբագրական մը, որ կուտանք նոյնութեամբ, առնելով Թէհրանի «Այիք» թերթէն.

—Մեզ հասած տեղեկութիւններու համաձայն՝ արտասահմանեան մէկ քանի թերթերու եւ թրքական մամուլի մէջ ճըշմարտութեան հարց մը կը հրահրուի Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի Քիւրտերու մասին, իբր թէ Թուրքիոյ Քիւրտերը հետապնդուելով Թուրք կառավարութեան զօրքերէն, փախուստ են տուած եւ ապաստանած են պարսկական հողը եւ այնտեղ միանալով Պարսկաստանի Քիւրտերուն՝ սկսեր են յարձակումներ կատարել Թուրքիոյ սահմաններուն վրայ:

Թրքական մամուլը եւ անոր հետ առնչութիւն ունեցող աղբիւրները ճիգ կը թափեն քրտական շարժումը եւ Քիւրտերու յարձակումները Թրքական հողին վրայ՝ Պարսկաստանի վերագրելու: Այս հարցը այնքան է կրկնուած, եւ Թրքական մամուլը այնքան կը պնդէ իրականութեան չհամապատասխանող այս խնդրին վրայ, որ մենք երբեմն կասկածի մէջ ենք ինկած եւ մեզ հարց կուտանք, թէ արդեօք ի՞նչ նպատակ ունին անոնք:

Արդարեւ, ի՞նչ է անոնց նպատակը:

Արդե՞օք կարելի է անտեղեակ նութեան վերագրել իրականութեան չհամապատասխանող նման դէպքի հրապարակումը, երբ Թրքական դեսպանատուն կայ Թէհրան եւ Թրքական հիւպատոսարաններ՝ Թաւրիզ եւ Պարսկաստանի ուրիշ վայրերը: Անոնց պաշտօնեաները լաւ ծանօթ ու տեղեակ են անցուդարձին եւ լաւ գիտեն որ Պարսկաստանը երբեք չէ դրդեր Թուրքիոյ Քիւրտերը, եւ որ Պարսկաստանի Քիւրտերն ալ ոչ մէկ գործակցութիւն ունին փախստական Քիւրտերու հետ: Ընդհակառակն այժմ պարսիկ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներու շնորհիւ, այլեւս քրտական ցեղեր գոյութիւն չունին պարսկական սահմանադլուխի վրայ, ու պարսիկ կառավարութիւնը ի նկատի ունենալով, Թէ Քիւրտ տարրերը կարող են գործակցիլ Թուրքիոյ փախստական Քիւրտերու հետ, սահմանամերձ վայրերու Քիւրտերը քշած է հեռու՝ դէպի Պարսկաստանի ներսերը: Անշուշտ այդ պաշտօնեաները բոլոր այս դէպքերը հաղորդած են իրենց կառավարութեան, եւ Թուրք կառավարութիւնն ալ տեղեակ է իրերու ընթացքին եւ ամենափոքր կասկածն իսկ չունի, որ Պարսկաստանը չի դրդեր եւ աջակցութիւն չիտար փախստական Քիւրտերուն:

Սակայն ի՞նչ նպատակ ունին Թրքական Թերթերը հանրային միտքը շփոթեցնելով եւ իրականութեան չի համապատասխանող հարց մը արծարծելով:

Մեր կարծիքով այս հարցը դիտաւորեալ կերպով մէջտեղ նետուած է, որովհետեւ եթէ դէպքերու բերմամբ եւ դէպքերուն իրազեկ չըլլալու հանգամանքով, անգամ մը երկու Թերթեր հրատարակէին այս սուտ լուրերը, մենք կարեւորութիւն չէինք տար, նակայն կրկնել այդ սուտերը եւ պնդել անոնց վրայ, այդ է որ կասկած կը յարուցանէ մեր մէջ, եւ նպատակայարմար է, որ արտաքին նախարարութիւնն ազդու միջոցներ ձեռք առնէ այս հարցին լուսաբանութեան համար, որպէսզի զուր տեղը գայլի ու գառնուկի պատմութիւն չդառնայ:

Բոլորին յայտնի է, որ այժմ Թուրք-պարսկական սահմանագլխու վրայ այլեւս քիւրտ աշիրէթներ չկան, հետեւապէս կարելի չէ երեւակայել որեւէ գործակցութիւն եւ համաձայնութիւն պարսկական եւ Թրքական Քիւրտերու մէջ: Հետեւաբար պարսկական Քիւրտերը ոչ մէկ դժուարութիւն չեն կարող պատճառել Թուրքիոյ:

Թերեւս կարելի է ըսել, որ իրականութիւնը հակառակըցոյց կուտայ, եւ մենք իրաւունք ունինք բողոքելու Թուրքիոյ փախստական Քիւրտերուն դէմ, որովհետեւ անոնք մեզի դժուարութեան մէջ կը դնեն եւ վնասներ կը պատճառեն: Թրքական Քիւրտերը փախչելով իրենց հողամասէն, բնականաբարկ'անցնին պարսկական հողը, մենք ալ անշուշտ չենք կրնար հանդիսատեսի դերի մէջ մնալ եւ ստիպուած ենք զանոնք դինաթափ ընել, անոնք կը դիմադրեն եւ մեր զօրքերու կողմէն յարձակումի կ'ենթարկուին: Բացի այդ, ան մեզի գլխու ցաւ է, եւ մեր զօրքերը պէտք է անընդհատ հսկեն քիւրտ փախստականներու վրայ: Որ տեղէ որ կ'անցնին վերոյիշեալ փախստականները, ժահ եւ աւեր կը տարածեն եւ անագին վնասներու պատճառը կը դառնան: Քանի մը օր առաջ Աւտրպատականի զօրքերու եւ խումբ մը Թրքական Քիւրտերու ընդհարումը անոր ապացոյցն է: Թէեւ անոնք պարտութեան մատնուեցան մեր զօրքերու կողմէ, բայց պարզ է որ անոնց մէկ մասը ցրուելով զանազան վայրեր՝ սկսան աւերով եւ թալանով զբաղիլ, եւ անոնց հետապնդումը բաւական նեղութիւն պատճառեց Աւտրպատականի զօրքերուն:

Ուրեմն, մենք իրաւունք ունինք ըսելու, որ Թուրքիոյ Քիւրտերը նեղութիւն կը պատճառեն մեզի: Դժբախտաբար մենք լուռ ենք, եւ Թուրքերն են որ կը բողոքեն Պարսկաստանի Քիւրտերուն դէմ:

Պարսկական առած մը կ'ըսէ. «Պարտականը երբ չեն հետապընդեր, ան պահանջատէր կը դառնայ»: Թրքական զինուորական գործողութիւններու հետեւանքով մենք նեղութեան մէջ ենք ինկած եւ Թրքական Քիւրտերու աւերածութիւններուն ենթարկուած եւ լուռ ենք: Իսկ Թրքական Թերթերը իրողութիւնը խեղաթիւրելով կը բողոքեն պարսկական Քիւրտերու դէմ եւ կը մեղադրեն զանոնք Թէ Թրքականապստամբ Քիւրտերուն կ'աջակցին:

Արդեօք ի զո՞ւր է որ երկար լեզուկը բանեցնենք: Անշուշտանոր մէջ յետին մէկ նպատակ կայ, եւ նպատակայարմար է որ պարսիկ կառավարութիւնը հետապնդէ այս խնդիրը եւ ստուգէ Թէ ինչ է իրականութեան չհամապատասխանող այս լուրերու նպատակն եւ իմանայ Թէ որ տեղէն անոնք սկիզբ կ'առնեն:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸԸՐ

Ռումանիոյ կառավարութեան եւ ազատական կուսակցութեան միջեւ ընտրական հաւաձայնութիւն մը գոյացաւ:

Ազատական կուսակցութիւնը կառավարական ցանկերուն վրայ պիտի ունենայ 80 թեկնածուներ Երեսփ. ժողովին եւ 20 ալ Ներկայացուցչական համարներ:

Կարգ մը դժուարութիւններ որոնք առկախ կը մնային, հարթուեցան Թագաւորին եւ ազատականներու պետին Տուքայի միջեւ տեսակցութեան մը ընթացքին: Ազատական անջատ կուսակցութեան հետ եւս բանակցութիւններ կը կատարուին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՆԳԵՍՈՒՐԻ ԵՐԿԲԱՇԱՐԺԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

51 ԳԻՒՂ ՔԱՆԴՈՒԱԾ, 390 ՍՊԱՆՆԱԾ, 7420 ՎԻՐԱՒՈՐ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն մայիս 7 Թուականով.—

Հայաստանի երկրաշարժին վերջնական հաշիւը կը ներկայացնէ.— 51 գիւղ քանդուած, 390 հոգի սպաննուած, 7420 հոգի վիրաւորուած:

Այս կորուստներէն զատ, 5875 գլուխ արջառ ոչնչացած է:

Անշուշտ Ֆրանսական խորհրդարանին մէջ

Ֆրանսական խորհրդարանը սկսաւ զբաղիլ աւստրեւգերմանական մաքսային համաձայնութեան խնդրով: Վիճաբանութիւնները մասնաւոր կարեւորութիւն կը ստանան անով որ, ոչ միայն ուղղուած են ընդդէմ աւստրեւգերմանական համաձայնութեան եւ Պ. Պրիանի արտաքին քաղաքականութեան, այլ մանաւանդ, ինչպէս կը գրեն կարգ մը Թերթեր, Պ. Պրիանի անձին դէմ, մասնաւորաբար նկատի առնելով հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը որ տեղի կ'ունենայ Մայիս 13ին: Պ. Պրիանի հակառակորդները առիթը կ'օգտագործեն այս հարցով հարուածելու անոր թեկնածութիւնը, որ յաջողելու մեծ հաւանականութիւններ կը ներկայացնէ:

Նկատի առնելով հարցին կարեւորութիւնը. հակիրճ կերպով ներկայացնենք վիճաբանութեանց ընթացքին՝ յայտնուած գաղափարները:

Առաջին հարցապնդողն էր Պ. Նօկարօ (արժատական-ընկերվարական) որ հարց կուտայ Թէ աւստրեւգերմանական համաձայնութիւնը մաքսային իրական միութի՞ւն մըն է: Ամէն պարագայի մէջ, այդ միութիւնը դրժուելի է ուրիշ երկիրներու հանդէպ ստանձնուած յանձնառութիւններուն: Կարեւոր է գիտնալ Թէ Աւստրիա Գերմանի՞ոյ կողմէն է որ կը փնտռէ իր ընդարձակումը: Կասկածելի է, որովհետեւ ամէնէն աւելի Գերմանիոյ հետ է որ իր առեւտրական հաշուեկշիռը բաց ցոյց կուտայ: Ի՛նչ պէտք է ընել: Նախ պէտք է ընդդիմանալ մասնաւոր համաձայնութեանց: Նաեւ խոհեմութեամբ պէտք է մօտենալ նախընտրական եղանակով համաձայնութեանց, որովհետեւ «ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի» սկզբունքը դէմ է ատոր: Պ. Նօկարօ ամէնէն վերջ քննելով համաեւրոպական միութեան գաղափարը, զայն կը գտնէ փափաքելի, Թէեւ դժուար եւ կը վերջացնէ յայտնելով Թէ պէտք է Եւրոպան վերակազմել տնտեսական համերաշխութեան հիման վրայ:

Ուրիշ երեսփոխան մը, մաքսային յանձնախումբին կողմէ, Էթիէն Ֆուժէր, հարցը քննեց միայն տնտեսական կողմէն, ներկայացնելով հետեւեալ թիւերը, քաղուած Ֆրանսայի առեւտրական հաշուեկշռէն,— 1913ին՝ բաց 7 միլիառ 700 միլիոն, 1927ին՝ յաւելում 206 միլիոն: 1930ին՝ բաց 11 միլիառ 843 միլիոն: Եզրակացութիւն: Ֆրանսա զոհողութիւններ բրած է ապահովելու համար միջազգային փոխանակութիւնները եւ խաղաղութիւնը: Բանախօսը դիտել կուտայ Թէ նոյնիսկ Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ՝ հոսանքներ կան ընդդէմ Անշլուսի, որ եթէ իրականանայ, պիտի ձախողեցնէ համեւրոպական ամէն համաձայնութիւն: Խօսեցաւ նաեւ կ. Մարկէն, որուն յաջորդեց Պ. Իպարնէգարէ:

Այս վերջինը ակնարկեց Թէ մաքսային համաձայնութեան առթիւ, Ֆրանսա մինակ մնացած է եւ Թէ Անգլիա եւ Իտալիա յուսախաբ ըրած են Ֆրանսան: Արտաքին նախարարը Պրիան պէտք տեսաւ ընդմիջելու եւ յայտնելու Թէ ամէնէն առաջ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը Հէնտըրսըն ինքն էր որ պահանջեց որ հարցը տարուի Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին առջեւ: Գալով Իտալիոյ, ինքնաբերաբար առաջարկեց որ հակակշռի յանձնախումբը գումարուի: Իսկ մնացեալ ազգերը Ֆրանսայի շուրջ կազմեցին համերաշխութեան շրջանակ մը: Որով հարցը՝ վաղը պիտի տարուի հո՛ն իսկ, ուր երթալու էր եւ պիտի տեսնուի Թէ այս ծանր հարցին քննութեան մէջ՝ Ֆրանսա հեռու է մեկուսացած ըլլալէ:

Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին:

Վաճառականատր Թուրքիոյ մէջ

«Փոլիթիքա» կը գրէ.— Հրապարակին վրայ շրջող յամառ լուրի մը համաձայն, Ռուսերը Արեւելեան երկիրներու մէջ տնտեսական պայքարի մը կը պատրաստուին: Ակէ առաջ, Մոսկուայի մէջ գումարուած խորհրդային համաժողովը կարեւոր որոշումներ տուած էր արդէն ռուսական ապրանքներուն օտար շուկաներու մէջ առուծախի մասին: Եկած լուրերուն համաձայն, Ռուսերը որոշած են ընդհանրապէս ամբողջ Արեւելքի, եւ մասնաւորապէս Միջերկրականի Արեւելքի մէջ տնտեսական լայն պայքար մը բանալ:

Ռուսական ապրանքները մինչեւ հիմա Խորհրդային արտաքին առեւտուրի ներկայացուցչութեան կողմէ կը ծախուէին, բայց այս անգամ որոշուած է տեղական ընկերութիւններէն եւ կազմակերպութիւններէն ալ օգտուիլ այս գործին մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒԺԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

«Կապիտալիստական երկիրներում այս տարւայ յունուարի սկզբին կային 33 միլիոն գործազուրկներ, իսկ խորհրդային Միութեան մէջո՛չ մի գործազուրկ,»— կը յայտարարէր Պ. Ս. Տէր-Գաբրիէլեանը Հայաստանի Խորհուրդներու վերջին համագումարին։

Նոյնանման յայտարարութիւններ կ'ընէին ու կ'ընեն շարունակաբար բոլոր մեծ ու փոքր համայնավար պետական ու կուսակցական գործիչները, ջատագովելու համար իրենց տնտեսական քաղաքականութիւնը։

Եթէ համաշխարհային տնտեսական այս ընդհանուր տագնապի շրջանին գործազուրկներու ներկայ հաշուեկշիռովը գնահատել փորձենք իւրաքանչիւր երկրի տնտեսական զարգացումն ու բարգաւաճումը, անտարակոյս պէտք է բոլորն ալ ընդունին համայնավար գործիչներու գնահատութեան ճշդութիւնը։ Զէ՞ որ մինչ բովանդակ աշխարհը, մասնաւորաբար Ամերիկայի, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Գերմանիայի նման տնտեսապէս զարգացած երկիրները, այսօր կը գալարուին գործազուրկներու տագնապին ծանրութեան տակ, անդին Խորհրդային Միութիւնները դոնէ իրենց յայտարարութեամբ, անծանօթ են նման տագնապի մը։

Աւիկա անժխտական եղրակացութիւնն է անշուշտ, եթէ, ինչպէս ըսի, նկատի ունենանք մեր գործազուրկներու թուական հաշուեկշիռը, եւ ատկէ ալ կազմենք մեր գաղափարները տնտեսական ընդհանուր կացութեան մասին։

Տնտեսագէտները, ինչպէս նաեւ քաղաքական գործիչներ, անշուշտ այնքան ալ հեշտութեամբ չեն բաժներ այս տեսակէտը։ Անոնք հարցը տարբեր կողմերէն քննելով, յաճախ աւելի ամուր հիմնաւորումներով կը մերժեն համայնավար գործիչներու գնահատութիւնները եւ երեւան կը բերեն տնտեսական իրական տագնապը Խորհրդային Երկիրներուն։ Եւ վերջապէս նուազ անարժէք չեն, այն պնդումները թէ, առանց գործազրկութեան ենթարկուելու, բանուորութիւնը Խորհրդային Երկիրներու մէջ, շատ աւելի գժուարութեամբ կը պահէ իր նիւթական դոյութիւնը, քան այն պաշտօնական ծիլիոնաւոր գործազուրկները որոնք տարիներէ ի վեր կը ծանրանան եւրոպական եւ ամերիկեան երկիրներու ուսերուն։

Այս բոլորէն անկախ, մենք կ'ընդունինք փաստը այն իմաստով, որ իրօք Խորհրդային Երկիրները, որոնց շարքին նաեւ մեր հայրենիքը ո՛չ մէկ պաշտօնական գործազուրկ ունի այսօր։ Ու եթէ այս ուղղութեամբ տագնապ չկայ, կայ սակայն աւելի ծանրակշիռ եւ իրական տագնապ մը։ Աւիկա «Բանուժ»ի (բանուորական ուժերու) պակասն է, որ կը վտանգէ կանոնաւոր ամէն աշխատանք։ Մանաւորաբար ծանր արդիւնաբերական ձեռնարկներու (պըղինձի արտադրութիւնը) ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստական նոյնպիսի ձեռնարկներու մէջ, որոնք նոր են Հայաստանի համար, ինչպէս Լենինականի մանարանը, կարիքը մասնագէտ եւ պատրաստուած բանուորներու կը շեշտուի ուժգնօրէն։

Այս բացը, որ գլխաւորաբար արդիւնք է Հայաստանի գերազանցապէս գիւղատնտեսական երկիր ըլլալուն, պէտք է բացատրել ուրիշ բազմաթիւ պատճառներով ալ, որոնք արդէն հետեւանք են համայնավար կուսակցութեան վարած անշնորհ քաղաքականութեան։

Աւելորդ պիտի ըլլար այս տեսակէտը, եթէ չխօսուէր բանուորական ուժերու պակասի մասին առհասարակ։ Այլապէս, ինչո՞վ բացատրել այն իրողութիւնը թէ, այսօր երբ մեր երկրի ժողովուրդը ընդհանրապէս զրկուած է սեփական գործ ընելու ամէնէն տարրական հնարաւորութիւններէ, կը խուսափի կապուիլ պետական արդիւնաբերական ձեռնարկներուն, ապահովելու համար իր ապրուստի նուազագոյն միջոցները։

Հաշուելով Հայաստանի աշխատաւոր ձեռքերու ընդհանուր թիւերը վերջին քանի մը տարիներու, աւելի կը հիմնաւորուինք մեր տեսակէտներու մէջ։

«1928-1929 թ.ին վարձու աշխատող ձեռները ունեցել ենք (առանց գիւղատնտեսութեան 46 հազար հոգի, իսկ 1931 թ.ին՝ ունենալու ենք 86 հազար հոգու պահանջ»։ («Խորհր. Հայաստան», 17 փետր. 1931)։

1928-1931 ընդամէնը չորս տարուան ընթացքին կրկնապատկուած պահանջը առաջին հայեացքով կրնայ մտահոգութիւն պատճառել։ Սակայն մանաւորաբար այնպիսի երկիրներու մէջ, ուր տնտեսական կեանքը կը զարգանայ բնականոն պայմաններու մէջ։

Հայաստանը բոլոր Խորհրդային Երկիրներու նման 1927էն սպին տնտեսական նոր կացութեան մը ենթարկուեցաւ, «ՆԵՊ»ի չնչումով մասնաւոր առեւտուրի եւ ձեռնարկներու դէմ սկսուած պաշտօնական հալածանքը, բազմապատկեց ազատ աշխատաւոր ձեռքերը։ Ու այդ թուականէն մինչեւ այսօր նոյն քաղաքականութիւնն է որ կը ստուարացնէ բանուորական բանակը, նաեւ գիւղատնտեսական աշխատաւորները։

Որով, եթէ մէկ կողմէ կրկնապատկուած է աշխատաւոր ձեռքերու պահանջը, մեւս կողմէն կրկնապատկուած է թիւը անոնց, որոնք չունին ուրիշ ո՛չ մէկ ապաւէն՝ բացի բանուորութենէ։

Եւ սակայն, հակառակ այս հնարաւորութեան, մեր երկրի տնտեսական ծրագրերու թերակատարման մէջ, խոշոր դեր կը կատարէ աշխատող ձեռքերու պակասը։ Այս բանը աչքի կը զարնէ մասնաւորաբար Ղափանի և Ալաւերդիի պղնձահանքերու մէջ։

«Բանուորական ուժի խոշոր պակասի պատճառով հանքերի ներսում եւ տեսակաւորման ցեխերում պղնձաքարը մնում է, պլանները թերակատարւում են»։ («Խորհր. Հայաստան», 1 Ապրիլ)։

«Խորհրդային Հայաստան»ի քննութիւնները այս հարցի շուրջ բազմաթիւ մանրամասնութիւններ երեւան կը հանեն։ Այս մանրամասնութիւններէն հիմնականը արհեստապետական ժգուարութիւններ նկատուելով հանդերձ, կան բազմաթիւ փաստեր ալ որոնք կը ծառային դատապարտելու Խորհրդային անշնորհ կազմակերպութիւնը։

Ասոնց հետ, սակայն, «Բանուժի հոսունութեան» անկանոն եւ յաճախակի «գործադրութեան» հիմնական չարիքը կը նկատուի որպէս հետեւանք «Բանուորական սոցիալականի», կը թարգմանուի տնտեսական, իրապէս անմխիթար կացութիւնով։

Այսպէս, ուրեմն, եթէ բոլորովին անկաշկանդ և աննախապաշար դատողութեամբ փորձենք լուծել մեր երկրի տագնապը, մեր առջեւ կը ցցուին այն աննախանձելի պայմանները, որոնց չեն կրնար հանդուրժել հազարումէկ թշուառութեան դատապարտուած մեր հայրենակիցները։

Մարդիկ, հակառակ կուսակցութեան եւ կառավարութեան օրինական եւ ոչ-օրինական խոտութիւններու, կը մերժեն աշխատիլ կանոնաւորաբար, կը մերժեն կապուիլ պետական արդիւնաբերական ձեռնարկներուն, քաջ գիտնալով մէկտեղ, որ բանուորութիւնը արտօնեալտարրն է խորհրդային դրախտին մէջ։

Պարագայ մը ահա, որ գոյութիւն չունի ո՛չ մէկ դրամագլխական երկրի մէջ։ Ու փոխանակ խանդավառուելու օտար երկիրներու միլիոնաւոր գործազուրկներով, որ արդիւնք է տնտեսական բոլորովին այլ բարդութիւններուն, ինչո՞ւ չխորհիլ մեր ներքին ցաւի մասին, որ աւելի վտանգաւոր է քան գործազրկութիւնը։

Հոս գործն է, աշխատանքը աշխատաւորէն փախչողը, զայն թշուառացնողը, հոն, մեր երկրին մէջ աշխատողն է գործէն փախչողը։ Ցեղ մը արատաւորութիւնը իր գերագոյն ասպիճանին հասած կը դանդաղի հարուածելով անմիջապէս աշխատաւոր տարրը, իսկ ուրիշ տեղ մը (Հայաստան) դեռ չկազմակերպուած եւ անբաւարար արտադրութիւնը կը դանդաղի, իր իսկ աշխատաւորին հարկադրական անտարբերութեամբ վնասուելով որքան իրեն, նոյնքան եւ աւելի երկրի տնտեսութիւնը։

Ս. ԹՈՒՄԱՅԻ

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Բ.— ԱԲՈՎԵԱՆ ՌՈՄԱՆԹԻ՞Ք ԷՐ ԹԷ...

Փրոֆ. Ադոնց յօդուածը ունի մասնաւոր յատակագիծ մը։ Այդ յատակագիծն իսկ կը մատնէ մեզը, որ կը պառկի յօդուածին մէջ։

Հերդեր, կ'ըսէ, «ուրուագծեց այն հիմերը, որոնց վրայ պիտի հանդչի գրականութեան պատմութիւնը որպէս պիտական մարդ։ Նա էր, որ ցոյց տուեց, որ բոլոր կիրթ ազգերը անցնում են մի եւնոյն եւ կամ նման գրական հանգրուաններ, ունեն իրենց դասական, ռոմանական, կեղծդասական եւ ռոմանտիկ շրջանները»։

Ինչ մը աւելի վարը. «Զնայելով հայ պատմական կեանքի խեղդեկ վիճակին, մեր գրականութիւնը պահել է որոշ չափի կանոնաւորութիւն կամ յաջորդականութիւն իր զարգացման ընթացքին։ Կարելի է ասել, եւրոպականին համընթաց է»։

Ի՞նչ նպատակ ունի այս յատակագիծը։

— Հաստատել թէ Աբովեան, աւելի կանուխ ծնած ըլլալով հանդերձ (1804) Պէշիկթաշլեանէն (1829), ռոմանթիզմ ըրեր է, մինչ Պէշիկթաշլեան՝ դասականութիւն։ Կարճ խօսքով՝ Պէշիկթաշլեան շատ ո՛ւշ է ծնացեր։

Հերդերի օրէնքով՝ Աբովեան աւելի կանուխ է կատարեր պատմական շրջաններու զարգացումը։ Թերեւս կը մոռնայ այս ձեւով ըսել թէ ֆրանսական գրականութիւնն ալ «չետ» է Աբովեանէն։

Եւ որպէս զի կասկածի չենթարկուի Աբովեանի ռոմանթիզմին աղբիւրը, Ադոնց ամիջապէս կը յայտարարէ թէ «գերման ռոմանտիզմը մերձ երեսուն տարով աւելի հասակաւոր է»։ Պզտիկ ոստում մըն ալ եւ ահա կը հաստատէ թէ Պէշիկթաշլեան «չետ է ոչ միայն Աբովեանից, այլ եւ Ալիշանից, քանի որ մշակում է հին ոճի գրականութիւն, երբ նորի հիմն է դրուած»։

Ի՞նչ կը նշանակէ այս «չետ է», «յառաջ է» ըսելու մարմաջը։ Եթէ Պէշիկթաշլեան եւ Աբովեան ռոմանթիք ըլլային, մինթէ՞ դարձեալ Պէշիկթաշլեան «չետ» չէր ըլլար Աբովեանէն, համաձայն իրենց ծննդեան թուականներուն։ Ինչո՞ւ կը մերժէ արժէքի ուսումնասիրութիւն կատարել։ Բանասէրի սովորութիւն չէ՞ արդեօք հետաքրքրուիլ, թէ ո՞վ առաջին անգամ ռոմանթիզմ ըրած է, ինչպէս ուրիշ մը պիտի փնտռէր թէ ո՞վ առաջին անգամ գործածած է, օրինակի համար, «հրեշտակ» բառը։ Եւրոպացի գրագէտ մը փորձա՞ծ է երբեք ըսելու թէ Սթանսալ, որ ծնած է 1783ին, «չետ» է Շաթօպրիանէն, որ, ծնած ըլլալով հանդերձ աւելի կանուխ (1768), ռոմանթիզմ ըրած է, Ընդունելով որ Պէշիկթաշլեան ալ ռոմանթիզմ ըրած է «դպրոցէն հեռանալէն յետոյ», կրնա՞նք ըսել թէ «յառաջ է» Պետրոս Դուրեանէն։ Վերջապէս, կ'ուզէի իմանալ թէ ի՞նչ կը նշանակէ այս «չետ» բառը։

Փրոփ. Ադոնց կը պնդէ որ չէ բաւած թէ Պէշիկթաշլեան վար է Աբովեանէն, իբրեւ բանաստեղծ։ Սակայն կը թափահարէ Պէշիկթաշլեանի ծառը, եւ կը տեսնէ որ «շատ բան չի մնայ ծառի վրայ»։

Ես կը կարծեմ թէ փրոփ. Ադոնց կը պնդէ, իր բանասիրական մեթոտով, զոր Հերդերի օրէնքներուն կը կապէ, ուրի՛շ բան ըսել կ'ուզէ՝ երբ Պէշիկթաշլեան «չետ» կը նետէ «առեւելահայ» Աբովեանէն։ Զարմանալին այն է, որ ամենայն հանդարտութեամբ կը թափահարէ Պէշիկթաշլեանը, բայց ոչնչէկ բժանում կը կատարէ՝ երբ կարգը Աբովեանինն է։

Նախ քան գրական գաղրոցներուն վարդապետութիւնը, անոնց ազդեցութեան հարցը, Հերդերի միջամտութեան խնդիրը, թափահարենք Աբովեանն ալ, եւ չետոյ կը սկսինք գործի։

* * *

Փրոփ. Ադոնց կը գրէ թէ «Աբովեան Դորպատի գերման չատակ ակունքից բերել էր ռոմանթիզմի ջուրը, բերել էր գիտակցօրէն, արտագրել վերք Հայաստանին»։

Սակայն Աբովեանի ռոմանթիք նկարագրին մասին ուրիշ ոչ մէկ փաստ։ Կը բաւէ՞, կը կարծէք, Աբովեանի ռոմանթիզմը հաստատելու համար՝ ցոյց տալ անոր գերմանական կրթութիւնը եւ այդ շրջանին ռոմանթիզմի երեւումը գերման գրականութեան մէջ։ Զուգադիպութիւննե՞րն ալ փաստ են «պատմագիտութեան» մէջ։ Կամ արդեօ՞ք կարելի է պնդել թէ Աբովեան ռոմանթիք է, որովհետեւ մելամաղձոտ եւ թաց նախադասութիւններ ունի։ Այն ատեն ինչո՞ւ ռոմանթիք չէ... Արիստակէս Լաստիվերտցին ալ։ Կամ պէ՞տք է ռոմանթիք կոչել Աբովեանը, որովհետեւ առաջին անգամ գրած է աշխարհաբարով, զոր փրոփ. Ադոնց կը համարի ռոմանթիզմին կատարած մեծ յեղաշրջումը եւ յաղթանակը։ Այն ատեն ռոմանթիզմը Աբովեանէն ալ հին է մեր մէջ։ Վերջապէս Աբովեանի երեւակայութի՞ւնը հզո՞ր է։ Ա՛խ, այդ երեւակայութի՛ւնը, այդ հզո՞ր է։ «Ոչ ոք ըսաւ սա տղին պատռէնք սիրտը տրտմագին, նայինք ինչե՛ր գրած կան»։

Խաչատուր Աբովեանի գրականութեան ուսումնասիրութիւնը աղուոր նիւթ մըն է հոգեկան ախտաբանութեան եւ հոգեբնախօսութեան տեսակէտով։ Դժբախտաբար մարդիկ կայն զարմանալին այն է, որ երբ, այս վերջին տարիներուն, պրպտումներ կատարուեցան Դորպատի համալսարանին ուսանողներու արձանագրութեանց դիւանին մէջ, ոչ մէկ հետք գտնուեցաւ։ Բժիշկ Եարամիշեան 1912ին կը դիմէ Դորպատի համալսարանի տեսուչին եւ կը խնդրէ որ, համալսարանին ուսանողական դիւանէն քաղելով իրեն հաղորդուի թէ Խաչատուր Յարութիւնեան Աբովեանը ո՞ր տարին համալսարան մտած է, ի՞նչ ճիւղի հետեւած է, ե՞րբ աւարտած է, ի՞նչ վկայական ստացած է։ Համալսարանին տեսուչը կը պատասխանէ.

«Ի հետեւումն սոյն ամի Նոյեմբերի 16ի գրութեան, պատիւ ունիմ հաղորդելու Ձերդ Գերազանցութեան, որ կայսերական Եուրեւ համալսարանի (նախկին Դորպատի) ուսանողներու ցուցակներուն մէջ գոյութիւն չունի Աբովեանիանունը։ Համալսարանի դիւանին մէջ կատարուած պրպտումներուս համաձայն 1861-1862 տարեշրջանին է որ այստեղ ուսանող եկած է, քաղաքական տնտեսութեան բաժնին մէջ, հայազգի վարդան Խրխտափորովիչ Աբովեան (*), որ ծնած է Թիֆլիս 1843ին։ Այս Աբովեանը չէ աւարտած համալսարանը եւ ռուսերէն լեզուի ուսուցչութեան իրաւունք ստանալով մեկնած է, չետոյ 1890ին Երեւանի հոգեւոր վարժարանին մէջ ուսուցիչ կարգուած»։

Բժիշկ Եարամիշեան, գիտնալով որ 1834ին Դորպատի համալսարանէն վաւերուած են 17 ուսանողներ, նոյն համալսարանի տեսուչին կը հարցնէ թէ վաւերաւածներուն մէջ չկա՞յ արդեօք Աբովեանի անունը։ Տեսուչը կը պատասխանէ թէ ոչ Աբովեանցի, ոչ ալ Աբովեանի անուն կայ վաւերաւած ուսանողներուն ցուցակին մէջ։

Ե. Շահազիզ, որ բոլոր այս տեղեկութիւնները կ'աւելցնէ իր ուսումնասիրութեան (*), կը գրէ թէ Լայբցիկի համալսարանին ուսանողներէն հայ երիտասարդ մը, իր ուսարատական ճառին նիւթ ընտրելով «գերմանական ազդեցութիւնը հայ գրականութեան վրայ», յաջողի իր տրամաբանութեան տակ ենթալ Դորպատի համալսարանին քան հոս սպասաւորութիւն ընել։ Այսպէս այլը կնոջ հաճելի ըլլալու համար, կը պարտաւորի ծալարանները յաճախել։ Այլ ու կին ծանօթ շարանէն վաճառատուն, յետոյ թատրոն կամ պարապարտէզ։ Նոր ամուսնացողներու նեղանալու չէ եթէ 3-4 տարի զատակ չունենալ ու կեանքը իր բոլոր հանգստութիւն։ Սակայն այդ չորս երկար տարիներուն տեղի

(2) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Այս երիտասարդը ապահովաբար գաւակն է Խ. Աբովեանի։

(*) Տեղեկագիր Հայաստանի Գիտութեան եւ Արուեստի Ինստիտուտի, 1928, Երեւան։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
ՄԱՐՍԷՑԻ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐը

ՄԱՐՍԷՑԻ.— Ինչպէս կան աւանդութիւններ, երգեր, պարեր, զիր ու զրականութիւն, թակայ են այլասերման վտանգին նոյնպէս եւ աւելի հայկական ամուսնութիւնները։

Արդի հայկական ամուսնութիւններ կը կատարուին գրեթէ արագութեան երեւոյթները նկատի առնելով։ Ըստ երեւոյթին, աղջիկը պէտք է ըլլայ բարեձեւ ու նուրբ ու բնականէն չունենայ այդ առաքինութիւնները, պէտք է աշխատի անոնք արուեստականօրէն։ Պէտք է ըսել, ունենայ քանի մը տող անգլերէն որ երբ ժպտի, անոնց փայլով մը փայլին աչքերուն չնայուածքն ու շարժուձեւերը միշտ կը կատարեն երիտասարդներուն ուշադրութիւնը գրաւելու համար։

Ամուսնութեան թեկնածու աղջիկներ երբեք չեն մտածեր ապագայի մասին։ Նկատի կ'առնեն ներկայ դիրքը, որը նիւթական տեսակէտէն։ Անոնք ամուսնութիւնը կը նկատեն աշխատանքի դադարում, առանց երբեք գիտնալու թէ ամուսնութիւնով է որ կը սկսի ամէնէն դժուարին աշխատանքը, պատասխանատու նոր բայց հաճելի աշխատանք մը։ Ցաւալին բանուորական երկիրը ըլլալով ինչպէս յայտնի է, 15 տարեկանէն սկսեալ հայ երկսեռ երիտասարդութիւնը կամայ ակամայ աշխատանքի է լծուած։ Ամուսնութենէ վերջ այդ պէտք է շարունակէ իր շահագործումը աշխատատուն, յետոյ թատրոն կամ պարապարտէզ։ Նոր ամուսնացողներու նեղանալու չէ եթէ 3-4 տարի զատակ չունենալ ու կեանքը իր բոլոր հանգստութիւն։ Սակայն այդ չորս երկար տարիներուն տեղի

ՀԱՅԿԱԶՆԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԶՆԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ցած բանի վիժումները պատճառ կը դառնան յաւիտենական անկարութեան կամ բանուածութեան վարժուած կիներու համար ընդունելի լաւ է գաւակ չունենալ, որովհետեւ կեանքի բնական բերումով հետեւ կեանքի գործերը արգելք պիտի ըլլան։ Ան չպիտի կրնայ պէտք եղած ընտանեկան բարեկրթութիւնը տալ իր մանկիկին եւ արդէն ինքն ալ հետզհետէ պիտի կորսնցնէ մայրական սիրոյ զօրութիւնը։

Անցեալ օր մայր մը կը սրտնջար իր զաւկին անհնազանդութեան համ ու կ'աւելցնէր.

— Ոչ օք իր զաւկին բարձր ուտել տալու համար աւելորդ ծախքը չընէ, որովհետեւ այս պզտիկ արարածին ճնողք չարգել ու անոնց խօքը կատարել չեն գիտեր, ապա չ'ըլլար օգտակարութիւն կրնայ ունենալ եթէ համալսարաններ աւարտէ։ Այս տիկնոջ հետ վիճաբանութեան մտնելով, տեղեկացայ թէ օրական հազիւ մէկ ժամ իր զաւկին եւ տեսնելու ժամանակ կ'ունենայ, որով ամբողջ տարուան ընթացքին 365 ժամ։ կը նշանակէ 15 օր զաւկին քով կը մնայ, ի՞նչպէս կրնանք պահանջել որ այս տեսակ մայրեր հնազանդին, սիրեն ու յարգեն իրենց ծնողները։ Հայ մայր կամ հայրեր եթէ կ'ուզեն իրենց զաւակներէն յարգուիլ եւ ապագային օգտակարութիւններ յուսալ, պէտք է հնարքերուն անոնց կրթութիւնով։ Մանաւանդ ընտանիքէն ներս մայրը պատասխանատուութեան մեծ բաժին ունի մանուկներու նկարագիրը ներշնչելու կենսական գործին մէջ։

Երկաթ երիտասարդութեան վարդին ու բարքերը օրէ օր կ'արդիանան, անշուշտ ամուսնութիւններն ալ անոնց հետ։ Ամուսնացող զոյգերը մեծ մասամբ հասկնան աշխատաւորներ են, հազիւ իրենց օրապահիկը հարթ։ Սակայն անոնց համար կարելի ամուսնանալը պայմանադրական է կամ տեսակ մը անջնջելի կտակ իրենց նախահայրերէն որուն դէմ ներկայ հաճոյքներն ու շուայտութիւնները չեն կրնար պատուար հանդիսանալ։ Անոնք ուխտած են անպայման ամուսնանալ եւ կ'ամուսնանան, առանց նկատի առնելու նիւթականը, փոխադարձաբար եւ կամ ապագայի ապրանքներ գնելով։

Անոնք, այդ անվախ ու ժրաջան բանուորները երբեք չեն վիշտիր նաեւ անշուշտ անցընել հարսանեկան հանդէսը։ Կը վարձեն ընդարձակ սրահներ եւ նուագախումբեր. կը մեծարեն հրաւիրեալները այնպէս, ինչպէս իրենց ծնողավայրին մէջ։ Եւ յաւոյ հարսանիքէն վերջ այր ու կին ձեռք ձեռքի տալով կ'աշխատին վճարել պարտքերը։

Այս պայմաններուն տակ կատարուած ամուսնութիւնները բանաւոր չըլլալով հանդերձ, արժանի են չնորհաւորութեան։

Մինչեւ որ խելացին մտմտայ խնդրը գետէն կ'անցնի։

***

Մարսէյլի մէջ տարուէ տարի պակաս են նուազիլ ամուսնութիւնները եւ հաճեմատաբար ծնունդները։ Անցեալ տարի կեդրոնի եկեղեցիի արձանագրութիւնները կը ցուցնէին 293, իսկ այս տարի 288։ Ծնունդները անցեալ տարի եղած էին 221, այս տարի՝ 203։ Հակառակ անոր որ նոր նոր գաղթականներու ժամանումն ալ պակաս չէ։

Չին գաղութի տարիքոտ ամուսինները ուշագրաւ թիւ մը կը ներկայացնեն։ Հակառակ ղիրքի ու գործի տէր ըլլալուն, ցարդ չեն կըրցած ամուսնանալ։ Կ'երեւայ չեն ուզած գոնել իրենց սրտին սիրածը եւ կամ Փրանսայի հոմանուհիներ դեռ չեն տուած։

Ընտանեկան փափուկ գործի մէջ ալ գէր կը կատարեն նաեւ ծնողները։ Ճանչցած եմ հայուհիներ որոնց ձեռքը խնդրուած է մէկէ աւելի բարեկիրթ եւ աշխատասէր երիտասարդներուն կողմէ ու միշտ մերժուած, մերժուած, որովհետեւ երիտասարդը անօգնական մարդ մը ուներ նեղնալով, ուզած է ամուսնանալ աղջկան երիտասարդի մը հետ, կամ չէ գիջնած իր ճակատագիրը կապել բանուորի մը հետ։

Ս. ՄԻԼՑՈՆԵԱՆ

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԵՆ, 5 Մայիս.— Վիէնը բաժնուած է երեք մասի, Փոն Թ'Իվէնք, Վիէն, Փասդալ։ Ունինք երեք դպրոց, մէկը Փոն Թ'Իվէնքի մէջ, Պ. Մկրեանը Ազգային Միութեան անունին տակ ունի դպրոց մը։ Հ. Յ. Դ. Խաժակ ա-կումբին մէջ մօտ ութը ամիս է կը շարունակէ կանոնաւորապէս շաբաթը 2 օր, երեքշաբթի եւ ուրբաթ։

Վերջերս Հ. Յ. Դ. «Ապառաժ» խումբի հրաւէրով, Փասդալի կողմը ունեցան խորհրդակցական ժողով մը բոլոր հայրենակցականներու եւ Հընչակեաններու հետ։ Բայց դժբախտաբար չկարողացան ելքի մը յանգիլ շնորհիւ ներկայացուցչի մը յարուցած խոչընդոտներուն։

Երկար վարանումներէ յետոյ, ընտրուեցաւ վերջապէս հինգ հոգինոց հոգաբարձու մը, հետեւեալ անձերէն,—Վ. Հովհաննան, Հ. Թորոսեան, Կ. Մարգարեան, Կէմէրէկեան, Գ. Պէրպէրեան Մալաթիացի, Գ. Կարապետեան Խարբերդցի, որոնք խղճամիտ, գործունեայ երիտասարդներ են։ Հոգաբարձութիւնը գտաւ օրիորդ մը կարող եւ ընդունակ ուսցնելու դպրոցը, եւ եղաւ երեք դպրոց։ Այս վերջինս մօտ մէկ ուկէս երկու ամիս է կը շարունակէ կանոնաւորապէս շաբաթը 2 օր։ Ունի 36 աշակերտ մեծ եւ փոքր։ Մայիս 3ին տեղի ունեցաւ դպրոցին բացման հանդէսը։ Ժամանակէն առաջ հոծ բազմութիւն մը լեցուած էր սրահը։ Հոգաբարձութիւնը իր բոլոր կարելին ըրած էր հանդիսականները գոհ ձգելու համար։

Օրուան նախագահը Պ. Վ. Հովհաննան հանդէսը բացաւ, պարզելով ձեռնարկին մեծ նշանակութիւնը։

Նախագահին խօսքէն վերջ դպրոցի աշակերտներուն կողմէն եղան խմբերգներ. արտասանութիւններ, մանկական խաղեր, պարեր։ Առանց բացառութեան բոլոր փոքրիկներն ալ շատ յաջող էին, շնորհիւ ուսուցչուհիին եռանդուն աշխատանքին։ Մանկական խաղերէն վերջ տեղի ունեցաւ հանդանակութիւն մը ի նպաստ դպրոցին։ 15 րոպէի մէջ զոյացաւ 1265 ֆր. 20 սանթիմ, քոքաքրդով միասին 1500 ֆրանքի մօտ գումար։ Օրուան բանախօսը Պ. Մ. Տօնապետեան, խօսեցաւ ազգային մշակոյթի եւ կրթական հարցերու շուրջ։

Բանախօսութիւնէն վերջ ներկայացուեցաւ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը։ Գլխաւոր դերակատարն էր փոքրիկն Պերճ Թադէոսեանը։

Սարի տղայ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ՍԱԼԷՆ ՏՐ. ԺԻՐՈՅԻ ՄԷՋ

ՍԱԼԷՆ ՏՐ. ԺԻՐՈ, 5 Մայիս.— Հոս եւս անգործութեան տագնապը սկսաւ քանդել բանուորական բոյները։ Բաւական թուով Յոյներ եւ Սպանիացիներ հանեցին գործէ. ասոնց գործը դադրեցնելու համար ժամանակ տրուած էր 20 օր։ Սակայն որովհետեւ իրենց երկիրներն ունէին, նախընտրեցին անմիջապէս մեկնիլ եւ իրենց հաշիւները փակելով գործարանին հետ, հեռացան ասկից։ Գործէն հանեցին Հայ մըն ալ, ինքնութեան թուղթի անկանոնութեան պատճառով։ Այս ալ գոհ մը՝ հայ խաբեբայ սըմսարներու։

Տեղւոյն մէջ փոքրաթիւ հայութիւն մը կայ։ Իսկ իբր կազմակերպութիւն միայն Դաշնակցութիւնը գոյութիւն ունի։ Քանի մը ամիս առաջ կարմիրներ եկած էին եւ մէկ երկու երիտասարդներ հաւաքելով ուզեցին բջիջ մը կազմել, բայց չյաջողեցան։

Տեղիս փոքրաթիւ գաղութը, թէեւ լինած խնարշ անկիւն մը, սակայն ղուրկ չէ հաւաքական կեանքի նիւթերէն, շնորհիւ Հ. Ը. Դ. կազմին եւ շնորհիւ Դաշնակցական գործիչներու, որոնք իրենց պարբերական դասախօսութիւններով ու բանախօսութիւններով, յոյս եւ հաւատք կը ներշնչեն մեկուսացած Հայերուն։

Եղիազար Թատուրեան

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՊՕԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՊՕԼԻՆ, 6 Մայիս.— Անգործութիւնը հետզհետէ մեծ ծաւալ կը ստանայ տեղւոյս մէջ։ Նախկին անգործներու վրայ աւելցան ուրիշներ, որոնք շաբաթ մը կ'աշխատին ու շաբաթ մըն ալ անգործ կը թափառին փողոցները կամ թէ աւելի բախտաւորները սրճարաններու մէջ օրուան կացութեան վրայ կը վիճաբանին։ Ֆրանսացի եւ Իտալացի անգործ գործաւորները կառավարութենէն կը ստանան օրական եօթ ֆրանք. ընտանիքի տէրերը քիչ մը աւելի։ Իսկ հայ բանւորին բոլոր դիմումները դեռ արդիւնք մը չտուին։ Ամէն տեղ նոյն պատասխանը կը ստացուի «Ձեր կառավարութեան հետ որեւէ համաձայնութիւն մը չունինք։ Դիմեցէք ձեր հիւպատոսին կամ պատասխանատու մարմիններուն»։ Հայ գործաւորը որո՞ւ պէտք է դիմէ, ո՞վ պիտի ստանձնէ նախարարութեան մօտ պարտականութիւնը։ Ունինք շատեր որոնք օրական հացի կարօտ են։ Տեղւոյս կառավարութիւնն անգամ կը խղճայ մեր վրայ ու կ'ըսէ որ ձեր մեծերը ի՞նչու ձեզ երեսի վրայ կը թողուն եւ չեն մտածեր ձեր մասին»։

Ո՞ւր են արդեօք Զինաստանի յեղափոխականներու օգնութեան հասնող կարմրուկները, որ մեզի ալ բաժին հանեն զանազան ծախքերու անուուկէն։

Նշան Բիւլեան

ԹՈՒՐՔ ԼՐՏԵՍ ՄԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Քանի մը օր առաջ Հալէպի ընդհ. ապահովութեան պաշտօնատունը կ'իմանայ որ Թուրքերու հաշուոյն գործող լրտես մը կը գտնուի քաղաքին մէջ։ Իսկոյն քննութեան կը ձեռնարկէ եւ ձեռք կ'առնէ խիստ միջոցներ՝ երեսի հանելու համար դաւաճանը։

Երկար խուզարկութիւններէ եւ փնտռտուքներէ վերջ վերջապէս կը յաջողի ձերբակալել թուրք լրտեսը, որ առաջին անգամ կ'ուրանայ իր ինքնութիւնը եւ կը յայտարարէ որ ինք Փրանսայի մըն է եւ կը կոչուի Կապրիել Լաքրուա։

Ապահովութեան տնօրէնը կը հասկնայ որ ան սուտ կը խօսի եւ իր լեզուն Փրանսացիէ մը տարբեր է։ Լրտեսը շատ լաւ Փրանսերէն կը խօսէր։ Վերջը ան կը յայտարարէ որ բնիկ յոյն մըն է սակայն երկար տարիներ Մարսէյլ ապրած եւ Փրանս. հպատակութիւնը ընդունած է։

Ապահովութեան պաշտօնեաները նորէն չհաւատացին եւ շարունակեցին իրենց հարցաքննութիւնները, մինչեւ որ Կապրիել Լաքրուա անունով ճանչցուած այս լրտեսը խոստովանեցաւ որ Ասլմ Ձէնանի կը կոչուի եւ թուրք ներկայ կառավարութեան թշնամիներէն է եւ թէ փախած է Սիւրիա անոնց վրէժխնդրութենէն ազատուելու համար։

Աւելի վերջը Ասլմ Ձէնանին կը խոստովանի որ Օսման Ձէնանի է ինք եւ ղրկուած է թուրք կառավարութեան կողմէ ուսումնասիրելու համար Հալէպի ժողովուրդին տրամադրութիւնները եւ քրտական շարժման ունեցած կապերը Հալէպի հետ։

Խուզարկութիւններ կատարուեցան անոր վարձած սենեակին մէջ եւ հոն գտնուեցան ամէն տեսակ տարազներ՝ զինուորական, օդանաւորդի, պէտէվիի եւայլն։ Հակկառակ որ առանց անցագրի եկած է ան, եւ ատենէ մը ի վեր լրտեսութեամբ կը զբաղի։

Հալէպի մէջ վերջերս ձերբակալուած է թուրք լրտես մը Օսման Ձէնանի որ երկու տարի առաջ անգամ մը եւս Սուրիա եկած եւ լրտեսութիւն ըրած էր։ Հաշտարար ատեանին կողմէ մէկ շաբաթուան բանտարկութեան դատապարտուած է առանց անցագրի սահմանը անցած ըլլալուն համար։

Լրտես Ձէնանին երբ աւարտէ այդ բանտարկութիւնը, անկէ վերջն ալ պիտի դատուի զինուորական ատեանին առջեւ եւ կ'աշխատէր գրգռութիւններ առաջ բերել ի վնաս երկրի իշխանութեան եւ անոր հաւատարիմ նկատուած տարրերուն դէմ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Անկէ առաջ համառօտ տեղեկութիւն մը տրուած էր Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պատգմ. Ընդհ. Ժողովի մասին, որ գումարուած է Փարիզի մէջ։ Ժողովը կը շարունակէ իր նիստերը օր առաջ ձեռնարկելու համար Միութեան ընդհ. կեդրոնի ստեղծումին։

Մինչեւ այսօր բաւական կարեւոր որոշումներ տրուեցան, քննուեցան եւ հաստատուեցան կարգ մը ծրագիր-կանոնագրեր։ Սկաուտական նոր կանոնագիր-ծրագիրը՝ որ պատրաստուած էր մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, յօդուածի առ յօդուած քննութենէ վերածուեցաւ։ Ըստ այս ծրագրի Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական ճիւղը անկախօրէն կը գործէ իր մասնագիտական կալուածին մէջ, բարոյական եւ նիւթական հովանաւորութեանը տակ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդր. Վարչութեան։ Ակէ առաջ, Պոլսոյ մէջ եւս պատրաստուած էր այս խմաստով ծրագիր-կանոնագիր մը որուն գործադրութիւնը կարելի չեղաւ, քաղաքական դէպքերու պատճառով. սակայն կեդր. Սկաուտական Յանձնախումբը բոլորովին անջատ կը գործէր կեդր. Վարչութեան հովանաւորութեան տակ։ Նոյնպէս պատրաստուած է սկաուտական պիտութիւններու պատկերազարդ հաւաքածոյ մը, որուն տպագրութեան պիտի ձեռնարկուի յարմար առթիւ։

Ժողովը մարզական եւ փութպոլի ճիւղերու ծրագիրներն ալ անջատօրէն նկատի առնելով քննութեան ենթարկեց եւ վաւերացուց։ Սոյն երկու ճիւղերն ալ իրենց վարչութիւնները պիտի ունենան Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդր. Վարչութեան հսկողութեան տակ։

Ներկայիս ժողովի սեղանին վրայ է փրովականի ծրագիր մը որուն վաւերացումէն վերջ ժողովը կ'անցնի ընդհ. ծրագիր-կանոնագրի վերաքննութեան եւ Ընդհ. կեդր. Վարչութեան մը ընտրութեան։ Այս առթիւ դիմում եղած է ճանօթ անձերու, որոնք խոստացած են առանձնել Հ. Մ. Ը. Մ.ի պէս հաճագայն եւ օգտակար գործի մը կեդր. Վարչութիւնը։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր շրջանները հետաքրքրութեամբ կը հետեւին հաճագումարին եւ կը սպասեն վերջաւորութեան, լաւագոյն կերպով գործի փարելու համար։

*** Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական ճիւղը ճանչցուած է Փրանսական Interfédéral *գրասենեակէն* եւ Պ. Դրիզոր Ճակոբեանի տրուած է ազգային պետի տիտղոսը։ Այսպէս բոլոր շրջանները սկսած են տեղական սկաուտական կեդրոններէն վաւերացուիլ, իբր միակ հայ կազմակերպութիւն։

*** Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական եւ փութպոլի ճիւղերն ալ, մանաւանդ այս վերջինը լաւագոյն զործունէութիւնը ունին թէ ազգային եւ թէ միջազգային տեսակէտով։ Ցառաջիկայ տարեշրջանի համար դիմումներ եղած են Փրանսական խումբերու կողմէ, իբր լաւագոյն եւ կարգապահ խումբ ունեցող Միութիւն։

*** Փարիզի Սկաուտական Խորհուրդը կազմակերպած է սկաուտ խմբապետներ եւ վարիչներ պատրաստելու համար դասախօսութիւններ, որոնք կանոնաւոր կերպով կը շարունակուին, ամէն երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրեր։ Սոյն դասախօսութիւններու կարեւոր նպատակներէն մէկն է ուժ տալ նոր պատրաստուած ծրագիր-կանոնագրի մէջ նախատեսուածազգապահպանման գործին, հայ լեզուի, Հայոց պատմութեան եւ աշխարհագրութեան։ *Ա. Ռ.*

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀԻՒՕՒԻՆ ՁԱՀԻՒ ՊԷՅԷՆ ՀԱՇԻՒ Կ'ՈՒՍՈՒՑԻ

«Սան Փօլօ» կը գրէ.— «Թանինն»ի խմբագրապետ Հիւսէյին Ճահիտ պէյ, լրագրութիւնը ձգելէ վերջ, իր գրչի ընկերներէն Իսմայիլ Մուշթաք պէյի հետ ընկերութիւն մը կազմած էր մաքսային գործեր ընելու համար, եւ երրորդ ընկեր մը առած էին։ Երեք ամիս առաջ, Հիւսէյին Ճահիտ պէյ Սանայի դրամատան վարչական ժողովին նախագահ ըլլալով, գործէն քաշուած եր եւ պէտք եղած էր հաշուեյարդար ընել։ Հաշուեյարդարը լրանալէն վերջ, սակայն, 100 հազար ոսկիի բաց մը երեւան ելած է ու երկու անդամները կը պնդեն թէ այս գումարը պէտք է Հիւսէյին Ճահիտ պէյի մօտ գտնուի։

Մեր իմացածին համաձայն, ընկերներուն միջեւ տարակարծութիւն մը ելած է այս 100 հազար ոսկիին շուրջ, եւ նոյնիսկ փաստաբաններու խորհուրդին դիմուած է։ Միւս կողմէ, սակայն, ընկերութեան համարակալին քննութիւններուն համաձայն, Հիւսէյին Ճահիտ պէյի հաշիւը 6 հազար ոսկի միայն կ'ելլէ։

Խնդրին էութիւնը հետեւեալ կերպով ցոյց կը տրուի.— Ընկերութիւնը 200 հազար ոսկիի չափ շահ ըրած է, որուն 100 հազարը իբր Հիւսէյին Ճահիտ պէյի ծախսարձանագրուած է։ Հիմա, այս ծախքերուն փաստաթուղթերը կ'ուզուին Հիւսէյին Ճահիտ պէյէն, Միեւնոյն ատեն, ուշագրաւ կը նկատուի այն պարագան որ տարիներէ ի վեր մինչեւ հիմա այս մասին ոչ մէկ փաստաթուղթ ուղուած է Հիւսէյին Ճահիտ պէյէն։

«Փօլիթիքա» կը գրէ թէ ընկերութեան երրորդ անդամը՝ Ահմէտ Րէֆիէթ պէյ դատարան դիմած է, հաշուեյարդարին մէջ ցոյց տրուած յետադրումին պատճառով։ Րէֆիէթ կ'ըսէ թէ Հիւսէյին Ճահիտ պէյի սխալին հետեւանքով է որ ցնաս ըրած են, որովհետեւ ան էր ընկերութեան վարիչը։

*** Հիւսէյին Ճահիտ պէյ այս մասին իրեն դիմողագրողներուն հերքած է այս լուրերը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՂՈՔ ՄԸ «ՕՈ՛Ի ՊԸՃԻՆԿՕ»Ի ԱՌԹԻԻ

ԽՄԲ. — Մեզի դրկուած այս բողոքէն յապաւած ենք ղարք մը աւելորդ բացատրութիւններ.— Ծանօթ է որ Նորեան եղբայրները «Հայրենիք»ի միջոցաւ հայ ժողովրդական երգի մը համար մրցանակ բացին, գրուած լաւագոյն ոտանաւորին եւ անոր չարմարագոյն եղանակին յատկացնելով որոշ գումարներ։

Ճանճանախմբային-Դատական վճիռներով ոտանաւորին մրցանակը շահեցաւ ճանօթ գրող Պ. Տ. Զիթունի, Փարիզէն, իսկ երգի համար յօրինուած եղանակը (musique) շահեցաւ երգահան Պ. Արա Պարթեւեան, նոյնպէս Փարիզէն։

Երաժիշտ Պ. Վ. Սրուանձտեանց, սակայն, որ վերոյիշեալ մրցման բնաւ չմասնակցեցաւ, անտես առնելով զոյգ մրցանակին առթիւ ճամուլով ծանուցուած կանոնագրութիւնը, որով ամէն իրաւունք պայմանագրօրէն վերապահուած եր մրցանակին մասնակցող եւ մրցանակը շահողներուն, ճամուլէն կ'առնէ ոտանաւորը եւ իր ունեցած եղանակներէն մէկը յարմարցնելով՝ իսկոյն կը հրատարակէ եւ ի վաճառ կը հանէ «Օո՛ւ Պըճինկօ»ն...

Եւ այս՝ տեղի ունեցաւ, երբ տակաւին ոտանաւորին երաժշտութեան համար մրցման հրաւէրը հրապարակի վրայ էր ճամուլի միջոցաւ ու ծանուցուած էր նաեւ որ մրցանակի մասին որոշումը իր վճիռը չէր արձակած մրցանակի մասին։

Եւ այժմ, երբ, Պ. Սրուանձտեանցի «Պըճինկօ»ն մէջտեղն է, Ճանճախումբս իր արդար բողոքը մեկնաբանելով մրցանակը շահողներուն ձայնին, կուգայ ծանուցանել հասարակութեան որ, Պ. Սրուանձտեանց ոչ մեկայն իրաւունք չունէր այդպէս վարուելու, այլ բոլորովին անարդար է եղած, երբ հասարակութեան մէջ շփոթութիւն ստեղծելու մեղադրով մը իր հրատարակած երգին տեարակին վրայ գրած է «Մրցանակի արժանացած երգը»...

Պ. Սրուանձտեանց չէ բաւականացած այս բոլորով, եւ փութացած է իր անհարազատ եւ անմրցանակ տեարակը տանիլ ներկայացնել Պոստոնի կառավարչատունը եւ «Փաթէնթ Օֆիս»էն ստանալ Copyrightը։

Ճանճախումբս կը ծանուցանէ թէ առ այս բոլոր իրաւունքները ձշտելու, օրինական իրաւաստութիւնները հետապնդելու համար միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, արդարութիւն ըրած ըլլալու համար իրաւասու հեղինակներուն։

Ճանճախումբի անդամներ

Լուիֆի Մինաս, Ց. Ս. Լեւոնեան, Ժօրժ Վարժապետեան, Սիւզան Էլմասեան, Սիրարփի Միքայէլեան, Արաքսի Օտապաշեան, Նուարդ Ճաղոյեան-Գիվէլէքեան։

ՄԻԼԱՆ, 3 Մայիս.— Մուրատ Ռափայէլեան նախկին Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ ապրիլ 26ին, Միլանի Մխիթարեան ուսանողարանի սրահին մէջ։

Վարչութեան տարեկան համառօտութիւնը գոհունակութեամբ շարունակուեցաւ եւ նոր տարեշրջանին համար վերընտրուեցաւ նոյն վարչութիւնը։ Միութեանս հասցէն՝ c)o Doct. Yervant Arzumanian, 4, Via S.PietroAll'Orto, Milano.

Վարչութիւն

ԻՏԱԼԻԱ ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼՈՅ ՄԷՋ

Գրեր էինք թէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մահմետականներուն վրայ՝ Իտալացիներու կողմէ գործուած հարստահարութիւնները մեծ յուզման մատնած են Սուրիոյ մահմետական-ները։ Այս առթիւ, «Թան»ի թղթակիցը կը գրէ թէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ, բնիկ տարրին հանդէպ Իտալացի զօրավարին Կրացիանիի կիրարկած միջոցներն են որ դժգոհութեանց տեղի տուած են։ Անցեալ տարի ըմբոստութեան դէպքերու հետեւանքով, 80,000 բնիկներ փոխադրել տուեր էր դէպի Ծովեզր եւ զանոնք տեղաւորեր կայաններու մէջ, հեռու պահելու համար խառնվարարներու ազդեցութենէն։

«Մէսաճէրօ» փաշխատական թերթը անդրադառնալով այս առթիւ կազմակերպուած ցոյցերուն, որոնց մասնակցած է նաեւ Երուսաղէմի մեծ միւֆթին, կը գրէ թէ «Դահիրէէն Դամասկոս, Թունուզէն Մարսէյլ, Փարիզէն Ժընեւ կը փորձեն իսլամական կառոյցութեան ալիք մը բարձրացնել Իտալական իբր թէ կայսերապաշտութեան նպատակներուն եւ եղեռնակներուն դէմ։ Արաբական եւ արաբասէր թերթեր, ամէն կարգի մեկնաբանութիւններ եւ զանազան աղբերէ զրգռիչ «գործակալներ» Իտալիան կը մեղադրեն թէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ շրջանին մէջ կը բռնաբարէ բնիկներու ազատութիւնը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ ԺՐՆԵՒԻ ՄԷՋ

Թուրքիոյ արտաքին նախարարին Թէվֆիք Բիւշտիի ժընեւ երթալուն առթիւ, Յունաստանի արտաքին նախարարը Մխխալաքոփուլոս յայտնեց թէ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի պատուիրակութիւնները ժընեւի մէջ տեւական շփումներ պիտի ունենան իրարու հետ, նկատելով որ Թուրքիա՝ իր անցեալով եւ մանաւանդ իր ներկայ տնտեսական յարաբերութիւններով, մաս կը կազմէ Եւրոպայի կազմին եւ միւս կողմէ, Յունաստան բարեկամական զգացինքով կապուած ըլլալով Թուրքիոյ, ուժ տուած է որ ան մասնակցի Եւրոպայի Միութեան վիճաբանութիւններուն։

ՀԱԼԷՊԻ ՅՈՑՑԵՐԸ ԻՏԱԼԻՈՑ ԴԷՄ

Պէյրութի իտալ. հիւպատոսը իր կառավարութենէն հրահանգ ստացած է հերքելու համար այն տարաձայնութիւնները որոնց համաձայն իբր թէ Ափրիկեան Տրիպոլիսի մէջ Իտալիաներ խժդժօրէն սպաննուած են Իտալացիներու կողմէ։

Հիւպատոսը առաջարկած է որ իտալ երեւելիները հաւաքուին, անոնց հաղորդելու համար իր կառավարութեան հրահանգները։ Հաւաքուեցան անոնք մզկիթի մը մէջ եւ լսելէ վերջ հիւպատոսը, առաջարկեցին որ Մուսոլինիի ստորագրութեամբ հերքում մը կատարուի եւ տեղացի Իտալիաներէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը մեկնի Տրիպոլիս, քննելու համար անոնց կացութիւնը։

Հիւպատոսը երեք օր միջոց խնդրեց, գոհացում տալու համար անոնց պահանջներուն։

Հալէպի Զէքէրիա մզկիթին մէջ իտալական ջարդերու մասին քարոզ լսող մահմետականներ գրգռուեցան ու ազդուեցան իրենց կրօնակիցներուն դէմ կատարուած դէպքերէն. 500ի մօտ ցուցարարներ պոռալով կանչելով սկսան շրջիլ գլխաւոր պողոտաներուն վրայ, ստիպեցին հանրակառքի պաշտօնեաները որ կեցնեն հանրակառքը, բայց ոստիկանութիւնը սկսած էր արգիլել եւ զաւազանի հարուածներով յաջողեցաւ ցրուել ամբոխը։

Ոստիկանները եւ ոստիկան զօրքերը սկսան շրջիլ քաղաքին մէջ, նմանօրինակ ցոյցերու տեղի չտալու համար։

Ժողովուրդը թէեւ խուճապի մատնուեցաւ, սակայն հազիւ մէկ ժամ անցած, միտքերը հանդարտեցան։

Եգիպտոսի ընտրութիւնները

Եգիպտական կառավարութիւնը կը սաստկացնէ վաճառի և Ազատականներու գործակցութեան դէմ իր ձեռք առած միջոցները եւ յառաջիկայ ընտրութիւնները ձախողեցնելու համար, երկու ընդդիմադիր կուսակցութիւններու ձեռնարկները կ'արգիլէ։

Ոստիկանութիւնը Ազատականներու պետին Մահմուտ փաշայի եւ վաճառի ղեկավարին Նահաս փաշայի արգիլեց մտնել կայարան, երբ կ'ուզէին նահանգները մեկնիլ ընտրական պայքարի համար։

Ոստիկանութիւնը բռնի ցրուեց ամբոխը որ հաւաքուեր էր կայարանին շուրջ եւ ցոյց կը կատարէր կառավարութեան դէմ։

Կառավարութիւնը արգիլեց երկու թերթերու հրատարակումը։

Գերմանիոյ անգործութեան տագնապը

Կառավարութեան կողմէ հաստատուած մասնագէտներու յանձնախումբը որ պիտի ուսումնասիրէր անգործութեան դէմ միջոցներ, հրատարակեց իր երկրորդ տեղեկագիրը։

Յանձնախումբը, ամէնէն առաջ կը թելադրէ հրապարակ հանել փոխառութիւն մը, որուն արդիւնքը յատկացուի նպաստաւորելու երկրին տնտեսութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ այս կերպով ստեղծել աշխատանքի հնարաւորութիւններ։ Բայց որովհետեւ, Գերմանիոյ մէջ դրամագլուխ չկայ, պէտք պիտի ըլլայ արտաքին փոխառութիւն մը կնքել տանելի տոկոսով։

Յանձնախումբը կը թելադրէ նաեւ աւելի ուժ տալ ելեկտրական արտադրութեան, երկաթուղիի ելեկտրականացման, ճամբաներու, եւայլ բարելաւումներու ու կը մերժէ պարտադիր աշխատանքի կիրարկումը, այն նկատումով որ չի կրնար թեթեւցնել աշխատանքի շուկան։

Տրոցկի Սպանիա կ'երթայ

Անցեալները գրած էինք թէ Սպանիոյ արտաքին նախարարը նպաստաւոր կերպով արտայայտուած է Տրոցկիի բնակութեան համար, Սպանիոյ մէջ։

Կը հաստատուի այն լուրը, թէ Տրոցկի արտօնուած է է Սպանիա հաստատուիլ։ Սպանիոյ արտաքին նախարարը արդէն յայտարարեց թէ Տրոցկիի արտօնութիւն տրուեցաւ, պայմանաւ որ չխառնուի Սպանիոյ քաղաքական կեանքին։

Գրաւիեղոյն առևտուրը

Յունաստանի արտաքին նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ արտաքին նախարար Միխալաքոփուլոսի նախագահութեան տակ, վերջնապէս ժողովելու համար յունական գինիներու Ֆրանսա ներածման վերաբերեալ յօդուածը։ Խմբագրուած յօդուածը ղրկուեցաւ Փարիզ, Յունաստանի դեսպանին, ենթարկելու համար ֆրանսական կառավարութեան քննութեան։ Յունաստան մասնաւորաբար կը պնդէ առեւտրական դաշնագիրը ի հարկին դրժելու իր իրաւունքին վրայ, այն պարագային որ անով նախատեսուած գինիի քանակին ներածման դէմ արգելքներ երեւան գան։

Յոյն խորհրդարանը կը լուծուի՞

ԱԹԻՆԲ, 8 Մայիս.— Ընդդիմադիր թերթերը խստութեամբ կը մեկնաբանեն Վենիզելոսի անակնկալ յայտարարութիւնը թէ չպիտի վարանի լուծել Խորհրդարանը, եթէ ընդդիմադիր կուսակցութեանց պետերը, մամուլի ազատութեան վերաբերեալ օրինագծին հիմնական կէտերուն դէմ պայքարին։

Թերթերը կը հրատարակեն ընդդիմադիր պետերու յայտարարութիւնները։ Նոյն իսկ Հանրապետականներ կը յայտարարեն թէ մամուլի օրէնքի վիճաբանութեան ընթացքին, անոր կարգ մը տրամադրութիւններուն դէմ պիտի պայքարին կորովի կերպով։

Հանրապետական-Ցառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավարը Քաֆանտարիս կը յայտարարէ թէ Խորհրդարանի լուծուման սպառնալիքը ո՛չ ոք պիտի արգիլէ ազատօրէն յայտնելէ իր կարծիքը՝ մամուլի օրէնքին մասին։

Իսկ ժողովրդական կուսակցութեան պետը Ցալտարիս ըսաւ.— Եթէ Պ. Վենիզելոս կ'ուզէ պատրուակ ծառայեցնել մամուլի օրինագիծը՝ լուծելու համար, խորհրդարանը, իմ կողմէս, առարկութիւն չունիմ ընելիք։

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ԱՊՐԻԼ 11)24Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ Մասնակցութեամբ տեղւոյն ազգային կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու։ Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին Salle Patin *ի մէջ, 114* Grand'Rue Chaville.

Կը նախագահէ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆ

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ, եւ ՎԱՀՐԻՃ ԿԷՕՔՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Առնել *1 թիւ հանր. իջնել* Ancienne Mairie de Chaville

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԼԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Varicesի *(վարիս)* եւ hémorroidesի *(էվոռոյիտ)* արմատական դարմանումն առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջ տեղը)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒՌ

25 ՌԻԻ ՏՕՄԻՆԻՔԷՆ, 25

Երկար ատենէ ի վեր հայկական Թաղամասին մէջ հայ փուռի մը հրամայական անհրաժեշտութիւնը վերջապէս իրականացած է։

Վերջին սիստեմով օժտուած այս փուռը *(four à vapeur)* իր տեսակին մէջ առաջինը ըլլալով կ'արժէ անգամ մը այցելել, կը պատրաստէ ամէն տեսակի արեւելեան եւ եւրոպական հացեր։

Փուռը ունի երեք յարկեր, որոնցմէ մին մասնաւորապէս յատկացուած է մեր յաճախորդներուն, առաւօտեան վճնչէ իրիկուն, ելիելու համար իրենց խմորեղէնները, խորոված-ները, եւայլն։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԹԵԼԵՐ՝ ՈՒՏԻ ԵՒ ՔԱՆՈՆԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

Ֆոնթրը բամպուրսըմանով ապսպրանքներու համար գրել՝ Mr. Daver, 4 Rue de l'Etoile, Marseille, *(Րիւ տ'Էքսի մօտ)*

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ ուղղակի գնումներու համար ներկայանալ ամէն երկուշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ՝ ժամը 5էն մինչեւ 8։ փլաս տ'Էքս, պար Շանրի, 27 Place Jules Gueste, Marseille.

Ստիպողական գնումներու համար, կը խնդրուի մասնաւոր երկտող մը ձգել՝ 4 Rue de l'Etoile, պայմանով, որ ձեր գնումները 30 ֆրանքէ պակաս չըլլան։

Առաքում՝ քօնթր բամպուրսըման, նուազագոյն 40 ֆրանք ապսպրանքի համար։

ՄԱՏՋԵԼԻ ԴԻՆԵՐ

1	հատ՝ Cerma mi)	
1	» » ré)	0.75
2	» la dukia	1.70
2	» la dulthia	1.70
2	» ré néva	1.70
2	» sol yerdanie boyau	2.25
2	» sol yerdanie Japon (Colde Stradina)	1.40

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

ՇԻՒՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

21 QUAI DE LA TOURNELLE PARIS (5E)

69 rue d'Angoulême, Paris (11)
Tél. Ménilmontant 76—71

Autobus: AY, BC
Métro: Couronnes ou Parmentier

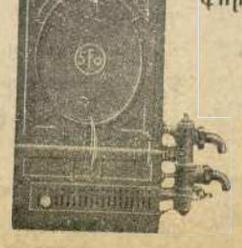
ֆոկուն, ձաշակաւոր եւ ամէն քսակի յարմար կօշիկներ պատրաստուած մեր արհեստանոցին մէջ։ կիր. մինչ եւ կէսօր բաց

COUVERTURE - PLOMBERIE

INSTALLATION ÉGOUT

TRAVAILLE SUR PLANE

Պատեհութիւնտուն շինողներուն կը ստանձնեմ ամէն տեսակ գործեր։ Դիւրամատչելի գիներ։ Հարիւրին 25 ապառիկ

Դիմել Նամակաւ

Ա. ՔԱՔՈՒԼԵԱՆ

5 Ave. de la Port d'Italie, Paris (13)

ԴԻՄԵԼ՝

Վ. Ս. ԹԷՄՈՒՐՃԵԱՆԻ

ԻՐԱՒԱԲԱՆ՝ ՎԿԱՅԵԱԼ ԷՓԻՍ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆ՝ ՆԱՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

76, RUE BERNARD-DU-BOIS, 76 MARSEILLE

Ժամը 11—12 եւ 5—7. Ձրի խորհրդակցութիւն կառավարական բոլոր գործերու համար։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ Եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը։ Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրատունը։

Կ'ուզուի *ժէոսէ բոպ կարող լաւ գործաւորուհիներ։* Դիմել՝ *Երուանդ Պօտուրեանի, 11* Rue Sénégal. Paris *(20).*

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Մրսղանգ., արեան, մորթի հիւանդ. տարրալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

EMPIRE *Մեզթը-Շօլ՝ 37 Av. Wagram*

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Շ. կ. ԹՈՋԻ Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 63 Rue de la Républiqueի սրաքին մէջ, կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի ըլլայ։

ԵՈՋՂԱՏԻ եւ շրջ. Հայր. միութեան Փարիզի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Իսի-լէ-Մուլինօի, Անիէռ-Քուրպուայի, Կուպէնվիլի եւ Փարիզի բոլոր հայրենակիցները վաղը Կիրակի ժամը 2.30ին 131 Fdg. du Temple. Ներկանեռութիւը օրինական պիտի համարուի։ Օրակարգ՝ պատմ. ժողովի ներկայացուցիչներու ընտրութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն, եւայլն։

Զ. Ե. Ո. Միութեան Պանեոլի մասնաճիւղին թէյատեղանը վաղը Կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին տեղւոյն մանկապարտէզին մէջ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։ Փոքրիկներու համար սինէմա։

ՍԷՆ ԺԻՐՈՄԻ թաղականութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի, Նօթրտամի, Լա Ռոզի, Սէն Միթրի եւ Մալեռաէի հայրենակիցները, վաղը Կիրակի ժամը 2ին Սէն Ժէրոմի նորաբաց մատրան շէնքին մէջ։ Օրակարգ՝ բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն եւ հաւաքական հրաժարական։

ՄԱՐՍԻԼԻԻ Բարձր Հայքի Երիտասարդաց Միութիւնը կը ծանուցանէ հայ հասարակութեան թէ իր գրադարանը փոխադրուած է 41 թիւ Պէրնար տը Պուա, Ալիս ճաշարանի ներքնասրահին մէջ։ Գրադարանը բացէ Հինգշաբթի իրիկունները ժամը 7 11 եւ Կիրակի առաւօտները ժամը 9 - 12։

ԿԸ ՓՆՏՌԻ

— *Կը փնտռուի Շ. Դարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէր-Տէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սերաստիա · Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18* RueDenoyez, Paris(20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

ԿՈՐՈՒԱԾ

Ալեքսանդր Ասատուր Ղազարեան, 17 տարեկան, Ալեքսանդրապոլի Ա. Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ ծառայ Ղազար Ղազարեանի որդին, 1915 Յունիսին Ալեքսանդրապոլի մէջ կորսուած է։ Ունի սեւ մազեր, սեւ աչքեր, սեւ հոնքեր, սեւ բեղեր, երեսը ծաղկոտ։ Ով որ անոր մասին տեղեկութիւն տայ, կամ զայն ներկայացնէ, կը խնդրուի դիմել Ղազար Ղազարեանի հասցէին՝ Ալեքսանդրապոլ, Ա. Ս. Գէորգ եկեղեցի։

ՀԱՐԱՉ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286
Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
10
ՄԱՅԻՍ
1931
10 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1566 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՂԱՂԱԿՆԵՐ – ԵՒ ԼՌՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթը լրացուցինք թշուառութեան, անգործութեան, բնական աղէտի մը եւ օգնութեան աղաղակներու մէջ։

Մանօթ է Մակեդոնիոյ որբերու պարագան,— 7-800 կտրիճ տղաք՝ ժառնուած զարհուրելի անելի մը։ Շատերը՝ խոտ ուտելու դատապարտուած։ Ուրիշներ՝ թափառական քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ, Մակեդոնիոյ խստամբեր լեռներուն մէջ։

Այսօր՝ ուրիշ աղաղակ մը, դարձեալ նոյն շրջանէն։

Սէրէզի շրջանի գիւղերէն 120 հայ ընտանիքներ եւ 60ի չափ որբեր դատապարտուած են անօթութեան, միեւնոյն պատճառներով,— անգործութիւն՝ ծխախոտի տագնապին հետեւանքով։ Բոլորն ալ պարտական կամ պահանջատէր։ Ուրիշ խօսքով՝ անյոյս վիճակի մէջ.

— «Զարհուրելի է մեր վիճակը։ Ամիսներէ ի վեր անգործ՝ մեր երախաներուն չոր հացի կտոր մը անգամ դժուար կը ճարենք։ կրնանք առանց չափազանցութեան յայտարարել թէ սովի մատնուած ենք։ կանանչ խոտ եւ վայրի բոյսեր կը ժողվենք դաշտերէն եւ յաճախ առանց իւղի կը խաշենք զանոնք։ Այս է մեր ու մեր երախաներուն սնունդը ամիսներէ ի վեր եւ երբեմն առանց հացի»։

Եւ այս 120 ընտանիքները, ճարահատ, որոշեր են իջնել Սելանիկ, Հարմանգիւղի գաղթակայանը։ Երիտասարդները՝ քալելով, ծերերն ու երախաները՝ վարձու ինքնաշարժներով։

Սէրէզէն Սելանիկ երկաթուղին չորս ժամ է։ Իսկ Հարմանգիւղը՝ մօտ կէս ժամ Սելանիկէն, ինքնաշարժով։

Դուք հաշուեցէք թէ ի՛նչ կը նշանակէ քալելով իջնել Հարմանգիւղ։

Թշուառութեան մթերանոց մը՝ այս գաղթակայանն ալ։ Բազմաթիւ ընտանիքներ կը բնակին պատերազմէն մնացած զօրանոցներու մէջ (փարանկա)։ Իւրաքանչիւրին մէջ 60—100 հոգի։

Իւրաքանչիւր ընտանիք ունի իր «բնակարանը»,— քուրջէ, թիթեղէ, թուղթէ պատերով «սենեակներ», ուր և՛ պիտի ապրի, և՛ պիտի եփեն, և՛ պիտի ուտեն, ու պառկին։ Մեծ, պզտիկ, աղջիկ ու տղայ — բոլորը մէկ... Գործ ունեցողները — տարին ութ ամիս — կը վաստկին օրական 60—70 տրախմի (երեք տրախմին մէկ ֆրանք է)։

Աղջի օր, Խասքովոյէն (Պուլկարիա) թղթակից մը կը նկարագրէր համատարած թշուառութիւնը, իբրեւ հետեւանք անգործութեան։

Կառավարութիւնը պայման դրած է հարիւրին հինգ հաստատութեամբ միայն ոչ-պուլկարահպատակ բանուոր առնել։ Այդ քաղաքին ոչ-պուլկարահպատակները Հայերն են։ Ուրեմն, եթէ գործ բացուի հարիւր բանուորի համար, Հայերէն հինգ հոգի միայն կրնան օգտուիլ։

Եւ ճարահատ, աւելի քան երկու հարիւր հոգի հանրագրութեամբ դիմած են Թաղ. Խորհուրդին, որպէզի... Ագգերու Գաշնակցութեան պատուիրակին ուշադրութիւնը հրաւիրէ իրենց կացութեան վրայ։

— «ԱՇԽԱՏԻԼ Կ'ՈՒԶԵՆՔ, ԳՈՐԾ ՉԿԱՑ։ ՀԱՑ Կ'ՈՒԶԵՆՔ, ՁԱՐ ՉԿԱՑ։ ԱՆՕԹԻ ԵՆՔ ԲՈԼՈՐՍ ԱԼ։ ՁԱՐ ՄԸ ԳՏԷՔ ՕՐ ԱՌԱՋ։»

Թղթակիցը կը խօսի միայն իր քաղաքի մասին։ Բայց մենք տեղեկութիւններ ունինք նաեւ Պուլկարիոյ միւս քաղաքներէն։ Նոյնքան ծանրակշիռ բովանդակութեամբ։

Եւ ահաւասիկ՝ Զանգեզուրի աղէտը։

Երկրաշարժը քարուքանդ ըրած է Լեռնահայաստանի գիւղերէն 51ը։ Փլատակներուն տակ մնացած են՝ 390 հոգի. վիրաւորուած՝ 7420 հոգի, եւ 5875 գլուխ անասուն ալ՝ ոչնչացած։

Առաջին տեղեկագիրն է այս, եւ հետեւաբար ոչ լրիւ։ Մանաւանդ, ըլլալով հեռագրական լուր։ Գիտենք որ շարժը գուզադիպած է սաստիկ տեղատարափի մը։ Բնակարան չկայ, ծածկոց չկայ, դեղ ու դարման չկայ։ Ուտեստն ալ՝ դժուար կը ճարուի, վաղուց աղքատացած այդ շրջանին մէջ։

Ըսել կ'ուզենք թէ՝ աղէտը շատ աւելի ծանր համեմատութիւններ ունի, քան ցոյց կուտան վերոյիշեալ թուանշանները, իրենց հեռագրական չորութեամբ։

×

Ուրեմն, չորս քառմիլիի պատկերներ։ Երկուքը՝ միեւնոյն երկրէն (Ճունաստան), մէկը՝ նոյնքան անճար գաղութէ մը (Պուլկարիա), եւ վերջինը՝ Հայաստանէն։

Աղաղակներ, որ սիրտ կը բզքտեն եւ անզօր կատաղութեամբ կը լեցնեն բոլորիս հոգին։

Բայց, ի՞նչ օգուտ յուզուիլ, զայրանալ կամ հառաչել— եւ ձեռնածալ նստիլ։

Ինչո՞ւ չգայրանալ նաեւ տիրող լուութեան հանդէպ։

Ո՛րքան ալ ծանր ըլլան մեր առօրեայ մտմտուքները, աններելի է ո՛ր եւ է չքմեղանք։ Պիտի հասնինք բոլորին ալ, որքան կրնանք։ Պիտի երկարենք եղբայրական օգնութեան բազուկը, որ հրաշքներ գործած է այս ժողովուրդի պատմութեան մէջ, բոլոր տագնապներու եւ աղէտներու ընթացքին։

Եւ օգնութեան պիտի հասնին, ամէնէն առաջ, հանրային հաստատութիւնները։ Բարեգործականէն, կարմիր Խաչերէն, Հայր. Միութիւններէն մինչեւ «երթասիրաց»ներն ու «վերջինաց»ները։ Մինչեւ Ջ. Ո. Մ.Ը եւ զանազան Միութիւններ։

Համատարած է թշուառութիւնը։ Օգնութիւնն ալ պիտի ըլլայ համատարած։ Համազգային։

Շ.

ՋԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ԱՂԷՏԸ

Հայրենակիցներ,

Մեր Հայրենիքի ընդարձակ մէկ մասը՝ գրեթէ ամբողջ Զանգեզուրի գաւառը ենթարկուած է երկրաշարժի մեծ դժբախտութեան։ Գորիս, Սիսիան, Ղափան, Աբեւիք, Գողթն քար ու քանդ են եղած։ 51 գիւղ աւերուած, 390 մարդ սպաննուած, 7420 վիրաւոր, մօտ 10,000 անասուն կոտորուած։ Եւ այս դեռ առաջին, հապճեպով հաւաքուած թիւերն են։ կարելի է երեւակայել, թէ ի՛նչ աիաւոր համեմատութիւններու կը հասնի աղէտին պարզած իրական պատկերը։

Արդէն, ամէն կողմէ կը լսուին օգնութեան աղաղակներ, կը խնդրեն նիւթական օժանդակութիւն, առողջապահական նիւթեր, դեղ, ու վիրաբուժական գործիքներ, հագուստ, ցերմակեղէն, վրան, կարիքը սուր է եւ անյետաձգելի։

Որքան ալ ծանր ըլլայ արտասահմանի հայութեան ներկայ վիճակը, իբրեւ հետեւանք տնտեսական համատարած տագնապի, Հայաստանէն հասնող օգնութեան ձիչերը չեն կրնար մնալ անլսելի։ Նոյնիսկ ամենահամեստ բայց ժամանակին հասցուած օգնութիւնը մեծ սփոփանք պիտի ըլլայ երկրի աղիտահար ժողովուրդին համար։

Կոչ կ'ուղղենք բոլոր հայրենակիցներուն եւ հանրային մարմիններուն արձագանգել Հայաստանէն արձակուած օգնութեան աղաղակներուն։

Օգնեցէ՛ք ինչով եւ ինչպէս որ կարող էք։

Շ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՕ

8 Մայիս 1931

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆՇԼՈՒՍԸ ՖՐԱՆՍ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԱՆՇԼՈՒՍԻ ԴԷՄ ԲԱՆԱՁԵՒԸ

Աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան շուրջ վիճաբանութեան առթիւ, ֆրանսական խորհրդարանի կարգ մը հոսանքներու ներկայացուցիչները խստօրէն քննադատեցին Ֆրանսայի արտաքին նախարարին՝ Պ. Պրիանի քաղաքականութիւնը եւ մինչեւ իսկ, անհրաժեշտ դատեր էին որ հեռանայ գործէն եւ արտաքին քաղաքականութեան ղեկը յանձնէ ուրիշներուն։ Գտնուեցան ալ որ ըսին թէ Պ. Պրիան կը պատրաստէ վաղուան պատրաստէ։

Պ. Պրիան անգամ մը եւս արժեցուց հռետորի իր մեծ համբաւը։

Վիճաբանութիւններէն յետոյ, քուէարկուեցաւ հետեւեալ բանաձեւը.—

Խորհրդարանը, հաստատելով իր հաւանութիւնը միջազգային համաձայնութեան մը, եւրոպական ժողովուրդներու լայն եւ անկեղծ գործակցութեան մը, դատապարտելով աւստրեւգերման մաքսային միութեան ծրագիրը որ դէմ պիտի ըլլար այս քաղաքականութեան եւ դաշնագրերուն, հաւանութիւն կը յայտնէ կառավարութեան յայտարարութիւններուն եւ վստահ անոր վրայ, կ'անցնի օրակարգին»։

∴ *Արտաքին նախարարին Պ. Պրիանի պատասխանը, հակառակ մէկ քանի խօսողներու բուռն քննադատութեանց ու յայտնի թշնամութեան, մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց խորհրդարանին մէջ, ինչ որ Պ. Պրիանի բարեկամները կը մղէ աւելի եւս ուժ տալու անոր Հանրապետութեան նախագահութեան թեկնածութեան։ Ցարդ՝ Պ. Պրիան որ եւ է յայտարարութիւն չէ ըրած այս մասին, մինչ Մերակոյտի նախագահը Պ. Տուէր, արդէն պաշտօնապէս ըրած է իր թեկնածութիւնը։ կարգ մը երեսփոխաններ մտադրած են դիմում կատարել արտաքին նախարարին, որ թոյլ տայ որ զինքը ներկայացնեն թեկնածու Հանրապետութեան նախագահութեան։*

Նախագահական ընտրութիւնը պիտի կատարուի Մայիս 13ին, չորեքշաբթի օր։

Եգիպտոսի ընտրութիւններուն շուրջ

Գահիրէէն տրուած լուրերու համաձայն, քաղաքին մէջ տիրող յուզման հետեւանքով, նիգակաւորներու չոկատներ ցերեկ գիշեր կը շրջագային փողոցները. մասնաւոր հսկողութեան տակ առած են քաղաքին կեդրոնը։ Ոստիկանական կարեւոր ուժեր կը սպասեն թագաւորին պալատին շուրջը եւ կ'արգիլեն անոր մուտքը։

Քաղաքին գլխաւոր այն մասերուն մէջ, ուր ժողովուրդը ամէնէն աւելի զգացուած է, փողոցներու անցքը խափանուած է երկայնքին դրուած բեռնատար մեծ ինքնաշարժներով եւ կարգ մը փողոցներուանցքը արգիլուած է փշոտ երկաթաթելի ցանցերով։ Ոստիկանութիւնը, որուն կ'օժանդակեն զինուորական ուժեր, զրաւած է քաղաքին ռազմագիտական կէտերը։

Գահիրէէն «Թայմզ»ի թղթակիցը կը գրէ թէ, կառավարութիւնը արգիլած ըլլալով ազգ. հաւաքուժարը որ տեղի պիտի ունենար ուրբաթ օր, 29 Նախկին նախարարներ (որոնց մեծ մասը, ո՛չ Վաֆտի կը պատկանին, ո՛չ ալ Ազատականներու) ստորագրեցին բողոքի յայտարարութիւն մը։ Այս յայտարարութեամբ անոնք կը բողոքեն 1923ի Սահմանադրութեան բռնաբարման դէմ, կը յայտնեն թէ յառաջիկայ ընտրութիւնները չեն կրնար արտայայտել ժողովուրդին կարծիքը եւ թէ ներկայ կառավարութեան կողմէ ստորագրուած ոեւէ դաշնագիր չի կրնար որ եւ է պարտադրութեան առկ դնել ազգը։

Այս յայտարարութիւնը, որ ամբողջ Եգիպտոսի մէջ շըրջաբերութեան դրուած է եւ կը լեցուի բազմաթիւ ստորագրութիւններով, հաղորդուեցաւ նաեւ օտար պետութեանց ներկայացուցիչներուն, եւ կը մտածուի ներկայացնել նաեւ Ցուստ Թագաւորին։

Եգիպտոսի վարչապետը Սրտքը փաշա, կը յամառի իր ընթացքին մէջ եւ իր կողմէ յայտարարութեամբ մը, կը հերքէ իր հակառակորդներուն տեսակէտը եւ կը յայտնէ թէ եթէ ընտրութիւնները իրեն համար նպաստաւոր չըլլան, անմիջապէս պիտի հրաժարի։

Իզմիրի պահակազօրքը ըմբոստացած

Փարիզ հրատարակուող Թուրք ընդդիմադիրներու թերթը «Լա Րէփիւբլիք Անշլինէ» կը գրէ.— Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ բացառիկ ծանրութեամբ ըմբոստական շարժում մը երեւան եկած է ընդդէմ կառավարութեան, Իզմիրի պահակազօրքին մէջ։

Շարժումը տարածուած է նաեւ ուրիշ պահակազօրքերու մէջ։

Պատճառը ցոյց կը տրուի վերջին ընտրական գաւեշտին առթած յուսախաբութիւնը։

Փանկալոսեան ցոյց՝ Աթէնքի մէջ

Լոնտոնէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, երեք սպաներ որոնց մէջ էր զօրավար Փանկալոսի թիկնապահը հագարապետ Քացարոս՝ ձերբակալուեցան Աթէնքի մէջ, մէկ քանի ձեռք ատրճանակ պարպելէ վերջ։

Ներքին նախարարը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը լուր ունէր որ փանկալոսեան շարժում մը կը պատրաստուի եւ թէ ամէն զգուշական միջոց ձեռք առած է, արգիլելու համար խռովութիւնները։

Աթէնքէն «Թայմզ»ի թղթակիցը կը հաւաստէ թէ առաճանակի հարուածներէն յետոյ, Օմոնիա հրապարակին վրայ պիտի սաւառնէր փանկալոսեան օդանաւ մը, որ ըմբոստութեան հրաւիրող թռուցիկներ վար պիտի թափէր, կոչ ուղղելով ժողովուրդին որ ուժ տայ ըմբոստական շարժման։ Այս շարժման առաջին նպատակը պիտի ըլլար գրաւել կեդրոնական նամակատունը եւ ուրիշ հանրային պաշտօնական հաստատութիւններ։

կառավարութիւնը լուր ունէր այս դաւադրութեան մասին եւ հրահանգ տուած էր իր օդանաւերուն որ պատրաստ գտնուին սաւառնելու, հետապնդելու համար ըմբոստներու օդանաւը, որ արդէն երեւան չելաւ։

կ'ըսուի թէ զօր. Փանկալոս եւս ձերբակալուած է։

Յոյն խորհրդարանի լուծումը

Ժողովրդական կուսակցութեան պետ Պ. Ցալտարիս յայտարարած էր թէ կառավարութիւնը տնտեսական նեղ դրութեան մատնուած ըլլալով ստիպուած պիտի ըլլայ ժամանակէն առաջ խորհրդարանը լուծելու եւ նոր ընտրութիւններ ու ձեռնարկելու։

Ասոր ի պատասխան Պ. Վէնիզէլոս կը յայտարարէ.— կարուկ կերպով կը հերքեմ ինծի վերագրուած խօսքերը։ Ժողովուրդը 4 տարուան համար ինծի վստահեցաւ երկրին ճակատագիրը։ Երբեք չեմ խորհիր Խորհրդարանը լուծելու ժամին, որովհետեւ պատճառներ չկան ենթադրելու թէ ժողովուրդը կառավարութեան վրայէն վերցուցած ըլլայ վստահութիւնը։ Ընդդիմադիրները թող պատրաստուին յաղորդելու համար կառավարութեան, որուն պաշտօնը կը վերջանայ 17 ամիսէն։ Առկէ առաջ, ոչ պէտք կայ, ոչ ալ անհրաժեշտութիւն Խորհրդարանը լուծելու եւ ընտրութիւններ յայտարարելու։

Անգլեւռուս յարաբերութիւնները

Անգլիական հաւաստի շրջանակներ կը յայտնեն թէ Ռուսիոյ վրայ անգլ. պահանջները քննող անգլեւռուս խառն յանձնախումբի աշխատանքները անելի մատնուած ըլլալու մասին տարածուած լուրերը, չեն համապատասխաներ իրականութեան։ Մասնախումբի մը մէջ միայն, վէճ ծագած ըլլալով, անգլ. պատուիրակները պէտք տեսած են դիմելու խառն յանձնախումբին։

«Մորնինկ Փոսթ» կը հաղորդէ նաեւ հետեւեալ տեղեկութիւնները.— Շաբթու սկիզբը, խորհրդարանի սրահին մէջ գաղտնի հաւաքոյթ մը ունեցան 100է աւելի պահպանողական երեսփոխաններ եւ նախապէս Անգլիոյ խորհրդ. առեւտրական պատուիրակութեան պատկանող պաշտօնեաներ, որոնք մեծ ժեր էին ենթարկուիլ Ռուսիա վերադառնալու համար իրենց կառավարութեան տուած հրամանին։

Այս հաւաքոյթին մէջ, վիճաբանութիւն կատարուած է հնգամեայ ծրագրին, Ռուսիոյ արտաքին պարտքերուն, Ռուսիոյ մէջ համագործակցականներու վիճակին եւ բանտերուն մէջ, աշխատանքի եղանակին մասին։

Անգործութեան վիճակագրութիւնը

Մայիս 2ին, անգործներու պաշտօնական թիւը ցոյց կը տրուի 48,753 (10,17ը կիներ), մէկ շաբաթ առաջ, այդ թիւը կը ներկայացնէր 49,958։ Այս շաբթուան համար ուրեմն 1205ի նուազում մը։

Այնպէս որ, գործազուրկներու թիւը իր առաւելագոյնը գտած ըլլալով ապրիլ 22ին (51,814) կարելի է յուսալ որ գործի թուլութեան նահանջն սկսած է։

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՑԻ
ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ՄԷԿ ՆԱԽՈՐԴԸ

Բրիտանական հաւաքնագիտարանի «Եգիպտոս» վերնագրին տակ կը կարդանք.

— Եգիպտոսի Ֆաթիմեան ամիրա Մոստանշիր Մաադի ժամանակ (1035 — 1094 յ.Ք.) Բաղդադի Աբբասեան խալիֆայի կողմէն թուրք զօրավար Նաշիր Բին Չաւդան կը յարձակի Կահիրէի վրայ, կը կողոպտէ պալատը եւ կ'այրէ հաւաքատուր մատենադարանը։

Մոստանշիր խալիֆա գահազուրկ կը հռչակուի եւ Նաշիր կը հրաժարէ ուրբաթի աղօթքի ժամանակ յիշել Աբբասեան խալիֆայի անունն իբր բարձրագոյն վեհապետ։ Քիչ յետոյ ուրիշ մրցակից թուրք զօրավար մը կը սպաննէ Նաշիրը եւ Մոստանշիրի կողմէ կը նշանակուի վէզիր։ Այդ խառնակութեանց միջոցին, Մոստանշիր իրեն օգնութեան կը կանչէ Բադր ալ Ջամալի (Badr al Jamali) անունով Հայը, որ մեծ ընդունակութիւն ցոյց տուած էր Սուրիոյ մէջ գրաւած իր զանազան պաշտօններուն մէջ։ Բադր 1074ին կահիրէ կը հասնի իր հայ պահակազունդով, կը կոտորէ կառավարութեան գլուխը գտնուած կուսակցութեան պետերը եւ Ամիր ալ Ջուեուշ (բանակներու իշխան) տիտղոսով մեծարուելով կը ստանձնէ պետական գործերու վարչութիւնը։ Այդ քանի մը տարուան խլրտումներու ժամանակ, երկիրը քարուքանդ եղած էր անկարգութեանց, սովի եւ համաճարակներու պատճառաւ եւ շատ մը վայրերու մէջ ալ հաստատուած էին զանազան անկախ վարչութիւններ։ Բադր կը յաջողի կարճ ժամանակի մէջ վերազգաւել ամբողջ երկիրը եւ այնուհետեւ կը նուիրուի վերաշինութեան. բոլորովին կը նորոգէ կահիրէի պարիսպները նոր եւ հաստատուն աշտարդներով և ուժ կուտայ երկրագործութեան։ Իր մահէն վերջ խալիֆան անոր յաջորդ կը նշանակէ որդին, Ալ Աֆդալ Շահնշահ։

Շահնշահ վէզիրն ալ մեծ ազդեցութիւն կ'ունենայ երկրին մէջ եւ խալիֆային մահէն վերջ անոր երկու որդիներէն Ահմադը կը նշանակէ յաջորդ, ընդդէմ Նիզարի, որ պաշտպանեալն էր հակառակորդ շիա-հաշիշեան (assassins) կուսակցութեան։

* * *

Համայնագիտարանն իր տեղեկութիւնները քաղած է անշուշտ արաբ ժամանագիրներէ եւ որեւէ թիւրիմացութեան հարց չի կրնար գոյութիւն ունենալ, քանի որ թէ Բադրի հայ ծագում եւ թէ անոր պահակախումբին հայ, որ բաղկացած էր բացառապէս Հայերէ։

Ձեռքիս տակ ունեցած հայ ժամանագիրներու մէջ չգտայ որեւէ յիշատակութիւն այս մասին եւ Հ. Մահակ Տէր Մովսէսեան ալ յայտնեց թէ Ջամչեանի պատմութեան մէջ ալ հանդիպած չէ այդպիսի նախարարի մը գոյութեան, որ իրեն հաւատարմ ալ նորութիւն մըն է։

Արդեօ՞ք պարզ բախտախընդիր մըն էր որ հաւատքն եւ անունը փոխելով ժառանգ եղաւ միւսլիման խալիֆայի ծառայութեան մէջ, թէ Ռուբինեանց ժամանակի բազմաթիւ հայ իշխաններէն մէկն էր, որ Սուրիոյ մէջ կը գործէր Եգիպտոսի խալիֆայի հովանիին տակ, քանի որ ունէր նաեւ անձնապահ գունդ։

Յամենայն դէպս, ըստ Ուռհայեցի պատմիչի, 1030 թուականներէն սկսեալ Եգիպտոսի մէջ կար մօտ երեսուն հազարանոց զօրաւոր եւ բարգաւաճ հայ գաղութ մը։ Գրիգոր Վկայասէր Կաթողիկոս Կոստանդնուպոլսէն Երուսաղէմ ուխտի գացած ժամանակ, ալեկոծութեան բռնուելով Ալեքսանդրիա կը հանդիպի եւ կը շրջի «ընդ ամենայն աւանսպատն Եգիպտացւոց» եւ կ'երթայ «բնակիլ ի լերինս, ընդ միանձունսն ճգնաւորացն Քրիստոսի» (Ուռհ. 230)։ Վկայասէր կաթողիկոս սեծարանքներով կ'ընդունուի Մոստանշիրի խալիֆայէն եւ չուզելով հայ գաղութն անհովիւ թողուլ, կը ձեռնադրէ «զեղբօրորդի իւր Գրիգորիս՝ Եպիսկոպոս» (Վարդան Պատմիչ 102)։

Այս Գրիգորիս եպիսկոպոսը Ծովքի իշխանին որդին էր եւ կը յիշուի նաեւ Ներսէս Շնորհալիէ։ Եգիպտոսի աթոռը կը կոչուէր Պատրիարքարան, թէեւ ենթարկուած էր Կիլիկիոյ Մայր Աթոռին։ Այս սովորութիւնը մինչեւ այժմ ալ պահուած է, եգիպտական կառավարութիւնը Պատրիարքարան անունը կու տայ Հայոց Առաջնորդարանին (Օրմանեան, Ազգապատում)։

Գրիգորիս եպիսկոպոսի հաւատարիմ կիրակոս պատմիչ կը գրէ թէ «անդ (յԵգիպտոս) կացեալ վախճանեցաւ»։

Բադրէն մօտ մէկ դար յետոյ, ուրիշ օտար զօրավար մը՝ Դամասկոսի փոխարքայ Նուրէդդինի կողմէ կուգայ Եգիպտոս եւ կը գրաւէ խալիֆայական գահը, հիմը դնելով Այուբեան նոր հարստութեան։ Այդ օտարականն ալ քիւրտ Սալադինն էր, որ Սուլթան Սալադին անունով հանրածանօթ է պատմութեան մէջ եւ յաճախակի բախումներ ունեցած է ինչպէս եւրոպացի խաչակիրներուն, նոյնպէս եւ Պաղեստինի ու Սուրիոյ Լատին եւ Հայ իշխաններուն հետ։

Սիրով պիտի ընդունէի Բադրի մասին որեւէ լուսաբանութիւն հայ բանասէրներու կողմէ։

Մ. ՏԷՐՊԻՏԻՐԵԱՆ

Մայիսեան Իրիկուններ

ԲԱՐԳԻՆԻՆ

Անուրջնե՛ր, կապոյտ երազներ
պատանեկան վառ ու խլրտուն հոգիներէն, որ նմանում էք ճերմակ ծաղիկներու թերթիկներուին, ամփոփուած կանանչ ցօղունների ծայրերից կախուած ծաղկեբաժակների մէջ։ Ո՞վ գիտէ, գարնան չարաճճի քամին պրկելով ու փրցնելով ո՞ւր պիտի տանի ձեզ։

Ճերմա՛կ թերթիկներ, հաղարբուրեան ծաղիկների...

Անրջածին սանդուխներ, որ կաք, որ չկաք։

* * *

Ու կրկին յիշում եմ ես օրերը, որոնք անհետ թռա՞ն, վշտացած աղաւնիների նման, յուսահատ ու մոլար։

Օ՛, բոլոր փթթող գարունները ընդունակ են արթնացնելու իմ մէջ նրանց բոլոր յիշատակները։

Ու ամենից շատ ես յիշում եմ գարնան իրիկունների այն մտերիմ ու զուարթ հաւաքոյթները, ընդարձակ սենեակի կանաչ վարագոյրներից ներս։

Եւ ինչպէս չյիշեմ մեր հոգիներից ճնշած, մեր հոգիները օրօրող այդ մեղմիկ երեկոները։

Դեղին ինքնաեռը իր թշշոցով սիրելի էր մեզ համար, երբ քչւոր էինք ու մտերիմ։ Նա մեր զրոյցները երբեք չէր լսեսում, և մենք մեր խօսակցութեան մէջ ազատ էինք, կաչաղակի պէս շաղակրատ։

Պատանեկան մեր հոգիներում ճերմակ ծաղիկների բողբոջները ճեղքել էին եւ հաճելի ջերմութիւն ու հաշիշ էին սրսկել մեր երակների մէջ եւ իրարու մօտենալու, հանդիպելու, խօսելու և պատմելու յանկութիւնները, աֆիոն քաշողի կրակի պէս, անհրաժեշտութիւն էր մեզ համար։

* * *

Այն իրիկուն, օ՛, ճայնեակեան այն իրիկունը երբեք չպիտի մոռանամ...

Ընկերնե՛ր, իմ սիրելի ընկերներս, ահա անցեալի իմ նախկին աչքերով տեսնում եմ ձեզ, բոլորդ իմ շուրջ, ու ես էլ ձեր մէջ. մենք բոլորս մանուկներ տասնեւվեց տարու, երախանե՛ր, ճերմակ ու անմեղ հոգիներով, որ լողում ենք ու խլրտում, ժլատում ենք ու թախծում կապոյտ երազների անեզրութեան մէջ...

— Լսի՛ր Արմի՛կ, ո՞ւր կ'ուզէիր լինել այս վայրկեանիս.— Հարցրեց Վահանը, պատուհանի առաջ կանգնած, դուրսը դիտելով, ուր երեկոյեան մթնաշաղը սկսել էր իր կապտորակ շղարշը փռել որմերի եւ տանիքների, ծառերի ու ծաղիկների վրայ։

— Ե՞ս, ինչպէս ասեմ, ես կ'ուզէի այս րոպէին լինել անտառի մէջ. մեն-մենակ, առանց խօսակցի, դիտել, սքանչանալ իրիկնապահի այս գեղեցկութիւնով։ Լսել ծառերի միալար խշշոցը։ Թռչունների վերջին կանչը ու հեռուր առուակի խոխոջիւնը։ Ցետոյ դիտել ծառի ճիւղերի մէջոցից փայլփլող աստղերը ու երկնքի կապոյտի մէջ՝ լողացող լրիւ լուսինը։ Զգացի, որ բնութեան այս խորհրդաւոր պատկերի մէջ ես մինակ եմ, մեն-մենակ, մի ուշացած ճամբորդ, անտուն ու անտէր։ Եւ ես լուսնկայի շողերով քայլէի ու քայլէի, մինչեւ առուակի եզերքը։ Այնտեղ տեսնէի մի պզտիկ աղջիկ. այսինքն ինձնից քիչ պզտիկ։ Նա էլ մինակ լիներ, նա էլ ինձի պէս մոլորուած ու անտէր. ես մօտենայի նրան ու հարցնէի ան ուրախութիւնից սկսէր լայ լինել, իսկ ես էլ իմ թաշկինակով նրա արցունքները սրբէի եւ մխիթարէի։

Եւ երբ յոգնէր ու քնել ուզէր, իմ վերարկուն իր վրայ փռէի, ու ես էլ քովը նստած մինչեւ արշալոյս հսկէի, որ գայլ ու աղուէս մօտ չգան իրեն։

Ու շիկնեց, շիկնեց Արմիկը։ Վերջին խօսքերի ժամանակ սկսեց կակազել, շնչառութիւնը սկսեց դանդաղել եւ մեզ թուաց որ պիտի լայ։

Բայց Արմիկը լայ չեղաւ։ Միայն երկար փնտռտուքից յետոյ գրպանից թաշկինակը դուրս եւ քիթը սրբեց ու դառնալով հարցրեց.

— Իսկ դո՛ւ Վահան, դու ո՞ւր կ'ուզէիր լինել։

Վահանը կարծես Արմիկի աւարտելուն էր սպասում եւ այդ հարցումին։

— Ես էլ կ'ուզէի այս վայրկեանին անտառի մէջ լինել, բայց ոչ թէ մենակ, այլ ձեր բոլորի հետ միասին։ Դուք իմ զինուորները լինէիք, ես էլ ձեր պետը։ Մենք որսից վերադարձած լինէինք. ես յոգնած ծառի տակ պառկէի, դուք խարոյկ վառէիք եւ իրիկուայ կերակուրի պատրաստութիւնը տեսնէիք։ Ցետոյ երգերով ու կատակներով ընթրիքի նստէինք, ու յանկարծ հեռից օգնութիւն խնդրող ձայներ՝ հասնէին մեզ։ Ես իսկոյն եւեթ ձիուս վրայ ցատկէի, Գառնիկն ու Գազիկն էլ հետեւէին ինձ։ Հասնէինք մինչեւ անտառի խորքը եւ իմանայինք, որ ծերունի հայրը իր պզտիկ աղջկայ հետ անտառից անցնելիս աւազակները ճամբան կտրել են եւ ուզում են կողոպտել ու փախցնել աղջիկը։

Վախից աղջիկը ուշաթափ ընկել է խոտերի մէջ, հայրը գլխաբաց յուսահատօրէն մաքառում է աւազակների դէմ, որոնք ե՛ւ երիտասարդ են եւ լաւ զինուած։

Մենք երեքս միասին յարձակէինք աւազակների վրայ ու փախցնէինք բոլորին։ Ծերունին ուրախութիւնից վազեր, գրկեր ինձ ու համբուրեր ճակատս։ Ցետոյ ես վազէի դէպի ուշաթափած աղջիկը, արթնացնէի նրան... Ու յանկարծ... ու յանկարծ ես ճանաչէի նրան, նա էլ ինձ։ Աղջիկը լիներ մեր դասընկերուհի Արփիկը, ու ես թող ասէի՝ «Արփի՛կ...» Նա էլ պատասխանէր՝ «սիրելի՛ Վահան»...

— Օխ, օ՛խ, օ՛խ, ձայնեցինք ամէն կողմից.— Վահանի գրպանը ծակուեց, գողցած խնձորը վայր ցլորուեց։

— Բայց կարծեմ խնձորը տէր չունի,— ամօթխած ասաց Վահանը։

— Չէ՛, չէ՛, չունի, տէր չունի, քանի է կարմրիկ խնձորը.— բարձր ծիծաղով բացականչեցինք ամէն կողմից։

— Դէ որ այդպէս է, դուք ասացէք, ո՞ւր կ'ուզէիք լինել այս վայրկեանիս։

Ու ամէնքս հերթով մեր ցանկութիւնները յայտնեցինք, որոնք կապոյտ երազների պէս խառնուեցին իրար, խտացան, թանձրացան ու լուսամփոփի պէս գրկեցին մեր պատանեկան ճերմակ ու անմեղունակ հոգիները։ Եւ իրիկւայ մութի թեւով տատրտանքի ու թախիծի քնքոյշ ամպն իջաւ ու մեր ամբողջ էութիւնն իր մէջ առաւ...

— Ես կ'ուզէի... լուեց յանկարծ ակնարկի մութ անկիւնից, ու շարունակութիւնը եղաւ խուլ հեկեկանք... Պարոյրն էր, այն մշտական տրտում տղան, որ չկարողացաւ շարունակել։

Ցան մէջ ծառայող գիւղից եւ կամ աղջիկը ներս մտաւ եւ իր հասուղիկ ձեռների մէջ դռնեղող խոշոր լամպը սեղանի վրայ դրեց։

Կապոյտ ամպը մեր տատերների հետ ձգուեց, երկարեց ու բաց պատուհանից սահեց դուրս։

Մայիսեան իրիկուն էր. դուրսը սոխակները երգում էին, թիթեռն ու ծաղիկները օրօրւում, իսկ կեռասենին հեշտանքի մէջ քրտնում էր ու զառանցում...

* * *

Անցել են հիմա ծայիսի այն սիրուն իրիկունները, եւ կապոյտ երազները, չուող թռչունների երամի նման, անհետ թռել են եւ աներեւութացել իմ երիտասարդական լազուրէ երկնակամարից։

Անզօր են աչքերս փնտռելու եւ հասկնալու նրանց հիմքը... Օ՛, իմ նախկին պայծառ աղջիկները, որ գիշերւայ մթութեան մէջ կարող էին ջղջիկի թռիչքը նշմարել, հիմա այնպէս մթագնել ու պղտորուել են...

Ու կրկին մայիսեան իրիկուն է։

Նստած եմ շքեղ լոյսերով ողողուած այս սրճարանի առաջ։ Շուրջս ամէն ինչ սիրուն է։ Երաժշտութիւնը քաղցրալուր առուակի պէս հոսում է ու հոսում...

Մոխրագոյն ու պաղ որդը սրտիս տակ իր պոչը շարժեց...

Անհուն տրտմութեան մէջ ծխախոտիս ծուխին խառնուած սկսեցին հաճարուրել շրթներս.

— «Ա՛խ, թէ նորից գտնեմ ճամբաս, դէպի Էնտեղ, դէպի տուն...

ԱՐԱՄ-ԴԱՒՈՆԵԱՆ

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՈՆ, 6 Մայիս.— Սիրելի հայրենակիցներ, օրը օրին ինչպէս կը կարդաք «Ցառաջ»ի մէջ, Մակեդոնիոյ (Յունաստան) որբերը հասած են ծայր աստիճան թշուառութեան, և սկսած են նոյն իսկ խոտ ուտել։ Ոճիր պիտի ըլլար մեզ համար անտարբեր մնալ մեր երիտասարդ սեռունդին հանդէպ։

Զ. Ո. Միութեան մասնաճիւղը ձեռնարկած է ժողովրդային հանգանակութեան մը։

Ցանձնախումբս կուգայ խնդրել Լիոնի Հայրենակցական Միութիւններէն եւ քաղաքական կազմակերպութիւններէն, մէկ-մէկ ներկայացուցիչ զրկել խորհրդակցական ժողով մը ունենալու համար։

Կը կարծենք թէ անլսելի չպիտի մնայ մեր այս խնդրանքը, զոր յանձն առած ենք իբրեւ որբերու կազմակերպութիւն։ Բայց եթէ անոնք մեր ընկերներն են, պէտք չէ մոռնալ, որ անոնք ամէնէն առաջ զաւակներն են Ապրիլեան Եղեռնին զոհուած հայ ժողովուրդին։

Ցանձնախումբս ճօտ օրէն առանձին հրաւիրագիրներ պիտի ուղարկէ բոլոր կազմակերպութեանց, նշանակելով ժողովի վայրն ու թուականը։

Շարժինք, հայրենակիցներ։ Զղջանանք մեր եղբայրական օգնութիւնը։

(Կնիք՝ Լիոնի Զ. Ո. Միութեան մասնաճիւղին)։

ԹԱՒ ՋՈՒԹԱԿԻ ՎՐՑ

ԳԻՆԵՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿԵՐ ԼԵՒՈՆ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻՆ

Ո՛վ սաղմնաարանը բանին,
Ահա՛ կ'օրհնեմ արարիչդ քո անծանօթ,
Ցո՛դ աղօթքս եղեամի պէս գարնանային՝
Այգիներուդ ի վերայ՝ խաղաղօրէն իջեւանէ...
Այգիներուդ բերրիութի՛ւն Ցող բլլայ...

Ի զո՛ւր չէ, որ զքեզ «կենաց ջուր» կանչեցին,
Դուն ցուպին պէս Մովսէսին, երբոր դպիս շրթունքիս՝
Ցորդահոսան ե՛րգ կը բոխի իմ հոգիիս ժայռերէն,
Ու կը խմեմ ես զանոնք, ու կը լոգնամ երգի՛ն մէջ...
Շղթայակապ բառերուս դո՛ւն ոսկեղէն բանալի,
Երգերս ահա կը ճախրեն երամներուն պէս կռունկին,
Եւ ի՛նչ «խապրիկ», եւ ի՛նչ «խապրի՛կ»,
Ես ընդերքէն պատարագներ կը լսեմ...

Փայտուղիները բոլոր՝ ոտքերուս տակ կը սաթին,
Դուն դանդաչուն քայլերուս յախուռնութիւնն անվարան,
Ես Սամսոն մը կը դառնամ, երբ քեզի հետ ձեռք ձեռքի՝
Ցիշատակիս աննաւասարդ տաճարները որ բանամ...
Կ'ուզե՞ս, քանդենք մեհեաններն այդ մեղապարտ,
Ինչի՞ համար կանգուն մնան տաճարներն անցեալին,
Երբոր ներկան աստուածներուն կուլայ տագնապը դառնին...

Ժամանակին մէջ հեթանոս, ծաղիկ մը կար մոռացութեան,
Արդեօ՞ք, կ'ըսեմ, դուն քոյրն ես այդ ծաղիկին յիշատակ,

Երբոր լուսս քերանս իմ պատգամներուդ պապակեալ,
Կը շողշողայ մտածումս ալ՝ գերթ արշալոյս մ'անմոռայլ,
Եւ ի՛նչ երօեր, տատրակներու պէս Թեւաբախ՝
Կը ցատկռտեն վանդակներուն մէջ իմ սրտիս բուները...
Եւ ի՛նչ երգեր, Ափրոտիդէն ե՛տ կը դառնան խելայեղ՝
Կ'ըլլան դիւցազն՝ ազատութեան յաղթակուռ,
Եւ գուպարներ ռազմամուտ, պատնէշներուն տակ վրէժին՝
Կը տողանցեն սուրերով եւ շեփորով ե՛ւ Թմբուկով...

Օ՛, փրփուրդ, մարգարիտներ Թանկարժէք,
Կը պարուրեն պարանոցն իմ բիւրեղածոյլ բաժակիս,
Կ'ուզեմ, ո՛վ գինի, այս բաժակն ըլլամ, որ պղպջակդ բարի՝
Լուծիլնս ալ պարուրէ իր պարերով հոլանի...

Կը մտածեմ. եԹէ չըլլար արարչագործ լոյս գինին,
Կրնա՞ր միԹէ ցերը բանով կեանքի կանչել այս տիեզերքը հմայն,
ՄիԹէ կրնա՞ր նազովրեցի Հիւսնի Որդին,
Հրաշքներն իր հրաշել, կամ Թեւերը խաչին փռել...

Հաւատացէ՛ք, սկիզբէն էր լո՛յս գինին,
Միշտ սաղմնաարանը բանին...

Մարսէյլ ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Բ.— ԱԲՈՎԵԱՆ ՌՈՄԱՆԹԻ՞Ք ԷՐ ԹԷ...

Չեմ ուզեր մեկնաբանել բոլոր այս մութ կէտերը։ Աւելի յատկանշական է կեանքը, զոր Աբովեան կը սկսի Կովկասի մէջ Դորպատէն վերադարձին։ Այդ շրջանին է, որ մեզի կը ներկայացնէ թանձրացեալ արտայայտութիւնները իր հիւանդ հոգիին։ Այլեւս ողբերգութիւնը կը խաղայ իր ճամբուն վրայ եւ կը քալէ իր վախճանին, դէպի «խաւար բոպէն»։

Ահաւոր մեծամոլութիւն մը (idées de grandeur),—ահա առաջին նշանը, որ կը յայտնուի հազիւ թիֆլիզ ոտք դրած։ Այդ մեծամոլութիւնը իրեն երազել կուտար գրկաբաց ընդունելութիւն մը, — հայ ժառանգականները, վաճառականները, կաթողիկոսը առջեւը պիտի վազէին։ Յաջողած էր ստանալ յանձնարարականներ ծերակուտականներէ եւ նախարարներէ։ Էջմիածին մտած օրն իսկ կը պահանջէ հիմնել մեծ դպրոց մը, ուսուցիչ պատրաստելու համար։ Պայման կը դնէ տեսուչի պաշտօնը յանձնել իրեն։ Կաթողիկոսը, Յովհաննէսկարբեցի, կը մերժէ կարուկ.

— Չրամանա՛ւ գաս ի վերայ իմ, վտարանդեալդ ի հաւատոյ, դուլաւ խմորել կարես զմիտս անմեղաց, այլ կրթել զնոսա չէ քո գործ։

Ոմանք այս մերժումին պատճառ կը հաւատան Աբովեանի տեսակէտները կրօնքի մասին։ Սակայն պէտք է գիտնալ, դարձեալ, թէ Աբովեան, հակառակ իր անհաւատարակշռութեան, հակառակ կրօնական եւ աշխարհական ճամբաներուն միջեւ իր տարուբեր դիրքին, առաւելապէս կը մնար միստիք մը, եւ երբեք չկրցաւ ազատիլ կրօնքին հմայքէն։ Թէ իր անյաջողութիւններուն պատճառը կղերականներն էին, խօսք մըն էր, որուն չհաւատաց ինք, բայց հաւատացին վերջէն իր կենսագրութեան հեղինակները։

Այսօր այլեւս սովորութիւն դարձած է ըսել թէ Էջմիածին շատ կը հալածէր Աբովեանը, պարագայ մը որ քննութեան կը կարօտի։ Ճիշդ է թէ սիրուած չէր Աբովեան, բայց թէ կը հալածուէր, սուտ է։ Չէ՞ որ քանի մը անգամ դիմումի կատարից կրօնաւոր դառնալու համար Ցիմար Սուրխաթեանը կը կարծէ թէ Աբովեան կ'ուզէր կրօնաւոր դառնալ, որպէսզի կարելիութիւն ունենար շարունակելու իր գործը։ Ընդհակառակն Արտ. Կարինեան դիտել կուտայ թէ Աբովեան հոգեւորականութիւնը միշտ կը համարէր «զգին աւելի օգտակար սպասաւորը», եւ իր կրօնքին սիրոյն էր որ գերմանուհիի մը հետ ամուսնացաւ լուսաւորչական ծէսով։ Զարմանալին հոն է, որ Սուրխաթեան ինքն ալ կը յիշատակէ Աբովեանի կարծիքն որուն համաձայն «գիւղին լաւորութիւն բերողը պէտք է լինէն հոգեւոր հայրերը, որպէսզի գիւղացու տղաքը էշ չտեսնեն, էշ չմննձանան»։ Ցիշենք զարձեալ Աբովեանի վերոյիշեալ դիմումը, ուր եւանէն Ներսէս կաթողիկոսին գրւած թուղթը, որուն մէջ կը թախանձէ, կը պաղատի որ Թոյլ տրուի իրեն «բառնալ Քրիստոսի խաչը», կ'աղերսէ «վերադարձնել զինի իր նախկին վիճակին», յօժարէ լքելու իր կինը, իր զաւակները, սեւ աքեմին փոխարէն։

Ուրեմն, կրօնական խորհրդաւոր տեսակէտներու համար չէր որ Աբովեան չէր սիրուած, այլ պէս Եփրեմ կաթողիկոսը ինչո՞ւ չպիտի Թողար, որ Աբովեան «կորսուած» մըն էր հայ եկեղեցիին համար, անիմաստ էր արգիլքը։ Եւ վերջապէս, «ցուցակ ծառայութեան» թուին վրայ կը կարդանք, որ «տիտուլարնի սովետնիկ Աբովեան Յարութիւնեան

ՀՈՎՎԱՅԻ ՀՈՒՇԵՐԻՑ

— Ինչ խելոք ես, ո՛չ ես պատկերացնում, որ ես էլ մի օր կծերանամ, կդառնամ ինձ համար ծանր, ինչպես հիմա դու ես ինձ համար... Ես էլ մի օր կսկսեմ ասել, որ ինձ ոչ ոք չի հասկանում, որ ինձ ոչ ոք չի սիրում, որ ինձ ոչ ոք չի հարգում... Ես էլ մի օր կսկսեմ ասել, որ ինձ ոչ ոք չի հասկանում, որ ինձ ոչ ոք չի սիրում, որ ինձ ոչ ոք չի հարգում... Ես էլ մի օր կսկսեմ ասել, որ ինձ ոչ ոք չի հասկանում, որ ինձ ոչ ոք չի սիրում, որ ինձ ոչ ոք չի հարգում...

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ «ՓԸԲԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԱՊՐԻԼ 11)24Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ

Այսօր կիրակի ժամը 2.30ին Salle Patin*ի մէջ, 114* Grand'Rue Chaville.

Առնել *1 թիւ հանր. իջնել* Ancienne Mairie de Chaville

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ՁՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ ֆողաբաժիններ գնելու,

2.— ամսավճարով տուն շինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած ֆողամասերու վրայ:

3.— վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վարձելու:

4.— ֆուններու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու:

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussée d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1: Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48:*

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet *և* Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *Վէնէրական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ:

Ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդները,

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

Pronox Disque
Columbia
Agence exclusive

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ: Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.: Ունինք նաեւ ամենաժամ գործարաններու ֆօնօները (երաշխաւորուած) 300—2000 ֆր.: Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maître*ի* Courant continu*ն, գին՝ 478 ֆր. 75: Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են: Մախուած ները ետ չենք առներ: Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ

ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒՆ

Ցուցահանդէսի բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ յունիս 7ին Sèvres*է «Մաժուէլ Մուրատ» վարժարանի սրահներուն մէջ: Մասնակցութեան վերջին պայմանաժամը կը լրանայ Մայիս 15ին:*

Electrophone Thomson-Houston
Brillant repertoire de disques

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ

պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար,

Մասնաւոր գին Հայերու

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըմպ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երկ.է: 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD քակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. MÉTROPIGALLE.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Մէզանցք., արեան, մորթի հիւանդթ. տարբալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները:*

EMPIRE Մ֊գիք֊Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուի դերձակի քառոբէ, կէս գործաւոր եւ կամ գործաւորուհի մը: Դիմել՝ Ա. Ընքապապեանի, 23 բիւ տէ Պէնուար: Մարսէյլ

Կ'ուզուին ժէոսէ ոսպ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Դիմել՝ ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Ո. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts. Փարիզ: Մէթրօ Օտէոն:

Կ'ուզուին ժէոսէ բոպ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Դիմել՝ երեւանդ Պօտուրեանի, 11 Rue Sénégal. Paris (20).

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը: Դիմել «ցառաջ»ի խմբագրատունը:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺ—ԲԺԻՇԿ
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Առանց ցաւի կը քաշէ եւ կը դարմանէ ակռաները: Ոսկիէ ատամնաշար, ոսկրէ ակռաներ: Չափաւոր գին: Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9էն 8, 3 Bld. Belleville, Métro Ménilmontant.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12:*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

BOURSE Bénéfices intérêts **ՊՈՒՐՍ**

peuvent être réalisés par opérations journal. avec provis. (titres ou espèces) déposés chez banquier membre du syndicat. Notice et Circulaire hebdomad. sur demande. R. Lorilleux, remisier accrédité. 16, rue Drouot. Paris, Téléph.: Provence 49-76.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒՌ

25 ՌԻԻ ՏՕՄԻՆԻՔԷՆ, 25

երկար ատենէ ի վեր հայկական թաղամասին մէջ հայ փուռի մը հրամայական անհրաժեշտութիւնը վերջապէս իրականացած է:

Վերջին սիստեմով օժտուած այս փուռը (four à vapeur) իր տեսակին մէջ առաջինը ըլլալով կ'արժէ անգամ մը այցելել, կը պատրաստէ ամէն տեսակի արեւելեան եւ եւրոպական հացեր:

փուռը ունի երեք յարկեր, որոնցմէ մին մասնաւորապէս յատկացուած է մեր յաճախորդներուն, առտուընէ մինչեւ իրիկուն, եփելու համար իրենց խմորեղէնները, խորոված-ները, եւայլն:

ԴԵՐՁԱԿ Հեռաձ. Provence 67—07

ՈՒՆՃԵԱՆ

66 Rue d'Hauteville PARIS (10e)

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

ՇԻՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄՏԱՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

21 QUAI DE LA TOURNELLE PARIS (5E)

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ
ԳԻՒՂԸ ՁԱՓԱՀՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne, փարիզ (3) Մէթրօ՝ République

Թէլիֆօն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գիները

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89
Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ցափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Բռէփ ոը Շինի:* Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ՝ ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՁԵՐ ՁՒԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

ֆոմսակներ ամէն երկիրներու համար,

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Բուկուէյ, Չինաստան, եւայլն:

ՇԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը: Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ՇԱՏ ԼԱՒ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐ

եւ գործաւորներ ՄԵՏԱՔՍԷ ԺԷՌՍԷ ՌՈՊԵՐ կարելու համար: կը պահանջուի ԽԻՍՏ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, հակառակ պարագային չներկայանալ:

Շատ լաւ վճարում

Դիմել ամէն օր բացի Շաբաթ օրերէն, իսկ կիրակի ժամը 10—12

ներկայանալ նմոյշներով

HOLLANDER

118 Rue d'Avron: Métro Avron եւ Vincennes

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՔ

MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ

28 Avenue de l'Opéra, Paris (2) Մէթրօ Opéra Tél. Richelieu 97-65

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրեր 10—12

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի, գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նահիւրալիզասիոն:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. առողջապահ. Նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղաանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յոսկարմրագոյն եւ ուէօնթկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԻՐՄԻԻ* բոլոր կերարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ գերազոյն ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն: Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, ֆիզիկական եւ ֆըէօյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատան առաւօտեան աշխատանքը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն:

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5:

ՍԱՊՈՒՆՋԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

39 Rue de Trévise, Paris (9), մէթրօ՝ Cadet, Tél. Prov. 05 91

Ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէնները փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ վաճառում:

Յաճախորդներու փափաքին գոհացում տալու համար մեծ խնամքով սկսած ենք պատրաստել ամենավերջին սիստէմի գերմանական մեքենայով անարատ եւ թարմ սուրճ:

Ապրանքներուն ամենալաւը՝ անմրցելի գիներով:

ՀԱՐԱՉԱՏ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՏՐԱՆՍԻԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
12
ՄԱՅԻՍ
1931

12 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1567

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐ ՈՒՂԵԳԻԾ

Սեղանի վրայ է Բարեգործականի կեդր. վարչութեան դրած նոր ուղեգիծը, որ մէկ տեղ կը դրուի ոչ թէ իբրեւ «կանձնառութիւն», այլ իբրեւ «առաջադրութիւն», ինչպէս ընտրուած է նախագահին յայտարարութեան մէջ։

Ուղեգիծը բաժնուած է երեք մասերու — 1. Տնտեսական։ 2. վարչական։ 3. Օգնութեան գործ։

Նոյնութեամբ կ'արտագրենք վերջին գլուխին ամփոփումը «ամփոփոյթ», իրենց խժալուր բացատրութեամբ.—

1.— Ազգային մշակոյթի կազմակերպութիւն։
2.— Լայն օժանդակութիւն գաղթ. վարժարաններու։
3.— կրթական միաձեւ ծրագրի մշակում։
4.— Շակակշիռ սեփական եւ նպաստընկալ վարժարաններու։
5.— Հիմնարկութիւն վարժապետանոցի։
6.— Ուսուցիչներու եւ մտաւորականներու օգնութիւն։
7.— Հրատարակութիւն դասագիրքերու։
8.— Հրատարակչականի կազմակերպութիւն։
9.— Հայերէնի ծրի դասախօսութիւններ։
10.— Ազգային դասական բանախօսութիւններ։
11.— Շարժանկարի հաւաքածոյ։
12.— Դրամական մրցանակներ եւ հայ տաղանդի ցուցահանդէսներ։
13.— Ինքնաբաւ որբերու պաշտպանութիւն։
14.— կազմութիւն կայաններու, Ակումբներու, Գրադարաններու, Լսարաններու եւ Աչակցութեան Գրասենեակներու։
15.— Քաջալերանք Մարմնակրթութեան եւ Սքաուտիզմի։
16.— կարգադրութիւն տեղական ծառայութեանց։
17— Հիմնարկութիւն Գարմանատուններու, Մեկուսարաններու եւ Էվկալիպտորիումներու։
18.— Բժշկական ծրի սպասարկութիւն։
19.— Սուրիոյ եւ այլ Գաղթականներու տեղաւորում։
20.— Գաղթականներու աջակցութիւն եւ պաշտպանութիւն։
21.— Պատահական օգնութիւն աղէտեալներու։
22.— Հողագործներու հող, ջրկան, սերմնացու։
23.— Արհեստաւորներու գործիք եւ նիւթ։
24.— Հայաստանի ներգաղթ։
25.— Նուպարաշէն տիպար աւանի կառուցում։
26.— Շաւեստ աշխատաւորներու քնակարաններու շինութիւն։
27.— Օժանդակութիւն Հայաստանի Մշակոյթին եւ Համալսարանին։
28.— Հայաստանի մէջ հողագործական եւ ճարտարարուեստական ձեռնարկներ։
29.— «Բարեգործական ցուն» Երեւանի մէջ։
30.— Օգնութիւն բազմածին ընտանիքներու։
31.— Պաշտպանութիւն մանուկներու եւ մսուրներու։

Ինչպէս կը տեսնէք, այս առաջադրութիւններով, որոնք պիտի գործադրուին համաձայն տրամադրելի միջոցներու, Բարեգործականը կը ձգտի դառնալ գաղութներու ընդհանուր կազմակերպութիւն։ Տեսակ մը ազգային իշխանութիւն։

Ուշադրութեան արժանի են բոլոր առաջադրութիւնները։ Մէկը միւսէն գեղեցիկ։ Բայց թէ ո՛րքան գործադրելի,— բոլորովին ուրիշ խնդիր է։

Բարեգործականի այսօրուան ծրագիրն ալ կը բովանդակէ շատ գեղեցիկ տրամադրութիւններ։ Բայց, իրականին մէջ, ծրագրին յօդուածները չեն որ կը գործադրուին, այլ անոր ապա-վաշա-էֆէնտի, ուրիշ խօսքով՝ ազնուապետական անդամներուն «քէյֆ»երն ու նախասիրութիւնները։

Այսօր հրատարակած ենք Բարեգործականի անձնուէր բարեկամի մը բաց նամակը, որ հազարէն մէկն է «բարի գործելու»։ Եթէ Բարեգործականի հաւատարիմներէն ուրիշներ ալ քաջութիւնն ունենային հրապարակ իջնելու եւ պարզելու իրենց ջիցցածն ու տեսածը, դիւրին պիտի ըլլար հասկնալ թէ ո՛ւր է չարիքին աղբիւրը։ Ծրագրի՞ն մէջ, թէ անոր կցուած նեղմիտ կանոնագրին եւ տասն անգամ աւելի նեղմիտ վարիչներուն մէջ։

Դժբախտաբար, շատ-շատերը կը նախընտրեն սուտ-խնդ ձեւանալ։ Եւ Բարեգործականի ապիկարութեան, անխղճութեան դէմ մղուած պայքարը կը դառնայ «կուսակցական կռիւ», ինչպէս կը սիրէ փսփսալ, օրը քանի մը անգամ, անոր վարիչ-պատուիրակը։ Տասը տարուան համար ամսական հարիւր ստերլինի պայմանաւորուած կապալառուն։

Նոր ուղեգծի վարչական բաժինը չի պարունակեր այնպիսի առաջադրութիւններ, որոնք յոյս ներշնչէին իրական բարեփոխման։

կը տեսնենք միայն ընդհանուր բացատրութիւններ, որոնց ընդլայնումն ալ բան չաւելցներ, կանոնագրի եւ հոգեբանութեան փոփոխութեան տեսակէտով։

Այնպէս որ, դժուար է նախատեսել թէ ի՛նչպէս պիտի գործադրուի նոր, բազմաճիւղ և բազմակողմանի ծրագիրը։

Եւ որովհետեւ առաջադրութեանց գործադրութիւնը «կսկիծ ունի միայն եւ միայն այն դրական օժանդակութիւններէն զորս պիտի գտնենք հայ բարեգործ ու ազգասէր ժողովուրդին կողմէ», կը ժողովինք ենթադրել թէ Բարեգործականը կ'ուզէ այնքան շլացնել իր արծաթեայ յոբելեանին առթիւ, տակէ տակ շարելով հրաշապատում առաջադրութիւններ։

Եւ, յոբելեանի գինարբուքէն յետոյ, վախ կայ որ նորէն թաւալինք նոյն կախարդական շրջանակին մէջ։

Ամէն պարագայի մէջ, կ'արժէ առանձին զբաղիլ ծրագրուած առաջադրութիւններով։

Շ.

ՓԻՒՐՕ ԱՊՕՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԻՒԱՔԻ ՄԷՋ

Գահիրէի «էլ Միսա» արաբական թերթին պաղտատի թղթակիցը օդանաւային թղթատարով եւ ապրիլ 17 թուականով պաղտատէն կը գրէ հետեւեալը.

— «Շէյխ Մահմուտի կողմէ կազմակերպուած քիւրտ շարժումները կը զբաղեցնեն մշտապէս հանրային միտքերը. ամէն օր այդ մասին այլ ընդայլոյզ կարծիքներ կը յայտնուին, նոյնիսկ դէպքերու արձագանգները կ'ըլլան։ Երէկ, ապրիլ 16ին, կառավարական յայտարարութիւն մը հրապարակուեցաւ հիւսիսային կողմերը տեղի ունեցած գինուորական գործողութիւններու մասին. իրազեկ անձնաւորութիւններ կ'ըսեն սակայն թէ այդ զեկուցումները ոչ մէկ իրողութիւն կը պարզեն, այլ սահմանուած են լոկ մտքերը հանդարտեցնելու։

Այսպէս.—

1.— Մարտի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցէն յետոյ երբ Շէյխ Մահմուտ «Մովսան»ի մօտերը յարձակեցաւ պահականոցին վրայ, Սիւլէյմանիէէն հորժալի եւ Հալէպկէն կողմերը, գինուորական իշխանութիւնները ժամանակաւորապէս դադրեցուցած էին գործողութիւնները։

2. Սիւլէյմանիէի շրջանին մէջ իրաքեան հեծեալ եւ հետեւակ գինուորներէ պահակախումբեր, ինչպէս եւ ոստիկաններ կեդրոնացուած են շատ մը տեղեր։

3. Մարտ ամսուան մէջ, Ապրիլ 28ին սկսան գործողութիւնները, կառավարական ուժեր փոխադրակառքերով Դարատաղ լեռնէն վար իջնելով դէպի արեւելք դաշտի կողմը ուղղուեցան, ուր կը գտնուէր Շէյխ Մահմուտ իրեններով՝ հետեւակ գինուորներու կողմէ հարաւի բոլոր անցքերը փակուած էին. այս գործողութիւնները յաջողութեամբ վերջացան, բայց Շէյխ Մահմուտ «Պիկուլ»ի մօտ կռիւ բռնուելէ վերջ՝ գիշերուան մթութենէն օգտուելով, կրցաւ պաշարման գիծէն դուրս ելլելով՝ Դարատաղ լեռան հարաւի կողմերէն փախուստ տալ եւ ազատիլ։

Երբ 30ին, անգլիական օդանաւերու կողմէ «Պէնի Մորթ» դիրքերը երեւան հանուեցան եւ ռմբակոծուեցան սաստիկ կերպով, վայրկեանը շատ նպաստաւոր էր եւ վերջնական հարուած մը կարելի էր տալ ըմբոստներուն։ Դժբախտաբար, սակայն, ձեռքէ փախաւ այդ առիթը. Պիկոսլիէն Դարատաղ լեռը անցնող կառախումբը կարելի չեղաւ փոխադրել դէպի Պէնի Մարքել, հարկեցուցիչ պատճառներով, որով եւ չկրցան կեցկէ Գալէն մտնել նոյն օրը։ Այդպէսով էր որ Շէյխ Մահմուտ իր հետեւորդներով, ինչպէս եւ Սէյտ Մուհամէտ արեւմտեան կողմը դէպի Խանչոր ուղղուելով ստոյգ վտանգէ մը ազատեցան։

4. Երկրորդ գործողութիւնները ապրիլ 5ին սկսան ժամը 4.30ին փոխադրակառքերը ուղղուեցան դէպի «Կէօք Թէփէ»— Զանկէթա։ Անգլիական օդանաւերու կողմէ անդամ մը եւս երեւան հանուած էին Շէյխ Մահմուտի դիրքերը եւ պաշարման տակ առնուած։ Փոխադրակառքերը ճամբու ընթացքին ժամը 15ին հանդիպեցան ապատամբներուն «Քերիմ Պուսա»յի կողմերը. ժամը 17ին, հետեւակ եւ ձիաւոր գինուորներ կատաղի կերպով յարձակեցան Շէյխ Մահմուտի եւ անոր հետեւորդ ապստամբներուն վրայ, Արի Պարագայ գիւղին մէջ, երբ անոնք գիւղի հարաւային մասին մէջ դիրք բռնած էին»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքեւպարսիկ բանակցութիւնները

Էնկիւրիէն տրուած լուրի մը համաձայն սահմանի խնդրին առթիւ Թուրքեւպարսիկ բանակցութիւնները, որ անցեալ տարուընէ ի վեր տեղի կ'ունենան, Թէհրանի մէջ պիտի շարունակուին։ Բանակցութիւնները Թուրքիոյ կողմէ պիտի վարէ դեսպան Խուսրէվ պէյ, նորընտիր գինուորական կցորդին մասնակցութեամբ։ Թուրք գին. կցորդը երկու օր առաջ Թէհրան մեկնած է։

Թուրքիա եւ Համաեւրոպայի յանձնախումբը

ՊՈՒԼԻՍ, 9 մայիս.— կարգ մը զրոյցներ կը շրջին, իբր թէ Թուրքիա պիտի մերժէ մասնակցիլ Համաեւրոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբին աշխատանքներուն։ Սակայն, համաձայն, Էնկիւրիէն տրուած լուրերու, Գործավարներու Խորհուրդը համամիտ է մասնակցութեան։ Վերջնական որոշումը պիտի տրուի վաղը, Գործավարներուն Խորհուրդին կողմէ։

Պաշտօնական շրջանակները կը բողոքեն Թուրքիոյ ուղղուած հրաւէրին անորոշութեան դէմ, ինչպէս նաեւ նախապէս ընդունուած օրակարգին վրայ քաղաքական հարցերու յաւելման դէմ, երբ Թուրքիա չպիտի մասնակցի անոնց վիճաբանութեան։

Թուրքիոյ եղեւմտեան վիճակը

ԷՆԿԻՒՐԻԷՆ կը հեռագրեն.— Խորհրդարանին մէջ, երկրին տնտեսական ու եղեւմտեան վիճակին մասին կատարուած յայտարարութեան մէջ, կառավարութիւնը յայտնեց թէ միջազգային շուկաներու վրայ, վաճառման գիներու կրած անկումը վնասած է նաեւ Թուրքիոյ, բայց շնորհիւ իր խոհեմութեան եւ արտադրութեանց զանազանութեան, երկիրը պիտի կրնայ տոկալ աւելի ուժեղ տագնապի մը։

Թուրք կառավարութեան յայտարարութիւնը կ'աւելցնէ թէ ներկայ եղեմուտքը պիտի կրէ 30 միլիոն ոսկիի նուազում մը, բաղդատմամբ անցեալ տարուան եղեւմուտքին։ Այս նուազումը կարելի պիտի ըլլայ շնորհիւ պաշտօնեաներու թիւին վրայ կատարուած հարիւրին 15 զեղչին, հարիւրին 10 ընդհ. ծախքերուն վրայ, եւ շոգեկառքի շահագործման մէջ խնայողութեան։ Ազգ. դրամի պահպանման եւ օրինական կայունացման համար ձեռք առնուած միջոցները լաւ արդիւնք կուտան։ Ստացուած դրական արդիւնքները յոյս կը ներշնչեն թէ կարելի պիտի ըլլայ յաջողցնել իրական կայունացում մը։

կեդր. Դրամատունը մօտ ատենէն պիտի սկսի գործել։ կառավարութիւնը պիտի պատրաստէ աշխատանքի օրէնքը եւ պիտի հետապնդէ ազգային ճարտարարուեստի զարգացման եւ առեւտուրի քաջալերման համար իր տուած կարգ մը որոշումներու գործադրութիւնը։ Երկրագործներու եւ արտադրողներու պաշտպանութիւնը կը կազմէ այս ծրագրին հիմը։

կառավարութիւնը հերքած է այն զրոյցները թէ արտաքին առեւտուրը ժենաշնորհի պիտի վերածուի։

Գալով Հանրային պարտքին կառավարութիւնը բրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը.— Մեր նպատակն է օսմանեան պարտքի մեր բաժնին մասին, յանգիլ վերջնական որոշման մը։ կը կարծենք թէ մեր շահը կը պահանջէ առանց յապաղման կարգադրել այս հարցը արդարութեամբ եւ համաձայն մեր միջոցներուն։ Այս կարգադրութիւնը պետութեան համար կը կազմէ ներկայի եւ ապագայի յանձնառութիւն մը։

Թրքուհիները պիտի ընտրեն

ՊՈԼԻՍ, 10 մայիս.— կ'ըսուի թէ Մուսթաֆա Քէմալ մտադրած է Խալքի տարեկան համագումարին ներկայացնել բանաձեւ մը, որով կը պահանջէ ընտրական կարգ մը բարեփոխումներ։ Այս բարեփոխումներուն մէջ կը մտնեն իբր ընտրող եւ ընտրելի Ազգ. Մեծ Ժողովին՝ կիներու տրուելիք քուէարկութեան իրաւունքը։

Թրքուհիները ցարդ կը վայելեն թաղապետական ընտրութեանց մասնակցելու իրաւունքը միայն։

Ֆրանկեւյոյն առեւտուրը

Ֆրանքեւյոյն առեւտրական դաշնագրի բանակցութիւնները յանգեցան նպաստաւոր ելքի մը։ Դաշնագիրը պիտի ստորագրուի Յունաստանի վարչապետին Պ. վենիզելոսի եւ Ֆրանսական դեսպանին կողմէ։

Համաձայն նոր պայմանագրութեան, Յունաստան ներածուած ֆրանսական ապրանքները պիտի վայելեն նոյն առաւելութիւնները որոնք Յունաստանի կողմէ տրուած էին 1929ի դաշնագրով։ Մասնաւոր կարգադրութեամբ մը ենթականերուն պիտի վերադարձուի Յունաստանէն Ֆրանսա եւ Ֆրանսայէն Յունաստան ներածուած ապրանքներու վրայէն գանձումներու տարբերութիւնը՝ որոնք կը բխէին ընդհ. եւ նախընտրական ժաքսատուրքերու տարբերութենէն։ Այս տարբերութիւնը կը գանձուէր 1929ի առեւտրական դաշնագրին պայմանաժամի լրացումէն ի վեր։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Թուրքեւեգիպտական առեւտրական դաշնագրի բանակցութիւններն այս շաբթու պիտի սկսին Էնկիւրիի մէջ։ Այս բանակցութիւններուն մեծ կարեւորութիւն կը տրուի առեւտրական շրջանակներուն մէջ, որովհետեւ թէեւ առժամեայ պայմանագրութիւն մը կայ երկու կառավարութեանց միջեւ, բայց անբաւական նկատուած եւ աւելի լայն հիմերով նոր մը կնքելու պէտք տեսնուած է։

Բանակցութիւններով ամէնէն աւելի շահագրգռուած են ծխախոտի վաճառականները, որովհետեւ, ինչպէս յայտնի է, եգիպտական ծխու մաքսատուրքին հետեւանքով, Տրապիզոնի, Սրդուինի եւ Տիւզճէի ծխախոտները կարելի չէ եղած ծախել։ Ասոր փոխարէն Թուրքիա ալ ծանր մաքս դրած էր Եգիպտոսէն բերուած թարմ բանջարեղէններուն եւ պտուղներուն վրայ։

1928ի վիճակագրութիւններուն համաձայն, նոյն տարուան մէջ 8ուկէս միլիոն ոսկի արժէքով արտածում եղած է Եգիպտոս։ Այս գումարին 4 միլիոն ոսկին գոյացած է միայն ծխախոտներուն վաճառումով։ Փոխարէնն, Եգիպտոսէն 2ուկէս միլիոն ոսկիի ապրանք բերուած է Թուրքիա։

Նոր դաշնագրին մէջ պիտի ապահովուի որ Թրքական ծխախոտները Եգիպտոսի կողմէ Յունաստանի եւ Ճափոնի համար գործադրուած սակացոյցին ենթակայ ըլլան։

«ՓՕՓՈՒՐ»ով ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐ ԹՈՒՐՔ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Էնկիւրի, 4.— Ազգ. Մեծ Ժողովի երէկուան նիստը շատ ուշագրաւ էր, երեսփոխանական ամբոխներուն վրայ կը նշմարուէին փօթուրով, ոտքը մոյկերով եւ մէջքը գօտիով երկրագործներ, ինչպէս նաեւ առանց փողկապի եւ օձիքի շապիկով արհեստաւորներ։ կային արեւէն այրած դէմքեր եւ կոշկոռ կապած ձեռքեր, իբրեւ ազգին ներկայացուցիչները։

Ընկնդիրները ամէնէն աւելի անոնցմով կը հետաքրքրուէին, ամէնէն շատ անոնց տարազը եւ շարժուձեւերը կը քննէին։

Նրբանցքին մէջ, կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը անոնցմէ երկուքին հանդիպելով, ըսած է. «Այս ժողովը ամբողջովին ժողովրդական ժողով է։ Նատ գոհ ենք ձեզ այս տարազով տեսնելով»։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Ժամանակէ մը ի վեր Սերեզի ոստիկանութիւնը լուրջ հետապնդում կը կատարէր երեւան հանելու համար համայնավարներուն կեդրոնը։ Շնորհիւ այս հետապնդումներուն յաջողած է եւ պաշարած կեդրոնը ու ձերբակալած երեք համայնավարներ, որոնք Քիլքիսի (Մակեդոնիա) մէջ կարմիր դրօշ պարզած էին անցեալները։

Համայնավարները երբ կը տեսնեն ոստիկանները, կ'ածապարեն թղթածրարները փճացընել, բայց չեն հասնիր։ Բոլոր վաւերաթուղթերը կ'անցնին ոստիկանութեան ձեռքը, որոնցմէ կը հասկցուի թէ կանոնաւոր վճարումներ եղած են Սերեզի հայամայնավար կեդրոնին փրովագանտ ընելու համար։

Քիլքիսի կարգ մը գիւղերուն մէջ համայնավարները մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտան։ Ոստիկանութիւնը գրաւած է համայնավար կուսակցութեան կողմէ հրապարակ հանուած վիճակահանութեան տոմսերը, որոնց հասոյթը պիտի յատկացուէր աքսորուած կամ բանտարկուած համայնավարներուն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՊԱԳԱՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Տնտեսական մարզին վրայ է որ Սուրիոյ մէջ Ֆրանսայի համար կը բացուի բարերար գործունէութեան անհուն դաշտ մը։ Սուրիական հաթը՝ ինչպէս ուրիշներ՝ այս կերպով կը դառնայ ելմտական հարց մը։ Երկրի մը տնտեսական կազմակերպումը ամենէն առաջ կ'ուզէ դրամագլուխ, բայց դրամը կը պահանջէ ապահովութիւն։

Բառը ամէնէն առաջ, պէտք է հասկցուի ամէնէն պարզ եղանակով։ Այս իմաստով, ապահովութիւն՝ կայ։ Երկիրը հանդարտ է, կարելի է հոն մէկ ծայրէն մինչը շրջիլ նոյնքան հանդարտութեամբ որքան Ֆրանսական ճամբաներու վրայ։ Ոստիկանութիւնը եւ տեղական դինուորականութիւնը կ'երաշխաւորեն ներքին կարգը եւ մանաւանդ, Ֆրանսայի պահած զրաւման զօրախումբը, սահմանափակ բայց բաւարար, կ'երաշխաւորէ ամէն անակնկալ, չնորհիւ այն զօրեղ կազմին, որ Ֆրանսայի հեռախուզական կազմակերպութիւնն է։

Կայ նաեւ ապահովութեան ուրիշ տեսակ մը, ոչ նուազ կարեւոր։ Ֆրանսայի հոգատարութիւնը, որուն տեւողութիւնը չէ սահմանուած, կայուն է։ Կրնայ ենթարկուիլ Ազգերու Դաշնակցութեան մէկ նոր որոշման, անշուշտ, անհատնական, կամ Ֆրանսական խորհրդարանի մէկ քուէարկութեան։ Այս պայմաններուն մէջ, մեր ելեւմուտքը որ պէտք է դիմագրաւէ այնքան ստիպողական պէտքեր, չի կրնար Սուրիոյ մէջ ստանձնել ծախքեր, որոնք անվերադարձ կերպով կորսուելու վտանգը կը ներկայացնեն։ Մասնաւոր դրամագլուխի ալ կը վարանի այս անորոշութեան առջեւ։ Այն օրը որ, Իրաքի եւ Անգլիոյ դաշնագրին նըման, կանոնաւոր դաշնագիր մը կնքուի հոգատար պետութեան եւ հոգատարեալ պետութեանց միջեւ, կայունութիւնը նոյնը չպիտի ըլլայ։ Քաղաքական հարցը պիտի կարգադրուած ըլլայ եւ կարելի պիտի ըլլայ դիտել ապագան։

Իրաքի դաշնագիրը նախատեսուած է 30 տարուան համար։ Բաւարար ժամանակամիջոց որպէսզի զանազան ձեռնարկները տան գործածուած դրամագլուխներու բանաւոր վարձատրութիւն մը։ Հոգատարութեան տեւականութիւնը թոյլ պիտի տար որ հաստատուէին, դրամայինն եւ երկրագործական վարկի դրամատուներ, Լիբանանեան եւ սուրիական ճարտարարուեստի շահագործման ընկերութիւններ. որովհետեւ Ֆրանսական վարկի մեծ հաստատութիւններու գործակցութիւնը երաշխիք մը պիտի ներկայացնէր ընդդէմ վարչական կամայականութեանց, որոնցմէ Սուրիացիները, արդար թէ սխալ, կը շարունակեն վախնալ։

Առաջին գործը պիտի ըլլայ ձեռնարկել կանգ մը բարենորոգումներ եւ դարմանել թերութիւններ. օրինակ՝ մաքսային դրութիւնը եւ ճարտարարուեստի քաջալերումը։

Յետոյ, պէտք է ապահովել Սուրիոյ տնտեսական սարքաւորումը։ Ֆրանսայի մարզպանութիւնը կը դրամի անով։ Ամբողջ ծրագիր մը ուսումնասիրութեան վրայ է, երկար ամիսներէ ի վեր։ Ուսումնասիրութեան կը մասնակցին հոգատարեալ պետութեանց եւ առեւտրական սենեակներու ներկայացուցիչները։

Ինչպէս ամէն տեղ, Արեւելքի մէջ ալ, ամէնէն սկզբնական հարցը ջուրի հարցն է։ Հոգատարութեան տակ գտնուող երկիրներու հողին, հադի տասներորդ մասն է որ մշակուած է։

Փոքր մը մասնաւորաբար աղիտալի եղաւ բամպակի մշակումը, որ մինչեւ հիմա յուսախաբութիւններ տուաւ։ Եւ սակայն, օր մը, Պ. ոը Ժուվնէլ իրաւամբ, Սուրիան կ'որակէր իբրեւ «Ֆրանսայի բամպակի հողը»։ Բամպակը պիտի կրնար Սուրիոյ տալ Եգիպտոսի առատութիւնը։

Այս երկիրը որ կը տառապի չորութենէ, կարգ մը շրջաններու մէջ տակաւին ջրային առատ պահեստներ ունի։ Ջրվէժի ձեւով։ Դեռ շատ քիչ մաս մը օգտագործած է։ Սպիտակ ածուխը կրնայ Սուրիոյ տալ էլեկտրական ուժը, որուն պէտք ունի։ Դամասկոսի մէջ, ուր էլեկտականութիւնը կը հայթայթուի ջրային ուժով, շատ աժան է։ Պէյրութի մէջ, երեք անգամ աւելի կ'արժէ քան Ֆրանսայի մէջ։

Ճամբաներու ցանցը տակաւին շատ անբաւական է, հակառակ վերջին տարիներու յառաջդիմութեան։ Բացի մէկ քանիներէ, զոյութիւն ունեցող ճամբաները չածախ գէշ վիճակի մէջ կը պահուին, վարկի պակասէն։

Աւելի ցաւալի է երկաթուղային ցանցին կիսատ վիճակը։ Այսպէս է որ Տրիպոլիի եւ Պաղեստինեան սահմանագլուխին միջեւ կայ 180 քիլոմեթրի պարապ մը, որուն հետեւանքով, Պաղեստինի եւ Եգիպտոսի ուղիղ հաղորդակցութիւնները կտրուած են հիւսիսի հետ։ Երկաթուղիի այս մասնման ուսումնասիրութիւնները վերջացած են երկար տեւեն ի վեր, բայց աշխատանքները կատարելու համար, չկրցան անհրաժեշտ դրամագլուխը գտնել— մօտ 360 միլիոն։ Ճամբի ճամբով Եգիպտոսէն Պէյրութ երթալ ուզող ճամբորդը ստիպուած է ինքնաշարժով կտրել հարիւր քիլոմեթր ճամբան որ Հայֆան կը բաժնէ Լիբանանեան մեծ նաւահանգիստէն եւ նոյնիսկ ամբողջ այդ տեւողութեան համար, լաւ ճամբայ չկայ։

Ալեքսանդրեթէն Մուսուլի դիծը, կարելի է ըսել թէ ոչ սկիզբ ունի ոչ վերջ։ Ո՛չ մէկ ուղիղ գիծ կայ Ալեքսանդրեթի եւ Հալէպի միջեւ։ Միակ ճիւղը որ Ալեքսանդրեթը կը կապէ Պաղտատի գիծին, Առանա-Պոլիս գիծն է։ Պաղտատի ճիւղը կը բաժնուի Թոփրաք Քալէէն եւ չի յանգիր Հալէպի, այլ Մխալմիէի, ուրկէ պէտք է վերադառնալ Հալէպ,

Ոչ Սուրիա, ոչ ալ Լիբանանեան հանրապետութիւնը չունին յատուկ հեռաձայնական ցանց։ Միակ ցանցը որ կը գործէ պինուորականն է, որ շատ անբաւարար կերպով, պրուած է քաղաքացիներու տրամադրութեան տակ։

Նաւահանգիստներու բարեկարգումը կը պարտադրուի մանաւանդ օտար մրցակցութեան առջեւ։ Հայֆայի նաւահանգիստը ուր հսկայ աշխատանքներ կը կատարուին, պիտի ունենայ 85 հեկտարի տարածութիւն մը, ըսել է երեք անգամ աւելի կարեւորութիւն քան Պէյրութը եւ 2000 մեղր քարափ՝ 10 մեթր ջուրի խորութեամբ։(*)

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) Սուրիոյ մասին հրատարակուած ուսումնասիրութենէ մը քաղած ենք այս հատուածը, «Ou va la Syrie» հեղինակ Robert de Beauplan.

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Ծակաւին չհաւաւ Հայաստանի թղթաբերը, որ մանրամասն տեղեկութիւններ տայինք վերջին երկրաշարժին մասին։ «Խորհ. Հայաստանի տարեցած վերջին թիւը, 28 Ապրիլ, իր վերջին լուրերու բաժնին մէջ կը հրատարակէ հետեւեալ հեռագիրները.—

ԼԷՆԻՆԱԿԱՆ, 28 ապրիլ.— Երէկ գիշեր ժամը 21·10ին, զգալի եղան տորերկրեայ ցնցումներ հիւսիս-արեւելքէն հարաւ-արեւմտեան ուղղութեամբ, եւ տեւեցին մէկ րոպէ։

ՂՈՒՐՈՒՂՈՒԼԻ, 28 ապրիլ.— Երէկ գիշեր ժամը 21ին այստեղ տեղ զգալի եղան տորերկրեայ ցնցում մը։ Բնակչութիւնը դուրս փախաւ տուներէն։ Վնաս չկայ։

ԵՐԵՒԱՆ, 28 ապրիլ.— Երէկ երեկոյ ժամը 20·54ին Երեւանի մէջ զգալի եղան տորերկրեայ ուժեղ ցնցումներ։

Ինչպէս կը տեսնուի երկրաշարժին ցնցումները աւելի ուժեղ եղած են Երեւանի մէջ եւ աւելի կանուխ, տեղեկութիւն մը, որ կը տարբերի եւրոպական հեռագիրներու տուած լուրերէն։

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Բ.— ԱԲՈՎԵԱՆ ՌՈՄԱՆԹԻ՞Ք ԷՐ ԹԷ...

Գտնուած թուղթերէն յայտնի կ'ըլլայ, որ երբ երեւան կը հասնէր, հաւատարակչռութիւնը կորսընցուցած վիճակ մը ունէր, յարատեւ լուզման մը մէջ, ցաւի շարունակական թրթռացում ներու մատնուած։ Երեւանի մէջ այդ վիճակը առանց երբեք բարեփոխութիւն մը ցոյց տալու, աւելի եւս կը ծանրանայ։ Ցուզումը, խռովքը, մտալկումները (obsession) կը տանջեն զինք։ Հոգեկան անհանգստութիւնը կը զարգանայ, հալումաշ վիճակ մը կը ստանայ (psychasthénie), իր միտքերը կը հալածեն զինք (persécuté), եւ արագօրէն կը դիմէ դէպի «կորստեան անդունդը»։ Այս վիճակը յստակութեամբ կը պարզէ նամակի մը մէջ 12 յունուար 1845ին. «Այժմ ապրում եմ մի այնպիսի տեղ, որ ընտանիքս հիւանդութիւնից եւ անօդնականութիւնից եւ մենք երկուսս միասին ձանձրոյթից եւ մեր ընտանեկան կեանքի քայքայումից չենք իմանում, թէ արդեօք պիտի կարողանա՞նք այստեղից դուրս գալ մի որեւիցէ կերպով»։

Ընդգծումները ես կատարեցի, որովհետեւ այդ բառերը աւելի եւս կը բացատրեն դժբախտ Աբովեանի հոգեկան ծանր եղերերգութիւնը։ Տրտունջը, որ շարունակ կը կրկնուի իր նամակներուն մէջ, hypochondriaque հոգիի մը իրապաշտ նկարագրութենէն աւելին կ'արժէ, եւ չափազանց կը լուզէ ընթերցողը։ Կարելի չէ ուրանալ, թէ իր հիւանդութեան զարգացման կը նպաստէին պաշտօնակիցներու հակառակութիւնները, որոնց վրայ կը նետեն իր կենսագիրները ամբողջ պատասխանատուութիւնը։

Այսպէս ուսուցիչ Մտեփան Վէքիլով, Հայոց լեզուի եւ կրօնքի ուսուցիչ սարկաւագ Յովհաննէս Տ. Յովհաննէսեան կը դաւեն իրեն դէմ, երբ կ'ուզէ զանոնք հեռացնել դպրոցէն։ Միւս կողմէ իր կարգադրութեան զանազան ձեւերը եւս ընդվզեցուցիչ էին։ Երեւանի այդ դպրոցին մէջ, որուն տեսուչն էր ինք, Ռուսերէն կալին միայն 6 աշակերտ։ 23 նոյեմբեր 1847ին դպրոցական իշխանութեան կը դիմէ, խնդրելով որ օրթոտոքս կրօնքի ուսուցիչ մը նշանակուի այն պատճառաբանութեամբ թէ «մենք արդէն ունինք վեց ռուս աշակերտ, որոնց, ինչպէս եւ բոլոր Հայերին, անհրաժեշտ հարկաւոր է օրթոտոքս դաւանանքի դաստատութիւնը»։ Ընդգծուէը դարձեալ ես կատարեցի, որովհետեւ իսկապէս արտառոց առաջարկ է, եւ այդ խնդրանքին մէջ հիւանդագին բան մը կայ։ Բացատրելու համար ատիկա, յիշենք միջադէպ մը, — Աբովեան դպրոցական հանդէսներուն կ'ուզէր հրաւիրել քաղաքին բարձրաստիճան զինուորականներն ու կառավարական պաշտօնատարները, սոնքալու համար անոնց առջեւ իբրեւ տեսուչ։ Իր ընկերներն ու աշակերտներուն ծնողքը կը հակառակին։ Ինք կ'առարկէ թէ բարձրաստիճան այդ անձնաւորութիւններուն ներկայութիւնը օրինակելի տպաւորութիւն մը կը ձգէ տղոց վրայ։ Չի յաջողիր, որովհետեւ հայ կրօնական իշխանութիւնն ալ հաշտ աչքերով չդիտեր այդ։ Հակրօնաւորներու այս ընդդիմութիւնը, զոր չափազանցած են իր կենսագիրները՝ առանց երբեք պատճառը պրպտելու ուրիշ տեղ, կը կարծեմ թէ քիչ մըն ալ իրապէս ծագած է անկէ, որ Աբովեան էջմիածնի դպիրներէն ըլլալով հանդերձ, ոչ միայն լքեց այդ ասպարէզը, այլ նոյն իսկ սոնքաց հոգեւորականներուն վրայ։

Բայց դարձեալ կը կրկնեմ, որ Աբովեանի կրած արհամարհանքը սխալ է բացատրել միայն ու միայն կրօնական պատճառներով։ Հայ կրօնական իշխանութիւնը կը հակառակէր Աբովեանի երեք պատճառներով։

1.— Լքած է էջմիածինը եւ կրօնական ասպարէզը։

2.— Հայոց կարգ մը առանձնաշնորհներուն եւ ազատութիւններուն դէմ աշխատած է։

3.— Անհաւասարակշիռ կը թուէր իրենց։

Առաջին պատճառը այնքան ալ կարեւոր չէ՝ բացատրելու համար այն բոլոր հալածանքները, որոնց համար կը գանգատի Աբովեան։ Իր հոգին մըշտապէս կը մնայ կրօնքի հմայքին, իր գրական գործերուն մէջ եւս հոգեւորականները կը ներկայացնէ իբրեւ սպասաւորներ ազգին լուսաւորութեան, եւ վերջապէս քանիցս փորձած է վանք վերադառնալ, որովհետեւ իր առաջին կրթութիւնը կրօնական ըլլալով միշտ ինքզինք կը նկատէր «էջմիածնայ որդին»։

Սակայն երկրորդ եւ երրորդ պատճառները այնքան զօրաւոր են որ, կրնան ճշմարտապէս եւ յստակօրէն բացատրել ամէն բան։ Արդարեւ երկրորդ պատճառը, որ իրողութիւն մըն է, իրեն վկայական մը կրնար ըլլալ ռուս իշխանութեան մօտ կատարած իր բոլոր դիմումներուն ընթացքին՝ չմերժուելու համար։ Լա՛ւ, ինչո՞ւ կը մերժէին Ռուսերն ալ, եթէ նոյնիսկ հասարակ խնդրանք մըըլլար։ Պէտք չէ մոռնալ, որ ազդեցիկ դէմքեր Ռուսիոյ խորհրդէն յանձնարարականներ կը հայթայթէին, փոխան Աբովեանի ղրկած կովկասեան «փոլքլոր»ի հաւաքածոներուն։ Բարձրադաս մարմինները ամէն անգամ ապահովաբար արտառոց բան մը տեսած են իր խնդրագիրներուն մէջ։ 5 մայիս 1845ին խնդրա, գիր մը կուտայ արձակուրդ ստանալու համար, որպէսզի երթայ երկրպագելու Պարրոտի գերեզմանին, ուխտ մը, որ կը համարի «աւելի սուրբ, քան աշխարհիս բոլոր պարագանները»։ Եւ ահա կը պատճառաբանէ թէ ինք չի սիրեր ուրիշներու պէս սուտեր հնարել, հիւանդութիւն, ընտանեկան գործեր եւլն., նոյն իսկ կը հրաժարի արձակուրդի ամսականներէն։ Կը մերժուի։ Ուրիշ խնդրագիրի մը մէջ «արտասուելով» կ'աղաչէ փոխ-դնդապետ Տուբչանինովէն, որ քիչ մը աշակցութիւն ցոյց տայ իրեն։ Կը մերժուի։ Բայց ինչո՞ւ մերժեն, երբ Աբովեանի «ցուցակ ծառայութեանը» վարձատրութեան կը հրաւիրէր ռուս իշխանութիւնները։ Արդարեւ Աբովեան տեղի անտեղի գովքն հիւսած է «բարերար» կառավարութեան, փառաբանած է «ողորմած» ցարը, «սուրբ» հայտարած է ռուս արիւնը, «նուիրական» կոչած է ռուս անունը, եւ երջանկութիւն, բարեբաստիկ ու ցանկալի պարագայ մը դաւանած է ոչ միայն Հայերուն, այլ նաեւ տեղացի բազմացեղ ազգերուն «միանալը ռուս մեծ ազգին հետ»։ Վերջապէս Աբովեանի հանճարե՛ղ տեսակէտներէն մէկն ալ այն էր, որ կ'ուզէր ռուս լեզուն տարածել ղպրոցներուն եւ տեղացիներուն մէջ։ Եւ այդ նպատակով ալ չքաշուեցաւ դիմել ծայրայեղ միջոցներու, — հայկական մասնաւոր ղպրոցներու ուսուցիչներէն ուսուցչական «ցենզ» պահանջել։ Հակառակ բոլոր այս միջոցներուն, Աբովեան ոչ միայն չվարձատրուեցաւ, այլ ամէն անգամ մերժումի հանդիպեցաւ։ Ինչո՞ւ, կը հարցնեմ ձեզի, ինչո՞ւ այդ մերժումները։ Վերջին տարիները այդ արտասուալից խնդրագիրները կը հատցնեն ղպրոցական իշխանութեան հաժբերութիւնը։ Քանի մը անգամ կը յանդիմանեն, եւ անգամ մըն ալ երեք օր կը բանտարկեն իր տանը մէջ։

Զարմանալի բան է տեսնել, որ ռուս իշխանութիւնը այսքան հակառակ կը շարժի Աբովեանի, առանց նկատի առնելու անոր ռուսասիրութիւնը։

Արդարեւ, կովկասի մէջ վերջին՝ հարիւր տարուան ընթացքին չունինք ուրիշ հայ հեղինակ մը, որ այսքան ռուսասիրութիւն ցոյց տուած ըլլայ։ Առեն է քընննելու Աբովեանի համբաւաւոր ազգասիրութիւնն ալ(*)։ Ինչպէս ըսինք, 1913ին Լէօ Թիֆլիզի «Հայ Գրողներու Ընկերութեան» հաւաքոյթին ներկայացուցած էր Աբովեանի մէկ նամակը, որ գալթակղեցուց բոլորը եւ ոմանք բողոքեցին Լէօի դէմ, որ երեւան հանած է այդ նամակը, ուրիշներ պնդեցին, որ չհրատարակուի՝ չվիրաւորելու համար Աբովեանի յիշատակը իբրեւ հայ ազգասիրութեան հօր։ Ես այդ նամակին կը մօտենամ ոչ իբրեւ գալթակղեալ մը բովանդակութենէն, որ հակահայ գործի մը փաստն է, այլ իբրեւ դէպք մը եւս Աբովեանի ինքնակորոյս վիճակին։

(4) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*). — Այս ազգասիրութիւն բառին մասին փրոֆ. Ադոնց տարօրինակ հեգնանք մը ունի։ Եւ կը գրէ «Հայրենիք»ի մէջ (Ապրիլ, էջ 94).— Այն «դասական» հայրենասէրները, որոնք փարել էին կիլիկիայի 60-ական թուականներին, յժուարթէ «դասական» համարուին։ Ազգասէրներ են աւելի քան հայրենասէրներ։ Ազգասիրութիւնը յատուկ է գաղթահայութեան եւ իր կերտած բառն է, որ ուրիշ լեզուի չկայ եւ որ, թերեւս, չնչուելու է հայ քաղաքական բառարանից։ Նա քայքայում է հայրենասիրութեան գաղափարը»։

Ստիպուած ենք յարգելի պատմագէտին յարգելի յիշողութեան դիտել տալ թէ իր «ոռմանթիք» Աբովեանն ալ գործածած է այդ բառը եւ նոյնիսկ «ազգի սէրը ի՞նչ լաւութ ունի» այն ալ կ'ըսէ։ Մենք որ այդ շրջանին շատ յարգի էր ըսել «ազիզ, իմ սրտի սիրելի ազգ»։ Մ. Նալբանդեանն ալ «Մեր Հայրենիք» երգին մէջ կը կրկնէ նոյն բառը։ Ուրեմն, «լեւանտական» չէ այս բառը, այլ Կովկասեան։ Թէեւ ես, որ սխալ կը գտնեմ հեգնել այս բառը, կը կարծեմ թէ մեր հին հեղինակներն ալ շատ գործածած են զայն։ Որովհետեւ պէտք է գիտնալ որ հայրենիքի գաղափարը մեր մէջ զարգացաւ ազգասիրական մարդանքներով։ Աբովեան կամ ուրիշ հին հեղինակ մը կրնայ՞ն հայրենասիրութիւն քարոզել, ճիշտ ինչպէս Սահմանադրութեան շրջանին Թուրքիոյ մէջ կ'ընէին, երբ հայ հայրենիքը լեցուած էր օտար ազգերով ու ցեղերով։ Շ. Ն.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՍՕՆԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Սեփ. թղթ.)։— Զափհաս Որբերու Միութիւնը, այս տարի եւս Ս. Նշան եկեղեցւոյ բակին մէջ, կազմակերպեց Ապրիլեան Սգաժողը, մասնակցութեամբ 50է աւելի կազմակերպութիւններու։ Կը մասնակցէին քաղաքական կուսակցութիւններէն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Ս. Դ. Հնչակեաններու Փոքր Հայքի մասնաճիւղը։ Հրաւէր ուղղուած էր Ռամկավարներուն որոնք ինչպէս անցեալ տարի, այս անգամ ալ կը պատասխանէին .«Զենք կրնար մասնակցիլ»։

Պէյրութի բոլոր մշակութային եւ հայրենակցական Միութիւնները իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին ծաղկեփունջերով եւ մէկ-մէկ ուղերձներով, նուիրուած Ապրիլ 24ին։ Գանուեցան Միութիւններ որոնք փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ ըրին կրթական հաստատութիւններու եւ ուրիշ բարեգործական ձեռնարկներու։

Սգաժողին առթիւ շինուած էր ճարաքեմ, մը որուն վրայ դաշտ մը սեւերու մէջ, կը խորհրդանշէր մեր սուգը։ Գոլոն էր այ ծանօթ երկրաչափ Պ. Ալթունեանի։

Որոշեալ ժամուն բեմ բարձրացաւ Զափհաս Որբերու կողմէ Պ. Եդ. Ծարօնեան։

«Սգակիր հանդիսականներ, այսօր տարեդարձն է հայ արեւմտահայութեան, բուերը՝ ձիթենեան այդ թռչունները, գիշերով իրենց բոյները յափշտակեցին ազատներէն։ 16րդ տարեդարձն է այն սեւ օրուան, երբ թշնամին խլեց մեզմէ մեր լոյսը, մեր գիտութիւնը, ու կարծեց մարել նաեւ մեր աննման մտաւորականութիւնը։ Ցեղին լոյսն էր, որ կ'ուզէր մարել։ Այնպէս ինչպէս լուսաբաձակ միշտ, նոյնպէս նաեւ Հայերը կ'արձակեին իրենց լոյսը, անապատի մէջ վրան, ղպրոցներ հիմնեցին մեր հայրենիքներուն կիպերը։ Եթէ մենք կը սգանք մեր ծեռելները, պատճառը այն է, որ ասոնք մէկմէկ պետականներ էին։ Վարդեվ եւ Զօհրապ երբ Հայաստան, Հայերը ուղեցին փրկել, բոլոր անոնք մերժեցին։ Նիկոլներու ձորը անցուեցան բոլորը։ Կ'ողբանք, մոռանալով որ անոնք պիտի ուռճանային Հայրենիքի հողին վրայ։ Անմահ է հայրենիքի գաղափարը։ Հայրենիքին կիցնե՛ր, նահատակներու յիշատակը կենդանի պահել և գուրգուրալ պէտք է անոնց թողած որբ սերունդին վրայ»։

Բանախօսը վերջացնելով իր խօսքը, հանդիսի նախագահութիւնը յանձնեց Փառէն վարդապետին։

— «Պէտք չկայ խօսելու, որովհետեւ յիշատակները ունինք, որոնք տեւ մեռելներ տուինք։ եւ մենք պէտք է յիշենք. օգտուինք անոնց նահատակութենէն։ Ես հոգով վշտակրելով եւ օրհնելով բոլորը, որոնք նահատակուեցան, պիտի խնդրեի որ այս հանդիսին առթիւ նոր ոգի եւ նոր շունչ դար մեզի, ազգային միութեան համար։ Պիտի ազատ մեր մեռելները, ու կ'ապահովենք որ սերունդը այն է, որ պիտի վարդեվ եւ Զօհրապ երբ Հայաստան, Հայերը ուղեցին փրկել,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր Ա. (մինչև 1920 թ.)։ Խմբագրությամբ Ա. Աբրահամյանի, Ս. Մալխասյանի, Ե. Թադևոսյանի, Ա. Պողոսյանի, Ա. Ռշտունու։ Հրատ. 2-րդ, լրացված։ Երևան, 1951, 1000 էջ։ Գին 30 ռ. 50 կ.

Հատորը կազմված է հետևյալ բաժիններից. Ներածություն, Հայ ժողովրդի ծագումը, Հայկական լեռնաշխարհը հնագույն ժամանակներում, Հայկական լեռնաշխարհը հին աշխարհի քաղաքակրթության օջախներից մեկը, Հայ ժողովրդի ձևավորումը, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 2-րդ հազարամյակում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 1-ին հազարամյակում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 4-րդ դարում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 3-րդ դարում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 2-րդ դարում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 1-ին դարում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 1-ին դարի վերջին քառորդում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 1-ին դարի վերջին քառորդում և Ք. ա. 1-ին դարի 2-րդ կեսում, Հայկական լեռնաշխարհը Ք. ա. 1-ին դարի 2-րդ կեսում և

Ռուսիոյ ողողումները

Տնիէփէր գետինեւ իր ճիւղերուն յորդումով, ողողուած են շրջակայ հողերը: Աւելի քան հարիւր գիւղեր եւ Քրէմէնչուք քաղաքը ջուրերու տակ են: Բազմաթիւ փողոցներու մէջ ջուրը հասած է տուներու երկրորդ յարկը: Քիեւի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ, բազմաթիւ թաղեր եւ հարիւրաւոր տուներ ողողուած են: Ըստ առաջին գնահատումներու, նիւթական վնասները կը հասնին քանի մը միլիոն ռուբլիի:

Նիժնի-Նովկորոտի մէջ, Վոլկա գետը յորդեցաւ: Քարափներուն վրայ գտնուած շատ մը հաստատութիւններ, ինքնաշարժի գործարան մը եւ ամերիկեան արուարձանի մէկ մասը ողողուած են:

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՊԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆՆԵՐ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Մադրիտի արքայական կուսակցութեան անդամները ժողով մը գումարեցին իրենց կեդրոնատեղիին մէջ: Ճառախօս մը պահանջեց համախմբել արքայական ուժերը, պայքարելու համար յառաջիկայ ընտրութեանց ընթացքին:

Ժողովը վերջանալուն, երիտասարդ արքայականներ ցոյց մը կատարեցին: Հոն գտնուող ինքնաշարժի վարիչ մը պատասխանեց — կեցցէ՛ հանրապետութիւնը»: Ասոր վրայ արքայականները յարձակեցան եւ ծեծեցին կառավարը: Փողոցէն անցնող ուրիշներ ուզեցին պաշտպանել կառավարը: Ասով կռիւը սաստկացաւ: Բազմաթիւ վիրաւորներ կան: Հանրապետականները կատղած, կրակ տուին արքայականներու պատկանող երեք ինքնաշարժներու:

Ոստիկանները փորձեցին հանդարտեցնել կռուարարները· բայց անօգուտ: Կռիւը աւելի սաստկացաւ: Զիաւոր ոստիկաններն արդէն հասեր էին կռուի վայրը եւ պատրաստուէր էին սուրով յարձակիլ կռուարարներուն վրայ, Ընկերվարականներու միջամտութեան վրայ միայն, ոստիկանները սուրերը դրին պատեանին մէջ:

Ոստիկանութիւնը բազմաթիւ ձերբակալումներ կատարեց:

Ռուսական խաղախական կացութիւնը

Ռուսիոյ ժողովրդական կուսակցութեան վարիչ կոմիտէի ժողովէն, մարաչախտ Ավէրէսքօ հրաժարեցաւ չէզոք դիրքէն զոր ցարդ բռնած էր հանդէպ Եորկայի դահլիճին, այս անգամ բռնելու համար թշնամական դիրք մը: Ավէրէսքոյի կարծիքն այն է թէ վտանգաւոր բան է թագաւորը խառնել քաղաքական կուսակցութեանց վէճերուն:

Խորհրդարանի լուծման եղանակը, առանց որեւէ վիճաբանութեան եւ առանց թոյլ տալու որ մեծամասնութիւնը արտայայտուի ընդդէմ կառավարութեան, սահմանադրութեան տրուած կոպիտ հարուած մըն է, կը նկատէ Ավէրէսքօ:

Աւստրօգերման հաւատամքային շուրջ

Գերման դահլիճը երէկ զբաղեցաւ այն հրահանգներով, որոնք պիտի տրուին Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն, ժընեւի մէջ Մաքսային հաւաձայնութեան շուրջ վիճաբանութեանց առթիւ:

Ըստ «Մորնինկ Փոսթ»ի թղթակցին, Գերմանիոյ արտաքին նախարարը Քուրցիուս, որ պիտի գտնուի ժընեւի գերման պատուիրակութեան գլուխը, պիտի պաշտպանէ այն տեսակէտը թէ Ֆրանսա ընդունած է աւստրօգերման մաքսային համաձայնութեան լո՛կ տնտեսական հանգամանքը եւ հետեւաբար, գերման պատուիրակութիւնը պիտի կրնայ հարցին վիճաբանութիւնը սահմանափակել իրաւական եւ տնտեսական գետնի վրայ:

Հարցին տնտեսական կողմին գալով, գերման պատուիրակութիւնը պիտի չկրնայ ապացուցանել թէ Պ. Պրիանի ծրագիրը կուգայ լրացնել եւ ո՛չ թէ փոխարինել մաքսային հաւաձայնութիւնը: Գալով իրաւական կողմին, պէտք պիտի բլլայ ապացուցանել թէ մաքսային հաւաձայնութիւնը դէմ չէ գոյութիւն ունեցող դաշնագրերուն:

Իսկ Աւստրիոյ արտաքին նախարարը Պ. Շօպէր հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ,— Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ պատուիրակները ժընեւի մէջ պիտի պաշտպանեն արդար դատ մը: Զենք ծածկեր թէ դժուար է աշխատանքը: Բայց կարելի է արդէն յուսալ թէ երկու պատուիրակութեանց միացեալ ճիգերը պիտի յաջողին յաղթել ընդդիմութեանց, մասնաւանդ որ Պերլինի եւ Վիեննայի մէջ նախատեսուած տնտեսական մերձեցման աշխատանքները կը համապատասխանեն Եւրոպայի ընդհանրաժեշտութեան:

Տրոցկիի մուտքը արգիլուած

Գրեր էինք թէ Տրոցկի արտօնուած է բնակիլ Սպանիա· Լուրը կը հերքուի այս անգամ Լոնտոնէն: Սպանիոյ կառավարութիւնը հպարտ է թուրքիոյ թէ չի կրնար արտօնել Տրոցկիի Սպանիա բնակութիւնը·

Հանրապետութեան հռչակումէն անմիջապէս վերջ, Տրոցկի դիմում կատարած էր Սպանիա երթալու համար·

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ, ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. կիւրճեան (*Հրանդ*)՝ *Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.)*, Կ. Զարեան՝ *Երեք երգեր (60 եւ 75)*, Վ. Շուշանեան՝ *Ամրան գիշերներ (25)*, *Աթէնուն հասցէն (6)*, Կ. Սասունի՝ *Ապրիլեան եղեռնը (5)*, Ղ. Մելոյեան՝ *Երեք ընկերները (10)*, *Սայեաթ Նովայ (6)*:

Գրատունս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը: Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ: Ունինք Աիարոնեանի, վարանդեանի, բաֆֆիի եւայլ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը: կոմիտաս վրդ.ի, սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի եւն. երաժշտական գործերը:

ՎԱՐԶՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Ընդարձակ Գրացուցակը յոյս կը տեսնէ շուտով

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Ա. Ե. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ փարիզի Մանուկներու Պաշտպանութեան մասնաճիւղը կը տօնէ Հաւբարձման տօնը, վիճակի աւանդական սովորութեամբ այս Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին SALLE d'HORTICULTUREի վերեւի սրահին մէջ, 84 Rue de Grenelle, Métro Bac.

ձոխ եւ աժան պիւֆէ, նուագ, պար, երգ

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ: Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle Voltaireի *մէջ, մէթրօ Օտէոն*

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն. եւայլն

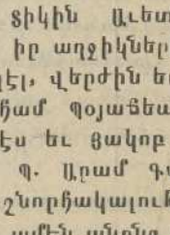
ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ ԱՌԱՋԻՆ ԹԻԻՐ

"ՄԵՆՔ" ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Յօդուածներ ունին՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Ղեւոնդ Մելոյեան Հրաչ Սարգիսեան, Ռաֆայէլ Զարդարեան, ցարութիւն Ֆրէնքեան, Ոստանիկ, Գ. Գեղարքունի; Ն. Սարաֆեան, Բիւզանդ Թօփալեան, փայլակ Միքայէլեան, Աըշամ Ցատրեան, Զ. Մ. Որբունի, Շահան Շահնուր, վազգէն Շուշանեան, Շաւարշ Նարդունի:

Բաժանորդագրութեան պայմաններն են՝ Ֆրանսա, Սուրիա, պալքանները, Թուրքիա, տարեկան 40 ֆր., մնացեալ երկիրներ՝ 2 տոլար: «Մենք»ի մնայուն հասցէն է.— H. Sarkissian, 261 Fbg. St. Martin, Paris (10e).

փարիզի մէջ կը ծախուի Հրանդ-Սամուէլ գրատունը եւ սէն միշէլի «ցառաջ» ծախուած կրպակները:

Հ. Ց. Դ.

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Պատ. միութեանընդհ. ժողովը՝ այս Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 8ին, Դրադարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Կ.ի ներկայացուցիչը: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՒՕի Բաբկէն Սիւնի խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 5ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Աւետիս Պօյաճեան եւ իր աղջիկները՝ օրիորդներ Ջապէլ, վերժին եւ ժօրժէթ, Պ. Պ. Աբրահամ Պօյաճեան, Պ. Պ. Յովհաննէս եւ Յակոբ Ֆաուստլարեան, Պ. Ադամ Գալըպճեան իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ նամակաւ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ԱՒԵՏԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Ապրիլ 8ին Ուրբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Շանգուեցային մարմինը ամփոփուեցաւ Պիյեանքուռի գերեզմանատան մէջ:

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդ. տարբալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան ժիջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ: Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել:

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուի *դերձակի քառորդ բէ, կէս գործաւոր եւ կամ գործաւորուհի վր: Դիմել՝ Ա. Ընքապապեանի, 23 բիւտէ Պէնուար: Մարսէյլ*

Կ'ուզուին *ժէոսէ ռոպ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Դիմել՝ ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts. Փարիզ: Մէթրօ Օտէոն:*

Կ'ուզուին *ժէոսէ րոպ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Դիմել՝ Երուանդ Պօտուրեանի, 11 Rue Sénégal. Paris (20).*

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը: Դիմել «ցառաջ»ի խմբագրատունը:

ՄԱՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12:*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ԹԱՍ ԼԱՒ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐ

եւ գործաւորներ ՄԵՏԱՔԻՍ ԺԷՌՍԷ ՌՈՊԵՐ կարելու համար: Կը պահանջուի ԽԻՍՏ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, հակառակ պարագային չներկայանալ:

Շատ լաւ վճարում

Դիմել ամէն օր բացի Շաբաթ օրերէն, իսկ կիրակի ժամը 10—12

ներկայանալ նմոյշներով

HOLLANDER

118 Rue d'Avron: Métro Avron եւ Vincennes

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD **PALESTINE & ORIENT LLOYD**

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար·

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Ջինաստան, եւայլն:

ՇԱՆՑ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ ցոմսերը: Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ գեղչ Հայերու համար·

Տ Օ Քթ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիօլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԱԹԱՍԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒՌ

25 ՌԻԻ ՏՕՄԻՆԻՔԷՆ, 25

երկար ատենէ ի վեր հայկական Թաղամասին մէջ հայ փուռի մը հրամայական անհրաժեշտութիւնը վերջապէս իրականացած է·

վերջին սիստեմով օժտուած այս փուռը (four à vapeur) իր տեսակին մէջ առաջինը ըլլալով կ'արժէ անգամ մը այցելել, կը պատրաստէ ամէն տեսակի արեւելեան եւ եւրոպական հացեր·

փուռը ունի երեք յարկեր, որոնցմէ մին մասնաւորապէս յատկացուած է մեր յաճախորդներուն, առտուընէ մինչեւ իրիկուն, եփելու համար իրենց խմորեղէնները, խորոված·ները, եւայլն·

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՉԻՉԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մըեսիի Ֆրանս. ֆիւանդանոցներու Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50. (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յետկորմրագոյն եւ ուէօնթկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոռաքսիտաւորներու համարpneumothoraxի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, քլադրական եւ ֆրէօյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք

Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն:

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5:

ՀԱՅԵՐՈՒԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-..

Մէթրօ՝ ԱՒԼՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Քէշիշեանի*, Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ՝ ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՅԱՌԱՋԱԴ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
13
ՄԱՅԻՍ
1931
13 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1568 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՐ ԸԼԼԱՐ, ԿԸ ՃԱԹԷՐ

Քիչ անդին հրատարակած ենք Բարեգործականի մէկ զեկոյցը, որ կը յայտնէ կարգ մը նորութիւններ.—

1. Ժընեւի մէջ խորհրդակցութիւններ կատարուած են, Ցունաստանի գաղթականներուն մէկ մասը Ֆրանսա փոխադրելու համար:

2. Պուլկարական կառավարութիւնն ալ դիմած է Ժընեւ, որպէսզի իր երկիրն ապաստանած հայ գաղթականներու մասին ըլլայ այն կարգադրութիւնը որ կը նախատեսուի Ցունաստանի գաղթականներուն համար:

3. Լոնտոնի հայանպաստ ընկերութեանց մտտուկին մէջ պատրաստ կը գտնուի երեք հազար անգլ. ոսկիէ աւելի գումար մը: կը հարցնեն թէ ինչպէս գործածեն:

4. Տրամադրելի գումար մըն ալ կը գտնուի Նանսէնեան մտտուկին մէջ:

Ինչպէս կը տեսնէք, օտարներն են որ գլխաւոր դերը կը կատարեն հայ գաղթականներու ճակատագրին տնօրինման մէջ, իսկ մեր համապատասխան օրկանները դարձած են լրատու կամ խողովակ:

Նոր չէ ո՛չ Ցունաստանի, ոչ ալ Պուլկարիոյ տագնապը: Իսկ անցեալ մարտէն ի վեր, մենք հրապարակ դրած ենք Մակեդոնիոյ որբերուն խնդիրը: Անոնցմէ 400 կորիճ տղաք մատնուած են ծայրագոյն թշուառութեան, անօթութեան եւ անժեղտ է որ տեղափոխուին:

Կը յիշէ՞ք որեւէ գործնական ձեռնարկ: Նոյնիսկ պարզ հետաքրքրութիւն:

Տեղեկացանք թէ Գաղթ. Յանձնաժողովը դիմած է Երեւան, որպէսզի զի արտօնեն մաս մը գաղթականներու փոխադրութիւնը՝ Ցունաստանէն:

Այս դիմումին պատասխանը չեկած, վրայ հասաւ Զանգեզուրի աղէտը: Եւ հիմա Երեւանցիները, եթէ բարեհաճին պատասխանել, իրենք պատրուակ պիտի ցուցնեն երկրաշարժը, խուսափելու համար տարրական պարտականութենէ մը:

Սովորական պարագաներու մէջ ալ, գիտենք թէ ինչ կը նշանակէ Երեւան դիմել:—Երեւանը Թիֆլիսի պիտի հարցնէ, Թիֆլիսէն Մոսկուայի բարեհաճութեան պիտի ապաւինին, եւ ամիսները պիտի անցնին, մինչեւ որ ցուցակ պատրաստուի, անցագիր հանուի, շոգենաւ վարձուի:

Իսկ ասդին որբերն ու գաղթականները կը ճուռան անգործութենէն եւ անօթութենէն...

«Սպասենք եւ յուսանք»: Փորը կուշտ եւ կռնակը տաք» փարիզը կրնա՞յ ըմբռնել Մակեդոնիոյ, Խասքովոյի, Պէյրութի կամ Հավրէգքի բազմութեանց տառապանքը:«Եավաշ եավաշ»:

×

Քար ըլլար, կը ճաթէր այս պատկերին առջեւ: Մանաւանդ գիտնալով որ պատրաստ գումար կայ:

Մինչեւ հիմա ուս կը թօթուէին, առարկելով դրամի չգոյութիւնը: Արդ, Լոնտոնի մէջ տրամադրելի գումարը բաւական է անվիջապէս փոխադրելու Մակեդոնիոյ 400 որբերը— ամէնէն թշուառները ու անճարները:

Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Պ. Նավայլը Սուրիա կ'երթայ, տեղին վրայ ուսումնասիրութիւններ կատարելու:

Արդեօք ո՛րեւէ թելադրութիւն եղա՞ծ է այս մասին: Ո՛րեւէ ծրագիր առաջարկուա՞ծ է, թէ ամէն ինչ կախում ունի Ֆրանսացի պատուիրակին հայեցողութենէն:

Կը կասկածինք: Որովհետեւ գիտենք թէ մինչեւ հիմա ի՛նչպէս տարուած են տեղաւորման աշխատանքները:

Մեր տեղեկութիւններուն համաձայն, Ցունաստանէն փոխադրելիք տարագիրներուն համար կը նախատեսուի Ֆրանսայի հարաւ-արեւմտեան շրջանը, մասնաւորապէս Օտի նահանգը, ուր կը գտնուին ընդարձակ հողեր, օժտուած՝ երկրագործական կարգուսարքով, բայց լքուած՝ իրենց հետեւանք աշխատաւոր ձեռքերու չգոյութեան:

Օտար հողագործները չեն կրնար անմիջապէս գործի կապուիլ այս հողերուն վրայ, եւ պէտք է անցընեն վարժութեան շրջան մը, «ընտելացման կեդրոն»ներու մէջ(centres d'adaptation): Գործիք դժուարութիւն մը չէ այս, նոյնիսկ ապրուստի տեսակէտով: Նախապէս Ռուսերը փորձած են, եւ տպաւորութիւնը եղած է ոչ գոհացուցիչ:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ կարելի պիտի ըլլայ այնպէս կարգադրել որ 60-70 հոգի համախումբ գտնուին միեւնոյն տեղին մէջ: Բայց նոյն իրազեկները իրենք ալ շատ լաւատես չեն:

Ամէն պարագայի մէջ, այլեւս տարակոյս չկայ որ մաս մը գաղթականներ պիտի տեղափոխուին թէ՛ Ցունաստանէն եւ թէ՛ Պուլկարիայէն:

Անհրաժեշտ է ուրեմն, լրջօրէն ըմբռնել գործին ամբողջ ծանրութիւնը, եւ ներկայացնել յստակ, մեր շահերուն աւելի համապատասխան ծրագիր մը:

Իսկ այս կը պահանջէ լուրջ խորհրդակցութիւն եւ գործակցութիւն: Բարեգործականը, Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը (Գաղթ. Գրասենեակ) և Գաղթ. Յանձնաժողովը պէտք է հաւաքաբար ստանձնեն այս գործին պատասխանատուութիւնը, եւ համախորհուրդ կազմեն այդ ծրագիրը, նկատի առնելով թէ՛ Ցունաստանի (մանաւանդ Մակեդոնիոյ) եւ թէ՛ Պուլկարիոյ պարագաները:

Վա՛յ մեզ, եթէ քանի մը հազար գաղթականներու ապրելու կամ չքանալու խնդիրն ալ չպիտի կրնայ քով քովի բերել մեր զանազան օրկանները:

Շ.

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ԽՆԴԻՐ

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ԳՈՒՄԱՐ ԿԱՅ. 3000 ՍՈՎԵՐԼԻՆԷ ԱՒԵԼԻ, ԵՒ ՍԱԿԱՅՆ...

Բարեգործականի գրասենեակէն ստացանք հետեւեալ զեկոյցը, մայիս 11 թուականով.—

Նանսէնեան Միջազգային Դիւանի Վարչական Խորհուրդը նիստ գումարած է Ժընեւի մէջ 28 եւ 29 Ապրիլին Պ. Մաքս Հուպէրթի նախագահութեան տակ: Հ. Բ. Ը. Միութեան Ժընեւի պատուիրակ Պ. Լեւոն Բաշալեան, որ մասնակցած է այս նիստերուն, կատարուած խորհրդակցութեանց մասին ներկայացուցած է տեղեկագիր մը, ուրկէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

1.— ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Ֆրանսական պատուիրակ Պ. տը Նավայլ, որ խոստացած էր Ֆրանսական Երկրագործական նախարարութեան ջանքեր թափել՞ է ցունաստանի հայ գաղթականներուն գործ հայթայթել Ֆրանսայի երկրագործական շրջաններուն մէջ, յայտնած է թէ երկրագործական նախարարութիւնը մեծ ուշադրութեամբ կը քննէ այս խնդիրը եւ, տեղին վրայ քննութիւն կատարելէ եւ իշխանութեան հետ համաձայնութիւն գոյացնելէ վերջ, յետոյ, կարելի՞ է ցունաստանի հայ գաղթականներուն մէկ մասը Ֆրանսա փոխադրել:

2.— ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Խորհուրդը վերահասու եղած է պարունակութեանը նամակի մը, որով պուլկար կառավարութիւնը իր ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Պուլկարիոյ հայ գաղթականներուն վիճակին վրայ, որ մասնաւորապէս կը նեղուին տիրող տնտեսական ծանր տագնապէն: Պուլկար կառավարութիւնը կը պահանջէ այս գաղթականներուն մասին ընել այն միեւնոյն կարգադրութիւնները, որ պիտի ըլլան ցունաստանի հայ գաղթականներուն համար:

3.— ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒՄԸ.— Մը. կոլտըն, ներկայացուցիչը անգլիական հայանպաստ կազմակերպութեանց, որ մինչեւ հիմա *18,000* անգլիական ոսկի տրամադրած են Սուրիոյ մէջ հայ գաղթականներու տեղաւորման գործին, յայտնած է թէ *3000* անգլիական ոսկիէ աւելի տրամադրելի գումար մը կը մնայ իրենց քով, որուն գործածութեան մասին թելադրութեանց կը սպասեն: Նանսէնեան Դիւանատան մտտուկն ալ անգործածելի մնացած կարեւոր գումար մը ունի:

**** Սուրիոյ հայ գաղթականներուն կացութեան մասին ճշգրիտ գաղափար մը կազմելու համար, Պ. տը Նավայլի պաշտօն տրուած է Սուրիա այցելել եւ ուսումնասիրել տեղաւորման հարցը:*

*** Որոշում տրուած է ընդհանուր կոչ մը ուղղել ի նպաստ բոլոր գաղթականներու, ի յիշատակ Ֆոքթ. Նանսէնի:*

ՊԷՅՐՈՒԹ ՇՕ Կ'ԱՅՑԵԼԷ Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ ՎԱՆՔԸ

«Բազմավէպ»ի մէջ կը կարդանք.—

Ապրիլ 8ին էր, անակնկալ մը եղաւ մեզի այս մեծ մարդուն այցելութիւնը. այնպէս դիտեց մեր կղին ինչպէս իմաստասէր մը՝ որ իրերէն վեր գաղափարներ կը փնտռէ իր անցքին:

Ժամ մը այցելութենէն վերջ ժամ մըն ալ յատուկ տեսակցութիւն ունեցանք ֆետը: Ան իսկոյն յայտնեց թէ չափազանց գոհ մնացած էր իր այցելութենէն, որովհետեւ տեսեր էր «տաճար մը ուր ազգի մը սրբազան հուրը կ'արծարծի»:

Պետք է յայտնեմ որ, ըսաւ, վրաս շատ լաւ տպաւորութիւն գործեց ձեր տպագրութեան փայլը, կարգը, գեղեցկագիտական ճաշակը, որուն կարծես հագիւ կը հանդիպին մեր Անգլիոյ ամէնէն զարգացած արուեստագէտ տպագրիչները:

Լսեր էր մեծ հմայքը Հայուն առեւտրական ձիրքին. ցաւեցաւ որ մատենագրական քիչ տեղեկութիւն ունէր. լսեց այդ մասին եւ զմայլեցաւ: Մեր ազգին քաղաքական պայմաններուն մասին խօսքը ընդհանուր քաղաքակրթութեան անցաւ. տառապած ցեղի մարդ՝ ազգերու ազատութեան եւ համագործակցութեան գեղօնն ըրաւ ընկերվարական լաւագոյն դրութեան մէջ:

Ներկայ մարդկութեան խորացաւերը վրան չափազանց կ'ազդէին ու ինք մարգարէի մը պէս ծերունի աչքերը փայլեցնելով ըսաւ. *«Երբ երկինք երթամ Աստուծոյ պիտի ըսեմ որ չափազանց ապականած է մարդկութիւնը. մեծ նորոգութեան մը հարկն անհրաժեշտ է»:*

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՊՈՅՔՈՒԹԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Պէյրութի եւ Դամասկոսի մէջ պոյքոթը միեւնոյն ձեւով կը շարունակուի: Պոյքոթի կոմիտէները կը շարունակուին: Պոյքոթի կոմիտէները կը շարունակուին: Պոյքոթի կոմիտէները կը շարունակուին

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՊԱԳԱՆ ՍՈՒՐԻՈՑ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Սահմանադրութիւնները վրայ հասատուած ուրիշ ազգերու վտանգաւոր մրցակցութեան դէմ, Սուրիան պաշտպանելով է որ հոգատար պետութիւնը կրնայ օգտակար կերպով կատարել իր դերը։ Դիտենք թէ վիճելարի ծրագիր մը պատրաստուելու վրայ է քարիւղի խողովակներուն շինութեան համար։ Այս խողովակները մինչեւ Միջերկրական պիտի բերեն Մուսուլի քարիւղը։ Անգլոյ գծած ճամբան քարիւղի խողովակները կ'անցընէ միմիայն բրիտանական հակակշռի տակ գրուած հողամասերէն, յանգելու համար Հայֆա, որ այս կերպով, գլխաւոր նաւահանգիստը պիտի դառնար Միջերկրականին այս ծովեզրին վրայ։ Ֆրանսական ուղեգիծը որ առաւելութիւնն ունի խնայելու 500 քիլոմեթր, քարիւղի խողովակը կը յանգեցնէ Տրիպոլի և այս նաւահանգիստին կուտայ նշանակելի կարեւորութիւն մը։ Երկու ծրագրերէն ո՞րը պիտի յաղթէ։ Միջազգային պիւառնագիտութեան գործն է այդ։ Բայց միեւնոյն ատեն, Սուրիոյ համար կեանց եւ մահու խնդիր։

Սուրիոյ օգնելու ուրիշ եղանակ մըն է զարգացնել ղբօսաշրջիկներ գրաւելու գործը։ Աշխարհ դեռ բաւական չի գիտեր բացառիկ շահեկանութիւնը որ այս տեսակէտով կը ներկայացնէ այս երկիրը, ուր շատ հին ժամանակներէ ի վեր իրարու յաջորդած են ամէնէն այլազան քաղաքակրթութիւնները, իրենց եռին ձգելով հիանալի հետքեր, ինչպէս Պաալպէքի եւ Պալմիրայի աւերակները, Միջին դարու ասպետներուն կողմէ բարձրացուած ամրութիւններն ու եկեղեցիները, կամ ճարտեսական ներշնչման յիշատակարանները։ Աշխարհ չի գիտեր պէտք եղածին պէս, որովհետեւ չենք ճանչցներ։ Ակէ զատ, ամառը, Լիբանանի եւ Անդրլիբանանի լեռները բնակութեան հիանալի վայրեր են։ Հազարաւոր Եգիպտացիներ ամէն տարի կուգան տաք եղանակն անցնելու։

Այսօր, երբ հաղորդակցութեան դիւրութիւնները կարճեցուցած են հեռաւորութիւնները, Սուրիան արժանի էրոր ամբողջ Եւրոպայէն, նոյն իսկ Ամերիկայէն՝ տեսնէր զբօսաշրջիկներու խուժումը՝ ճամրան եղանակին, եթէ այդ ուղղութեամբ տարուած աշխատանքը լաւ կազմակերպուած ըլլար։ «Մէսաժըրի Մարիթիմ»ի շքեղ նաւերով, դէպի Սուրիա ճամբորդութիւնը պիտի ըլլար հաճոյքի նաւագնացութիւն մը։ Բայց այս հիւրերուն պէտք է ներկայացնել հաղորդակցութեան համար դիւրութիւններ՝ ներսը եւ հանդստավէտ պանդոկներ։ Կան քանի մը հատ. բայց շատ քիչ։

Երբեմնիբսողներ կան թէ Սուրիան շատ սուղի կը նստի մեզ։ Կախուած է պարագայէն։ Շատ սուղի կը նստի կամ շատ քիչ, համաձայն արդիւնքին որ կը քաղենք մեր ղրամէն։ Նոյնիսկ առանց հոգատարութեան, որովհետեւ հիւպատոսական ծախքերը որ պէտք է մտնէին ելմտացոյցին մէջ, մօտ 1 միլիոնի կը նստին, քաղաքային ծախքերը պէտք է նըկատել 10 միլիոն։ Դալով գինուորական ծախքերուն որոնք 1926ին եղած են 450 միլիոն, վերածուեցան 220 միլիոնի։

Զգենք որ ղօրախումբերը հոն ըլլան թէ ուրիշ տեղ, պէտք է վճարուին։ Այս բարելաւումը կը պարտինք օժանդակ ղօրախումբերու պահպանման համար, պետութիւններու եւ լեռնական նպատին՝ մանաւորապար. 93 միլիոն 10ի տեղ։ Կրթական եւ խնամատարական հաստատութիւնները ցոյց կուտան 10 միլիոն, ամբողջական վարկ մը, բայց այս գլուխը կար արդէն հոգատարութեան հաստատութենէն առաջ եւ անկից անկախ է կերպով մը։

Եթէ այս թիւերը բաղդատենք Մարոքի մէջ մեր կատարած ծախքերուն, կը տեսնենք տարբերութիւնը։ Բայց Մարոքի մէջ իրականացած գործը համեմատական է։ Այ սուհանդերձ, Ֆրանսայի դրաւումէն առաջ, Մարոք ո՛չ աւելի քաղաքակրթուած էր, ոչ ալ աւելի կազմակերպուած քան Սուրիան։ Գալով ապահովութեան, այն ատեն գոյութիւն չունէր։ Հակառակ ասոր, տնտեսական յառաջդիմութիւնը քանէ զուգընթաց քաղաքական խաղաղացման։

Մարոք, իրաւ է թէ բախտ ունեցաւ իր գլուխն ունենալու լայն ըմբռնումներով վարիչ մը եւ կազմակերպիչ մը, որ գիտէր թէ ի՞նչ կ'ուզէր, ո՞ւր կ'երթար եւ իր կամքը պարտադրելու անհրաժեշտ կորովին եւ իշխանութիւնն ունէր։

Այս պայմաններուն վրայ կ'աւելնայ ուրիշ մը, ոչ նուազ անհրաժեշտ։ Դեկավարութեան մէջ տեւականութիւն։ Մարաջախտ Լիոթի սովորութիւն ունի ըսելու թէ եթէ Մարոքի մէջ յաջողեցաւ, պատճառն այն է որ տեւեց Մարաջախտը Մարոքի յատկացուց իր կեանքէն 12 տարի։ Կանոնաւոր կերպով հոն կիրարկեց լայնօրէն ըմբռնուած ծրագիր մը եւ իրեն օգնելու համար, իր մօտ կանչեր էր հմուտ մարդեր որոնք լռլորը, նոյն խմորն ունեցող սլաշտօնեաներ չէին եւ որոնք ունէին կազմակերպիչի, ճարտարագէտի, ելմտագէտի, արուեստագէտի յատկութիւններ բոլոր ճիւղերուն մէջ։

Անշուշտ Սուրիան, պաշտպանութեան յանձնուած երկիր մը չէ։ Ազգերու Դաշնակցութենէն ընդունելով հոգատարութիւնը որ իրեն յանձնուեցաւ, Ֆրանսա առանձնած է երկրին մէջ ապահովել որքան բարգաւաճում, նոյնքան եւ կարգը։ Արդի Սուրիան, հակառակ երեւոյթնեբուն, այնքան չէ յառաջացած որքան Մարոքը, 15 տարի առաջ։ Գրեթէ ամէն ինչ ծայրէն պէտք է սկսիլ։ Վարելու կարօտ երկիր մը չէ, այլ կենդանացնելու։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

«Խորհրդ. Հայաստան» խստօրէն կը քննադատէ հայկական շարժանկարի պատրաստութիւնները.—

Շարժանկարի նոր ժապաւէնները այժմեական նիւթեր չեն շօշափեր։ Այսպէս են «Կիկոս», «Կինը հերթապահ», «Միշտ պատրաստ» ժապաւէնները։

Առնց վրայ հարիւր հազարներ ծախսուած են, եւ ի վերջոյ անարժէք համարուած են։ «Ուշադրութիւն» ժապաւէնը 30,000 րուբլի հալեցնելէ յետոյ, դարան նետուեցաւ իբրեւ ապագայ «յուշահանդէսի առարկայ»։ Հայ Շարժանկարի Ընկերութիւնը չի հետաքրքրուիր որակով, այլ կը փնտռէ միայն քանակը։

1930 տարուան րնթացքին պատրաստուած ժապաւէններէն միայն «Երկիր Նայիրին» է, որ ցուցադրութեան հանուած է։ Զլսօսինք «Ուշ»ին մասին, որպատմական եւ ընկերային ոչ մէկ արժէք ունի։

Ի՞նչ ըրաւ շարժանկարի գործատանը 1931ին։ Բացարձակապէս ոչինչ։ Անցաւ արդէն տարւոյն մեծ մասը։ Նիւթեր չկան, ներկայացուածներն ալ մեծ ծախքերու կը կարօտին։

Ներկայացման մէջ աշխատողներուն թիւը չափազանց շատ է, անոնք ուրիշ գործ չունին, բայց եթէ լոգանք կատարել արեւին մէջ։ Բեմավարի երբեք պահանջ չկայ, եղած ուժերը կը բաւեն, բայց չես գիտեր ինչու հեռաւոր Մոսկուայէն 5-6 բեմավար կանչուեցան վերջերս։

«Մէջհանական» տարրերը պակաս չեն, կը գանգատի յօդուածագիրը։ Եւ կը յիշէ մէկը, որ խաչը վզին կը պտըտի շարժանկարի խումբին մէջ իբրեւ բեմավար։ Կը վարձատրուին մարդիկ, որոնք երբեք աշխատանք չեն կատարեր։ Իսկ արժէքաւոր տարրերը կը վտարուին։

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԵՒԱՆԻԿԷՆ

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը
ՍԵՒԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 11-24ը, շղթայի օղակներու պէս իրարու եռեւէ քակուող, եւ դէպի տանջարան քաշկռտուող հայ ժողովուրդի փայլուն աստղերուն ողջակիզման կսկծալի տարեդարձն է։ Անոր հետեւանքով յառաջ եկած ամայութիւնը, տարագիր հայութեան արիւնոտ սիրտը կը կոտտացնէ ու զայն զայրոյթով կը լեցնէ անիրաւ աշխարհի վատութիւններուն դէմ։

Տարին մէկ հեղ, հայութիւնը ծունկի կուգայ իր բիւրաւոր մահագնացներուն լուռ մահաբեմին առջեւ, ծունկի կուգայ սեղմելով սիրտը փոթորկող անհուն ցաւը. ծունկի կուգայ եւ արցունքով կ'ողեկոչէ յիշատակը անմահներուն՝ որոնք դարուն օրուան մը արեւոտ մշուշին մէջէն, անցան արիւնոտ եւ ապնիւ ճանապարհէ մը, անցան թեթեւոտն ու բարի՝ գալոց սերունդի ժպիտը զրկած, ու անոնց իրենց վրայ հաւատքը կապած։ Ծունկի եկողներուն մէջ, անոնք, որ տէրն են այդ աւանդին, աստուածային ուխտով մը հաղորդուած կ'ամրապնդեն իրենց հոգին, դիմացկունութեամբ մինչեւ ծայրը քալելու վսեմ գաղափարի այն ճամբէն, ուրկէ առանց դեղեւելու անցան հաւատաւոր տիտաններ. ու ա՛լ ետ չեկան...

Սեւանիկի գաղութը ապրիլ 26ի կիրակի օրը խուռներամ լեցուած էր եկեղեցին, ուր տեղի ունեցաւ Ապրիլեան մեծ եղեռնի համազգային սգահանդէսը, նախաձեռնութեամբ Թաղական Խորհուրդի եւ մասնակցութեամբ քաղաքիս բոլոր կազմակերպութիւններու։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը դեղեցիկ Յուշարձան մը հաղմած էր,— պատուանդան մը, ճակատին գանկաբուրգ մը՝ սեւ շղարշով եզերուած։ Յուշարձանին կեդրոնը ջախջախուած սիւնի մը վրայ կը հանգչէր նահատակ մտաւորականներու խմբանկարը եռագոյնով սգաւորուած ու ծաղիկներ, ծաղիկնե՛ր...

Մաղկեպսակներ զրկուած էին, Թաղ. խորհուրդի, Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ, Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Ռ. Ա. կուսակցութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հ. Կ. Խաչի, մերձհայրենակցականի, Հելլէնեւհայ Լիկայի, Տիկնանց խնամակալութեան, Պրուսայի հայրենակցականի, Ազգ. վարժարաններու աշակերտութեան, Անթելիա Գալէճի հայ ուսանողութեան, եւ զանազան դասի կողմէ։

Հոգեհանգիստի աւարտումէն վերջ, Թաղ. խորհուրդի կողմէ Պ. Ց. Վարժապետեան բացատրեց սգահանդէսը։ Թուեց մեծ եղեռնի զոհերուն անխախտեան համար մղած պայքարները, ու վայրաք Թուրքին գազանային վարմունքը՝ դէպի իր ազատութեան ձգտող հայ ժողովուրդը. եւ ապա, իրրեւ յարգանք պայքարի եւ կատարածի ճամբաներուն վրայ ինկած մեր բոլոր նահատակներուն, մէկ վայրկեանի լիակատար լռութեան հրաւիրեց ներկաները։

Երկիւղած լռութեան վայրկեանէ մը վերջ, հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս Պ. Թ. Պօյաճեան, որ պերճախօս լեզուով նախ ծանրացաւ այն դլխաւոր պատճառներուն վրայ, զորս Թուրք կառավարութիւնը պատրուակ ծառայեցուց գլուխ հանելու համար Հայերը բնաջնջելու դիւային ծրագիրը։ Թուրքը, ըսաւ, չէհանգուժեց հայ ժողովուրդի բարգաւած ու կենսունակ վերելքին, ու անոր մէջ հետզհետէ արթնցող ազատութեան բաղձանքին։ Առիթներ կը փնտռէր ու մեծագոյն առիթը գտաւ համաշխարհային պատերազմին մէջ։ Թուրքը արմատախիլ ըրաւ Հայութիւնը, կոտորեց անոնց խարութեան Բոլորը միասին զոհ գոյին, մահուան մէջ միացան անոնք։ Եթէ այդ միացումը ըլլար անոնց մահուընէ գոնէ քանի մը տարի առաջ, Թուրքը այնքան անպատիժ գժուար թէ գլուխ հաներ իր վայրագ ծրագիրը։ Բիւրաւոր նահատակներու արիւնի հատուցում պահանջելը մեր իրաւունքն է, պէտք է միակամ ու անդուլ աշխատինք, քալելով պայքարի այն ճամբաներէն, ուրկէ մեր նահատակները անցան։ Համերաշխ եւ միակամ հայութիւնը անպայմանօրէն պիտի հասնի իր նպատակին, պիտի հասնի հպարտ եւ յաղթական։

Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ, ընկ. Կ. Գէորգեան յուղիչ եւ արտաքին ուղերձ մը ըրաւ։ Ցարգանքի փառաբանութեան եւ օրհնութեան մրմունջով ճօտեցաւ նախ երէկուան նահատակներուն, որոնք կեանքէն առաջ մահը տեսան. նահատակ հարսներուն եւ մայրերուն՝ որոնք կորան մահերու ամէնէն զարհուրելի. եւ կանգ առնելով մեր հերոսներու եւ մտաւորականներու մըզած պայքարներուն վրայ, գեղեցկօրէն պատկերացուց անոնց անվեհեր ոգեորը ճեծ խեղաթի ճամբուն վրայ. եւ նոյն անվախ կեցուածքը՝ մահուան հետ դէմ առ դէմ։ Ու բոլորն ալ գային, ըսաւ, ազատութեան հըրդեհը իրենց հոգիներուն։ Եզրակացնելով, ընկերը իր կուսակցութեան հանդիսաւոր ուխտը կրկնեց բոլոր նահատակներուն առջեւ, — չլքել պայքարի դիծերը, մինչեւ որ չիրականանայ բոլոր ճակատներու վրայ ինկող նահատակներու անոեղիալի կամքը։ Դաշնակցութիւնը, չընկրկիր որեւէ արգելքի առջեւ։

Ռ. Ազատականներու կողմէ Պ. Փ. Գօլանճեան ղրաւոր ուղերձ մը կարդաց։ Օրինակները բերաւ հին Սպարտացիներէն։ Բաղդատականն ու դրուատիքն ըրաւ հայ մտաւորական արժէքներուն եւ ցանկութիւն յայտնեց հաշերաշխութեան, իբր ամէնճեմ յարգանքը՝ մեր անմոռաց նահատակներուն։

Ի վերջոյ յարգանքի քանի մը խօսքեր ըրաւ հելլէնեւհայ Լիկայի ներկայացուցիչը, եւ ի մէջի այլոց ըսաւ — Լացի եւ սուգի օր չէ այսօր, այլ յաղթանակի օր։ Թուրքը, հակառակ իր բոլոր ջանքերուն չկրցաւ ջնջել հայութիւնը։ Այսօր մեկ միլիոն դուստր հայութիւն ունինք Հայաստանի մէջ եւ նոյնքան դուրսերու մէջ։ Գաղթահայութիւնը, տոգորուած նահատակ մտաւորականներու գաղափարով, մխ ու ամրին դարձուցած է անկախութեան անհրաժեշտութիւնը։

Սգահանդէսին մէջ ներդաշնակութեամբ երգուեցան «Ցէր ողորմիա», «Հիմի էլ լռենք» եւ «Ցառաջ նահատակ» խմբերգները Առաքազրցներու երգչախումբին կողմէ եւ օրուան պատշաճ արտասանութիւնները եղան Ազգային եւ Կիլիկեան վարժարաններու աշակերտութենէն կողմէ։

«Պահպանիչ»ով մը փակուեցաւ այս խիստ տպաւորիչ սգահանդէսը, ուր կէս մեկնողները իրենց հետ տարին յոյս եւ զայրոյթ, ու մշտանորոգ կամք՝ նահատակներուն օր մը անպայման ժպիտ տալու հաստատ վճռով։

ՎԱՀԱԳՆ

ՕՐԲՈՒՀԻԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Լարժանթիէէն հեռախօսով կը տեղեկացնեն մեզի.—

Երկուշաբթի օր Լարժանթիէրի հիւանդանոցին մէջ մեռաւ հայ որբուհի մը, Օր. Մարիամ Դոհարեան, 26 տարեկան, որ մօտ 3 տարի կը պառկէր նոյն հիւանդանոցին մէջ։ Կը կարծուի թէ ազգականներ ունի Լիոնի շրջակայքը։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի չորեքշաբթի օր։

ԱՄԱՆՈՒԼԱՀ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Աֆղանիստանի դահազուրկ թագաւորին Ամանուլլահի գործունէութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ Աֆղան կառավարութեան, որ կը կարծէ թէ Ամանուլլահ կը փորձէ վերագրաւել իր գահը։

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Այս ուրբաթ օր տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Կանաիի եւ Հնդկաստանի նոր փոխարքային միջեւ։

Փորձեր կը կատարուին Սիմլայի մէջ յաջողցնելու համար հնդիկ եւ մահմետական պետերու խորհրդակցական ժողով մը, որպէս զի կարելի ըլլայ հարթել տարակարծութիւնները եւ համաձայնութեան մը հիմերը դնել։

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ
Բ.— ԱԲՈՎԵԱՆ ՌՈՄԱՆԹԻ՞Ք ԷՐ ԹԷ...

Աբովեան 8 յունուար 1846ին Երեւանի հայկական դպրոցին կ'ուղարկէ վերջնագիրի ձեւով թուղթ մը։ Յոխորտալով պետական դպրոցի մը հասարակ տեսուչի իր աթոռին վրայ՝ կը սպառնայ հայկական դպրոցի մը, «մինչդոցներ ձեռք կ'առնի»՝ եթէ հայկական դպրոցը շարունակէ աշխարհական աշակերտներ ընդունիլ։

Այդ շրջանին երկու դասական վարժարանները կային, թեմական ու պետական։ Փոքրամասնութիւնները ունէին ազգային թեմական վարժարան մը, որ «հոգեւոր» նկարագիր ունէր։ Ազգային վարժարան կրնային մտնել միայն այդ կոչման նուիրուած մարդոց զաւակները, ինչպէս Աբովեան։ Իսկ աշխարհական-ները պարտաւոր էին իրենց զաւակները ղրկել պետական վարժարան։ Հայերը, ինչպէս միշտ, իրենց կրօնական շրջափակին մէջ ապաստան տուած են ազգային կրթութեան։ Եւ կը տեսնուի, որ այդ շրջանին ալ Երեւանի թեմական վարժարանը գաղտնօրէն աշխարհական աշակերտներ ալ կ'ընդունէր ազգային դաստիարակութիւն տալու հաւար անոնց։ Ցանկարծ Աբովեան, տիրակալի հովեր առնելով, կը գրէ նամակ մը, որուն ոճն իսկ կը ժամնէ իր ախտագին եսին ճաւսը։

— «Դպրոցս քանիցս օրէնքի խիստ պատասխանատուութեան ապառնալիքով նախազգուշացրել է կանոնիստորիալիդ տեսչութեան ներքոյ գտնուած հոգեւոր դպրոցը ու դրա վարիչին, որ մինչեւ իսկ ուսուցչութիւն անելու արտօնութիւն էլ չունի, որ դրանք վերջ դնեն աշխարհական դասից դպրոցդ աշակերտներ ընդունելու գործին, բայց ցաւ ի սիրտ տեսնելով, որ իմ ձեռք առած միջոցները ցարդ մնացել են անկատար եւ, որ աւելի վատթարն է, հաւաստի աղբիւրներից տեղեկանալով, որ դպրոցիդ արդի վարիչ Բաղդան Արարատակին տեղիս հասարակութեան տգիտութիւնը օգտագործելով, հակառակ կառավարութեանս այդ մասին հրատարակած բոլոր օրէնքների եւ արած կարգադրութիւնների, ոչ թէ միայն ինքնակամ ընդունում է իւր խնամքի տակ գտնուած դպրոցը աշխարհականների զաւակներին, այլեւ վըստահանում է դպրոցիս մասին միամտակար եւ աննպաստ լուրեր եւս տարածել հասարակութեան մէջ, որպէսզի այդպիսի տխուր միջոցներով աւելի ու աւելի դրավէ նրան իւր կողմը, դպրոցը հարկադրված է խոնարհաբար խնդրել կոնսիստորիայիդ վերջնականապէս եւ կարգադրել, նախ, նրան գտնված հոգեւորականներիդ, որ դրանք վերջ դնեն այդպիսի չար գործողութիւններին, վախենալով օրէնքի խիստ պատասխանատուութիւնից, հանեն դպրոցից բոլոր աշակերտներին աշխարհական դասից եւ այնուհետեւ այլեւս ոչ ոքի չընդունեն, երկրորդ, հրամայել նոյն Արարատակին ներկայացնել դպրոցիս, թէ ի՞նչ իրաւունքով նա թոյլ է տալիս իրեն այդպիսի շեղումն անել օրէնքից, եւ ումի՞ց է նա ստացել արտօնութիւն ոչ միայն ուսուցիչ, այլ նոյնիսկ վարիչ լինելու մի որ եւ է հասարակական հաստատութեան մէջ, հակառակ դէպքում դպրոցս, իրեն վերապահված իրաւունքի տեւանքով, միջոցներ ձեռք կ'առնի»։

Ի վնաս հայ դպրոցին, ի վնաս ազգային կրթութեան այս քայլը Աբովեանին կուտայ «հարիւր տոկոսով ռուս» տիտղոսը, ուրիշ ոչինչ։ Պահպանողական Լէօն եւ իր ընկերները, կոմունիստ ն. Շահազիզ եւ իր բարեկամները, իրենց կարգին, չեն ներեր, երբ Աբովեան այս ոճով նամակ մը կը գրէ հայ դպրոցի մը։ Ոմանք կը պնդեն թէ Աբովեան ի պաշտօնէ ստիպուած էր բռնել այդպիսի ընթացք մը։ Բայց չէ՞ որ կարելի էր գրութեան տալ պաշտօնական ձեւ մը, որ իր պատասխանատուութիւնը փրկելով հանդերձ՝ խորքին մէջ մանչը անտարբերութիւն մը այդ հարցին մասին։

Ուրիշներ կը պնդեն թէ Աբովեան կը նախանձէր Արարատեանի, որ, Լազարեան ճեմարանի առաջին շրջանաւարտներէն մին, կը վայելէր Երեւան քաղաքի հայ ժողովուրդին եւ Էջմիածնի համակրանքը։ Բայց չէ՞ որ աննկարելի բան է ենթադրել, թէ Աբովեան, անձնական նախանձով մը, կրնար ազգային դպրոցին վնասել։ Եւ վերջապէս, պնդողներ կան թէ Աբովեան այդ արգելքով կ'ուզէր հայ պատանիները հեռու պահել կրօնական կրթու-

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼ
ԱԻՍՏՐԵԻԳԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան շուրջ բարձրացած աղմուկը՝ իր կարգին կը գրաւեցնէ աւստրիական մամուլը։

Ընկերվար. Քրիստոնեաներու թերթը «Ռայխսփոսթ» կը գրէ.

— Նոյնիսկ Աւստրիոյ մէջ, կարծողներ կան թէ Պերլինի մէջ կնքուած մաքսային միութեան ծրագիրը կրնայ կարգ մը բարեփոխումներ կրել։ Սակայն, թերեւս, ժամանակն է որ ձեւէն խորքին անցնինք։ Վէճի մը բացումը պատուեց լոութեան եւ անշարժութեան մթնոլորտը։ Երկու պետութիւններ կը ձգտեն խուսափիլ տնտեսական գետնի վրայ Եւրոպայի վտանգաւոր ցրուումէն։ Ազդարարութիւն մըն է եւ ո՛չ թէ քէնի դրդապատճառ մը։

Իսկ ժողովրդավարներու թերթը «Նէօյեէ վիներ թակպլաթ» կը գրէ.

— Աւստրիա չի կրնար վարել թանգարանի պահապանի մը բուսական գոյութիւնը։ Ան պէտք ունի ներկայի մը եւ ապագայի մը։ Ֆրանսայի վարչապետը դարձեալ խօսքը կ'ընէ դաշնագրերու հանդէպ յարգանքին, ապահովութեանց, երաշխիքներու։ Լաւ կանխավճար Աւստրիոյ համար։ Մեր նիւթական պայմանները կ'իյնան ամէն օր։ Մեր եւեմուտքի իսկ բաց ձգելու ապառնալիքին տակ է։

Իսկ Ագատականներու պաշտօնաթերթը կը գրէ.

— Երբ Ֆրանսայի վարչապետը կը յայտարարէ թէ խնդրութեան մը իրօք չի կրնար տեւական ըլլալ, եթէ չէ հաստատուած միջազգային տնտեսական յարաբերութեանց կազմակերպման վրայ, ասկէ խօսքեր են, զորս չպիտի կրնային յաճախ կրկնել։ Բայց ի՛նչ միջոցներու դիմեցին այս ուղղութեամբ։ Բոլոր խորհրդաժողովները յանգեցան կատարեալ ձախողութեան։ Պ. Լավալի ճառը դատապարտելով մեկնեցաւ միութիւնը, կը փաստէ դրական աշխատանքի կամք մը, կազմակերպելու համար խարսխի տնտեսութիւնը։ Գերմանիա եւ Աւստրիա մեծ փութկոտութեամբ պիտի միանան որեւէ ամուր եւ ազդու առաջարկի։ Միւս կողմէ, Հաամանութեան պետական մարդիկը պէտք է գիտնան թէ Պերլին եւ Վիէննա հաստատ կամքն ունին դուրս ելլելու ներկայ կնճռոտ կացութենէն։

ՂՎՎՈՎՈՍՔՈՒՉ

ՀՈՒՇԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄԸ

Ա. Ս.

Ամեն անգամ, երբ ես ուզում եմ հուշերի հրապարակումը սկսել, ինձ թվում է, թե ես ոչ թե հուշեր եմ գրում, այլ ինչ-որ մեկին նամակ եմ գրում, ինչ-որ մեկի հետ զրուցում։ Գուցե ինչ-որ մեկին, որ ինձ հետ միասին ապրել է այդ տարիները, ինչ-որ մեկին, որ ինձ հետ միասին տեսել է այդ մարդկանց, ինչ-որ մեկին, որ ինձ հետ միասին լսել է նրանց խոսքերը։ Ինչ-որ մեկին, որ ինձ հետ միասին ապրել է այդ տարիները, ինչ-որ մեկին, որ ինձ հետ միասին տեսել է այդ մարդկանց, ինչ-որ մեկին, որ ինձ հետ միասին լսել է նրանց խոսքերը։

Ես գրում եմ ոչ թե հուշերս, այլ

Անշղուսը ժրևևի մէջ

Երէկ, գրեր էինք թէ Գերմանիոյ դահլիճը նիստ կը դուս մարէ որոշելու համար իր պատուիրակներուն դիրքը ժընեւի մէջ, աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան շուրջ՝ վիճաբանութեանց ընթացքին։ Խորհրդակցութեան ընթացքին որ տեւեց մօտ 5 ժամ, վարչապետը Պրիւնինկ ստիպուեցաւ ընդհատել նիստը՝ կացութեան մասին երթալ զեկոյց տալու համար Նախագահ Հինտէնպուրկի։

Այս խորհրդակցութեան հրաւիրուած էր նաեւ պետական դրամատան տնօրէնը։ Գերմանիոյ դիրքը ուրեմն յստակօրէն ճշդուած է։ Պատուիրակութիւնը՝ գլխաւորութեամբ արտաքին նախարարին Փուրցիուսի պիտի պաշտպանէ մաքսային համաձայնութիւնը։

Միւս կողմէ, որովհետեւ Անգլիոյ իրաւազէտները կատարեալ վերապահութեամբ կ՚արտայայտուին մաքսային համաձայնութեան առթիւ, գերման պատուիրակները համոզուած են թէ պիտի յաղթանակէ իրենց տեսակէտը։

Ռումանիոյ ընտրութիւններուն շուրջ

Ռումէն կառավարութիւնը ընտրական համաձայնութիւն մը գոյացուց նաեւ Թրանսիլվանիոյ գերման կուսակցութեան հետ, անոր տալով 15 թեկնածուներ երեսփ. ժողովին եւ 2 Ծերակոյտին համար։ Նման համաձայնութիւն մը գոյացաւ նաեւ Ռուժանիոյ Հրէական Միութեան հետ։ Կէորկ Պրաթիանուի խմբակցութենէն կարգ մը անդամներ հրաժարեցան, անվիջապէս որ սկսան կառավարութեան հետ բանակցութիւնները՝ թեկնածուներ ներկայացնելու համար ազգ. միութեան ցանկին վրայ։ Լուփուլի խմբակցութեան հետ համաձայնութիւնը ձախողեցաւ, թեկնածուներու թիւին շուրջ վէճի մը հետեւանքով։

Ներկայիս, կառավարութիւնը ապահոված է 4 կուսակցութեանց օժանդակութիւնը։ 5 կուսակցութիւններ կը մնան Եորկայի դահլիճին դէմ։

Մանիու, որ Մխալաքէի հետ կը վարէ ազգ. գիւղացիական կուսակցութիւնը, Գործադիր Կոմիտէին յայտարարեց թէ խորհրդարանական վարչութիւն ունեցող երկրի մը մէջ, խորհրդարան մը կրնայ լուծուիլ, երբ վէճ կը ծագի թագաւորին, կառավարութեան եւ խորհրդարանին միջեւ։ Արդ, վերջին լուծման ընթացքին, որեւէ վէճ գոյութիւն չունէր։ Մանիուլի կարծիքը այն է թէ գէշ խորհուրդներ տրուած են թագաւորին։

Վաճառականտրը Անգլիոյ մէջ

Անգլիական «Տէյլի Մէյլ» թերթը կը գրէ թէ բոլշեւիկեան Ալէքսիս - Ռիկով նաւը Անգլիոյ ցամաքը պիտի հանէ 15,000 տակառ ռուսական կարագ որ պիտի ծախուի շատ աժան գինով, ինչ որ պիտի ծառայէ վերջնապէս փճացնելու Անգլիոյ եւ գաղթապետութեանց ագարակապանները։

Թերթը կը գրէ թէ այս խաղին քաղաքական հանգամանքը եւ բոլշեւիկներու չարակամ նպատակները շատ լաւ կը շեշտուին, այս մնտեսական յարձակման համար ընտրուած պահով, երբ գիներն արդէն ինկած են եւ Աւստրալիա եւ Նոր-Զելանտա կը շարունակեն վնասով արտածել իրենց ապրանքը, պահելու համար Անգլիոյ իրենց յաճախորդները։

Հարցը այսօր պիտի դրուի Անգլիոյ խորհրդարանին առջեւ, սակայն, հարցապնդողներն իսկ վստահ չեն թէ առաջարկուած միջոցները պիտի ծառայեն որեւէ նպատակի։ Անգլիոյ կաթնեղէնի սէնտիքային նախագահը «Տէյլի Մէյլ»ի մէջ կը յայտարարէ.—Միայն մէկ միջոց կայ.—Բոլորովին արգիլել բոլշեւիկեան ապրանքներու մուտքը Անգլիա։»

Մախիմ Կորքի կը թեղադրէ...

Հանրաւաւոր վիպագիրը Մաքսիմ Կորքի բոլշեւիկեան «Իզվեստիա» թերթին մէջ կը հրատարակէ բուռն յօդուած մը որով կը հաստատէ խորհրդային կառավարութեան տնտեսական եւ մշակութային զարգացման անյաջողութիւնը։ Իրզղութիւնը կը բացատրէ անով որ Խորհ. Միութիւնը իր բանակին եւ նաւատորմին պէտք է յատկացնէ հսկայ գումարներ, շնորհիւ դրամատիրական պետութեանց սպառնալիքներուն։ Պէտք է յիշենք կը գրէ Կորքի, թէ դրամատիրական աշխարհը մեզ կը ստիպէ որ թնդանօթներու եւ հրացաններու համար ծախսենք դրամ մը, «զոր կրնայինք գործածել գործարաններ եւ դպրոցներ հիմնելու»։ Ու կը քարոզէ բուռն ոխ ընդդէմ ճնացեալ աշխարհին, «որուն հանդէպ պէտք է մղել անհաշտ պատերազմ»։

Եգիպտոսի խռովութիւնները

Եգիպտոսը ազգայնական կիները, որոնք վերջերս Գահիրէի մէջ ցոյց մը կատարած էին ի նպաստ վաֆտ կուսակցութեան եւ անոր պահանջներուն, բրիտանական մարզպանին ներկայացուցին բողոքագիր մը, ընդդէմ «անգլիացի ոստիկաններու եւ սպաներու կանոնաւոր գործունէութեան, զսպելու համար խաղաղ ցուցարարները»։

Միւս կողմէ, Բազմարուեստեան վարժարանի ուսանողները որոնք դասադուլ յայտարարած էին, կազմակերպեցին ցոյց մը որուն մասնակցեր էին նաեւ երկաթուղային արհեստանոցներու մէջ աշխատող բազմաթիւ գործաւորներ։ Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ դիւրութեամբ ցրուել ցուցարարները։

Պատասխանատու Հալէպի մէջ

Անցեալ շաբթու սկիզբը, մեծ իրարանցում մը տեղի ունեցած է Հալէպի մէջ։ կարծելով թէ բնիկ ժողովուրդը կրկին ցոյց կազմակերպած է Իտալիոյ դէմ, խանութները փակուած են եւ շուկան պարպուած։

Հալէպի «Թէգաոտիւմ» թերթը կը գրէ այս մասին։

«Մենք մինչեւ Մէճիտիէ պահականոցը գացինք եւ տեսանք քանի մը ոստիկաններ, որոնք ձերբակալած էին երեք հոգի, երկուքը հայ եւ մէկը տեղացի խանութպան մը։ Հասկցանք որ այս երկու Հայերու եւ խանութպանի միջեւ կռիւ մը տեղի ունեցած է եւ որու հետեւանքով շուկայի մէջ խուճապ մը ստեղծուած։ Ահէն մարդ դէպի կռիւի վայրը վազած է որով այս երեւոյթը տարածուելով եւ առանց պատճառը իմանալու ամէն ոք սկսած է վազել։

Խուճապը հազիւ կէս ժամ տեւեց։ Հասկցուեցաւ որ կատարուած հակահետալական ցոյցին արդիւնքն է ժողովուրդին այսքան դիւրագրգռութիւնը։ Խուճապի միջոցին երկու հոգի ինքնաշարժի տակ մնացած են։

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Ա. Ե. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ փարիզի Մանուկներու պաշտպանութեան մասնաճիւղը կը տօնէ Հաւբարձման տօնը, վիճակի աւանդական սովորութեամբ վաղը Չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին SALLE d'HORTICULTUREի վերեւի սրահին մէջ, 84 Rue de Grenelle, Métro Bac.

Ձոխ եւ աժան պիւֆէ, նուագ, պար, երգ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ «ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ։ Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle Voltaireի *մէջ, մէթրօ Օտէոն*

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն. եւայլն

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ

ՓԱՐԻԶԻ կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Place Châtelet, Սարա-Պէրնարի Թատրոնի տակի սրճարանը, ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է, Օրակարգ՝ զեկոյց կոմիտէի։

ԳԱՀԱՌ

ԼԻՈՆԻ Պատ. միութեանընդհ. ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 8ին, Գրադարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ՚ըլլայ Կ.ի ներկայացուցիչը։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՌՕի Բաբկէն Միւնի խումբի ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 5ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱԶԳԱՍԱՖՆԱՄԸ 1931 Նոր տարւոյ առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Ա. Ռաչնորդ Ս. Հայր 1000 ֆրանք, Պ. Վահան Թօրասանեան 1000, Տիկին Սարգիս 400, Տիկին Էքիգեան 100, Տիկ. Քէչեան 50, Ոմն 60, Պ. Ձօշկունեան 50, Թէքէեան եղբարք 100, Տիկ. Քէշիշեան 50, ընդհ. գումար՝ 2810 ֆրանք։

Բարտուղար

Ցակոբ Քհնյ. Մխճեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Soc. Franco Orientaleէ բաժնուելու ստիպողական առաջարկիս վրայ, Պ. Ս. փափազեան իմ բաժինս գնած ըլլալով, անցեալ ամսոյ 10էն ի վեր չիշեալ ընկերութիւնէն բաժնուած եմ։

Soc. Franco Orientaleի կազմուածեան Թուականէն սկսեալ, ընկերութեան բոլոր պահանջքը եւ պարտքը կը պատկանի Պ. Ս. փափազեանի, այս մասին պաշտօնական ամէն գործողութիւն արդէն լրացած է նօթէրի միջոցով։

Իմ գործակցութեանս շրջանին բոլոր հայրենակիցներուս ինծի ցոյց տուած մեծ վստահութեան համար խորին շնորհակալութիւնս յայտնելով, կը խնդրեմ նկատի առնել նոր հասցէներս։

Մինչեւ յարմարագոյն գրասենեակ մը գտնելս եւ զաւակներուս հետ պաշտօնապէս գործի սկսիլս, կը գտնուիմ՝

56 Rue Moncey, Lyon.

Իսկ բնակարանիս հասցէն է՝ Villa Collongette, Collonges au-Mont-d'Or, Rhône.

Մ. Յ. ԱԴԱՄԵԱՆ

Լիոն 8 Մայիս 1931

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄՏԱՑԱՆՔ

Միլան, Գործ.— 102.85 լիր.։
Սէն Ռաֆայէլ, Տիկ. Գ.— 280 ֆր.
Փարիզ, Պատմ.— ,75։
Մարսէյլ, Գ. Կ.— 36։
Պէլֆոռ, Ղ. Հ.— 70։
Քոնսթանցա, Գործ.— 1074։ կարգադրեցինք։
Քոլոնպ, Ա. Ջ.— 70։
Շէրպուրկ, Հանտ.— 35։
Անիէռ, Ս. Խ. 35։
Իսի լէ Մուլինօ, Ց. Մ.— 35։
Սէն փիէռ Քոր, Մ. Թ.— 35։
Լիյա, Գուպ.— 35։
Կրընոպլը, Ս. Ղ.— 140։
Կրընոպլը, Ղ. Գ.— 70։
փարիզ, Ա. Ա — 35։
Վիէն, Ջ. Ղ.— 10։
Վալանս, Գործ.— 470.60։
Մարսէյլ, Գործ.— 1111։
փրակա, Ց. Հ.— 30։
Նիւ Եորք, Հ. Ց. Գ. Ակ.— 500։
Լիոն, Գ. Գ.— 20։
Կրընոպլը Օր. Մ.— 30։
Սէն Շամոն, Մ. Թ.— 178.15։

Կը փնտռուի

— Կը փնտռուի Շ. Գարահասարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris(20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ եղբայրներս Սասունի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Գօդոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գըտնուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը։ Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ՚աշխատէր Քէմախի ադամանդներուն մէջ։ Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France։ Ձշգրիտ լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր։

Շ. Ց. Դաշնակցութեան Պիւեանքուրի Զաւարեան կոմիտէն, իր նախկին ընկերներէն ԲԱՐՈՒՆԱԿ ՄԻՒՐԱՐԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ, իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ անոր սգակիր այրիին եւ պարագաներուն։

ՄԱՄՆԱԴԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. *Միզանցք-, արեան, մորթի հիւանդթ. տարրալուծ։։ Կ՚ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

ՄԱՄՆԱԴԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 96 R. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ՚Էսդի մէջտեղը)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒՌ

25 ՌԻՒ ՏՕՄԻՆԻՔԷՆ, 25

Երկար ատենէ ի վեր հայկական Թաղամասին մէջ հայ փուռի մը հրամայական անհրաժեշտութիւնը վերջապէս իրականացած է։

Վերջին սիստեմով օժտուած այս փուռը (four à vapeur) իր տեսակին մէջ առաջինը ըլլալով կ՚արժէ անգամ մը այցելել, կը պատրաստէ ամէն տեսակի արեւելեան եւ եւրոպական հացեր։

փուռը ունի երեք յարկեր, որոնցմէ մին մասնաւորապէս յատկացուած է մեր յաճախորդներուն, առտուընէ մինչեւ իրիկուն, եփելու համար իրենց խմորեղէնները, խորոված-ները, եւայլն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ սէն միշէլ Հեռաձայն Littré 31-43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ԳԱՒԱՌ ՋՈՓԱԿՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne. փարիզ (3) Մէթրօ՝ République

Թէլիֆոն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գիները

Columbia

Agence exclusive

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, լուսարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր ուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր. Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆոնոները (երաժխաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maître*ի* Courant continu*ն, գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մոխուած ները ետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։*

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

EMPIRE Միգթթ-Լօլ՝ 37 Av. Wag

Կ՚ուզուին *ժէնսէ ոսպ լաւագործ ուղղ լաւագործ տորուհիներ։ Դիմել՝ ամէն կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեան 2 Cours de Commerce St André des Arts. փարիզ։ Մէթրօ Օտէոն։*

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
14
ՄԱՅԻՍ
1931

14 MAI 1931

է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1569 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԱՂԵԼԷ ՅԵՏՈՅ

Առջի օր Նոյնուէմբեր արտատպեցինք Բարեգործականի առաջադրած «Նոր Ուղեգիծ»ին ամփոփումը.— ճիշդ 31 կէտ (միայն օգնութեան բաժինը)։

Եւ դիտել տուինք որ, այդ առաջադրութիւններով «Բարեգործականը կը ձգտի դառնալ գաղութներու ընդհ. կազմակերպութիւն։ Տեսակ մը ազգային իշխանութիւն»։ Կրնայինք ըսել նաեւ հայկական «Ալիանս»։

Այս բոլորը լաւ։ Բայց գիտենք որ, մեր մէջ ծրագիրները յաճախ կը շինուին աչք շլացնելու եւ իրական գործը մոռցնելու համար։

Կ'ուզենք հաւատալ թէ Բարեգործականի կեդր. վարչութիւնը իսկապէս լուրջ գործ մը կատարելու համար է որ մէջտեղ դրած է այդ առաջադրութիւնները։ Եւ այդ ակնկալութեամբ ալ, կը յայտնենք մեր տեսակէտը՝ ծրագրուած 31 կէտերու մասին։

Ամփոփելով այդ կէտերը, աչքի առջեւ կ'ունենանք հետեւեալ հիմնական հոգերը.—

1.— Օգնութիւն Հայաստանի (Ներգաղթ, շինութիւններ, մշակոյթ եւլն.)։

2.— Կազմակերպութիւն ազգային մշակոյթի (Դպրոց, վարժարանոց, օգնութիւն ուսուցիչներու եւ մտաւորականներու, հրատարակութիւն դասագիրքերու, դասախօսութիւններ եւ դասընթացքներ, ցուցահանդէսներ, մարմնամարզ եւլն.)։

3.— Խնամատարութիւն (Դարմանատուն, բժշկական ձրի սպասարկութիւն, պատահական օգնութիւն աղէտեալներու, օգնութիւն բազմածին ընտանիքներու, պաշտպանութիւն մանուկներու, ակցութիւն գաղթականներու)։

4.— Տեղաւորում գաղթականներու։

×

Ուղեգծին ամէն մէկ էջին վրայ, կէտերը ընդլայնած ատեն, հեղինակները միշտ կը շեշտեն թէ այս գործերը պիտի կատարուին համաձայն տրամադրելի միջոցներուն։ «Ծրագրին գործադրութիւնը կախում ունի միայն եւ միայն այն դրական օժանդակութիւններէն զորս պիտի գտնենք հայ բարեգործ ուազգասէր ժողովուրդին կողմէ», ինչպէս կը յայտարարէ Նախագահը, Պ. Գ. Կիւլպէնկեան։

Արդ, մեր կացութիւնը այնպէս է այսօր, որ ճոխ, ակնախտիղ առաջադրութիւններէ աւելի, կը պահանջէ ամփոփ ծրագիր եւ անմիջական, հետեւողական աշխատանք։

Նոր ուղեգծին մէջ կան առաջադրութիւններ, որոնք ժամանակի խնդիր են։ Նոյնիսկ «պարապ վախտի խաղալիք»։ Ինչպէս, օրինակ, դպրոցական միաձեւ ծրագրի մշակումը, հրատարակչականը, մրցանակները եւն.։

Բարեգործականը դառնօրէն քննադատած ատեն, մեր գլխաւոր մեղադրանքը եղած է այն, որ այդ Միութեան վարիչները էյֆէլի կատարէն (կամ Լօզանի գեղածիծաղ ափերէն) կը նային հայկական իրականութեան վրայ։ Կտրուած՝ բուն միջավայրէն, ժողովուրդէն, ապաւինած՝ աւելի կամ պակաս բարեխիղճ հաւատարիմներու թուղթի դէմքերուն, անոնք տնօրինութիւններ, կարգադրութիւններ կ'ընեն որոնք դարման չեն բուն ցաւին։

Գործելու այս ուղղութիւնը պատճառ կը դառնայ որ շատ մը պահանջներ անտեսուին, փշրանքներ յատկացուին իրական պէտքերու, իսկ մեծագումար ժխտումներ կատարուին պատահական, քմահաճ գործերու համար։

Ու կը վախնանք որ այս ուղղութիւնը շարունակուի նաեւ այսուհետեւ, հիմա որ այնքան բազմաճիւղ, զոյգզոյն առաջադրութիւններ կան աչքի առջեւ։

Այս մտահոգութեամբ, մենք պիտի առաջարկէինք որ ուղեգիծը ժողովէր եւ ամփոփուէր չորս հիմնական կէտերու մէջ.—

1.— Օգնութիւն Հայաստանի։ Գլխաւորաբար ներգաղթ։

2.— Տեղաւորում գաղթականներու (Սուրիա և Միջագետք)։ Ուղեգիծը երբեք խօսքը չըներ Միջագետքի, որ այլապէս յարմար վայր մըն է տեղաւորման, եւ արդէն ձեւ ու մարմին առած։

3.—Կրթական գործ։ Լուրջ աշակցութիւն եղած հաստատութեանց եւ ստեղծում նոր կրթարաններու։

4.— Խնամատարութիւն՝ շատ ամփոփ, գործնական սահմանի մը մէջ։

Աւելի խտացնելով ծրագիրը, նուազագոյն տեղը տալով կրճանկեալ գործերու, պիտի առաջարկէինք որ Բարեգործականը աչքի առջեւ ունենար որոշ ծրագիր՝ որոշ ժամանակաշրջանի մը համար,— Այս ժամանակամիջոցին մէջ, պիտի կատարեմ ա՛յս եւ այս գործերը։ Անշուշտ ստիպողութեան կարգով։

Այսպիսի ուղղութեան մը հետեւած ատեն, անշուշտ Բարեգործականը միեւնոյն ճամբուն վրայ իրեն հետ կ'ունենայ այս կամ այն գործին հետ կապուած Միութիւններ եւ հաստատութիւններ, — Աղքատախնամներ եւ կարմիր Խաչեր՝ խնամատարութեան ճիւղին մէջ։ Հայր. Միութիւններ, «Կրթասիրաց»ներ, «Վերաշինաց»ներ, «Ուսումնասիրաց»ներ՝ կրթական բաժնին մէջ։ Դարձեալ Հայր. Միութիւններ՝ ներգաղթի կամ տեղաւորման գործերուն մէջ եւն.։

Շ.

ՍՈՒՐԻՈՅ ԹԵՄԵՐՈՒ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Յաջակ կաթողիկոսի հրաւէրով, Հալէպի մէջ գումարուած սուրիական թեմերու պատգմ. ժողովը, որուն կը մասնակցէին 12 եկեղեցական եւ 24 աշխարհական պատգամաւորներ, իր աշխատանքները լրացուցած է ապրիլ 28ին։

Բաթգէն եպիսկ.ը ընտրելէ յետոյ ազգ. կաթողիկոսին, ժողովը զբաղած է օրակարգի հարցերով եւ տուած հետեւեալ որոշումները՝

1.— Նկատի առնելով որ կաթողիկոսական հարցաբանով արծարծուած եւ ժողովի քննութեան տրուած հարցերը կը կարօտէին բազմակողմանի ուսումնասիրութեանց եւ որ կարելի չէ կարճ ժամանակի մէջ իրականացնել, ժողովը օրակարգի հարցերը եօթը գլխաւոր գլուխներու բաժնելով, կազմեց հետեւեալ Յանձնախումբերը, վիճակագրական, վարչական, տնտեսական, եկեղեցական-իրաւական-դատաստանական, կրթական, յարաբերական, ընկերային։

2.— Անհրաժեշտ գտնելով Սահմանադրական ընտրովի ժողովներու կազմութիւնը, ժողովը որոշեց անմիջապէս ձեռնարկել բոլոր շրջաններու մէջ ընտրական աշխատանքներու, եւ մինչեւ չորս ամիս կազմել Գաւառական եւ Թաղական մարմինները։

3.— Վեց ամիս յետոյ, երբ արդէն վերջացած կ'ըլլան ընտրութիւնները բոլոր շրջաններու մէջ, Գաւառական ժողովներ գումարութիւն ունեցած թեմերու եւ Թաղական Խորհուրդներու ներկայացուցիչներով կազմել նոր Պատգամաւորական Ժողով մը, որը վերջնական լուծումը կուտայ յառաջադրուած հարցերուն։

4.— Յառաջիկայ Պատգամաւորական Ժողովի գումարումէն առաջ, վերոյիշեալ Յանձնախումբերու տեղեկագիրները կ'ենթարկուին բոլոր շրջաններու պաշտօնական մարմիններու քննութեան, որոնց արդիւնքը կը բերուի Պատգամաւորական Ժողովին։

5.— Ժողովը որոշեց որ, ըստ Ազգ. Սահմանադրութեան, Ազգ. տուրքի գանձումը իրականանայ բոլոր թեմերու մէջ։ Տուրքի գանձման եղանակը, ժամանակը եւ քանակը կը ձգուի իւրաքանչիւր շրջանին, միմիայն այս անգամուան համար, որպէսզի արգելք մը չկազմէ չորս ամիսէն ընտրութիւնները վերջացնելու ժողովի որոշման։

6.— Մինչեւ վեց ամիս յետոյ գումարուելիք նոր Պատգամաւորական Ժողովը, եթէ արտակարգ հարկադրանք մը զգացուի, կաթողիկոսարանի կողմէ նիստի կը հրաւիրուի ներկայ Պատգամաւորական Ժողովը։

Պատգամաւորական ժողովի դիւանին պարտականութիւն տրուած է հետեւելու յանձնախումբերու աշխատանքներուն եւ առհասարակ հսկելու տրուած որոշումներու գործադրութեան։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՂԷՏԻՆ ԱՌԹԻՒ.

Անցեալ օր Մոսկուայէն հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ Զանգեզուրի երկրաշարժէն վիրաւորուած են 7420 հոգի։

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը (Թաս) նոր հեռագրով մը կը յայտնէ թէ վիրաւորներուն թիւը պիտի ըլլայ 1420, (հազար, եւ ոչ թէ եօթը հազար)։

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

Պ. Ն. Արզումանեանի 500 ֆրանքէն զատ, երէկ ստացանք հարիւր ֆրանք, հետեւեալ նամակին հետ.—

ՓԱՐԻԶ, 18 մարտ.— Դառն կսկիծով կարդացինք «Յառաջ»ի մէջ Հայաստանի վերջին երկրաշարժին պատճառած ընասը մեր եղբայրներուն։ Անկարելի է անտարբեր մնալ։ կը փութանք մեր ցաւակցութիւնները յայտնելով, ձեզի ղրկել, իբրեւ եղբայրական օգնութիւն, հարիւր ֆրանք։

Ցասը կտորի չափ ինգուստալ վաղը եկեղեցիի վարչութեան պիտի յանձնենք։

Բէֆէլեան եղբայրներ

ՊԷԼՃՈՒ.— Գաղութիս մէջ մեծ ցաւ պատճառեց Հայաստանի վերջին երկրաշարժը։ Շ. Ց. Դ. վագէն խումբը շուտով հանգանակութեան պիտի ձեռնարկէ, եւ հասոյթը պիտի ուղարկէ «Յառաջ»ի։

Ց.

ԹՈՒՐՔ ԼՐՏԵՍ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Անծանօթներու կողմէ, Քէրքիւքի կողմերը (Միջագետք) սպաննուած է Ջիա պէյ անունով Թուրք մը, որ էնկիւրիի գործակալ մըն էր, լրտեսական առաքելութեամբ եւ մեծ գումարներով անցած այս շրջանը։ Այս անձը գինք պարուհիի մը ամուսինը ներկայացնելով՝ ազատօրէն կը շրջագայէր իրաքի մասնաւորաբար ինիսիսային մասերուն մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ կրաղիւսի գործարանային ներկայացուցիչներէ պատուիրակութիւն մը տնտեսական գործավարին ներկայացած է։ Պատուիրակութիւնը գործավարութեան յայտնած է թէ տեղական կրաղիւսի գործարանները դժուար կացութեան մէջ կը գտնուին։ Գործարանները պէտքէն աւելի արտադրութիւն ունին, եւ հակառակ ասոր, օտար մրցակցութիւն ալ տեղի կ'ունենայ։ Մրցակիցներն են իտալական, եուկոսլաւական եւ ռուսական արտադրութիւնները։

Ռուսերը, հրապարակին վրայ, կրաղիւսին գինը հարիւրին տասը կոտրեցին։ Միւս կողմէ, ժաքսային նոր սակացոյցով, ներածող կրաղիւսին մաքսատուրքը եօթուկէսէն վեց ոսկիի իջած է։ Գործավարութեան կատարուած դիմումով խնդրուած է նաեւ որ ժաքսատուրքը աւելցուի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ

Վերջին վիճակագրութիւնով մը անցեալ տարուան դպրոցական շրջանին Թուրքիոյ մէջ գտնուած դպրոցներուն եւ աշակերտներուն թիւը ճշդուած է։ Վիճակագրութեան համաձայն, 7011 դպրոցներ կան, ասոնցմէ 2826ը՝ նախակրթարան, 150ը՝ միջնակարգ եւ 20ը՝ բարձրագոյն վարժարաններ են։ Ուսուցիչներու ընդհ. թիւն է 18,483, բաժնուած հետեւեալ կերպով.—

Նախակրթարաններուն մէջ 11,154 այր եւ 4490 կին։ Միջնակարգ դպրոցներուն մէջ 1896 այր, 352 կին, բարձրագոյն վարժարաններու մէջ ալ 485 ուսուցիչ։

Աշակերտներուն թիւն է.— Նախակրթարաններու մէջ կան 484,748, միջնակարգ դպրոցներու մէջ 31,484, բարձրագոյն վարժարաններու մէջ 4349։ Ընդհ. գումար 520,581, որոնցմէ 359,844ը մանչ 160.737ը աղջիկ են։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութիւնը երէկ կատարուեցաւ Վէրսայլի պալատին մէջ։ Ուշ ատեն, երբ թերթը կը յանձնուէր մամուլին, ընտրութեան արդիւնքը տակաւին յայտնի չէր։

Կէսօրէ յետոյ, ժամը ճիշտ 2ին, Ծերակոյտի Նախագահը, Ազգ. Ժողովի Նախագահի հանգամանքով, բացուած յայտարարեց ժողովը եւ կարդաց սահմանադրութեան 3րդը յօդուած, եւ Ազգ. Ժողովի գումարման հրովարտակը Նախագահի ընտրութեան մասին։ Ու յայտնեց թէ պիտի սկսի քուէարկութիւնը՝ Ազգ. Ժողովի անդամներու անուանական կոչումով։

Բարապան մը իրեն ներկայացուց փոքր բառարան մը, որուն վրայ տրուած թղթահատի հարուածը նշանակեց թէ ո՞ր տառէն պէտք է սկսիլ անդամներու անուանական կոչումը։ Անկից վերջ, այբուբենական կարգով, Ազգ. Ժողովի անդամները քուէտուփի յանձնեցին իրենց քուէները։ Իրիկուան դէմ, տակաւին կը շարունակուէր քուէներու խուզարկումը, որ աւելի քան երկուեւկէս ժամ կը տեւէ։

∴ Հակառակ կարգապահական խիստ միջոցներու որոնց դիմած էր կառավարութիւնը, արգիլելու համար հաւանական միջադէպեր, հսկայ ամբոխ մը բռնած էր Վէրսայլի պալատին հրապարակը, ուր կարելի է ըսել թէ ասեղ ձգելու տեղ չէր մնացած։ Հանրակառքը դժուարութեամբ ճամբայ կը բանար։

Պալատին բակի մուտքը արգիլուած էր հասարակութեան, խճողումներու առաջքն առնելու համար։

ՍՊԱՆԻՈՅ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գրեր էինք թէ արքայականներու եւ հանրապետականներու միջեւ ծագած միջադէպի մը հետեւանքով, խռովութիւններ ծագեր էին Մատրիտի մէջ, ուր 10 վանքեր կրակի տրուեր էին, իբր ազնուականներու եւ արքայականներու բոյներ։ Շնորհիւ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն, Մատրիտի մէջ կարգը վերահաստատուած է եւ ամէն մարդ իր գործով կը զբաղի։ Նոյնը չէ սակայն նահանգներուն մէջ, ուր հակակրօնական տրամադրութիւնները սաստկացած են։ Ասոր հետեւանքով ալ, կառավարութիւնն ստիպուեցաւ նաեւ պաշարման վիճակ յայտարարել կարգ մը գլխաւոր քաղաքներու մէջ, ինչպէս Մալակա, Քատիքս, Ալիքանթէ եւ Սէվիլլա։ Այս բոլոր քաղաքներուն մէջ, հակակրօնականները մեծ աւերներ կը գործեն, քանդելով կարգ մը կրօնական հաստատութիւններ, մանաւանդ Ճիզվիթներու եկեղեցիներն ու վանքերը։

Սէվիլլայի տեղական իշխանութիւնները անզօր են գսպելու ժողովուրդին կատաղութիւնը։ Բազմաթիւ ցուցարարներ կրակի տուած են այս քաղաքին մայր եկեղեցին, որ աշխարհի ամէնէն ընդարձակ եւ գեղակերտ շէնքերէն մէկն է։ Ցուցարարները պատռած են սուրբերու պատկերներ, կոտրտած են արձաններ եւ կրակի տուած՝ զանազան նուիրական առարկաներ։ Յետոյ, ուղղուած են Ճիզվիթներու վանքը, որուն դռները կոտրելէ յետոյ, քարիւղով վառած են ամբողջ շէնքը։

Մալակայի մէջ, հակակղերականները այրեցին եպիսկոպոսին բնակարանը, — մեծարժէք շէնք մը —, կրօնական թերթի մը խմբագրատունը եւ թեմին առաջնորդին ինքնաշարժը։

Ալիքանթէյի մէջ, երբ ժողովուրդն իմացաւ Մատրիտի դէպքին լուրերը, յարձակեցաւ Ճիզվիթներու և Քափուչինեաններու վանքերուն վրայ։ բայց ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ ցուցարարները ցրուելու համար, ստիպուեցաւ կրակ բանալ անոնց վրայ։

Քատիքսի մէջ, կատաղած ամբոխը հրդեհեց զանազան միաբանութեանց շէնքերը, աւերի եւ աւարի տուաւ ինչ որ գտաւ, մինչեւ պաշարման վիճակի յայտարարութիւնը։

ԱԼՖՈՆՍ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԴԷՄ

Մատրիտի ընդհ. դատախազը հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն.

— Զեռնարկած ենք կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարելու եւ կազմելու հետապնդման թղթածրարներ Մատրիտի մէջ պատահած դէպքերու պատասխանատուներուն մասին։ կրնամ հաստատել թէ արքայականներու հաւաքոյթը որ սկզբնական պատճառն եղաւ ամբողջ խռովութեանց ժամ կը կազմէր նախապէս մշակուած ծրագրի մը։ Հաւաքոյթի ընթացքին ցրուած կարգ մը թռուցիկներ կը փաստեն թէ կանխամտածում կար։ Այդ թռուցիկներուն մէջ ըսուած է թէ արքայականները չեն ճանչնար հանրապետական վարչաձեւը։ Թէ շուտով համայնավարութիւն պիտի հաստատուի եւ թէ վերջապէս, միապետութիւնն է որ պիտի կրնայ համայնավարութիւնը վտարել երկրէն։

«Այս պատճառով է մասնաւորաբար որ հետապնդման դատ կը բանամ Սպանիոյ նախորդ թագաւորին Ալֆոնսի դէմ, որ, այլ եւս, չի կրնար Սպանիացիներու թագաւոր նկատուիլ»։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Բացատրեցինք մեր վերջին թղթակցութեամբ, թէ խորհրդայինՌուսաստանի ներկայ վաճառամարքը կը ձգտի ջարդուփշուր ընել հաճախարհային ճարտարարուեստը եւ տնտեսական ու առեւտրական յօրինուածքը։ Եղշտեցինք նայնպէս թէ Ռուսիոյ ներկայ պայմաններուն տակ, այդ նպատակը յաջողելու հաւանականութիւնները կը ցուցնէ։

Ի՞նչ կը մտածեն Մոսկուայի վարիչները եւ ի՞նչ է իրենց տեսակէտը վաճառամարտի մասին։

Մասնաւոր հրամանագրով մը, Ռուսաստանի առեւտուրը վերածուեցաւ պետական մենաշնորհի 1918 թուականին։ «Ռուս վաճառականի» տեղը գրաւեց «վաճառական - պետութիւնը»։ Բոլշեւիկեան շատ մը հրամանագրեր բարեփոխուեցան վերջին տասնեակ մը տարիներու ընթացքին, որովհետեւ նոր վարչաձեւին առեղծած պայմանները անհրաժեշտ դարձուցին նահանջել կարգ մը հարցերու մէջ։ Սակայն առեւտրական մենաշնորհի մասին տրուած որոշումը մնաց իր սկզբնական ձեւով ու տակաւին կը շաբունակուի՝ հակառակ բազմաթիւ յարձակումներու եւ դժուարութեանց։ Այս քաղաքականութեան շնորհիւնէ, ամէնէն աւելի, որ բոլշեւիկները կ'երկարեն իրենց վտանգաւոր գոյութիւնը մինչեւ այսօր։ Վաճառամարտը ճնունդն է այդ հիմնական սկզբունքին եւ Ռուսիոյ ամբողջ քաղաքական աշխարհահայեացքը ներշնչուած է այս կենսական սկզբունքէն։

Ռուս պաշտօնական տեղեկագիր մը հետեւեալ կերպով կը բացատրէ առեւտրական մենաշնորհի անհրաժեշտութիւնը եւ օգուտները.

— «Մեր արտաքին առեւտուրի քաղաքականութիւնը հիմնուած է մենաշնորհի սկզբունքին վրայ։ Ընկերվարական կարգուսարք ունեցող մեր հայրենիքին համար այդ բանը չափազանց կարեւոր է։ Արտաքին առեւտուրի պետական մենաշնորհ ըլլալու պարագան բազմաթիւ առաւելութիւններ կը ներկայացնէ, տնտեսական նուաճումներկատարելու համար։ Այդպէսով է որ մենք յաջողած ենք կազմակերպել առեւտրական գործակալութիւններու ցանց մը ղրամատիրական երկիրներու մէջ,ուր կը վայելենք խոշոր վարկ եւ լաւագոյն տնտեսական պայմաններ։ Մեր առեւտրական պատուիրակութիւնները չեն նմանիր անհատական հաստատութեանց գործակալութիւններուն. ընդհակառակն անոնք իրականին մէջ կը ներկայացնեն խորհրդային պետութիւնը եւ կը վարեն անոր տնտեսական քաղաքականութիւնը արտասահմանի մէջ։ Խորհրդային Ռուսաստանի տնտեսական կազմին մէջ արտաքին առեւտուրը կը զրաւէ ամէնէն կարեւոր տեղը՝ ռուսական ճարտարարուեստի զարգացման տեսակէտէն մեծ նշանակութիւն ունի արդիւնաբերական նիւթերու արտածումը որուն համար կ'աշխատինք արդէն յառաջ եւ սիստէմաթիկ կերպով»։

Կը տեսնուի ուրեմն որ տեղեկագիրը շատ պարզ է եւ յստակ։ Դրամատիրական երկիրները շատ լաւ ծանօթ են ռուս առեւտրական գործակալութեանց իսկական դոյնին։ Այս վերջիններք կը վայելեն դիւանագիտական անձեռնմխելիութիւն, տեղեակ են Մոսկուայի բոլոր գաղտնիքներուն եւ իրենց գլխաւոր դերն է ռուսական ապրանք ծախել օտար շուկաներուն։

Եթէ քննական աչքով դիտէք վաճառամարտով սկսած նորագոյն պայքարը, դիւրին է եզրակացնել որ Մոսկուայի վարիչները համոզուած են միանգամընդմիշտ որ բոլշեւիկեան վարդապետութիւնը չպիտի կրնայ արմատ ձգել ղրամատիրական երկիրներու մէջ այն միջոցներով, որոնց դիմեցին յեղափոխութեան առաջին տարիներուն։ Սկսան տեսակական պատերազմ մը Ամերիկայի եւ Եւրոպայի դէմ, որ եթէ նոյնիսկ չնպաստէ իրենց առաւելագոյն ծրագիրներուն իրագործման, առնուազն դեռին կը պատրաստէ աշխատաւոր դասակարգերու մէջ։ Շատ հասկնալի է որ համեստ պայմաններու տէր բանուորը եթէ յաջողի խնայել շաբաթական 5 - 10 շիլլին ռուսական ապրանք գնելով, հոգեբանօրէն կը փոխուին իր քաղաքական ու ընկերային տեսակէտները։

Ամէն գատ, վաճառամարտէն ուղղակի եւ ամէնէն աւելի ձնասոսող ճարտարարուեստին կամ առեւտուրին ասիճանական քայքայումն ալ ինքնաբերաբար կը գործէ իր աղդեցութիւնը տպատող բազմութիւններու մտքին ու տրամադրութեանց վրայ։

Մոսկուայի առեւտրական գործավարը — Միկոյեան — աւելի ուշ կերպով կը բացատրէ վաճառամարտին գաղտնիքը։

— Առեւտուրի պետական մենաշնորհը դասակարգայինպայքարիմասնաւոր ձեւ մըն է տնտեսական երկու սիստեմներու միջեւ որոնք տրամագծօրէն հակառակ են իրարու,— խորհրդայինը եւ դրամատիրականը։ Մենաշնորհը մեզ կ'ենթադրէ հարուստ ու զօրաւոր երկիրներու դէմ։»

Իսկ հայագդի գործավարին օգնականը կը շեշտէ իր կողմէ.

— Առեւտրական մենաշնորհը եւ կարմիր բանակը միեւնոյն յատկանիշներն ունին, — առաջինը կը պաշտպանէ մեր տնտեսական կայունութիւնը, իսկ երկրորդը մեր քաղաքական գոյութիւնը։

Բաւական անձարակ է այս յայտարարութիւնը, որովհետեւ Մոսկուայի վարիչները պէտք եղածէն աւելի պաշտպանուած են, տնտեսական իմաստով, օտար մրցակցութեան դէմ։ Պաշտօնական հրատարակութիւն մը կուտայ ցանկը այն նիւթերուն որոնք ենթակայ են ամենածանր մաքսատուրքի որ նշանակուած են համաձայն՝ Ռուսաստան ապրանք ներածող երկրին աշխարհագրական դիրքին։ Ապրանքին տեսակէն աւելի, ներածման կէտը կամ նաւահանգիստը նկատի առած են խորհրդային տնտեսագէտները։ Եզական են այս որոշումին մէջ անգամ։

Տեսականօրէն մաքսատուրքը հաբիւրին 33 մէկ երրորդ է ապրանքին արժէքին վրայ, բայց իրականին մէջ բոլորովին տարբեր է բան սակը. ահաւասիկ կարգ մը օրինակներ.— հիւսուած առարկաներ, գուլպայ եւայլն 130 շիլլին մէկ լիպրան, յարդէ գլխարկներ 100 շիլլին լիպրան. կնոջ գլխարկ 200 շիլլին լիպրան։ Կօշիկ՝ 30 շիլլին լիպրան, անուշահոտ օճառ՝ 7 շիլլին, զանազան արդուզարդի առարկաներ՝ 175 շիլլին։ Իսկ ճարտարարուեստական նիւթերու մաքսատուրքը աւելի ծանր է համեմատաբար. օրինակներ.— երկաթ 24 շիլլին հարիւրեակը (112 լիպրան) գամ՝ 60 շիլլին, երկաթ թել 500 շիլլին, մեքենայ 220 շիլլին գրի մեքենայ՝ 15 շիլլին լիպրան։

Այս նմոյշները ցոյց կուտան թէ Ռուսիոյ վարիչները ինչ ձեւով պաշտպանած են երկրին տնտեսական եւ արդիւնաբերական կարգուսարքը օտար մրցակցութեան դէմ։

Առանց պետական մենաշնորհի իսկ, Ռուսիա վերոյիշեալ մաքսատուրքերով ի վիճակի էր դիմագրաւելու եւրոպական ներածումներուն։ Օտար ղրամատէրին համար ասպարէզ չկայ, ուրեմն, Ռուսաստանի մէջ։ Միւս կողմէ մենաշնորհը ռուս ժողովուրդին չի տար որ եւ է առաւելութիւն, որովհետեւ ինչպէս տեսանք, ռուսական բոլոր արտադրութիւնները արտասահման կ'ուղարկուին, առանց նկատի ունենալու արտադրութեան արժէքը եւ ռուս աշխատաւորութիւնը կը շահագործուի պետութենէն։ Մենաշնորհը քաղաքական նկատումներով միայն կ'ապահովէ որոշ յաջողութիւններ խորհրդային վարիչներու համար։ Երկրին բոլոր տրամադրելի հարստութիւնները կը գտնուին օրուան բանաւորներուն ձեռքը։

Այս հանգամանքը ինքնին բաւական է ջլատելու ամէն ընդդիմութեան փորձ տիրող վարչաձեւին դէմ։ Ցետոյ, արտասահմանի մէջ, մենաշնորհը կամ վաճառամարտը —երկրորդը արդիւնքն է առաջինին — հսկայ հարստած մը կուտան ղրամատէր երկիրներու տնտեսական կայունութեան։ Վերջին 3-4 տարուան ընթացքին տնտեսական բարելաւման համար Ամերիկայի կամ եւրոպական երկիրներու մէջ կատարուող բոլոր ձեռնարկները, վիժեցան շնորհիւ բոլշեւիկեան մրցակցութեան։ Այնպէս որ, ներկայ վաճառամարտը ճիշդ ժամանակին սկսան Մոսկուայի վարիչները որոնց գլխաւոր նպատակն էր թոյլ չտալ որ ղրամատէր երկիրները «կարմիր բերեն» իրենց տնտեսական ու ճարտարարուեստական կացութիւնը։ Ու եթէ աչքի առջեւ բերէք համաշխարհային սա աննախընթաց տնտեսական տագնապը,պիտի համոզուիք որ Մոսկուա չէ սխալած իր հաշիւներուն մէջ։ Վաճառամարտով նախ անօթի կը թողուն ռուս աշխատաւորութիւնը եւ դիւղացին — յիշեցինք թէ ինչպէս կ'ապրին անոնք — եւ կը ստեղծեն ստրուկ հպատակութիւն մը։ Ցետոյ իրենց ուզած ձեւով «կը խաղան» աշխարհի շուկաներուն հետ։ Մէկ քարով երկու թռչուն։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԻՐԱՔԻ ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ո՞Վ Է ՇԷՅԽ ՄԱՀՄՈՒՏ

«Թայմզ» կը գրէ.—

Տեսակ մը պղտիկ պատերազմ տեղի կ'ունենայ Իրաքի եւ Պարսկաստանի սահմաններուն վրայ, պատերազմ մը որուն ուղղակի խառնուած է արքայական օդանաւորդային ուժը,— միակ յարձակողական զէնքը որ կը գտնուի Իրաքի հոդատար պետութեան ձեռքը։ Այս դէպքը վրիպած է ընդհանուր ուշադրութենէն, բայց արժէք ունի թէ տեղական եւ թէ ընդհանուր տեսակէտով։

Օրինակ մըն է այս փոքրամասնութեանց հարցին. թերեւս իր ամէնէն սուր ձեւին մէջ. նաեւ այն պայքարին որ այժմ կը մղուի ամբողջ Միջին Ասիոյ մէջ, ցեղապետական առանձնաշնորհի եւ կեդրոնացման ձգտումներուն միջեւ։

Պաղտատէն 200 մղոն դէպի հիւսիս արեւելք, քիւրտ ժողովուրդին մէկ հատուածը ապստամբած է Իրաքի թագաւորին, կառավարութեան եւ անուղղակի անոր հոդատար իշխանութեան դէմ, առաջնորդութեամբ Սիւլէյմանիեի Շէյխ Մահմուտին։ Այս Շէյխը, որ ինքզինքը հռչակած է «Թագաւոր Քիւրտերու» թօթափած է ամէն հպատակութիւն Իրաքի կառավարութեան հանդէպ եւ կը ձգնի հարաւային Քիւրտիստանի բոլոր ցեղերը համախմբել իր դրօշին տակ։

Մինչեւ հիմա քիչ յաջողութիւն դտած է, բայց պէտք է խոստովանիլ որ աւելի մեծ յաջողութիւն չեն դտած արքայական օդանաւային ուժը եւ Իրաքի բանակը, զինքը զբաղելու համար։ Ռազմապաշտին լեռնային հանգամանքը կը դժուարացնէ որեւէ վճռական հարուած եւ որքան ալ բարեփոխուած ըլլայ առաքինութիւնը իբրեւ կուռող, Շէյխ Մահմուտ մեծապէս հնարամիտ մարդ է եւ անմրցելի ծանօթութիւններ ունի Սիւլէյմանիէ — Հալէպիա — Բէնվին եռանկիւնի կիրճերուն մասին։

Շէյխ Մահմուտ ունեցած է նըշանակալից կեանք մը. նոյնիսկ այնպիսի շրջանի մը մէջ, ուր դարերով բոյն դրած են ճարպիկ աւազակներ։ Քիւրտիստանի մէջ Շէյխ մը առհասարակ ցեղապետ մը չէ ինչպէս արաբական երկիրներու մէջ, այլ կրօնական աստիճանաւոր մը։ Շէյխ Մահմուտ գլուխն է եղած Քարադային տէրվիշներ կոչուած մոլեռանդ ընտանիքի մը կրօնական առաջնորդներուն։ Իրեն հետ կը զտնուին խումբ մը աւազակներ, որոնք դժուար թէ յարգանք ընծայեն որեւէ կառավարութեան, աւելի պակաս՝ աբարական կառավարութեան մը։

Մեծ պատերազմէն առաջ, ինք եւ իր յեղուզակները մեծ նեղութիւն պատճառեցին Թուրքերուն եւ պատերազմէն յետոյ հարկ եղաւ մեկէկ աւելի արշաւախումբեր ղրկել իրեն դէմ։ 1919ին դերի բռնուեցաւ խառն գունդի մը կողմէ որ կը գործէր զօր. Ֆրեյզըրի հրամանատարութեամբ։ Շէյխը տարուեցաւ եւ ծանուցան դատապարտուեցաւ։ Բայց Միջագետքի ընդհ. հրամանատարը զօր. Սըմ ձօն մեկէն խորհեցաւ թէ քանի որ Շէյխը երբեք պաշտօնապէս հպատակութիւն յայտնած չէր Անգլիոյ, անյարմար պիտի ըլլար հրացանի բռնել զայն եւ վճիռը փոխուեցաւ դէպի Հնդկաստան աքսորի։

Քիչ յետոյ շէյխը Մահմուտ կրցաւ Հնդկաստանէն անցնիլ Քովէյթ,Պարսից ծոցին գլուխը։ Պաղտատի մէջ տակաւին կարծողներ կային թէ եթէ Իրաքէն դուրս մնայ, բաղդատաբար խաղաղութիւն պիտի տիրէ հիւս· արեւելեան սահմանին վրայ։ Բայց այդպէս չեղաւ։ 1922ին Թուրքերը դաւեր կը լարէին Քիւրտերուն հետ՝ Իրաքի դէմ եւ Սիւլէյմանիեի մէջ կացութիւնը այնքան խանգարուեցաւ որ, Սըր Փըրսի Քոքս, այն առենուան մարզպանը, որոշեց պարպել Սիւլէյմանիէն եւ վերահաստատել Շէյխ Մահմուտ։ Ուստի 1922 սեպտ.ին վերադարձաւ այս կէս-սրքազան ցեղի մը պետը։

Շէյխը ապացուցուց թէ անուղղայ է։ Հաղիւ Սիւլէյմանիէ վերադարձած, զրգռեց հարաւային Քիւրտիստանի թրքասէր ցեղերը եւ առհասարակ արշմարհեց Պաղտատի իշխանութիւնը այնպիսի աստեն մը, երբ հիւսիսային սահմանի մաքսակալ խնդիրը անլոյծ կը մնար տակաւին։ Պահանջեց հաստատել անկախ Քիւրտիստան մը (քաղաքականութիւն մը որ արքան կը զբաղեցներ եւրոպական վիւանագէտները Սեւրվի վիժած ծրագրին աստեն, այժմ ընդունելութիւն չէր գտներ թէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ թէ Իրաքի կառավարութեան կողմէ)։ Եւ ծրագրեց քրտական ընդհ. ապստամբութիւն մը թրքական գործակցութեամբ։

Կրկնակի աղդարարութիւններէ յետոյ, Արքայական օդանաւային ուժը քշեց զինքը Սիւլէյմանիէէն, որուն վճռաւականութիւնը կործանած էր իր վերադարձէն ի վեր։

Շէյխ Մահմուտ փախաւ դէպի պարսկական լեռները եւ վերադարձաւ երբ օդանաւերն անհետացան։ 1923 մայիսին աւելի լուրջ գործողութիւն մը կատարուեցաւ եւ Սիւլէյմանիէն գրաւուեցաւ։ Ցետոյ երբ նորէն պարզուեցաւ— որովհետեւ անզլ. ուժերու ստիպողական պէտք կար հիւսիսային սահմաններուն վրայ— Շէյխ Մահմուտ վերադարձաւ։ 1924 յուլիսին կառավարութիւնը որոշեց գրաւել Սիւլէյմանիէն Իրաքի զօրքին հետ։ Շէյխը նորէն լեռները ապաստանեցաւ։

1926 հոկտեմբերին պայմանաւոր ներում տուացաւ, իրաւունք տրուեցաւ պահելու կարգ մը եկամուտներ Սիւլէյմանիէի իր կալուածներէն, պայմանաւ որ բնակի Իրաքէն դուրս եւ երբեք չխառնուի Իրաքի վարչութեան գործերուն։ Դժուար էր աքսորը այսքան կարծրացած յեղուզակի մը համար, բայց այս անգամ բախտը իրեն դէմ էր եւ իննամսեայ ցետոյ հանակերպեցաւ իր ճակատագրին։

Պաղտատ սփոփանքի հառաչ մը արձակեց եւ վատահօրէն կը նախատեսուէր որ Սիւլէյմանիէի հարստահատումը բարդաւաճման նոր շրջան մը պիտի բոլորէ։

Այդպէս ալ եղաւ մինչեւ երկու տարի։ Սակայն անցեալ տարի Շէյխը նորէն գլուխ վերցուց օդտուելով իրաքեան Քիւրտիստանի մէջ ծագած անհանդարտութիւններէն, որ հետեւանքն էր այն իրողութեան թէ 1930ի Անգլեւիրաքեան դաշնագրին մէջ որեւէ երաշխաւորութիւն չէր նախատեսուած Քիւրտերու ապագային համար։ Շէյխը վերջնապէս խըզած էր իր հաւատարմութիւնը իրաքեան կառավարութեան հետ, որ չէր կրնար անտեսել այսքան բացայայտ անհաւատարմութիւն մը եւ պահել իր հեղինակութիւնը։

Իրաքեան զօրքեր ղրկուեցան իր եռեւէն. արքայական օդանաւային ուժերը քանիցսիսրճեցին բռնելղինքը Իրաքի եւ Իրանի բազմաթիւ անցքերուն եւ կիրճերուն մէջ, բայց մինչեւ հիմա Շէյխ Մահմուտ ազատ է, հարաւային Քիւրտիստան թուխի նասած է յուսալից եւ Պաղտատի կառավարութիւնը ձեծապէս նեղուի։ Թէեւ լուրջ ընդհարում տեղի չեն ունեցած, բայց իր տուրդները յարձակած են մեկէկ ուելի կարաւաններու վրայ եւ կառավարական զօրքը առնուազն յաւտախաբութիւն ունեցած է, հետեւ անցեալ Փետրուարին պատրեցին զինքը եւ փակեցին ամէն բացի մեկէն եւ Շէյխ Մահմուտ կրցաւ ճողոպրիլ։

Քրտական այս հարցը լուրջ է որովհետեւ եթէ հարաւային Քիւրտիստանը չկարողի եւ պահպանուի, դժուար թէ կարելի ըլլայ իրական ազգագայ մը Իրաքի համար։ Նոյնիսկ հարաւային Քիւրտիստանի հարցը այս ըլլալով Պաղտատի կառավարութեան գլխաւոր հոգեբէն մեկը պիտի ըլլայ։ Բայց քարիւղէն աւելի բան կայ կացութեան մէջ։

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Բ.— ԱԲՈՎԵԱՆ ՌՈՄԱՆԹԻ՞Ք ԷՐ ԹԷ...

Աբովեանի հոգեկան վիճակը կազմալուծման հասած է արդէն։ Կուլայ, կը տրտնջայ, կը գանգատի, անհատնում նամակներ կը գրէ բարեկամներուն, այդ շրջանին,երբ կը պատրաստէր դպրոցին հաշուետուութիւնը, փոխանակ խօսելու դպրոցին մասին, կը խօսի... իր մասին՝ սովորական տրտունջներով եւ յուզումներով։

Այլ եւս որոշ է ամէն բան։ Կ'ելլէ Երեւանի հրապարակին վրայ, կը պոռայ կը կանչէ այն ծնողքներուն դէմ, որոնք դպրոց չեն ղրկեր իրենց զաւակները։ Բռնի դպրոց կը տանի շատերը։ Օր մըն ալ փայտով կը ծեծէ երեւանցի մը, որ, ինչպէս յարգանքի, ոտքի չէր կանգնած՝ երբ ինք կ'անցնէր փողոցէն։ Դասարանին մէջ երախայի պէս կը ճեկեկայ, կուլայ, մազերը կը փետտէ, իսկ տանը մէջ չի խօսիր կնոջը հետ, ոչ ալ զաւակներուն։ Գիշերները չի կրնար քնանալ, զգեստները առանց ճանելու անկողին կը մտնէ։ Մարտ ամսուն եւ Ապրիլի սկիզբը երեք օր ոչ կ'ուտէ եւ ոչ կը խօսի, յետոյ առտու մըն ալ (2 Ապրիլ) կ'անհետանայ (*)։

Անհետանալէն ետքը, իշխանութիւնը անտարբեր կը մնայ, հաղիւ թերթեւ փնտուուք մը։ Ժողովուրդը կը շինէ զրոյցներ, որոնց մէջ համակրանք չկայ, այլ միայն անտարբերութիւն։ Իր կինը եւս անտարբեր։ Ջարմանալին այն է, որ ոչ մէկ խօսք կայ ժամանակակիցներու արտայայտութենանց մէջ Աբովեանի հոգեկան խռովքներուն մասին։ Ոչ ոք մատնանշած է անոր անհաւասարակշիռ նկարագիրը եւ հոգեկան տագնապները։ Միայն Ստ. Նազարեանցն է, որ կ'ըսէ թէ «Աբովեանը մի խաւար րոպէի մէջ ժահռ է տուել իր անձը։ Ուրիշ առեն այսպիսի «խաւար րոպէներ» ունեցած է Աբովեան, չենք գիտեր։ Բայց վերք Հայաստանի մէջ Աբովեան շարունակ կը խօսի ժահռան մասին. «Ամէն օր գերեզմանս առաջիս տեսնում էի, ամէն ահաթ մահվան հրեղէն սուրը գլխիս պատում կրնդարձնէ եւ այնտեղ կը պատմէ թէ երբեմն յանկարծ ժամքին արեւը կը խափանէր «սեւ սեւ ամպերը»։ Կ'ուզէր երթալ Ջուրը նետուիլ, սակայն խիղճը կը տանջէր՝ ժամերը իր երկու որբուհիները։ Եւ վերջապէս կը պատմէ թէ վերջին յաստանին գրելու սկսած գիրքը զառանցեր է, կինն ու տղաքը սարսափեր են, եւ երբ ի արթնութիւն է գտեր, տեսեր է, որ կինը մէկ կողմ, զաւակները միւս կողմ նստեր կուլան։ Աբովեան կը սիրէ չափազանցութիւնը մինչեւ սուտ, սակայ այս դէպքերուն մէջ կայ ճշմարտութիւն մը, որ կուզայ հաստատել, մեր նկարագրած ձեւով, հոգեկան քայքայման զգացումն ու վախճանը,— անհնազանդութիւն։

Այժմ կ'արժէ փնտռել նշանները կամ փաստերը գրականութեան ալ մէջէն։ Ձեւով միայն կարելի պիտի ըլլայ հաստատել թէ Աբովեան մէջ կայ déterminisme մը, գրականութեան կուտայ մանթիզմի կեղծ գոյն մը։ Փորձ Ադոնց այդ գոյնն է որ շինած է՝ խաբուելով Աբովեանի գերմանական կրթութեան եւ ոճմանթիզմին Գերմանիոյ մէջ բուման զուգադիպութենէն։ Ընդունելով, որ Աբովեան préromantique մըն է միայն, սակայ յաջորդ գլուխով պիտի քննած կրած ազդեցութիւնները եւ պիտի տանք Աբովեանի գրական նկարագիրը։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(6)

(*) «Գործ» ամսագրին մէջ (1917, Թիւ 7 8), Ա. Դօ կը յիշատակէ Աբովեանի ծառային, Սպահանցի Ասատուրին վկայութիւնը.— «Իմ աղէն երեք օր տրտմութեան մէջ ընկաւ, ոչ ուտում էր, ոչ խմում, այլ մի գլուխ իր երկար չիբուխն էր ծխում ու շարունակ ախ ու վախ անում։ Թէ վերջին գիշերը ինչպէս էր տանից դուրս գնացել, ոչ ես իմացայ եւ ոչ էլ խանում»։ Այս վիճակը տեսնուեցաւ միայն երե՞ք օր,—ոչկինը, ոչ ալ ծառան կրնան ճշդել, որովհետեւ Աբովեան մեկուսացած կը պառկէր առանձին սենեակի մը մէջ։ Ահա թէ ինչո՛ւ գիշերային նման տագնապներէ տեղեկութիւն չէին կրնար ունենալ անոնք։

Ե. Ն.

ԼՔԵԱԼ ԳՈՅՔԵՐԸ Ի՞ՆՉ ԵՂԱՆ

Պոլսոյ լքեալ գոյքերու ընդհ. շիւին մէջ ուշադրաւ պարագայ մը աչքի զարկած է։ Պոլսէն մեկնողները 20 հազար հոգի են, մինչդեռ գրուած գոյքերը 600 կոտր են։ Այս մասին լուրջ քննութիւններ կը կատարուին։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Անցեալ շաբաթ իրիկուն, 9 մա-
յիս, Փարիզի ուսանողական ոստա-
նին մէջ (Cité Universitaire), ուր
ունեցաւ բանախօսութիւն մը
Հայր Տանօսթիայի կողմէ, նուիրուած
ազգ ժողովրդական երաժշտու-
թեան եւ որուն հրաւիրուած
էր ճառնակցիլ մեր հմուտ երգչուհին
Օր. Մարգարիտ Բաբայեան։

Բանախօս Հայրը խօսեցաւ երկար
ազգ ժողովրդական երգերու ճա-
նութին ճասին, մանաւ թողուց սա
կէտը թէ ժող. երգերու հեղինակները
ճանաւոր եւ անճանօթ հեղինակնե՞ր
են թէ բուն իսկ հաւաքականու-
թիւն։ Այդ երգերը բաժնեց դասա-
կարգերու, ինչպէս՝ սիրոյ, կրօնական,
ազգի եւ աշխատութեան երգեր։
Այս բաժանումը յար եւ նմանն է
անգրղ ժողովուրդին գեղջկական
երաժշտութեան, ըսաւ թէ գիւ-
ղացիները ինչպիսի երաժշտական
ընդունակութիւններ կը ստեղծեն
իրաքանչիւր նկարագրով կտորնե-
րու, եւ երբեմն անոնց պատշաճ
դրդիչներով կ'ընկերանան, յաճախ
նախնական գործիքներով, որպիսին
է սրինգը...։

Դասք երկիրներու զանազան գիւ-
ղացիներ լուսարձակուեցան, ո-
րոնց ընթացքին Օր. Բաբայեան իր
հմայիչ տաղանդով եւ մեծ ար-
ուեստով երգեց Հայր Տանօսթիայի
պաշնաւորած գեղջուկ երգերը, որոնց
ընկերացաւ հեղինակը։

Խուռներամ միջազգային բազ-
մութիւնը, ուր հաճոյքով նշմարե-
ինք Հայերու որոշ թիւ մը, մեծա-
պէս գնահատելով Օր. Բաբայեանի
արտայայտիչ երգուածքը ճանաւանդ
իր մեղմիկ եւ ելեւէջներուն մէջ՝ քա-
նիցս կրկնել տուաւ կտորները։ Հա-
մակրելի երգչուհին եւ ուսուցչուհին
պատճէն իւրաքանչիւր կտորի վերա-
պահել արտայայտութեան պատշաճ
նրուածքը։ Ա. Պ.

ԿԱՆԱՓԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ե. Ե. ՄԻՍԻԹԻՆԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տեղւոյս Հայ
Երկոեռ Երիտ. Միութիւնը իր բաց-
ման առթիւ տուաւ թատերական
ներկայացում մը անցեալ շաբաթ
գիշեր Թաղապետարանի սրահին մէջ։
Ներկայացուեցաւ «Աշխարհի Դա-
ստանը» շատ յաջող կերպով։
Ներկայացումէն վերջ Միութեան
կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց
Պ. Արշ՚եան ներկայ հասարակու-
թեան եւ կոչ ուղղեց որ համախըմ-
բուին սոյն Միութեան շուրջ ուժ
ալ ու քաջալերել նման հանդէս-
ներ, որոնց նպատակն է զանազան
միջոցներով վառ պահել ազգային
ոգւոյն։ Ներկայացուեցաւ նաեւ
մէկ արար զաւեշտ մը «Երկու ան-
վարտիներ»ը.

Ազգային կեանքը Ալֆորվիլի մէջ
գրեթէ մեռած է։ Ալֆորվիլ չունի
նոյն իսկ դպրոց։ Նոր սերունդը փո-
ղոցները ֆրանսերէն խօսելով խա-
ղալով կ'անցընէ պարապ ժամանակ։
Անցեալ տարի մեր բարերարները ե-
կեղեցի մը շինել տուին. մինչեւ
հիմա կը գոնուի քանի մը նշանակ-
ուած անձերու ձեռքը։ Ցանցանքը
ժողովուրդինն է որ չհետաքրքրուիր
եկեղեցիով, ինչպէս նաեւ իր զաւակ-
ներուն կրթութիւնով։ Ուրեմն կը յու-
սանք եւ կը սպասենք որ Ալֆորվիլի
Հայ Երկսեռ Երիտ. Միութենէն
պարաք պիտի սեպէ նաեւ զբաղիլ
այս հարցով։

Կիլիկեցի

ԲՈՑՆ ՄԸ ԵՒՍ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՋԱՐԸ ԳՏԵՐ ԵՆ, ԵՐԿՈՒ ՀԱՋԱՐ ԿԸ ՊԱԿՍԻ...

Իսկապէս մխիթարական է որ
հայ մամուլը եւ մանաւանդ «Ցա-
ռաջ»ը իր սիւնակներուն մէջ լայն
տեղ կուտայ այլասերումի վտանգին
դէմ մղուած պայքարին։ Հ. Մ. Ը.
Մ.ն ալ, իր լուրջ ծրագրով հրապա-
րակ նետուած է կրթելու մեր զա-
ւակները, պատրաստելու վաղուան
սերունդը, տալով անոր ազգային,
քիլիքական եւ ընտանեկան առողջ
դաստիարակութիւն մը «Բարձրացիր,
բարձրացուր»ի նշանաբանին տակ։
Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանաւանդ հետեւող
մէկն է Փորթ ո'Իթալիի մանա-
ճիւղը։

Մօտ 2000 հայութիւն կայ Փորթ
ո'Իթալիի եւ Պիսէթրի շրջանին մէջ,
պարկեշտ գործաւորի համեստ կեան-
քով։ Միջին թիւով ունինք 100 ան-
չափահաս տղաք որ տեղական վար-
ժարան կը յաճախեն։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի
Փորթ ո'Իթալիի վարչութիւնը մօտ
երկու տարուան լուրջ գործունէու-
թեան մը շնորհիւ, կրցած է իր
սկաուտական շարքերուն մէջ առնել
40ի մօտ անչափահաս տղաք, տալով
անոնց ազգային դաստիարակութիւն
մը, սարքելով արշաւներ ազատ բնու-
թեան ծոցը։ Բայց վարչութիւնը իր
այս երկու տարուան գործունէու-
թեան ընթացքին այն համոզման ե-
կած է թէ առանց համեստ հաւա-
քավայրի մը գոյութեան, կարելի չէ
իր առաջադրած ազգօգուտ ծրագիրը
իրականացնել։

Երբ օդը աննպաստ ըլլայ, ստիպ-
ուած ենք հեռու պահել այդ տղա-
քը մեր հսկողութենէն, մինչդեռ երբ
մեր տրամադրութեան տակ ունենանք
համեստ սրահ մը, պիտի կարենանք
դիւրութեամբ համախմբել այն բոլոր
մանուկները իրենց ազատ օրերուն
առտուն կանուխ կը վազեն օտար
patronageներ եւ գտնել իրենց
մանկական հոգիները զուարճացնող
մթնոլորտ մը։

Մենք պիտի չկրնայինք ստեղծել
այդ մթնոլորտը, որուն մէջ այդ մա-
նուկները կարենային իրենց հոգե-
կան հաճոյքները գտնել եւ ապրիլ
ազգային ոգիով։ Այս ոգիով ներ-
շնչուած, Փորթ ո'Իթալիի Հ. Մ. Ը.
Մ. Վարչութիւնը, շնորհիւ ազգասէր
անհատի մը ինքնաբուխ օժանդակու-
թեան, ունեցաւ իր տրամադրութեան
տակ հող մը, որուն վրայ մտադրած
է շինել այդ համեստ սրահը։ Ոչ
մէկ արգելք պիտի կարենայ դնէքը
կասեցնել իր այս ծրագրին մէջ։
Զորս հազար ֆրանքի գումար մը
անհրաժեշտ է շէնքին հմար,

Այս գումարէն 2000 վարչութիւնը
իր սեփական միջոցներով հայթայ-
թած է իսկ Միացեալին համար այն
հաստատ հաճողումը ունի թէ պիտի
գոնուին վաղուան սերունդին ճա-
կատագրով մտատանջ հայրենակից-
ներ որոնք պիտի ուզեն իրենց նիւ-
թական օժանդակութիւնը բերել։

Մնողքներ, պիտի հանդուրժէ՞ք
որ անգութ արտարքերութեամբ հան-
դիսատես ըլլայք ձեր զաւակներուն
այլասերումին որ միանգամայն կը
սպառնայ ձեր ընտանեկան քանդու-
մին։

Ընենք ինչ որ մեր բարոյական
եւ նիւթական միջոցները կը ներեն
ու բոլորս նուիրուած այս գեղեցիկ
գաղափարին, ունենանք մէկ նպա-
տակ. ամէն քան վաղուան ապե-
րունդին համար։

Այս պէտք է ըլլայ օրուան մեր
նշանաբանը։

Ա. Աբրամեանց

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՓԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիրելի հայրենա-
կիցներ, 1929ին երբ առաջին Պատ-
գամ. Ժողովը տեղի կ'ունենար Վա-
լանսի մէջ, մեր հայրենակիցները
խանդավառուած գործի կը լծուէին։
Իւրաքանչիւրը իր հայրենասիրական
զգացումներով տոգորուած, կ'ուզէր
արդիւնաւոր գործ մը կատարել յա-
նուն վերապրող Զարսանճաքցիներու
եւ այդ շրջանը իրմէ չակնկալուած
արդիւնքը տուաւ մեզ Բ. Պատ. Ժո-
ղովին, Լիոնի մէջ։

Բ. Պատ. Ժողովէն վերջ Հայրե-
նակցական Միութիւնները նոր խան-
դավառութեամբ գործի ասպարէզ
իջան, տանելու համար իրենց վրայ
ձգուած պարտականութիւնը։ Սակայն
քանի մը ամիսներէ վերջ, շրջաննե-
րու եւ մասնաւորապէս Վալանսի եւ
Մարսէյլի մասնաճիւղերը թմրու-
թեան մատնուեցան, թերեւս կարգ
մը անհասկացողութեանց պատճա-
ռաւ։ Վերջերս քննիչ մարմին մը
ղրկուեցաւ, քննելու համար այս կաղ-
մակերպութիւններու ներքին վիճակը
եւ թմրած մասնաճիւղերը վերակազ-
մուեցան եւ այժմ կ'աշխատին։

Մենք որպէս հայրենակից եւ
անդամ այդ կազմակերպութեան,
ջերմ փափաք ունինք որ յառաջի-
կայ ժողովը անմիջականօրէն աշխա-
տի ունենալ Զարսանճաքցիին խօսքը,
պարբերաթերթ մը որ պիտի կրնայ
խօսիլ աշխարհի վրայ ցիրուցան
ապրող Զարսանճաքցիներուն հոգիին։
Ահա՛ մեր առաջարկը, որ թերեւս
ընդունելութեան արժանի ըլլայ, քա-
նի որ օրուան եւ աւելի ճիշդը մեր
կազմակերպութեանց համար օգտա-
կար պարագայ մըն է։

Ի՞նչ կը խորհին Սուրիոյ մեր
Միութիւնները, որոնք թէեւ հեռու,
սակայն միշտ ձեզի հետ կը մնան։
Ի՞նչպէս պիտի մասնակցին յառա-
ջիկայ Պատ. Ժողովին։ Ըսա մեր ի-
մացածին, նշանակովի լիազօր ներ-
կայացուցիչներ պիտի ունենան։

Ի՞նչ կը մտածեն Սէն ժիւ-
լիէնի մեր հայրենակիցները, որոնց
թիւը կը հասնի մօտաւորապէս 25ի։
Կարելի չէ՞ մասնաճիւղ մը կազմա-
կերպել տեղին վրայ, կարող ուժեր
չեն որ կը պակսին, այլ համաձայ-
նութիւնը։

Ի՛նչ կը խորհին Սէնթ Անթուանի,
Պուլվար Օտօթի եւ Լը Միլ գիւղի
մեր հայրենակիցները։

Ամերիկաբնակ Զարսանճաքցիները
կարծես խոր թմրութեան մը մատ-
նուած ըլլան։ Ոչ խօսք, եւ ոչ ալ
Հայրենակցական ձայն, բացի Բեր-
բիի Ուսումնասիրացէն, որուն ձայ-
նը լսելու բախտը ունեցած չէ
Փրանսաբնակ Զարսանճաքցին։

Կ՚վարչութենէն կ'իմանամ որ
այս շրջանին առաւելապէս զբաղած
է ուսանող պահելու հարցով։

Մարսէյլ կայ Զ. Պատանեկան
Միութիւնը որ կ'աշխատի իր շուրջ
բոլորող երիտասարդութիւնը մարզել
թէ մտապէս եւ ֆիզիքապէս։ Ունի
իր մարզական խումբը, որ քանիցս
յաղթական դուրս եկած է։

Հայրենակիցնե՛ր, միահամուռ
աշխատանք տանելու եռանդը ունե-
նանք, որպէսզի Գ. Պատ. Ժողովը
աւելի արդիւնալի սրոշումներով
փակուի։

ՄԷՆ ՉԱՐՍ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Տեղւոյս «Թէաթրը Միւնիսի-
փալ»ի մէջ Յունուարկան Օր. Տէմիրճեան շնորհալիօրէն նուագեց
ընկերակցութեամբ համբաւաւոր դաշ-
նակահար Ֆինտարլի։ Ֆրանսական
մամուլը մեծ գովեստով խօսեցաւ
արուեստագիտուհիին վրայ։ Շատ
ծափեր խլեց ան օտար ունկնդիր-
ներէ բայց ոչ Հայերէ, քանի որ
ան իր առաջին ներկայացման
Ազգ. Միութիւնը ծաղկեփունջ նուի-
րած էր բայց ինք շնորհակալութիւն
յայտնելով հրապարակաւ հայերէն
չգիտնալը ըսած էր։

*** Կիրակի մայիս 10ին առիթը
ունեցանք վայելելու «Սաքրէքէօր»ի
սրահին մէջ դերասան Պ. Մարու-
թեանի դեկավարութեամբ ներկայա-
ցում մը իր հեղինակութիւններէն՝
«Խաւարին մէջէն, կամ եղբայր եղ-
բօր դէմ», մասնակցութեամբ տեղւոյս
լաւագոյն ուժերէն՝ Օր. Դայեանէի,
Պ. Սրապեանի եւ ընկերներուն։

Հայութիւնը փութացած էր մա-
նակին։

Պ. Տէր-Կոմսեանի նորակազմ
նուագախումբը ազգային երգով բա-
ցումը կատարեց։ Պ. Մարութեան խոր
զգացումներով պատուերացուց կար-
միրներու պետը։

Ներկայացումէն վերջ Պ. Մա-

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Պատասխան «Ցառաջ»ի հարցարանին՝ Թիւ 14)

ՊԵԼՖՈՐ.— «Ցառաջ»ը ֆրան-
սահայ մեկ օրաթերթն է, որ կը
մտատանջուի եւ լայնօրէն կը հե-
տաքրքրուի մեր ցաւերով։ Ան ամէն
վտանգի հանդէպ իր էջերը լայն կը
բանայ հարցարանով մը։

Ահա քանի մը միջոցներ այլա-
սերման դէմ պայքարելու համար։

1.— Այն վայրերուն մէջ ուր
գոյութիւն ունի դաշնակցական խումբ
մը կամ ազգօգուտ միութիւն մը,
պէտք չունալ քանի մը անդամներու
պարտադրելու որ հայերէն դասեր
տան մանուկներուն, եթէ մանկա-
պարտէզ մը բանալու հնարաւորու-
թիւն չկայ։

2.—Հայ երիտասարդները որոնք
դէթ նախակրթարան աւարտած են,
պարտականութիւն պէտք է զգան
իրենց ազգական կամ ծանօթ փոք-
րերուն դաս տալ, եւ մանաւանդ ա-
նոնց ուսուցանել նորագոյն պատ-
մութիւնը, որպէսզի անոնց սրտե-
րուն մէջ արթննայ ազգային գիտակ-
ցութիւնը։

3.— Ամէն մարդ որ կը հետա-
քրքրուի այս ուղղութեամբ, աշխա-
տելու է բաժանորդ մը գտնել «Ցա-
ռաջ»ի զոր կարդալով բոլորովին
մեկ անկիւն քաշուած անտարբերներ
կրնան դարձի գալ, եւ ազգային ար-
ժանապատուութիւնը բարձր պահել։

4.— Ամէն կերպով քաջալերել
հայ թատրոնը, եւ անոր ծառայող
հայ դերասանը, պայմանաւ որ անոնց
տուած ներկայացումները խօսին հայ
սրտին եւ մեր անցեալէն։

5.—Կազմակերպել դասախօսու-
թիւններ եւ բանախօսութիւններ, ու
փորփրկանօք ընել այն երիտասարդ-
ներուն, որոնք պարապարհներու եւ
սրճարաններու անկիւնը կորսուելու
վտանգին մէջ կը գտնուին։

Այս քանի մը միջոցներուն իբրեւ
գործնական օրինակ, ահա երկրորդ
կէտին գործադրութիւնը.— Լիոնի
ընկերներէն Վ. Շահլաղեան
տասնեակ մը ծանօթ մանուկներ հա-
ւաքած, անոնց դաս կուտար երեկո-
ները իր ժամերը զոհելով։ Եթէ Լիո-
նի մէջ սոյն ընկերոջ նման տասը
հոգի գտնուին, մօտաւորապէս հա-
րիւր մանուկներու դաս կը տրուի,
ինչ որ հազիւ պիտի ունենար ման-
կապարտէզ մը։ Ամէն շրջան կրնայ
գործել այս ուղղութեամբ։

Երրորդ կէտը.— «Ցառաջ»ին
բաժանորդ գտնել, որպէսզի ընթեր-
ցողը շատնայ եւ Հայը Հայ պահե-
լու գաղափարը տարածուի բոլորին
մէջ։ Օրինակ՝ Փարիզի ընկերվարա-
կան օրկանին, «Փոփիւլեր»ի թեր-
թին բաժանորդները կրկնապատկուած
են շնորհիւ լուրջ աշխատանքին որ
կատարած են անդամները։ Մենք ալ
ընելու ենք նոյնը։ Ամէն «Ցառաջ»
կարդացող պէտք է բաժանորդ մը
գտնէ։

Չորրորդ կէտը.— Հայկական
թատերախաղերու բեմադրութիւն։
Օրինակ՝ ընկեր Մ. Մարութեանի
«Պանք Օթօման»ը, «Աղբիւր Սերոբ»ը
ներկայացումներու հոծ բազմութիւն
մը կուգայ, եւ այսպէս բոլոր սրտե-
րու մէջ վառ կը մնայ ազգութեան
եւ հայրենիքի բարձր խնդալը...։

Պելֆորի ընկերները շուտով
պէտք է լծուին այս աշխատանքին,
օրինակ հանդիսանալով ուրիշներու։

Ցարօ

Զ. Ե. Ո. Մ.

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

Որբերու Միութեան Փարիզի
Վահագն գրադարանի պարբերական
վերջին դասախօսութիւնը կատարեց
Պ. Ներսէս Օհանեան, որ, նիւթ ու-
նենալով համերաշխութեան հարցը,
ներկայացուց մօտաւոր անցեալին
դէպքերը, պատմեց զանազան դրուագ-
ներ ամիրաներու կեանքէն, վերջա-
պէս բոլոր մեր ազգային վէճերէն,—
«քաց ու գոց», «լուսաւորեալ եւ
խաւարեալ»,—վերջապէս բոլոր հակ-
ընդդէմ հոսանքները, որոնք ստեղ-
ծուած էին Պոլսոյ հայ գաղութին
մէջ մինչեւ կուսակցութեանց երե-
ւումը։

Եւ այսպէս հասնելով որբ սե-
րունդին ասպարէզի վրայ երեւման,
թելադրեց որ այս սերունդը չկրկնէ
հին սխալները, համերաշխութիւն
ստեղծէ հակընդդէմ ուղղութիւննե-
րու միջեւ, եւ եթէ հարկ տեսնուի
ընդդիմութեան՝ ատիկա ըլլայ միայն
ու միայն ազգին ու հայրենիքին շա-
հուն տեսակէտով։

Այս դասախօսութիւնը, ժամանա-
կակից պատմութենէն առնուած
թարմ օրինակներով, չափազանց հե-
տաքրքրութիւն արթնցուց ներկան
մէջ, որոնք պահ մը միտքով բաղդա-
տութիւն կատարեցին հին վէճերուն
եւ նոր կռիւներուն միջեւ։ Հ. Վ.

ՏԽՐՈՒՆԻ

Գաֆիրէէն հասած Թերթերէն
կ'իմանանք մահը Լեհոն Տէր
Ներսէսեանի՝ եղբայրըLe Foyerի
եւ *Մասիս* տպարանի տէր Հ. եւ
Տ. Տէր - Ներսէսեան եղբայրնե-
րուն։

Շանգուցեալը որ երկար տա-
րիներէ ի վեր հաստատուած էր
Գաֆիրէ, ստանձնած էր յա-
ջորդութիւնը ծանօթ Լէքէճեան
լուսանկարչատան։

Ցուղարկաւորութիւնը կա-
տարուած է Մարմինայի եկե-
ղեցւոյն մէջ եւ մարմինը թաղուած
է տեղւոյն գերեզմանատունը։

Մեր ցաւակցութիւնները։

ԿԱՆԱՓԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ե. Ե. ՄԻՍԻԹԻՆԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տեղւոյս Հայ
Երկսեռ Երիտ. Միութիւնը իր բաց-
ման առթիւ տուաւ թատերական
ներկայացում մը անցեալ շաբաթ
գիշեր Թաղապետարանի սրահին մէջ։
Ներկայացուեցաւ «Աշխարհի Դա-
ստանը» շատ յաջող կերպով։
Ներկայացումէն վերջ Միութեան
կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց
Պ. Արշ՚եան ներկայ հասարակու-
թեան եւ կոչ ուղղեց որ համախըմ-
բուին սոյն Միութեան շուրջ ուժ
ալ ու քաջալերել նման հանդէս-
ներ, որոնց նպատակն է զանազան
միջոցներով վառ պահել ազգային
ոգւոյն։ Ներկայացուեցաւ նաեւ
մէկ արար զաւեշտ մը «Երկու ան-
վարտիներ»ը.

Ազգային կեանքը Ալֆորվիլի մէջ
գրեթէ մեռած է։ Ալֆորվիլ չունի
նոյն իսկ դպրոց։ Նոր սերունդը փո-
ղոցները ֆրանսերէն խօսելով խա-
ղալով կ'անցընէ պարապ ժամանակ։
Անցեալ տարի մեր բարերարները ե-
կեղեցի մը շինել տուին. մինչեւ
հիմա կը գոնուի քանի մը նշանակ-
ուած անձերու ձեռքը։ Ցանցանքը
ժողովուրդինն է որ չհետաքրքրուիր
եկեղեցիով, ինչպէս նաեւ իր զաւակ-
ներուն կրթութիւնով։ Ուրեմն կը յու-
սանք եւ կը սպասենք որ Ալֆորվիլի
Հայ Երկսեռ Երիտ. Միութենէն
պարաք պիտի սեպէ նաեւ զբաղիլ
այս հարցով։

Կիլիկեցի

ԲՈՑՆ ՄԸ ԵՒՍ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՋԱՐԸ ԳՏԵՐ ԵՆ, ԵՐԿՈՒ ՀԱՋԱՐ ԿԸ ՊԱԿՍԻ...

Իսկապէս մխիթարական է որ
հայ մամուլը եւ մանաւանդ «Ցա-
ռաջ»ը իր սիւնակներուն մէջ լայն
տեղ կուտայ այլասերումի վտանգին
դէմ մղուած պայքարին։ Հ. Մ. Ը.
Մ.ն ալ, իր լուրջ ծրագրով հրապա-
րակ նետուած է կրթելու մեր զա-
ւակները, պատրաստելու վաղուան
սերունդը, տալով անոր ազգային,
քիլիքական եւ ընտանեկան առողջ
դաստիարակութիւն մը «Բարձրացիր,
բարձրացուր»ի նշանաբանին տակ։
Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանաւանդ հետեւող
մէկն է Փորթ ո'Իթալիի մանա-
ճիւղը։

Մօտ 2000 հայութիւն կայ Փորթ
ո'Իթալիի եւ Պիսէթրի շրջանին մէջ,
պարկեշտ գործաւորի համեստ կեան-
քով։ Միջին թիւով ունինք 100 ան-
չափահաս տղաք որ տեղական վար-
ժարան կը յաճախեն։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի
Փորթ ո'Իթալիի վարչութիւնը մօտ
երկու տարուան լուրջ գործունէու-
թեան մը շնորհիւ, կրցած է իր
սկաուտական շարքերուն մէջ առնել
40ի մօտ անչափահաս տղաք, տալով
անոնց ազգային դաստիարակութիւն
մը, սարքելով արշաւներ ազատ բնու-
թեան ծոցը։ Բայց վարչութիւնը իր
այս երկու տարուան գործունէու-
թեան ընթացքին այն համոզման ե-
կած է թէ առանց համեստ հաւա-
քավայրի մը գոյութեան, կարելի չէ
իր առաջադրած ազգօգուտ ծրագիրը
իրականացնել։

Երբ օդը աննպաստ ըլլայ, ստիպ-
ուած ենք հեռու պահել այդ տղա-
քը մեր հսկողութենէն, մինչդեռ երբ
մեր տրամադրութեան տակ ունենանք
համեստ սրահ մը, պիտի կարենանք
դիւրութեամբ համախմբել այն բոլոր
մանուկները իրենց ազատ օրերուն
առտուն կանուխ կը վազեն օտար
patronageներ եւ գտնել իրենց
մանկական հոգիները զուարճացնող
մթնոլորտ մը։

Մենք պիտի չկրնայինք ստեղծել
այդ մթնոլորտը, որուն մէջ այդ մա-
նուկները կարենային իրենց հոգե-
կան հաճոյքները գտնել եւ ապրիլ
ազգային ոգիով։ Այս ոգիով ներ-
շնչուած, Փորթ ո'Իթալիի Հ. Մ. Ը.
Մ. Վարչութիւնը, շնորհիւ ազգասէր
անհատի մը ինքնաբուխ օժանդակու-
թեան, ունեցաւ իր տրամադրութեան
տակ հող մը, որուն վրայ մտադրած
է շինել այդ համեստ սրահը։ Ոչ
մէկ արգելք պիտի կարենայ դնէքը
կասեցնել իր այս ծրագրին մէջ։
Զորս հազար ֆրանքի գումար մը
անհրաժեշտ է շէնքին հմար,

Այս գումարէն 2000 վարչութիւնը
իր սեփական միջոցներով հայթայ-
թած է իսկ Միացեալին համար այն
հաստատ հաճողումը ունի թէ պիտի
գոնուին վաղուան սերունդին ճա-
կատագրով մտատանջ հայրենակից-
ներ որոնք պիտի ուզեն իրենց նիւ-
թական օժանդակութիւնը բերել։

Մնողքներ, պիտի հանդուրժէ՞ք
որ անգութ արտարքերութեամբ հան-
դիսատես ըլլայք ձեր զաւակներուն
այլասերումին որ միանգամայն կը
սպառնայ ձեր ընտանեկան քանդու-
մին։

Ընենք ինչ որ մեր բարոյական
եւ նիւթական միջոցները կը ներեն
ու բոլորս նուիրուած այս գեղեցիկ
գաղափարին, ունենանք մէկ նպա-
տակ. ամէն քան վաղուան ապե-
րունդին համար։

Ա. Աբրամեանց

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՓԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիրելի հայրենա-
կիցներ, 1929ին երբ առաջին Պատ-
գամ. Ժողովը տեղի կ'ունենար Վա-
լանսի մէջ, մեր հայրենակիցները
խանդավառուած գործի կը լծուէին։
Իւրաքանչիւրը իր հայրենասիրական
զգացումներով տոգորուած, կ'ուզէր
արդիւնաւոր գործ մը կատարել յա-
նուն վերապրող Զարսանճաքցիներու
եւ այդ շրջանը իրմէ չակնկալուած
արդիւնքը տուաւ մեզ Բ. Պատ. Ժո-
ղովին, Լիոնի մէջ։

Բ. Պատ. Ժողովէն վերջ Հայրե-
նակցական Միութիւնները նոր խան-
դավառութեամբ գործի ասպարէզ
իջան, տանելու համար իրենց վրայ
ձգուած պարտականութիւնը։ Սակայն
քանի մը ամիսներէ վերջ, շրջաննե-
րու եւ մասնաւորապէս Վալանսի եւ
Մարսէյլի մասնաճիւղերը թմրու-
թեան մատնուեցան, թերեւս կարգ
մը անհասկացողութեանց պատճա-
ռաւ։ Վերջերս քննիչ մարմին մը
ղրկուեցաւ, քննելու համար այս կաղ-
մակերպութիւններու ներքին վիճակը
եւ թմրած մասնաճիւղերը վերակազ-
մուեցան եւ այժմ կ'աշխատին։

Մենք որպէս հայրենակից եւ
անդամ այդ կազմակերպութեան,
ջերմ փափաք ունինք որ յառաջի-
կայ ժողովը անմիջականօրէն աշխա-
տի ունենալ Զարսանճաքցիին խօսքը,
պարբերաթերթ մը որ պիտի կրնայ
խօսիլ աշխարհի վրայ ցիրուցան
ապրող Զարսանճաքցիներուն հոգիին։
Ահա՛ մեր առաջարկը, որ թերեւս
ընդունելութեան արժանի ըլլայ, քա-
նի որ օրուան եւ աւելի ճիշդը մեր
կազմակերպութեանց համար օգտա-
կար պարագայ մըն է։

Ի՞նչ կը խորհին Սուրիոյ մեր
Միութիւնները, որոնք թէեւ հեռու,
սակայն միշտ ձեզի հետ կը մնան։
Ի՞նչպէս պիտի մասնակցին յառա-
ջիկայ Պատ. Ժողովին։ Ըսա մեր ի-
մացածին, նշանակովի լիազօր ներ-
կայացուցիչներ պիտի ունենան։

Ի՞նչ կը մտածեն Սէն ժիւ-
լիէնի մեր հայրենակիցները, որոնց
թիւը կը հասնի մօտաւորապէս 25ի։
Կարելի չէ՞ մասնաճիւղ մը կազմա-
կերպել տեղին վրայ, կարող ուժեր
չեն որ կը պակսին, այլ համաձայ-
նութիւնը։

Ի՛նչ կը խորհին Սէնթ Անթուանի,
Պուլվար Օտօթի եւ Լը Միլ գիւղի
մեր հայրենակիցները։

Ամերիկաբնակ Զարսանճաքցիները
կարծես խոր թմրութեան մը մատ-
նուած ըլլան։ Ոչ խօսք, եւ ոչ ալ
Հայրենակցական ձայն, բացի Բեր-
բիի Ուսումնասիրացէն, որուն ձայ-
նը լսելու բախտը ունեցած չէ
Փրանսաբնակ Զարսանճաքցին։

Կ՚վարչութենէն կ'իմանամ որ
այս շրջանին առաւելապէս զբաղած
է ուսանող պահելու հարցով։

Մարսէյլ կայ Զ. Պատանեկան
Միութիւնը որ կ'աշխատի իր շուրջ
բոլորող երիտասարդութիւնը մարզել
թէ մտապէս եւ ֆիզիքապէս։ Ունի
իր մարզական խումբը, որ քանիցս
յաղթական դուրս եկած է։

Հայրենակիցնե՛ր, միահամուռ
աշխատանք տանելու եռանդը ունե-
նանք, որպէսզի Գ. Պատ. Ժողովը
աւելի արդիւնալի սրոշումներով
փակուի։

ՄԷՆ ՉԱՐՍ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Տեղւոյս «Թէաթրը Միւնիսի-
փալ»ի մէջ Յունուարկան Օր. Տէմիրճեան շնորհալիօրէն նուագեց
ընկերակցութեամբ համբաւաւոր դաշ-
նակահար Ֆինտարլի։ Ֆրանսական
մամուլը մեծ գովեստով խօսեցաւ
արուեստագիտուհիին վրայ։ Շատ
ծափեր խլեց ան օտար ունկնդիր-
ներէ բայց ոչ Հայերէ, քանի որ
ան իր առաջին ներկայացման
Ազգ. Միութիւնը ծաղկեփունջ նուի-
րած էր բայց ինք շնորհակալութիւն
յայտնելով հրապարակաւ հայերէն
չգիտնալը ըսած էր։

*** Կիրակի մայիս 10ին առիթը
ունեցանք վայելելու «Սաքրէքէօր»ի
սրահին մէջ դերասան Պ. Մարու-
թեանի դեկավարութեամբ ներկայա-
ցում մը իր հեղինակութիւններէն՝
«Խաւարին մէջէն, կամ եղբայր եղ-
բօր դէմ», մասնակցութեամբ տեղւոյս
լաւագոյն ուժերէն՝ Օր. Դայեանէի,
Պ. Սրապեանի եւ ընկերներուն։

Հայութիւնը փութացած էր մա-
նակին։

Պ. Տէր-Կոմսեանի նորակազմ
նուագախումբը ազգային երգով բա-
ցումը կատարեց։ Պ. Մարութեան խոր
զգացումներով պատուերացուց կար-
միրներու պետը։

. . . . . .

Խնդրում եմ ձեզ, Պ. բժիշկ,
ստուգեցէ՛ք ամէնը, ինչ որ գրել եմ,
եւ եթէ ճիշդ կը լինի, ուրեմն այս-
տեղից մի եղրակացութիւն պիտի
հանել,— որ ես բժշկութեան սխալի
զոհն եմ եղած։

Եւ ես ձեզ խնդրում, աղաչում
եմ, որքան կարելի է շո՛ւտ ազատե-
ցէք ինձ։ Այստեղ կեանքը անտանելի
է։ Մահացողները, կաշառած կա-
ռավարչից (որ ինչպէս ձեզ յայտնի
է պրուսական լրտես է), ամէն օր
հիւանդների կերակուրի մէջ ահա-
գին քանակութեամբ «ստրիխնին» եւ
«կալտաթթու» են լեցնում։ Երկու
օր առաջ այդ հրէշները այն ասեղ-
ճանի հաւցրին իրենց գազանութիւնը
որ սկսեցին ինձ կարմրացրած եր-
կաթով տանջել, դնել այն փորիս եւ
կրծքիս վրայ։ Նոյնպէս մեծ մկների
մասին, այդ կենդանիները, ըստ ե-
րեւոյթին օժտուած են...

***

— Ի՞նչ է այս, բժիշկ, խա՞ղ,
խելագարի զառանցա՞նք—հարցրի ես,
վերադարձնելով Բուտինակուն ձեռա-

գիրը— Արդեօք, ստուգե՞լ է որեւէ
մէկը փաստերը, որոնց մասին գրում
է այս մարդը։

Բուտինակու դէմքից դառն ժպիտ
անցաւ։

— Աւա՜ղ, այստեղ, իսկապէս
բժշկական սխալ է եղել, — ասաց
նա, թերթիկները գրպանի մէջ պահե-
լով— ես գտայ այդ վճռաբեկանին
—Նրա ազգանունը Ակիրիլենկօ է—
եւ նա ամբողջութեամբ հաստատեց
բոլորը, ինչ որ դուք նոր կարդացիք։
Նա նոյնիսկ աւելին ասաց. կայա-
նատից ցած իջնելով, նա նկարիչի
հետ ա,նչափ ուժով թէյ են խմում,
որ որոշում են կատակը շարունա-
կել եւ գնացքի եռեւից հեռագիր են
ուղարկում այս բովանդակութեամբ,
«Գնացքից ուշացանք, միացինք կրի-
վորէշում, նայեցէ՛ք հիւանդին»։

Ի հարկէ ապուշ կատակ է։ Սա-
կայն դիտէ՞ք, ով է վերջնականապէս
խորտակել այդ Թշուառականին —
Գորճարանի տեսուչը։ Երբ նրան հար-
ցրին, չի՞ եկատել արդեօք նա, կամ
ընթացատողները Պչելովոդովի մէջ
որեւէ տարօրինակութիւն կամ ան-

Շ Փ Ո Թ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

— Ուշադրութիւն դարձրէ՛ք, պա-
տանիներ, թէ ինչպէս երբեմն կեանքը
աւելի անհաւանական է լինում, քան
որեւէ հնարովի բան։ Այդպիսի մի
նիւթ եթէ հեղինակի գլխում ծագի,
հաւարակութիւնը ոչ մի դէ

Ֆինլանտացիներ Սիպերիա ախտորուած

Հէլսինկֆորսէն ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆինլանտիոյ եւ Խորհրդային Միութեան յարաբերութիւնները շատ ձգտուած են, ռուսօ-ֆինլանտական սահմանագլուխին վրայ ապրող 10,000 Ֆինլանտացիներուն Սիպերիա աքսորուելուն պատճառաւ։

Ֆինլանտիոյ մայրաքաղաքին մէջ մեծ ցոյց տեղի ունեցաւ աքսորականներու վերադարձին ի նպաստ։ Կառավարութիւնը բողոքեց Մոսկուայի մօտ, զգացնելով թէ խնդիրը Ազգերու Դաշնակցութեան պիտի ներկայացնէ, եթէ աքսորականները չի վերադարձուին իրենց տեղերը։

Քաղաքական շրջանակները կը նախատեսեն դիւանագիտական ծանուցագիրներու փոխանակութիւն երկու կառավարութիւններու միջեւ։

Ցոյն մաուուլին օրինագիծը

Ցունական մաժուլի նոր օրինագիծը քննելու պաշտօն ունեցող խորհրդարանական յանձնախումբը իր նիստը գումարած է։ Նիստին մասնակցած են նաեւ նախարարապետը եւ դատական նախարարը։

Պ. Վէնիզելոս պարզած է օրինագիծին ընդհանուր արժէքը եւ յայտարարած թէ պիտի պնդէ վաւերացման վրայ, տրուած ըլլալով որ չի սահմանափակեր ան մամլոյ ազատութիւնը, յետոյ տրամադիր եղած է ընդունելու կարգ մը որոշ փոփոխութիւններ։

Ցետոյ կարծիքի փոխանակութիւն եղած է թերթերու ծաւալի մասին։ Սովորականները 6 եւ կիրակիները 8 էջ ըլլալու պայմանաւ, եթէ թերթերը աւելի մեծցնեն ծաւալը պիտի ենթարկուին բացառիկ տուրքի։

Այս մասին վերջնական որոշում տրուած չէ։

Նիստէն յետոյ Պ. Վէնիզելոս յայտարարած է թէ, եթէ երեսփ. ժողովը մամուլի օրինագիծը չվաւերացնէ, նոր ընտրութիւններու պիտի դիմէ, ժողովուրդին կամքը ունենալու համար։

Բոլոր թերթերը կը յարձակին կառավարութեան վրայ, պահանջելով նոր ընտրութիւն։

Նախկին խտիվը կը հրաժարի գահէն

Գահիրէէն ստացուած պաշտօնական հեռագրի մը համաձայն եգիպտոսի նախկին Խտիվը Լօզանի մէջ ստորագրեց համաձայնագիր մը, որով կը հրաժարի եգիպտական գահուն վրայ իր ունեցած բոլոր իրաւունքներէն եւ հանդէպ ներկայ թագաւորին կը յայտնէ հաւատարմութիւն։

Այս կերպով, հրաժարած ըլլալով իր դիրքէն բխող իրաւունքներէն, հրաժարած կը նկատուի նաեւ Անգլիոյ վրայ ունեցած իր պահանջէն, որ երեք միլիոն անգլիական ոսկի կը գնահատուէր։

8, RUE CHATEAUDUNի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է
MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Ա. Ե. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ փարիզի Քանուկներու պաշտպանութեան մասնաճիւղը կը տօնէ Շաբաթ տօնը, վիճակի աւանդական սովորութեամբ այսօր Հինգշաբթի կէսօրէվերջ ժամը 2.30ին SALLE d'HORTICULTUREի վերեւի սրահին մէջ, 84 Rue de Grenelle, Métro Bac.

Ձոխ եւ աժան պիւֆէ, նուագ, պար, երգ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ծախքերու մասնակցութեան համար 2 ֆրանք

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ «ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած է Հ. Յ. Դ. Վիէնի Հրիստափոր խումբի կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խաժակ ակումբին մէջ

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն

կը ներկայացուի զաւեշտ մը *Մուտք՝ 2 ֆրանք*

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ։ 23 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle Voltaireի մէջ, մէթրօ Օտէոն

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն. եւայլն

Շարժանկարով կը ցուցադրուի պատմական ֆիլմ մը

Մուտքը ազատ է

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Տէսինի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղին կողմէ

Այս կիրակի ժամը 2ին Սօսիէթէ Լիոնէզի սրահին մէջ

կը ներկայացուի ԿՈՑՐ ՆԿԱՐԻԶԸ

եւ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ (զաւեշտ)

Երգ, նուագ, բուրքեր Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներու կողմէ

Մուտք 4 ֆրանք

5 տարեկաններէն վեր մանուկներու համար 2 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

ԻՐ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին 19 Rue Blanche, Paris

Պար, երկու նուագախումբ, attraction, պրիճ

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ՓԱՐԻԶԻ կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Place Châtelet, Սարա-Պէռնարի թատրոնի տակի սրճարանը, ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է։ Օրակարգ՝ գեկոյց կոմիտէի։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ Պիւեանքուրի Մուրատ խումբի ժողովը այսօր կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, ձանօթ հաւաքատեղիին։ Կարեւոր օրակարգ, Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԳԱԻԱՌ

Լիոնի Պատ. միութեանընդհ. ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 8ին, Գրադարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ.ի ներկայացուցիչը։ Բացականները նկատի պիտի առնուին։

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՒՕի Բաբկէն Սիւնի խումբի ժողովը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 5ին ձանօթ հաւաքատեղիին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրով։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ոովորական հաւաքատեղին, ներկայանալ անդամատետրով։ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՊԻԼՃՈՒՐԻ վազգէն խումբի դասախօսական ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղիին։ Կը խօսի Ընկ. Անտրէ։ Նիւթ՝ Պոլշեւիզմը եւ ընկերվարութիւնը։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Կուկունեան խումբի բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 181 Cours Lafayetteի սրճարանը։

ՍԷՆ ԺՈՒՎիՒիէնի եւ Պոժոնի (Մարսէյլ) Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ձանօթ հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. ՄԵԼԻՔ ԴԻՈՐԳԵԱՆի, իր եղբօր մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Նեվրիկ Մխիթարեան եւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին՝

ԲԱՐՈՒՆԱԿ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահուան առթիւ։

Վարձու է *Յունիսին յարկաբաժին մը 2 փիէս, խոհանոց, ջուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն։ Դիմել՝ Լեւոն Կէտէլեանի, 22 Rue Cavoisier, Cachan, Seine.*

EMPIRE Մխզիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուին *ժէոսէ ոսպ կարող լաւգործաւորուհիներ։ Դիմել՝ ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts. Փարիզ։ Մէթրօ Օտէոն։*

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ*. Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդթ. տարրալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։*

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ*· Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8. Կիր, 9-12։*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - EDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Շաբաւային Շրջանի ցառաջդիմասիրաց Միութեան վիճաբանական ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, տեղւոյն դպրոցի սրահին մէջ, անդամները եւ համակիրները կը հրաւիրուին։ Նիւթ՝ արեւելեան եւ արեւմտեան բարքեր։

Ջ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի վահագն Գրադարանին շաբաթական դասախօսութիւնը տեղի չպիտի ունենայ այսօր Հինգշաբթի, Շամբարձման տօնին պատճառով։

Ջ. Ե. Ո. Մ. Իսի լէ Մուլինօ Պիյեանքուր մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները վաղը Ուրբաթ իրիկուն Գրադարանի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

Ջ. Ե. Ո. Մ. Պիյեանքուրի Սիամանթօ-Վարուժան Գրադարանը բաց է Երկուշաբթի եւ Հինգշաբթի իրիկունները ժամը 8—9։ Դիմել՝ Հայկազուն Պօյաճեանի 186 Ave. Verdun, Իսի լէ Մուլինօ։

ՄԱՐՍԻՅԻ Զարսանճաքի Հայր. միութեան ընդհանուր ժողովը այս կիրակի ժամը 2ին, կայարանի մօտ Պար Մօնիւմանթալի սրահին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Խորհրդակցութիւն պատգամաւորական ժողովի շուրջ։ Բացականները նկատի պիտի առնուին։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ Հայր. միութիւնը վերակազմուած ըլլալով Փարիզի եւ շրջակայի բոլոր Կիլիկեցի հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 2.30ին 130 Bld. St. Germain (Café la Source) ստորնայարկը։ Métro Odéon։

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններու մէջ բնակող Սուրիոյ եւ Լիբանանի հպատակ բոլոր Հայերը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի երեկոյ ժամը 2.30ին, Փլաս Մէն Միշէլի թիւ 10 Պիւրօ տը թապաճի վերնայարկը։ Օրակարգ.— Նոր վարչութեան ընտրութիւն, Ծրագրի եւ կանոնադրի վաւերացում, կարեւոր խորհրդակցութիւններ եւ գեկոյց։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լիոն, Դարձ.— 1000 ֆր.։
Իսի լէ Մուլինօ, Գալֆ.— 35։
Մարսէյլ, Ժաւ.— 35։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 RueDenoyez, Paris(20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ եղբայրներս Մասունի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Պօղոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գըտնուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը։ Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ'աշխատէր Քէմախի ադահանքներուն մէջ։ Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France։ Ճշգրիտ լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր։

BOURSE

Bénéfices intérêts peuvent être réalisés par opérations journal. avec provis. (titres ou espèces) déposés chez banquier membre du syndicat. Notice et Circulaire hebdomad. sur demande. R. Lorilleux, remisier accrédité, 16, rue Drouot. Paris, Téléph.: Provence 49-76.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի(էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԾԱԽՕՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Ձափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *ժէոսէ ոսպ կարող վարժ գործաւորուհիներ, կը պահանջուի մաքուր կար, եթէ ոչ չներկայանալ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ ամէն օր, ժամը 9էն 11 եւ 12.5. Գօսբարեան եւ Մ'իքայէլեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e), Մէթրօ Bonne Nouvelle.*

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՅԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՉԻՉԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50. (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յատկամրագոյն եւ ռէնթկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԻՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ չքաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համարpneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, քիմիադրական եւ ֆիզիօյտեան մէթոտներ։

Դարմանանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քիթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան առաւնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց կ'այցելէ նաեւ գրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rhin Tramway 39, 40, 42, 5։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԵՐ

MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ

28 Avenue de l'Opéra, Paris(2) Մէթրօ OpéraTél. Richelieu 97-05

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրերը 10—12

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ։ Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նաթիւրալիզասիոն։

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-83

Մէթրօ՝ ԱՎԼՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ

Ձափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *քաղէ տը Շինի*։ Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորհրդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԹՐԱՆՍԻ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ՆՓՒՈՅՑ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
15
ՄԱՅԻՍ
1931

15 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1570 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԻՄԱՍՏԸ

Քանի մը օրուան փոթորկալի պայքարէն յետոյ, Մայիս 13ին Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Տումէդ, Ծերակոյտին նախագահը:

Եթէ բառախաղ մը ընել ուզէինք, պիտի ըսէինք թէ տառ մը միայն փոխուեցաւ —Տուժէրկի տեղ՝ Տումէդ:

Եւ իրապէս ալ, մեծ տարբերութիւն չկայ գացող եւ եկող նախագահներուն միջեւ, ընդհանուր աշխարհավարութեան տեսակէտով: Նոյն սերունդի, նոյն հասկացողութեան եւ նոյն խառնուածքի տէր մարդիկ են Պ. Պ. Տումէդ եւ Տումէդ: Գացողը՝ աւելի մեղմ, եկողը՝ քիչ մը խստաբարոյ: Աւելի ճիշդ՝ թէխնդիր օրինապահ, իրաւագէտ եւ տրամադիր՝ իր հեղինակութիւնը արժեցնելու:

Առաջին օրէն իսկ, ապահով կը հատարուէր Պ. Տուժէդի ընտրութիւնը, նկատի առնելով տիրող մթնոլորտը:

Խորհրդարանին, և մասնաւորապէս երեսփոխանական ժողովին մէջ տակաւին զօրաւոր է աջակողմեան, ազգայնական հոսանքը:

Ցետոյ, Պ. Տուժէդ մեծած ըլլալով կրկին դնել իր թեկնածութիւնը, այ հոսանքին առջեւ չկար աւելի յարմար թեկնածու մը: կարգ մը անուններ պարզապէս ձեւի համար կը յիշուէին:

Ընտրական գործողութիւններէն երկու օր առաջ, ձախակողմեանները դրին Պ. Պոհանի թեկնածութիւնը, դժուարութեամբ համոզելով արտաքին նախարարը, որ կը նախընտրէր Ճնալ գործօն ասպարէզի մէջ:

Այս ձեռնարկը աւելի պղտորեց մթնոլորտը: Եւ պայքարը կատաղի, նոյնիսկ անճոռնի ձեւեր ստացաւ երկու օրուան ընթացքին:

Քոթին, անուշահոտութեանց հռչակաւոր գործարանատէրը, այլապէս հազուագիւտ անուշահոտութիւններ ցանել տուաւ իր թերթերուն մէջ, Պ. Պոհանի դէմ, զզուեցնելու համար ընտրողները: Քրքրեց արտաքին նախարարին կեանքը, թուղթին յանձնեց անոր երիտասարդական մեղքերը: Պատմեց թէ ձախակողմեաններուն ընտրելին անիշխանական է, ընկերվարական է, անբարոյական է, հայրենադաւ է:թէ 1891ին մէկ ամիս բանտարկութեան դատապարտուած է, հանրային բարոյականի դէմ մեղանչած ըլլալուն համար:

Մէկ խօսքով, խոր չդրուեցաւ միջոցներուն մէջ, մէկ թեկնածուն սեւցնելու եւ միւսը սրբացնելու համար:

Անշուշտ Պ. Պոհանի բարեկամները սաղմոս չէին կարդար այս խաչակրութեան հանդէպ: Առանց իջնելու հակառակորդներու աստիճանին, անոնք ալ, իրենց կարգին, Տումէդը կը ներկայացնէին իբրեւ ախոյեանը սեւ ուժերուն յետադիմութեան եւ պատերազմի:

Բայց պալքարին բուն առանցքը ուրիշ տեղ էր:

Նախագահական ընտրութիւնը զուգադիպեցաւ այնպիսի շրջանի մը, երբ ծանրակշիռ հոգեր ունի Ֆրանսան, արտաքին ճակատի վրայ: Եւ Պ. Պոհանի թեկնածութիւնը դրուեցաւ ամէնէն աննպաստ, հոգեբանօրէն ամէնէն անյարմար ժամուն:

Ճիշդ այս միջոցին, սեղանի վրայ է «Անշլուս»ի խնդիրը— թէ՛ Ֆրանսայի մէջ եւ թէ՛ Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ:

Արդ, աջակողմեան հոսանքները այս նոր վտանգին, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ ապագայ միացման, ձուլման, պատասխանատուութիւնը կը ձգեն Պոհանի վրայ:

Կը մեղադրեն զայն, թէ ընդ առաջ գնաց Գերմանիոյ բոլոր պահանջներուն, թէ խախտեց վերսայլի դաշնագիրը՝ իր խաղաղասիրական ցնորքներով եւ լօքառնօներով, թէ ժամանակէն առաջ պարպեց գրաւեալ գօտիները եւ չվճռեց աւստրեւերմանական առեւտրական համաձայնութեան իմաստը, եւայլն:

Նախագահական ընտրութենէն շատ առաջ, նոյնիսկ հրապարակաւ ընդդիմադիրները պահանջեցին Պոհանի հրաժարումը արտաքին նախարարութենէն, իբրեւ անարժան եւ անկարող: Ժրնեւի ժողովին առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ Մայիս 18ին, բուռն հարցապնդումներ եղան Ֆրանսայի երեսփ. ժողովին մէջ, եւ կառավարութիւնը մեծ դժուարութեամբ ստացաւ վստահութեան քուէ՝ Պ. Պոհանի վարած քաղաքականութեան մասին:

Այս մթնոլորտին մէջ էր որ ձախակողմեանները եւ մասնաւորապէս ընկերվարականները դրին Պ. Պոհանի թեկնածութիւնը: Տեսակ մը կարմիր թաշկինակ՝ ներկայ պարագաներուն մէջ:

Թերթերը կը գրեն թէ խաղեր կատարուած են ընտրութեան վճռական պահուն, երկրորդ քուէարկութեան առեն:

Իսկ Խորհրդարանի ընկերվարական խմբակցութիւնը մասնաւոր յայտարարութեամբ մը ուղղակի դաւաճանութիւն կը վերագրէ «կարեւոր թիւով երեսփոխաններու եւ ծերակուտականներու որոնք հանրապետական եւ խաղաղասէր կը ձեւանան»: կը ձաղկէ բոլոր անոնք որ, «տակաւին երէկ, կը ծափահարէին Պ. Պոհանի քաղաքականութիւնը, եւ որ գաղտնի քուէարկութեան մը ժուռի եւ երկդիմի պայմաններուն մէջ, առաջնորդուած՝ գանազան ախորժակներով կամ երկիւղով, վատօրէն նպաստեցին հանրապետութեան եւ խաղաղութեան շինամիներու ծրագիրներուն»:

Խնդիրը այն է որ, Պ. Տուժէդ Ֆրանսայի 13րդ նախագահն է այսօր, ընտրուած՝ Մայիս 13ին, թէեւ ոչ չախչախիչ մեծամասնութեամբ,— 892 ընտրողներուն, 504ին քուէներով:

Շ.

"ՎՏԱՆԳ ԿԱՅ ՄԵՐ ԵՐԿՐԻՆ ՀՈՐԻԶՈՆՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԵՒ,,

«ԹՈՒՐՔ ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՏՔ Է ՓՐԿԵԼ ԱՅՍ ԾԱՆՐ ՎՏԱՆԳԷՆ»

Պոլսոյ «Ելմազ» թերթը կը գրէ այս խորագիրներուն տակ.

—Բոլոր եւրոպական պետութեանց մասնակցութիւնով և ահագին դրամագլուխով կազմուելու վրայ է գրաւի վրայ հիմնուած «երկրագործական դրաժատուն» մը: Այս նպատակով Ազգերու դաշնակցութեան մէջ կազմուած է յանձնաժողով մը, որուն կը մասնակցին Գերմանիա, Պուլկարիա, Դանիա, Անգլիա, Ֆրանսա, Հունգարիա, Իտալիա, Հոլանտա, Լեհաստան եւ Շուէտ: Յանձնաժողովը հրաւիրած է նաեւ Պելժ, Հնդկէն եւ Սերպ կառավարութիւնները, որպէսզի մէկմէկ պատուիրակ ղրկեն:

Այս Յանձնաժողովը պաշտօն պիտի ունենայ «Միջազգային երկրագործական Դրամատան» հիմը դնելու: Դրաժատան նպատակը պիտի ըլլայ արդիւնաբերութեան ծախսերը կրճատել եւ միւս կողմէ երկրագործներուն դրամ հայթայթել, երկար պայմանաժամերով ու նպաստաւոր տոկոսներով:

Յարդ կատարուած քննութիւնները ցոյց կուտան թէ այս հաստատութեան դրամագլուխը պիտի ըլլայ թրքական դրամով 100 միլիոն ոսկի: Դրամատունը իր դրամագլուխին եւ պահեստի դումարին տասնապատիկ հաւելուածովը պարտաթուղթեր շրջաբերութեան պիտի դնէ: Այսինքն մէկ միլիարդ ոսկի: Զանգեր կը թափուին, որպէս զի այս հսկայ դրամատունը այս տարի գործունէութեան ձեռնարկէ: Ազգերու Ընկերութիւնը պիտի հովանաւորէ Դրամատունը:

Արդ, այս Դրամատունը լուրջ վտանգ մը կը կազմէ մեր երկրին համար: ինչպէս յայտնի է, Պալքանեան երկիրները իրենց երկրագործութիւնով ներկայիս կը մրցին մեր բերքերուն հետ: Դրամատան կազմուածենէն յետոյ այդ երկիրը, շնորհիւ իրենց յատկացուած վարկին, շատ աւելի ածան բերքեր պիտի արտադրեն, ու այս կերպով պիտի սպաննեն Թուրք հողագործին աշխատանքը, մէկ խօսքով Թուրք տնտեսութիւնը:

Ինչպէս բոլոր երկիրներու, նոյնպէս եւ Յունաստանի մէջ դրամատունը մասնաճիւղ մը պիտի բանայ, Յունաստան այդ դրամատունէն երկար պայմանաժամով ու քիչ տոկոսով դրամ պիտի առնայ, հողագործներուն բաժնելու համար: Բերքերը մեծապէս պիտի ածանեան եւ այս պարագան ուժ պիտի տայ հնդկէն մըրցակցութեան: Պալքանեան միւս պետութիւններն ալ նոյն շահադրգռութեամբ որոշած են մասնակցիլ յիշեալ դրամատան:

Իսկ մենք չպիտի կրնանք մասնակցիլ այդ դրամատան, որովհետեւ Ազգերու Դաշնակցութեան յանձնաժողովը Թուրքիան եւրոպական պետութիւն մը չէ նկատած, եւ իբր այդ մեզմէ պատուիրակ ուզած չէ:

Թրքական հողագործութիւնը, որ ներկայս դժնդակ շրջան մը կ'ապրի դրամի եւ վարկի չգոյութեան հետեւանքով, եւ որ քիչ մը եւս կը ծխրտի պալքանեան մրցակցութեան առջեւ իր պիտի ընէ վաղը, պալքանեան պետութեանց զարհուրելի եւ զօրեղ մրցակցութեան առջեւ:

Այս արդար մտահոգութիւնը այսօր մեր առջեւէ: Երկրագործները շուարուժի ժամնուած են ու չեն գիտեր թէ ի՛նչ ընեն: Այս վտանգը վարատելու համար անհրաժեշտ է որ Ազգերու Դաշնակցութեան դիմելով յիշեցնենք թէ մենք ալ եւրոպական ու պալքանեան պետութիւն մըն ենք, եւ կրնանք մասնակցիլ «Միջազգային Երկրագործական Դրամատան»:

ԴԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ԴԱՏԸ

Պոլսոյ Քաղաքային Դ. ատեանին առջեւ շարունակուեցաւ բանկալթիազգ.գերեզմանատան դատը:

Քաղաքապետութեան փաստաբանը դատարանին ներկայացուցած էր 17 էջէ բաղկացեալ նոր յուշագիր մը, որով կարգ մը դիտողութիւններ կ'ընէ հայ ազգին սեփականատիրութեան իրաւունքին դէմ.

Պատրիարքարանի փաստաբանները յայտնեցին թէ յուշագիրը ուշ առած են եւ հետեւաբար միջոց չեն ունեցած ուսումնասիրելու զայն, ասոր վրայ դատը յետաձգուեցաւ յունիս1ին: կանխարգել միջոցն ալ (թէտպիրի իմիթիյաթի) մինչեւ այդ թուականը երկարաձգուեցաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾ ՄԸ ԱՅՐԱԾ

Մայիս 4ի գիշերը ֆոնստանցայի մէջ հրդեհի մը պատճառով ամբողջութեամբ այրած են Շումլայի Հայոց եկեղեցւոյն պատկանող տուներնուխանութները 10 միլիոն լէյ արժողութեամբ: կալուածները ապահովագրուած չէին:

ԲԱՆՈՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔ

Վէրտէն (Լուառ-է-Շէռի նահանգ) հայրենակից մը Պ. Թանթանեան մեզ կ'իմացնէ թէ, ագարակի մը աշխատաւորներէն Մեսրոպ կիւրեղեան, երբ ձիերը կը ջրէր, աքացիի ուժգին հարուած մը ստացաւ: Ցաւր վիճակի մէջ փոխադրուեցաւ հիւանդանոց:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՔԱՐԻՒՂԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ Քաղաքապետական ժողովը զբաղեցաւ ռուսական քարիւղի վարչութեան՝ Նէֆթ Սէնտիքայի հետ կնքուած պայմանագրութեամբ:

Ընկերութիւնը հող պիտի գնէ վոսփորի մէջ եւ թափուն քաղաքապետութեան պիտի փոխանցէ, իսկ 500,000 ոսկի ծախսելով պիտի շինէ 12,000 Թօն տարողութեամբ մթերանոցներ, որոնք 15 տարի յետոյ քաղաքապետութեան պիտի փոխանցուին: Ասկէ զատ, ընկերութիւնը բոլոր կազմածները պիտի ապահովագրէ եւ ապահովագրողէջը ինքը պիտի վճարէ:

Իր կատարելիք զետեղումներուն ծախքերու փոխարէն, ընկերութիւնը 15 տարի տուրք չպիտի տայ, աւելի ճիշտ՝ իր տալիք տուրքը պիտի հաշուակցի իր ընելիք ծախքերուն ինչպէս նաեւ անոնց տոկոսին, եթէ 15 տարուան ընթացքին Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը այս ձեւով վճարէ 500,000 ոսկիի զետեղման ծախքը, ընկերութիւնը իրաւունք չպիտի ունենայ ոեւէ գումար պահանջելու: Ասկէ զատ քաղաք բերուելիք քարիւղէն տուրք պիտի գանձուի եւ մթերանոցներու վարձքին մէկ երրորդը պիտի առնուի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պ. ՓՕԼ ՏՈՒՄԷՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

Ծերակոյտի նախագահը Պ. Փօլ Տուժէդ ընտրուեցաւ Նախագահ Ֆրանսայի Հանրապետութեան:

Երէկ, տուեր էինք կարգ մը մանրամասնութիւններ Ազգային ժողովի բացման եւ քուէարկութեան մասին:

Առաջին քուէարկութիւնը որ սկսեր էր ճիշդ ժամը 2.10ին, վերջացաւ 4.55ին, հետեւեալ արդիւնքով.— Քուէարկուներ (երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ) 901: Սպիտակ քուէ՝ 4: Տրուած քուէներ՝ 897: Բացարձակ մեծամասնութիւն՝ 449: Փօլ Տուժէդ՝ 442 քուէ, Արիսթիտ Պրիան՝ 401: Ցրուած քուէներ 44: Համայնավարները իրենց ամբողջ քուէն (10) տուեր էին իրենց մարդուն, Մարսէլ Քաշէնի:

Քուէարկութիւնը տուած չըլլալով բացարձակ մեծամասնութիւն, Նախագահը յայտարարեց թէ պիտի ձեռնարկուի երկրորդ քուէարկութեան:

Սակայն այս առաջին քուէարկութիւնը իր արդիւնքով տեղի տուեր էր փոխադարձ զգուշութիւններու եւ մեկնաբանութիւններու: Մանաւանդ Պ. Պրիանի ձախողութիւնը զգուշութեան մատներ էր իր համակիրները, մինչ, Պ.Տուժէդի կուսակիցները նոր եռանդով կը լծուէին փրոփականտի: Մէկ ժամ դադարէ յետոյ, կատաւուեցաւ երկրորդ քուէարկութիւնը: Մինչ արդէն Պ. Պրիան հրաժարեր էր իր թեկնածութիւնը դնելէ: Երկրորդ քուէարկութեան 504 քուէով նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Տուժէդ, 334 քուէ ստացեր էր նաեւ ծերակուտական Պ. Մարօ:

Երկրորդ քուէարկութեան արդիւնքը տեղի տուաւ բուռն աղմուկի մը, սրահին մէջ: Պ. Տուժէդի համակիրները սկսան խանդավառ ծափահարութեան, մինչ համայնավարները կարգ մը ընկերվարականներու մասնակցութեամբ, կը թնդացնէին միջազգային քայլերգը: Նախագահը Պ. Ռապիէ (Ծերակոյտի փոխ - Նախագահը) ի գուր կը հնչեցնէր զանգակը, լուռթիւն պարտադրելու համար, մինչ համայնավարները լրացուցած ըլլալով իրենց երգը, այս անգամ մէկ բերան կըպոռային,—Խոր. հուրդները, խորհուրդները...

Նորընտիր Նախագահը ընդունելէ յետոյ շնորհաւորութիւնները, վարչապետին ընկերակցութեամբ ճամբայ ելաւ դէպի Փարիզ, աւանդական այցելութիւնը տալու, հանրապետութեան Նախագահին Պ. Տուժէրկի, որուն շրջանը կ'աւարտի յառաջիկայ ամսու 13ին:

Ի՞նչ պիտի ընէ Պ. Պրիան

Իրեն տրուած ջերմ հաւաստիքներու վրայ էր որ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Պ. Պրիան հաւաներ էր դնել իր թեկնածութիւնը նախագահական ընտրութեան առթիւ: Ձախողութիւնը չափազանց գէշ ազդած ըլլալով իր վրայ, թերթերը կը գրեն թէ Պ. Պրիան մտադրած է քաշուիլ քաղաքական կեանքէ: Եւ հաւանական կը նկատուի որ անմիջապէս իր հրաժարականը տայ արտաքին նախարարութեան պաշտօնէն: Այսուհանդերձ Պ. Պրիան յայտնած է թէ պիտի մեկնի Ժընեւ մասնակցելու Համաերոպայի յանձնախումբին, որուն հիմնադիրն ու նախագահն է: Հաւանաբար Ժընեւէ վերադարձին է որ քաշուի արտաքին նախարարութենէ եւ քաղաքական կեանքէ:

ԲՈՒՌՆ ԿՈՒԻՆԵՐ ԻՐԱՔԻ ՔԻԻՐՏԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Մուսուլէն կը գրեն «Փոլիթիքայ»ի (9 մայիս).—

Իրաքի կառավարութիւնը զօրաշարժի ենթարկած է իր բոլոր ուժերը, Շէյխ Մահմուտի շարժումը զսպելու համար: Հակառակ ասոր, Քիւրտերը ամէն օր յարձակում կը գործեն զօրանոցներու, պահականոցներու եւ այլ պետական վայրերու վրայ:

Սիւլէյմանիէն եւ Քէրքիւքէն ղրկուած պետական ուժերը արիւնոտ ընդհարում մը ունեցած են Քիւրտերուն հետ: Իրաքի կորուստներն են.— սպայ մը եւ 9 զինուոր սպանեալ, 17 զինուոր ալ վիրաւոր: Քիւրտերն ալ 30 մեռեալ եւ վիրաւոր ունեցած են: Ի վերջոյ, Շէյխ Մահմուտի ուժերը Զէնկին քիւրտ աշիրէթին կողմերը անցած են, կռիւը շարունակելու համար:

*** Պաղտատէն ալ նոյն թերթին կը հաղորդեն.— Հաւրմանի լեռներուն վրայ, ուր ապաստանած էր Շէյխ Մահմուտ, արիւնոտ ընդհարումներ տեղի ունեցած են: Ըմբոստները 20 մեռեալ թողլով պարսիկ սահմանը քաշուած են:*

Պուլկարիոյ դահլիճին շուրջ

Լիափչէֆ, թագաւորին հետ երկար տեսակցութենէ մը վերջ, ստանձնեց հաւերաշխական դահլիճի մը կազմութիւնը: Ներկայ դահլիճին պատկանող երկու նախարարներ, երկրագործականն ու առեւտրականը հրաժարեցան: Այս նախարարութիւնները պիտի յանձնուին ազգ. ազատական կուսակցութենէն երկու անդամներու:

Ընդհ. ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան յունիս 15էն յետոյ:

Խորհրդային հաւատագործակցականը

Խորհրդային սպառողական միութիւններու վրայ, աշխատանքի եղանակը հիմնովին փոխելու ժաքով, բոլշեւիկ կառա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ 9. էջ)

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԻՄ ՀԱՅԱՑՔԸ

ԸՍՏ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

(«Ժառանգ»-ի խմբագրական)

Ընդհանուր ուղղագրական («Ժառանգ»-ի) 8 մարտ) Խորհրդաժողովը ուրախութեամբ կը գրանցէ, որ Հայկական հարցի լուծման ուղիներուն մասին տարբեր տեսակէտներ յայտնուած են հայ մամուլին մէջ, ինչպէս նաեւ հայ հասարակական տարբեր շրջանակներու մէջ։ Այդ տեսակէտները, որոնք ամենեւին չեն վտանգեր հայ ազգային միասնականութեան գաղափարը, ընդհակառակն, կրնան նպաստել անոր աւելի ամրապնդման, եթէ անոնք ենթարկուին ազգային ընդհանուր շահերու թելադրանքին եւ ազգային կեանքի ներկայ պայմաններուն։

Խորհրդաժողովը կը գտնէ, որ հայկական հարցի լուծման մասին հայ հասարակական կարծիքի մէջ գոյութիւն ունեցող տեսակէտները կրնան դասակարգուիլ հետեւեալ երեք հիմնական ուղղութիւններուն մէջ։

1.— Միակ ուղին, որ կը տանի դէպի հայկական հարցի լուծում, հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարն է։ Հայ ժողովուրդը, որ ունեցած է իր պատմութեան մէջ ազատագրական պայքարի մեծ ու փառաւոր աւանդներ, պէտք է ինքնուրոյն ուժերով ազատագրէ իր հայրենիքի մէկ մասը, ստեղծէ հայկական պետականութիւն եւ ապա ձգտի դէպի միութիւն։ Այս ուղղութեան կողմնակիցները կը հաւատան, որ հայ ժողովուրդը կրնայ ինքնուրոյն ուժերով ազատագրել իր հայրենիքի մէկ մասը եւ ստեղծել հայկական պետականութիւն։ Ասոնք

ՕՐԻՈՐԴՈՒՀԻ ԴԱՒԱՅԳՈՅ

(Հ Ե Տ Ա Ք Ր Ք Ռ Ա Կ Ա Ն)

I

Արշեր Պոյ. Տիկիսեան Լիզբեթ Ժաքսոնի Լիլլիի համար մեծ ուրախութիւն էր ամբողջ շրջանին մէջ, որ Լիլլի պիտի ամուսնանար Ֆրանսայի ամենահարուստ երիտասարդներէն մէկուն հետ, որ Լիլլիի հետ միասին պիտի գար Արշերի ամառանոցը, որ ամբողջ ամառ ամէն տարի կը լեցուէր հիւրերով։

Ջեքեցին մեզի բոլորը ընդունեցին ուրախութեամբ եւ յարգանքով։ Ֆրանսացի հարուստ երիտասարդները, որոնք ամէն տարի կու գային Արշեր, ամէն անգամ կը գտնէին հոն նոր դէմքեր, որոնք կը գրաւէին Լիլլիի սիրտը։ Ամէն անգամ Լիլլի կը սիրահարուէր նոր երիտասարդի մը, որ ամէն անգամ կը թուէր աւելի գեղեցիկ, աւելի հարուստ եւ աւելի ազնուական։

Ամէն անգամ Լիլլի կը հաստատէր, որ ինք կը սիրահարուի ամենէն գեղեցիկ, ամենէն հարուստ եւ ամենէն ազնուական երիտասարդին

վարութիւնը կոչ մը ուղղած է խորհրդային տնտեսական քաղաքական եւ համագործակցական կազմակերպութիւններուն:

Հաստատելով մէկտեղ ապրանքներու շրջաբերութեան զարգացումը, կոչը կը շեշտէ թէ համագործակցականները թէեւ ջնջեցին մասնաւոր առեւտուրը, սակայն նկատի չառին առեւտրական դաշինքի սկզբունքը: Արդ, քանի որ մասնաւոր առեւտուրը կը փոխարինուի պետական առեւտուրով եւ համագործակցական կազմակերպութիւններով, աւելի լաւ կազմակերպելու համար ապրանքներու շրջաբերումը, պիտի ջնջուի ճարտարարուեստական վաճառման կանոնագիրը եւ պիտի բացուի նպարեղէնի նոր վաճառատուններ:

Այս վաճառատուններու թիւը պիտի բլլայ Մոսկուայիմէջ 200, Լէնինկրատի մէջ 150, Տոնէցի մէջ 150, եւ 100 զանազան կարեւոր քաղաքներու մէջ, իսկ 80, ծնացեալ ճարտարարուեստական կեդրոններուն մէջ: Համագործակցականներու մէջ աշխատողներու օրավարձքերը յաւելում պիտի կրեն, ասկից զատ, քաղալերելու համար վաճառումը եւ այս կերպով ապահովելու համար աւելի սպառում, վաճառուածներու ընդհ. գումարին վրայ՝ պարզեւ մը պիտի տրուի պաշտօնեաներուն:

Համագործակցականներու մէջ աշխատելու համար, կը պատրաստուին 150,000 բանուորներ:

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ԱԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ: ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. կիւրճեան (Հրանդ)՝ Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.), կ. Զարեան՝ Երեք երգեր (60 եւ 75), Վ. Շուշանեան՝ Ամրան գիշերներ (25), Աժէնուն հասցէն (6), կ. Սասունի՝ Ապրիլեան եղեռնը (5), Ղ. Մելոյեան՝ Երեք ընկերները (10), Մայիսթ Նովայ (6):

Գրատանս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը: Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ: Ունինք Աիւարոնեանի, Վարանդեանի, Րաֆֆիի եւլլ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը, կոմիտաս Վրդ.-ի, Սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի եւն. երաժշտական գործերը:

ՎԱՐԶՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Ընդարձակ Գրացուցակը յոյս կը տեսնէ շուտով

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ՓԱՐԻԶԻ կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Place Châtelet, Սարա-Պէրնարի Թատրոնի տակի սրճարանը, ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է: Օրակարգ՝ գեկոյց կոմիտէի:

ԳԱՒԱՌ

ՄԱՐՍԷյԼԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ողովորական ինաւաքատեղին, ներկայանալ անդամատետրով: կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԻԼՅՈՒՐԻ վազգէն խումբի դասախօսական ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի Ընկ. Անտրէ: Նիւթ՝ Պոլշեւիզմը եւ ընկերվարութիւնը: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Կուկունեան խումբի բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: 181 Cours Lafayetteի սրճարանը:

ՍԷՆ ԺՈՒԻՒիէնի եւ Պօժոնի (Մարսէյլ) Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ձանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՎԻԼՆի Քրիստափոր խումբի ընկերահամակրական դասախօսութիւնը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Խաժակ ակումբին մէջ: կը խօսի Լիոնի ընկերներէն X.

ՆԱՄԱԿ ունին Օր. Գոհար Զաքարեան, Կովտունցի Պ. Արմենակ Միքայէլեան, Պ. Մկրտիչ Շահինեան, Զիլեցի Պ. Լեւոն Ալթունեան, Կարնեցի Արշաւիր եւ Գարեգին Բարսեղեան եղբայրներ, Բժիշկ Կարապետ Գըրքեճարեան, Ատաթազարցի Պ. Խաչիկ Գամճեան:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Ռօզարիօ, Հայկ. Ակ.— 250ֆր.: Լիոն, Ս. Մ.— 50:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶի Հարաւային Երջանի ցառաջդիմասիրաց Միութեան վիճաբանական ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, տեղւոյն դպրոցի սրահին մէջ, անդամները եւ համակիրները կը հրաւիրուին: Նիւթ՝ արեւելեան եւ արեւմտեան բարքեր:

Հ. Ե. Ո. Մ. Իսի լէ Մուլինօ Պիյեանքուր մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերներն ուընկերուհիները այսօր Ուրբաթ իրիկուն Դրադարանի սրահը: կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ե. Ո. Մ. Պիյեանքուրի Սիմանթօ-Վարուժան Կրադարանը բաց է Երկուշաբթի եւ Հինգշաբթի իրիկունները ժամը 8—9: Դիմել՝ Հայկազուն Պօյաճեանի 186 Ave. Verdun, Իսի լէ Մուլինօ:

ՄԱՐՍԷյԼԻ Զարսանճաքի Հայր. միութեան ընդհանուր ժողովը այս կիրակի ժամը 2ին, կայարանի մօտ Պար Մօնիժանթալի սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կորհրդակցութիւն պատգամաւորական ժողովի շուրջ: Բացականները նկատի պիտի առնուին:

ԿԻԼԻԿԵԱՆ Հայր. միութիւնը վերակազմուած ըլլալով Փարիզի եւ շրջակայի բոլոր Կիլիկեցի հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 2.30ին 130 Bld. St. Germain (Café la Source) առաջնայարկը: Métro Odéon:

ՓԱՐԻԶի եւ արուարձաններու մէջ բնակող Սուրիոյ եւ Լիբանանի հպատակ բոլոր Հալէյերը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի երեկոյ ժամը 2.30ին, Փլաս Մէն Մի շէլի թիւ 10 Պիւրօ տը թապայի վերնայարկը: Օրակարգ.— Նոր վարչութեան ընտրութիւն: Մրագրի եւ կանոնագրի վաւերացում, կարեւոր խորհրդակցութիւններ եւ զեկոյց:

ՓԱՐԻԶի Կեսարիոյ եւ Շըրջանի Հայր. Միութեան Առաջնորդ Վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն եւ անդամակցութեան համար իրենց հաւանութիւնը յայտնող հայրենակիցներէն, որպէսզի հաճին անպայման ներկայ ըլլալ Ընդհ. ժողովին որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆլորիա ճաշարանին մէջ, 61 Rue Monsieur le Prince, Paris:

Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն առաջնայ վարչութեան ընտրութիւն ևնայուն վարչութեան:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. կ. Խայի, փարիզի Հայ Ցիկնանց Միութեան եւ փարիզի Հայ Բժշկական Միութեան կողմէ կազմակերպուած Salle des Sociétés Savantesի մէջ, 28 Rue Serpente, Paris (6).

Վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle G.ի մէջ:

Նիւթ Ա.— Մարմնամարզի պէտքը՝ կը խօսի Տօքթ. Նորայր:

Բ.— Մաքրութիւնն ու մաքուր օդին պէտքը՝ կը խօսի Տօքթ. Պալասանեան:

Գ.— Ընտանիքին բոյսերը՝ կը խօսի Կ. Բասմաջեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէր-Աէրեան որ 1916ին տեղահանութեան ժիջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ: Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

8, RUE CHATEAUDUNի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÉTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ «ՓԸԲԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած է Հ. Յ. Դ. Վիէնի Բրիստափոր խումբի կողմէ
Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խաժակ ակումբին մէջ
Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն
Կը ներկայացուի զաւեշտ մը Մուտք՝ 2 ֆրանք

ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ: 23 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին
Salle Voltaireի մէջ, մէթրօ Օտէոն
Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն. եւայլն
Շարժանկարով կը ցուցադրուի պատմական ֆիլմ մը
Մ ու տ ք ը ա զ ա տ է

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Տէսինի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մանաճիւղին կողմէ
Այս կիրակի ժամը 2ին Սօսիէթէ Լիոնէզի սրահին մէջ
կը ներկայացուի Կ Ո Ճ Ր Ն Կ Ա Ր Ի Զ Ը
եւ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆի ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ (զաւեշտ)
երգ, նուագ, բուրքեր Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներու կողմէ
Մ ու տ ք 4 ֆ ր ա ն ք
5 տարեկանէն վեր մանուկներու համար 2 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ԻՐ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 10էն մինչեւ առաւօտ
Էնժէնիէօր Սիվիլի սրահներուն մէջ, 19 Rue Blanche, Paris
Պար, երկու նուագախումբ, attraction, պրիճ
Մ ու տ ք 3 ֆ ր ա ն ք

ԼՈՑՍ ՑԵՍԱԻ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՀԱՍՑԷՆ

ՀԱՍՑԷՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԱԿ ՀԱՅԵՐՈՒՆ, 176 Է.Ջ

Գինն է 6 ֆր., փոստի ծախքով 7 ֆր., contre remboursement 7.50 ֆր. Գտնել բոլոր գրավաճառներու մօտ

կեդրոն.—«Արփի»գրատուն, L. Mozian, 5 rueChamplaine, Paris (20):

Լիոնի շրջանին համար դիմել Պ. Մահաթճեանի, 4—6, Rue de la Part-Dieu, Lyon.

Մարսէյլի շրջանին համար դիմել Ներիկեանցի: կը գտնուի նաեւ Լ. Գեւոնեանի մօտ, «Յառաջ»ի խմբագրատունը:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne, փարիզ (3) Մէթրօ՝ République

Թէլիֆօն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գիները

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle G.ի մէջ:

Նիւթ Ա.— Մարմնամարզի պէտքը՝ կը խօսի Տօքթ. Նորայր:

Բ.— Մաքրութիւնն ու մաքուր օդին պէտքը՝ կը խօսի Տօքթ. Պալասանեան:

Գ.— Ընտանիքին բոյսերը՝ կը խօսի Կ. Բասմաջեան:

Վարձու է Յունիսին յարկաբաժին մը 2 փիէս, խոհանոց, Ջուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն: Դիմել՝ Լեւոն Կէօչեանի, 22 Rue Cavoisier, Cachan, Seine.

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուին ժէոսէ ոսպ կարող լաւագործաուհիներ: Դիմել՝ ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts. Փարիզ: Մէթրօ Օտէոն:

ՄԱՄՈՒԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Մեզանցք., արեան, մորթի հիւանդ. տարրալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտներըն:

ՄԱՄՈՒԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12:

ԲԺՇԿ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց ցիւանդութիւններ եւ ֆրանկահատ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD
13 Bld. Malesherbes, Paris (8)
Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար:
Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողները կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը: Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար:

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՇԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, Ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն: Ձափաւոր գին:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէվէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ժէոսէ ոսպ կարող վարժ գործաուհիներ, կը պահանջուի մաքուր կար, եթէ ոչ չներկայանալ: Լաւ վճարում: Դիմել՝ ամէն օր, ժամը 9էն 11 եւ 12-5, Գօսբարեան եւ Միքայէլեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e). Մէթրօ Bonne Nouvelle.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԸ
1 Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.) Tél. Raincy 172
Կը գոհացնեն ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները, դիւրամատչելի պայմաններով:
Հագուստեղէններ եւ ձերմակեղէններ, նուրբ ձեռագործի աշխատանքներ, օժիտի պատրաստութիւն: վարիչ խնամակալուհիին այցելութիւններ կ'ընդունի երեքշաբթի օրերը:
Օգտուեցէք առիթէն:

ՏԱՆՏԵՐ ԸԼԼԱԼ ԵԻ ՎԱՐՁՔԷ ԱՋԱՏԻԼ

Աժենաղիւրին եւ նպաստաւոր պայմաններով, Պէքոնի 21 Մէն Լազարի կայարանէն 8 վայրկեան, էլեքտրական գնացքով ժամը 10 թրէն, երթեւեկ 0.90 սանթիմ օրական, 2, 3 եւ 4 սենեակով ափարթըմաններ, ամենավերջին Confortով, ամամբ ջուր տաք եւ պաղ ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ, կեդրոնական ջեռուցութիւն եւ վերելակ (ascenseur): 50 հազարէն 100 հազար ֆրանք —միայն մէկ քառորդը կանխիկ, մէկ քառորդը մէկուկէս երկու տարիէն, իսկ մնացեալ կէսը 5, 10 կամ 15 տարիէն վճարելի, ըստ կամս, պետական տոկոսի սակով, հարիւրին 7: Դիմել Archambault et Delacourt, 14 Rue de la Pépinière, կառ Մէն Լազարի մօտ: Ամէն հինգշաբթի ժամը 4էն 6 հայ թարգման պիտի տայ պէտք եղած բոլոր բացատրութիւնները:

Columbia — Agence exclusive — POLYDOR — REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ: Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.: Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆոնոները (երաժուրուած) 300—2000 ֆր.: կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maîtreի Courant continuն, գին՝ 478 ֆր. 75: Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են: Մախսուած չեն եւ չենք առներ: Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 876.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
16
ՄԱՅԻՍ
1931

16 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1571 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՐՇԱԿԱՒԱՆ

Այսօր, երկրորդ էջին մէջ, նոյնութեամբ հրատարակած ենք երկար կոչ մը Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ:

Ստորագրողներն են՝ այն ափ մը փիլոնաւոր թշուառականները, որոնք «Ազատ եկեղեցի» կը խաղցնեն 1924էն ի վեր: Իբրեւ թէ Հայ եկեղեցին եւ անոր կղերը բարեկարգելու համար, բայց իրականին մէջ՝ էջմիածնին հիմը քանդելու առաջադրութեամբ:

Եթէ անոնց հրատարակած թերթը («Ազատ եկեղեցի»), այլ մանաւանդ անոնց սարքած դաւադրութիւնները, պառակտումի արարքները տակաւին զաղափար տուած չեն այդ «Սեւ թաթ»ին էութեան մասին, ահա նորագոյն փաստը,— 1931 Մարտ 10ի կոչը:

Կարդացէք եւ... տարածեցէք: Մանաւանդ դուք, ամենապատիւներ, գերապատիւներ եւ արժանապատիւներ ի սփիւռս աշխարհի:

×

Գէորգ Ե. կաթողիկոսի մահէն ի վեր, երբ աւետաբեր լուրեր շրջան կ'ընէին յաջորդին անյապաղ ընտրութեան համար, մենք զգուշացած ենք տող մը գիր գրել այս երկու սիւնակին մէջ, այս կամ այն ուղղութեամբ:

Կը խորհէինք — թո՛ղ բարեմիտները վայելեն իրենց վարդագեղ յոյսերուն օրորը: Թո՛ղ հաւատան թէ «բարեխնամ» կառավարութիւնը — Մոսկուայի կամ Հայաստանի — թոյլ պիտի տայ որ ամէն ինչ կատարուի համաձայն հաստատուած կարգ ու սարքին: Առանց ո՛ր և է միջամտութեան կամ կաշկանդումի:

Եւ բարեմիտները հաւատացին: Աշխարհական և կրօնական պատուիրակներ ընտրուեցան: Շատեր կապեցին իրենց բեռները, անցագրի սպասելով: Ուրիշներ քաղաքէ քաղաք անցան, ձամբան կարճեցնելու համար, ժամէ ժամ սպասելով անցագրի: Կամ խորհրդային «Ուքազ»ին, որ շատ աւելի դժուար եւ դանդաղ ընթացք ունի, քան Թուրքիոյ սուլթաններուն հոչակաւոր «իրատէ»ները:

Լրացա՛ւ նախատեսուած պայմանաժամը — 1930 հոկտեմբեր: Եւ առտու մըն ալ, բարեմիտները իմացան թէ ընտրութիւնները յետաձգուած են անորոշ պայմանաժամով:

Այդ օրէն ի վեր, կ'երկարաձգուի անորոշ պայմանաժամը:

Չենք ուզեր բոլորովին յուսահատեցնել անհամբեր պատգամաւորները, պնդելով թէ ընտրութիւն չպիտի կատարուի:

Ո՛չ: «Ընտրութիւն» մը պիտի կատարուի: Ուշ կամ կանուխ: Բայց թէ ի՛նչպէս,—այդ միայն եւ միայն Չեկան գիտէ: Ամենազօր, ամենակալ եւ բարեգո՛ւթ Չեկան, որուն թաթին տակ, ահա թէ ի՛նչ գոհարներ դուրս կուտայ «Հայաստանի Ազատ Եկեղեցական Եղբայրութեան Խորհուրդը»:

Պատժական էջմիածինը դարձած է արդէն կատարեալ Արշակաւան: Չէզոքացուած է կաթող. Տեղապահը, Խորէն արք. Աչքէ ինկած է նոյնիսկ հոչակաւոր Մազիստրոսը, Մեսրոպ արք. որ տակաւին քանի մը տարի առաջ գովքը կը հիւսէր խորհրդային իշխանութեան, իբրեւ առաջնորդ հարաւ. Պարսկաստանի եւ Հնդկաստանի: «Ճախաւելով սրբուելու» դատապարտուած են Գերագոյն Խորհուրդին անդամները:

Եւ այս բոլորին տեղ, Չեկայի կողքին, էջմիածնի մէջ տիրաբար կ'իշխէ հոչակաւոր սրիկայ մը, Մարսէյլի ծանօթ Աբսէն վրդ. Ղլտճեանը (այժմ եպիսկոպոս), Աղաբեկովի թիւ 58 գործակալը, որ այս տարի խայտառակաբար վտարուեցաւ Պարսկական կառավարութեան կողմէ, ինչպէս, քանի մը տարի առաջ, վռնտուած էր Վիեննայի հայ համայնքին կողմէ:

Անոր աջ ու ձախ կողմերը բազմած են Բենիկ եւ Մելեան կոչուած երկու կարգալոյծ բախտախնդիրներ եւ իրենց արժանաւոր հետեւորդները: Ափ մը հոտպիտներ: Կեղծ բարեկարգիչներ, որոնք բան-գործ ըրած են քանդել Հայ. Եկեղեցիին միասնականութիւնը, հերձուած յառաջ բերել յանուն աւետարանական սրբութեան,— իրենք որ ոչ մէկ սրբութիւն ճանչցեր են իրենց ամբողջ կեանքին մէջ:

Իրազեկներ կ'ըսեն թէ Չեկային միակ ընտրելին է, իբրեւ կաթողիկոս, Ղլտճեան եպիսկոպոսը:

Ինչո՞ւ չէ: Չեկա մը որ պարտականութիւն կը սեպէ անմիջապէս եպիսկոպոս ձեռնադրել այս անորակելին, որ մինչեւ անգամ յանձն կ'առնէ գոհացում տալ անոր տոփական պահանջներուն, Լիոնէն Թէհրան փոխադրել անոր սիրուհին, անշուշտ կէս-ճամբան չպիտի մնայ: Վադն ալ «համագումար» մը կը սարքէ էջմիածնի մէջ— գեներ պատրաստ է արդէն— եւ կաթողիկոս հոչակել կուտայ իր հաւատարիմ եւ անձնուէր գործակալը, թիւ 58:

Ինձմէ յետոյ չրհեղեղ... Ի՛նչ փոյթ, եթէ այս անլուր դաւադրութիւններով, շնորհիւ այս պատկերազարդ խայտառակութիւններուն, Աւենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը դառնայ մէկ մասնաճիւղը համառուսական Չեկային: «Բլիք» մը՝ որուն մէկ մասնաճիւղը գերագոյն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ձեռքով քանդել ինչ որ կարելի եղած է փրկել Թուրքին եւ ուրիշ բարբարոսներու ձեռքէն:

Շ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

ՄԷԿ ՔԱՆԻ ՄԻԼԻՈՆԻ ՎՆԱՍ ԿԱՅ

Խորհրդահայ մամուլը ցետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ Հայաստանի վերջին աղէտին մասին, որուն տուած նիւթական վնասները կը գնահատուին մէկ քանի միլիոն:

Համաձայն վերջին լուրերու երկրաշարժը Դորիսի շրջանին մէջ տուած է հետեւեալ վնասները.—

Դորիսի մէջ մեռած է մէկ մարդ, թեթեւ վիրաւորուած են 2, Խոտ գիւղին մէջ մեռած են 2 հոգի, 1 ծանր վիրաւորուած, 4 թեթեւ, տուները քանդուած են հարիւրին 70 տոկոսով: Հին-Դորիս 1 հոգի, Բրուէ՝ թեթեւ վիրաւորուած է 1 հոգի: Բաշարաչի մէջ՝ թեթեւ 2, երիցաթումբ՝ սպանուած 47, ծանր վիրաւորուած 10, թեթեւ 30 հոգի, տուներ աւերուած են 100 տոկոսով: Քարահունչ՝ թեթեւ 4, աւերածութիւնը մասնակի է: Դիք՝ սպանուած է 3, ծանր 1, թեթեւ 3 հոգի: Խինդորան՝ սպանուած 2, ծանր 3, թեթեւ 7 հոգի, աւերածութիւն հարիւրին 40 տոկոսով: Յանղի՝ սպանուած 1, ծանր 4, Տաթեւ սպանուած 20, ծանր 70 թեթեւ 31, աւերածութիւն հարիւրին 100 տոկոսով: Հալիձոր՝ սպանուած 7, ծանր 12, թեթեւ 65 հոգի: Սվարանց՝ սպանուած 5, ծանր 6, աւերածութիւն հարիւրին 100 տոկոսով: Տանձատուփ՝ թեթեւ վիրաւորուած 1 հոգի: Շնների՝ թեթեւ 16, ծանր 30 հոգի, աւերածութիւն հարիւրին 100 տոկոսով:

Ամբողջ շրջանին մէջ՝ սպանուած 114 հոգի, ծանր 48, թեթեւ 195 հոգի: Սպանուած են խոշոր անասուններ 160, մանր 336 գլուխ: 4 գիւղերէն տեղեկութիւններ չկան: Չհաշուած Դորիսը, քանդուած են 670 տուն, ճեղքուածքներ ունին 1256 տուն, որոնցմէ կարելի չէ օգտագործել 457 տուն:

Մեղրիի մէջ մարդկային զոհեր չկան

Երկրաշարժը Ացկեղ, Վանք, Փաղագ եւ Ազարակ գիւղերը հարիւրին 90 տոկոսով աւերուած է: Մարդկային զոհեր չկան, միւս գիւղերու մէջ տուները քանդուած են միայն 30 տոկոսով:

Դուրս մնացած են 1150 մարդ, որոնց անհրաժեշտ է պալատկաններ, 300 փութ ալուր եւ փող:

Վրաստանի մեծ սիրտ կայ

Իսկ Սիսիանի շրջանին մասին կուտան հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Շրջանի դրութիւնը շատ լուրջ է: Մինչեւ այժմ փլատակներու տակէն հանուած են 219 դիակ, ծանր վիրաւորուած են 277 հոգի. թեթեւ վիրաւորուածներ չեն հաշուուած: Փճացած են 1900 խոշոր եղջիւրաւոր եւ 3600 մանր եղջիւրաւոր անասուն: Փլուած են 6300 շինութիւն (տուն, գոմ, մարագ եւայլն), կիսափլուածներու թիւը չափէն աւելի շատ է:

Ախլաթեան, Դարբասի ձորը ամբողջ, Վագաղից Ալիլու Շիէլեատի ձորը Դաստաքինդ հարիւրին 80—100 տոկոսով տուները փլած են ամբողջովին, մնացեալ գիւղերու մէջ հարիւրին 50 տոկոսով:

Շրջանի 38 գիւղերէն մեծապէս մնասուած են 27ը: Բոլոր կոոպերատիվ խանութները, Գիւղխորհուրդի շէնքերը, դպրոցները փլած են. շրջանի կեդրոնի մէջ հիմնարկութիւններու գրաւած շատ շէնքեր նոյնպէս փլած են. անմնաս է մնացած միայն գործկոմի նորակառոյց շէնքը, որ վերածուած է 50 մահճակալնոց հիւանդանոցի:

ԹՈՒՐՔԵՒՀԵԼԼԷՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

Հելլէն լրագրող եւ երեսփոխան Պ. Լէոն Մաքաս որ էնկիւրի այցելեց, եւ գործօն դեր կատարած է Յունաստանի արտաքին քաղաքականութեան մէջ, բանախօսութիւն մը տուաւ «Թիւրք Օճաղը»ին մէջ, նիւթ ունենալով «Յետպատերազմեան Յունաստանի յառաջդիմութիւնները»: Բանախօսութեան ներկայ էին Ըսմէթ փաշա, Քեազըմ փաշա, արտաքին գործակատարը, էնկիւրիի իրաւաբանական վարժարանի ուսանողներն ու դասախօսները, եւլն.:

Մաքաս ըսաւ.—

— Թուրքեւհելլէն ազգերը, որոնք փոխած են իրենց վարչակարգերը, մոռցած են անցեալը եւ պատմութիւնը: Եթէ ճանչնաք նոր Յունաստանը, աւելի բարեկամ պիտի ըլլաք մեզի եւ պիտի մասնակից ըլլաք լիովին մեր զգացումներուն: Երկու երկիրներու յեղափոխութիւնները, որոնք այնքան նման են իրարու, աւելի կ'ամրապնդեն այս բարեկամութիւնը:

Անդրադառնալով տնտեսական տագնապին, Պ. Մաքաս ըսաւ թէ Թուրքիոյ նման Յունաստան ալ ազդուած է տագնապէն, բայց նուազագոյն համեմատութեամբ.

— Այս տագնապը լաւատես պէտք է ընէ մեզի, Թուրքիա եւս շատ մը գործեր ունի կատարելիք, դժուարութիւններ, նեղութիւններ ունի, բայց ուշ կամ կանուխ երկու երկիրները պիտի կրնան հասնիլ տնտեսական բարօրութեան մը: Լոյսը Արեւելքէն է որ ծնաւ: Մենք ալ ձեռք ձեռքի տանք եւ արեւելեան նոր քաղաքակրթութիւն մը հիմնենք:»

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակը Տնտեսական Գործակատարութեան ղրկեց իր առաջին տեղեկագիրը, վաճառամարտի և Ռուսիայէն ներածուած ապրանքներու մասին:

Ստուգուած է որ Ապրիլի առաջին կիսուն 60,000 քիլօ շաքար ներածուած է Ռուսիայէն: Առեւտրական Սենեակը հիմնական տարբերութիւն մը չէ գտած այս հրապարակին վրայ ծախուած շաքարներու գիներուն միջեւ:

Որով, Առեւտրական Սենեակը կը մերժէ այն տեղեկութիւնը թէ ռուսական շաքարներու այդ ներածումը վաճառամարտի մը հանգամանքը ունի:

Առեւտրական Սենեակը այս օրերս պիտի պատրաստէ նաեւ ատաղձի, կրաղիւսի եւ ածուխի վերաբերեալ տեղեկագիրները, այս մասին անհրաժեշտ տեղեկութիւնները ստանալէ վերջ մաքսային իշխանութենէն:

ՄԻԼԼԻՅԷԹ ԿԸ ՀԵՐՔԷ ԵԼՄԱԳԻՔ

այն լուրը թէ Ռուսիայէն մեծաքանակ լաթիք կօշիկներ եկած են վերջերս, եւ թէ մաքսային իշխանութիւնը վար դրած է գանոնք, կասկածելով որ վաճառամարտի նպատակով ղրկուած են այդ ապրանքները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Պ. ՊՐԻԱՆ ԺԸՆԵՒ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Պ. Պրիան որուն մասին գրեր էինք թէ հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան մէջ, իր ձախողութենէն յետոյ, որոշեր էր քաշուիլ քաղաքական կեանքէ, իր հրաժարականը ներկայացուց նախարարաց խորհուրդի երէկուան նիստին: Սակայն հաւանեցաւ մեկնիլ Ժընեւ, իբր Ֆրանսայի առաջին պատուիրակ, պաշտպանելու համար Ֆրանսական տեսակէտը աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան շուրջ վիճաբանութեանց ընթացքին:

Նախարարաց խորհուրդին կողմէ վարչապետը Պ. Լավալ գեկոյց մը յանձնեց մամուլի ներկայացուցիչներուն, թէ Պ. Պրիան պարտք սեպած է իր հրաժարականը ներկայացնել արտաքին նախարարութենէ, բայց իր պաշտօնակիցներու ջերմ ու միաձայն պնդումներուն վրայ, յանձն առած է մեկնիլ Ժընեւ:

* * *

Համեւրոպայի Ուսումնասիրական Յանձնախումբին եւ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին անդամներէն շատերը հասած են արդէն Ժընեւ: Աւտոն մէջ է Թուրքիոյ պատուիրակը արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի: Իսկ Խորհրդային պատուիրակները Լիտվինոֆի գլխաւորութեամբ հաւանական է որ հասնին վաղն առտու:

Զանազան երկիրներու պատգամաւորները մեծ կարեւորութիւն կուտան Անգլիոյ եւ Իտալիոյ արտաքին նախարարներու տեսակցութեանց՝ նաւային եւ աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեանց մասին: Տեսակցութեան արդիւնքը գաղտնի կը պահուի: Կը կարծուի թէ երկու նախարարները շատ քիչ խօսած են նաւային համաձայնութեան մասին, քանի որ իրենց առաջարկներուն մէջ նոյնութիւն կայ արդէն եւ կը սպասեն Ֆրանսական հակառաջարկներուն, զորս պիտի ներկայացնէ Պ. Պրիան: Հէնտըրսըն եւ Կրանտի ամենէն աւելի զբաղած են Անշլուսի հարցով, որուն քննութիւնը դրուած է Համեւրոպայի Յանձնախումբին սեղանին վրայ: Իտալիոյ արտաքին նախարարը Հէնտըրսընի պարգած է վերջերս Իտալիոյ եւ Աւստրիոյ, ինչպէս նաեւ Հունգարիոյ միջեւ կնքուած տնտեսական համաձայնութեանց կարեւոր կէտերը: Այս համաձայնութիւնները կնքուած են զարգացնելու համար այդ երկիրներու առեւտրական փոխանակութիւնները, փոխադրութեանց, փոխանցումներու եւ գիներու դիւրութիւններով:

Ժընեւի մէջ, կարեւոր հանդիպում մը ունեցած են նաեւ Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարները Շոպէռ եւ Քուրցիուս, որոնք յետոյ աշխատած են պատուիրակութեան մասնակցող մասնագէտներուն հետ:

Համեւրոպայի Յանձնախումբին մէջ

Ժընեւի մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէ: Համեւրոպայի Յանձնախումբէն զատ, բոլոր Յանձնախումբերը իրենց տեղեկագրերը պէտք է ներկայացնեն Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին: Իսկ Համեւրոպայի Ուսումնասիրական Յանձնախումբը որ երէկ բացուեցաւ, ծանրաբեռնուած օրակարգ մը ունի: Յանձնախումբը յաջորդաբար պիտի քննէ.

1.— Յանձնախումբին կազմութեան, կազմակերպութեան եւ աշխատանքի եղանակներուն վերաբերեալ ծրագիրը:

2.— Յանձնախումբի բոլոր տնտեսական աշխատանքներուն, Տանցիկ ազատ քաղաքին մասնակցութեան հարցը:

3.— Տնտեսական հարցերը, — Համաշխարհային տագնապը՝ ինչ չափով որ կը շահագրգռէ Եւրոպան հաւաքաբար: Այս վերջին հարցը կը բովանդակէ հետեւեալ կէտերը.

ա) Քննութիւն Ազգերու Դաշնակցութեան տնտեսական եւ ելմտական աշխատանքներու արդիւնքին, ինչպէս նաեւ Աշխատանքի Միջազգային Գիւանին ջանքերը տագնապին դէմ պայքարի տեսակէտէն:

բ) Այս տարի փետր. 25ին եւ 28ին Փարիզի մէջ գումարուած Յանձնախումբերու աշխատանքները (արմտիքի մթերքներու սպառման մասին):

գ) Երկրագործական վարկի հաստատման աշխատանքները:

դ) 1930ի առեւտրական միջազգային պայմանագրութեան մասին Պելճիքայի առաջարկները:

4.—Օտարականներու հարցը զանազան երկիրներու մէջ, եւլն.:

Եգիպտոսի խռովութիւնները

Գահիրէէն տրուած հեռագրեր կը յայտնեն թէ կատարուած ընտրութիւնները տեղի տուին արիւնահեղ դէպքերու, ինչպէս կը գուշակուէր արդէն: Կռուարարները ցրուելու համար պէտք եղաւ դիմել զինուորական ուժերու օգնութեան: Սպաննեալներ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ կան. երկուքը՝ անգլիացի:

Առաջին խռովութիւններն սկսան Գահիրէի ճարտարարուեստական երկու թաղերուն մէջ, Պուլաք եւ Շուպրա, ուր Արհեստից վարժարանին աշակերտները դասադուլ յայտարարեր էին, ուժ տալու համար վաճխի եւ Ազատականներու գործունէութեան: Չինարանի եւ երկաթուղային մթերանոցի աշ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ 4 էջ)

ՆՈՐ ԴԱՒ ՄԸ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԴԷՄ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

ԽՄԲ.— Հետեւեալ գրութիւնը բառական ընդօրինակութիւնն է կոչի մը, զոր Ռուսաստանի, Հայաստանի եւ արտասահմանի Թեմական առաջնորդներուն ղրկած է «Հայաստանի Ազատ եկեղեցական եղբայրութեան խորհուրդը»: փոխած ենք միայն ուղղագրութիւնը, եւ փակագծի մէջ բացատրած՝ օտար բառերու իմաստը,

Բովանդակութեան կ'անդրադառնանք առանձին,

ԵՐԵՒԱՆ, No. 6858

ԿՈՉ

ԱԶԱՏ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑՆՔՆԵՐԻՆ

Ուղիղ տաս տարի առաջ Հայաստանի խորհրդայնացումով վերջ տրուեց այն սոսկալի ներքին եւ արտաքին արնախում կռիւներին, որին զոհ գնաց հայ ժողովրդի գրեթէ կէս մասը, այն խեղդող մղձաւանջին, որին ենթարկուած էր նրա կենդանի ճնշորդ նախկին դաշնակցական-աւանտիւրիստական (արկածախնդրական) քաղաքականութեան շնորհիւ, Հայոց եկեղեցու ղեկավար եպիսկոպոսների օրհնութեամբ ու դարանադրած աջակցութեամբ:

Խորհրդային պետութեան առողջ ու հեռատես քաղաքականութեան շնորհիւ՝ աննախընթաց խաղաղութիւն տիրեց մեր ղրացի ազգերի մէջ: Այդ խաղաղութեան ծոցում խորհրդային իշխանութեան աշխատաւորները, որոնց թւում եւ Հայաստանի աշխատաւորութիւնը խանդավառութեամբ՝ նւիրեցին նախկին աւերակացած երկրի վերականգնման, ապա վերակառուցման գործին:

Տաս տարւայ այդ վեհարն աշխատանքի արդիւնքը հսկայական է, ամբողջ աշխարհին յայտնի եւ ապշեցուցիչ: Նոր կեանքի, նոր կենցաղի արշալոյսի օրերում երբ հաւատացեալների կաշկանդումից ազատւած միտքը հնարաւորութիւն ստացաւ քննադատութեան ենթարկելու նաեւ կրօնն ու եկեղեցին, հրապարակ դրուեց հայ հոգեւորականութեան ղեկավար դասի հոգեւոր ու բարոյական սնանկութիւնը եւ բնականօրէն, ցանկութիւն առաջ եկաւ հաւատացեալների ժողովրդասէր մի մասի մէջ վերափոխութեան ենթարկելու եւ Հայոց եկեղեցին աւետարանի հիմունքով թէ կրօնն է մարդու համար, այլ ոչ թէ մարդը կրօնի:

Այդ օրինական, բարոյական եւ բնական պահանջը դրին հոգեւոր պետերի առաջ իրենց թերթի անունով «Ազատ Եկեղեցական» կոչուող համայքները:

Սակայն էջմիածնի մի խումբ եպիսկոպոսներ՝ իրենց դարբնած ինքնակոչ Գերխորհրդի ղեկավարութեամբ ոչ միայն արհամարհեցին այդ արդարացի պահանջները, այլեւ հակաբարոյական հալածանքը բորբոքեցին մեր դէմ միամիտ ու տգէտ հաւատացեալներին զրգռելով եւ պրովոկացիաներ տարածելով, թէ «ազատ եւ կեղեցականները անջատուել են Էջմիածնից», «թուրքացել են», «նրանց եկեղեցի մի՛ թողնէք». «ջարդեցէք» եւայլն:

Մեր բարեփոխական պահանջներից մէկն էլ այն էր, որ հայ եպիսկոպոսները զաղարեն Քրիստոսի եկեղեցին հակախորհրդային քաղաքական կլուբ դարձնելուց, դադարեն որ իրենց մոլոր եւ մոլի քաղաքականութեան հետեւանքով իրենց մատներից դեռ հայ ժողովրդի արիւնն է կաթկթում. փոխեն իրենց ընթացքը, մաքրեն իրենց բարքերը եւ խորհրդային օրինեւոացիայի (հակում, ուղղութիւն) գետնի վրայ կանգնելով, աջակցեն մեր Խ. հայրենիքի վերակառուցմանանձնախընթաց աշխատանքին:

Սակայն ոչ հայ եպիսկոպոսների գեշ բարքերի աղտոտոս ընթացքը կանգ առաւ եւ ոչ էլ շակեց նրանց քաղաքական—դաւաճանական գիծը: Նրանք խորհրդային երկրի ներսում ու դրսում սրած պայքարի օրերում իրենց արնախած աչքերը դարձրել են դէպի Խորհրդային իշխանութեան դրսի ու ներսի թշնամիները: Փաստեր շատ են եւ հրապարակի վրայ:

Նրանք չքմեղ ձեւանալով Ալեքպոլի (Ալեքսանդրապոլ) ապստամբութեան առթիւ 20 թւականին տւած կաթողիկոսական անվայել կոնդակների մասնակցութեան մէջ, որտեղ բացարձակ կոչ էին անում կատորել Դաշնակցութեան դէմ ծառայած աշխատաւորներին: Խրախճանք էին կազմել լինչած հերոսների դիակների շուրջը, իսկ յետոյ արնաշունչ կոնդակների մեղքը զցում էին ծերունի կաթողիկոսի վրայ միայն:

Նրանք նոյն խեղճ կաթողիկոսի վրայ էին բարդում իրենց մասնակցութեան մեղքը Դաշնակցութեան 1921 թ.ի աւանտիւրային որտեղ քիչ արիւն չթափւեց:

Սակայն նրանք իրենց սուերը եւ կաթողիկոսի վրայ դրած յանցանքների մեղքը իրենք գործնականօրէն հերքեցին իրենց յանցապարտ վերաբերմունքով դէպի Խ. իշխանութիւնը եւ դէպի հայ ժողովուրդը:

Ահա փաստերը.—

Աշխարհի մի լիլիպուտաւոր լաւագոյն մարզկանց արիւնը թափել ուող, գարշ ինկվիզիցիայի (հաւատաքննութիւն) հեղինակ բիւրաւոր խարոյկների վրայ լաւագոյններին կենդանի կենդանի ողջակիզող կաթոլիկ «քրիստոնեայ» եկեղեցու վանդիր Պապը Խորհրդային երկրների դէմ պատերազմ գրգռելու կոչ արեց բուրժուական երկրներին: Խորհրդային երկրների բոլոր եկեղեցիների եւ դաւանանքների պետերը բողոքներով հակահարւած հասցրին Հռոմի Պապի արիւնռուշ կոչերին:

Միայն Հայոց եկեղեցու պետ եպիսկոպոսներն էին, որ բացառիկ լռութեամբ պատասխանեցին Պետրոս առաքեալի «փոխանորդ»ի լրբեների զրպարտութեան:

2. Խորհրդային Միութեան, Խորհրդային Հայաստանի իշխանութեան հակայական աշխատանքների շուրջը ժողովրդի խանդավառ մասնակցութեամբ պանծալի ոճներ եկան եւ անցան կաթողիկոսի մահուանից յետոյ, երբ եկեղեցու իշխանութիւնը կաթողիկոսական տեղակալին եւ Գերխորհրդի ձեռքումն էր: Այդ տեղակալը, այդ Գերագոյնը իրենց ջերմագին խնդակցութիւնը չխառնեցին ժողովրդի խնդակցութեան եւ ոչ մի խօսքով:

3. Խորհրդային Հայաստանի իշխանութիւնը ժողովրդի բուռն խանդավառութեամբ ոճնեց իր տասնամեայ անցուղ աշխատանքների տարեդարձը եւ հսկայական նւաճումները:

Այդ տասնամեակին իրենց խընդակցութիւնը բերին աշխարհի ամէն կողմից Խ. իշխանութեան բարեկամ տասնեակ միլիոնաւոր մասսաները, Խորհրդային երկրների բոլոր դաւանանքների հոգեւոր պետերը: Միայն լուռ մնաց Հայոց եկեղեցու արդի պետը, կաթողիկոսական տեղակալն իր «Գերխորհով»ը (Գերագոյն խորհուրդ) ճիասին: Եւայլն:

Այս ի՞նչ է նշանակում:

Այս նշանակում է թշնամական դաւաճանական տրամադրութիւն մեր խորհրդային հայրենիքի եւ իշխանութեան հանդէպ. այս նշանակում է ուրացութիւն այն նւաճումների եւ աննախընթաց շինարարութեան, որ կոյրերն էլ են տեսնում, այս նշանակում է հերքումն այն սոսկալի արդարացման, թէ կաթողիկոսն էր հեղինակը անպատշաճ կոնդակների: Այս նշանակում է պայքարի դէմ տեսակը մեր խորհրդ. հայրենիքի եւ մեր իշխանութեան դէմ: Այս նշանակում է «խաւարամոլութեան միջնաբերդում» զոհասեղան պատրաստել, հայ ժողովրդին նրա վրայ ողջակիզելու համար դասակարգային գծուծ շահի արձանի առաջ:

Եղբայրներ եւ քոյրե՛ր,

Այս համառօտիկն էլ դուք շատ բան կը հասկանաք, որ Էջմիածնի հոգեւոր պետերը, որ մեր սրբավայրը լրբավայր դարձրին խուլ ու համր են, եկեղեցու բարեփոխութեան հանդէպ խուլ ու համր՝ իրենց վարքագիծը (ուղեղիծ) շտկելու հանդէպ, խուլ ու համր՝ խորհրդային Հայաստանի ժողովրդի առաջադիմութեան հանդէպ եւ տարւած միայն իրենց հակաաւետարանական նախկին դիրքերն ու շահերը վերադարձնելու անպատշաճ ցնորքներով՝ հակախորհրդային տարրերի միջոցով: Մի հիւանդ ցանկութիւն է որի իրագործումը բաց աչքով չեն տեսնի, ի հարկէ:

Այս պայմաններում մենք բարձրացնում ենք մեր ձայնը եւ առաջարկում ձեզ աշխուժացնել պայքարը մեզ պայքարի ճամբի վրայ դնող Էջմիածնի եպիսկոպոսների մէջ:

Կազմեցէք ժողովներ, դասախոսութիւններ Էջմիածնի եպիսկոպոսների հակաժողովրդական գէշ ընթացքի շուրջը: Պատրաստ եղէք ձեր կուտակած անհաշիւ փաստերով ու նիւթերով վինել եւ ուժգին բողոքներով ժամանակին որոշել կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորների նիստի դադիճում եւ դատ պահանջել աւետարանին ու խորհրդային մեր իշխանութեանը դաւաճանող եպիսկոպոսների դէմ:

Գրոհ պատրաստեցէք աղատելու Էջմիածինը մի խումբ քրէական ու քաղաքական յանցագործների բռնութիւնից եւ յանձնելով սրբելու սրբութիւնից եւ յանձնելով սրբելու սրբութիւնը տիրող ապականութիւնից:

Կաթողիկոսական ընտրութեան համար պատգամաւորական ձեր թեկնածուներին առաջ քաշեցէք եւ ընտրել տուէք: Զգաստօրէն հետեւեցէք խանգարելու այն թեկնածուների ընտրութիւնը, որոնք տենչում են կաթողիկոսական ընտրութեան պատրուակով էջմիածին սողոսկել եւ նենգամիտ եպիսկոպոսների թիւերը ամրացնել: Անխնայ մերկացրէք այդպիսիներին:

Ձեր նւիրական ցանկութիւնը պէտք է լինի ընտրել տալ մի կաթողիկոս, որ քաղաքական, հակայեղափոխական կլուբի (ակումբ), վերածւած եկեղեցին՝ եկեղեցի դարձնի աննենգ աշակից հանդիսանալով մեր խորհրդային հայրենիքի իշխանութեան, ի շահ եւ ի բարօրութիւն հայ աշխատաւոր ժողովուրդի:

Ստւարացրէ՛ք ձեր բանակները ուժեղ պրոպականդա տանելով հաւատացեալների մէջ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԱԶԱՏ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ
ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Երեւան Մարտի 10ին, 1931 թ.

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԽՈՒՄԲԵՐՈՎ ԿԸ ԹԱՓՍՐՒԻՆ ՔԱՂԱՔԷ ՔԱՂԱՔ, ԱՄԷՆ ԴՈՒՌ ԱՓ Կ'ԱՌՆԵՆ, ԱՆՕԳՈՒՏ

ՏՂԱՅ ՄԸ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅ ՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՏՈՄՍԱԿ ԶԱՌՆԵՐ ԵՒ ՔՍԱՆ ԺԱՄ ԿՐ ՔԱԼԷ ՄԻՆՉԵՒ ՍԵԼԱՆԻԿ

Սելանիկ 9 Մայիս (Սեփ. Թղթ.)· — 20-25 տարեկան, աշխատանակ 600ի մօտ չափահաս որբերու բանակ մը ունինք, ցրուած Մակեդոնիոյ գիւղերուն մէջ:

16 տարիէ ի վեր ձեռքէ ձեռք անցան այս անբախտ տղաքը: Ինքնաբաւ էին մինչեւ տարի մը առաջ եւ կ'օգնէին հանրային ձեռնարկներու: Պարկեշտ հայորդիներ՝ որոնք իրենց քրտինքով օծուն աշխատանքին շընորհիւ կ'անցընէին տարիները, սպասելով լաւագոյն օրերու:

Լաւագոյն օրերու տեղ, սակայն, վրայ հասաւ հատցնող անգործութիւնը: Երկրագործներ էին, հողի չարքաշ մշակներ, դիւրութեամբ տեղաւորուած էին յոյն երկրագործներու մօտ, շնորհիւ իրենց տունն աշխատասիրութեան: Գլխաւորաբար ծխախոտի արտադրիչներ էին:

Ծխախոտները տարուէ տարի արժեքէ իյնան: Երկրագործը չկրցաւ իր արտադրութիւնը հաշուած գինով ձեռքէ հանել: Բերքէն վերջ պարտական մնաց: Հայ որբերը, որոնք թէ օգնական եւ թէ շահակից էին յոյն երկրագործին, ապարդիւն աշխատանք մը տարած եղան: Իրենց առնելիքն անգամ չզանձուեցաւ, որովհետեւ երկրագործը գէշ կացութեան մատնուած՝ պետութեան պարտքն ալ անվճար կը ձգէր:

Ծաչորդ տարիները աւելի վատթարացուցին կացութիւնը: Որբերը ճարահատ լքելով իրենց տեղերը, ակսան, թափառումի, որ եւէ տեսակի գործ ձեռք ձգելու յոյսով:

Ցունաստան փոքր եւ աղքատ երկիր է, խճողուած անհամար գաղթականութեամբ: Անգործութեան տագնապ մինչ կայ: Երկրագործները որ իրենց եղանակին աշխատող ձեռքեր կը փնտռէին, աւելորդ կը զտնեն այսօր իրենց սեփական ձեռքերը: Ուրեմն օգնականներու պէտքը չեն տեսներ, որովհետեւ արտադրութիւնը արժէք չի ներկայացներ:

Մեր չափահաս որբերը, քաղաքնեը զալով, իրենց աչքերով տեսան տիրող անգործութիւնը եւ զարձեալ գիւղերը ափ առին: Աշխատանք չկայ ու չկայ: Լաւագոյն պարագային շաբաթը երկու օր:

Որբերու վերջին խնայողութիւնը սպառեցաւ: Դիմումներ կ'ընեն երկաթուղիի վարչութեան, ճամբաներու շինութեան աշխատելու: Հպատակութեան թուղթ կը հարցուի: Մեր տղաքը մեծագոյն մասով հպատակ չեն: Այս անգամ դիմումներ ամերիկեան եւ անգլիական ընկերութեանց, որոնք ճահիճներ չորցնելու համար գործաւորներ կ'առնեն: Հոն եւս հպատակութեան թուղթի պահանջ: Որոշ պայմանագրութիւն ունին կառավարութեան հետ:

Ո՛ր դուռը որ զարնուեցաւ, պատուհաս հայ որբին առջեւ: Այսօր մեր տղաքը խումբերով կը թափառին. անգործութենէն յոգնած ձեռքերը յուսահատօրէն շարժելով: Իբր պարկեշտ տղաներ, զսպած են մոլորանքը, ԵՐՋԱՆԻԿ ՊԻՏԻ ՆԸ-ԿԱՏՈՒԻՆ, ԵԹԷ ՉՈՐ ՀԱՅԻ ՄԸ ՓՈԽԱՐԷՆ ՕՐԱԿԱՆ 12 ԺԱՄ ԱՇԽԱՏԻՆ, ԱՌԱՆՑ ՀԱՐՑՆԵԼՈՒ ԳՈՐԾԻՆ ՏԵՍԱԿԸ, ԲԱՑՈՒ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԲ,

Անցնող ձմեռը ձեւով մը պարտկուեցաւն իրարժով: ԴԱՐՆԱՆ ԹԱՇԿԻՆԱԿ ՄԸ ԱՆԳԱՄ ՉՈՒՆԻՐԻՆ ԾԱԽԵԼՈՒ, Աշխատանք միշտ չկայ, Անօթութիւնը ահաւոր բան է. տղաքը երիտասարդ ԱՆ, ՕՐԵՐՈՎ ԾՈՄ ԿՐ ՊԱՀԵՆ, ՄՈՒՐԱՀ՝ ՄՏՔԻ ԻՍԿ ՉԵՆ ԱՆՑԸՆԵՐ. ՈՒ ԿՐ ՍԿՍԻՆ ԽՈՏԱԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, Ա-ՌԱՍՊԵԼ ՉԻ ԱՅՍ, ՎԱՅՐԻ ԿԱ-ՆԱՉԵՂԵՒՆԵՐ ՀԱՒԱՔԵԼՈՎ Ա-ՌԱՆՑ ԻՒՂԻ ԿՐ ԽԱՇԵՆ ԵՒ Ա-ՌԱՆՑ ՀԱՅԻ Կ'ՈՒՏԵՆ, ՍՏԱ-ՄՈՌՍԻ ԳԱԼԱՐՈՒՄՆԻՆ ԱՒԵԼԻ ՍՐՑՆԵԼՈՎ, ԿԱՐՕՏԸ ԿՐ ՔԱ-ՇԵՆ ԱՂԱԶ ՉՈՒԿԻ ՄԸ, ՈՐ ՉՈՒԿՈՎ ԼԵՑՆԵԼ ՏԱՅ ՊԱՐԱՊ ՍՏԱՄՈՔՍԸ, ԴՈՆԷ ԳԱԼԱՐՈՒՄ-ՆԵՐԸ ԽՆԱՅԵԼՈՒ, ԵՒ ԿՈՒՇՏ ՓՈՐԻ ՄԸ ՊԱՏՐԱՆՔԸ ՉԳԱԼՈՒ, ՏՂԱՅ ՄԸ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅ ՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՏՈՄՍԱԿ ԶԱՌՆԵՐ ԵՒ ՔՍԱՆ ԺԱՄ ԿՐ ՔԱԼԷ ՄԻՆՉԵՒ ՍԵԼԱՆԻԿ

ՕՐԻՈՐԱՏ ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԱՐԱԶԻ

(ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԵՔ ԿՈՂՄԷՆ)

I

— Ո՛չ, ո՛չ, ատոնցմէ մէն մի-նիւթեր ալտարէսի, հրաժեշտ, հրաժեշտ, հրաժեշտ։

Երիտասարդ— Մ. Ֆ.Եան, բ. Գ.եան, եր... ու՞ր ալ տոս եղ տարիներ։

Ես մեղմ ժպտեցայ։ Ան ալ մեր դիմացի նստարանին վրայ ինկաւ, ձեռքերը դէպի երկինք տարածեց եւ սկսաւ կանչել։

Ծերունի մը, որ ինծի հետ կը նստէր, ինծի հարցուց թէ ինչ կը պատահի։

Ես պատասխանեցի թէ ան ալ մեր պէս հայ է, եւ որ ան ալ մեր պէս կը տառապի։

Ծերունին ինծի նայեցաւ եւ ըսաւ.

— Ինչո՞ւ ան ալ մեր պէս կը տառապի, երբ ան ազատ է։

Ես ալ նայեցայ ծերունիին եւ ըսի.

— Ան ալ մեր պէս կը տառապի, որովհետեւ ան ալ մեր պէս հայ է։

Ծերունին ինծի նայեցաւ եւ ըսաւ.

— Ես հայ չեմ, բայց ես ալ կը տառապիմ։

Ես ալ նայեցայ ծերունիին եւ ըսի.

— Ես ալ կը տառապիմ, որովհետեւ ես ալ հայ չեմ։

Ծերունին ինծի նայեցաւ եւ ըսաւ.

— Ես ալ կը տառապիմ, որովհետեւ ես ալ հայ չե

խատաւորները միացան աշակերտներուն։ Բազմաթիւ թափօրներ կազմած, անոնք շրջեցան թաղերու մէջ։ Իրենց ճամբուն վրայ, ցուցարարները քարերով յարձակեցան ոստիկանական պահականոցի մը վրայ, ոստիկաններն ստիպուեցան կրակ բանալ։

Բիչ յետոյ, ցուցարարները, որոնց թիւը 5000ի էր բարձրացեր, իրենց ճամբան խափանուած գտան 250 ձիաւորներէ եւ հետեւակներէ բաղկացած զինուորական ջոկատի մը կողմէ։ Ստիպուեցան նահանջել եւ ապաստանիլ երկաթուղային մթերանոցները։ Բայց, երբ զինուորները ուզեցին պարպել շէնքերը, ցուցարարները զանոնք թրջեցին հրդեհի յատուկ ջրհաններով։ Այնատեն, զինուորներուն հրաման տրուեցաւ կրակել։ Պահ մը զինուորական եւ ոստիկանական ուժերը յաջողեցան կարգը վերահաստատել, սակայն կէսօրին, կիներէ եւ այրերէ բաղկացած խմբակներ յարձակեցան ինքնաշարժներու եւ հանրակառքերու վրայ, որոնց երկուքը կրակի տուին։

Վաֆտի պատկանող թերթերը կը գրեն թէ սպանեալներու թիւը տասն է։

Իսկ վերջին պահուն Գահիրէէն տրուած հեռագիրի մը համաձայն, սպաննուած են 7 անձեր եւ վիրաւորուած 200։

Թուրքիոյ հանրային պարտքերու շուրջ

Հանրային պարտքերու պատուիրակները, որոնք Թուրք ելմտական գործավարութեան հետ վերստին բանակցութեան պիտի ձեռնարկեն, այս օրերս Պոլիս կը սպասուին։

Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, հանրային պարտքերու պատուիրակութիւնը վեց հոգիէ պիտի բաղկանայ, եւ ասոնց մէջ պիտի գտնուին անցեալ տարուան պատուիրակները։ Այդ անձերը մեղադրուած էին պարտապահանջներու կողմէ անոր համար որ իրենց իրաւասութենէն դուրս ելլելով՝ նախնական համաձայնութիւն մը գոյացուցած էին ելմտական գործավարութեան հետ։ Այս առթիւ անոնք խստիւ քննադատուած էին արժեթուղթերու ժողովին մէջ։ Ժողովականները դիտել տուած էին թէ պատուիրակներուն պարտականութիւնն էր լոկ ապահովել հանրային պարտքի մասնավճարներուն գանձումը եւ ասկէ դուրս ո՛չ մէկ իրաւասութիւն տրուած էր իրենց։

Այս տեսակէտով, կը կարծուէր թէ անոնք այս անգամ դուրս պիտի մնան հանրային պարտքերու պատուիրակութենէն։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, յարմար դատուած է այս անձերը վերստին պատուիրակ կարգել, նկատելով որ անոնք քանիցս բանակցութիւն վարած են եւ փորձառութիւն ձեռք ձգած են արտաքին պարտքերու վերաբերեալ խնդիրներու մէջ։

Թրխական թղթադրամի զեղծումը

ԶՈՐՍ ՀԱՅԵՐՈՒ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Հին թղթադրամներու նորերով փոխանակութեան գործին առթիւ Թուրք Հանրային Պարտքերու վարչութեան մէջ զեղծում գործուած էր, եւ քննութիւն կը կատարուէր այս մասին։ Քննութիւնը աւարտած ըլլալով, թղթածրարը յանձնուած է Էնկիւրիի ընդհ· դատախազութեան։

Պետական խորհուրդն ալ քննած է Թուղթերը եւ այն եզրակացութեան եկած է թէ ելմտական գործավարութեան ելմտական ճիւղի տնօրէն Քեազիմ Զիա պէյի մասին եղած դատէն պէտք է հրաժարիլ, ժամանցումի պատճառաւ։

Զեղծումի մէջ ամբաստանուած են 16 հոգի, որոնց մէկ մասը Հայեր եւ Յոյներ են։ Ոմանք ալ Եւրոպա կը գտնուին ներկայիս։

Ընդհ· դատախազութիւնը քննութեան ձեռնարկած է։

*** Վերջին օրերս, Պոլսոյ մէջ կարգ մը ձերբակալութիւններ եղած են։ Ձերբակալուածներն են 3 ճերմակ ռուս, 4 հայ եւ 2 պուլկար։ Ասոնք առանց անցագրի Թուրքիա եկած են։ Ռուսերէն երկուքը սահմանէն դուրս հանուած են, միւսներուն ալ գործողութիւնը լրանալու վրայ է։

Միւս կողմէ ձերբակալուած են 2 Հրեաներ, որոնցմէ մէկը Սալամօն կը կոչուի։ Ասոնք կ'ամբաստանուին իբրեւ կեղծ անցագիր պատրաստող։

Արեւմահեղ կուիւ Լիբանանի մէջ

Լիբանանի Ծալուգա գիւղին մէջ, որուն բնակիչները կը բաղկանան տիւրզիներէ եւ քրիստոնեաներէ, կուիւ մը կը ծագի հողային խնդրի մը պատճառով։ Գիւղին տիւրզիներն ու քրիստոնեաները իրար կ'անցնին եւ բուռն կուիւ մը կը սկսի անոնց միջեւ։ Ամբողջ գիւղը ռազմադաշտի մը կը վերածուի եւ զէնքեր ու փայտեր կը գործածուին։ Երկու կողմէն ալ բազմաթիւ վիրաւորներ կ'իյնան։ Վիրաւորներէն երկուքը վտանգաւոր վիճակի մէջ են։

Կառավարութեան միջամտութեան շնորհիւ հազիւ կարելի եղած է հանդարտեցնել երկու կողմերը։

8, RUE CHATEAUDUN ի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՅԻՍ ՅՕԻՆ «ՓԸՔԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած է Հ. Յ. Դ. Վէյէնի Քրիստափոր խումբի կողմէ
Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խաժակ ակումբին մէջ
Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն
Կը ներկայացուի զաւեշտ մը *Մուտք՝ 2 ֆրանք*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Տէսինի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղին կողմէ
Այս կիրակի ժամը 2ին Սօսիէթէ Լիոնէզի սրահին մէջ
կը ներկայացուի ԿՈՑՐ ՆԿԱՐԻԶԸ
եւ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ (զաւեշտ)
Երգ, նուագ, բուրքեր Հ.Մ.Ը.Մ.Ի սկաուտներու կողմէ
Մուտք 4 ֆրանք
5 տարեկանէն վեր մանուկներու համար 2 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ԻՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 10էն մինչեւ առաւօտ
Էնժէնիէօր Սիվիլի սրահներուն մէջ, 19 Rue Blanche, Paris

Պար, երկու նուագախումբ, attraction, պրիճ

Մուտք 30 ֆրանք
ԱՄԷՆ ՀԱՅՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Է
ՕԳՆԵԼ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Հ. Ց. Դ.

ԳԱԽԱՌ

Պէլճիքայի վազգէն խումբի դասախօսական ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին կը խօսի Ընկ. Անտրէ։ Նիւթ՝ Պոլշեւիզմը եւ ընկերվարութիւնը։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու հաւակիրները։

Սէն ժորժիւինի եւ Պօժօնի (Մարսէյլ) Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ծանօթ հաւաքատեղին, Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Վիչինի Քրիստափոր խումբի ընկերահաւակրական դասախօսութիւնը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Խաժակ ակումբին մէջ, կը խօսի Լէոնի ընկերնեբէն X.

ՆԱՄԱԿ ունին Օր. Գոհար Զաքարեան, Կովտունցի Պ. Աբաճենակ Միքայէլեան, Պ. Մկրտիչ Շահինեան, Զիլեցի Պ. Լեւոն Ալթունեան, Կարնեցի Արշաւիր եւ Գարեգին Բարսեղեան եղբայրները, Բժիշկ Կարապետ Գըրքեճեարեան, Ատաբազարցի Պ. Խաչիկ Գամճեան։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց ընկերութիւնը ի գիտութիւն յարգելի հասարակութեան կը փութայ ծանուցանել, թէ իր կազմակերպած պարգեւահանդէսը տեղիունեցաւ Մայիս 3ին կիր. օր, փոքրիկ գեղարուեստական հանդէսով մը ի ներկայութեան խուռն բազմութեան։

Ժրանսայի յատկացուած տոմսերը շահած են 69 հատ, իսկ մնացեալները՝ արտասահման։ Առաջին մեծ պարգեւը՝ օթօն, 4736 թիւ, շահած է Տիկին Արուսեակ Ա. Էզնայեան, երկրորդ մեծ պարգեւը T. S. F. թիւ 1612, շահած է Տիկին Նայեմի Գաբաժաճեան, իսկ երրորդը իւղանոթ նկար թիւ 761 շահած է Պ. Հարոնեան։ Մնացեալ շահող թիւերն են, 78, 113, 132, 144, 334, 370, 391, 489, 495, 507, 543, 579, 580, 605, 625, 653, 676, 716, 761, 824, 845, 886, 898, 911, 945, 963, 988, 1040, 1058, 1061, 1097, 1126, 1165, 1183, 1197, 1213, 1220, 1300, 1346, 1431, 1521, 1605, 1612, 1678, 1683, 1705, 1706, 1725, 1987, 2007, 2037, 2111, 2130, 2168, 2192, 2314, 2365, 2399, 2410, 2529, 2584, 2602, 2614, 2639, 2727, 2765, 2847, 2937, 2361։

Պարգեւները ստանալու համար դիմել վարժարանի վարչութեան (1 Bld. du Nord, Le Raincy, S. et O.)։ Արտասահմանի շահող թիւերը պէտք հրատարակուին Ամերիկայի թերթերու մէջ։

* * *

Այս առթիւ կը տեղեկացուի նաեւ թէ վարժարանին սրահին մէջ տօնուած են Մայիս 1ը ընկերութեան տարեդարձը եւ Ապրիլ 24ի սգահանդէսը ամէն տարուան պէս, վայելուչ հանդիսաւորութեամբ։

(Կնիք)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

Վարձու է *ցունիքսին յարկաբաժին մը 2 փէչ, խոհանոց, ջուր, կազ եւ ելեկտրականութիւն։ Դիմել՝ Լեւոն Կէօէլեանի, 22 Rue Cavoisier, Cachan, Seine.*

EMPIRE Մեկնիչ-Շօֆ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուի *ժէոսէ ոսպ կարող լաւգործատուրուհիներ։ Դիմել՝ ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts. Փարիզ։ Մէթրօ Օտէոն։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանումը առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիաղէումի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կ այսրանէն երեք վայրկեան, Ֆրանսական թաղի մէջ, երկք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրական. նութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Ձափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէյէրճեան, նէ՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—88.

Օգտուեցէք առիթէն

Մեծ խանութ մը (էֆիսէրիի) երկու փիէսով, տարեկան վարձք՝ 2400 ֆր.։ Ունի վեց տարուան պայմ., վերանորոգելի։ Օրական 700 ֆրանք առուտուր։ Գին՝ 20,000 ֆրանք։ Դիւրամատչելի պայմաններ։

Դիմել՝ ոսկերիչ Ս. Ալթունեանի
13 Rue dee Dominicaine, MARSEILLE.

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

ՇԻՒՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

21 QUAI DE LA TOURNELLE PARIS (5E)

ԴԻՄԵԼ՝

Վ. Ս. ԹԷՄՈՒՐՃԵԱՆԻ

ԻՐԱՒԱԲԱՆ՝ ՎԿԱՅԵԱԼ ԷՓՈՒԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
ԵՐԴՈՒԵԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆ՝ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

76, RUE BERNARD-DU-BOIS, 76 MARSEILLE

Ժամը 11—12 եւ 5—7. Ձրի խորհրդակցութիւն կառավարականն բոլոր գործերու համար։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻՍ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

ՄԷԹրօ Օտէոն եւ ՍԷն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89
ՄԷԹրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ձափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Քալէ տը Շինի*։ Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորհրդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

COUVERTURE - PLOMBERIE

INSTALLATION ÉGOUT
TRAVAILLE SUR PLANE

Պատեհութիւնտուն շինողներուն կը ստանձնեմ ամէն տեսակ գործեր։ Դիւրամատչելի գիներով հարիւրին 25 ապառիկ
Դիմել նամակաւ

Ա. ԹԱՔՈՒԼԵԱՆ
5 Ave. de la Port d'Italie, Paris (13)

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, ՄԷԹ· Շաթ-Լէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ· դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12։

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, ՄԷԹ. Réaumur. Միշանգ., արեան, մորթի հիւանդութ. տարրալուծ։ Կ'ընդունի ամէն օր 12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Նիսի Ա· ե· Հ· Կ· խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն ու հանրային կեանքով հետաքրքրուողները վաղը կիրակի, ժամը 3ին Մատլէնի Հայոց Թաղին մէջ։ կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶԻ Շարաւային Շրջանի ցառաջդիմասիրաց Միութեան վիճաբանականժողովայսօրշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, տեղւոյն դպրոցի սրահին մէջ, անդամները եւ համակիրները կը հրաւիրուին։ Նիւթ՝ արեւելեան եւ արեւմտեան բարքեր։

ՄԱՐՍԻԼԻԻ Զարմանճաքի Հայր. միութեան ընդհանուր ժողովը այս կիրակի ժամը 2ին, կայարանի մօտ Պար Մօնիւժանթալի սրահին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Խորհրդակցութիւն պատգամաւորական ժողովի շուրջ։ Բացականները նկատի պիտի առնուին։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ Հայր. միութիւնը վերակազմուած ըլլալով Փարիզի եւ շրջակայի բոլոր Կիլիկեցի հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 2.30ին 130 Bld. St. Germain (Café la Source) ստորնայարկը։ Métro Odéon։

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններու մէջ բնակող Սուրիոյ եւ Լիբանանի հպատակ բոլոր Հալէպցիները կը խնդրուին այս կիրակի երեկոյ ժամը 2.30ին, Փլաս Մէն Միշելի թիւ 10 Պիւրօ տը թապլիի վերնայարկը։ Օրակարգ.— Նոր վարչութեան ընտրութիւն, ծրագրի եւ կանոնագրի վաւերացում, կարեւոր խորհրդակցութիւններ եւ զեկոյց։

ՓԱՐԻԶԻ Կեսարիոյ եւ Շըրջանի Հայր. Միութեան Առժամեայ վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն եւ անդամակցութեան համար իրենց հաւանութիւնը յայտնող հայրենակիցներէն, որպէսզի հաճին անպայման ներկայ ըլլալ Ընդհ. ժողովին որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ժլորիա ճաշարանին մէջ. 61 Rue Monsieur le Prince, Paris։

Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն առժամեայ վարչութեան ընտրութիւն ինայուն վարչութեան։

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
17
ՄԱՅԻՍ
1931

17 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1572 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«...ՄԻԱՅՆ ՄԵՐ ՊԱՏԱՆԻՔԸ ՁԵՐՄԱԿ»

— «կարծես մեր մամիկները օրօրի տեղ անէծք կարդացին: Ամբողջ մեր կեանքը մուրհ ու սեւ եղաւ: Եւ ո՛վ գիտէ, գուցէ մի միայն մեր պատանքն է որ պիտի ըլլայ ձերմակ»:

Այսպէ՛ս կը վերջանար Մակեդոնիոյ լեռներէն հասած նամակը — որբի մը աղաղակը — որ հրատարակուեցաւ երէկուան «Յառաջ»ի մէջ, մասնաւոր թղթակցութեան մը հետ:

Կշռուած բառերով, բայց այնքան պերճախօս էր երկու նամակներուն բովանդակութիւնը, որ մենք աւելորդ կը համարինք նոր նկարագրութիւն մը փորձել:

Քանի մը բառ միայն, յիշողութիւնները թարմացնելու համար:

Վեց հարիւր չափահաս որբեր, 20-25 տարեկան, դործադրուեցան, եւ հետեւաբար անօթութեան դատապարտուած են: Բոլորովին անկախ՝ իրենց կամքէն: Ո՛ւր որ կը դիմեն, դուռը գոց կը գտնեն: Կա՛մ գործ չկայ, եւ կամ տրամադրելի գործը սահմանուած է միայն և միայն հելլենահպատակներուն: Ընթացք չի տրուիր հպատակութեան դիմումներուն ալ: Մանաւանդ հիմա որ երկրին զաւակներն ալ անգործ են:

Եւ ահա ամիսներէ ի վեր կը թափառին գիւղէ գիւղ: Քաղաքէ քաղաք:

— «Երջանիկ պիտի նկատուին, եթէ չոր հացի մը փոխարէն, օրական 12 ժամ աշխատին, առանց հարցնելու գործին տեսակը»:

Եւ գիտենք որ դիմում բրած են մինչեւ այստեղ. Ամերիկացիներուն, ձրի աշխատելու եւ պատառ մը հաց ուտելու յանձնառութեամբ:

— «Վայրի կանանչեղէններ հաւաքելով առանց իւղի կը խաշեն եւ առանց հացի կ'ուտեն: ...կարօտը կը քաշեն աղած ձուկի մը, որ ջուրով լեցնել տայ պարապ ստամոքսը»:

Իսկ խոտերն ալ կրնան չորնալ վաղը, Մակեդոնիոյ հրակէզ արեւուն եւ զարհուրելի փոշիներուն տակ...

Եւ այս պայմաններուն մէջ, նպատակ չէ որ կ'ուզեն, այլ բրծ: Իսկ աւոր համար ալ, տեղափոխութիւն դէպի ուրիշ երկիր մը:

— «*ԵԹԷ ԱՓՐԻԿԷի ԽՈՐԵՐՆ ԱԼ ԸԼԼԱՑ, ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԱՆՁՆ ՊԻՏԻ ԱՌՆԵՆՔ ԵՐԹԱԼ*»:

×

Առաջին օրէն որ հրապարակ դրինք այս խնդիրը, վրկութեան միակ միջոցը կը համարէինք տեղափոխութիւնը: Դէպի Հայաստան, կամ դէպի այն գաղութը որ ամէնէն աւելի յարմարութիւն կը ներկայացնէ հողին կապելու այս չարքաշ, չարատանջ աշխատաւորները:

Մանաւանդ որ, կրկնենք անգամ մըն ալ, բոլորն ալ արհեստ ունին: Ծխախոտի մշակութեան մասնագէտներ են: Գիտեն ցանել, վարել, գտել, խառնել, կապել, ծախել:

Ո՞ր երկիրը չպիտի ուզէր օգտուիլ այս «որակեալ» բազմութենէն: Աւելորդ գունդ մը:

Բայց, մեր դժբախտ իրականութեան մէջ, ամէնէն աւելի պարզ գործերն են որ դժուարութեան, չկամութեան, ապիկարութեան կը բախին: Իսկ շողշողուն, սաւառնաթեւ, հեռաւոր մարգանքներու համար միշտ ալ պատրաստ են ծրագիրներ եւ վաւ տրամադրութիւններ...

Եւ ահաւասիկ անօթի են տղաքը: Այս բառն անգամ վիրաւորանք է իրենց երիտասարդական արժանապատուութեան համար:

Բայց ստամոքսը սկզբունքներով չի կերակրուիր: Եւ որովհետեւ ժամանակի խնդիր է տեղափոխութիւնը — քիչ մըն ալ կամքի խնդիր՝ ձեռնհաս մարմիններուն համար — հազիւ հաւարձակեցանք թելադրել որ գոնէ հացագին մը հասցնեն:

Այս թելադրութիւնը ուղղուած էր մասնաւորապէս բարեգործականին, որ կրնար իր վարիչ-պատուիրակին մէկ ամսականը հեռագրել եւ Հայր. Միութիւններուն, որոնց իւրաքանչիւր գիւղն ու քաղաքը ներկայացուցիչներ ունին այս հաւածական տղոց մէջ:

Մենք բսինք եւ մենք լսեցինք:

Փարիզի Ջ. Ո. Մ.ը, ապրիլեան տարեդարձին առթիւ, հաւաքեց 2930 ֆրանք, հինգ վայրկեանի մէջ, առանց ո՛ր եւ է նախապատրաստութեան: Գիտենք որ հանդիսականներուն մէջ կային շատեր, հարիւրնոցը իրենց ափին մէջ բռնած:

Եւ հիմա, զանազան վայրերէ, պզտիկ շարժումներ կ'երեւան: 252 ֆր. 75 ս. հաւաքեր են Փուժէ Սիւր Առժանի մէջ: Նոյ մը հրատարակուեցաւ Լիոնի մէջ: Կը թուի թէ Ջ. Ո. Մ.ն ալ հարեւանցի կը նայի այս հարցին վրայ: Մինչդեռ փոխադարձ օգնութեան, սերտ կապակցութեան սքանչելի պատեհութիւն մըն է այս:

Նկատի առնելով պարագաները եւ ուրիշ տագնապներ, մենք չուզեցինք նախաձեռնութիւն ստանձնել այս գործին մէջ, մեր պարտականութիւնը վերապահելով տեղափոխութեան ձեռնարկին:

Բայց, մինչեւ ե՞րբ այս կրաւորական դիրքը՝ բոլորին կողմէ: Մանաւանդ իրենց կոչումով եւ ծրագրովին իսկ օգնելու պարտաւորուած հաստատութեանց եւ միութիւններու կողմէ:

Պատառ մը աղ ու հաց է որ պիտի ղրկուի: Բայց ե՞րբ:

Խոտերու չորնալո՞ւն կը սպասեն, թէ ջուրերու ցամքելուն:

Շ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱԾԱՐԺԸ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՂԷՏԻ ՄԱՍԻՆ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Խորհրդային Հայաստան պարծանքով կը պատմէ Թէ, հակառակ երկրաշարժին աւերներուն ու սարսափին, Օրդուբաթի բանուորները հանդիսաւորապէս տօնեցին Մայիս 1ը, ցեղի ունեցաւ զօրահանդէս մը, որուն մասնակցեցան սահմանապահ զինուորները, նորակոչ զինուորները կատարեցին իրենց երդումը, յետոյ տեղի ունեցաւ միթինկը, ձառախօսները բացատրեցին այն խնդիրները, զորս երկրաշարժի աղէտը կը դնէր բանուորներուն առջեւ: Մանաւանի բանուորները պատասխանեցին Թէ, հակառակ տարերային աղէտին, պիտի լրացնեն արդիւնաբերական ծրագիրները եւ պիտի մասնակցին աղէտին պատճառած վէրքերուն բուժման:

ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ

Շեռագրի մը համաձայն, աւջի օր նոր ցնցումներ պատահած են Ջանգեզուրի շրջանին եւ պարսկական սահմանին վրայ, քանդելով շատ մը տուներ: Մեծ իրարանցում կը տիրէ նաեւ Թաւրիզի մէջ:

ՕՐԴՈՒԲԱԹԻ ՄԷՋ

Անդրկովկասի կառավարութեան կողմէ Նախիջեւան դէպ Համիդ Սուլթանով, եւ վերադարձին հետեւեալը յայտարարեց «Խորհ. Հայաստան»ի խմբագրին.—

Երկրաշարժին երկրորդ օրը մեկնեցանք Օրդուբաթի շրջանը: Այցելեցինք Օրդուբաթ քաղաքը եւ շրջանին 13 գիւղերը:

Օրդուբաթի շրջանին մէջ քանդուած են 33 գիւղ, 11ը ջիմնովին կործանած: Մեռած են 67 հոգի, եւ վիրաւորուած 268 հոգի:

Արբակունիսի շրջանին մէջ քանդուած են 13 գիւղ, 4ը անբնակելի դարձած: Մեռած են 11 հոգի, վիրաւորուած 76 հոգի:

Շախպանսկի շրջանին մէջ քանդուած են 25 գիւղ, 4ը ջիմնովին կործանած, մեռած են 3 հոգի, վիրաւորուած 18 հոգի:

Ամբողջ Նախիջեւանի Շանրապետութեան մէջ քանդուած են 77 գիւղ, 19ը անբնակելի դարձած: մեռած են 81 հոգի, վիրաւորուած 862 հոգի, 90ը՝ ծանրապէս:

Երկրաշարժին երկրորդ օրը Օրդուբաթի շրջանը հասաւ Հայաստանի կարմիր խաչի բժշկական ջոկատը, որ վիրաբուժական կայան մը բացաւ տեղւոյն վրայ: Ցետոյ հասան վրաստանի կարմիր խաչին եւ Թիֆլիսի առողջապահական բաժնին ջոկատները: Վրաստանի կարմիր խաչին նախագահը, Շամերիսավա, իր խումբին հետ Օրդուբաթ բերած էր դեղօրայք, զգեստ, ուտելիք երախաներու համար:

Վնասը մեծ է, մասնաւոր յանձնախումբ մը կ'աշխատի ճշդել: Առաջին առթիւ կը պահանջուի ուտելիք, ամաններ, գաւաթներ, հագուստ, վրան, փայտ եւ տախտակ, գամ, Թիթեղ:

Երկաշարժին յաջորդ օրերուն տակաւին կը շարունակուէին ցնցումները, Թեչիլին գիւղին եւ փարաքիսի շրջանին մէջ զգալի եղան զօրաւոր ցնցումներ:

Հակառակ այս աղէտին, Նախիջեւանի գիւղացիները կը շարունակեն իրենց վարուցանքը, բանուորները կը շարունակեն ջրանցքին աշխատանքները, իսկ միւս կողմէ գիւղացիներու տուներուն վերաշինութիւնը:

ՋՈՐԱԳԵՏԻ ՄԷՋ

Ջորագետի բանուորները Մայիս 1ի եւ 2ի իրենց օրականները յատկացուցին աղէտեալներուն օգնութեան Ֆոնտին, ժողովրդական տան շինութեան կոմիտէն 100 տակառ շաղախ նուիրեց վերաշինութեան գործին:

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ռուսիոյ կարմիր խաչի եւ մաիկի կեդր. վարչութիւնները ընդհանուր կոչ մը հրատարակելով, օգնութեան կը հրաւիրեն Ռուսիոյ բնակիչները: Հայաստանի եւ Ադրբէջանի մէջ զանազան կազմակերպութիւններ կոչեր հրատարակած են նոյնպէս, եւ քանի մը հաստատութիւններու աշխատաւորները իրենց մէկ օրականը նուիրեցին օգնութեան Ֆոնտին:

Ադրբէջանի կարմիր մաիկի ընկերութիւնը նախիջեւան եւ Հայաստան դրկեց ութ բժշկական խումբ: Ադրբէջան ադէտեալ շրջաններուն նուիրեց 50,000 րուբլի:

Բագուի խորհուրդը եւս իր անդամները կը հրաւիրէ մասնակցիլ օգնութեան գործին:

Հայաստանի Արհեստագիտական միութեան վարչութեան տրամադրութեան տակ դրուած է 30,000 րուբլի, օգնելու համար աղէտեալներուն: կոչեր հրատարակած են նաեւ ուրիշ բազմաթիւ միութիւններ: Իրենց մէկ օրավարձը նուիրած եւ օգնութեան Ֆոնտին մասնակցած են բազմաթիւ միութիւններու անդամներ:

ԲՈԼՇԵՒԻԿ ԼՐՏԵՍ ՄԸ

Ֆրանսական գաղտնի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց բոլշեւիկեան լրտես մը, որ երկար ատենէ ի վեր կը փնտռուէր: Այս մարդը որ Չեխօսլովաքիոյ հպատակ է եւ Պուտափէշթի Իրաւագիտական վարժարանէն շրջանաւարտ, քանիցս վտարուած էր Ֆրանսայէն:

Իր վրայէն գտնուած կարգ մը թուղթեր կը փաստեն Թէ կատեւոր դերեր կատարած է զանազան երկիրներու մէջ իբր բոլշեւիկեան լիտես, ի նպաստ բոլշեւիկեան փրոփականտին: Գործած է Չինաստանի, Կալկաթայի, Եգիպտոսի եւ Ամերիկայի կարեւոր քաղաքներուն մէջ:

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Գերմանական թերթ մը կը յայտնէ Թէ սերտ կապակցութիւն կայ սպանիացի յեղափոխականներու եւ համայնավար տարրերու միջեւ: Իբր Թէ Դ. Միջազգայինի Գործադիրի Դիւանը յունուար 10ին խորհրդակցութիւն մը կատարած է Քոլոնի մէջ: Այս խորհրդակցութեան մէջ, Դիւանը մասնաւորաբար զբաղած է Սպանիոյ կացութեամբ եւ մէկ միլիոնէ աւելի գումար մը ղրկուած է Սպանիա, յատկացուելու համար համայնավար շարժումին: Այս վերջին շաբաթներս բազմաթիւ ռուս եւ գերման համայնավարներ մտած են Սպանիա, գաղտնի առաքելութեամբ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Թուրք հեռագրական գործակալութիւնները կը հաղորդեն հետեւեալ տեղեկութիւնները Թուրքիոյ տնտեսական կացութեան եւ կառավարութեան ծրագրին մասին.—

«Կառավարութեան ծրագրէն երեւաց որ օրուան ամէնէն կարեւոր խնդիրը, ներքին եւ արտաքին քաղաքականութենէն աւելի տնտեսական կացութեան բարելաւումն է: Կացութիւնը այն է որ առեւտրական գործառնութիւնները կաւրն են եւ ասոր հետեւանքով կառավարութեան հասոյթներն ալ նուազած են: Ասկէ զատ, տուրքերը շատ ծանր կուգան ժողովուրդին, ուստի պէտք է կրճատուին: Այս կերպով կառավարութեան հասոյթները քիչ մըն ալ պիտի նուազին:

«Այս պարագային կառավարութիւնը անհրաժեշտօրէն դրամի պէտք ունի, որպէսզի կարենայ իր մեքենան քալեցնել առանց ժողովուրդը նեղելու: Ասկէ զատ, կայ նաեւ երկիրը բարեկեցութեան առաջնորդելու գործը:

«Ներկայիս հետեւեալ ենթադրութիւնները կ'ըլլան,— կառավարութիւնը արտաքին փոխառութիւն պիտի կնքէ, Հանրային պարտքի բանակցութեան միջոցին պիտի պնդէ որ պարտքերու մէկ մասը չվճարէ եւ երկրին մէջ ծախսուի, նոր փոխառութեան մը պայմանագրութիւնով, եւ կամ արտաքին առեւտուրի համագործակցականներ պիտի կազմուին: Առաջին պարագան անկարելի կը նկատուի, նկատելով որ արտաքին փոխառութեան մը պայմանները բնաւ ձեռնտու չեն: Հաւանական կը նկատուին երկրորդ եւ մանաւանդ երրորդը՝ համագործակցականի կազմութիւնը:

«Համագործակցականները, որոնք կառավարութեան կողմէ պիտի կազմուին, երկրագործական արտադրութիւնները պիտի դնեն արժէքը մաս մը կանխիկ վճարելով, եւ պիտի ծախեն քանի մը հաստատութիւններու ձեռքով: Այս կարգադրութեամբ ժողովուրդը աւելի բան մը չպիտի շահի, բայց ձեռքը դրամ անցած եւ ապրանքներուն ալ վաճառուելը ապահովուած պիտի ըլլայ»:

Խալիի նոր ծրագիրը

Թուրքիոյ Խալք կուսակցութեան համաժողովը կը քննէ կուսակցութեան նոր ծրագիրը:

Ծրագրի նախագծին մէջ կը բացատրուի ազգութեան իմաստը, եւ կ'ըսուի Թէ Խալքի հիմնական սկզբունքներն են. — Ազգայնականութիւն, հանրապետականութիւն, ռամկավարութիւն, պետականութիւն, աշխարհականութիւն եւ յեղափոխութիւն: Յետոյ կը բացատրուին այս սկզբունքներուն նշանակութիւնները:

Ծրագրին մէջ կ'ըսուի Թէ ուղղակի ընտրութեան դրութիւնը պիտի կիրարկուի, բայց առ այժմ պիտի շարունակուի երկաստիճան դրութիւնը, մինչեւ որ առաջինին համար անհրաժեշտ եղող պայմանները ապահովուին: Կիներուն ալ երեսփոխան ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունքը տալու համար խորհրդակցութիւններ կը կատարուին.

Ձերմակ Ռուսերը կը վտարուին

Թուրք կառավարութիւնը որոշած է սահմանէն դուրս հանել սպիտակ Ռուսերէն մաս մը, անոնց բնակութեան երկարաձգումը անյարմար տեսնուած ըլլալով: Դուրս հանուելիք անձերը նախապէս անցագիր առած, բայց յետոյ մեկնելէ հրաժարած են:

Բողոք Քեմալի վերընտրուելուն դէմ

Էնկիւրիի խորհրդարանական շրջանակները ստացան կարգ մը հեռագրեր որոնք կը բողոքեն Մուսթաֆա Քէմալի վերընտրութեան դէմ՝ իբր նախագահ Թուրք հանրապետութեան: Բողոքողներէն մեծագոյն մասը կը պատկանին 150մնոցներուն, որոնց մէջ նաեւ Մէհմէտ Ալի, նախկին սերքին նախարար, այժմ տնօրէն «Վա Րէփիւպլիք Անդէնէ» Թերթին, որ Փարիզ կը հրատարակուի:

Եգիպտոսի խռովութիւնները

Երէկ հաղորդեցինք Գահիրէի մէջ պատահած խռովութեանց լուրերը: Սպաննուածներու Թիւը ցոյց կը տրուի, 20 վիրաւորներունը 300: Ակից զատ, կ'ըսուի նաեւ Թէ ամբոխը սպաննած է երեք Անգլիացիներ: Գործաւորներու յարուցած խռովութեանց հետեւանքով վերին Եգիպտոսի երկաթուղային սպասարկութիւնը դադրեցաւ: Իսկ Ճնացեալ գծերուն վրայ երթեւեկը յապաղման ենթարկուեցաւ: Գրեթէ կարելի չեղաւ ապահովել գաւառներու հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնը, կարգ մը վայրերու մէջ, հեռագրի Թելերը կտրտուած ըլլալով: Նոյն օրը երեկոյեան, վարչապետը Սրտքը փաշա, հրաւիրեց մամուլի ներկայացուցիչները, անոնց հաղորդելու համար ընտրութեանց արդիւնքը: 1923ին եւ 1925ին քուէարկողներու Թիւը կը ներկայացնէր 54 եւ 57 առ 100ի համեմատութիւն մը: Նոյնը Ճնացած է նաեւ վերջին ընտրութեանց:

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՒ ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ
ԵՒ
ԱՅԼԱՍԵՐՄԱՆ ՎՏԱՆԳԸ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ԱՋՔՈՎ

ԹՄԲ.— Ֆիլիպէի մեր թղթակիցը գրած էր թէ վիէնայի Մխիթարեան միաբանութեան անդամներէն Հ. Գ. Մենեվիշեան ուշագրաւ ճառ մը խօսած է Մայիս 3ին, Մխիթար Աբբայի մահուան տարեդարձին առթիւ.

Այդ ճառին բնագիրը մեզի դրկուած ըլլալով, կը հրատարակենք նոյնութեամբ.—

1.— Ի՛նչ է գաղտնիքը, որ այս մեր ազգը իր փառաւոր անցեալով, արդի յառաջադէմ ընթացքով՝ մարդկութեան շըրջանակին մէջ գրաւած համեստ դիրքով, կը հալածուի, թիրախ եղած էատելութեան, որուն ամենազլխաւոր պատճառներէն մին է՝ այս խեղճ բայց ուշիմ ազգին յառաջդիմութիւնը։ Ամէն կարելի սահմաններու մէջ չանցած է այս ազգը՝ բարձրացնել ինքզինքը, բարձրացնելով ա՛յն պետութիւնն, ուր ապրելու նեղուած է բախտէն։

Պրպտեցէք հին օսմանեան պետութեան պատմութիւնը՝ պիտի տեսնուին ձեր աչքին առջեւ Ամիրաներու խուժդուժ, Գազազներ ու Տիւզեաններ, նորագոյն շրջաններու մէջ՝ Գարակէօզեաններ՝ ժանաւանդ Աբրահամը, որուն անունն անջինջ դրոշմուած է օսմանեան պատմութեան մէջ՝ իբր հին ժամանակներու թուրք-հայ անկեղծ յարաբերութեան եւ հաւատարիմ հպատակութեան ու անարգամեծար խնամքներու տիպար հրաշալիքներ։ «Աբրահամ, պէշ եիւզ քէսէ աքչէ լազըմ պանա», թագաւորին հրաւէրին «Ուզածդ այս ըլլայ, տէր իմ»։ Եւ երկրորդ օրը պալատ կը թափուէին հայ քրտինքի արդիւնք՝ «քէսէ»ները, փոխարէնն ստանալով վոսփորեան անտառներ ու ագարակներ։ Բայց նոյն իսկ՝ այս ճշմարիտ անկեղծութեան յաղորդած սեւ ու արիւնաթաթախ օրերուն՝ վագրասիրտ անգութ գազան մը՝ որուն անունն իսկ կատաղութիւն ու զզուում կը պատճառէ, չէր քաշուեր գնահատելէ իւր հայ հպատակներու հաւատարիմ ու տիրասէր բարքն եւ անթիւ ու անհամար ձգտող թուրքերու փոխարէն՝ ընտրութեան քուէն կուտար, Ցակոբ փաշաներու, Փորթուգալ փաշաներու, Սազըզ Յովհաննէս փաշաներու։

Ի՛նչ դարձաւ, ի՞նչ պատահեցաւ, որ այս մեծարանաց ու վստահութեան յաղորդեց ջարդ ու անճիտում, արմատախիլ հալածչինչ ու հայաչինչ քաղաքականութիւն մը...։ Նախանձն ու սարսափն էր առաջին պատճառը, որ էր միանգամայն հայ ազգին գոյութեան առաջին վտանգը։

Այս ազատ բեմէն երբ հայ ազգին կորստեան առաջին վտանգը թշնամեաց նախանձն ու պարտութեան,նկուն ըլլալու սարսափը կը մատնանշեմ, կը նկարուի ժտացս աչքերուն առջեւ Վոսփորեան Գալէնտէր պալատին պատերուն առջեւ Յակոբ փաշային զարհուրելի ժահը...։ Նախանձոտներու մըտքակէն խրտչած ձին ի՞նչ յանցանք ունէր, երբ ժամ մը առաջ դիտապատառ անկում կը բաղձային՝ մախանքով սեւցած մտքեր...։

Այդպիսի սարսափահար նախանձաբեկներու դրդռանց ու սադրանաց արդիւնք չե՞ն միթէ՝ հայ նահատակ ազգին, յաջորդ տարիներու ջարդն, որ տեւեց մինչեւ 1918 անդադրում, սաստկանալով այն շրջանին վերջին տարիներու մէջ մանաւանդ, շրջան մը որ հայ ազգային մարտիրոսութեան պսակաւ պսակեց՝ մեր նորագոյն դարերու հայ կտրիճներու, հայ մտաւորականներու դասակներ։ Չեմ կրնար հոս յիշատակել զամէնքն յականէ յանուանէ, բայց պիտի յորդորեմ մեծարել ունկնդիրներս՝ որ յատնկայս յարգեն այս հանդիսաւոր ժամուն՝ Դրիգոր Զօհրապներու, Ռուբէն Զարդարեաններու, Յ. Ճանկիւլեաններու, Ակնունիներու, Դանիէլ Վարուժաններու, Դոկտոր Տաղաւարեաններու եւ... 20 կախաղաններու զոհերուն իբր հայասիրու թեանտիպարներու՝ յիշատակը։

2.— Մխիթարուինք սակայն հայ եղբարք, մեր հայ ազգին տոկունութիւնը, անդրդեւլի կամքը կրեց դարերու ընթացքին մէջ, բայց չխորտակեցաւ։ Անդնդակորոյս ու բնաջինջ եղան հայակեր պետութիւններ, բայց այս զարմանալի ու դիմացկուն ազգը մնաց։ Տաճկական գերութեան լուծին տակ տառապեցաւ 5-6 դարեր, իւր գաւակաց 8.9 միլիոնաւոր թիւն՝ 2.3 միլիոնի եկած տեսաւ հայութիւնն, բայց դարձեալ ըստ մասին կանգնեցաւ, նորոգուեցաւ, հիներուն փաղանգն ամբողջացուցին նոր ուժեր։ «Հայոց թիզ մը երկիր չտաք»ը գոչէին հնազուխները. բայց ահա՛ երեւան դուրս ցցուեցաւ յանկարծ եւ օր մը հրացայտ աչքերով պիտի նայի իւր նախնեաց փառքը սեւցնողներու երեսին։ Մեր երեւակայած հայ պատմութեան տիպարը չէ երեւան, սակայն մե՛րն է։ մեր հայ պատմութեան ներկայացուցիչն է։ Ժամանակը պիտի գերծէ հանէ այս մեր Երեւանին վրայէն՝ Հայու սիրտը վիրաւորող, Հայու միտքը պղտորող, Հայուն աչքը շիլցնող տարազը, եւ պիտի դառնայ ըլլալ՝ Հայութեան ապաստանարան, հայութեան նոր Արշակաւանն եւ պիտի ըսեմ Անուշաւանը։ Նշան են ըսածիս՝ ի սիւիւս գտնուած հայորդիներու լուժաններով՝ հետզհետէ երկիրը շէնցնող՝ նոր վերաղրով կազմուող աւաններ ու քաղաքներ։ Պիտի բացուին օր մը դռներն այս կէս-Հայաստանին, եւ ամբողջ հայութեան լանքերով՝ պիտի կցի մին կէսին, կազմելու համար Հայաստան երկիրը, մեր հարց արիւնով զանգուած Մեծ Հայաստանը...

3.— Բայց այս փոփոխութիւնը վայրկենական դէպք մը չէ։ Երեւանը մեզի համար կը ներկայացնէ յօրինուածական աշխարհայեցողութիւն մը, որ մէկ օրուընէ միւսը չաներեւութանար, չի ջնջուիր։ Եւ ահա այս տեսութիւնս՝ դուռ կը բանայ ինծի՝ ժամանակ ընելու այն վտանգներն որոնց դիմագրաւելու ենք, որոնց հետ անվեհեր մաքառելու ենք, շուրջ մէկուկէս միլիոն Երեւանը պիտի տեսնենք 3.4 միլիոնի բարձրացած, դաւանեալ մեր ազգորդներն հայութեան պիտի կազմեն հոն այս թիւը, բայց հայ նկարագրին յատուկ բոլոր ուժն ու զօրութիւնը ամփոփելու է որպէս զի «ՄՏԻՒ ՉԵՐ ԵՐԿԻՐԸ» եղած հրաւէրը՝ չմնայ սին ձայնարձակութիւն մը, այլ ահարկու եւ ազդեցիկ պատասխանը թէ «ԿՈԻԳՆԻՔ» թնդացնելու է լեռներն ու ձորերը, բոլոր գաղթավայրերն երբ պարպուելու հրաւէր ստանան, «իբր մի այր» ոտք պիտի ելլեն հայորդիներն իրենց հայ երկիրն երթալու։ Մինչեւ նոյն օրը՝ պիտի մնա՞ն Հայեր։ Հոս է խնդիրը։ Բարձրաձայն պիտի պատասխանեմ, այո՛ պիտի մնան, եթէ կարենանք զգուշանալ մեզի սպառնացող վտանգներէն, եւ ապահովապէս վտանգ գոյութիւն պիտի չունենայ՝ եթէ գիտնանք միջոցները գործածել՝ պրծելու ազգովին վտանգներէն ուի ծանծաղ ելլելու։

(Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

"ԵՐԵՔԸՆԿԵՐՆԵՐԸ,,

(Նոր վէպ Ղեւոնդ Մելոյեանի)

Մելոյեանի վերջին վէպը, դեռ չվարպացուած, ընթերցողը կը համակէ շփոթ ակնկալութիւններով։ Հեղինակը կը ներկայացնէ իբրեւ նոր վէպ։ Մոդական բառ արդարեւ։ Ու նախադուռէն իսկ Կէօթէի շեշտ մէկ աղղարարութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողը հաւաքելու իր քղանցքները։ — «Հեղինակի մը ամենամեծ յարգանքը իր հասարակութեան՝— երբեք չարատղել ինչ որ կը սպասեն իրմէ»։

Ահա հրաւէր մը, գրեթէ յանձնարարութիւն մը, այլ վճիռը։

Ահա վերջապէս գրական քաջութիւնը։

Ու արտատրի անձկութեամբ է որ ընթերցողը կը համարձակի մօտենալ կոյս էջերուն, երբ մանաւանդ վէպի անանուն հերոսը անվերապահօրէն կ'ապդարարէ առաջին իսկ տողերէն որ պատմուածք մըն է այդ խորհրդաւոր գիրքը «մեծ մասը գրուած դեռ չծնած մարդու համար»։

Կը ներենք անշուշտ Մելոյեանի հերոսին անփափկանկատ այդ կարծիքը որ որոշ չափով կասկածի տակ կը դնէ մեր, սա բուռն գարու ընթերցողներուս ճաշակն ու հասկացողութիւնը։ Կը ներենք, քանի որ նորագոյնի մարմաջը ունեցող հեղինակ մը իրաւունք ունի անշուշտ վեր եւ դուրս մնալու իր ժամանակի հասարակաց եղերերէն, հոդեկան ճակերեսէն։

Շունդալից խոստումով այդ վէպը ի՞նչ կուտայ սակայն։

— Անշահեկան պատմութիւն մը, զուրկ հոգեբանական խորութենէ, զուրկ նոյնիսկ գրական բացառիկ արժանիքներէ։ Ճապաղ գիրք մը վերջապէս։

* * *

Հերոսը, արժանաւոր Անանուն մը, կը ներկայանայ իբրեւ զրոյց, որ, համաձայն իր յայտարարութիւններուն, յաջողած է հանրային կարծիքի առջեւ վարկ մը, համակրութիւն մը ստեղծել իր շուրջ։ Մելոյեան պէտք չէ զգացեր սակայն խորացնելու եւ մանրամասնելու իր հերոսի կեանքի այդ դիծը։ Առիթը չենք ունեցեր երբեք վէպը տեսնելու իր ընկերային փոխ-յարաբերութիւններուն, իր զրոյց-զեղարուեստագէտ մարդու — իբրեւ այդ— հոգեկան ապրումներուն ընդմէջէն։ Ընկերային մթնոլորտը, ինչպէս նաեւ զրոյ Անանունի ամբողջական նեբաշխարհը մեզ կը մնայ մութ, անզոյ։

Բայց ներողութի՛ւն, Մելոյեան մտահոգութիւնը ունեցեր է կարծէք միակ ճեղք մը բանալու իր հերոսի ներքին խակութեան վրայ։ Ու ամբողջ վէպի ընթացքին, այդ մտաւորական, հանրային արժէք ներկայացնող հերոսի հոգեբանութիւնը ընթերցողին կ'երեւի յուսահատական պարզութեամբ, բայց ճանաչող ընդվզեցուցիչ գծով մը։

Ոամիկ սրտաբացութեամբ վէպի հերոսը, Անանուն՝ պէտք կը տեսնէ մերկացնելու իր կեանքը, իր ամբողջ մտածումը ուր ոչ խորք պիտի գտնէք, ոչ ալ ծալք։ Մանծող ճախճախուտ մը միայն։

Սեռային հաճոյքի համար ապրած է միշտ։ Իր բոլոր յարաբերութիւնները, իր բարեկամութիւններն իսկ պատրուակ եղած են իրեն հետապնդելու համար կիները։ Ոչ մէկ նկատում կաշկանդած է զէնքը այդ զանիթափին վրայ։

«Ֆունը ուր կը մտնեմ,— կ'ըսէ հերոսը — նախ ակնարկս կնոջ կը գարնեմ, եթէ կինը գեղեցիկ է եւ երիտասարդ, մարդը ինչ ալ ըլլայ, որքան ալ մօտիկ բարեկամս կամ ընկերս, արժէք չունի» եւլլն., եւլլն.։

«Իսկ եթէ կինը շատ է տգեղ կամ պառաւ, աղախնի հետ գործս կը կարգադրեմ»։

Ի՞նչ եղական, ուշագրաւ տիպար, արդարեւ։

Ճմռնութիւնը չէ փոխած մեր անփառունակ հերոսի հոգեկան այդ կեցուածքը։ Ընդհակառակն, ան դիտցած է ամուսնական հարկը, պատշաճեցնել իր բարքերուն, իր նախասիրութիւններուն. ու նաեւ կնոջ եւս շնորհել նոյն սանձարձակ ապրումները։

«Փոխադարձ զիջողութիւն...»։

«... Գիտէի որ կինս մեր տան բարեկամին հետ՝ իմ սենեակիս մէջ ժամանակ կ'անցնէր, կինս ալ, կ'ենթադրեմ, գիտէր որ այդ նոյն ժամին իմ ծանօթիս աղախնի հետ ժամանակ կ'անցնէի»։

Ու նոյնքան չոր, հում եւ մերկ բառերով հերոսը կ'ամբողջացնէ իր դիմագիծը. ուր, արդէն կարծեք զինքը բառական ճանչցած չըլլայինք, պէտք կը տեսնէ տակաւին խոստովանելու որ միշտ բանադող մը եղած է, գոհիկ բանասիրու մը, առհասարակ, որ ուրիշներու նուաստացումին մէջ մեայն փնտռած է իր անձին բարձրացումը...։ Ու շարունակելով միշտ թրթռացնել նոյն խոպոտ լարը, պատմելու տակաւին իր սեռային քմայքին բոլոր արտայայտութիւնները, մինչեւ սեռական մոլութիւն իր մէկ ընկերոջ, Կարոյի հետ...։

Իսկապէս ինչքա՜ն ճոխ, ինքնատիպ էակ։

Ու վերջապէս օր մը, մեր չնաշխարհիկ գրագէտը, Անանուն, կ'իմանայ որ իր երրորդ ընկերը, Արշաւիր տեղեակ է իր անձնական, ընտանեկան, ընկերային կեանքի այդ հակերեսին։

Եւ ահա կ'ենթիդը։

Որքան ժամանակ որ երեւոյթները կրնան փրկուիլ, որ հասարակութիւնը ոչինչ պիտի գիտնայ Անանունի խակութեան մասին, ամենայն ինչ ներելի է։ Բայց կը բաւէ որ Արշաւիր մը իրազեկ ըլլայ թէ ինչումն է բանը, ահա կը խախտի Անանունի ներքին անպորրութիւնը։ Չէ՞ որ Արշաւիր մը բաւական է պատռելու դիմակը, արտաքին ճաճատը, վտանգելու ընկերային դիրքը կարծեցեալ գրողին։

Անանուն շփոթած է, կը զգայ որ կեանքին թաքուն բանաձեւերը անցած են ուրիշի մը ձեռքը. ինքզինքն ինքն իր մէջ ապահով չի գտներ. ոտքին տակէն կը փախի հողը, կեղծիքի, խաբկանքի հողը։

Ի՞նչ ընել. գերագոյն հերոսութեամբ, ամբողջացնելու համար պատկերը, անդիտակցօրէն իր կինը իբրեւ խայծ կը ջանայ նետել Արշաւիրի տարփանքին. այդ բարոյական անձնատուութեամբ գէթ կ'ենթադրէ գնել անոր լռութիւնը։

Ի զուր։ Կրնա՞յ լռեցնել երբեք իր խակ կասկածամտութիւնը. իր ներքին անդորրութիւնը ճաթած է վերջապէս։ Ու հոգեբանական անդամալոյծ վիճակը վերջ ի վերջոյ կը մղէ Անանունը՝ սեւեռուն գաղափարի մը. վերջ տալ Արշաւիրի գոյութեան։

Գիրքը կը փակուի արդարեւ հուսկ այդ սխրագործութեամբ։

* * *

Ահա «նոր վէպը»։

Կը տարուիք հարցնելու թէ ո՞ւր է նորութիւնը։

Արդեօք նոր, ինքնատիպ անհատականութե՞ան մը կը բախիք, որ իր անսպասելի հակազդեցութիւններով մեզ ուժի, լուսեան եւ ճոխութեան պատրանքը կուտայ։—Ո՛չ։

Հոգեկան աննախընթաց տագնապի մը պատմութի՞ւն է արդեօք «երեք ընկերները»։

— Ո՛հ, կարելի՞ է միթէ հարց տալ։

Մի գուցէ Մելոյեան նորութիւն մը կը նկատէ վրան-բայց այդ անպատկառութիւնը իր հերոսին,գրական բարքերու անսովոր այդ «սլինիզմը»։ Կը մոռնայ թերեւս որ այդ անկեղծութիւնը Ռուսոյէն կտակ թողուած ասանդութիւն մը, բնապաշտ զղրոցէն նուիրագործուած սկզբունք մըն էր. որ արեւու տակ բոլոր նորութիւնները, նորաձեւութիւնները կանխած են մեզ...

Մոռնէն դիտենք Մելոյեանի հերոսը։

Պարզ, պարզամիտ, տարրական տիպար մը, ենթակայ լոկ բնախօսական մեկնաբանութեան մը։ Առօրեայ մարդը՝ վերածուած իր ամենէն նախնական տարրերուն, իր կոշտ ուրուագծին։ Ոչ մէկ բարդութիւն, հոգեկան ոչ մէկ խոր անգրաղարտուն։ Շնական տիպար մը զոր կարելի է ընդգրկել մէկ ակնարկով. այնքա՜ն ճապաղօրէն թափանցիկ ներկայացուած է ան։

Ճշդե՛մ, բարոյական նախապաշարումներու անունով չէ որ կը խօսիմ Մելոյեանի յղացած տիպարին դէմ։ Անտարակոյս գրականութիւնը սահման չի ճանչնար ոչ նիւթի ընտրութեան, ոչ հարցերու մշակումին տեսակէտով։ Կարելի չէ այլեւս կասկածի տակ դնել հեղինակի մը իրաւունքը, եթէ ան կը սիրէ մարդ էակը հետապնդել մինչեւ իր բնազդական ենթախաւերուն խորը։

Նոյնիսկ կ'աւելցնեմ.— Արդի գրականութիւնը շեշտուած միտում մը ունի հակազդելու մաքրակրօն ըմբռնումներու դէմ, որոնք մարդու սեռային մարդը կը նկատեն արգիլուած, անպատշաճ գօտի։ Այդ անկախ կորդ շրջանակն է որ այսօր դարձած է առաւելապէս հետաքոտութեան դաշտ։

Մելոյեանի հերոսը մեզ չի շահագրգռեր, որովհետեւ վերածուած է տպտպալի ըլլալու աստիճան, իր սեղմ, հեղձուցիչ ատորնայարկին։ Դեանքին մէջ իսկ ժժուար է հանդիպիլ այդքան միալար մարդերու։ Անոր կը պակսի հոգեբանական անբացատրելի այն կնճռոտութիւնը որ կը յատկանշէ առհասարակ մարդը, բայց մանաւանդ նոր մարդը։ «Երեք ընկերներ»ուն հերոսը միամիտ զբոսանակ մըն է։

Ոչ, այդ պարզունակ տիպարենբով «նոր վէպ» չի կերտուիր, ոչ իսկ է նորավէպ։

* * *

Թերեւս Մելոյեան նպատակ ունեցած է իր վէպով վերլուծել այն նշանակութիւնը զոր կուտայ հանրածանօթ մարդը հասարակութեան համարումին, կամ ներկայացնել տարակոյսին, կասկածն հոգեբանութիւնը։

Լուրջ, շահագրգիռ նիւթեր անշուշտ որոնք սակայն թոյլ արտայայտութիւն մը գտած են Մելոյեանի գրքին մէջ։

Ուելի ճիշդ, կը կարծեմ որ կեղրոնական հերոսի, Անանունի բացասական բնոյթը խոտոր կը համեմատի որեւէ հոգեբանական կառուցուածքի հետ։ Վէպի մը հերոսը, մեր աչքին այնքա՜ն սեղմ համեմատութիւններու վերածուելէ յետոյ,չենք կարող այլեւս վինքը հաշտեցնել հոգեկան հասուն վիճակներու հետ։

* * *

Ինձ կը թուի որ «երեք ընկերները» վէպը կը մեղանչէ գեղագիտական այլապէս կարեւոր պահանջի մը դէմ։ Այդ գործին կը պակսի անկեղծութեան, հարազատութեան շունչը։

Գրական գործ մը ուելի կամ պակաս չափով կուգայ ցոյցնել հեղինակին հոգեբանական մէկ փորձառութիւնը, անոր ապրումներուն պատմական մէկ փուլը։ Վէպ մը, ինչ ձգտում, ինչ ոգի ալ ունենայ, մարդկային վաւերագիր մը կոչուած է ըլլալ. դէթ այդ ըլլալու է գրողին փառասիրութիւնը։ Այլապէս վէպը, պատմուածքը հնչուածը կ'ունենան կեղծ դրամներու կամ արտատակեալ ծաղիկներու բոյրը։

* * *

Մելոյեանի լեզուն զուրկ է ինքնատպութենէ, ոճէ։

Կ'ընդունիմ իր պատմելու պիրսութիւնը որ անբաւական է ինքնին ու չարդարացներ այն տեղ տեղ անհնամ լեզուն որ երբեմն կը ձեղանչէ նոյնիսկ հայերէնի քերականական, շարադրական կանոններուն դէմ։

Ցայտնի է որ Մելոյեան ոճի եւ լեզուի մտահոգութիւնը չէ ունեցած երբեք։ Բայց լեզուական պարզութիւնը եւ ժուժկալութիւնը շփոթելու չէ բնաւ ոճային անհոգութեան հետ։

Ընթերցող մը այսօր գրական յատկոտութիւն ունեցող որեւէ երկէ կը սպասէ որքան կշիռ եւ բովանդակութիւն, նոյնքան եւս արտաքին շնորհ եւ զրոյց. հեղինակները բնորոշողը եւ ապրեցնողը այն է, ոճը՝ որ մտածումը, զրոյի խառնուածքն իսկ է։

* * *

Քանեակ մը տարիներ առաջ Մելոյեան կրկին «նոր վէպով» իր մուտքը գործած էր հայ գրականութենէն ներս։ Անդրանիկ երկոյ վէպը,«Մայրը»,—պատմութիւնը երիտասարդ վանականի մը տարիքային կնոջ մը հանդիպ որ իրապէս մայրն է — իր ժամանակին Պոլսոյ մէջ գրական դէպք մը նկատուեցաւ։ Այդ առաջին յաջողութիւնը կ'երեւի Մելոյեանի քայլերուն առջեւ փորձի զարթնած մը բացած է. տարուան է փնտռելու վէպի մը նորութիւն թայ թափառելու պոռնկապրութեան հետ թեւանցուկ հասարակաց պողեները...

Փ. ՍԱՆԱՍԱՐ

ԳԱՐՆԱՆԱՄՈՒՏ

Սա լրճափին, ուր տակաւ կ'իջնեն յոյզերն իրիկուան,
Խոհերս անցեալը կ'ապրին կոյսի մ'անո՛յշ տեսիլքին...
Ուռենիներն են ջակած խոր թախիծով մ'անսահման՝
Ալեակներուն բիւրեղացա՛ծ կապոյտին։
Սա լրճափին, ուր երբեմն յոգնած հոգիս տարուբեր
Կուգար թեւել ոստէ ոստ, ըմպել խորհուրդն իրերուն՝
Հիմա արցունք մ'է հսկայ սաղարթներուն մէջ երեր,
Որ չի՛ ժպտիր ներսիս կանա՛չ յուշերուն։
Կ'անցնիմ տարտամ գրնացքով եւ նայուածքո՛վ մ'երազուն
Իմ պաշտելի վայրերուն միայնութեան խորունկէն...
Հո՛ն են ծառերը ջոլոր, ակն աղբիւրին կարկաչուն,
Հո՛ն է դարձեալ ծաղկանց հրվայքն հմայուն։
Ակնարկիդ երգն, ո՛վ աղջիկն իմ սիրոյս լո՛ւրթ կոգեակին,
Կուգայ կարծես ողողել հոծ խըռովքներըս դըժնէ.
Կարծես կը զգամ շոյանքիդ կախարդանքներն կաթոգին
Վաւ այտերուս մարմանդին վրայ սատափե։
Բե՛ր, բե՛ր հոգւոյդ բարութիւնն եւ նըւաղո՛ւմն աչքերուդ,
Բե՛ր սրբութիւնն անուշակ հմայքոյրներուդ մեղմօրոր,
Բե՛ր, ո՛վ աղջիկ, այս իրկուն ծիծաղի փունջ մը հրըուտ
Սա տրտմօրէն շրջոդ տրղուն վիրաւոր։
Ա՛հ, եթէ օր մը դարձեալ սա մարգերուն մէջ դալար
Շրփար ալիքն իրանիդ հեշտասարսուռ ու նրբին,
Եթէ անգամ մ'ալ ո՛վ կոյս, խարտեաշ ծամերդ հողմավար
Դէմքիս վրըայ խաղաղութե՛ամբ մ'իջնէին...
Դիտէի լի՛ճն հանդարտիկ գանգուրներուդ հիւսուածքն,
Շունչիդ բուրումն գգլխիկ գար էութիւնըս պատել...
Ըզգալ զարկերը սրտիդ կարշնեղ կուրծքիս դէմ նորէն,
Ջնքուշ մարմինդ բազուկներո՛ւս շղթայել։
Ապրի՛լ, ապրի՛լ քանի որ գարնան երազն է ծաղկեր
Աւուակներու դիւթանքին եւ դաշտերո՛ւն քերթուածին,
Ապրի՛լ ո՛վ կոյս, քանի որ սէրս իր նարօտն է հիւսեր՝
Շրթունքներուդ մեղրածորա՛ն համբոյրին։

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Ջ. Ո. Մ.

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՄԸ Ի ՊԱՏԻՒ Ջ. Ո. Մ.ԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ

Անցեալ կիրակի Ջ. Ե. Ո. Մ.եան Գանէձո-Քաշանի մասնաճիւղը թէյասեղան մը սարքած էր ի պատիւ դեղր. վարչութեան, որուն հրաւիրուած էր նաեւ Փարիզի մեր մասնաճիւղին վարչութիւնը։

Կէսօրէ յետոյ ժամը 2.30 ին, թաղին մանուկները խռնուած էին մանկապարտէզին սրահը, ուր մեր ընկերներէն Բարգէն Ս. Քէշիշեան, շարժանկարի ներկայացում մը տուաւ անոնց։ Փոքրիկներն այն աստիճանի ոգեւորուած էին որ, ոտքերը գետին գարնելով իրարու կը պոռային.

«Նայէ՛, նայէ՛, «մայմուն»ը, կ'ըսէր մէկը. «Արապային մէջն է, արապային մէջն», կը պոռայ ուրիշ մը։ Իսկ մեր ընկերները առիթէն օգտուելով կը հարցնէին. «Մայմունին ցոլերէնը գիացող չկա՞յ»։ — «Ե՛ս, ես, կապի՛կ, կապիկ»։ Ու բոլորս կը խնդայինք կապիկին վրայ։ Ու կապիկ-կապիկով կը թնդար սրահը։ Վստահ ենք որ այսպիսի շարժանկարներով մեր փոքրիկները շուտով պիտի սորվին հայերէնները այն բառերուն, որոնց թուրքերէնը միայն կը գործածէն իրենց ծնողքը առօրեայ խօսակցութեան մէջ կամ փրանսերէնը՝ դպրոցին մէջ։

Ժամը 4ին խմբուեցանք պատուասեղանին շուրջ, ընկ. ընկ. Յովհաննէսեաններու բնակարանը։ Ներկայ էին կեդրոնական ու Փարիզի մասնաճիւղին վարչութիւնները, ընկերներ ու համակիրներ։ Ընթացակը մտերմական էր ըստ կարգադրութեան։

Թէյասեղանը բացուեցաւ մեր առաջնայ քայլերգով «Ծոլան ցայտեն», որմէ յետոյ Պանիէօյի մասնաճիւղին կողմէ ընկ. Ց. Անասեան պարզեց ցեղեկոյթին նշանակութիւնը, գնահատեց դեղր. վարչութեան վեց տարուան գործունէութիւնը, որ հիմնուած է անհատական զոհողութիւններու վրայ, եւ յատկացեց որ մեր Միութեան նախագահը ընկ. Շ. Նարդունի ճամբու պարտաստութիւններու պատճառաւ չէ կրցած ներկայ ըլլալ։

Ներկաներու փափաքին վրայ տեղանապետ ընտրուեցաւ Պ. Ս. Գասպակեօզեան, որ ճարտարօրէն վարեց այդ պաշտօնը։ Ան բաւ թէ այս տերունդը իր նոր կարգախօսով, կենդանի գործով եւ պզտուրիկ հմայքով կուգայ նոր ուրիշ մը բերելու հայ ցեղին երակներուն ու զայն առաջնորդելու զեպի նոր վերածնունդ մը։

Դեղր. Վարչութեան կողմէ ընկ. Ե. Խանէտանեան խօսք առնելով կարճ պատմականն ըրաւ Միութեան կազմութեան, յետոյ տեղեկութիւններ տուաւ Կեդրոնի նոր ձեռնարկին մասին, այն է մեր նախագահին արտասուհման մեկնումը, կազմակերպելու համար Ցունաստանի, Սուրիոյ եւայլ հայաշատ կեդրոններու բաղմահազար չափահաս որբերը։

Փարիզի մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ ընկ. Ց. Տէր Յովհաննէսեան ըսաւ թէ Չափահաս Որբերու շարժումը իր նմանը չէ ունեցած մեր պատմութեան մէջ։ Ան արեւի նման լուսաբեր յայտնութիւն մը ըլլալու կոչուած է մեր մուայլ իրականութեան մէջ, «ի ծագել արեգական կորնչին աստեղք»։ Այո՛, ընկերնե՛ր, մենք եւ բոլոր անոնք որ մեզի հետ համախմբուած են հրաձիին վաղգնի նուիրական դրօշին տակ, հաւատացած ենք որ մեզի վիճակուած է պատմական դեր կատարել դարերէ ի վեր սորկացած այս ժողովուրդին կեանքին մէջ, ա՛նոր վաղուան ճակատագիրը մեզմով պիտի դարբնուի, հասնելու համար ազատութեան փարոսին։ Հաւատացած ենք թէ մեր սերունդը պիտի սրբագրէ այն գէշ մտայնութիւնները որ ունին հիմա այս գէշ օրերուն եւ սերունդին վիճակուած է մեծ գործ մը։ Ահա թէ ինչու կ'ըսենք «ի ծագել արեգական կորնչին աստեղք»։

Նկատի առնելով ցերեկոյթին մտերմական բնոյթը, բոլոր հանդիսականները, առանձին թէ խումբով, երգեցին ազգային ու ժողովրդական երգեր։ Ընկ. Ս. Էֆեանեան երգեց «Սեւ Խաւարը» եւ «Սերոբի Սուգը»։ Ընկ. Ա. Յովհաննէսեան արտասանեց ինքնագիր ոտանաւոր մը, նուիրուած ընկ. Շ. Նարդունիի, ծափերը խլելով։ Օր. Էլիզա Աբրահամեան մեծ յաջողութեամբ արտասանեց «Ափ մը Մոխիր»ը։

Ոգեւորութիւնը այն աստիճանի հասած էր, որ մեր ընկերները կ'ուզէին մինչեւ ուշ տեսն շարունակել։ Բայց օրուան սեղանապետը, յարգելու համար կարգապահութիւնը, փակուած յայտարարեց ցերեկոյթը ժամը 8ին՝ շնորհակալութիւն յայտնելով օրուան հիւրերուն, ընկեր Ա. Յովհաննէսեանի ընկերուհիներ Վ. Ց. Անասեանի եւ Ս. Ե. Յովհաննէսեանի, որոնք թէյասեղանին սպասարկութիւնը յաջող կերպով վարեցին։

Ներկաները ցրուեցան յոտնկայս երգելէ յետոյ «Մեր Հայրենիք»ը։

Փափաքելի էր որ այսպիսի մտերմական ցերեկոյթներ յաճախ տեղի ունենային ամէն տեղ, օրինակ ծառայելու համար կարդ մը հայրենակիցներու, որոնց համար ուրախութիւն ընելը կը կայանայ գինիի տեղաններուն շուրջ պոռալ կանչելուն եւ փոնոկրաֆի թրքական եղանակներով յափշտակուելուն մէջ, փրանսացի դրացիներն անգամ զանգատի հրաւիրելու աստիճան։

Ց. Անասեան

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ԺԸՆԵՒ-ՊԸՆԵԷՆԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Քանի մը շաբաթ առաջ, Փարիզէն անցնելով Ամերիկա գացին Պ. Թէրմանեան, անդամ Ժընեւ-Պընեէնի դպրոցներու հոգատար կոմիտէին եւ Պ. Նշան Պէկեան, տեսուչ Պընեէնի նախակրթարանին։

Ինչպէս կը հաստատէր «Յառաջ»ի մէջ հրատարակուած կոչ մը, երկու հաստատութիւնները եւ հիւանդանոցը մատնուած են, նիւթական անձկութեան։ Երկու պատուիրակները պիտի չանան բարեկամներ գտնել այդ բարերար հաստատութեանց, կապ հաստատելով Հայր. Միութեանց եւ Կրթական Միութիւններու հետ։ Մասնաւորապէս պիտի աշխատին գտնել նիւթական աջակցութիւն ապահովել օրդեդիրներու ղրութեամբ։ Դպրոցը տարեկան մէկ միլիոն ֆր.ի պիւտճէ մը ունի։ Եթէ կարելի ըլլայ գոնէ մէկ երրորդը ապահովել, (բուն կրթական պիւտճէն տարեկան 160,000 գ. ֆր.է) երկու հաստատութիւնները պիտի ունենան տանելի վիճակ։ Հիւանդանոցն ալ ունի իր հոգերը։ Միջին հաշուով 15-20 հիւանդներ կը խնամուին։

Ամերիկայի մէջ ունինք բազմաթիւ հարուստներ՝ որոնք նուէրներ կամ կտակներ կ'ընեն ամերիկեան հարուստ հաստատութեանց։ Դեռ վերջերս Պ. Պօղիկեան 100,000 տոլար կտակած էր ամերիկեան քոլէճի մը, ուրիշ մեծատուտար նուէրներէ զատ։ Մինչդեռ աչքէ կը վրիպին Պընեէն-Ժընեւի դպրոցները, ուր հարիւրի մօտ հայ տղաքներ կը տառանձ հայկական եւ եւրոպական առողջ կրթութիւն։

Երկու հաստատութիւնները այնքան նեղ կացութեան մատնուած են որ, անցեալ տարի հարկ եղած է մերժել հարիւր նոր դիմումներ Զմիւռնիոյէն, Սուրիայէն եւ ուրիշ վայրերէ։ Իսկ մեր օտար բարեկամները կը զարմանան որ այնքան անտարբեր ենք այսպիսի գործի մը հանդէպ...

ՀԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Հ. Կ. ԽԱՉԸ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ.— Քանի մը հայ տիկիններ եւ օրիորդներ նախաձեռնարկ եղան կազմելու Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղ մը։ Մասնաւոր նամակներով եւ աղերսով հրաւէրներ եղան հայ հասարակութեան՝ ներկայ ըլլալու համար 9 մայիս, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.35ին զումարուելիք խորհրդակցական ժողովին։

Հրաւէրին պատասխանած էին 15 հոգի, որովհետեւ կազմակերպիչ յանձնախումբը ժամանակ չէր ունեցած աւելի կանուխ կատարել հարկ եղած աշխատանքը։

Իր տիկնոջ հետ ներկայ էր նաեւ Պ. Ա. Աբոյեան որ հրաւիրուած էր՝ Միութեան կազմութեան եւ նպատակին մասին խօսելու համար։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐՏ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ԿԸ ՇՆՈՒՑԱՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԱՒԿԻՆ՝ ՍՈՆԱՅԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

11 Մայիս 1931 Փարիզ

Ե. Հ. Կ. Խաչի ամէն տեղ ունեցած գործունէութիւնը պատկերացնելով, Պ. Աբոյեան բացատրեց ծրագիր - կանոնագրին նպատակը, թուեց Միութեան օգուտները, յիշելով կրթական եւ օգնութեան մարզին մէջ տարած գնահատելի աշխատանքը ամէն երկիրներու մէջ։

Կանգ առաւ Նիսի մէջ Ե. Հ. Կ. Խաչի մը կազմութեան անհրաժեշտութեան վրայ, շեշտելով նաեւ տիրող անտարբերութիւնը հանդէպ այսպիսի ազգանուէր Միութեան։

Ներկաները հանգամանօրէն եւ կենդանի փաստերով գործունէութիւնը լսելէ վերջ, փափաքեցան անդամագրուիլ։

Իսկոյն օրինական ձեւին վերաբերեալ, նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Աբոյեան եւ քարտուղար՝ Օր. Ռ. Գարակէօզեան։ Տրուած հարցի շուրջ մտքերու փոխանակութենէ վերջ միաձայնութեամբ վարչութիւնը ընտրուեցաւ հետեւեալներէ.— Տիկիններ՝ Սրբուհի Պէրպէրեան, Մարիամ Պաղտասարեան, Հերմինէ Ժամկոչեան, Պէաթրիս Դասպարեան եւ Օր. Ռ. Գարակէօզեան։

Երկու օր վերջ, 11 մայիս Բշ. իրիկուն վարչութիւնը իր անդրանիկ ժողովը ունեցաւ։ Դիւանի ընտրութիւնը կատարուելով, ընտրուեցան առեներապետուհի՝ Տիկին Սրբուհի Պէրպէրեան, առենադպրուհի՝ Տիկին Դասպարեան, գանձապահուհի՝ Տիկին Մարիամ Պաղտասարեան, Տիկին Հերմինէ Ժամկոչեան եւ Օր. Ռ. Գարակէօզեան խորհրդական անդամներ։

Օրակարգի խնդիրներէն կարեւորագոյնը եղաւ անդամներուն թիւը կրկնապատկելու միջոցներ ձեռք առնել եւ ըստ այնմ ձեռնարկել Հայաստանի ազէտեալներու հանգանակութեան։ Անմիջապէս կազ հաստատել Ե. Հ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութեան հետ՝ գործունէութեան աշխատանքներու միջոցներու մասին հարկ եղած թելադրութիւնները լսելու համար։

Վարչութիւն

ՈՒԽՏԻ ՕՐԸ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՇԱՎԻԼ, 14 Մայիս.— Անցեալ կիրակի Շավիլի հայութիւնն ալ կատարեց իր Ուխտի Օրը։

Կիրակի օրը իրենց նահատակ ձեռնարկները յարգող, անոնց յիշատակը պահող ընտիր բազմութիւն մը փութացած էր սրահը։

Ե. Ե. Միութեան վարչութիւնը իր կարելին ըրած էր հանդէսը իրեն համապատասխան լրջութեան եւ վեհութեան մէջ պահելու համար։ Մահաբեմ մը թարմ ծաղիկներով ծածկուած եւ ազգային եռագոյն դրօշով զարդարուած։

Մահերգէն վերջ, հանդէսին նախագահ Պ. Նաւալարեանի բացման խօսքով ներկայ ժողովուրդը մէկ վայրկեանի լռութեամբ յոտնկայս յարգեց իր ճեռնէներուն յիշատակը։ Ցետոյ կարգաւ խօսեցան Շավիլի Նպաստաւանցիներու Միութեան կողմէ Պ. Դաւիթ Տէր Գալուստեան, Հ. Ց. Դաշնակցութեան «Արղութեան» խումբին կողմէ Պ. Կ. Սասունի, Պ. Լ. Զօրմիսեան եւ Ե. Ե. Միութեան կողմէ յատկապէս հրաւիրուած Պ. Շաւարշ Մխաքեան։ Արտասանեցին Պ. Պ. Կ. Թազըմճեան եւ Կ. Մկրտիչեան։

Իսկ-լէ-Մուլինոյի մեր երիտասարդ բարեկամներէն Պ. Հրաչ Հանտալեան, նախագահին հրաւէրին վրայ ինչպէս միշտ այս անգամ ալ երգով իր մասնակցութիւնը բերաւ հանդիսին։ Նուագախումբը կազմուած Տիկ. Դեղուհիէ, Օր. Իվոյէ (Փրանսացի) Պ. Պ. Թազըմճեանէ, Դալիբեանէ եւ Պարոնեանէ մէջ ընդ մէջ նուագեց ազգային կտորներ։ Բարձող քահանայի պահպանիչով փակուեցաւ հանդէսը եւ ժողովուրդը մեկնեցաւ քիչ մը աւելի թեթեւցած սրտով, քիչ մը աւելի մօտեցած իր ճեռնէներուն եւ անոնց պաշտած դաղափարին։

Գ. Վարդունի

ՅԱՆԴՈՒԻԴՆ ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Հայֆայէն երուսաղէմ մեկնող թըղթատարէն 7000 անգլ. ոսկիի զողութիւն մը կատարուած է։ Գումարը ապահովագրուած էր։ Տեղական իշխանութիւնները կը յայտնեն թէ Պաղեստինի մէջ ցարդ չէր գործուած այսքան յանդուգն գողութիւն մը։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Պատասխան «Յառաջ»ի հարցարանին՝ Թիւ 15)

Լիմն.— «Յառաջ» իր սիւնակները, մեղի լայնօրէն տրամադրեց օրուան, կարեւոր հարցին համար։ Մեզ կը մնայ հարցը սեղանին վրայ դնելով լուծել. համեստ ու խոհեմ, եղրակացութեան մը գալ։

Սոյն խնդրին նախաձեռնարկ պիտի ըլլան Հայր. Միութիւնները որոնք իրարու քով գալով, կարելի պիտի ըլլայ ուսուցչական Մարմին մը կազմակերպել ու դասաւանդութեան օրեր նշանակել։ Շաբթուան մէջ 4-5 օր տեղ մը հաւաքել մանուկները. որովհետեւ համար հայ լեզուն եւ պատմութիւնը։ Ինձի ծանօթ են ընտանիքներ, որոնց Ֆրանսա գալը հազիւ քանի մը տարի է։ Այսօր, անոնց զաւակները, երթալով հայերէնը կը մոռնան։ Նոյն իսկ իրենց տունին մէջ իրենց ծնողքին հետ ֆրանսերէն կը խօսին։ Արդէն ինքնին կենդանի փաստ մըն է թէ մանուկը երթալով հայը եւ հայրենիքը կը մոռնայ. եւ կամայ-ակամայ ենքդինքը ֆրանսայի պիտի յորջորջէ։ Եթէ պէտք ըլլայ ծովհանէսը ժանի կը փոխէ Պողոսը Փօլի, եւ իրենց ծնողքները այս ամէնը գիտնալովմէկտեղ կը պարծենան թէ մեր տղաքը լաւ ֆրանսերէն սորված են։

Եթէ ծնողները կարողութիւն չունին իրենց զաւակներուն սորվեցնել, գոնէ կրնան չմոռցնել...

Լիոն ունի մէկ-երկու տասնեակ հայրենակցական եւ բարեսիրական միութիւնները որոնք ցարդ ոչ մէկ ջանք թափած են նոր սերունդին փրկութեան համար։ Ունինք նաեւ Ազգ. Միութիւն մը, որ կարծես միայն ինքն իր վրայ պիտի հսկէ շարունակ։

Հայրենակիցնե՛ր, իրարու ձօտ գանք ի սէր հայ ազգութեան, ի սէր հայ մանուկի ապառնան։ Պէտք է գործենք ձեռք ձեռքի եւ սահմանափակենք այն վտանգը որ կը սպառնայ մատաղ սերունդին։ Ամէն ազգասէր հայ պարտք պէտք է համարէ իգործ դնել իր կարելին նոր սերունդին փրկութեան համար։

Մելքոն Թադէոսեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՋԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ
(Շարունակութիւն և. էջին)

«Խորհրդ. Հայաստան» (5 մայիս) կը գրէ.—

ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ

Մոսկուա որոշեց երկրաշարժէն ձնասուած Նախիջեւանի եւ Զանգեզուրի շրջաններուն համար իբրեւ օգնութիւն տրամադրել երկու միլիոն րուբլի։

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

Երեւանի կառավարութիւնը որոշեց կազմել երկրաշարժէն ձնասուած Զանգեզուրի շրջաններուն վերաշինութեան կոմիտէ մը, որուն կը մասնակցին Ռ. Դաշտոյեան, Խ. Դարապետեան, Գ. Աթաբէկեան, Բ. Մելիքսէթեան, Ա. Յովհաննէսեան, Բ. Բաղդասարեան Ն. Յակոբեան, Ա. Ղամբարեան։

Կոմիտէն արդէն սկսած է աշխատանքի։

ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ալաշվէրդիի հանքերուն մէջ, բանուորները հաւաքոյթ մը կազմեցին։ Այդտեղ ղեկոյց մը պրուեցաւ Ղափանի երկրաշարժին ազէտներուն մասին։ Բանուորները որոշեցին Մայիս 2ի իրենց օրականը յատկացնել ազէտեալներուն օգնութեան։

ՍՆՈՒՆԴ ԵԻ ՀԱԳՈՒՍՏ

Զանգեզուրէն կը հեռագրեն թէ կազմակերպուած է սնունդի վճռկայան, որ կանոնաւորապէս կերակուր եւ ուտելիք կը բաշխէ ազէտեալներուն։

Ամէնէն ազքատներուն եւ կաթօտներուն բաժնուեցաւ Հագուստեղէն եւ 287 վերարկու։ Կը սպասեն վրաններու։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ (3)

ՕՐԵՐՈՒՆ ՀՈՍԱՆՔՈՎ

(ՀՆԳԱՄԵԱԿ ՄԸ)

1

Նախ ըսի որ լուէ, յետոյ ինծի խօսիլ հաճելի թուեցաւ ու ես ալ սկսայ. մտքէս բնաւ չէր անցներ թէ անտեղի բան մը կ'ըսեմ։ Անցնող կիներուն խօսքերն նետէր, որոնք տարօրինակ կամ երկար դէմքեր ունէին կամ բոլորովին կլոր, կը հիանայի հաստաթաթերուն ու ականջին փակած պոռայի որ այս կամ այն կ...

Ճաշարան մը մտանք, բնաւ ախորժակ չունէի, բայց նման արարողութիւններու մէջ ինչ որ ընեն տեսնելիք ինչ որ բերին, արպիս մատը կը դնէր ցուցանակին վրայ առանց կարդալու, եւ ան անդամին «ճերմակ գինի՛» կը հրամայէր։ Ձափագանց շատ կար, եւ շատ տաք կ'ընէր։ արպիս ձոած դէմքին, որուն աչքերը անդամ մը բոլորովին կարմիր ու անդամ մըն դեղին կը տեսնէի, կը նկարագրէր աղջկան մը գեղեցկութիւնը, աղջկան մը որ մեզմէ երկու սեղան անդին մեկուն հետ կը ճաշէր։ Դուցէ չէր ճաշեր։ Կը զարմանայի իր պատմելու դանդաղութեան, լեզուին թոթովանքին։ Ու զարնալ սկսայ, լուսա զարձուցի զգուանքով։

Թեթեւ տաքութիւն մը կար վրաս, ստամոքսս կը նեղուէր, բայց խելքս գլուխս էր, ոչինչ կը փախէր ուշադրութենէս... Ուտած հաստատեցի որ ըսածը ճիշդ էր։ Այն տեն երգ մը սկսաւ ու պատառաքաղին ձայրով հիւին վրայ եղանակ մը փնտռեցի։ Ես ալ միացայ. դժգոհութիւնը շատցաւ յարակից սեղաններէն, մենք աւելի ուժգնացուցինք, դիրենք լռեցնելու համար. ի՞նչ գէշ բան, ազատ չէի՞նք Թօհաֆ... կարպիս սպասաւորները մօտեցան, վճարել տուին ու քաղաքավար կոչտութիւնով մեզ ճամբեցին։

Դրան քով կարպիս ըսաւ որ սպասենք անկիւն մը ու դաս մը տանք.

— Որո՞ւ։

— Որո՛ւ որ ըլլայ։

Չէ՛, ես գինով չէի, համոզեցի որ չըլլալիք բան էր, ու քալեցինք։

Շատ քալեցինք, քիչ քալեցինք, այո՛, հէքեաթի պէս, ո՞վ ինչ գիտէ, լոյս, մութ, նորէն լոյս, նորէն մութ։ Մայթերը շարժական էին, քիչ մը սիրտս կը խառնուէր, ու ոտքերս յոգնածի պէս. մանաւանդ կարպիս միշտ աւելի կը ծանրանար... եւ այսքան։ Գինով չէի։

Յանկարծ կեցաւ. երկար քըրքիջ մը ձգեց։ Ի՞նչ ունէր։

— Քիչ մնաց կը մոռնայի, քիչ մնաց կը մոռնայի, կ'ըսէր, ու միեւնոյն տեն նշան կ'ընէր անցնող բոլոր կառքերուն։ Վերջապէս թաքսի մը կեցաւ մեր քով։ Նստելէ աւելի գլորուեցանք մէջը։ Հասցէ մը պոռաց, երեք անդամէն հազիւ հասկցնելով։

Ճամբու ամբողջ ընթացքին, «ձօ՛, աս մարդը, ծուռ կ'երթայ» ես ալ այդպէս կը տեսնէի, բայց բարեբախտաբար այդպէս չէի խորհէր։

Կառքը կեցաւ։ Նոյն ընթացքով երկու տոմսակ առինք ու ժանք։

Ամէն բան կը դառնար շուրջս, մութն ու ծանր օդը շրջապատեցին, մղձաւանջի մը մէջ կորսուածի պէս էի. ամէն քայլիս աթոռի եւ ոտքի կը զարնուէի։ Բեմին վրայ փետրաւոր ու պուչաւոր սեւ աղջիկ մը (պէյքը՞րը) տարօրինակ պար մը կը կատարէր, հեզնական ձայնով երգի մը հետ։

Դեռ որոշ տեղ մը չհասած, կին մը մօտեցաւ մեզի ու.

— Զուարճանալ կ'ուզէի, սիրելիներս, կ'ելլէք։

Նայեցայ ընկերոջս, դժուար թէ ան այդ պահուն բան մը կը տեսնէր։ Արդէն կինը առանց մեր պատասխանին սպասելու, մեզ առաջնորդեց առաջին յարկին վրայ փոքրիկ սրահի ձեւով մասը։ (Ճշդումներս յետագային կը վերաբերին)։

Կարպիս գրեթէ չէր կրնար ոտքի մնալ. կինը կ'օգնէր. աթոռ մը գլորեցաւ շառաչիւնով, ամէն կողմէ «ա՛ա՛» մը եկաւ փըրթաւ։ Փլանք աթոռներուն վրայ։

Կինը, որուն ոչխարի մազերը միայն կը լիշեմ, երկուքիս մէջտեղ նստած մատներուն ճարտարութիւնը կը փորձէր, շրթները քսելով անդամ մը անոր, անդամ մը ինծի։ Կարպիս կը թուէր բան մը զգալ, մինչ իմ ոտքերս սարսուռով մը բռնեցան, քիչ մը թեթեւցնելով գլուխս։

Վարպետորը նորէն բացուեցաւ։ Գոյնզգոյն բարձր սանդուխ մըն էր որ կը դառնար այնքան արագ որքան որ ուշադրութիւնս կեդրոնացնել կը չնայի։ Երաժշտութիւն մը կար որ շարականի կը նմանէր։ Հրեշտակներ կը բարձրանային ու մերկ կին մը վար կ'իջնէր։ մարմինին ճիշտ մէջտեղը եռանկիւնի ձեւով ոսկեզին փայլուն քար մը, պրիսմակ գուցէ, կը վառէր շլացնող ճառագայթներով։

Կինը կոշտ շարժումով մը անոր գլուխը դարձուց ու խրատեց խելօք մնալ։

Կարմիր լուսամփոփով լամբ մը կար փոքրիկ սեղանին վրայ, մեր առջեւ։ Երկու ոսկեզօծ նշանակներով չիր բերին, երեք գաւաթ լեցուեցաւ։ Ո՛վ ապսպրեց, Աոի ու բերնէս տարի. սարսափելի ծարաւ մը ունէի։

Երբեմն քունքերս կը սեղմէի։ Մշուշոտ մտքիս մէջ վիճակիս ողբերգութիւնը գալի պէս խրուած էր. մատս կը խածնէի սթափելու համար։

Երգ մը կար նորէն, ընդհանուր ծիծաղ մը ձգեցին. մե՞զ կը ծաղրէին... վա՛յ ես ձեր... գաւաթը առի շպրտելու. ձեռքս գամուած էր սեղանին։

Կարպիս աթոռին վրայ լայթի կտորի մը պէս կը ծալլուէր։ Իսկ իմ սիրտս կը խառնուէր։ Ոտքի ելայ անոր քղանցքէն քաշելով։ Կ'ուզէի դուրս ելլել։

Մէկը կը սպասէր։ Բաներ մը ըսին չհասկցայ. հրեցին։ Դրա՞մ կ'ուզէին, որուն հոգը ա՛ռ, չէ՞ բաւեր, ա՛ռ նորէն։

Գրեթէ գրկած երկու դռումի պէս մեզ դուրս գլորեցին, մայթին վրայ։

Գիշերուան զովութիւնը պաղ Լուրի Լրցանի առաուտեան թափեցաւ վրաս։ Գլուխս ցնցեցի ուզելով կատարուածը ըմբռնել։ Կը հասկնայի դանդաղութեամբ չէ՛, գինով չէի..., իրա՞ւ գինով էի։

(Շար.) Փ. ՄԻՒԱՅԼԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ «ՓԸՔԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԱԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ «Վ Ա Գ Ր» խումբի կողմէ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ Պ. Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆԻ

Տեղի կ'ունենայ այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին

Union de Paris*ի սրահին մէջ*

14 Rue Trévise — Métro: Cadet

8, RUE CHATEAUDUN*ի*

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

BOURSE Benéfices intérêts peuvent être réalisés par opérations journal. avec provis. (titres ou espèces) déposés chez banquier membre du syndicat. Notice et Circulaire hebdomad. sur demande. R. Lorilleux, remisier accrédité. 16, rue Drouot. Paris, Téléph.: Provence 49-76.

ՊՈՒՐՍ

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD — PALESTINE & ORIENT LLOYD

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար։

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։

ԾԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մակնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։

Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի(էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ժէռսէ րոպ կարող վարժ գործաւորուհիներ, կը պահանջուի մաքուր կար, եթէ ոչ չներկայանալ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ ամէն օր, ժամը 9էն 11 եւ 2-5, Թօսբարեան եւ Միքայէլեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e), Մէթրօ Bonne Nouvelle.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՁԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՁՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ հողաքարժինները գնելու։

2.— Ամսավճարով տուն շինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած հողամասերու վրայ։

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վարձելու։

4.— Ցուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու։

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԵՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussée d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1։ Հեռաս. Provence *87—32* եւ *82—48*։

ՅԱՂՈՒԻ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Ձափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէմէրճեան, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69-33.

ՁԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 Rue St. Lazare, Paris (9)

Քաղաքերուած երեք տարուան անդուլ յաջողութենէն՝ ճաշակի երգիծաբան — ճաշարանապետը ԼԻԼԱ մեծամեծ զոհողութիւններով ընդարձակած է իր ճաշարանը, բոլորովին անման կազմածներով եւ դիւթական լուսազարդութեամբ մը։ Բացի անմրցելի իր հաժադաւիներէն, խոհարար Արաժին մասնաւոր անուշեղէնը ստանձնած է ծանօթ վարպետ մը Պ.Օննիկ։

Նախանձոտները ինչ ալ ըսեն, այցելութիւն մը բաւական է ըսելու «իրաւ ԼԻԼԱՆ միակն է եղեր ԱԺԱՆՈՒՐԹԵԱՆ, ՄԱՔՐՈՒՐԹԵԱՆ եւ ՁԱՇԱԿԻ կրկնակ առաւելութիւններուն մէջ»։

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Ազիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։

ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

ՇԻՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

21 QUAI DE LA TOURNELLE — PARIS (5E)

ԴԵՐՁԱԿ — Հեռաձ. Provence 67—07

ՈՒՆՃԵԱՆ

66 Rue d'Hauteville — PARIS (10e)

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ

ԳԻԼԵՐԸ ՋԱՓԱԿՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro Poissonnière — 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

Հ. Ճ. Դ.

Պէյրութի Մասիս Խումբի հերթական դասախօսական ժողովը այս Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, նախկին հաւաքատեղին (Bécon les Bruyères կայարանի Անիէռի կողմի, Buvette du la Gareին մէջ)։ Շարունակութիւն նախորդ ժողովի նիւթին։ կը խօսի Ընկ. Շ. Մխսաքեան։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ—ԲԺԻՇԿ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Առանց ցաւի կը քաշէ եւ կը գարմանէ ակռաները։ Ոսկիէ ատամնաշար, ոսկորէ ակռաներ։ Ձափաւոր գին։ Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 9էն 8։ 3 Bld. Belleville, Métro Ménilmontant.

EMPIRE Մէթրօ-Չօլ՝ 37 Av. Wagram

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շբ.ե։ 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. MÉTROPIGALLE.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Կ'ուզուի դերձակի աշկերտ մը։ Դիմել՝ Պ.Գորգիկեանի Hôtel Sénat, 7 Rue Tournon. Métro: Odéon.

Դուէ, որ վարակուած էք հեղձախտով, լայնաթոքութիւնով, ցնդղատապով, գացէք MONT - DORE (Auvergne) *որ օժտուած է 40 եզական սրահներով դեղաշնչութեան համար* (inhalation).

Մանր. դիմել Cie. de Mont-Dore, 10 Rue Auber, Paris (9).

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք, արեան, մորթի հիւանդութեան։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

Վաճառու է Յունիսին յարկաբաժին մը 2 փիէս, խոհանոց, Ջուր, կազ եւ ելեկտրականութիւն։ Դիմել՝ Լեւոն Կէտէլեանի, 22 Rue Cavoisier, Cachan, Seine.

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *Մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12։*

Electrophone Thomson-Houston

Brillant repertoire de disques

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville

Place des Abbesses

Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ

Պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար։

Մասնաւոր գին Հայերու

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎԼՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախոսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Ռէյփ* ու *Շինի*։ Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ՝ ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՍԱՊՈՒՆՋԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

39 Rue de Trévise, Paris (9), մէթրօ՝ Cadet, Tél. Prov. 05 91

Ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ

փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ վաճառում։

Յաճախորդներու փափաքին գոհացում տալու համար մեծ խնամքով սկսած ենք պատրաստել ամենավերջին սիսթէմի գերմանական մեքենայով անարատ եւ թարմ սուրճ։

Ապրանքներուն ամենալաւը՝ անմրցելի գիներով։

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ALIMENTATION TURENNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne, փարիզ (3) Մէթրօ՝ République

Թէլիֆոն՝ Archive 50—61

Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գիները

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու Պատուոյ Մէտալ Ֆրանս. առողջապահ. Նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) *Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։*

Հոն կը կատարուին *Ռ.* ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղաղանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յոտնկարագոյն եւ ուէօնթկէնեան գարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ բոլոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակաչախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, բուսական եւ ֆիզիօյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. R

Tramway 39, 40, 42, 5։

Օգտուեցէք առիթէն — Ծախու

Մեծ խանութ մը (էփիսէրիի) երկու փիէսով, տարեկան վարձք՝ 2400 ֆր.։ Ունի վեց տարուան պայմ., վերանորոգուած։ Օրական 700 ֆրանք առուտուր։ Գին՝ 20,000 ֆրանք։ Դիւրամատչելի պայմաններ։

Դիմել՝ ոսկերիչ Ս. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի

13 Rue dee Dominicaine, MARSEILLE.

Phonos & Disques

Columbia

Agence exclusive

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր. Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆօնօները (նոր խաւորուած) 300—2000 ֆր.։ կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maître*ի* Courant continu*, գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մախսուլները հետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան*

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.256
Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՄԱՅԻՍ
1931
19 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1573

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՈՒՆԱՒՈՐ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

երէկ բացուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին 63րդ նստաշրջանը։

Շատ մը հարցեր դիզուած են օրակարգին վրայ։ Բայց առաջին եւ ամէնէն փշոտ խնդիրը կը կազմէ աւստրեւգերման տնտեսական համաձայնութիւնը։ Նախնական փորձ մը դէպի քաղաքական համաձայնութիւն կամ միացում (Անշլուս)։

Քանի մը օր առաջ, նախնական խորհրդակցութեան մը ընթացքին, Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները աղի-լեղի խօսքեր փոխանակեցին։ Պ. Պռիանի օրերը համրուած են արդէն, մայիս 13էն, նախագահական ընտրութիւնները ի վեր։ Բայց նորէն անոր պաշտօն տրուեցաւ Ֆրանսայի տնտեսակէտը ներկայացնել գոնէ այս հարցի մէջ։ Մանաւանդ որ, խնդիրը սերտ կապ ունի իր հնարած նոր բանաձեւին, Համաեւրոպայի կազմակերպութեան հետ։

Շաբաթ օր, պ. Քուրցիուս չկրնաց արդարացնել Աւստրիոյ հետ կնքուած համաձայնութիւնը, իբրեւ դարման անտանելի կացութեան մը։ Յիշեց նախընթաց օրինակներ, բայց ո՛ր և է ակնարկ չըրաւ «Անշլուս»ին։ Պ. Պռիան ալ, կենալով միեւնոյն դիրքին վրայ, մեղադրեց կատարուած արարքը։ Եւ, քիչ մը աւելի առաջ երթալով, շեշտեց թէ՝ «զգուշանալու է այնպիսի ձեռնարկներէ որոնք Թոյլատրուած չեն»։

Թափանցիկ էր ակնարկը։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը կ՚ուզէր յիշեցնել դաշնագիրներու տրամադրութիւնը, որ Փարիզի ամէնէն զօրաւոր զէնքն է։

Արդարեւ, ֆրանսական թերթերը մրցումի ելած են իրարու հետ, իրաւագիտական ճակատին վրայ, և անդադար կը յիշեցնեն պատերազմէն յետոյ կնքուած դաշնագիրներու տրամադրութիւնները։ Կը փորձեն ապացուցանել թէ ի յառաջագունէ արգիլուած է ո՛րեւէ համաձայնութիւն որ կրնայ միացնել, ձուլել Գերմանիան եւ Աւստրիան։

Կիսապաշտօնական օրկան մը կը բացատրէ թէ «Անշլուս»ը բացորոշապէս հակառակ է դաշնագիրներուն։ «Հակառակ է Վերսալի դաշնագրին 80րդ յօդուածին, 43րդ յօդուածին, Սէն Ժէրմէնի դաշնագրին 88րդ յօդուածին, նոյն դաշնագրի 217 եւ 222րդ յօդուածներուն, հակառակ է 1922 հոկտ. 4ին Աւստրիոյ հետ կնքուած երեք պայմանագրութիւններուն»։

Մէկ խօսքով, Ֆրանսացիներուն համար ամէնէ ինչ պարզ է եւ ոչ մեկնաբանութեան խնդիր կը ծնայ, ոչ ալ մինչեւ Հաէյ երթալու։

Ընթերցողները պիտի յիշեն թէ Անգլիան էր որ դրաւ այս առաջարկը— խնդիրը յանձնել Հաէյի Միջազգային բարձրագոյն ատեանին քննութեան։

Այս խնդիրն է որ կը քննուի այժմ, ժրնեւի մէջ։ Բայց, ինչպէս տեսանք, Ֆրանսացիները բոլորովին աւելորդ կը գտնեն այդ ձեռնարկը։ Նոյնիսկ վերսակար՝ Ազգերու Դաշնակցութեան հեղինակութեան, ինչպէս եւ դաշնագիրներու ապագային համար։

Փարիզի այս դիրքը արդէն չզգազգուութեան մատնած է Լոնտոնը։ Ու թէեւ պաշտօնական շրջանակները պաղարիւն կ՚երեւան, բայց թերթերը արդէն սկսած են իրենց բերնին տալ։ Պահպանողական երկու խոշոր օրկաններ կը պահանջեն որ Անգլիա լքէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը, եւ աչքերը դարձնէ դէպի իր գաղթապետութիւններն ու Ամերիկա։ Այս թերթերը, ինչպէս եւ «Մանչէսթր Կարտիըն ծանր մեղադրանքներ կ՚ընեն Ֆրանսայի դէմ, իբրեւ զոհ ներկայացնելով Գերմանիան։ Իսկ «Օպզըրվըր», կիրակնօրեայ մեծ օրկանը, դատապարտելով Ֆրանսայի աշխարհակալութիւնը, կը գրէ իր խմբագրականին մէջ.

— «Մեզի հասած լաւատեղեակ լուրերու համաձայն, եթէ Ֆրանսական գերակշռութիւնը յաղթանակէ ժընեւի մէջ, եթէ դաշնապարտուի աւստրեւգերման տնտեսական միութիւնը, Գերմանիա եւ Աւստրիա պիտի քաշուին Ազգերու Դաշնակցութենէն»։

Բրիտանական թերթին կարծիքով, դաշնագիրները պէտք է բարեփոխուին, իբրեւ անհրաժեշտ պայման խաղաղութեան պահպանման։ Ցետոյ, Գերմանիան իրաւունք ունի Ֆրանսայի հետ աստար սպառազինուելու։ Ու վերջապէս սպառնալիք մը,— Եւրոպէ նոր պայթիւն մը տեղի պիտի ունենայ Եւրոպայի մէջ, եթէ Ֆրանսա, Լեհաստան եւ Փոքր Համաձայնութիւնը չդաժարին իրենց գերակշռութեան վարդապետութենէն,

«Օպզըրվըր» այն թերթն է որ տապալեց Լօյտ Ճօրճը, զինադադարի ամէնէն վճռական մէկ պահուն։

Ինչպէս կը տեսնէք, չափազանց թունաւոր է մթնոլորտը։ Եթէ մինչեւ բանաձեւ մըն ալ գտնեն յետաձգեն խնդիրը, դեռ չի նշանակեր թէ չարը խափանուած է։

Ոչ միայն եւրոպական միութեան, այլ եւ խաղաղութեան դաշնագիրներուն եւ Ազգերու Դաշնակցութեան խնդիրներն որ շարու կը բախին, մեքենաբար տեղի տալով զանազան խմբակութեանց։

Եւ այս ամէնը՝ մթնոլորտի մը մէջ որ տարուէ տարի կը անձրանայ։

Շ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՂԷՏԸ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Վերջին երկրաշարժին աղէտեալներուն օգնելու համար, Հայաստանի մէջ կազմուած արտակարգ ցանձնախումբը հետեւեալ որոշումները տուաւ.—

Աղէտեալ շրջանները փոխադրել 1000փութ շաքար, 80 փութ Թէյ, 500 փութ կրուպա, 200 արկղ օճառ, 8 վրան, 1400 հագուստ, 1 վակոն գամ, 15 բեռնակառք շղթայ, անմիջապէս նորոգել Քէշիշքէնդ-Բազարչայ ճամբան։ Բանալ Դարալագեազի եւ Նախիջեւանի մօտակայ լեռնանցքը, պետական դրամատունը պէտք է վճարէ 20 հազար րուբլի Ղափանի բանուորներուն աշխատավարձը վճարելու համար, Սիսեան որկեց 60,000 րուբլի, Գորիս՝ 30,000, Ղափան 50,000, Մեղրի 10,000, Արտօնութիւն առաւ օգտուելու Զանգեզուրի անտառներէն։ Ղրկեց վրաններ, բարձ, ներքնակ։ Շրջանգեց Փրոֆ. Աբդալեանի եւ Զարդարեանի մեկնիլ այդ շրջանները։

ՍԻՍԻԱՆԻ ՄԷՋ

Ամէնէն շատ վնասուած է Սիսիան։ Շրջանին կեդրոնը հիմնուեցաւ առժամեայ հիւանդանոց մը 50 մահճակալով, 10 տեղ հիմնուեցան սնունդի կայաններ։

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Անդրկովկասի արհեստակցական միութիւնը 5000 րուբլի նուիրեց աղէտեալ շրջաններուն։ Լուսաւորութեան գործավարութեան որոշումով, մանկապարտէզներ պիտի հիմնուին նոյն շրջաններու մէջ, աղէտեալ ընտանիքներու երախաներուն համար իբրեւ հացագին Անդրկովկասի կառավարութիւնը նուիրեց 25,000 րուբլի, 15 հազարը Զանգեզուրի, 10,000ը Նախիջեւանի համար։ Թիֆլիս ալ իր կողմէ նուիրեց 5,000 րուբլի, Ռուս կարմիր խաչը նուիրեց 10,000 րուբլի եւ ղրկեց բժշկական 6 խմբակ։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ բոլոր մարմինները մրցման կը հրաւիրեն իրարու, օգնութեան իրենց բաժինը բերելու համար աղէտեալներուն։ Հանգանակութեան այս ձեւը լաւ արդիւնք տուաւ։ Մասնակցողներուն մէջ կան նաեւ բանուորներ, վրաստանի կիներու միութիւնը նուիրեց 10,000 րուբլի, վրաստանի Գորի քաղաքը նուիրեց 1,000 րուբլի, Գործակցականը 5,000 րուբլի, Էջմիածնական քաղաքը 10,000 րուբլիէն զատ աշխատաւորներուն օրականը։

ԱԼԻՒՐ ԵՒ ՇԱՓԱՐ

Բեռնատար դոգեկառքերու վարչութիւնը իր սպասարկութիւնը ամբողջովին տրամադրեց աղէտեալ շրջանները փոխադրելու ամէն անհրաժեշտ առարկայ։

Առաջին առաքիւ ղրկուեցաւ 3 վակոն ալիւր, որ պիտի բաշխուի Սիսիանի, Ղափանի եւ Գորիսի շրջաններուն։ Երկու վակոն ալ ղրկուեցաւ Նախիջեւան։ Ղրկուեցաւ նաեւ մեծ քանակութեամբ շաքար եւ Թէյ։

ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐ ՖՐԱՆՔ ԴՐՈՇՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Յառաջի հրատարակութիւններուն եւ խմբագրին դիմումին վրայ, Պրիւսէլէն Պ. Վահան Տօքտասեանճեան երկու անգամէն 30,000(երեսուն հազար) տրախմի (10,000 ֆրանք) նուիրած է Հին Յունաստանի կ. Խաչի գործոններուն։

Այս գումարները արդէն փոխադրած ենք Աթէնք, կ. Խաչի կեդր. Վարչութեան, յատկացուելու համար միայն կրթական պէտքերու։

ՓՐՕՖ. ՄԱՔԼԷՐ ՍՕՖԻԱ Կ՚ԵՐԹԱՅ

Ծանօթ հայկաբան ուսուցչապետ Պ. Frédéric Macler այս տարի արձակուրդին պիտի այցելէ Պուլկարիա, ուսումնասիրելու համար վանքերու, եկեղեցիներու եւ թանգարաններու հարցէն ձեռագիրները։

Անշուշտ հայ մշակոյթի բարեկամները ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայեն յարգելի ուսուցչապետին, իր աշխատանքը յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՀԱՆՋԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԷՆ

Ռուսիա Յունաստանի կառավարութենէն պահանջեց 1833ին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ժամանակութեամբ, Ռուսիոյ կողմէ Յունաստանի տրուած փոխառութեան տարեվճարները, 1897էն ի վեր տարեկան հատուցումները կանոնաւոր կերպով կ՚ապահովէր Աթէնքի ելմտական միջազգային յանձնախումբը։ 1917էն ի վեր Ռուսիա յայտարարած ըլլալով թէ չի ճանչնար ցարական կառավարութեան յանձնառութիւնները, փոխառութեան գումարէն Ռուսիոյ բաժնին վերաբերեալ տարեվճարները երեք հարիւր հազար ոսկի ֆրանք, պահ կը ղրուէին Փարիզի ֆրանսական դրամատունը։ Այս հաւաքուած տարեվճարներն է որ Ռուսիա կը պահանջէ այժմ Յոյն կառավարութենէն։

Թերթերը կը գրեն թէ Յունաստան տրամադիր չէ ընդունելու Ռուսիոյ այս պահանջը, որովհետեւ բացի հին պարտքերու հանդէպ Ռուսիոյ բռնած դիրքէն, Ռուսիոյ մէջ, յունահպատակներու պատկանող գրաւուած կալուածներու հարցը կը մնայ առկախ։

ԼՕՅՏ ՏԵՍԱՒ "ԴՐՕՇԱԿ"Ի

Վերջին թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Ջանգեզուրի Աղէտը (*Կոչ Հ. Յ. Դ. Բիւրօի*), «Դրօշակ»ի ճառասնամեակը (*Խմբ.*), կովկասահայերը եւ իր հարեւանները (*Ռոստոմ*), Ռոստոմի ինքնագիրը, Ջօրավար Նազարբէգեան (*Ս. Վրացեան*), Մարքսիզմը եւ Ազգային Հարցը (*Գ. Գիւզալեան*), Թուրքիոյ շուրջ։

Հայաստանում՝ «Սոցիալիզմ են կառուցում», Բանուորների աշխարհիւմ, Լուրեր երկրից, Սեբաքարեցի Սաքօի ինքնակենսագրութիւնը, Մեր զոհերը, Ճառասուն տարեայ «Դրօշակ»ների բովանդակութիւնը։

Հասցէ.— Mlle S. Agopian, 5, Rue des Cobelins, Paris (13e)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիոյ Հանրապետութեան շուրջ

Էնկիւրիի քաղաքական շրջանակներու մէջ այն համոզումը կայ որ, Թուրք Հանրային Պարտքի շուրջ բանակցութիւններու առեն, ամէն բանէ առաջ պատուիրակները պիտի հրահրուին որ փարիզի պայմանագրութիւնը փոխուի։ Այս պայմանագրութիւնը երկու հիմերու վրայ փոփոխութեան ենթարկելու պէտք կը տեսնուի։

1. Փարիզի պայմանագրութեան համաձայն, Թուրքիոյ բաժին հանուած պարտքին քանակը զեղչել։

2. Զեղչը կատարուելէ յետոյ աւելի փոքր տարեվճար մը նշանակել, մասնաւորաբար 15—30 տարի տրուելիք մասնավճարներուն։

Ակռէ զատ, կառավարութիւնը թէեւ նոր պիւտճէին մէջ Հանրային Պարտքի տարեվճարին մէկ երրորդը դրած է, բայց պիտի պահանջէ որ գոնէ մինչեւ հինգ տարի որեւէ տարեվճար չտրուի։

Կը կարծուի թէ վճարուժի յետաձգման այս առաջարկը լաւ ընդունելութիւն պիտի գտնէ բաժնետէրերու կողմէ։

Հիմակէզատէ Հիւսնիւ պէյ ասկէ առաջ կը պնդէր թէ Հանրային Պարտքի հաշիւներուն մէջ 100 միլիոն ոսկիի սխալ մը եղած է։ Ցետոյ, սակայն, քննիչ մարմնի նախագահ Ատիլ պէյ քննութեամբ երեւան հանած է որ սխալը 190 միլիոն ոսկի է։

Իրողութիւնը պիտի պարզուի բաժնետէրերու պատուիրակներուն, եւ եթէ սխալը հաստատուի աւելի տրուած դրամը ետ պիտի ուզուի։

Կռիւներ Կովկասի մէջ

«Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ արիւնոտ կռիւներ տեղի ունեցած են Կովկասի մէջ։ Անցեալ ամսուան ընթացքին, խորհրդային կառավարութիւնը 40,000(?)զինուոր ղրկած է Գանձակ, Ղարապաղ եւ Նախիջեւան, խլրտումները զսպելու համար։ Գանձակ ամբակոծուած է եւ բնակիչները,— տղայ, աղջիկ, կին,— ջարդուած են։ Տեղի ունեցած կռիւներու ընթացքին, բոլշեւիկները 300 զոհ տուած են։ Նաճի Սէյֆուլլայ անուն մեծ ըմբոստ մը, Պարսկաստան փախած միջոցին, կը բռնուի եւ 19 հոգիէ բաղկացեալ ընտանիքովը կը ջարդուի։ Իսլամ զինուորները բռնադրած ըլլալով ջարդերուն դէմ, Կովկասէն ետ պիտի առնուին։ Հարիւրաւոր իսլամ կիներ ձերբակալուելով Ռուսիա ղրկուած են։

Ռուս գիտնականներ կ՚ախտուին

Բոլշեւիկեան կառավարութիւնը զանազան վայրեր աքսորեց քառասունըհինգ գիտուններ, առանց դատի ենթարկելու զանոնք։ Ամբաստանուած են իբրեւ հակայեղափոխական։

Լուր կայ նաեւ թէ Չեկայի հրամանով 10ի չափ մտաւորականներ եւ ճարտարագէտներ հրացանի բռնած են։

Խռովութիւններ Սոֆիայի մէջ

Սոֆիայի ժողովրդական մէկ թաղին մէջ խռովութիւններ ծագեցան, երբ համայնավարները հրապարակային հաւաքոյթ մը սարքեր էին ընտրութեան առթիւ։

Ոստիկանութիւնը ցրուեց հաւաքուած ժողովուրդը։ Ոստիկան մը ինքզինքը պաշտպանելու համար կրակ բացաւ իր ատրճանակով, երբ քարով ու գաւազանով յարձակման կ՚ենթարկուէր։

Բազմաթիւ անձեր ձերբակալուեցան։

Եգիպտոսի ընտրութիւնները

Եգիպտոսի ընտրութիւնները վերջացան հանդարտութեամբ։ Վաֆտի եւ ազատականներու գործունէութիւնը՝ պոյքոթի ենթարկելու համար ընտրութիւնները, չունեցաւ մեծ հետեւանք։ Քուէարկուներու միջինը հարիւրին 65էն նուազ չէ։

Միայն մէկ գիւղի մէջ փոքր միջադէպ մը տեղի ունեցաւ, երբ Վաֆտի կուսակիցները կը փորձէին արգիլել քուէարկուները ընտրութեան մասնակցելէ, եւ քուէտուփը կ՚ուզէին փախցնել։ Այդ շրջանի ոստիկանապետը քարկոծուեցաւ եւ ստիպուեցաւ փախուստ տալ։

Իսկ Վաֆտ կուսակցութեան պետը Նահաս փաշա յայտնեց թէ Գահիրէի մէջ հազիւ ընտրողներու հարիւրին 5ը մասնակցած են ընտրութիւններուն։

Ընդհանուր գործադուլ Ռուպէի մէջ

Ռուպէ - Թուրքուանի շրջանին մէջ, բանուորներու եւ գործատէրերու միջեւ ծագած վէճը կարելի չեղաւ հարթել, հակառակ աշխատանքի նախարարին ջանքերուն։ Հիւսկեղէնի գործատէրերը որոշած էին հարիւրին 10ի զեղչ մը կատարել օրավարձերուն վրայ։ Այս որոշումը պիտի գործադրուէր երէկուընէ սկսեալ։ Միւս կողմէ, գործատէրերը այս զեղչէն զատ, որոշեցին նաեւ ջնջել պարգեւը որ գործաւորներուն կը տրուէր իբրեւ երկարատեւ ծառայութեան տեսակ մը վարձատրութիւն։ Գործատէրերը կը յայտնեն թէ տնտեսական ներկայ պայման-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏԻՆ ՆԵՐՔԻՆ ԾԱԼՔԵՐԸ

Տնտեսական կեանքի մէջ վաճառամարտը նորութիւն չէ։ Բայց խորհրդային Ռուսաստանի վաճառամարտը բոլորովին տարբեր յատկանիշեր ունի եւ անբնական է։ Ինչո՞ւ։

Ցայտնի հեղինակութիւն մը հետեւեալ պատճառները կը վերագրէ սովորական ժամանակներու մէջ տեղի ունեցող վաճառամարտին.—

Ա.— Արդիւնաբերողը կ'ունենայ չափէն աւելի մթերք ներքին սպառումի համար եւ կը ստիպուի աւելորդ քանակութիւնը արտածել հեռաւոր շուկաներ, աժան գիներով։ Չի կրնար արտադրութեան արժէքէն պակաս գնով ծախել իր երկրին մէջ, որովհետեւ վեց ամիս կամ տարի մը վերջ իր ձեռքին տակ ունենալիք նոր մթերքը չի կրնար այդ բացառաբար զեղչուած գինով սպառել։

Բ.— Արդիւնաբերողը նոր տեսակ ապրանք մը օտար հրապարակի մը վրայ «բռնել տալու» եւ ճանչցնելու համար կը ստիպուի գնասով արտածել իր մթերքը։

Գ.— Արդիւնաբերողը իր գիները աստիճանաբար իջեցնելու նպատակով, ակռին քանակութեամբ ապրանք կ'արտածէ, մէջտ գնասով ի հարկէ։ Այսպէսով վաճառումը կ'աւելնայ եւ կը սկսի աւելի խոշոր քանակութեամբ արդիւնաբերել։ Շատ պարզ է որ երբ ապրանքի մը արտադրութիւնը եւ սպառումը զուգընթաց կ'աճին, դրամատերը կը զեղչէ գիները ներքին հրապարակին վրայ. վաճառամարտով մէյն կը հասնի այդ նպատակին։

Դ.— Արդիւնաբերողը պատահական վաճառամարտի կը ձեռնարկէ օտար շուկայի մը մէջ՝ գիմադրելու համար իր մրցակիցներուն։

Այս գլխաւոր եւ բացառիկ պատճառներէն ո՛չ մէկը ունի ռուսական վաճառամարտը։ Ռուսիոյ մէջ աւելորդ մթերք չկայ, ինչպէս ցոյց կուտայինք մեր նախընթաց նամակով։ Նոր տեսակ ապրանք չկայ որպէսզի ստիպուէին առժամաբար գնասով ծախել նոր յաճախորդ ճարելու համար։ Պետութիւնը ընդհանուր արտադրութեան արժէքը նուազեցնելու նպատակ չի կրնար ունենալ, որովհետեւ այդ արժէքը իրականին մէջ գոյութիւն չունի արդէն։ Ռուսիա մրցակից չունի այժմ արտասահմանի մէջ։

Հետեւաբար, դարձեալ պիտի կրկնենք, ռուսական վաճառամարտին հիմնական նպատակը քաղաքական է եւ ո՛չ թէ լոկ տնտեսական։ Երկրորդը պարզապէս մէջոց մըն է այդ նպատակին հասնելու համար։ Աւելի որոշ խօսելով, Մոսկուայի վարիչները քաղաքական գործունէութիւն ըսելով կը հասկնան «հաճաշարհային յեղափոխութիւն»։ Իսկ այդ ցնորքը չի կրնար իրագործուիլ առանց տնտեսական քաոս ստեղծելու քաղքենի-դրամատէր երկիրներու մէջ։ Որեւէ շարժում տնտեսական դարձնելու եւ հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար, նախ անհրաժեշտ է ճանչցուիլ ու համբաւ շահիլ այն միջավայրին մէջ զոր ընտրած էք իբրեւ գործունէութեան ասպարէզ։ Բոլշեւիկները շատ լաւ ճանաչած են այս իրողութեան եւ այդ ուղղութեամբ կ'աշխատին հիմա։ Ապրանք ամ գնասով ապրանք ծախելով, անոնք կը շլացնեն օտար երկիրներու աշխատաւոր դասակարգը. կը փորձեն հրապուրել ո՛չ-ունեւոր ամբոխը ամէն տեղ, սխալ տպաւորութիւն ստեղծելով բոլշեւիզմի ապագայ յաղթանակին ու շնորհնեբուն մասին։ Ցեսակ մը «պարգեւատու բարեաց», եթէ տրամադիր էք օգտուելու առաջով ու կեղծիքով։

* * *

Նեղտեցինք անցեալ օր թէ արդիւնաբերութեան եւ առեւտուրի բոլոր միջոցները պետական սեփականութիւն ըլլալեն ետք, աշխատանքն ալ ձրի է խորհրդային Ռուսաստանի մէջ։ Կարեւոր ազդակ մըն է այս հանգամանքը, վաճառամարտին յաջողութեան տեսակէտէն։ Գրեթէ ոչ մէկ տարբերութիւն կայ այսօրուան ռուս բանուորին ու սեւամորթ գերիներու կեանքի պայմաններուն միջեւ։

Ճարտարարուեստի մէջ աշխատող բանուորները ընդհանուր առումով կը ստանան 11 րուբլի ամսավճար, այսինքն 154 շիլին (854 ֆրանք)։ Այս սակը բոլորովին անուանական է որովհետեւ րուբլիին իրական արժէքը բոլշեւիկները իսկ չեն գիտեր։ Մնաց որ, 154 շիլին ամսաթոշակը անբաւական է բանուորին կամ արհեստաւորին համար, երբ նկատի առնէք տիրող սղութիւնը։ Սոյն վճարումը բաղդատելով անգլիացի կամ ամերիկացի արհեստաւորին օրավարձին հետ — հաշուեցէք շաբաթական 3 — 5 տոլարին, — կը տեսնէք որ ղրամատէր երկիրներու մէջ աշխատաւորը աւելի լաւ պայմաններու տակ կ'ապրի։ Ըսել չենք ուզեր թէ Եւրոպայի գործարանատէրերը աւելի «բարեխիղճ»են բայց կը յիշեցնենք միայն այն պարագան որ խորհրդային Ռուսաստանի մէջ ընկերվարութեան ամէնէն տարբական պայմանն իսկ չեն յարգեր։ Անգլիոյ գործազուրկներու սնուցումը աւելի առատ նպաստ կուտայ փողոցները թափառող բանուորին։

Ինչ կը վերաբերի երկրագործական բանուորներուն, անոնց պաշտօնական թոշակն է 47 րուբլի ամիսը։ Ուրեմն, միջին հաշուով Ռուսիոյ մէջ հասարակ աշխատաւորը, ըլլայ ճարտարարուեստի թէ երկրագործութեան մէջ, կը ստանայ հազիւ չիսուն րուբլի ամսաթոշակ։ Եւ մոռնանք որ Ռուսիա իր հինգ միլիոն արդիւնաբերական աշխատաւորներու կողքին ունի 60 միլիոն հողագործ։

Աշխատանքը ո՛չ միայն ձրի է, այլ պարտաւորիչ, որովհետեւ ըստ Մարքսի, Էնկելսի, Լենինի եւ Քարլ Բատեքի «ընկերվարութիւնը եւ ժամանակակից համայնավարութիւնը կը պահանջեն որ ընկերութեան ամէն մէկ անդամը բռնի կերպով աշխատի»։ Արդարացնելու համար այս տեսակէտը, բոլշեւիկները կը պնդեն որ իրենք բռնի կ'աշխատցնեն այն դասակարգը որ ունեւոր էր երէկ, որովհետեւ «մարդկօրէն» չեն ուզեր բանտարկել զանոնք։ Իսկ բռնի աշխատանքի կը վարժեցնեն պլորեւոր ամբոխը, որպէսզի ան աւելի շուտով թօթափէ իր քաղքենի մտայնութիւնը, որ ժառանգ մնացած է ցարական օրերէն։ Պետական օրէնքով 18էն 45 տարեկան այր քաղաքացիները պարտաւոր են երկու տարի աշխատիլ արդիւնաբերութեան մէջ։ Այդ շրջանէն յետոյ բռնի աշխատանքը դեռ կ'երկարի, համաձայն օրուան վարիչներու քմահաճոյքին։ Ուրեմն, Ռուսիոյ ամբողջ աշխատաւորութիւնը հսկայ բանակ մըն է, ենթարկուած զինուորական կարգապահութեան։ Բանուորը կամք եւ իրաւունք չունի. ունի միայն պարտականութիւն ծառայելու վերէն եկած հրամաններուն։

Օրուան վարիչները այն աստիճան զինուցած են իրենց երազներով որ, չեն ուզած նոյնիսկ խնայել կիներուն պարտաւորիչ աշխատանքի մէջ։ Կնոջ առանձնայատուկ կոչումը ընկերութեան համար նկատի չեն առած եւ ընդհակառակն հրամանագիր մը կը տրամադրէ որ «կինը պէտք է հրաժարի տնական գործերէ», որպէսզի իր ուժերը նուիրէ երկրին ճարտարարուեստական բարգաւաճումին եւ վաճառամարտին։ Միեւնոյն երեւոյթը եւ պայմանները երկրագործութեան մէջ։

Մէկ խօսքով, բոլշեւիկները, որ դեղրած են բոլոր խոստովանելի եւ անխոստովանելի միջոցները յաջողելու համար իրենց հրեշային քաղաքականութեան մէջ։ Հեղնանք մարդկութեան բոլոր օրէնքներուն դէմ, ուրացում ներկայ քաղաքակրթութեան բարոյական հակացողութեան։ Ոճիր է՛ւ միջոցը է՛ւ նպատակը։

Իսկ ի՞նչ կը մտածեն ու կ'ընեն Եւրոպան ու Ամերիկան այս վտանգաւոր կացութեան առջեւ։ Վաճառամարտէն ըղձօրէն վնասուող արդիւնաբերական երկիրները տակաւին ո՛չ մէկ ղրական միջոցի չեն դիմած, արգիլելու համար ռուսական արտադրութեանց ողողումը իրենց սահմանէն ներս։

Դիւրին չէ օրինական ճամբով արդիլել անոնց մուտքը, որովհետեւ, ըսինք անցեալ օր, ամէն երկիր ունի դասակարգ մը որ կ'օգտուի վաճառամարտէն։ Իսկ քաղքենի դրամատէր երկիրներու տնտեսական կարգուսարքը վերիվայր շրջել մէկ օրուան գործ չէ։

Պէտք է շեշտել այստեղ որ, օտար երկիրները անուղղակի կ'օժանդակեն բոլշեւիկներուն, դանդան ձեւերով։ Օրինակ, խորհրդային Ռուսիա ահագին վարկ եւ դիւրութիւն կը ստանայ օտար հրապարակներու վրայ։ Ցետոյ հազարաւոր Եւրոպացի մասնագէտ-պիտուններ կան Ռուսիոյ մէջ, որոնք կը վարեն ճարտարուեստն ու երկրագործութիւնը, նորագոյն մեթոտներով եւ Եւրոպայի կամ Ամերիկայի մէջ շինուած մեքենաներով։

Այս պարագան արդէն տեսակ մը քաջալերութիւն է բոլշեւիկներուն համար, որոնք, յաղթական կերպով կը գրեն պաշտօնական տեղեկագրի մը մէջ.

— «Հնգամեակը հետզհետէ կ'իրագործուի. մեր երկիրը ընկերվարական եղաւ արդէն։ Արտաքին առեւտուրի գործավարութիւնը տեսակ մը պատերազմական նախարարութիւն է՝ պատրաստ համաշխարհային տնտեսական կռիւին համար։ Ցարձակումի ժամը եկած է արդէն. մենք ցոյց պիտի տանք բովանդակ աշխարհին թէ «ո՞վ զով պիտի ջախջախէ»։

Այսպէս կը յոխորտան բոլշեւիկները։ Ու դեռ կրնան երկար շարունակել իրենց անբարոյական կեցուածքը, որքան ատեն որ մնացեալ ճակատ մը չկայ արտասահմանի մէջ, ուր պետութիւնները քէնով ու կատաղութեամբ կը նային իրարու։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՒ ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ԵՒ ԱՅԼԱՍԵՐՄԱՆ ՎՏԱՆԳԸ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ԱԶՔՈՎ

Բ.

4.— Երկու—երեք դար առաջ ազգեր կը կորսուէին, վասն զի հեռագրի, հեռախօսի, ռադիոյի, շոգենաւագի ու շոգենաւուղեզոյութեան պատճառաւ՝ անհատներ, նաեւ անհատ գերդաստաններ չէին կրնար մշտատեւ առնչութեան մէջ մնալ իրարու հետ, ազգային մեծ զանգուածներու հետ, այսպէս ըսեմ հայութեան հետ։ Բնական է թէ այսպիսի կղզիացում մը շատ շուտ կը բերէր ձուլում մը շրջակայ բնակչութիւններու հետ։ Պատմական մեծ սխալ մըն է, երբ լրագրութեան ու դասագրոց մէջ կը կարդանք, թէ գաղթած հայութեան մէկ մասը կորսուած է՝ իր կաթոլիկ հաւատքին հետեւութեամբ, ուծացած ու հեռացած է մայրենի եկեղեցիէն ինչպէս կ'ըսուի։ Ըսի արդէն թէ «պատմական սխալ» է այսպէս մտածել եւ միայն անզգոյշ մոլեռանդներու... դիւտ։ Եթէ այս պատճառաւ կորսուէր հայն՝ առաջին կորսուողը մենք Մխիթարեանքսպիտի ըլլայինք։ Զատ է ազգութիւն, եւ զատ է կրօնական զգացում։ Հրեայ գաղթականի՝ չունի իրաւունք ունի ինքզինքը Գաղղիացի զգալու, ո՛րչափ գաղղիացի բողոքականն ու գաղղիացի կաթոլիկը։ Հրեայն հաւատացեալն ու անհաւատը մանաւանդ արդիական կոչուածներն, հրեայ են եւ կը մնան, թէպէտեւ աշխարհի չորս կողմը այլեւայլ երկիրներու մէջ, օգաբաժիններու տակ ալ ապրին։ Դժբախտաբար՝ Թրքական գաղափարներն այնքան Թրլած ու Թրծած են մեր գաղափարները, որ անոնց պէս մեզմէ շատերն սկսան մտածել, թէ «միւսիւլման չեղողը Թուրք չէ» ուրեմն հայ լուսաւորչական չեղողն հայ չէ, որով հայ կաթոլիկն ու հայ բողոքականն դուրս կը նետուին (բայց ըստ ոմանց միայն) հայութեան շրջանակէն։ Նախ հայ ենք, հայ եղբարք, եւ յետոյ՝ հայ-լուսաւորչական, հայ կաթոլիկ կամ հայ բողոքական։ Արիւնն ազգութիւն ունի, եւ ոչ կրօնքը։ Օրինակ, կաթոլիկ կամ կաթողիկէ պիտի գտնէք՝ գրեթէ ամէն ազգէ ու ցեղէ, բայց հայ կամ յոյն կամ գաղղիացի, պիտի չգտնէք եւ չէք կրնար գտնել ամէն ազգէ։ Ազգին շրջանակն ա՛յնպէս ամուր գծուած է, որ եւ ոչ երկրային իշխանութիւն մը կրնայ ջնջել կամ գոնէ ադօտացնել անոր ուրուագիծը։ Եթէ ըստ մեզ այս ուղիղ սահմանը տարածուի հայ ազգին մէջ, այն ատեն՝ ո՛չ միայն քաղաքավարական ու մարդավարի պիտի ըլլար՝ իւրաքանչիւր անհատի յարաբերութիւնն իրարու այլ ճշմարիտ եղբայրական, որ պիտի քաղաքակատկէր մեր գոյութեան իրաւունքը, պիտի ամրացնէր ազգային կապերն եւ ահարկու պիտի դարձնէր մեր տոկունութիւնը։

Այս ազգային հասկերաշխութիւնն երբեք պիտի չխախտէր, եթէ դարերու ընթացքին իրերաժարտ գոյութեան կռիւ չմղուէր։ Բայց չկարծուի մեծարոյ ունկնդիրք իմ, թէ կրօնական զգացումէ դրդե՞ալ կը կրկնեմ այս յայտնի ճշմարտութիւնն, այլ այս նուիրական իրագործ պատասխանատու տեղեակ ըլլալով՝ հեռացնել կ'ուզեմ նուիրման վտանգը։ Եթէ երեքմասնեայ հայութիւնը՝ կանգնի հայութեան գաղափարին վրայ իբր ամուր պատուանդանի վրայ, եթէ ազգային գործոց ու ցաւոց, խնդութեան ու տխրութեան վրայ՝ երեք բաժիններն ալ միեւնոյն կերպով խորհին, միեւնոյն կերպով շարժին ու գործեն, չէ՞ք կարծեր որ Հայուն կեանքն աւելի շքեղ ու փառահեղ պիտի դառնար։ Ինչպէս հայ բառը զարմանալի կերպով երեք նշանագրերէ կազմուած է՝— իբր հ ա յ, բայց մէկ շնչով, մէկ հոսմամբ կ'արտաբերուի, եւ հո, այբ, յի՝ իրար միանալով՝ հրաշալի ուժով օժտեալ Հայ բառը կը ստեղծեն, կարելի չէ՞ արդեօք երեւակայել հայ միութիւն մը, որ երեք մասնեայ ըլլալով իսկ՝ զուգի միաւորի, եւ անքակ կապուի սիրով, համերաշխութեամբ եւ ազգային անքակտելի միութեամբ։ Ժամն է, եղբարք, այս միութիւնն, այս հայութիւն յառաջ բերել, այն առեն viribus unitis։ «Միացեալ ուժով» պիտի յառաջ գայ հայ ազգ մը, որ շատ հեռացնէ ձուլման վտանգը։ Թեւերս գտնուին անհատներ, ազգայիններ, որոնք ազգ բառը ջնջել ուզեն, ինչպէս ընկերվարականներ, բայց մեր մէջ այս տեսակ ընկերվարականներ դեռ չունինք, մերիններն աւելի ազգային-ընկերվարականներ են։ Բայց չխոստորինք մեր նիւթէն։

5.— Ինչո՞ւ կը զարմանանք ձուլման վրայ, ապազգայնացումի վրայ, երբ գաղթականութիւնն ինքնին կը գտնուի լպրծուն ու սահուն գետնի մը վրայ։ Իր շուրջը բոլորած նատակաց բնիկ ժողովուրդն ունի ամէն շքեղութիւն, դիւրութիւն, հաստատակաւոյց դպրոցներ, հոյակապ վարժարաններ, եւալն։ կը կարծէ՞ք որ այս շքեղափայլ արտաքինն չունի՞ ձգողական ուժ, չի՞ բզկներ օտարին սրտէն «ա՛խ» մը, չի՞ հրապուրեր, չի՞ մոգեր, չի՞ դմայլեցներ։ Այո՛, այո՛, որովհետեւ գրեթէ ընդհանուր կանոն է, որ օտարին ամէն բանը կը սիրուի, հոգ չէ թէ իր ազգայինին վրայ ամենաւին կամ շատ քիչ առաւելութիւն ունենայ։ Այս աչերն յարգանք յառաջ կը բերէ, յանգանքը տեսակ մը նախանձ, եւ նախանձն ահա՛ կը նսեմացնէ իր աչքին իր սեպհականը։ Ըստ հետեւորդի տեսակ մը մերձեցում կը փնտռուի, բարեկամութիւններ, եւ... եւ... ամուսնական կապեր, հոգ չէ թէ զրկուում մը շատ դէպքի մէջ չուշանար երեւան գալու։

Բայց ի՞նչ օգուտ, կապն հաստատուած է, ազգային զոյգ մը եթէ միացուէր՝ աւելի տեւողական ու հարազատ կ'ըլլար երկակողմանի գուրգուրանքը, սակայն բախտին բերմամբ այս է կարծես, ճակատագիրը, երբ ազգայինն օր ըստ օրէ կը նսեմանայ, կ'աղօտանայ եւ ձգողականութեան ուժը կը տուժէ։ Ի՞նչ կը զարմանաք որ օտարացում սկսած է։ Մի՛ հաւատաք առաջին ամիսներու եւ տարիներու զուարթալից համամտութեան։ Հարկաւ այս զոյգն զաւակներ պիտի ունենայ, ո՞ւր դրկել զանոնք, ի՞նչ լեզու սորվեցնել. արդէն մայրենի լեզուն իրենց մօր կամ հօր բերնին մէջ «անսիրաւիր հիւր» մըն է. շատ քիչ անգամ կը խօսուի հայերէն, տղաք կը խեցբեկեն, ամբողջ օրը դպրոցին մէջ օտար լեզուներ սորվելէն ետքը՝ ի՞նչպէս իրեն լեզու մը որ իրենց ընտանի, բայց օտար կը թուի։ Կամայ ակամայ կը տուժէ մայրենի հայ լեզուն, կը նսեմանայ եւ մոռացութեան անդունդը կ'իյնայ խորասոյզ...

Իրական դէպք մը որ ի Փարիզ 1925ին հանդիպած է ինձ պիտի հաստատէ խօսքերս։ 18 տարեկան հայ օրիորդ մը՝ բնիկ Տրապիզոնցի կարծեմ, Պարիզի շրջակայքը փոխադրուած՝ մեծ տաղանդով ու հայու յատուկ յաջողութեամբ՝ ուշը գրաւած էր շատերուն։ Ներկայացուցին զինք հարցուփորձ՝ խորապէս վիրաւորեց հայ զգացմունքս։ «Օրիորդ, ըսի, հայերէն լեզուն ժողովո՞ք»։ «Ո՛չ encore»!!!։

«Ոչ encore»! ո՜հ տառապեալ հայ լեզու, եթէ 3.4 տարուան մէջ՝ երկու բառէ կազմուած պատասխանին կէսը միայն հայ լեզուի է մնացեր, ըսէք, պատուական ունկնդիրք իմ, ո՞ր պատուարը պիտի կարենայ խափանել հայ լեզուի խառնուրդը, խաթարումը, խափանումը,

Պիտի զարգանան այս տղաքը օտար մթնոլորտի տակ օտար բարքերու ընտելացած, օտար փափաքներու ձգտելով, քանի տարիներ ետքը պիտի խառնաւոր ու խժալուր պատէ մեր ականջներու թմբուկն ա՛յն հրաշա՛լի հայերէն լեզուն եւ աղաւաղեալ բարքերը պիտի աւաղենք, եւ պիտի անիծենք՝ այս սոսկալի տեսարանին պատճառ եղողները...

Բայց մեր ձեռքերը խաչաձեւած մեր կուրծքերուն վրայ՝ երբ այսպիսի աղեխարշ տեսարաններու առջեւ, անտարբեր մնանք՝ մեր ուսերն թօթուելով եւ կամ միայն մեր ցաւն յայտնենք ու անցնինք, ցոյց տուած չե՞նք ըլլար, որ մենք ալ կորուսած ենք մեր ազգային լեզուին աղաւաղման ու անհետացման վրայ մեր սրտի փափկութիւնը։

Այն ձուլման հետեւութեամբ կարուսած հայ լեզուին կորստեան արգելքներ յարուցանել, թումբեր բարձրացնել մերպարտքն է։ Ո՛րչափ կարելի է՝ դպրոցներ, թող հասարակ ու նախնական ըլլան, բանալ, ժողովքներ գումարել, ակումբներ կազմել, միութիւններ ու ընկերութիւններ հաստատել, երիտասարդներու, աղջիկներու հաւաքոյթներ սարքել, կենդանի պահել հայ զգացումը, հայ լեզուն։ Ահա մեր առաջին պարտքը։ Եթէ մեր կարողութիւնն ու ժամանակը չի ներեր այսպիսի ազգային մեծագործ ձեռնարկութեանց միջամտել ըլլալու, թող մեր քաջալերին ներկայ ըլլալով մեր համակրութիւնն ու ոգեւորութիւնը, մեր տղաքը, մեր տասարդները թեւ թիկունք ըլլալու եւ սատարելու այդ միութեանց գործունեայ։

Օտարութեան մէջ ամէն կը ջանայ այսպիսի միջոցով փրկել իր ազգային սպառնացող ընդունէն։ Մեր ընդգծական հայ Ընդհ. Միութիւնը շատ տեղ կը ներկայացներով վառ պահել լեզուն, հնարկալութիւնը պարտք մը ունինք այս ամենամեծ ընկերութեան, որ յաջորդ՝ կը տարածէ այս Միութիւնն՝ Մխիթար Աբբահօր հաստատած ծրագիրը՝ գործունեայ վարժարաններով կենդանի պահել հայ լեզուն։

Հ. Գ. Վ. Ր. Մ Ե Ն Ե Վ Ի Ր Ե Ա Ն

ՀԱՄԵՍՏ ՌԱԶՄԻԿ ՄԸ

Պ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համեստ իրավախական մըն էր Պաղտասար Պալեան, որ մեռաւ 65 տարեկան հասակին մէջ։ Ծնած էր 1866 թուականներուն Բալուի Հասանի գիւղը, Մ. կիւրճեանի (Հրանդ), Օտեանի, Բաշալեաններու, Տէրոյեանի ծննդավայրը։

Պ. Արամեանի կեանքը լեցուն է քաջալերութեամբ եւ զանազան օգտակար գործունէութիւններով։

1895-6ի դէպքին երեսուն տարեկան կուսի դաշտին մէջ։ Մասնագիտութեամբ, բարձրահայեաց վանքին դարպասին առջեւ դիակները փնտռել կրցած է ինքնապաշտպանական գործը կատարել։

Ժամանակ մը Տէրսիմի խրոխտ լեռներու փապարներու մէջ իր շուքը պատցնելով, տոհմիկ ազգին է Թուրքերուն եւ բոլոր ինչի տարրը անհանգստութեան մատնած Թափառական այդ հսկան իր քաջ նամիէն «Էշգըլեա» կը կոչի մինչեւ կոչուած են Սերոբ փաշան, Դէորգ Զաւուշը, Անդրանիկ...։ Դէպքերը ծանչցել տալու համար կը մեկնի Պոլիս։ Ժամանակ չհան ձեալով կը վերադառնայ երկիրը ամէն ինչ խաղաղած է։ Ցետ հայաբնակ գիւղ մը ըլլալով Համազատ էր իր շապկին մէջ քիչ մ'ալ ճմլտալու։ Ազատ շնչելու եւ ապրելու կրնար ունենալ գործունեբը երբ ընդհանուր աղէտի ազդանշանը տրուեր 1914ի վերջերը եւ Ենկերու զինաթափումը կը պահանջուի կառավարութեան կողմէ, ժողովի մը մէջ Պաղտասար խորհուրդ կուտայ չյանձնել զէնքերը, այլ կուռի պատրաստուիլ։ Լաւագոյն մէջոցը այն է կ'ըսեր, ապագայ չարիքը կանխելու համար. իսկ ժողովականները ձեռ աղէտի մը դուռ չբանալու համար չեն համաձայներ ըմբոստանալ դաղափարին շուրջ։ Արամեանը կ'ստանձնէ ահաբեկել Բալուի գաւմասը, ոչ ոք կը հաւանի։ Արամեան զայրացած ոտքի կ'ելլէ եւ կը գոչէ

— «Արիւն ձեր ի գլուխ» եւ կը մեկնի։

Փոթորիկէն առաջ կ'երթայ Ջերսիմ եւ արհեստաւոր ըլլալով, իրը Տէրսիմցիներուն սիրելի կը դառնայ 1916ին Տէրսիմ կը ծառանայ իբրեւ պետութեան դէմ։ Արամեան կ'օգտուի առիթէն եւ կը դառնայ աջբազուկը։ Կ'առնէ իր ընկերները եւ կ'արշաւէ դէպի իր հայրենի գիւղը Հասաւ։ կը յաջողի գրոհ տալ թուրք խուժանին եւ վրէժը լուծել ծաստիճ մը։ Ծանօթակները իր փամփուշտներ կ'իյնան թաւալգլոր։

Պաղտասար Արամեան Տէրսիմի լեռներուն մէջ իր զէնքին կատաղի կը մնայ 1916էն մինչեւ 1919 թուականը, մերթ ապատակելով թուրք գիւղեր, եւ գող հանելով կառավարութեան շրջանակները։ Իր բնակութիւնը կը հաստատէ լեռներու անճառելի տեղւանքը, քարայրներու, կիրճերու, գաղանիներու որջերու մէջ կը գիշերէ։ Իր ներկայութիւնը ծանօթ քիւրտ եւ թուրք շրջանակներու մէջ կը հասկցուի ճատնութեամբ մը եւ ոստիկան գինուորներ կը պահուին Արամեան առանց

կորսնցնելու իր պաղարիւնը, դիրք կը բռնէ ժայռի մը ետին եւ կը պոռայ.— «Մի՛ ճառնաք, կը զարնեմ»։

Թշնամին կը պատասխանէ կրակով մը, որ կը վրիպի։ Արաճեան կը շարունակէ պահուորներու որ իր վրայ կը քալէին եւ մէկը միւսին ետեւէն դիւրաւ պատ գետին կը փռէ։ Միւսները կը փախչին եւ կ'երթան լուր տալու որպէս զի օգնական ուժ դրկուի։ Իսկ Արաճեան խոյս կուտայ եւ կարելի չափ հեռքը գտնել։

Երբ ես 1920ին մազապուրծ Բաքուէն կը փախչէի Խարբերդ որքա՜ն գալու համար, ճանչցայ զինքը։ Նոր էի հասած, ցնցոտիներով ծածկուած, ոտքս բոպիկ։ Հայերէնս բոլորովին մոռցած՝ հազիւ կարող էի քանի մը շատ ծանօթ բառեր թոթովել։ Զիս առաջնորդեց Գիւտ Եպիսկոպոսին (այժմ կարգաթող) ճօտ։ Ես չէի ճանչնար այդ հսկայ ծերուկին որ դեռ երիտասարդ կերպարանք մըն։ Սակայն ինք եկած էր մեր կողը Թիլ։

Այդ օրէն ի վեր մտերմութիւնը մը ունէր ինծի հանդէպ։ Ես պատանի մըն էի, հազիւ 16-17 տարեկան։ Ամէն անգամ երբ իր գնանքի դրուագներէն կը պատմէր, դիւցազնավէպերու պէս անուշ կը հնչեր ականջիս, ուրիշներու պէս ես ալ հինգէ օրս Մղսի աբար ճանչցած էի Բալուի ամենամեծ ծերունին։ Առաջին մարդն է որ ինծի քաջութիւն, յանդգնութիւն եւ վրէժխնդրութիւն ներշնչած է։ Բայց ափսո՜ս որ այդ քաջագործութիւններուն տուրքը վճարեց բժիշկներու նշդրակին տակ։ Տէրսիմի լեռներուն մէջ գիշեր ցերեկ կ'արթննայ քունէն։ Մէկ աչքին վարի կողմը, ճիշդ ակնակապիճին տակ կը քերուի։ Եղունգով կը քերէ, վերը կ'ըլլայ։ Իր կեռ խանչարին նայրովը կ'ուզէ պատռել, բայց աւելի կը խոշորնայ։ Կը տիպուի բժիշկի դիմել։ Խարբերդի մէջ Հարկ տեսնեն գործողութեան։ Օգուտ չըմենար։ Բժիշկներու տեղեկագիրները կ'ըսեն թէ Թունաւոր սոդոմ մը կամ միջատ մը խայթած է։

Հաշէպ, Պէյրութ նոյնպէս քանի՜ գործողութիւն կ'ըլլայ, դարձեալ անօգուտ։ Երբ Մարսէյլ կուգայ, կը դիմէ ամենալաւ բժիշկին որ անմիջապէս կը հանէ աչքը։ Այսպէսով իր փիլիքականը կը քայքայուի։ Ծածի եւ տանջանքի տակ ամիս մըն էր որ կը դառնայէր եւ այդ դառնացանքին մէջ նոյնիսկ յայտնի կ'ըլլար իր անկեղծ հայրենասիրութիւնը եւ յեղափոխական ոգին։ Վերջին ժամերուն մէջ, իր նուիրական բանչարը կ'ուզէ, ղողղոջումով շրթունքներուն կը տանի, կը համբուրէ ու կ'արտասուէ։ Ու կը կոտկէ։

— Երբ ես մեռնիմ, այս սուրբ դրկեցէք Ամերիկա, երկու տողաներու։ Վերջապէս անմուրազ աչքերս պիտի փակեմ. հայրենիքիս եւ բարեկամներուս կարօտով այս օտարութեան մէջ։

ՄԻՍԱԿ Ա. ԽՐԱԼԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՊԷՐՆԸՐՏ ՇՕ

Փարիզեան թերթի մը օրագրողին հետ, ինչպէս կ'ըլլայ, տեսակցութիւն մը կ'ունենայ Պէրնըրտ Շօ եւ հանդարտութեամբ կը խօսի գրականութեան մասին.

— Ինչո՞ւ կը գրէք։

— Որովհետեւ արհեստս է։ Որովհետեւ ուրիշ բան չեմ կրնար ընել։ Չէ՞ որ, ինչպէս ամէն մարդ, սոխպուած եմ աշխատիլ։

— Ի՞նչ կը մտածէք արդի կեանքին մասին։

— Չեմ կրնար բան մը մտածել արդի կեանքին մասին, այլ միայն կը կրեմ անոր ազդեցութիւնները։

— Կը հաւատա՞ք, որ կիները կը կրեն ձեր գրականութեան ազդեցութիւնը։

— Այո՛։ կիներուն վրայ մեծ ազդեցութիւն գործած է իմ գրականութիւնս։ Ամերիկացի տիկին մը, կարդալէ յետոյ Candida ն, որոշեց հետեւիլ իր սիրահարին։ Հարցուցի այս կնոջ.— «Սիրահարդ աւելի՞ կը սիրէիր ամուսինէդ»։ Պատասխանեց. «Ո՛չ, բայց ձեր գրածներուն հետեւեցայ»։ Այս կինը գրածիս հակառակը հասկցեր էր։ Կիներուն կրած ազդեցութիւնը միշտ այսպէս կ'ըլլայ։

— Ի՞նչ կը մտածէք թատրոնին մասին։

— Լաւ կ'ըլլայ, եթէ թատրոնները ունենան ընդարձակ հանդիսասրահներ եւ աժան տոմսակներ։

— Ի՞նչ կը մտածէք ձեր գործին թարգմանութեան մասին։

— Կը նախընտրեմ որ թարգմանչ մը, որպէսզի բառ առ բառ թարգմանէ, առանց խառնշտիկելու, աւելցնելու կամ պակսեցնելու։

Պէրնըրտ Շօ յետոյ պատմեց թէ իր հերոսներուն դերը կատարող արուեստագէտները ի՛նչ կարծիքներ ունին։ Այսպէս Էմմա Կրամաթիքա կը պնդեր թէ Պէրնըրտ Շօ իրեն համար գրած է «Սէնթ Ժան»ը, որովհետեւ ինք կը նմանի Ժան տ'Արքի։ Էլլէոնորէթ Պէրկէն ալ կը պնդեր թէ թատերգակի մը հերոսին դերը լաւ խաղալու համար, պէտք է որ դերասանուհին ոչ միայն ապրի հեղինակին հետ, ուտէ-խմէ միասին, այլ նաեւ... կենակցի։ Պէրնըրտ Շօ շատ ուրախ է, որ դերասանուհիները եւ պարուհիները շատ կը սիրեն... դպիլ իրեն։ Այսպէս Իզատորա Տունքան եւս օր մը առաջարկեց զաւակ մը տալ իրեն, որ խելացի ըլլայ ինչպէս Շօն եւ գեղեցիկ ըլլայ ինչպէս ինք։ Շօ պատասխանեց.

— Հապա եթէ այդ զաւակը իմ տգեղութիւնս ունենայքու եւ խելքդ...։

Կարդացէք և Տարածեցէք

ՅԱՌԱՋը

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԽԱԼԻՖԻ Գ. ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

ԸՍՄԷԹԻ ՁԱՌԸ

Խալիֆ Գ. Համագումարին մէջ որ տեղի ունեցաւ Էնկիւրի, Ըսմէթ փաշա խօսած է կարեւոր ճառ մը, որուն էական մասերը ստորեւ.—

«Անցորդութեան ամրապնդման օրէնքը, որ մինչեւ 1929 կը գործադրուէր, այդ թուականէն յետոյ ջնջուեցաւ։ Որովհետեւ կառավարութեան նպատակն էր միայն տպնա պալի կացութիւնը դիմագրաւել, եւ ոչ թէ արտակարգ միջոցները յաւերժացնել»։ Գալով այդ միջոցներուն առժամեայ գործադրութեան, Ըսմէթ փաշա շեշտեց թէ սովորական ձեւերով դժուար էր պահպանել յեղափոխութիւնը։ «Դալիք սերունդները, — ըսաւ Ըսմէթ, — ամբողջովին իրաւունք պիտի տան մեր կուսակցութեան, քանի որ մեր նպատակն էր միայն Հանրապետութիւնը պաշտպանել»։

«Ներքին եւ մասամբ նաեւ արտաքին ամէն տեսակ պայքար մղուեցաւ, որպէս զի չկարենանք հանրապետական բնականոն կեանք մը հաստատել երկրին մէջ։ 1925ի ըմբոստութենէն յետոյ, արեւելեան կարգ մը նահանգներու մէջ ծագած դէպքերը, կրկնուեցան նոր յոյսերով։ Այն տարրերը, որոնք կը կատածէին ազգայնական եւ ռամկավար վարչաձեւի մը տեւականութենէն, արտասահմանէն ալ դիւրութիւն գտնելով, անդադար իրենց բախտը փորձեցին Հանրապետութեան դէմ։

«Բայց բոլոր այս փորձերը ձախողեցան։ Թուրք ազգը եւ թուրք մտայնութիւնը այս երկրին մէջ յաւիտենապէս պիտի մնան իբր տէր եւ իբր տիրապետող։

«Հանրապետական ամրապնդումի օրէնքը ջնջուելէ յետոյ, ընդդիմադիր մամուլը աստիճանաբար աւելցուց իր քննադատութիւնը եւ պարզեց տեսարաններ որոնք մտահոգեցին շատ մը հեռատեսներ։ Ցայտնի են պատճառները այս հոգեբանութեան, որ քանի մը անգամ կրկնուած է մեր երկրին մէջ։ Նախ արտադրող միջոցներու շրջանին վակուտէն յետոյ, բնականաբար զգացումները սովորականէն աւելի կը յորդին։ Երկրորդ դէշ նպատակի տէր զրգռիչները կ'ուզեն առաւելագոյն չափով պղտորել միտքերը։ Կուգայ առեն մը երբ այս զրգռութիւնները միամիտ հայրենակիցները կը մղեն յուռեստութեան եւ կարծելու թէ կառավարութիւնը եւ օրէնքները տկար են։ Իսկ կառավարութեան տկար ըլլալու գաղափարը հրապարակ գալու առիթ կուտայ չարամիտներուն, որոնք մինչ այդ չէին համարձակեր երեւան գալ։

ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ըսմէթ փաշա անդրադառնալով ընդդիմադիրներու գործունէութեան, շարունակեց.

— Կ'արժէ քննել նաեւ այն դէպքերը որոնք ծագեցան ընդդիմադիր կուսակցութեան մը կազմութեան հետեւանքով։ Մենք մեզի գլխաւոր պարտականութիւն կը սեպենք ապահովել որ հանրապետականները կարենան հրապարակ դնել իրենց հաճոյութիւնները։ Ահա թէ ինչո՛ւ հաւանեցանք, քաջալերեցինք ալ, — որ վարչական տեսակէտով մեզի հետ անհամաձայն եղող մեր բարեկամները քաղաքական կուսակցութիւն մը կազմեն։

«Եւ կուսակցական մեր կազմակերպութեան յանձնարարեցինք որ բարեացակամ ընթացք մը ցոյց տան նորածին ընդդիմադիր կուսակցութեան հանդէպ։ Այսպէս շարժեցանք, որովհետեւ կ'ուզէինք անկեղծօրէն կատարել հանրապետական ռամկավարի մեր պարտականութիւնը։ Ապա թէ ոչ, սկիզբէն իսկ բնաւ չտարաձգուեցանք թէ մեր դէմը ելլողները գաղափարները անյարմար ու անտեղի են։

«Ընդդիմադիր կուսակցութեան կազմութեան վրայ տեղի ունեցած դէպքերը այնքան թարմ են յիշողութիւններու մէջ, որ պէտք չեմ տեսներ կրկին մանրամասնելու։ Մեր կուսակցութիւնը, սկսեալ ընդհանուր նախագահէն մինչեւ ամբողջ կազմակերպութիւնը, որոշեց բարեացակամ ընթացք մը բռնել, մէկ առանձին մէջ ուղղակի թշնամական վերաբերումի ենթարկուելուցաւ։ Մենք հանրապետականութեան եւ ռամկավարութեան պահանջած դիրքը բռնեցինք, իսկ ասիկա մեկնաբանուելու եւ տարաձայնուելուցաւ այն իմաստով թէ ասիկա արդիւնք է բարձր վարիչներու միջեւ տիրող անհամաձայնութեան։

«Այս զրոյցները տեղի տուին որ նոյնիսկ մեր կուսակցութեան անդամները վարանումի մատնուին, իսկ յեղափոխական տարրերը բացէիբաց դիրք բռնեն յեղափոխութեան դէմ։ Վերջին թաղապետական ընտրութեան պայքարը առիթ տուաւ որ բացասական յոյսեր սնուցուին։

«Այս ամփոփումը ըրինք, պարզապէս դէպքերը արձանագրելու համար։ Մեր նպատակէն դուրս է պատասխանատուութիւն ճշդել եւ ոեւէ կողմի բեռցնել։

«Բացորոշ էր որ այս դէպքերուն վախճանը աղէտալի պիտի ըլլայ։ Հետեւաբար մեր կուսակցութեան համար անհրաժեշտ կը նկատուի մէջտեղ դնել իր բոլոր միջոցները եւ պայքարիլ ու լուսաբանել ժողովուրդը։ Մէկ կողմէ հարկ եղաւ աշխատիլ որ ամէն բանէ առաջ անկասկած եւ որոշակի ձեւով ճշդուի Ընդհանուր նախագահին գաղափարը եւ ուղղութիւնը՝ երկրին վարչութեան մասին։

«Միւս կողմէ հարկ եղաւ որ Ազգ. Մեծ Ժողովը այնպէս մը ցուցնէ իր ուժը, որ յեղաշրջականները չկարենան առիթէն օգտուիլ։

«Երբ կացութիւնը այս տեսակ փափուկ եւ լուրջ փուլի մը մէջ մտաւ, ընդդիմադիր պետերը որոշեցին լուծել իրենց կուսակցութիւնը։

«Այնքան խառնակ դէպքերէ յետոյ, մեզի չհաւնողները կրցան իրենց ուզածները հրատարակել, իսկ Ազգ. Ժողովի բեմէն մեր գործունէութիւնը ազատօրէն քննադատելու միջոց ունէին։ Եսկիա մեծ ժողովութիւն մըն է մեր կուսակցութեան համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Անցնելով արտաքին քաղաքականութեան, Ըսմէթ փաշա շեշտեց թէ վերջին չորս տարուան ընթացքին ձեռք բերուած արդիւնքները իրապէս զոհացուցիչ են։ Սովետական Ռուսիոյ հետ բարեկամութիւնը կը զօրանայ անկեղծ եւ լուրջ ձեւով մը։ Իտալիոյ հետ յարաբերութիւնը բարեկամական ուշադրաւ զարգացում մը ունեցած է։ Անգլիոյ հետ բոլոր տարակարծութիւնները տարթուած են։ Կ'արժէ յիշատակել անգլիական նաւատորմին բարեկամական այցելութիւնը եւ անգլիացի հրամանատարին վերջերս ըրած այցելութիւնը, զոր չէ թէ անպաշտօն հանգամանքով։ Փարանսայի հետ սահմանային խնդիրները լուծուած են։ Գոհ եղանք Էնկիւրիի մէջ ընդունելով Փարիզի հրամանատարին այցելութիւնը։ Ամերիկայի հետ բարւոք յարաբերութիւնները կը շարունակուին, եւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքեցինք։ Գերմանիոյ հետ յարաբերութիւնը լրջօրէն բարեկամական է։ Իրանի հետ մեր ունեցած յարաբերութեանց բարեկամական հանգամանքը յաղթեց սահմանային անցանկալի դէպքերու հակազդեցութեան։ Երկու կողմերը բարեացակամ են եւ այս ոգիով կ'աշխատին գործակցիլ սահմանային հարցերու մէջ։ Միակ անլոյծ խնդիրը սահմանի ճշդումն է, զոր անկեղծօրէն կ'ուզենք բանաւոր կերպով լուծուած տեսնել։

Պուլկարիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները լաւ են, եւ սեւէ տարակարծութիւն չունինք։ Յունաստանի հետ մեր ունեցած տարակարծութիւնները ամբողջովին հարթուած են։

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈԶ ՄԸ ԻԶՄԻՏՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

ԼԻՈՆ, 14 մայիս.— Ծնեռեակ յարաճուն տագնապին հետեւանքով, Լիոնի եւ Տէսնէի մէջ հաստատուած բնիկ Իզմիտցի հայրենակիցները, 3 մայիս 1931ին Լիոնի մէջ ունեցան խորհրդակցական ժողով մը եւ հիմնեցին իրերօգնութեան մարմին մը։ Վարչութիւնը կը կազմեն.—

Նախագահ Պ. Խաչիկ Թումայեան, Առեւտրական Տիկին Վերժին Սամուէլեան, Առեւտրական Յարութիւն Փափազեան, Գանձապահ Դէորգ Փափազեան, Խորհրդականներ Եդուարդ Գառամեան եւ Զարեհ Մոսկոփեան։

Այս առթիւ նորակազմ վարչութիւնը կոչ կ'ընէ բոլոր փրանսահայ բնիկ Իզմիտցիներուն, որ իրենց գտնուած վայրերու մէջ մասնաճիւղեր կազմեն եւ կապ հաստատեն Լիոնի վարչութեան հետ օգնութեան գործը տանելու համար կազմակերպուած ձեւով։

Նամակ եւ դրամական առաքումները ուղղել հետեւեալ հասցէին. *Յարութիւն Փափազեան* 167 Rue Crequie Lyon-Rhône։

*
**

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ԵՒ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐԸ

«Յառաջ»ի մէջ (8 Մայիս) կարդացի Բարեգործականի ոսկեզօծ պատասխանը։

Իմ աղբիւրներս այնքան վստահելի եւ արժանահաւատ են որ, Բարեգործականի «Կեդրոնական Վարչ. Ժողովի» անդամներն իսկ պիտի զարմանան երբ իմանան անոնց անուանները։ Բայց առ այժմ կը լռեմ, մինչեւ որ այդ ցնցիչ լուրը հաղորդողները իրաւունք տան ինծի հրապարակել իրենց անունը։ (Նոր եւ աւելի ծանր պարագայ մըն ալ կը հաստատէ իրենց դաւանական խոստովանութիւնը)։

Մինչ այդ, Բարեգործականի առած պատասխանէն բացայայտ կ'երեւայ թէ հայ կաթոլիկ Մայրապետներ իսկապէս դիմած են Բարեգործականին, իրենց հայ որբանոցին համար նպաստ մը խնդրելու, եւ մերժուած են։ Բարեգործականը ծոզ 5000 տար կամ 10,000 տար, փոխանակ բոլորովին մերժելու։

Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան կրնայ իր անձնական քսակէն փշրանքներ տալ աջ ու ձախ, բայց ասիկա չի նշանակեր թէ «Միութեան Եկեղեցական Վարչական Ժողովը» իրեն պէս կը խորհի։

Մ. Սահակ

ՕՒՕԱՂ

Աղջիկները սեխի կը նմանին. որքան ճանը ըլլան, այնքան անուշ կ'ըլլան եւ այնքան շուտ եւ սուղ կը վաճառուին։

×

Դէմքի գեղեցկութիւնը կնկան մը շուրջառն է, անոր բոլոր տգեղ բնաւորութիւնները կը ծածկէ։

×

Հաւքոյրները սիրոյ քերականութեան միջակէտներն են։

×

Կ'ուզե՞ս գէր մարդերը նիհարցնել, խօսք հասկնալ չուզող կին մը տուր անոնց։

Յ. Պարոնեան

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Սէն Ռաֆայէլէն Տիկին Էլիզ Գովան այս տարի եւս մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Նանսիի Հայ Ուսանողական Միութեան։

Սամուէլեան, Առենադպիր Յարութիւն Փափազեան, Գանձապահ Դէորգ Փափազեան, Խորհրդականներ Եդուարդ Գառամեան եւ Զարեհ Մոսկոփեան։

Այս առթիւ նորակազմ վարչութիւնը կոչ կ'ընէ բոլոր փրանսահայ բնիկ Իզմիտցիներուն, որ իրենց գտնուած վայրերու մէջ մասնաճիւղեր կազմեն եւ կապ հաստատեն Լիոնի վարչութեան հետ օգնութեան գործը տանելու համար կազմակերպուած ձեւով։

Նամակ եւ դրամական առաքումները ուղղել հետեւեալ հասցէին. *Յարութիւն Փափազեան* 167 Rue Crequie Lyon-Rhône։

*
**

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ԵՒ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐԸ

«Յառաջ»ի մէջ (8 Մայիս) կարդացի Բարեգործականի ոսկեզօծ պատասխանը։

Իմ աղբիւրներս այնքան վստահելի եւ արժանահաւատ են որ, Բարեգործականի «Կեդրոնական Վարչ. Ժողովի» անդամներն իսկ պիտի զարմանան երբ իմանան անոնց անուանները։ Բայց առ այժմ կը լռեմ, մինչեւ որ այդ ցնցիչ լուրը հաղորդողները իրաւունք տան ինծի հրապարակել իրենց անունը։ (Նոր եւ աւելի ծանր պարագայ մըն ալ կը հաստատէ իրենց դաւանական խոստովանութիւնը)։

Մինչ այդ, Բարեգործականի առած պատասխանէն բացայայտ կ'երեւայ թէ հայ կաթոլիկ Մայրապետներ իսկապէս դիմած են Բարեգործականին, իրենց հայ որբանոցին համար նպաստ մը խնդրելու, եւ մերժուած են։ Բարեգործականը ծոզ 5000 տար կամ 10,000 տար, փոխանակ բոլորովին մերժելու։

Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան կրնայ իր անձնական քսակէն փշրանքներ տալ աջ ու ձախ, բայց ասիկա չի նշանակեր թէ «Միութեան Եկեղեցական Վարչական Ժողովը» իրեն պէս կը խորհի։

Մ. Սահակ

ՕՒՕԱՂ

Աղջիկները սեխի կը նմանին. որքան ճանը ըլլան, այնքան անուշ կ'ըլլան եւ այնքան շուտ եւ սուղ կը վաճառուին։

×

Դէմքի գեղեցկութիւնը կնկան մը շուրջառն է, անոր բոլոր տգեղ բնաւորութիւնները կը ծածկէ։

×

Հաւքոյրները սիրոյ քերականութեան միջակէտներն են։

×

Կ'ուզե՞ս գէր մարդերը նիհարցնել, խօսք հասկնալ չուզող կին մը տուր անոնց։

Յ. Պարոնեան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ (4)

ՕՐԵՐՈՒՆ ՀՈՍԱՆՔՈՎ

(ՀՆԳԱՄԵԱԿ ՄԸ)

1

Կարպիս պատին կռթնած էր, նորէն վրան իննալ, գայինք։ Դեռ-ներ կը փախէր, լոյսի կուռցները կը շաճնային ու կը բարձրանային, պատէ պատ կը զարնուէին։ Կառք մը ուղղակի մեր վրայ կուգայ, կուգայ կոր, եկաւ... անցա՛ւ. շնչեցի։ Պղտնդակ մը թերեւս, մէկ մտածում մանաւանդ շատ կը տանջէր միտքս,— այն թէ տարատիս Յալքերը գէշ կերպով ուրուած էին։ Անկիւնի մը քով կեցանք։ Հայելիի մը առջեւ էինք, եռեւնիս կապի լաթ մը կար։ Կարպիս կը փչէր ու կը մրճուար։

— Օհ, վերջապէս ճեմիշ մը։

Ոչ հասկնալու եւ ոչ ալ խնդալու կարողութիւն կար վրաս։ Անտանելի կերպով սրտխառնուրդ ունէի. գետնին նայեցայ յարմար անկիւն մը փնտռելով. Կարպիսին տարակոյսը չկար։ Հագուստները աղտոտ էին, գետինը կը մնար չմարսուած գինիին թացութիւնը. դրպանս պարապ էր դրեթէ, ու աղի հանք կար փորիս մէջ, ծարա՛ւ էի։

Թօթվեցի գլխարկս, ոտքով հաւասարցուցի գետնի կեղտը, ու գլխակոկ յառաջացայ անվստահ, թշուառ ու աննպատակ։

2

Տարիներ անցած էին, հի՞նգ, յիսո՞ւն, ո՞վ կրցաւ ժամանակին որակական արժէքը գտնել կեանքի մասին։ Մեծ պատերազմը չորս տարի՞ միայն տեւեց. հերոսամարտերը օրերու կեա՞նք ունին միայն։ Ստեղծագործ վայրկեաններն նոյն երկարութի՞ւնն ունին...

Գէշ օրերէս մէկն էր, այսինքն չորեքշաբթի օր մը։ Կը տեսնէք որ անաստուած մը ըլլալը բաւական չէ նախապաշարումներ չունենալու համար։ Գրեթէ անփոփոխելիօրէն բոլոր թշուառութիւններն ու ձախորդութիւնները, ձախաւորութիւններն ու սիրտխառնուք բաները ինծի այդ օրը կը պատահին։ Կարծէք կը հաւաքուին, խօսք մէկ կ'ընեն ու կը յարձակին վրաս. դիպուա՞ծի վերագրել այնքան յաճախադէպ կրկնուները։ Մխք չունիմ ձեզ ալ նախապաշարել. արդէն դժբախտաբար հակառակն է որ կը պատահի, ուրիշներու բարեբախտութեան կը բախի իմ դժբախտութիւնս, բոլորովին հաստատուած ճշմարտութեան պէս։ Արդ, եթէ անուններու սրբագրութիւն մը հարկ տեսնուի, ու իմ կարծիքս անհրաժեշտ, քուէս գլխադիր պիտի տամ... «Սպանննեցէ՛ք չորեքշաբթին»։ կարծ,— կը վախնամ չորեքշաբթիէն։

Ինքզինքս արդարացնելու եւ ձեզ ալ քիչ մը համոզած ըլլալու համար, — որովհետեւ մեղքերուն ուղերորդը ծիծաղելի ըլլալն է— կը սկսիմ սկիզբէն։

Երբ արթնցայ այդ առտու, ապշած տեսայ որ արեւ կար, յատկեցի։ Զարթուցիչս կը քնանար. մէկ բռունցքով չախչախելս եկաւ, սրի՛կ՛ն...։ Արագ արագ սկսայ հագուստներս փնտռել ու խորհիլ միեւնոյն առեն,— քունին մէջ եւ բարդ տեսնելը՝ բնական է. երազելով քնանալը՝ սովորական. բայց սա երազին մէջ քնանալը ի՞նչ կը նշանակէ։ Պատասխանը,— ճըռ՛ռ, գուլպաս ոտքս քաշած առեն պատռեցաւ.— վա՛յ փառ ապրանք, տիրոջդ ի՞նչ ըսեմ...Ոչինչ բան էր, հանեցի ու վերձանով մը պէտք եղածը շինեցի, (այս մասնագիտութեան դեղագիրը վճարելի է)։ Ափ մը ջուր երեսիս, նայուածք մը սենեակին,— ամէն բան տե՞ղն է պէտք եղած խառնակութեամբ, այո՛— ,ուրեմն միաս բարով։

Շաբաթէ մը ի վեր գիշերը ուշ ժամանակ կուգայի ու առտուն ադանց ձայնի, կանուխէն կը ծկլէի. յաճախ պատահած էր այս անկանոնութիւնը ու դունապանին հետ շուն ու կատու էինք։ Այս անգամ դժուար թէ օձիքս փրկէի։ Իրաւ ալ ոտքերուս ծայրով հազիւ սանդուխը իջած էի։ «Տիկին»ն է ժանդոտած ժանիքները ցցած, աչքերը ճպռտուն, նախորդ օրուան ներկը՝ ծեփը թափած պատի պէս երեսին, (օ՛ զգուանք) կեցաւ դիմացս. ածապարանքին մէջ մէկ ոտքը մերկ միացեր էր։ Հանդիսաւոր ձայնով յայտարարեց որ իր համբերութեան վերջին օրն էր, եթէ չէի ուզեր չորսուկէս գրքերս ու ծակ գուլպաներս ոստիկանատունէն տանել։ Կրկնեց՝ «վարձքը կամ...»

Վազեցի, հոլովելով «ոստիկան, ոստիկանատուն, ոստիկանական» արձնցնելու յատկութիւն ունեցող բառերը։ Սիրելի ընթերցողներս, ձեզի խոնարհաբար խորհուրդ կուտամ զգոյշ ըլլալ գործերուն վրձակը նման «բարեկամներ»ու կարգադրութեան վստահելէ, երբ ճանաւանդ պատնէշի իմ դիրքս միայն ունենաք, փորձառութիւններ ունիմ այս մասին, անցնինք։

Ծանկարծ մարդ մը ձեռքէս բռնեց ու կլոր առարկայ մը դրաւ մէջը, չորս դին վախով նայելէն։ Ժամացոյց մըն էր։ Քիչ մնաց քիթին բերնին պիտի նետէի։ Շոգենաւէն նոր իջած միամիտ մը կարծեց գիս առաւ-փախաւը։ Դեռ իրենց յատուկ ճառը չբակած. «Նեղութեան եւ թշուառութեան պատճառով ստիպուած եմ ծախել անշան գնով, զաւակներս անօթի...» կոշտութեամբ դրի ափին մէջ, հրեցի մէկ կողմ ու ձգելով եռաս՝ անցայ։

(Շար.) *Փ. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ*

ներուն կարենալ դիմագրաւելու համար, պիտի ստիպուին քիչ առենէն օրավարձքերու վրայ նոր դեղչ մը եւս պարտադրել գործաւորներուն:

Գործատէրերու այս որոշման վրայ, բանուորական կազմակերպութիւնները որոշեցին այսօրուընէ սկսեալ դադրեցնել աշխատանքը ամբողջ շրջանի գործարաններուն մէջ: Այս կերպով ուրեմն 400 գործարաններ կը մնան առանց գործաւորի և 120000 գործաւորներ առանց աշխատանքի:

Ուսթրիի գայթակղութեան շուրջ

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր է որ Ծերակոյտը իր գերագոյն ատեան պիտի կատարէ գատավարութիւնը Ուսթրիքի գործին առթիւ, ամբաստանուած նախարարներու, Ռաուլ Բէրէ, Ռընէ Պէնար, Կաստոն Վիտալ եւ Ալպէր Ֆավր:

Ծերակոյտի անդամներու ներկայութիւնն ու բացակայութիւնը ճշդուելէ վերջ, նախագահը պիտի ձեռնարկէ ամբաստանեալներու հարցաքննութեան, յետոյ պիտի կարդացուի ընդհ. դատախազին ամբաստանագիրը:

Հաւանական կը նկատուի որ յաւելուածական քննութիւններու որոշուած տայ Ծերակոյտը, անբաւարար նկատելով ամբաստանութեան տուն տուող փաստերը:

Իրաքի խարիւղի պայմանագրութիւնը

Պաղտատէն տրուած լուրի մը համաձայն, կը յուսացուի որ Իրաքի կառավարութեան եւ Իրաքի քարիւղի ընկերութեան միջեւ կնքուած համաձայնութիւնը վաւերացուի այս շաբթուան մէջ:

Տեղական ժամուլին մէկ մասը բուռն պայքար կը մղէ այս համաձայնութեան կարգ մը կէտերուն դէմ, այն առարկութեամբ թէ, Իրաք իր հարստութեան ամէնէն կարեւոր աղբիւրներէն մէկը կը կորսնցնէ:

Առեւտրական շրջանակները կը կարծեն թէ անգլիական, ֆրանսական, հոլանտական եւ ամերիկեան շահեր ներկայացնող քարիւղային ընկերութեան մը հետ համաձայնութիւն մը շատ լաւ հետեւանքներ կրնայ ունենալ երկրին առեւտուրին վրայ:

Իրաքի քարիւղը դէպի միջերկրականեան երկու նաւահանգիստներ տանող խողովակներու շինութեան ծախք կը գնահատուի մօտ 10 միլիոն անգլիական ոսկի:

Բողշեւիկները Հնդկաստանի մէջ

Վերջին 10 օրերու ընթացքին, Անգլիոյ պահպանողական կուսակցութիւնը շատ կարեւոր տեղեկութիւններ ստացած է Հնդկաստանի եւ անգլիական զանազան գաղթավայրերու մէջ՝ բոլշեւիկներու գործունէութեան մասին:

Այս տեղեկութիւնները որոնք տրուած են նախկին բոլշեւիկ լրտեսի մը կողմէ, խորհրդարանին պիտի հաղորդէ պահպանողական պետերէն Օ. Չէմպըրլէյն, որ արտաքին նախարարութեան վարկի քուէարկութեան առթիւ, խնդրոյ առարկայ պիտի դարձնէ բոլշեւիկներու հականգլիական գործունէութիւնը:

Պիտի պահանջուի կառավարութենէն որ յստակօրէն յայտնէ թէ ինչպէս կ'ըմբռնէ յանձնառութիւնը որ ստանձնեց 1929 յուլիսին, չհանդուրժելու համար բոլշեւիկներու միջամտութեան, Անգլիոյ ներքին գործերուն մէջ:

Վիէնի էսթրէգէն Թաղամասի մանկապարտէզի նուիրատուութեան ցանկը.—

Հ. Թորոսեան, Մ. Տօնապետեան, Կ. Մարգարեան, Գ. Պերպերեան 100ական: Գ. Թաշճեան, Ս. Տօնապետեան, Գ. Շէաւոնեան, Գ. Կարապետեան 50ական: Պ. Այանեան 40, Կ. Աւետիսեան 30, Ս. Թէրզի-Եագուպեան, Ա. Ճիրնազեան, Օ. Ուզունեան, Կ. Ազգարեան, Ա. Շահպազեան Գ. Թէրզի - Եագուպեան, Ա. Մինասեան 25ական ֆրանք, Թ. Շաթաֆեան, Ե. Չէլէպեան, Օ. Ագպըլըգեան, Բ. Թադէոսեան 20ական Տուտուէեան, Յ. Գաբիպեան 15ական, Ի. Տօնիկեան, Ս. Գալուստեան, Տ. Վարդապետեան, Օր. Շահպազեան, Տիկին Կիրակոսեան, Տ. Այանեան, Ե. Թերզի-Եագուպեան, Տ. Լաթաֆեան, Յ. Զատիկեան, Կ. Սապունճեան, Ս. Սապունճեան, Ս. Անդրէասեան, Ա. Ալիքսանեան, Օ. Առաքելեան, Ս. Լուսարէեան, Ն. Մուրատեան, Տ. Կարապետեան, Գ. Նազարէեան, Կ. Տէր Մինասեան, Տ. Մ. Ղարիպեան, Տ. Մարգարեան, Ե. Եայլաեան, Ս. Վարդերեսեան, Մ. Գալուստեան, Ա. Չէլէպեան, Տ. Փ. Մինասեան, Տ. Աբգարեան, Լ. Յովսէփեան, Կ. Սուքիասեան, Մ. Տօնապետեան. Վ. Վարդանեան 10ական, Դ. Հովիւեան 10 ֆր., Տ. Է. Սաղազլրեան, Ս. Թիւլպիեան, Emil Rocha 6ական, Գ. Գինոսեան 5 ֆրանք: Գումար 1290 ֆրանք:

(Կնիք)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ: ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. կիւրճեան (Հրանդ)՝ Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.), Կ. Զարեան՝ Երեք երգեր (60 եւ 75), Վ. Շուշանեան՝ Ամրան գիշերներ (25), Ամէնուն հասցէն (6), Կ. Յասունի՝ Ապրիլեան եղեռնը (5), Ղ. Մելոյեան՝ Երեք ընկերները (10), Սայեաթ Նովայ (6):

Գրատունս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը: Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ: Ունինք Ա. Հարոնեանի, Վարանդեանի, Բաֆֆիի եւլլ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը: Կոմիտաս Վրդ.-ի, Սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի եւն. երաժշտական գործերը:

ՎԱՐՁՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Ընդարձակ Գրացուցակը յոյս կը տեսնէ շուտով

CORDONNERIE «AKAP»

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ձափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Ռէյփ տը Շինի*: Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ: Ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

8, RUE CHATEAUDUN Ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

ՄԱՑԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՑԻՍ 30ԻՆ «ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼ»Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ՄՈՒՄԱՐԹՐԻ SACRÉ COEUR*Ի ՕՐՔԱՆՈՑԻՆ*

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.45ին

HOTEL MAJESTIC, 19 Ave Kléber

Կը մասնակցին՝ Տիկ. Segond-Weber, *Պ.* Maurice Donneaud *(Քոմէտի Ֆրանսէզէն), եւայլն, Օր. Բաբաեան կ'երգէ հայերէն երգեր:*

ՄՈՒՏՔ 25 ԵՒ 15 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՈ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՌԷՆԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾՆԵՐԸ

(Վէպ՝ ռուսական մեծ յեղափոխութիւնից)

Դիմել՝ M. Altounian, 17 rue Ampère, Cachan (Seine)France

Հ. Ց. Դ.

ԴԱՒԱՌ

*Պ.ԿՈՒՆի Մասիս խումբի հերթական դասախօսական ժողովը յայտնի որ իրիկուն ժամը 8.30ին, նախկին հաւաքատեղին (*Bécon les Bruyères *կայարանի Անիէռի կողմի,* Buvette du la Gare*ին մէջ): Շարունակութիւն նախորդ ժողովի նիւթին, կը խօսի Ընկ. Շ. Մնասեան:*

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Կրբնոպլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ռ. Զօրեանէ 100 ֆրանք:

Քիմիագէտ Պ. Ռուբէն Եուսուֆեանէ կը խնդրուի իր հասցէն յայտնել «Յառաջի» վարչութեան:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

Մէն.-Շամոնի մէջ Տպարան «Տարօնը փոխադրուած է 1 rue de l'Asile Alamagny, St. Chamond *(Loire).*

Բարեկամներէ եւ յաճախորդներէ կը խնդրուի անձամբ կամ նամակաւ դիմել վճռդրեալ հասցէով Պ. Կ. Garabedian:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Դարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէր-Տէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ: Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris(20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել:

— Կը փնտռեմ եղբայրս՝ Տիգրան Պալընտրեան, որ 1931 Մայիս 11էն ի վեր մեկնած է Տունէս: Իր մասին մտահոգուած եմ: Կը խնդրեմ վերոյիշեալ Թուականէն ի վեր զինք տեսնողներէ կամ իր մասին լուր ունեցողներէ իմացնել Mesrob Bayendrian, Ave. Bernard Palissy, No. 3 VI (Cité du Vallons, Décines, Isère.

— Կը փնտռեմ եղբայրներս Սասունի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Պօղոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գըտնուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը: Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ'աշխատէր Քէմախի աղահանքերուն մէջ: Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ: Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France: Ճշգրիտ լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

դերձակի աշկերտ մը: Դիմել՝ Պ. Գորգիկեանի Hôtel Sénat, 7 Rue Tournon. Métro: Odéon.

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդ. տարրալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները:*

ՎԱՐԱՆ Է

Յունիսին յարկաբաժին մը 2 փիէս, խոհանոց, ջուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն: Դիմել՝ Լեւոն Կէտէլեանի, 22 Rue Cavoisier, Cachan, Seine.

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12:*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՁԵՐ ԺԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd

Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար, Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն:

ՇԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը: Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար:

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԼԵՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիօլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱԶԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն: Ձափաւոր գին:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69-83.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտալլ ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50. (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղաննկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յետմրագոյն եւ ուլթրաձկնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ ըրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար pneumothorax ի գործողութիւն: Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, թելադրական եւ ֆրէօյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները այգի, քիմիական, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատան առաւնեաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն:

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՀԱՅԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

«THE SEVA VOICE» MONOPOLE

MANUFACTURE GÉNÉRALE DES MACHINES PARLANTES FRANCO - SUISSE

SEVA

La Grande marque qui s'impose dans le monde

«PRODUITS SUISSE» produits de qualité, phono moderne faisant meuble et portatif completera l'élégance de votre interieure

APPAREIL DÉPOSÉE

REGISTERED TRADE MARK

EN VENTE CHEZ LES BONS REVENDEURS et GRANDS MAGASINS

AGENT PARTOUT LA MARQUE MONDIALE

DÉPOSITAIRE GÉNÉRAL.— PARIS - SUISSE - LONDRES - AMSTERDAM ET SUD - AMÉRIQUE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
20
ՄԱՅԻՍ
1931

20 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1574 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ» ՄԵՂՔԵՐ

Մեր թերթը առաջին օրէն բարեկամ է եղած Հայր. Միութիւններուն: Ինչպէս այն բոլոր օրկաններուն եւ կազմակերպութիւններուն որ կը ձգտին վառ պահել ազգային ոգին, եւ խորհիլ, գործել այս ժողովուրդի բարիքին համար:

Ազատ եւ ամբողջական հայրենիքի մէջ, ժամանակավրէպ հաստատութեան մը տպաւորութիւնը պիտի գործէր Հայր. Միութիւնը: Հայրենիքի մէջ այլ եւս չկայ Կեսարացի կամ Սեբաստացի, Տրապիզոնցի եւ Պոլսեցի, Մշեցի կամ Վանեցի: Կայ միայն հայ ժողովուրդ:

Այդպէս չէ գաղութներու մէջ: Մանաւանդ հիմա, երբ ոչ թիւ, ոչ ալ սահման ունին հայաբնակ վայրերը:

Հայրենակիցներ ունինք աշխարհի հինգ ցամաքամասերուն մէջ, Հոլանտայէն մինչեւ Սան Սալվատոր, Լոնտոնէն մինչեւ Ուրուկուէյ: Լայնքին ու երկայնքին:

Զափազանց դժուարացած է հաւաքական կեանքը: Հազար ուղղութեամբ ցրուած ենք օտար ափերու վրայ, միեւնոյն քաղաքին կամ գիւղին մէջ:

Առաջ հողն ու ջուրը կը քաշէին եւ մեզ կը կապէին իրարու: Ազգային ոգին, մշակոյթը, կենցաղը, աւանդութիւնները կը սաւառնէին մինչեւ իսկ օդին մէջ, եւ մենք մեր դիմագիծը կը պահէինք բնազդաբար: Ամէնէն վերացական գաղափարն ալ արժատ կը բռնէր, կը բաւէ որ հարազատ ըլլար:

Այսօր զրկուած ենք այդ առաւելութիւններէն: Մանաւանդ մեծ պողոտաներուն վրայ: Հայրենիքը շատ հեռու է, իսկ անոր գլխուն թառած իշխանութեան ձայնը՝ չափազանց խորթ: Ուրեմն, Հայր. Միութիւնները իրենց տեղն ունին մեր այսօրուան կեանքին մէջ, իբրեւ անհրաժեշտ ազդակ մը՝ Հայը հայ պահելու: Այլեւս մշակելու ընդհանրական հայրենիքի գաղափարը:

×

Ընդունելով հանդերձ այս անհրաժեշտութիւնը, եւ մեր ձեռքէն եկած աջակցութիւնն ընծայելով Հայր. Միութեանց զարգացման, պարտականութիւն կը սեպենք երբեմն ուշադրութիւն հրաւիրել նաեւ «Հայրենակցական» մեղքերու վրայ:

Առաջին անգամ չէ որ կը նկատենք թէ՝ չափազանց նեղ հոգեբանութիւն մը բոյն դրած է շատ մը Հայր. Միութեանց մէջ:

Նախ, շատ նեղացած են սահմանները: Նահանգը իյած է քաղաքի, քաղաքը՝ աւանի, աւանը՝ գիւղերու:

Եւ իբրեւ հետեւանք, այսօր ունինք անթիւ «Հայրենակցականներ»: Նոյնիսկ 8—10 հոգիանոց խումբեր, որոնք ճիշդ այն ծրագիրն ունին ինչ որ միեւնոյն նահանգին կամ քաղաքին Միութիւնը:

Կը ծնին ու կը մեռնին, կը ձուլուին ու կը բաժնուին, կը վերակազմուին ու կը պառակտուին: Եւ հայկական դարաւոր ախտը, անմիաբանութիւնը, ընդհանուր ճակատէն կ'իյնէ մինչեւ միեւնոյն քաղաքին սահմանները: Ցաւախտ երկուքի կը բաժնէ նոյնիսկ միեւնոյն գիւղը:

Եթէ հարկ ըլլար անուններ տալ, կրնայինք սկսիլ Ֆրանսայէն, —Մարսէյլէն կամ Լիոնէն: Բայց աւելորդ է: Զանազան ժամանակներու մէջ, մինչեւ 65 հաշուուած են միայն Մարսէյլի Հայր. Միութեանց թիւը: Այս թուանշանը, ինքնին, ամբողջ պատմութիւն մըն է: Որովհետեւ գիտենք որ, այդ բոլորը միասին գումարած, չպիտի կրնային կազմել ուժ մը որ հաւասար ըլլար մէկ նահանգային Հայր. Միութեան կորոդութեան, որ համապատասխանէր իրենց իսկ ծրագիր-կանոնագիրներուն:

Մինչդեռ, այսօր աւելի քան երբեք, մենք պէտք ունինք ուժեղ, զանգուածային կազմակերպութեանց, քաղաքականէն մինչեւ մարզականը, երիտասարդականէն մինչեւ հայրենակցականը:

Եւ մենք տակաւին ժխուար կ'ըմբռնենք թէ ինչո՛ւ Խարբերդի Հայր. Միութիւնը չպիտի կրնար ամփոփել բոլոր Բալուններն ու Հաւասները, Զմշկածաք Զարսանճաքն ու Եղէգիները: կամ ինչո՛ւ Սեբաստիոյ Նահանգային Միութիւնը չպիտի կրնար իրեն կապել այնքան կենսունակ, այլ մանր-մունր, անզօր հատուածներ:

Ուրիշ մեղք մը—Հայրենակցական հրատարակութիւններն են: Ամէն մէկ Միութիւն կ'ուզէ իր սեփական թերթն ունենալ, կամ հրատարակել բազմածախս գիրքեր, որոնց միայն թուղթի եւ տպագրութեան գումարը պիտի բաւէր մանկապարտէզ մը պահելու ամբողջ մէկ տարի:

Այս մարմոջը մասնաւորապէս աչքի կը զարնէ Ամերիկայի մէջ: կը հանդիպանք հատոր մը կեսարիոյ կամ Սեբաստիոյ մասին: Բայց երբ Զոմախլուն անհաշիւ դրամ կը ծախսէ շքեղ հատոր մը հրատարակելու համար, երբ Կիւրինը ծախք չի խնայեր նոյնքան շքեղութեամբ երեւելու համար, եւ անդին այնքան ստիպողական պէտքեր երեսի վրայ կը մնան, — կը նշանակէ թէ ծուռ կը հասկնանք Հայր. Միութեանց դերը:

Այդ հրատարակութիւններուն մէջ, մանաւանդ երբ թերթեր, պարբերականներ են, դուք պիտի հանդիպիք հազարուն մէկ թխածոյ նիւթերու, — նկարագրութիւն ընտանեկան խնջոյքներու, հարսնիքներու, խնամութիւններու: Գովասականներ ազգի-ազգի «բարեմասնութեանց»: Մինոլորտ մը, վերյապէս, ուր մարդ միայն ինքզինքը եւ իրենները կը տեսնէ, իր գիւղն ու քաղաքը...

Կ'արժէ աւելի քրքրել այս խնդիրը:

Շ.

ՆՈՐ ԱՂԱՂԱԿ ՄԸ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅԷՆ

Ի՞ՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՄԵՐ ՎԻՃԱԿԸ...

ՏՐԱՄՄ, 12 Մայիս.— Ո՞ւր կ'երթանք այսպէս: Ցաւերը ու տառապանքները շլացած կը թափառինք այս աշխարհին մէկ ծայրէն միւսը: կարծես չէր բաւեր մեր ցաւն ու տառապանքը եւ այսօր կը ժառանգենք պատառ մը հացի համար:

Մեր պարկերը շլացած կը շրջինք օտար հողերու վրայ, պատառ մը հաց ճարելու համար, բա՛ց անօգուտ: Շուարած ու զարմացած իրարու երես նայելով ի՞նչ ընենք, եւ ո՞ւր երթանք ու հաց ճարենք:

Մի թէ՛ մե՛նք սա վհուկն ու հարազատ Հայուն զաւակները չե՞նք: Ազգը գիտէր օգնել մեզի պէսներուն, եւ այսօր իր զաւակները պատառ մը հացի կարօտ են եւ օտարներու դրան առջեւ կեցած, աչքերը արցունքով լեցուած, բարի գիւղացիին կը հարցնեն թէ գործ կա՛յ: Ան ալ կը պատասխանէ որ ես ինքս չգտայ եմ, ու որբը վիզը ծռած ու աչքերը արցունքով լեցուած, «այսպէս է եղեր մեր բախտը աշխարհի վրայ» ըսելով կը հեռանայ: Այսպէ՛ս է եղեր որ օտար հորիզոններուն տակ թափառինք: Այս է եղեր մեր ճակատագիրը վերջապէս:

Բայց այդ չէ՛ ցաւալին: Ցաւալին այն է որ մեր պապերուն պլպլացող ճրագները պիտի մարին օտար հովերէն եւ պիտի այլասերուինք, որովհետեւ պարագաները այսպէս կը բերեն: Հաւատացէք հայ Բարեգործականներ, հայ դեկավարներ եւ հա՛յ սիրտեր, որ շատ նեղ վիճակի մէջ կը գտնուինք: Ճշմարիտ են այս մեր գրածները: կեանքը յուսահատական է մեզի համար, որովհետեւ այս մեր քաշածը մէկ օր, մէկ ամիս եւ կամ տարի չէ: Անսահման է մեր չարչարանքը:

Շատ ու շատ համբերեցինք, շատ անգամներ անօթի ու ծարաւ պառկեցանք մեր տարագրութեան մէջ եւ ահա այսօր ալ Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ մէջ նոյն բախտին է որ կ'արժանանանք, յարդանոցները բնակարան ընելով, քարը բարձ եւ հողը անկողին ըլլալով: Բայց այլեւս անտանելի է այս կեանքը մեզի համար, համբերութիւնն ալ իր չափն ու սահմանը ունի: ԱՅԼԵՒՍ ԴԱՆԱԿԸ ՈՍԿՈՐԻՆ ՀԱՍԱԾ Է:

Դո՛ւք, հայ Բարեգործականներ, հա՛յ դեկավարներ եւ հա՛յ սիրտեր, ցոյց տուէք մեզի փրկութեան ճամբայ մը, որպէսզի մենք ալ իբրեւ հայ ապրինք այս աշխարհի վրայ, եւ մեր պապերուն թողած յիշատակը տանինք մինչեւ մեր որբազան ուխտը:

Պարոն խմբագիր, այս գրութիւնը, ընդհանուր որբերու կողմէն, համձիք տալ, ձեր թերթին մէջ եւ մեր վիճակն ու ցաւերը ամէն Հայու յայտարարեցէք որ իմանան թէ շատ խեղճ վիճակի մատնուած ենք: (Ստորագրութիւնները):

*** *Մայիս 10ին, Նոր Յունաստանի Թեմական խորհուրդը յատկապէս զբաղեցաւ Մակեդոնիոյ չափահաս որբերուն տագնապով: Ժողովը որոշեց անմիջապէս կացութիւնը իրական գոյներով պարզել Փարիզ՝ Դաղթականաց Յանձնաժողովին եւ Հայկ. Բարեգործական կեդրոնին, անոնց ուշադրութեան յանձնելով որբերու մասին վերջնական կարգադրութեան մը անհրաժեշտութիւնը եւ անոնց այսօրուան թշուառութիւնը մեղմելու համար ալ՝ դրամական աջակցութեան մը ընձեռումը խնդրելով:*

Այս վերջին կէտի մասին պիտի դրուի նաեւ Հայ կարմիր Խաչի Ամերիկայի կեդրոնին:

Պիտի գրուի նմանապէս Բարեգործականի Սելանիկի մասնաճիւղի վարչութեան, խնդրելով որ իր կարգին, հարկ եղածը տեղեկագրէ Միութեան կեդրոնին:

Նոյնպէս, որոշուեցաւ գրել Սէրէզի, Տրաժայի եւ Քավալայի Թաղ. Խորհուրդներուն եւ Տէմիրհիսար՝ Պ. Ս. Պէզօեանին, որպէս զի իրենց շրջաններուն մէջ գտնուող կարօտ եւ անզործ չափահաս որբերուն ցանկերը պատրաստելով, դրկեն շուտափոյթ Թեմական Խորհուրդին:

*** *Աթէնքի մէջ, Բարեգործականի արձաթեայ յոբելեանին առթիւ, որուն մասնակցած է նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մարմինը, «Նոր Օր»ի խմբագրութիւնը հազար տրախմի յանձնած է Բարեգործականի մասնաճիւղին, ի նպաստ Մակեդոնիոյ որբերուն:*

ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 14 մայիս.— Ներփակ կ'ուղարկեմ 200 ֆրանքի չէք մը: կը խնդրեմ սոյն գումարը յանձնէք Հայաստանի աղէտեալներուն օգնող պատկան մարմնի մը, որուն որ յարմար կը տեսնէք:

Սոյն դրամին 50 ֆրանքը սերպ գնդապետ մը յանձնեց, որպէսզի հայ կարօտեալներու ղրկենք: Հակառակ մեր պնդումներուն, չուզեց իր անունը յայտնել: Շատ մեծ համակրանք ունի Հայերու հանդէպ, բայց ուր տեղէն՝ մեզի անծանօթ է: Մնացեալ 150 ֆրանքը իմ եւ ընկերոջս կարապետեանի կողմէն է:

Հաւանաբար այս օրերուս տեղւոյս Հայերէն ալ մաս մը դրամ հաւաքեմ եւ ղրկեմ:

Սողոմոն

ՓՐՈՖ. ՄԷՅԵԷԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Փրոֆ. Մէյեէ օգտուելով իր Պոլիս ներկայութենէն, այցեւած է Պոլսոյ Ազգ. Կեդր. վարժարանը, ուր ուսանողութիւնը եւ ուսուցչական կազմը զինքն ընդունած են խանդավառ ծափերով:

ՀԱՅԱԳԻՏ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՄԸ

Արեւելեան լեզուներու ուսումնասիրութեամբ զբաղող հայագէտ գերմանացի մը Պ. Լէվի այցելած է Պոլսոյ պատրիարքին, ընկերակցութեամբ վիեննական վարդապետի մը:

Պ. Լէվի որ կը խօսէր հայերէն կամ ֆրանսերէն, փափաք յայտնած է աչքէ անցընել Պոլսոյ Ազգ. Մատենադարանի հընադոյն գիրքերն ու ձեռագրերը:

Պատրիարքը յանձնարարած է Բերայի Թաղ. Խորհուրդին, Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին դպնձատունէն տրամադրել այն հին ձեռագրերը, որոնք հոն փոխադրուած են ժամանակին, Ազգ. Մատենադարանի գրքերուն հետ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«150նոցներու յրկեւի հետագիրը ԿԱԶԻ ՓԱՇԱՅԻՆ»

Գրեր էինք թէ «Լա Ռէփիւպլիք ընշէնէ» փարիզեան թուրք ընդդիմադիրներու թերթին տնօրէնը մէհմէտ Ալի բողոքի հետագիր մը ուղղած է մուսթաֆա քէմալի, անոր վերընտրութեան դէմ:

Էնկիւրիէն, թրք. «ընատոլու» գործակալութիւնը վերի խորագրով կը հաղորդէ հետեւեալ հետագիրը թուրք թերթերուն — Ստորեւ կուտանք նոյնութեամբ այս հետագիրը, որ շատ կը յիշեցնէ Սուլթան Շամիտի օրով ստեղծուած գրականութեան ոճը:

«Փարիզ գտնուող 150նոցներէն Մէհմէտ Ալի, որ Տաժատ Ֆէրիտի դահլիճին մէջ արտաքին նախարար եղած է, ինչպէս նաեւ «Թուրք քաղաքական փախստականներ» անուն միութեան մը շուրջ հաւաքուած կարգ մը հայրենադաւներ կազի փաշային հետագիր մը ղրկելու լրբութիւնը ունեցած են:

«Հետագիրը կազի փաշային Զանգայայի հասցէով ղրկուած է, «Թուրք քաղաքական տարագիրներ» ստորագրութեամբ, ուր կ'ըսուի.

«Բուռն կերպով կը բողոքենք սահմանադրութեան հակառակ խորհրդարանական ընտրութեան եւ ապօրէն նախագահական ընտրութեան դէմ»:

«Մէհմէտ Ալի» ստորագրութեամբ ասոր նման իմաստով ուրիշ հետագիր մըն ալ եկած է:

«Կազի փաշան ժողովին յղած է այս ծիծաղելի լրբութեան օրինակները, իբր փաստ այն ոճրական գործունէութեան եւ նպատակին որ ունին արտասահմանի մէջ աշխատող հայրենադաւները: Հետագիրները Ազգ. ժողովի նիստին կարդացուեցան:»

Անշուշտ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ

ՀԱՐՑԸ ՊԻՏԻ ՅԱՆՁՆՈՒԻ ԼԱՀԵՅԻ ԱՏԵԱՆԻՆ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը զբաղեցաւ աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան հարցով:

Անգլիոյ արտաքին նախարարը Չէնտըրսըն ներկայացուց բանաձեւ մը, որով կ'առաջարկէ հարցին իրաւական քննութիւնը ենթարկել Լահէյիատեանին. իսկ մինչեւ Լահէյի քննութեան եզրակացութիւնը եւ այդ հիման վրայ, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին որոշումը, Աւստրիա յանձն կ'առնէ դադրեցնել ամէն գործունէութիւն որ կը ծառայէ մաքսային համաձայնութեան զարգացման:

Աւստրիոյ ներկայացուցիչը հաւանութիւն յայտնեց Չէնտըրսընի բանաձեւին եւ դարձեալ պնդեց թէ մաքսային համաձայնութիւնը ո՛չ մէկ կերպով կը վտանգէ Աւստրիոյ անկախութիւնը:

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը Պ. Պրիան ծանրացաւ մաքսային համաձայնութեան քաղաքական հետեւանքներուն վրայ: Նոյն իմաստով խօսեցաւ նաեւ Իտալիոյ արտաքին նախարարը Պ. Կրանտի:

Խօսեցաւ նաեւ Խորհրդ. Միութեան ներկայացուցիչը Լիտվինոֆ որ առանց ուղղակի մտնելու վիճաբանութեան դրուած հարցին մէջ, սկսաւ գովքը հիւսել իր երկրին, ատով հարուածելու համար Համաեւրոպայի կազմութեան մասին Ֆրանսական ծրագիրը: — Ռուսիան, յայտնեց Լիտվինոֆ, կ'անգիտանայ տնտեսական տագնապը: Միակ երկիրն է որ կը գտնուի զարգացման ճամբուն վրայ: Անշուշտ, անուղղակի կերպով ան ալ կը կրէ միւս երկիրներու նեղ վիճակին անդրադարձումը, բայց հակառակ ասոր, երբեք այսքան լաւ վիճակ չէր ունեցած:

Ըստ Լիտվինոֆի, տագնապին դարմանը բոլոր պետութեանց համերաշխութեան մէջ չէ որ պէտք է փնտռել, այլ տագնապի մեղմացման համար՝ գործակցութեան մէջ:

Իսկ Թուրքիոյ ներկայացուցիչը ըստ սովորութեան բոլոր պետութեանց բարեկամութիւնը խնդրեց հանդէպ Թուրքիոյ:

Անգլիա եւ բոլշեւիկները

Գրեր էինք թէ Անգլիոյ պահպանողական կուսակցութեան պետ Չեմպըրլէյն հարցապնդում պիտի ուղղէ կառավարութեան, բոլշեւիկեան գործունէութեան մասին:

Անգլիոյ խորհրդարանին վերջին նիստին, Չեմպըրլէյն ամբաստանեց կառավարութիւնը թէ չէ կատարած յանձնառութիւնը որ ստանձներ էր, թոյլ չտալու համար որ բոլշեւիկները փրոփականտ կատարեն երկրին ներսը եւ գաղթավայրերու մէջ: «Խորհ. Միութիւնն ըսաւ, ամէն միջոցի կը դիմէ եւ ամէն տեղ մասնաւորաբար անգլիական երկիրներու մէջ յեղափոխութիւն ծագեցնելու համար: Իսկ աշխատաւորական կուսակցութիւնը որ ,կը մերժէ գործել, ենթարկուած է բոլշեւիկներու արհամարհանքին եւ մեզ համար դարձած է ամօթ մը:»

Վարչապետը Մաքտոնալտ պատասխանելով, յիշեց հատուածներ 1925ին, 26ին եւ 27ին Չեմպըրլէյնի արտասանած ճառերէն, երբ արտաքին նախարար էր: Այս հատուածները ցոյց կուտան թէ ան եւս երկար ատեն վարանած էր խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Ռուսիոյ հետ:

Անգլիոյ վարչապետը կը կարծէ թէ Ռուսիոյ հետ խզումը բանի մը չպիտի ծառայէ եւ ատով կացութիւնը չպիտի բար-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ՎԵՐ

Հետզհետէ աւելի ու աւելի որոշ կը դառնայ, որ այս երկրի հանրային կեանքին մէջ տնտեսական հայեցակէտը գերակշիռ տեղ կը գրաւէ։ Կառավարական շրջանակներէն արդիւնաբերական ու առեւտրական հաստատութիւններու վարիչներէն, տնտեսագէտներէն ու ելեւմտական գործերու հմուտ խմբագիրներէն սկսած մինչեւ զանազան ընկերութիւններու ղեկավարները ամէն օր եւ ամէն առիթ կը խօսին, կը գրեն եւ աւելի շատ կը խորհին ներկայ տնտեսական տագնապին վերջ տալու անհրաժեշտութեան մասին։

Նախագահ Հուվըր կը խօսի Առեւտուրի Միջազգ. Սենեակին առջեւ, որ իր հերթական նիստը կը գումարէ Ուոշինկթընի մէջ, եւ ներկաներուն կը թելադրէ պայքարիլ ազգերու սպառազինութեան դէմ, *ասիկա հաժարելով* միջազգային ելեւմտական տագնապին դիմաւորագոյն ազդակը։

Ելմտական նախարար Մելըն կը խօսի օտար եւ ամերիկեան դրամատուներու վարիչներուն առջեւ ու կը ծանրանայ գլխաւորաբար գործազրկութեան *դէմ ժառանգուելիք* միջոցներու անհրաժեշտութեան վրայ։

Միացեալ Նահանգներու ճակատագիրը իրենց ձեռքին մէջ բռնող երկու մեծ կուսակցութեանց վարիչ շրջանակները հիմակուընէ կը պատրաստուին 1932ի աշնան նախագահական ընտրութեան համար, եւ կը *խօսին պայքարը զուտ* տնտեսական բարգաւաճումի *գետնին* վրայ մղելու մասին։

Ապրիլին տեղի կ'ունենան գինեհատական օբէնքի բարեփոխութեան կողմնակից ու հակառակորդ կանացի երկու կազմակերպութիւններու հաղորդարները, որոնց ներկայացուցիչները իրենց շարժումը կը հիմնաւորեն քաղաքական-հասարակականէն *աւելի* տնտեսական *տեսակէտներով*։

Նահանգներու Ներկայացուցչական Ծուներն ու Մերակոյները կը վիճաբանին շինարարական ծրագիրներու մասին եւ որոշում տալու առեն նկատի ունին գլխաւորաբար տնտեսական տագնապին մեղմացումը։

Մէկ խօսքով, տնտեսական հայեցակէտը տուն կուտայ մարդոց մտածումներուն՝ նաեւ քաղաքական-ընկերային խնդիրներու մասին խորհած առեն։

Եւ սակայն, աղէտի մը բնոյթն ստացած տնտեսական ներկայ տագնապը, որ իրար է անցուցած բոլորը, դեռ իր վախճանէն հեռու կ'երեւի։ Միջոցներ կը խորհուին ու նաեւ կը գործադրուին անշուշտ, բայց անոնք կիսամիջոցներէն *անդին չեն* անցնիր դեռ։

Այս տեսակէտէն խիստ բնորոշ է նախարար Մելընի վերոյիշեալ ճառը։ Ան հակառակ է վճարումներու կրճատումին, վեր կը հանէ արտադրութիւնն ու սպառումը հասարակչռելու պէտքը, կը շեշտէ աշխատելու ընդունակ բոլոր մարդոց գործ հայթայթելու անհրաժեշտութիւնը, բոլոր երկիրներու գործակցութեան կարեւորութիւնը, բայց երբ կարգը կուգայ գործնականին, ան կը բաւականանայ յայտնելով այն վստահութիւնը թէ՝ այս բոլոր խնդիրները կը գտնեն իրենց լուծումը ժամանակի ընթացքին։

Բայց ի՞նչպէս։ Ի՞նչ պէտք է ընել, բոլորին մխքը ճնշող այս տագնապին օր առաջ վերջ տալու համար։

Այս մասին աւելի որոշ առաջարկեց ունի Ուիլըմ Կրին, Աշխատանքի Ամերիկեան Դաշնակցութեան *նախագահը, որ* քանի մը օր առաջ խօսեցաւ Հարվըրտ համալսարանի առեւտրական բաժնի ակումբին։

Նեշտելէ յետոյ թէ ներկայ տագնապը կը շարունակէ մնալ, լուրջ եւ բնականոն պայմանները հաղիւ մէկ տարիէն կրնան վերահաստատուիլ, Ուիլըմ Կրին կը խօսի տագնապին վերջ տալու համար յանձնարարելի կարգ մը միջոցներու մասին։

Ամէնէն առաջ, ան վեր կը հանէ այն իրաւացի սարսափը, որ կը կատեղի է *Միացեալ-Նահանգներու մէջ ի տես* գործազուրկներու *իսկայ* բանակին, *որ հետզհետէ* աւելի ու աւելի կը մեծնայ։ Այս առիթին առաջն առնելու համար՝ դահսախօսը մէկ յանձնարարութիւն *միայն ունի,*— վերանկատել *շաբթուան մէջ* աշխատանքի օրերու *եւ օրական* աշխատանքի ժամերու խնդիրը։ *Կասկած* չկայ որ մեքենաներուն կատարելագործման այս շրջանին, անկարելի է գործ գտնել բոլոր մարդոց, եթէ առնոնց աշխատանքի տեւողութիւնը միայ նոյնը։ Արդիւնաբերութեան վարիչ շրջանակները պէտք է ընծայեն այս խնդրին պատշաճ ուշադրութիւնը, եթէ կ'ուզեն ընդառաջ երթալ օրէնքի պայմաններու պահանջկոտ թելադրութիւններուն։ Այս կերպ հնարաւորութիւն կը ստեղծուի որ աշխատանքի ընդունակ իւրաքանչիւր անհատ գործ ունենայ։

Հաւասարակշռուած արտադրութիւնը *երկրորդ հիմնական* առաջադրութիւնն է Ուիլըմ Կրինի դասախօսութեան։ Այս արտայայտութեամբ, դասախօսը կը հասկնայ ո՛չ միայն արտադրութեան եւ պահանջի հաւասարակշռում, այլեւ վերջակէտ որոշ ժամանակաշրջանի մը ներուժ արտադրութեան եւ ուրիշ շրջանի մը մեքենաները կանգնեցնելու դրութեան։ Երբ արտադրողը ծանօթ է իր շուկայի պահանջներուն, անշուշտ ընդհանուր դիծերով, պարտաւոր է գործը կազմակերպել այնպէս մը, որ իր աշխատաւորները մի՛շտ գործ ունենան արտադրել կարենալու համար ապրանքի պահանջուող քանակութիւնը։

Երբ այս երկու հիմնական պայմաններու գործադրութեամբ վերջ կը տրուի գործազրկութեան ու գերարտադրութեան, տնտեսական աշխարհը կը գտնէ իր բնականոն ընթացքը եւ այն ալ տեւականօրէն։

Այս էական պայմաններու կիրառումէն կախում ունի աշխատանքի ապահովութիւնը, որ նոյնպէս անհրաժեշտութիւն մըն է։ Բոլոր տեսակի աշխատաւորները պէտք է ապահով զգան իրենք զիրենք, որպէսզի անբողջութեամբ նուիրուին իրենց գործին, *Անոնք պէտք է* լաւ վարձատրուին, *որպէսզի լաւ ալ* ծախսեն ու ապրին՝ գործի ժամանակ լաւ աշխատելու համար։ Այս դրութենէն կ'օգտուին ոչ միայն աշխատաւոր բազմութիւնները, այլեւ արտադրող սակաւաթիւ ղրամատէրերը, որոնց ապրանքներուն մեծագոյն մասին սպառողները նոյն աշխատաւոր բազմութիւններն են։

Այս սկզբունքները ո՛չ միայն որդեզրելու, այլեւ գործնականացնելու համար, Ուիլըմ Կրին հրապարակաւ կ'առաջարկէ որ նախագահ Հուվըր *հրաւիրէ* համապետական տրնտեսական համագումար մը, որուն մասնակցին արդիւնաբերողներու եւ աշխատաւորներու ներկայացուցիչները, կառավարութիւնը եւ ականաւոր անտեսագէտներ։

Ընթացք կը տանա՞յ այս բանաւոր ու գործնական առաջարկը, եւ եթէ այո՛, ե՞րբ. կը հրաւիրուի այդ համագումարը եւ ո՛ր ատենէն կ'արդարացնէ իր վրայ դրուած յոյսերը. այդ կը ցուցնէ ապագան։

Անուրանալի է, սակայն, որ այս առաջարկը արտայայտութիւնն է խորապէս զգացուող անհրաժեշտութեան մը, ինչպէս նաեւ տիրող այն ծանրութեան թէ՝ գաշնակցային այս մեծ հանրապետութեան նախագահին պիտի պատահի նման գործ մը նախաձեռնութիւնը, որպէսզի ապահովուի անոր յաջողութիւնը։

Կը թուի թէ նախագահ Հուվըր ալ կը բաժնէ այս մխքը. այլապէս անցեալ աշունէն սկսած յաճախակի չէր գրձներ իր խորհրդակցութիւնները՝ տնտեսական կեանքը առաջնորդող զանազան տարրերու հետ։

Այս պարբերական խորհրդակցութիւնները մինչ կողմէն կը ցուցնեն որ նախագահին համար ալ տնտեսական հայեցակէտը գերակշիռ տեղ կը բռնէ ներկայիս։

Աշխատանքի Ամերիկեան Դաշնակցութեան նախագահին այս հրաւէրին տարբերութիւնն այն է որ խորհրդակցութիւններուն մասնակ*ցին նաեւ* աշխատաւորներու ներկայացուցիչները, *ինչ որ* լատպոյն գրաւականը կ'ըլլայ խնդիրներու ոչ միակողմանի նկատառման եւ լուծումին։

ԴՈԿՏ. Ա. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Պատասխան «ՅԱռաջ»ի խմբագրականին՝ Թիւ 16)

Նոր սերունդի փրկութեան խընդիրը գաղթահայ կեանքի եւ մասնաւոր հարցն է։ «Յառաջ»ի սիւնակները այս առթիւ արձանագրեցին բազմաթիւ թելադրանքներ։ Բարեգործականի գործունէութեան նոր յատակագիծն ալ այս հարցը կը շօշափէ աւելի լայն սահմաններու մէջ։

Թող թոյլ տրուի նախ, քանի մը նկատողութիւն։ Սերունդին պահպանման գործը, միջավայրի, խառնութեան, փրոփականտի եւ տեւական ճիգի խնդիր մը ըլլալով, ցիր ու ցան գաղութի մը մէջ աւելի մեծ դժուարութիւններու կը բախի։ Պէտք է ուրեմն, որքան կարելի է, խմբաւորումներ ստեղծել, տեւական կապ հաստատելով այդ խմբաւորումներուն եւ անոնց զանազան հաստատներուն միջեւ։

Նորահասներն ու մանուկները հայ պահելու տեսակէտէն մայրենի լեզուն սորվեցնելը կարեւոր ազդակ մըն է, առանց սակայն առանձինն այս նպատակին իրագործման լիովին *ծառայելու*։ Լեզուական *անհրաժեշտ* պայմաններուն քով առաջին տեղը պէտք է բռնեն ուսուցման այնպիսի տարրեր՝ որոնցմով կարելի *ըլլայ կերտել* հայ ոգի *կամ հայութիւն*։ *Ակնարկուած տարրերուն* մաս կը կազմեն հայ երկրի աշխարհագրութիւնը, պատմութիւնը, գրականութիւնը եւ քաղաքակրթութիւնը։ Հայուն մէջ պէտք է վերանորոգել արեւելքցիի այն ինքնուրոյն դրոշմն ու մտայնութիւնը, որոնց շնորհիւ կրցած է ան պահել դարերու ընթացքին իր բարոյական եւ ֆիզիքական անկախութիւնը։ Հայը ինքզինքը աւելի լաւ ճանչնալով, պիտի շփոթէ իր անձնաւորութիւնը հիւրընկալող ցեղերու հետ ու պիտի դառնայ իւրացումի անատակ տարր։

Նորաբոյս սերունդին տոհմային դաստիարակութեան գործը պէտք է պատշաճի հայ մանուկին պայմաններուն, երթալով անոր ետեւէն *ընտանիքին, դպրոցին* թէ հասայնքին մէջ։

Զաւակները հայ ապրեցնելու տեսակէտէն ծնողներու դերը բացայայտ է։ Ան յաճախ կախում ունի անոնց նախանձախնդրութեան, գիտակցութեան եւ արժանապատուութեան զգացումներէն։

Հայ ընտանիքը այն ապրող ուժն է, բնական միջավայրը, որ ներսէն ազդելով կանուխէն կը ծառայէ զաւակներու բարոյական պատրաստութեան։ Գաղթահայութիւնը իր կազմակերպութիւնով դուրսէն ազդող *ուժը պիտի ըլլայ*, իր ճնշիչ թափը պարտադրելով անչափահասներու հետ, նաեւ ծնողներուն եւ չափահասներուն։ Պէտք է որ գաղթահայութեան բարոյական անհատականութիւնը վերականգնուի ինքնապահպանման եւ հայրենասիրութեան սկզբունքներուն վրայ։

Ընտանեկան եւ ընկերային միջավայրերուն ինքնաբերաբար ընդլիք ազդեցութիւնը տղոց դաստիարակութեան *վրայ* կրաւորական ծի մը նախաձեռնութիւնը, որպէսզի ապահովուի անոր յաջողութիւնը։

Կը թուի թէ նախագահ Հուվըր ալ կը բաժնէ այս միտքը. այլապէս անցեալ աշունէն սկսած յաճախակի չէր գրձներ իր խորհրդակցութիւնները՝ տնտեսական կեանքը առաջնորդող զանազան տարրերու հետ։

Այս պարբերական խորհրդակցութիւնները միւս կողմէն կը ցուցնեն որ նախագահին համար ալ տնտեսական հայեցակէտը գերակշիռ տեղ կը բռնէ ներկայիս։

Աշխատանքի Ամերիկեան Դաշնակցութեան նախագահին այս հրաւէրին տարբերութիւնն այն է որ խորհրդակցութիւններուն մասնակ*ցին նաեւ* աշխատաւորներու ներկայացուցիչները, *ինչ որ* լատպոյն գրաւականը կ'ըլլայ խնդիրներու ոչ միակողմանի նկատառման եւ լուծումին։

ԴՈԿՏ. Ա. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ծածկ կանքի եւ քանկի ղրամատղուխները։ Այս պղտ մը ղրամատղուխը միացած տեսնել պէտք է գաղթահայ կեդրոնական մարմնի մը վրայ զոր ստեղծել պէտք է։

Այս թելադրութիւնները իրականացնելու համար, ազգային կազմակերպութիւնները, միութիւնները (եկեղեցի, կուսակցութիւն, բարեգործական, հայրենակցական եւայլն) կեդրոնական վարչութեան *տրամադրութեան տակ պէտք է դնեն*, ըստ իրենց անդամներու թիւին եւ ամսավճարին, որոշ գումար մը տարեկան պիւտճէի կազմութեան նպատակով։

Այս գաղթային վարչութիւնը, միւս կողմէն, կարելի է օժանդակ ազգային տուրք *հաւաքելու* իրաւասութիւնով, հանգամանք որ գաղթային գործը հիմնաւորելով պիտի զարգացնէ միաժամանակ կրթութեան ոլիին հետ՝ պարտքի եւ իրաւունքի զգացումները։

ՀԱՅԿ ՇԱՐԱՆՑ

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Գ.— ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Մտնենք Աբովեանի գրականութեան մէջ։

Հետեւելով հանգերձ այդ գրականութեան կազմութեան կամ աճման գիծին, չեմ ուզեր աչքէ հեռացնել փրոֆ. Ադոնցի յօդուածին յատակագիծը։

Փրոֆ. Ադոնց հայ գրագէտները քննադատելու համարձակութիւնը կ'առնէր Աբովեանէն։ Իմ չափս Աբովեանն է, կը պոռար։ Եւ իր «չափոց»ով անխնայ կը զարնէր Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի գլխուն։ Ըստ սովորութեան, իր հակառակորդը պիտի տարուէր պաշտպանելու Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանը։ Ի՛նչ զըժուար գործ։ Չկայ հեղինակ մը, որ թերութիւններ չունենայ, եւ յոգնեցուցիչ բան է ծածկել Մ. Պէշիկթաշլեանի թերութիւնները, երբ Ադոնց իր ժամքին դրած է նոր նոր թերութիւններ գըտնելու։ Ցոյց տուր Աբովեանի թերութիւններն ալ, այն ատեն Ադոնց ոչ միայն կը լռէ եւ հանդիստ կը ձգէ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանը, այլ նաեւ կը կորանցնէ իր քննադատի դիրքն ալ։

Արդարութիւնն իսկ կը պահանջէ, որ բաղդատութեանց ընթացքին քննադատը չժերժէ մէկուն թերութիւնը տեսնել, միւսինը անտեսելով։

Փրոֆ. Ադոնց, «չափոց» առնելով Աբովեանը, ինքզինքը պարտաւոր չզգաց այլեւս ցոյց տալու Աբովեանի թերութիւնները, եւ «յետ է», «յառաջ է» ըսելու անիմաստ մարմաջով մը՝ Աբովեանի կռնակը նետեց ռոմանթիզմի ծիրանին, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանն ալ պատկեցնելով դասականութեան սառն մարմարին վրայ։

Այս յօդուածաշարքին առաջին մասով, ես ուզեցի դուրս հանել Աբովեանը իր նախակնեքուն մէջէն, պատկերացնել անոր հոգեբնախօսութիւնը, պարզապէս ցոյց տալու համար թէ գերմանական ռոմանթիզմը դործ չունէր Աբովեանի գրականութեան մէջ, այլ հոգւոյն ներթնհողը միայն՝ որ «հրաբուխի պէս ժայթքեց»։ Վասն զի այս որ հաստատուեցաւ, այլեւս անխուստ կը դառնայ ըսել թէ Պէշիկթաշլեանն «յետ է»։ Աբովեան այն հեղինակն է, որ աւէնէն աւելի կը բացատրուի déterminisme *ով։*

Սակայն, հաստատելով Աբովեանի հոգեկան անհատասարակշռութիւնը, ես երբեք չփորձեցի ուրանալ անոր ստեղծագործութիւններուն արժէքը։ Որովհետեւ բազմաթիւ են հանճարեղ արուեստագէտները, որոնք ժառնուած են ներքին ծանր խռովքներու, հոգեկան հիւանդութիւններու եւ անհատասարակշռութեան։

Միայն թէ պէտք չէ ժառնալ ճշդել ու դասաւորել այդ արժէքը։ Ցոյց տալէ յետոյ Աբովեանի անհատասարակշռութեան նշանները իր կեանքին մէջ,— այդ առթիւ՝ կարգ մը ճշմարտութիւններ,— այժմ առնել փնտռելու նոյն այդ նշանները Աբովեանի գրականութեան մէջ։ Սակայն, Աբովեանի հիւանդոտին, ռոմանթիք գրականութեան ազդեցութիւնէն հեռու, կը կրէ նաեւ կարգ մը ուրիշ ազդեցութիւններ, զորս պէտք է պարզել՝ ներկայացնելու համար իր առեղծագործութիւններուն կազմութեան եղանակը, թերութիւնները եւ արժէքը։ Այսինքն Աբովեանի բուն արժէքը, ոչ այնքան բարձր, որքան կը կարծէ Ադոնց։

* *

Աբովեանի գործը կարելի է բաժնել երեք մասի.

1.— Դպրոցական։

2.— Ազգագրական։

3.— Գեղարուեստական։

Օգտակար ըլլալու համար ցառաջի ընթերցողներուն, կը յիշատակեմ բոլոր այդ գործերը պարզապէս իբրեւ տեղեկութիւն։

1.— Դպրոցական *աշխատութիւններն են իր դասագիրքերը.—*

Նախաշաւիղ, ձեռնարկ սկզբնական դասատուութեան նորագոյն մեթոտայի, ռուսերէնէ տեղրիթիքական եւ պրաքտիքական քերականութիւն Հայերի համար ըստ ձեռնարկի Ցապպիի, Համառօտ ձեռնարկ Հայոց լեզուի ուսուցման համար, Ցարերք արդի Հայերէնի, Քերականութիւն ի պետս նորաւարտից, Դրաքար լեզուի քերականութիւն աշխարհաբար դիւրընկալ բացատրութեամբ, Խաղարկութիւն մանկանց։

Մեր նիւթէն դուրս է խօսիլ այս գիրքերուն մասին։ Սակայն այս գիրքերով Աբովեան կատրեց «լեզուի յեղափոխութիւն» մը, եւ հիմը դրաւ կովկասեան մեր աշխարհաբարին, ինչպէս կ'ըսեն կարգ մը դասագիրքեր։ Աբովեանի լեզուին եւ «լեզուական յեղափոխութեան» մասին պիտի խօսինք՝ երբ սկսինք քննել իր գրականութիւնը։

2.— Ազգագրական *աշխատութիւններն են քանի մը յօդուածներ կամ տեսերակներ կոչ. կասեան ցեղերու եւ ժողովրդական երգերու մասին։ Յիշենք.—*

Եզդիները եւ քրդերը (*ռուսերէն*), Ընվոյ նկարագրութիւնը (*հայերէն*), Հայ ժողովրդական երգեր (*չատինատառ*), Քրդական եւ Թրքական երգեր (*հայատառ*), Նոր վերելք Արարատի գագաթը։ Ցիշատակարան։ *Եւ դեռ բազմաթիւ ուրիշ ցեղագրական ուսումնասիրութիւններ, ժողովրդական երգերու եւ զրոյցներու հաւաքածոներ, զորս նուէր ղրկած է իր բարեկամներուն (կամ Բեկենդորֆ, Աբիխ, Վագներ, Քոն*

ՕՐԵՑՈՒՅՑ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐ
(ՀՀԳՄԿ ԿՈՂՄԻՑ ԼԻ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՍԱՔԱՐՈՒ

(5)

Գրադարան — 495
Գրական ակնարկներ — 170
Գրականություն և արվեստ — 185
Գրախոսություններ — 80
Գրքեր, գրքույկներ, ամսագրեր — 60

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՍԱՔԱՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՊ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. ՂԱՐԱՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՍԱՔԱՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՊ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական հոսաքարուն պատասխանատիպ գրախոսությունը ներկայացնում է հայ գրականության մի ուշագրավ էջը, որը կապված է 1920-ական թվականների հետ։ Այդ տարիներին, երբ հայ գրականությունը նոր ուղիներ էր փնտրում, հրապարակ եկան մի շարք երիտասարդ գրողներ, որոնք ձգտում էին ստեղծել ազգային նոր արտահայտչաձև։ Նրանց ստեղծագործությունները հաճախ հանդիպում էին ինչպես ընթերցողների, այնպես էլ քննադատների կողմից խիստ հակասական վերաբերմունքի։

Գրախոսության հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ ժամանակաշրջանի հայկական մամուլում գրականագիտական հոդվածների մեծ մասը գրված էր ոչ թե գրական, այլ գաղափարական տեսանկյունից։ Գրողների ստեղծագործությունները գնահատվում էին ոչ թե գեղարվեստական արժանիքների, այլ նրանց հասարակական դիրքորոշման հիման վրա։ Այդ պատճառով շատ տաղանդավոր հեղինակներ մնացին անտեսված կամ սխալ մեկնաբանված։

Հեղինակը հատուկ ուշադրություն է դարձնում այն հանգամանքին, որ խորհրդային գրականագիտության մեջ երկար տարիներ տիրապետող էր մի միակողմանի մոտեցում, որը ժխտում էր ոչ միայն առանձին գրողների, այլև ամբողջ գրական հոսանքների նվաճումները։ Միայն վերջին տասնամյակներում սկսեցին վերադառնալ այդ ժամանակաշրջանի գրականությանը և ուսումնասիրել այն օբյեկտիվ տեսանկյունից։

Գրախոսությունը կարդալով՝ ընթերցողը կարող է պատկերացում կազմել այդ դժվարին ժամանակաշրջանի մասին, որը եղել է հայ գրականության զարգացման կարևոր փուլերից մեկը։ Այդ տարիներին ստեղծված շատ գործեր միայն տասնամյակներ անց են ստացել իրենց իրական գնահատականը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՍԱՔԱՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՊ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. ՂԱՐԱՄԱՆ

Հայկական հոսաքարուն պատասխանատիպ գրախոսությունը ներկայացնում է հայ գրականության մի ուշագրավ էջը, որը կապված է 1920-ական թվականների հետ։ Այդ տարիներին, երբ հայ գրականությունը նոր ուղիներ էր փնտրում, հրապարակ եկան մի շարք երիտասարդ գրողներ, որոնք ձգտում էին ստեղծել ազգային նոր արտահայտչաձև։ Նրանց ստեղծագործությունները հաճախ հանդիպում էին ինչպես ընթերցողների, այնպես էլ քննադատների կողմից խիստ հակասական վերաբերմունքի։

Գրախոսության հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ ժամանակաշրջանի հայկական մամուլում գրականագիտական հոդվածների մեծ մասը գրված էր ոչ թե գրական, այլ գաղափարական տեսանկյունից։ Գրողների ստեղծագործությունները գնահատվում էին ոչ թե գեղարվեստական արժանիքների, այլ նրանց հասարակական դիրքորոշման հիման վրա։ Այդ պատճառով շատ տաղանդավոր հեղինակներ մնացին անտեսված կամ սխալ մեկնաբանված։

Հեղինակը հատուկ ուշադրություն է դարձնում այն հանգամանքին, որ խորհրդային գրականագիտության մեջ երկար տարիներ տիրապետող էր մի միակողմանի մոտեցում, որը ժխտում էր ոչ միայն առանձին գրողների, այլև ամբողջ գրական հոսանքների նվաճումները։ Միայն վերջին տասնամյակներում սկսեցին վերադառնալ այդ ժամանակաշրջանի գրականությանը և ուսումնասիրել այն օբյեկտիվ տեսանկյունից։

Գրախոսությունը կարդալով՝ ընթերցողը կարող է պատկերացում կազմել այդ դժվարին ժամանակաշրջանի մասին, որը եղել է հայ գրականության զարգացման կարևոր փուլերից մեկը։ Այդ տարիներին ստեղծված շատ գործեր միայն տասնամյակներ անց են ստացել իրենց իրական գնահատականը։

ւոքի Անգլիոյ, Չինաստանի կամ Հնդկաստանի մէջ։ Իսկ արտաքին փոխ-նախարարը պատասխանեց թէ վերջին ընտրութիւններուն, հանրային կարծիքը յայտնուեցաւ ի նպաստ Ռուսիոյ հետ յարաբերութեանց մշակման եւ թէ, ատկից ի վեր, անգլիական արտածութիւնները դէպի Ռուսիա, աւելցած են մինչդեռ ոչ ոք կրնայ ըսել թէ համայնավարութիւնը զարգացած է Անգլիոյ մէջ։

Պահպանողականներու բանաձեւը մերժուեցաւ 223ի դէմ 243 ձայնով։

Եգիպտոսի ընտրութիւնները

«Տէյլի Հէրըլտ» թերթին Գահիրէի թղթակիցը կը յայտնէ թէ եգիպտոսի վերջին ընտրութեանց առթիւ, պատահած կռիւներուն զոհ գացած են 20 անձեր։ Բոլորն ալ սպաննուած են հրազէնով։

Անցեալ շաբթու սակայն, միայն Պուլաքի մէջ սպաննուած են 40 եւ վիրաւորուած 1100 անձեր։

Իսկ Գահիրէի մէջ, ընտրութեան վերջին օրը անցած է խաղաղ։ Միայն ընտրական շրջանի մը մէջ՝ Տաքալիա կռիւներ տեղի ունեցած են։ Հոդ ժողովուրդը վառելէ յետոյ քուէտուփերը քարկոծած է ոստիկանները եւ զինուորները, որոնք ստիպած են կրակ բանալ ցուցարարներուն վրայ։ 10 անձեր սպաննուած են։ Բազմաթիւ վիրաւորներ կան։

Չեկաւ լուրիւն կը պարտադրէ

Փարիզեան ռուսական թերթ մը կը գրէ թէ Ռուսիա կանչուած այն բոլշեւիկեան պաշտօնատարները, որոնք կը գործեն արտասահմանի մէջ, հազիւ Մոսկուա հասած՝ ստիպուած են ստորագրել յանձնառութիւն մը, որով կը խոստանան Ռուսիոյ մէջ որեւէ մէկուն չպատմել թէ ի՞նչպէս կ'ապրին արտասահմանի բանուորները, ի՞նչ են ապրուստի առարկաներու գիները եւ կամ ի՞նչպէս կրնայ մարդ իր ուզածը ճարել խանութներէն եւ առեւտրական մեծ հաստատութիւններէն...

Ռուպէ-Թուրքուանի ընդհ. գործադուլը

Գրեր էինք թէ Ռուպէ-Թուրքուանի մէջ, բանուորներու եւ գործատէրերու միջեւ անհամաձայնութեան հետեւանքով՝ բանուորական կազմակերպութիւնները ընդհ. գործադուլ յայտարարեցին։ Այս կերպով, 400 գործարաններ կը դադրին բանելէ։

Այս որոշման հետեւանքով, այդ շրջանին մէջ աշխատանքը գրեթէ բոլորովին դադրած է։ 125,000 գործաւորներու վրայ 107,000ը արդէն ենթարկուած են հրահանգին։ Ռուպէյի մէջ՝ 220 գործարաններու 40,000 բանուորներէն աւելի քան 35000ը լքած են աշխատանքը։

Նոյնպէս Թուրքուանի մէջ, ուր 47,000 կը համրուի աշխատաւորներու թիւը։ Իսկ Հալլուէնի մէջ, ուրգործադուլը ընդհանուր է առանց որեւէ բացառութեան, համայնավարներըզուր ջանքեր կը թափեն ստանձնելու շարժման ղեկավարութիւնը։ Երէկ առտու կազմակերպած էին ցուցարարներու թափօր մը, որ հազիւ կրցաւ 300 հոգի հաւաքել։

Որեւէ միջադէպ տեղի չէ ունեցած։

Ցորեկի Միջազգային Խորհրդաժողովը

Նախորդ օր Լոնտոնի մէջ գումարուեցաւ Միջազգային Խորհրդաժողովը, որ պիտի ուսումնասիրէ ցորենի սպառման հարցը։ Ժողովին կը մասնակցին ցորեն արտածող 11 երկիրներ, որոնց մէջ Ամերիկա, Պալքանեան պետութիւնները եւ Ռուսիա, որ կը ներկայանայ երեք պատգամաւորներով։

Խորհրդաժողովը, պիտի ուսումնասիրէ ցորենի վատ վաճառման պատճառները։ Կարգ մը երկիրներու մէջ, երկրագործները ստիպուած են իրենց ցորենի մթերքը վաճառել վնասով։ Խորհրդաժողովը պիտի վիճի նաեւ խորհրդային վաճառատարին շուրջ։

150 ingiliz ու եւ փախստականներու

ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

«Էհնի Ատըմ» կը գրէ.—

Հարիւրչիսուննոցներէն Մուսթաֆա Սապրի եւ տղան Իպրահիմ Սապրի, որոնք իսկէյէ կը բնակէին, այս տեղէն Աթէնք մեկնած են։ Այս մեկնումը եղած է Պ. վէնիզէլոսի այն խոստումին վրայ թէ հարիւրչիսուննոցներուն Թրակիա բնակութիւնը պիտի արգիլուի։ Մեկնողները միասին տարած են իրենց տպարանական կազմածները, եւ, կամ Աթէնք պիտի մնան կամ Պօսնա պիտի անցնին։

Ներկայիս իսկէյէի մէջ կը մնայ հարիւրչիսուննոցներէն Զօփուր Իսմայիլ Հագգը։ Փախստականները գործի լծուած են Սուրիա գաղթելու համար։ Գաղթել ուզողներուն մէկ ցանկը պատրաստուած եւ էրտէն ղրկուած է։ Իրենց ըսածին համաձայն, Սուրիա գաղթողներուն 2500 ոսկի պիտի բաժնուի «իսլամական միութեան կոմիտէ»ին կողմէ։ Գաղթողներուն 20ական ոսկի կը տրուի Աթէնքի մէջ։

Պուլկարիայէն առնուած լուրի մը համաձայն, այնտեղ հրատարակուող «Այրք Սէօզ» թերթը, որ յեղափոխական հրատարակութիւններ կ'ընէ, սերտ կապեր ունի Արեւմտեան Թրակիոյ փախստականներուն հետ։ Ասոնք կը խորհին գործակցիլ «Անատօլուի իրաւունքներուն վերստացման եւ Ազատութեան Միութեան» կազմակերպութեան։ կը խորհին Պուլկարիոյ կամ Արեւմտեան Թրակիոյ մէջ այս Միութեան անունով յայտարարութիւններ տպել եւ Թուրքիա ղրկել։ Նոյն աղբիւրէն կը հաղորդուի նաեւ թէ Արեւմտեան Թրակիոյ մէջ այս գործին գլուխը Իրֆան անուն մէկը կը գտնուի։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Տեսակցութիւն մը.— *Թուրքիոյ արտաքին նախարարը Թեվֆիք Րիւշտի Ժընեւ երթալու առեն, Սոֆիայի մէջ, կայարանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պուլկարիոյ արտաքին նախարարին, Պուրոֆի հետ, որ գինքը դիմաւորելու գացեր էր։*

Վարձու է *Յունիսին յարկաբաժին մը 2 փիէս, խոհանոց, լուր, կազ եւ էլեկտրականութիւն։ Դիմել՝ Լեւոն Կէօէլեանի, 22 Rue Cavoisier, Cachan, Seine.*

Կ'ուզուի *երձակի աշկերտ մը։ Դիմել՝ Պ. Գորգիկեանի Hôtel Sénat, 7 Rue Tournon. Métro: Odéon.*

EMPIRE Սիւթիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

8, RUE CHATEAUDUN ի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÉTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 25 Մայիս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին կուսակցութեան հաւաքատեղին, ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ։

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ «Պրէպան Մարսէյէ»ի սրաճիներուն մէջ, 141.148 Chemin des Chartreux

կը նախագահէ՝ Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ՝ ընկերներ Մարութեանի, Ուզունեանի, Դաբրիէլեանի, եւ «Գնար» նուագախումբի՝ դեկավարութեամբ Պ. Ս. Չէօրէքճեանի, մեներգ՝ Օր. Մանուշ Մարտիրոսեանէ։

Կէս գիշերէն մինչեւ առաւօտ եւրոպական պարեր, ճաշ, քոթիյեօն, եւայլն։ *Մուտքը ազատ է*

Առնել 1, 4, 5, 11, 41, 48 եւ 53 թիւ հանրակառքերը

ՅԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած «Սիփան» երկսեռ երգչախումբի կողմէ

բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանի յիշատակին

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2,30ին

Maison Mutualité ի սրահին մէջ, 20-22-24 Rue St. Victor

Métrp Pl. Mobert Mutualité եւ Cardinal Lemoine

կը խօսի Պ. Ռ Է Ն

երգ, արտասանութիւն, հայկ. եւ եւրոպ. պար եւայլն

Մուտքը ազատ է

Ցախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 2 ֆրանք

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ։ 23 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle Voltaire*ի մէջ, մէթրօ Օտէոն*

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն. եւայլն

Շարժանկարով կը ցուցադրուի պատմական ֆիլմ մը

Մուտքը ազատ է

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ՄՈՆՄԱՐԹՐԻ SACRÉ COEURի ՕՐՏԱՆՈՑԻՆ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.45ին

HOTEL MAJESTIC, 19 Ave Kléber

կը մասնակցին՝ Տիկ. Segond-Weber, *Պ.* Maurice Donneaud *(Քոմէտի Ժրանսէղէն), եւայլն, Օր. Բաբաեան կ'երգէ հայերէն երգեր։* *ՄՈՒՏՔ 25 ԵՒ 15 ՖՐԱՆՔ*

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՌԷՆԻ
ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾՆԵՐԸ

(Վէպ՝ ռուսական մեծ յեղափոխութենէն)

Դիմել՝ M. Altounian, 17 rue Ampère, Cachan (Seine)France

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ԱՆԻԼՒԻ Չէլթուն կոմիտէի վիճաբանական ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին 80 Rue Charles Chefsons, Bois-Colombes. *Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։*

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅ ՕՐԲԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

Լիոնի Ջ. Ե. Ո. միութիւնը կը խնդրէ Լիոնի հայ քաղաքական կուսակցութիւններէ եւ Հայր. միութիւններէ որ քաջի ըլլան իրենց ներկայացուցիչը ղրկել խորհրդակցական ժողովի մը որ տեղի պիտի ունենայ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին 181 Cours Lafayette, Café de la Gareի ներքնասրահը։ Օրակարգ՝ Մակեդոնիոյ որբերու եղբայրական օգնութեան ձեռնարկ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի վահագն Դրադարանին դասախօսութիւնը այս Հինգշաբթի Յլորիայի մէջ, կը խօսի Կ. Սա-

սունի, «Արեւմտահայ քաղաքական մաժուլը անցեալի մէջ եւ ներկայիս» նիւթի մասին։ կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։ Մէկ ժամ սինէմա։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէր-Աէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris(20).*

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— *Կը փնտռեմ եղբայրս՝ Տիգրան Պալճեարեան, որ 1931 Մայիս 11էն ի վեր մեկնած է տունէս։ Իր մասին մտահոգուած եմ, կը խնդրեմ վերոյիշեալ թուականէն ի վեր զինք ունէ տեղ տեսնողներէ կամ իր մասին լուր ունեցողներէ իմացնել* Mesrob Bayendrian, Ave. Bernard Palissy, No. 3 VI (Cité du Vallons, Décines, Isère.

— *Կը փնտռեմ եղբայրներս Սաւուկի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Պօղոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գըտնուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը։ Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ'աշխատէր Քէմախի աղահանքներուն մէջ։*

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։
ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 Rue St. Lazare, Paris (9)

Քաջալերուած երեք տարուան անլուր յաջողութենէն՝ ճաշօթ երգիծարան — ճաշարանապետը Լիլա մեծամեծ զոհողութիւններով ընդարձակած է իր ճաշարանը, բոլորովին անման կազմածներով եւ դիւթական լուսազարդութեամբ մը։ Բացի խոհարար Պ. Արամի անմրցելի համադրութիւններէն, հատընտիր անուշեղէնները կը պատրաստէ ճաշօթ մանագէտ Պ. Օննիկ։

Նախաճաշները ինչ ալ ըսեն, այցելութիւն մը բաւական է ըսելու «իրաւ Լիլան միակն է եղեր ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ եւ ՃԱՇԱԿի կրկնակ առաւելութիւններուն մէջ»։

ՇԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, լուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Չափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ
ԳԻՒՏԸՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ
TAILOR
Georges Cherbetian
Métro Poissonnière
94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ALIMENTATION TURENNE
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

112 Rue de Turenne, փարիզ (3) Մէթրօ՝ République
Թէլիֆոն՝ Archive 50—61
Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գիները

Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France։ *Ճշգրիտ լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր։*

«ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ»
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ

Լոյս տեսան Ա. Բ. Գ. եւ Դ. շարքերը, հետեւեալ կազմով.

Ա. շարք.— *Դիշերաւրեայ օրօր, հիասթափում։*

Բ. շարք.— *Ես որ մեռնիմ, հովուերգութիւն, սիրերգ։*

Գ. շարք.— *Հիւղը, աշուղական, գարունն եկաւ։*

Դ. շարք.— *Երազ, պանդուխտի ծառը, գիւղիս ճամբան։*

Երգերու խօսքերը առնուած են հայ քնարական բանաստեղծութիւնէն։ Գին 15 ֆր. Իւրաքանչիւր շարք ստանալու համար գիտել հեղինակին, 23 Rue del'Amiral Mouchez, Paris (13e).

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պաշտօնական ժարպինեան ուղղուած ամէն տեսակ պատգերու խմբագրութիւն, կայքին, ապահովագրական, բանակ մուտքի արտօնութիւնի անքնուութեան թուղթերու նաւորման եւ նաթիւրալիսիոնի օրէնքներու վերաբերեալ խորհուրդներ եւ դիմումներ մասնական ձեւակերպութիւն արագ հետապնդում 15 օր մէջ։

Դիմել՝ Խ. Քէշիշեանի ամէն օր ժամը 10—12, 20 de Bezons à Courbevoie (S Tél. Défense 0—39։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ Բ֊ԺԻՇՆԵՐ
96 R. Rivoli, *մէթ։ Շաթէլէ։ Ա եւ նոր մէթրօ. դարմ. արուեստ նոց մորթի, արեան, վէներ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8. Կիր*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ Բ֊ԺԻՇՆԵՐ
Sébastopol, *Փարիզ, մէթ։ Ռէ Մ'իպանցք., արեան, մորթի, տարրալուծ։ Կ'ընդունի ամէն 12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւ*

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
21
ՄԱՅԻՍ
1931

21 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1575

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՏԷՕՅՉԼԱՆՏ»

Մայիս 19ին, Բիլի մէջ, արտակարգ խանդավառութեամբ Գերմանացիները ծով իջեցուցին զրահապատ յածանաւ մը, «Տէօյչլանտ»: Հանդէսին ներկայ էր նաև նախագահ Հինտէնպուրկ:

Այս դէպքը, զուգադիպելով ժընեւի ժողովին հետ, ուր օրակարգի վրայ է աւստրևգերման հավաձայնութեան խնդիրը, ուժգին կը թանձրացնէ թունաւոր մթնոլորտը:

Դէպքը, ինքնին, մեծ կարեւորութիւն չունի: Թէև Ֆրանսա միշտ էն ի վեր ծուռ կը նայի, և յածանաւին շինութեան ընթացքին, միշտ ալ անպակաս էին քաղքենութիւնները:

Համաձայն հաշտութեան գաշնագրին, Գերմանիա իրաւունք ունի քսան տարին լրացուցած, հինցած-մաշած յածանաւերուն տեղ նորեր շինելու, մինչեւ վեց հատ: Ցետոյ արտօնութիւն տրուեցաւ երկու աւելի թեթև մարտանաւերու համար ալ:

Այս արտօնութեան վրայ է որ, Գերմանացիները ձեռնարկեցին «Տէօյչլանտ»ի շինութեան: (Քանի մը անգամ փոխեցին անունը):

Նոր մարտանաւը ունի 10,000 թոն տարողութիւն, եւ զինուած է ամենավերջին կատարելագործութիւններով: Ծով իջեցնելու արարողութեան հրաւիրուած էին 60,000 հոգի, եւ 10,000 աշակերտներ, առանց հաշուելու ահագին բազմութիւնը եւ բազմազան պատուիրակութիւնները:

Այս առթիւ ուշագրաւ ճառ մը խօսեցաւ վարչապետ Պրիւնինկ որուն ունկնդրեցին միլիոնաւոր մարդիկ, թէ՛ Գերմանիոյ եւ թէ՛ Աւստրիոյ մէջ:

Մէկդի դնելով ուրիշ ամէն նկատում, միայն այս նկատողութիւնները արդէն ջղագրգռած են Ֆրանսայի ազգայնական շրջանակները, որոնք անոնց մէջ կը տեսնեն Գերմանիոյ վերելքը՝ սպառազինութեան ճակատին վրայ:

Անոնք այս դէպքն ալ կ'ուզեն օգտագործել, դատ շահելու համար ժընեւի մէջ, ուր աւստրեւգերման համաձայնութեան մասին տրուած որոշումը գոհ ձգած չէ գիրենք: Ֆրանսայի վարչապետ Պրիանի խնդիրը լահէյի բարձրագոյն տեսանին յանձնելու առաջարկին: Իսկ իրենց ուզածը այդ չէր: Ֆրանսայի համար երկրորդական խնդիր է հարցին իրաւական մասը: Փարիզ կ'ուզէր որ Ազգերու Դաշնակցութեան մարմնոյն ամբիոնէն քննութեան ենթարկէ հարցին քաղաքական մասը, «Անշլուս»ը, եւ դատապարտէ առանց այլեւայլի:

Մէկ խօսքով, կասկածամտութիւնը նորէն խոր արմատ ձգած է Ֆրանսայի մէջ, եւ աջակողմեան թերթերը կը մեղադրեն ոչ միայն Պռիանը, որուն դիրքը շատոնց խախտած է, այլ եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը, որ կարճ կապել ուզեց եւ անվիջապէս լահէյ յղեց խնդիրը:

Ինչպէս ըսինք, «Տէօյչլանտ»ը եկաւ իւղ լեցնելու կրակին վրայ: Կիսապաշտօնական թերթ մը, օգտուելով առիթէն, կը պահանջէ որ Ֆրանսա գերմանական մէկ մարտանաւի փոխարէն շինէ երկու հատ, որպէս զի չխանգարուի հաւասարակշռութիւնը:

Ահա թէ ի՛նչպէս կը զարգանայ աւելութիւնը երկու հաւանականներուն միջեւ, տակաւին տասնը հինգ տարին չլրացած: Եւ կացութիւնը պարզ չէ տակաւին, մինչեւ որ հասնի Հէյի Ատեանին վճիռը:

Եթէ ատեանը որոշէ որ աւստրեւգերման համաձայնութիւնը կը հակասէ եղած պայմանագրութեանց, Ֆրանսա կը ունի դատը: Իսկ եթէ հակառակը որոշէ, եւ Աւստրիան եւ Գերմանիան շարունակեն յառաջ տանիլ իրենց գործակցութիւնը, դժուար է նախատեսել հետեւանքները:

Ա՛ռ այժմ, երկու կողմերն ալ ամուր կ'երեւան իրենց տեսակէտներուն մէջ: Ֆրանսան իրեն հետ ունի Փոքր Համաձայնութիւնը (Ռումանիա, Եուկոսլավիա եւ Չեխոսլովաքիա) եւ Իտալիան մըն ալ Իտալիան: Գերմանիան իր յոյսը դրած է Ժընեւոյ վրայ, որ երկդեմի դիրք մը բռնած է:

«Տէօյչլանտ»ը (Գերմանիա), խորհրդանշան մըն է: Պերլինի ուզէ անգամ մը եւս թօթուել պարտեալի շղթաները, որպէսզի դրիշներ իրեն ալ տան «միեւնոյն սէրը հանդէպ հայրենիքի միեւնոյն ազգային արժանապատուութիւնը դորս կը պահանջեն իրենց համար»,

Գերմանիոյ վարչապետին այս բացատրութիւնը, ինչպէս ուրիշ խօսքեր, կը նշանակեն հաւասար իրաւունք՝ սպառազինուելու: Կամ հաւասար պարտականութիւն՝ սպառազինութիւնները կրճատելու:

Բոլորովին անտեղի չէ Ֆրանսայի վախը. քանի որ, «Անշլուս»ով — Գերմանիա եւ Աւստրիա միացած — Պերլինը պիտի տիրապետէ Միջին Եւրոպայի, հասնելով մինչեւ Ադրիատիկ, եւ ճնշելով Պալքանները: Իսկ նոր մարտանաւերու շինութիւնը, թէեւ փոքրաթիւ, պատճառ պիտի ըլլայ ուրիշ աւելցուններ ալ պահանջելու:

Այս բոլոր երեւոյթները կ'ապացուցանեն թէ սնանկացած հաշտութեան դաշնագիրները, եւ իւրաքանչիւր պետութիւն ճակատագիրը կը վարէ համաձայն իր շահերուն, եւ անտեսելի տրամադրութեանց:

Իսկ այս բոլորը, ուշ,կանուխ, կրնան յանգիլ դաշնագիրները վերաքննութեան:

Այդ հաւանականութիւնը փութացնելու կը ծառայեն «Տէօյչլանտ»ները եւ «Անշլուս»ի փորձերը:

Շ.

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս կը յիշեն յառաջի ընթերցողները, Ապրիլեան Սգահանդէսին առթիւ, հինգ վայրկեանի մէջ 2930 ֆրանք հաւաքուեցաւ ի նպաստ Մակեդոնիոյ որբերուն:

Այդ գումարը մեզի յանձնուած ըլլալովերբէկ,ՆորՅունաստանի Թեմական Խորհուրդին փոխադրեցինք 3000 (երեք հազար) ֆրանքի չէք մը, բաժնուելու համար Տրաժայի եւ Գավալայի շրջանի որբերուն, իբրեւ հացագին:

ԳՈՐԾ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՀԱՆԵՆ

Սելանիկի «Հորիզոն»ը հետեւեալ նամակը ստացած է Վիրոնիա (Շաճըպէյլիք) կայարանէն (Մակեդոնիա).—

«Տագնապալի վիճակը կը շարունակուի: Հիմա նոր ժամանակութեանց նախօրեակին կը գտնուինք:— Երեք օր յետոյ, երկաթուղիի վրայ աշխատող հայ բանուորները գործէ պիտի հանուին: Ուրեմն, մօտ օրէն պիտի ունենանք թափառական գործազուրկներու խումբ մըն ալ որ գործ մը ճարելու յոյսէն տարուած, ժողովներ պիտի կտրէ ոտքով:

Թէեւ որոշապէս չենք գիտեր երկաթուղագծի հայ բանուորներուն թիւը, սակայն մօտաւոր հաշուով 50ի կը հասնի, մեծ մասով՝ չափահաս որբեր:

Ձենք գիտեր թէ, ազգ. իշխանութիւնը ի՞նչ կ'ընէ, ինչո՞ւ ժամանակին պէտք եղած դիժումը չկատարուի՝ որպէս զի գոնէ նոր գործազուրկներ չունենանք:

Կը յուսանք որ, անմիջական դիմում մը կառավարութեան մօտ, բարի հետեւանքներ կրնայ ունենալ, գոնէ ժամանակի մը համար:

Ունինք նաեւ զգալի թիւով աչ որբ հայրենակիցներ, որոնք ծայրայեղ թշուառութեան մը մէջ կը թափառին:

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒԻՆ

Նոր Օրի մէջ կը կարդանք.—

Մակեդոնիոյ որբերուն Թշուառութիւնը մեղմացնելու մտքով Նոր Օրի ըրած հանգանակութեան առաջարկը ընդունելութիւն գտած ըլլալով բարեգործականի աթենքի մասնաճիւղին վարչութեան կողմէ, նուիրահաւաքութեան սկսուած է:

ԱՆԳԼԵՒԻՐԱՔԵԱՆ ՔԱՐԻԻԼԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնէն հեռագիր մը կատարուած իրողութիւն կը նկատէ Մուսուլի քարիւղին շուրջ անգլեւիրաքեան համաձայնութիւնը:

Այս համաձայնութիւնը որ 24ին կնքուած էր իրաքի կառավարութեան եւ իրաքի քարիւղի ընկերութեան միջեւ, վաւերացուեցաւ իրաքի խորհրդարանէն:

ՌՈՒՄԱԿԱՆ ԾԽԱԽՈՏԸ

Թուրք Ազեւտ. սենեակը տեղեկութիւններ կը ֆաւաքէ բոլշեւիկներու ծխախոտի մշակութեան մասին: Այս առթիւ, ծխախոտի մենաշնորհի վարչութեան տուած տեղեկութեանց համաձայն Ռուսիոյ 1930ի ծխախոտի բերքը եղած է 160 միլիոն քիլօ:

Այս ծխախոտներեն մեծ մասը գէշ տեսակէ են ու երկրին ներսերը կը գործածուին, իսկ սոխումի եւ կովկասի ծխախոտները սեւ ծովու եզերքի թրքական ծխախոտի որակէն են: Սենեակը այս մասին տեղեկութիւններ ուզած է նաեւ Մոսկուայի Թրք. դեսպանատունէն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՑԵՐ, ՔԻՒՐՏԵՐ ԵՒ ԱՍՈՐԻՆԵՐ ԿԸ ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Կարգ մը քաղաքական շրջանակներու մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն մը կ'ընծայուի Պաղտատէն ստացուած այն լուրին թէ կարգ մը Քիւրտեր ձերբակալուած են: Ասոնք ամբաստանուած են թէ անկախ պետութիւն մը կ'ուզեն ստեղծել Թուրք, պարսիկ եւ իրաքեան հողամասին մէջ: Պարսկական իշխանութիւնները Սօուճպուլաքի մէջ մէկ քանի Հայեր եւ Ասորիներ ձերբակալած են: Կասկած կայ թէ ասոնք յարաբերութիւններ ունին Իրաքի մէջ ծաւալած անջատողական շարժման հետ:

ՊԱՂՏԱՏ.— Վերջին րոպէին ստուգեցի, որ քրտական խնդրով ձերբակալուած են՝ Տօքթ. Շիւքրի Մուհամմէտ, Թէֆիք պէյ Վէհպի (որ տեղւոյս զինուորական վարժարանի տնօրէնն էր, եւ ժամանակ մըն ալ եղաւ Սիւլէյմանիւէի ժիւթասարըֆ), Սէյիտ Նամըգ եւ քրիստոնեայ օբէնգէտ մը: Ասոնց կարգին կը յիշուին գրավաճառ Նամոս եղբայրները եւ 4 ուրիշ քրիստոնեաներ: Խնդրին ժանրամամնութիւնները յայտնի չեն, սակայն թերթերէն այնպէս կ'երեւի որ, իբր թէ ձերբակալուածները կապ ունին կազմակերպութեան մը հետ, որու նպատակն է արգիլել, որ Իրաքը մտնէ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ: Սակայն կը թուի թէ այլ է բուն իրողութիւնը: Զերկակալութիւններ եղած են նաեւ Մուսուլի մէջ: Հանրային կարծիքը շատ գրգռուած է: Նոր անակնկալներու կը սպասուի:

ՊԱՂՏԱՏ.— Ինչպէս գրած էի, ասկէ քանի մը օր առաջ, քրքուքական շարժումներու հետ կապ ունեցած ըլլալու ամբաստանութեամբ, քանի մը հոգիներ ձերբակալուեցան, բացառաբար Քիւրտեր եւ Ասորիներ: Խուզարկութիւններն ու հետապնդումները կը շարունակուին: Կառավարութիւնը խիստ հսկողութեան տակ առած է այն բոլոր անձերը, որոնք իր ենթադրութեամբ կապ ունին քրքուքական շարժման հետ: Այս հետապնդումները կարծես անակնկալի բերած ու ցնցած են արաբական հանրային կարծիքը: Մաժուլը կառավարութենէն կը պահանջէ կտրուկ միջոցներ ձեռք առնել յանցաւորներուն դէմ:

«Հայրենադաւաւորու հեռագիրները»

ԹՈՒՐՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Մուսթաֆա Քէմալի վերընտրութեան դէմ իբր բողոք, 150նոցներու ղրկած հեռագրին մասին «Անատոլու» գործակալութեան մէկ զեկոյցը հաղորդեր էինք երէկ: Ստորեւ այդ հեռագրին հետ կապ ունեցող գրականութենէն նմոյշ մը, զոր կը քաղենք պոլսական թերթերէն.

—«Փարիզ գտնուող հայրենադաւաներուն կողմէ կազի փաշային ղրկուած լրբենի հեռագիրները Ազգ. ժողովին մէջ կարդացուած են, «անկցի'ն» աղաղակներու եւ խորունկ զգուանքի մէջ: Երեսփոխաններէն ոմանք «Այս հայրենիքին հետ կապ չունեցողներուն լրբութեանց տեղ պէտք չէ՛ տալ այս ժողովին մէջ» ըսած են եւ չեն ուզած որ հեռագիրները կարդացուին:

«Հեռագիրները կարդացուելէն վերջ, բացմաթիւ երեսփոխաններ խօսք առած եւ բուռն ճառեր խօսած են:

Այս առթիւ, ժողովը նոր ու ոգեւոր ապացոյցը տուած է կազի փաշային հանդէպ իր ունեցած սիրոյն եւ յարգանքին եւ օրակարգի անցած:

«Էնկիւրիի մէջ այն հաւաքումը առաջ եկած է որ հայրենադաւաները օտար պետութիւններէն դրամ առած եւ նոր խաբէութիւններու ելած են:

Պաղեստին կ'արիւնի դարձեալ

Երուսաղէմէն կը հաղորդուի թէ Լուտի շրջանէն Լապէն գիւղին մօտ կռիւ մը պատահեցաւ Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ: Կան 20 վիրաւորներ որոնց մէկ քանին՝ ծանրապէս: 40 հոգի ձերբակալուեցան:

Երուսաղէմի մօտ էլ վէճի մէջ ալ կռիւ մը ընթացքին 4 հոգի վիրաւորուած են, 12 հոգի ձերբակալուած:

Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովը

ՀԱՄԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Գրեր էինք թէ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը ընդունելով Անգլիոյ արտաքին նախարարին հէնտըրսընի առաջարկը, որոշեց աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան իրաւական քննութիւնը յղել Լահէյի ատեանին: Որոշումը տրուեցաւ միաձայնութեամբ:

Նոյն օրն իսկ, Պ. Հէնտըրսըն, Համբրոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբին ներկայացուց բանաձեւ մը, որով կ'առաջարկէ կազմել յատուկ ենթախումբ մը, որուն գործը պիտի ըլլայ ուսումնասիրել Եւրոպայի տնտեսական կազմակերպութեան ծրագիրը եւ իր քննութեան արդիւնքը յայտնել մինչեւ 2 օր:

Այս առթիւ արտասանուած ճառի մը մէջ, Հէնտըրսըն պարտք սեպեց շոյել բոլշեւիկեան ներկայացուցիչները հետեւեալ խօսքերով:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ է.)

ՊՈԼՍՈՅ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՑՈՑԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԵՐԵՔ ՀԱԶԱՐ ՈՍԿԻԻ ՆՈՒԻԷՐ

Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցը տօնեց իր հիմնարկութեան 99րդ տարեդարձը, Մայիս 15ին: Առտուն կանուխէն խուռներամ բազմութիւն մը դիմած է Հիւանդանոց: Պատարագած է Նարոյեան Պատրիարքը, իսկ կէս օրէն վերջ, տրուած է աւանդական սեղանը:

Սեղանին շուրջ կատարուած նուիրատուութիւններէ գոյացած է 3000 ոսկիի գումար մը:

ՅՈՐԵՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Լոնտոնի մէջ գումարուող ցորենի միջազգային համագումարը որուն կը մասնակցին ցորեն արտադրող 11 պետութիւններ, կը շարունակէ իր աշխատանքները: Աժերիկայի ներկայացուցիչը հաւաստեց թէ Միացեալ-Նահանգները երբեք մտադրութիւն չեն ունեցած վաճառաժարտի ձեռնարկելու իրենց ցորենի հսկայ մթերքներով, այլ կը ջանան զանոնք սպառել հաժաձայն ցորենի շուկան վարող սովորութիւններուն:

Աւստրալիոյ ներկայացուցիչները խորհրդաժողովին ներկայացուցին կարգ մը առաջարկներ, ինչպէս աշխարհի շուկաներուն վրայ՝ ցորենի վաճառման կազմակերպութիւը հակակշռող միջազգային յանձնախումբ մը,— արտադրելի ցորենի քանակին աւելորդ մասին համար հատկացութեան ճշդում մը եւայլն:

Խորհրդաժողովին ներկայացուցիչներն իրենց առաջարկները պիտի ներկայացնեն այսօր:

ՁԱՐՏԱՐԱՐՈՒԹԵՍՏԻ ԳԱՂԱՂԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրք ճարտարարուեստի քաղաղերութեան օբէնքին համաձայն, գործարաններն ու արհեստանոցները շահատուրքէ զերծ են: Այս տարի, սակայն, եկամտական պաշտօնեաները տուրք նշանակած են այս հաստատութեանց գրասենեակներուն եւ վաճառման վայրերուն վրայ: Այս կարգադրութեան դէմ բողոքած են շահագրգռուողները, Գետական Խորհուրդին դիմելով:

Գետական Խորհուրդը, խնդիրը քննելէ վերջ, որոշած է որ այդ վայրերէն ալ պէտք չէ տուրք առնել: Եկամտական գործավարութիւնը առարկութիւն ըրած է այս որոշման դէմ, առաջ բերելով այն տեսակէտը թէ գրասենեակներն ու վաճառման վայրերը առանձնապէս նկատի կ'առնուին եւ տուրքի ենթակայ են միւս պարզ վաճառատուներուն նման:

ՌՈՒՍԵՐՈՒ ԳՆՈՒՄՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ

Թուրքեւռուս վերջին առեւտրական դաշնագրին համաձայն, Ռուսերը ամէն տարի եգեկանի շրջանակէն 7,500,000 տոլար արժէքով գնանազան բերք պիտի գնեն: Այս գումարին 250 հազար տոլարը Թուզի, 250 հազար տոլարն ալ չամիչի գնումի պիտի յատկացուի: Գնումները պիտի կատարուին ուղղակի ռուսական կազմակերպութիւններու միջոցով:

Այս տրամադրութեան հաժաձայն, ամիս մը յետոյ Ռուսիա-յէն գնորդ ժարմին մը պիտի գայ Թուրքիա:

ՆՈՐԷՆ ԲԼՈՒՐՆԵՐ ԿԸ ՓԼԻՆ

Վերջին յորդառատ անձրեւներուն հետեւանքով բլուր մը եւս փլաւ Թուռի եւ Յօմիւռի մէջտեղ պատճառելով մէկ քանի մարդկային զոհեր:

Զոհերուն մէջ են ամերիկացի զօրավար մը որ եկած էր Ֆրանսա հետեւելու զինուորական վարժարանի դասընթացքներուն, եւ իր կնոջ հետ կը բնակէր բլրան կողքին շինուած ագարակի մը մէջ:

ՋԱՆԳԵԶՈՒՐ - ԼԵՌՆԱՀԱՅԱՍՏԱՆ

(ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՅՄԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԱՂԷՏԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

— «Համեւրոպական պատերազմի վերջանալուց յետոյ սիա ամբողջ երեք տարի է, որ շրուընակուում են մեր կուիւներն արտաքին եւ ներքին Թշնամիների դէմ՝ հայ ժողովրդի ֆիզիքական գոյութիւնը պաշպանելու եւ այդքան ժամանակուայ ընթացքում խախտւեց հայ գիւղացու տնտեսութիւնը, ընդհատւեցին շատ անգամ հպորդակցութեան ճանապարհներն եւ նա մեն մինակ մնաց հանդէպ մի նոր Թշնամու, որ բոլշեւիզմի անուան տակ գալիս էր իբրեւ Թէ բարիք սփռելու աշխատաւոր գիւղացիութեան, բայց որտեղից անցնում էր, Թողնում էր ետեւէն աւերակները, ծխի ու մխի մէջ կորած գիւղեր, ժողովրդի խոր ատելութիւն եւ անէծք»

Տասը տարի առաջ, Լեռնահայաստանի կառավարութեան հրատարակած «Արեւոտ Գիրք»ի նախաբանին այս հատուածը, որոշ փոփոխութիւններով, այսօր իսկ կը Թուայ հարազատ արտայայտիչը Զանգեզուրի հայութեան բովանդակ ապրումներուն։

Իր վերջի տասնեւհինգ տարուան պատմութիւնը եղաւ իրապէս ծանր ու ազետալի, մասնաւորաբար, քաղաքական բարդութիւններու հետեւանքով։ Հիմա ալ նոր ազէտ, բնութեան պատուհասը։

Թեթեւ ակնարկ մը աւելորդ չէ ծառէն ծանօթանալու այս պատմական գաւառին, իր խորհրդայնացման տասնամեակի եւ այս նոր ազէտի առիթով։

Ծակաւին ռուսական չեզոփոխութեան ձեղրալուսնի օրերէն, իր գոյութեան պահպանման հարցը մտաւ վտանգաւոր շրջանակի մը մէջ։ Հայկական Ղարաբաղի հետ, ըլլալով միացման կէտը Հայաստանին ու Ադրբեջանին, զարձաւ իրական կռուախնճոյրը երկու ազգութիւններուն։

Թրքական ուժի եւ քաղաքական նպաստաւոր դասաւորումներու հետեւանքով, Ադրբեջանը, ժամանակը հասած կը նկատէր մինչեւ համաշխարհային պատերազմի վերջնական հաշուեյարդարը սեփականացնել Ղարաբաղն ու Զանգեզուրը։

Իր ծրագիրներուն մէջ մասամբ յաջողելով, մասնաւորաբար Ղարաբաղի շրջանին մէջ, Ադրբեջանը սակայն չկրցաւ տիրանալ Զանգեզուրին։

1918ին այս գաւառի ժողովրդական ուժերուն միացած զօրավար Անդրանիկը, կասեցուց Թուրք-Ադրբեջանեան բոլոր յարձակողականները, պահպանելով Զանգեզուրը իբրեւ զօրաւոր ամրոց մը։

Անգլիական զրաւման բանակի մուտքը Ադրբեջան, Թրքական զրաւումին յետոյ չարգիլեց այդ փորձերը։

Այս անգամ ալ Ադրբեջանը գնահատելով բրիտանական զօրավարներու տրամադրութիւնները, որոնք ամէն պարագայի մէջ բարեկամութեամբ կը զարգանային իրենց հանդէպ, նոր ուղղութեամբ հետապնդեց Զանգեզուրի անձնատուութիւնը։

Անդրանիկի ներկայութիւնը նկատուեցաւ «բուն արգելքը» տեւական խաղաղութեան։ Միւս կողմէ, գաւառի ներքին անդորրութիւնը կը նկատուէր նախապայման, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ բարի յարաբերութիւններ ստեղծելու համար։

Այս ընդհանուր բացատրութիւններով անգլիացի զինուորականներ ի վերջոյ կը յաջողին հեռացնել Անդրանիկն ու իր զօրամասը Զանգեզուրէն։

Որքան ալ Հայաստանի Հանրապետութեան կազմութեամբ Զանգեզուրը կը նկատուէր արդէն իբրեւ բնական մասնիկը Հայաստանին, բայց շնորհիւ կարգ մը զժուարութիւններու, կարելի չէր եղած կանոնաւոր իշխանութիւն հաստատել եւ կապել զայն մայր հայրենիքին։

Ճանապարհներու եւ հաղորդակցութեանց անբաւարար միջոցները, որոնք կարեւոր տեղը կը բռնէին յիշուած արգելքներուն, աւելի ծանր կացութիւն էին ստեղծած մասնաւորաբար 1919ին։

Զանգեզուրը այս շրջանին գրեթէ միացեր էր ինքն իր գլխուն։ Հայաստանի կառավարութիւնը հաղիւ Թէ հնարաւորութիւն կ'ունենար նիւթական աննշան աջակցութիւն ընելու։

Այս դժուարութիւնները պատճառ չէին սակայն, որ կապը — բարոյական տեսակէտով թուլանար մայրերկրի եւ այս մեկուսացած գաւառին միջեւ։ Ընդհակառակն, ժամանակին հետ այս կապը աւելի կը խորանար։ Զանգեզուրը հանդիսաւորապէս կը յայտարարէր իր կամքը Հայաստանին միանալու մասին, ի պատասխան ադրբեջանեան եւ օնգլիական բոլոր տեսակի զործակալներուն, որոնք, ինչպէս ըսի սկիզբէն ի՛ւկ, Զանգեզուրը Ադրբեջանին կցելու երազը կը հիւսէին։

Անդրանիկի հեռացումը, Հայաստանէն օգնական ուժերու փոխադրութեան դժուարութիւնները պատճառներ էին, որպէս զի Ադրբեջանը աւելի կորուկ միջոցներով փորձեր իրականացնելիրցանկութիւններըԱյս կացութեանհանդէպ,բնականեթէՋանգեզուրը սոխպուած պիտի ըլլար ապրիլ մշտապէս պատերազմական վիճակի մէջ, պատրաստ գոնուելու համար ամենօրեայ յարձակումներու։ 1919ի ամրան, Հայաստանի Հանրապետութիւնը կը յաջողէր վերջապէս Դրօի դեկավարութեամբ զինուորական փոքրաթիւ ուժ մը փոխադրել Զանգեզուր։

Մինչդեռ այս նոր դասաւորումով կը կարծուէր Թէ կարելի պիտի ըլլար ապահովել վտանգուած այդ գաւառի կացութիւնը, նոր դէպքեր եկան շրջելու բոլոր հաշիւները։

Ղարաբաղի անյաջող ապատամբութիւնը — Ադրբեջանի Խորհրդայնացումը նոր անդրադարձումներ ունեցան Զանգեզուրի ճակատագրին վրայ։

Անգլիացիներու նման Կարմիր բանակն ալ,հակառակ իր մեծադործ խոստումներուն եւ յայտարարութիւններուն «ազգերու ինքնորոշման» եւ «փոքրամասնութիւններու իրաւունքներու պաշտպանութեան» մասին, առաջին օրէն Ղարաբաղի եւ Զանգեզուրի հանդէպ խստացուց Ադրբեջանի քաղաքականութիւնը։

1920ի Մայիսին, 11րդ Կարմիր զօրաբանակի առանձին մասերը առանց ընդդիմութեան զրաւելով Ղարաբաղը, կը միացնեն Ադրբեջանին։ Գրաւման առաջին օրերուն սակայն, հայ գիւղացին կը տեսնէ արդէն որ Կարմիր բանակի յաղթանակով իրենք կը մտնեն անմիջապէս Ադրբեջանեան տիրապետութեան տակ, բան մը, որու դէմ այնքան պայքարեր էին, ու ընդդիմացեր։

Միւս կողմէ ալ, կարմիր իրականարզը սկսեր էր ցուցադրել իր բոլոր այլանդակութիւնները։

Այս իրողութիւններուն միացած նաեւ անկախ ապրելու ըմբռնումը՝ մղեց Զանգեզուրցին պիմադրելու կարմիր բանակին, երկու ամսուան չափ։

1920 Յուլիս 5ին, սակայն, Կարմիր բանակը կը յաջողէր ճեղքել ընդդիմութեան օղակը, գրաւելով Զանգեզուրի մէկ մասը։

Առ չվերջացան պատերազմական գործողութիւնները։ Որովհետեւ Ղափանը տակաւին կը պաշտպանէր իր սահմանները, Նժդեհի դեկավարութեամբ եւ կը պատրաստուէր վերագրաւել ամբողջ Զանգեզուրը։

Միւս կողմէն ալ Դրօն,Դարալագեայի շրջանէն կը պատրաստուէր մտնել Զանգեզուր խանգարելու համար Թրքական եւ ռուսական ուժերու միացումը։ Օգոստոս 3ին ան կը յաջողի իր ծրագրին մէջ, վերագրաւելով Գորիսը, գաւառին կեդրոնը։

Ձորաօրմիայն Դրօն կը յաջողի պահել իր գրաւած շրջանը, որմէ ետք կը ստիպուի նորէն նահանջել։

Ղափանի մէկ մասը, սակայն, Նժդեհի հետ կը շարունակէ իր պայքարը։ Ամիսներու ընթացքին գրաւուած շրջաններու մէջ ստեղծուած անտանելի կացութիւնը, ալ աւելի Թափ կուտայ այս պայքարին։

Ժողովուրդը, որ մասամբ կրաւորական ընթացք ունեցած էր Դրօի յառաջխաղացման ժամանակ, այժմ արդէն բոլորովին յուսախաբ համայնավար իշխանութիւններէն, նպաստեց յարձակողականին։

Նոյեմբեր 9ին անգամ մը եւս Զանգեզուրը կ'ազատուէր բոլշեւիկեան տիրապետութենէն։

Մինչ այս, սակայն, բուն Հայաստանի մէջ ծանր դէպքեր էին կատարուեր։ Հայ-Թրքական պատերազմի բախտը կ'որոշուէր ի նպաստ Թուրքիոյ։ Կացութիւն մըն էր այս, որ տագնապի կը մատնէր Զանգեզուրը։

Գաւառի համադումարը, քննելով այս պարագան եւ իր ներքին պայմանները, կ'որոշէ կազմել առանձին կառավարութիւն իր երկրային սահմաններով։

Զանգեզուրի շրջանը այս համագումարին մէջ կ'անուանուի Լեռնահայաստան, եւ իր կառավարութիւնն ալ կը դառնայ Լեռնահայաստանի կառավարութիւն։

Ս. ԹԱՓՈՒԻ.

ԲԱՆՈՒՈՐԻ ՄԸ ԲՈՂՈՔԸ

ՀԱՄԵՍՏ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

ԼԱ ՍԻՈԹԱ, 16 Մայիս. — Այս մի քանի շաբաթուան ընթացքին, գրէի մի քանի հարուածով, իրար յետեւէ, թաւալգլոր իննան իրենց բարձրութենէն, Մայր Հայաստանի հնագոյն փառքի եւ մոքի տիտաններէն՝ Մ. Խորենացի, Վ. Մամիկոնեան, Եղիշէ, Աբովեան եւ Պէշիկթաշլեանը, որոնք մինչեւ օրս, մեր ժողովրդի Հաւատոյ հանգանակն էին։

Այստեղ պէտք է խոստովանիմ, որ ես իմ կաղ դրչակովս, երբեք չեմ յաւակնիր քննադատել ո եւ է մէկը։ Այդ իմ կարողութիւնից եւ խելքից շատ վեր բան է։ Մի միայն իմ սրտպաւորութիւններս է որ գրի կ'առնեմ։

Երբ առաջին անգամ լոյս տեսաւ այս քննադատութեանց շարանը, գործարանի դուռն էինք հաւաքուած, եւ «Ցառաջ»ի գործակալն սկսած էր Թերթը ցրուել։ Դեռ Թերթի քաղաքական բաժինը կը կարդայի, երբ մեր բանուոր ընկերներէն մէկը կը պոռար.

— Հապա էլ որո՞ւ հաւատանք, երբ վ. Մամիկոնեանը ազգը լքող է, Խորենացին - Եղիշէն զեղծարար եւ բանագող, Աբովեանը խելագար եւ Պէշիկթաշլեանը նուազ ազգասէր։

Եւ ո՞վ կարող է երաշխաւորել որ վաղը կամ միւս օրը, չպիտի բըլնեն Մեծն Տիգրանի, Արտաշէսի, եւ մինչեւ մեր օրերը Ռափֆիի, Խրիմեանի, Ադբիւր Սերոբի եւ Արամի օձիքէն, եւ հրապարակ քաշեն, անունը դնելով քննադատութիւն։

Դիտեմ, շատեր պիտի ըսեն, քու ի՞նչ գործդ է կաղ էշովդ կարաւանի խառնուիլ։ Ճիշդ է այդ եւ շատ իրաւացի, բայց ի բնէ լինելով աշխատաւոր դասակարգի զաւակ, կը հասկնամ աշխատաւորի հոգեբանութիւնը. Թէ այսպիսի դէպքեր ո՞րքան կ'ապրեն նրա չքնեղին, երբ նրա պաշտամունքի սրբութիւնը կ'այպանուի։ Այդ հոգեբանութիւնը քաջ գիտնալով է, որ համարձակութիւն կ'առնեմ այս մի քանի տողը մամուլի յանձնելու։

1.— Ինձ լաւ յայտնի է որ այսպիսի քննադատութիւնները, երբեք չեն ազդեր Թաւիշէ աթոռների մէջ բազմող բարձր դասուն եւ վաճառականներին, որոնց մեծագոյն մասը արդէն հայերէն Թերթ չի կարդար։

2.— Չեն ազդեր կամ նուազ կ'ազդեն մտաւորական մեծ պաշար ունեցող գրչի մշակներին, որովհետեւ նրանք կը հասկնան իրական իմաստը, լինի արդարացի եւ կամ ընդհակառակն։

3.— Ուրեմն նման քննադատութիւնները կ'ազդեն երրորդ դասակարգին վրայ, որու մեծագոյն մասը, գրոց բրոց մարդ չէ, բայց բնութեան տարերային բովէն եփած անցած է, եւ ունի փորձառութիւն ազգային կեանքէն, փոքր մասն էլ Թերթասէր ինձ նման այլ բեն մը գիտնալէն՝ անկին չանցնիր։ Բայց եթէ այս սահմանների մէջ միայն այդ քննադատութեանց արդիւնքը, գարձեալ մեզ ձեռնտու էր։ Մեծ մասը նման քննադատութիւններէն ազդուած կ'անցնի «Ձէզոք» բանակը ստուարացնելու։ Ձէզոք բառը, իւր ներկայ առումով հասկնալի լինելով, չեմ ուզեր կանգ առնել ատոր վրայ։ Մի մասը զոհ, կ'երթայ որսի կարթը ձեռքը պատրաստ բռնած՝ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացող հայանուն բախտախնդիրների։ Իսկ միւս մասը կը մնայ տատանման մէջ, ինչպէս կը տեսնեմ հոս։ Միայն փոքր մասն է որ եփուած կեանքի բովին մէջ, ազգային տեսակէտով կը պահէ իր պաղարիւնը։

Տեղն է ասել — Ջա՛րկ, բայց մտիկ ըրէ։ Այսօր երբ հազար ու մի ժայռերի ծերպերի զարնուելով, մարդոցմէ զատ, բնութենէն, նոյնիսկ հալածուելով, Հալանտեանի կատաղի ալիքներին յանձնուած մի փոքրիկ նաւակի նման, անդէմ, տարուբեր վերջին հանգրուան մը կը փնտռենք, նման քննադատութիւնները «յօնք շինելու տեղ աչք կը հանեն»։

Իմ համեստ առաջարկս է, մեր գրչի մշակները, օտարներէն, նոյն իսկ մեր Թշնամիներէն, ներկայ պայմանների բերումով օրինակ առնելով, շատ բարակը չնայելով, միշտ ազգային հին փառքերէն, եւ վերջին քառասնամեայ հերոսամարտերէն պէտք է գրեն ու ճառեն, Թէ մամուլով եւ Թէ հրապարակախօսութեամբ, որպէսզի այս երրորդ դասակարգի հոգին զօրանայ, եւ ընկճուած տրամադրութիւնը բարձրանայ վաղուան Միացեալ եւ անկախ Հայաստանի ծագման արշալոյսին պատրաստ գտնուելու։

Դեռ երէկ էր որ Թուրքիոյ բռնակալ վիկտատորը, կ'ուզէր աշխարհին հաւատացնել, Թէ յունական մի հին փիլիսոփայ (անունը մոռցայ) Թրքական ծագում ունի, եւ մի ուրիշ Թուրք հրապարակագիր զարձեալ կը գրէր որ Կոմիտաս վարդապետը Թուրքերէն առած է իր երգերն ու եղանակները եւ դեռ աւելին Պրոյեկտը ձեր ձախողանի վերջին «հան» մասնիկը վերցնելով «շվիլի» կցելով մեր հանգուցեալ Յովհաննէս Թումանեանի եւ յայտնի մի պիւանազէտի անուան (անունը չեմ ուզեր տալ) Թումանշվիլի, ...ռաշվիլի կ'անուանէին։

Եւ այդ կ'ընեն ի հարկէ գիտակցաբար, որպէս զի իրենց ներկայ սեռունդը ոգեւորուի ազգային վտանգաժամուն։ Չէ՛, հայրենակիցներ, ժամանակը չսպաննենք, եթէ կ'ուզենք ազգովին բան մը ընել։ Նման բիւզանդական վէճերէ մենք շատ տուժած ենք։ Շատ հեռուներ չերթանք, Լէօ — Ն. Առաքելեան կատաղի գրոհը, որին իր ժամանակին մասնակցեցան «Հորիզոն»էն գրողներ։ Վիճաբանա-քննադատութիւնը այն աստիճան հասաւ որ, Ն. Առաքելեանը, լաւագոյն կը համարէր Երեւանի աթոռների (պաշտօնական) վրայ Թուրք ժանտարմաներ բազմած տեսնել, քան Թէ իր ցեղին հարազատները։

Վէճի արդիւնք էր, որքան կը յիշեմ, վերջին Միհրանական ազգադաւ շարժումը, եւ վերջապէս Կարինի լքումը, վիճաբանութիւնը եւ քննադատութիւնը լաւագոյն բաներ են եւ մտքեր լուսաւորող, եթէ չվերածուին հայկական քինախնդրութեան։

Այսօր երբ Մակեդոնիոյ որբերը, անօթի ծարաւ իրենց ծնած օրը կ'անիծեն երբ միւս կողմէն մատաղ սերունդը այլասերման համայնակուլ վտանգին ենթակայ է, եւ հայ իշխանների տեղատուման խնդիրը սեղանի վրայ, եւ երբ այս բոլորի վրայ չկայ գաղթային հեղինակաւոր կեդրոնական մարմին մը, եւ երբ այս բոլոր վտանգները աչքի առջեւ ունենալով «Ցառաջ»ի յարգելի խմբագրապետը, գիշեր ցերեկին խառնելով, համաձայնութեան եղր ու լեզու գտնել կը ջանայ, ամէն ճակատ վրայ գիջողութիւն ընելով, լաւ բան չէ նման քննադատութեանց կծիկը բանալ։ Այդ քննադատութիւնները պահենք մեր սեփական հայրենիքի մէջ ընելու։ Այլապէս զգելով այս ժողովրդի պաշտամունքի առարկայ կուռքերին, զգած կը լինենք նրա սրտի Թելերին, ուր վեռ անՀեղուած կրակը կը մխայ։

ՄՇԵՑԻ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ եւ ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ԵՒ ԱՅԼԱՍԵՐՄԱՆ ՎՏԱՆԳԸ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ԱՋՔՈՎ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հասանք մեր բանախօսութեան կարեւոր մասին։ Մի՛ մոռնար, ով Հայ ազգ մեր սիրելի, որ Մխիթարայ հանդէպ մեծ, շատ մեծ երախտագէտ ըլլալու պատճառներ ունիս։ Տարիներ աստանդական երկրէ երկիր, քաղքէ քաղաք շրջելով, երբ հաստատուեցաւ իւր վերջին կայանն, անմիջապէս ձեռնարկեց՝ Սահակայ եւ Մեսրոպայ գործունէութիւնն արծարծելու։ Հայ լեզուն բանիւ եւ գրով՝ պահպանելու, զարգացնելու համար՝ ամէն ջան ու ճիգ թափեց, իւր աշակերտներէ զունդազունդ ղրկեց օտարութեան եւ Մայր Հայաստանի մէջ՝ հայ լեզուն հայ գրականութիւնը տարածելու։ Թէ միայն կրօնական քարոզութիւն չէր Մեծին Մխիթարայ նպատակը, յայտնի է իւր յառաջ բերած արդիւնքներէ։ Եւ մեծագոյն արդիւնքներէ՝ եւ մեծագոյն գործունէութիւնը։ Այս հայասէր ու հայասիրտ ծերունին՝ ազգային կըրթութեան նուիրուելով՝ այնպիսի վախճան մը գրաւ իւր գործունէութեան, որ պիտի չըլլար առժամանակեայ դաստիարակ հայ մանկութեան, պիտի չհանդիսանար առժամապէս երեւցող պարտիզպան մը՝ գրական պարտէզին մէջ, այլ ժշտնջենաւորել ուզեց իւր գործը՝ հաստատելով Մխիթարեան մը՝ կազմուած միայն հայ տարրերէ, հայ ժողովրդեան ու հայ լեզուի նուիրուած։

Այսօրուան գրագէտներու խումբին մէջ՝ շատ մեծ է Մխիթարայ աշակերտներէ հիմնուած դպրոցներու աշակերտ, սակայն Մխիթարայ նորոգած գրական շաւիղին կը հետեւին՝ անոր տպագրական ժառանգներուն արտագրած բազմատեսակ մատեաններ լափելով։

Անապարժիկ գովասանքներ չեն ըսուածներս, մեծարգոյ ունկընդիրք իմ, այլ Մխիթարայ հոյակապ հանճարէն ծնած՝ հայապահ ու հայապաշտպան արդիւնքներ։ Համեմատեցէք Մխիթարայ ժամանակ տիրած հայ գրականութիւնն՝ Մխիթարայ եւ իւր աշակերտաց ձեռօք առած բարձր թռիչքը։ Կենդանացաւ մեր պատուական ու պաշտելի լեզուն, տարածուեցաւ, սփռեցաւ այս հալածական հիմնադրին ձեռօք։

Սահակ Մեսրոպին ջանքն ու փոյթը կը կրկնուէր, հայ դպրութիւնը տարածելու։ Ճիշտ այն մեծ վարդապետաց շաւիղին հետեւելով՝ ամէն տեղ դպրոցներ կը բացուէին՝ «եւ ուսոյց զբնաւ կողմանս բաժնոյն Պարսից» այսպէս կը վկայէ մեր անմահ Պատմագիրն Խորենացի։ Բայց հայ ազգին ուրիշ մեծ ու գնահատելի ծառայութիւն մը մատոյց մեր հիմնադիրն՝ ճանչցընելով շրջակայ ազգերուն՝ հայ լեզուն ու դպրութիւնը։ Իրմէ ակսաւ ընդարձակ չափով եւրոպական հայագիտութիւնն եւ մինչեւ այսօր կը շարունակուի Մխիթարայ աշակերտաց ձեռօք։

Արդէն իր կենդանութեան դաս մը Մխիթարեան վարդապետներ կը տեսնենք Բալկանեան երկիրներու մէջ՝ Թրքական հալածանքներէ քաշուած հայ ազգին զաւակները ուսումնասիրելով հայ լեզուն ու գրականութիւնը։ 1717էն արդէն կը տիրուին Բելգրադ Մխիթարեան առաջնորդներ, նոյնպէս հունգարական գաւառներու մէջ։

Այս հայասիրտ ու հայազգած Մեծ Հայն չունէր առատ դրամ մեծամեծ ու հոյակապ վարժարաններ հաստատելու, ինչպէս ըրին անմահ Լազարեաններ ու Սանասարեաններ, բայց իւր ազգասիրական զանձով կը ղրկէր ամէն կողմ՝ հայ լեզուն սորվեցնելու դաստիարակներ։ Սկսաւ Մխիթարայ ձեռօք հայ գրականութիւն ու լեզուն այնպիսի բարձր թռիչ մը առնուլ, որ մեծափաթաս Հնդկահայերը՝ Ռափայէլ Մուրատեաններ եւ ասոնց փոքր չափով նմանող Անանեաններ մեծամեծ դրամագլուխներ ընծեռեցին Մխիթարայ աշակերտաց եւ այսօր իսկ հոչակաւոր բժիշկներ, արուեստագէտներ, բանասէր ու բանաստեղծներ՝ առատօրէն կը յաջորդեն իրենց։ Եւ այսօր իսկ այս Մեծին Մխիթարայ զաւակներէն՝ թէ՛ վիենտիկեան եւ թէ՛ վիենական Մխիթարեաններ՝ ո՛չ աշխատութիւնն կը խնայեն եւ ո՛չ քրտինք՝ պահպանելու համար հայ լեզուն հայ բերնին մէջ՝ պարզապէս նմանելու համար իրենց հօր ու հիմնադրին։ Հայութեան՝ այսինքն մեր հայ ազգին ժառանգած այս ծառայութիւնն՝ ո՛չ մեծ ազգ մըն է, որ գազանաժիտ ջարդարարներ՝ վերջին ժամանակներս հայ ազատութեան հոգւոյն զարթնուժը, Մխիթարեանց դաստիարակութեան կը վերագրեն։ Սխալ չէ այս, բայց պարզապէս պարտքի հատուցում մըն է որ կը հատուցուի հայ ազգին։

Սակայն՝ այս ի հանդէս բերած մեծահանճար հոգիներն՝ ո՞ր տաժար միայն աշխատեցան, որ քանի մը դար նոյն մարի՛ այն հոգին, մտածո՛ւմն լեզուն, ձուլուի՞ն հայ զաւակներ եւ պատմութեա՞ն անցնի հայ ազգին երբեմնի պայծառ գոյութիւնը։

Քաւ լեցի։

Հայ լեզուի ու գրականութեան համար՝ Սահակ Մեսրոպայ արժանաւոր դասակից Մխիթար գարեր եռաքը կրնայ իւր աշակերտներով պարծիլ եւ հրճուիլ, Թէ ապարդիւն անցած չեն իւր ջանքերը։

Մեզի՝ հայ ազգին ցանուցիր զաւակներուն կը մնայ շարունակել այն երանելի վարդապետներուն, առաքելական կրօնաւորներուն գործը՝ պահպարիլ ու տուայտիլ՝ հայ լեզուն պահելու ամէն հայու բերնին մէջ։ Լեզուն պիտի պահէ հայ սրտին մէջ՝ հայ գգացումը։ հայգգացումը՝ բաժին պիտի առնէ իւր ազգին ցաւերուն եւ խնդութեան։ Այսպիսի սիրտ ունեցող մը կ'ապրի իբր հայ, օտարացած չէ, ձուլուած չէ, նոյնիսկ աշխարհիս հեռաւոր մէկանկիւնին ալ գտնուի, հայութեան համար պիտի բաբախէ այսպիսի սիրտ մը։

Թող Մեծին Մխիթարեան մահուան տարեդարձը խթան

...ղլայամէնուն, ամէնտեղ, ամէն ...պով պահելու պահպանելու ...ւ լեզուի գոյութիւնն, որ ա... ...ամեան զրաւականն է՝ հայ ...գին գոյութեան։

...ղ՛, մայրեր, դուք խօսեցէք ...աչին անգամ ձեր մանկիկ... ...հետ այն անուշ լեզուն, ...ր հայուն համար աւետագեղե... ...ի լեզուն պէտք է ըլլալ։ Հա՛յ ...ղ՛ եր, օգնական եղէք ձեր ...ակներուն դաստիարակու... ...ամքը զբաղող ուսուցիչնե... ...ն, քաջալերեցէք զանոնք ...ր հայ զաւակաց բերնին մէջ՝ ...յ լեզուն պահանջելով։ Հայ ...իասարդներ, հայ պատանի... ...ր ու հայ օրիորդներ, պատիւ ...րէք ձեր հայ նախնեաց, խո... ...ղէք ձեր ծնողաց լեզուն, տնէն ...ուրս խօսեցէք ձեր սորված ...զուները, բայց ընտանիքի ...ին մէջ՝ միայն հայերէնն ըլ... ...ձեզ զրաւող լեզուն։ Առով ...պահէք ձեր հայ ազգին գո... ...իւնն ու պատիւը, կը հե... ...էք հայուն կորսուելու վը... ...նդը, հայ մեծատուններ, հայ ...գէտներ, գործնականապէս ...լքերեցէք ձեր պետութեան ...ուին, քաղաքին հայ թեր... ...րը, ձեր եւ ձեր ծանօթներուն ...ական անունդն այս հայ թեր... ...երէն առէք, որովհետեւ լրա... ...ութիւնը կենդանի ուսուցիչ ...ն է, որ պաշտօն ունի ամէն ...յ ընտանիքի դռնէն ներս մտ... ...ու եւ միշտնորդն ըլլալու իւ... ...րաքանչիւր անջատ հայու եւ ...յ ազգութեան միջեւ, գիրար ...սկնալու, գիրար յորդորելու, ...արու նեցուկ ըլլալու եւ հայ ...ւն պայծառացնելու եւ միշտ ...ոյծառ պահելու։

Հ. Գ. ՎՐԴ. ՄԵՆԵՎԻՇԵԱՆ

ԱԶԱՏՈՒԱԾ ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

...ԹՓ.— Կը հրատարակենք իր ...ուով.—

Սիրելի Բիձայ !

Ահա իմ Սիբերեայից ազատուե... ...ս, եւ տանջանքներիս ու բալշե... ...վիճակ ծանր լուծի տակից ազատ... ...ելուս երկար շարանի մասին։ Լսիր։ ...ինչպէս գիտես, 1921 թ. սկսեալ ...անդերը պահել եւ երկար չարչա... ...նքէ յետոյ, աքսորէցին որպէս երի... ...ասրդ պաշնակցականի (կեցցէ՛ ...շնակցութիւնը)։ Հինգ տարի վճիռ ...ալէ վերջը ուղարկեցին Տոմսկի ...հանգնարի շրջանը, Նովի Սէլցուա ...ւած գիւղը։ Այստեղ հինգ տարիս ...ացնելէ յետոյ 1930 թ. Սեպտեմ... ...ր 27ին ազատուեցի Նարիմի ...անմանի երկրէյ։

Մոսկուայի Գալէուի կարգադրու... ...մանը, թղթերս ստացայ ու յետ ե... ...ի Տոմսկի, ներկայացայ Զեկայինի։ ...ն ընդունեցին շատ քաղաքավարի։ ...ետոյ «Տինուս» տուեցին 3 տարի։ ...ետոյ տուեցի, թէ ա՞յդ որտեղի ...րդարդութիւնն է, որ կրկին աւե... ...ացեցիք երեք տարի։ Նախ հաշ... ...ած են կենսրոնական քաղաքները ...ը դուրս են գալիս։ Այսպէս ներիս, որ աշակցեն կառավարու... ...թեան մօտ ինձ ազատելու, եւ երաշ... ...խաւորեն, որ ես պարսկահպատակ եմ։

Ոստիկանապետը բարի մարդ էր, ընդառաջ գնաց իմ խնդրանքիս։ Ան... միջապէս հեռագրեցի, քանի մը օր յետոյ պատասխանը եկաւ, հեռա... գիրը ստանալուն պէս ոստիկանա... պետը ազատ թողեց, եկայ Մա... շատ կոչուած քաղաքը, ու անցայ Թէհրան, Թէհրանից մեկնեցի Թաւ... րիզ։

Ֆ. Ս.

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԱԾ

Փարիզի Կիլիկեան Հայր. Մի... թիւնը, որ վերջին տարիներս կազ... մալուծուած վիճակ մը կը ներկայա... ցներ, այժմ վերակազմուած է եւ աւելի հաստատուն հիմերու վրայ դրուած։

Մայիս 17ի կիրակի կէսօրէ վերջ տեղի ունեցաւ, խանդավառ մթնոլոր... տի մէջ, ընդհ. ժողով, որուն ներկայ էին զանազան քաղաքներէն բազ... մաթիւ հայրենակիցներ։ Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն էր Փարիզի նոր վարչութեան ընտրութիւնը։ Միաձայ... նութեամբ ընտրուեցան.—

Պ. Պ. Գէորգ Շէրվէթճեան (Սուէտիա), Երջանիկ Ազրագեան (Համբուրգ). Մարտիրոս Եղեկիէլեան (Զէյթուն), Յ. Սէմէրճեան (Հասան... սլէյլի), Մարտիրոս Գրաճեան (Հա... ճընի), բոլորն ալ երիտասարդ կիլի... կեցիներ։

Ընտրութենէն վերջ, կարճիկ փոխանակութիւններ տեղի ունեցան Միութեան գործունէութեան շուրջ։ Ներկաներուն բոլորն ալ տոգորուած ջերմ հայրենասիրութեամբ խոստա... ցան նիւթական եւ բարոյական ամէն աջակցութիւն ընել՝ Միութեան ծրա... գրի իրագործման համար։

Փափաք յայտնուեցաւ որ Կիլի... կիոյ զանազան քաղաքներու անու... նով կազմուած Հայրենակցական Միութիւնները համախմբուին կի... լիկեան Հայրենակցական Միութեան շուրջ, աւելի զօրաւոր եւ կորովի դարձնելու համար զայն։ Կեդրոնա... կան Վարչութիւնը այդ ուղղութեամբ անհրաժեշտ ձեռնարկները պիտի կատարէ։

Վերջերս Ֆրանսայի հայաշատ քաղաքներուն մէջ եւս շարժում ստեղծուած է՝ կազմելու համար Կի... լիկեան Հայրենակցական Միութեան մասնաճիւղեր։

Փափաքելի է որ, փարիզաբնակ բոլոր Կիլիկեցիները իրենց մասնակ... ցութիւնը եւ օժանդակութիւնը բե... րեն այս Միութեան, որուն նպա... տակն է ամրացնել Հայրենակցական կապերը եւ օգտակար ըլլալ մաս... նաւորապէս Ֆրանսայի և Սուրիոյ մեր այն հայրենակիցներուն՝ որոնք տնտեսապէս նեղ վիճակի մէջ կը գտնուին։

Միութեան յառաջիկայ ժողովը տեղի կ՛ունենայ շուտով։ Թուա... կանն ու վայրը կը յայտարարուի ժամանակին։

Մ. Կիլիկեցի

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՐԵԿՈՅԹ

Վիէննա, 18 Մայիս.— Հ. Ը. Դ. «Քրիստափոր» խումբի երեկոյթը տեղի ունեցաւ Մայիս 16 շաբաթ երեկոյեան։ Ժամանակին արդէն սրահը լեցուած էր, շատեր ետ... դին ոտքի վրայ։

Ընկ. Ը. Ուզունեան հանդէսը բացաւ մէկ քանի խօսքով. մաս... նաւոր նշեց գաղութիս փոքրիկներուն դաստիարակման անհրաժեշտութիւնը եւ կոչ ուղղեց ծնողքներուն որ ուժ տան այլասերման դէմ պայքարին։

Յէն 12 տարեկան փոքրիկներէ կազմուած երկսեռ երգչախումբը երգեց «Մեր Հայրենիք»ը մեծ յա... ջողութեամբ։ Մասնաւորաբար յաջող էր փոքրիկն Փայլիկ Թէրզեան, որ կը ղեկավարէր երգչախումբը։

Յաջող արտասանութիւններ ըրին հետեւեալ փոքրիկները՝ Ա. Յարու... թիւնեան, Ա. Գալայճեան, Գ. Պա... րոնեան, Մ. Ուզունեան, Հ. Զաքար... եան։ Մեներգեց ընկ. Ա. Ալեքսան... եան, արտասանեց Պ. Մելքոնեան։ Վերջը՝ բեմ բարձրացաւ ընկ. Բ. Ա... ղաբէկեան որ պարզեց Հ. Ց. Դաշ... նակցութեան դիրքը խորհրդային Հա... յաստանի հանդէպ։

Խմբերգէ մը վերջ ներկայացուե... ցաւ «Ես մեռայ» զաւեշտը։

Մ. Մուրատեան

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՔՈՒԱՆԱՄԵԱԿԸ

Փարիզի Աղքատախնամը այս կի... րակի ժողեց իր հիմնարկութեան քառասնամեակը հոգեհանգստեան պա... տարագով, հայ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ Աղքատախնամի հանգուցեալ հիմնադիրներու եւ սա... տարողներու։ Երգեցողութիւնը ներ... դաշնակօրէն կատարուեցաւ երգե... հոնի մասնակցութեամբ։ Այս առթիւ քարոզիչ Վռամշապուհ եպսկ. քա... րոզեց։

Մատաղօրհնութիւն եւ հոգեճաշը տեղի պիտի ունենայ Զինադադարի այն է՝ Առաքինութեան Մրցանակաց բաշխման օրը մասնակցութեամբ մըր... ցանակաւորներու։

Շաբաթ երեկոյեան Աղքատախը... նամի պարահանդէսը (յոբել... եանին առթիւ) շատ զուարթ մթո... նոլորտի մէջ անցաւ։ Զուտ հա... սոյթ 18էն 20,000 ֆրանք կը յու... սացուի։ Ինչ որ պղտիկ գումար մը չէ եթէ ներկայ տնտեսական տագ... նապը նկատի ունենանք։

ԹՈՒՐՔ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԵՐԸ

Բաժնետէրերու պատուիրակները Պոլիս հասան։ Թուրք կառավարու... թեան պատուիրակը Սարաճօղլու Շիւքրի ելեւմտական գործավարու... թեան մէջ հաստատած է գրասեն... եակ մը, ուր դասաւորուած են Հան... րային Պարտքի շուրջ, Լոնտոնի մէջ եղած գործերուն բոլոր թղթածարա... ները։

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԸՆԵԷՆ-ԺԸՆԵԻԻ ԴՊՐՈՑԸ

Պարոն խմբագիր,

Ժընեւի, 14 Մայիս.— Թոյլ տուէք որ ձեզի հաղորդեմ նախ Պ. Քրաֆթ Պոնարի շնորհակալութիւնը այն իրողութեան համար որ կ՛ըմ... բռնէք, կը գնահատէք իր գործը եւ որեւէ պատեհ առիթով կը շեշտէք կարեւորութիւնը Պընեէն - Ժընեւի հայ դպրոցին։

Անցեալները երբոր, ձեր վերջին խմբագրականներէն՝ հայ դպրոցին վերաբերեալ պարբերութիւն մը կը թարգմանէի իրեն, «տարեկան մէկ միլիոն բայ»ի ակնարկութիւնը ու... շադրութիւնը գրաւեց եւ խնդրեց որ բարեհաճիք սրբագրել այդ անճըշ... մարտութիւնը ու փարատել թիւրի... մացութիւնը, զոր կրնան ունեցած ըլլալ «Ճառաջ»ի ընթերցողները։

Պընեէն Ժընեւի հայ դպրոցը տարեկան մէկ միլիոնի բայ չունի, իրողութիւն մը զոր արդէն կ՛ապա... ցուցանէ ներփակեալ հաշուեկշիռը։ Ծագնալը, որուն խօսքը կ՛ըլլայ, տրամադրելի առձեռն գումար (fonds de roulement) մը չգըտ... նուելուն տագնապն է։

Պ. Քրաֆթ Պոնար տասը տարի առաջ ոչինչով, բացարձակ դատարկ սնտուկով գործի սկսած է եւ լոկ իր ճիգերուն շնորհիւ՝ հայ դպրոցը տասներորդ տարեդարձին հասցուցած է։ Ակնառելի չարգանքի արժանի շրջան մը զոր յոբելեանով մը յիշատակելու էր։

Ամբողջ կը գտնեմ Պընեէն, Ժը... նեւի հայ դպրոցին անգամ մը եւս նկարագրութիւնը ընել։ Ամէն հայ ընթերցող եւ նոյնիսկ ոչ-ընթերցող այլեւս կը ճանչնայ Պ. Քրաֆթ Պո... նարի գործը։ Արդ՝ ամէն հայ որ անկեղծօրէն համոզուած է թէ Ժը... նեւի մէջ հայ կրթական օջախի մը գոյութիւնը կարեւոր է, փափաքելի է, անհրաժեշտ է, որ օգնէ Պ. Քրաֆթ Պոնարի, այսպէս օգնած, ծառայած պիտի ըլլայ իր ազգին։

Արշաւիր Խանէտանեան

ԽՄԲ.— Յիշուած խմբագրա... կանին այդ բառը «մէկ միլիոնի բաց», արդարեւ վրիպում մըն է։ Լսել կ՛ուզէինք՝ *նախահաշիւ*։

ԹՈՒՐՔԻԱ

1700 ՀԱՅ ԾՈՎՈՒՆ ՄԷՋ

Փէնտիքի երեք փուռերէն եր... կուքը փակուած են թաղապետու... թեան կողմէ, ապօրէն ընթացքի մը պատճառով, եւ միակ փուռ մը մնացած է բնակչութեան հացը հայ... թայթելու համար։ Այս փուռը մէկ անգամէն 1700 հայ հաներ է օրական։ Բայց թաղապետական քննութեամբ երեւան ելեր է որ հացերը դէշ պատրաստուած են, եւ բոլորն ալ գրաւուած եւ թաղապե... տութիւնը 1700 հացերն ալ ծով կը թափէ, որպէսզի չծախուին։ Հետե... ւանքը այն կ՛ըլլայ որ ձուկերը կուշտ ու կուռ ին ճաշակեն, իսկ Փէնտիքի աղքատները ծովեզերքէն անձկութեամբ կը նային ջուրին երեսը լողացող հացերուն, եւ ժողո... վուրդն ալ անօթի կը սպասէ մինչեւ իրիկուն, սպասելով որ Դատրգիւղէն հաց բերուի։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԸ

Ինչպէս կը յիշուի, քանի մը ամիս առաջ, ոստիկան պինուորներու ձեռքէն փախած էր Յովհաննէս ա... նուն բանտարկեալ մը, որ դատա... վարութեան մը առթիւ դատարան կը տարուէր։ Հակառակ երկար փնտրը... տուքներու, կարելի չէր եղած բռնել այս յանդուգն փախստականը որ եր... կար ատեն ղբաղեցուց ոստիկանու... թիւնը։ Օր մը Կեսարիոյ մէջ գտան իր հետքը այնտեղ գողութեան մը մէջօգին, բայց վարպետորէն կրցաւ դարձեալ անհետանալ, մինչեւ որ Էնկիւրիի մէջ բռնուեցաւ եւ երեք ամիս բանտարկութեան դատապար... տուեցաւ այնտեղ։

Յովհաննէս այնտեղի իր պա... տիժին շրջանը լրացուցած ըլլալով, Պոլիս բերուած եւ բանտ յանձ... նուած է, որովհետեւ հինգ տարի բանտարկութեան դատապարտուած էր Պոլիս գողութեան մը պատ... ճառով, ու դեռ շրջանը չէր լրա... ցուցած։ Յովհաննէս ոչ միայն իր հին պատիժը պիտի լրացնէ, այլ նաեւ դարձեալ պիտի դատուի իր փախուստին համար։

ՄԱՐԱԽԻ ԴԷՄ

Ամէն տարի Մուտանիոյ շըր... ջանակը մարախը աւերներ կը գոր... ծէր։ Այդ մարախը կ՛արշաւէր մին... չեւ Պոլիս եւ շրջակայքը։

Նկատի առնելով այդ աղէտին հանգամանքը, մարախին ձուերը փը... ճացնելու ձեռնարկուած է արդէն և միայն Մուտանիոյ մէջ 80 արտա... վար տարածութեան վրայ մարախի ձու փճացուած է։

ՋԱՐՕ ԱՂԱՅԻՆ ԿԱՐՕՏՈՎ

Հարիւրամեայ քիւրտ Զարօ ազա... յին կինը դատ բացած է անոնց դէմ, որ առանց իրեն հարցնելու, իր ա... մուսինը ցուցադրութեան տարած են Ամերիկա, կարօտի մէջ ձգելով զինք։

Կարդացէք և Տարածեցէք

ՅԱՌԱՋ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ (6)

ՕՐԵՐՈՒՆ ՀՈՍԱՆՔՈՎ

(ՀՆԳԱՄԵԱԿ ՄԸ)

2

«Բարձրացի՛ր, բարձրացո՛ւր». աս ...ղրդող, աս չորրորդ. ահա վերջա... ...ն վեցերորդ եւ ահա իր դուռը... ...ւթ մը դրան վրայ, աս ի՞նչ է. ...եկնեցայ գիւղ 15 օրուան հա... ...ար»։

— Դրսէն ծակը մեկնէիր 15 ...րու համար, գոռայի ինքնիրմէն ...ած ու խոշոր, թնդանօթաձիգ ա... ...ցի մը դարնելով դրան, խոյացայ ...ր։

Նորէն վեր, նորէն վար։ Բախ... ...ն սրճարաններն ալ պարապ էին։ ...անօթ չկար։

Եթէ կ՛ուզէք գիտնալ թէ ի՞նչ... ...ն Լիւքսէնպուրկի պարահէնին ...ջեւ գոայ ինքզինքս, գացէք Նա... ...լէօնի հարցուցէք թէ ի՞նչպէս ...ցինք Մոսկուայի առջեւ գոաւ։ ...շնան ճօտ էր։ Ջլիկ մը բա... ...աստեղծութիւն, եթէ կը հաճիք։ Մառերը կը սարսռային մերկանա... լով իրենց տերեւներէն, իրենց սպա... սած նուէրը չստացած հարսներու հոգի հանող դանդաղութեամբ, նա... զանքով, քմայքով։ Ցուրտ չէր, մա... նիշակներ կային երկնքի արեւմտեան կողմը ու շուք ու շշուկ, ու խա... ղաղութիւն արձաններուն վրայ։

Սեւազգեստ մէկը քարէ աստի... ճաններուն քով կեցած, անշարժ կը նայէր։ Կռնակի կողմէն հագիս ձեր... ճակ օձիքէն ճաս մը կ՛երեւար։ Կ՛ե... բազէ կամ երազներ կը փլչնէ, խոր... հեցայ, եթէ բանաստեղծ չէ, բա... նաստեղծութիւնը սիրող մըն է՝ որ նոյն բանն է, «էշը չէ, պոչն է»...

Այս լուծումին իրր պատասխան, կարծէք զարձաւ, երկար մը ինծի նայեցաւ ու կրկին առաջուան պիրքը առաւ։ Ածիլուած երիտասարդ մըն էր։

Հայ ըլալուն ոչ մէկ կասկած, ամէն բանէ առաջ հայ կը բուրէր, բայց ո՛ւր տեսած էի։ Կը պրպտէի յիշողութեանս մէջ ընդունայն։ Ինչ մը իրմէ հեռու կեցայ։ Երկուքս ալ ծռեցանք պատուարին։

Եւ, յիշեցի՛։ Այնքան փոփոխու... թի՛ւն, Աստուած իմ, կարելի՞ էր։ Այտերը նիհարցած, յոգնած դեղնու... թիւն մը, նայուածքը տարտամ, լրջա... լուրջ ու պատուելիական ծանրու... թիւն մը, կրօնական խորհրդաւորու... թիւն մը ամբողջ կեցուածքէն։ Զրի... մացայ։

— Դո՞ւն ես, Կարպիս, բարեւ...

— Ա՛, ո՞ւրկէ կը ճանչնաք։

— Զարմանալի, մոռցո՞ր ես ա... խոռ փալասը։

Մոռցած էր։ Յիշեցուցի մանրա... մասնաւորներն։ Կարմրութիւն մը եկաւ երեսին, որուն հաճոյք ըլալէ ա... ւելի ամօթի արդիւնք ըլալը որոշ էր։ Կը թոթովէր, խօսակցութիւնը փոխել կ՛ուզէր։ Մեղքցայ։

— Ի՞նչ շուտ կ՛անցնի երկար ժամանակը, ըսի ու լուռեցի։

— Այո՛, այս մակնանացու կեան... քին կարճ ժամանակը, որքազրեց շատ ճանր շեշտով մը։

Բնաւ գլուխ չունէի քարող մը, կամ աստուածաբանական դաս մը մտիկ ընելու, ինչպէս կը պատահի նման առիթներու։ Լոյսի նման պայ... ծառ էր որ կամ «փրկութեան բա... նակի» պինուոր մըն էր կամ «բուհճի» պատուելի, միսիոնար եւ չեմ գիտեր նման բան մը, հացի ճամբով մը միացած ի հարկէ։ Կարճ կապելու համար այդ գետնին վրայ ո՛րեւէ յոգնութիւն, ըսի անհոգութեամբ։

— Դասախօսութիւնէ մը կը վերադառնայի, կը սիրեմ Լիւքսէն... պուրկը, ճամբան ալ զայն կը կարէ արդէն։

— Ի՞նչ դասախօսութիւն։

— «Անաստուածութիւնը իբր կրօնք» գրքի մասին, հաւաքոյթ մը որ վիճաբանական հանգամանք պի... տի առնէր, եթէ հակաճառող մը ըլար։

Կարծեմ տգեղ ապտակ մըն էր խօսքս։ Զղջալու ճօտ էի, երբ հար... ցուց՝

— Տրդատը ի՞նչ կ՛ընէ։

— Տրդա՞տը. չէ՞ս գիտեր դեռ, առաու մը բազուկին երակները բա... ցած գտան։ Վերջերս նշանաւոր «ա... ծելի» էր, անիշխանական վարկած... ներ մը համրիչի պէս լեզուին փաթ... թած, գործ չունէր՝ մտիկ ըրէ։

— Թէ՞զ տղայ։

— Պարագայ մը, որ ինծի կաս... կածել տուաւ իր մտքի առողջու... թեան վրայ, երեւակայէ՛, զրպանի տետրին մէջ ամիս մը ամբողջ, որ է 30 էջ, «պէտք է սպաննել» խօս... քով լեցուցեր էր. յաջորդ ամիսը «ի՛նչ սպաննել», այս պարպուած եսը՞, ամօ՛թ է։

— Ցետո՞յ։

— Այնքան, իրրեւ վերջին պա... հուն սպաննելիք բան մը գտեր է իր «պարպուած եսին» մէջ, հոսհոսը...

Կը ժպտէի անտանելի անհոգու... թեամբ մը։ Զտեսնելու զարկաւ ու տխուր ձայնով.

— Թէ՞զ Տրդատ, հառաչեց Խօսակցութիւնը նորէն պպղիլ սկսաւ հակառակ ջանքիս։ Անցողակի ըսեմ որ կարծէք պէս բան մը կը զգայի կարպիսին հանդէպ, որուն հետ ամբողջ գիշեր մը ճանօթ ողի... սականը ապրեր էի։ Դժուար կը զսպէի «երանելի օրեր» բացագան... չութիւնը։

Երիտասարդ կին մը ձեր ճտերը կեցաւ։ Առիթը եկած համարեցի վեր... սկսելու։

— Աղուոր կոտր է, չէ՞, ըսի ակնարկի մասնաւոր քթթումով մը ցուցնելով կնոջ ձեւաւոր բումբերը։

— Զգիտեմ, պատասխանեց, աչ... քերը խոնարհելէն, եւ յետոյ, գիտե՞ս, ես ամուսնացած եմ...

Ինչպէ՞ս մոքս չէր անցած, վա՛յ սատանայ։ Սիկարէթ մը հրամցուցի։

— Ամուսնանալէս ի վեր ծխելու սովորութիւնս ձգած եմ, բսաւ։

Պնդել չէր ըլար։ Լռեցի։ Պազ լրջութիւնը ինծի ալ փոխանցեց։ Ներս եկող հարցումները, իր վի... ճակին, ըրածին ընելիքին մասին, մինչեւ շրթներս բարձրացան ու ետ զարձան։ Կը վախնայի որ կ՛ելլէ ոչ... խարը փարախ տանող եղանակ մը կ՛երգէ։

(Շար.) Փ. ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

— Մանաւանդ ժընեւի մէջ, երբեք ինծի չէ ծագած դաւադրութիւն մը սարքելու բոլշեւիկեան վարչածեւին դէմ ընդհակառակն, Խորհուրդներու ներկայացուցիչները, միշտ ալ ինծ ընդունուած են գրկաբաց, երբ կարելի եղած է յուսալ անոնց օժանդակութիւնը:

Ի վերջոյ, ընտրուեցաւ 17 հոգինոց ենթախումբ մը, որ պիտի ուսումնասիրէ Եւրոպայի տնտեսական կազմակերպութեան համար ներկայացուած ծրագրերը:

**** Զինաթափութեան յառաջիկայ խորհրդաժողովին պիտի նախագահէ Պ. Հէնտըրսըն:*

Ռուսեւֆինլանտական յարաբերութիւնները

Գրեր էինք թէ բոլշեւիկեան իշխանութիւնները 10,000 Ֆինլանտացիներ աքսորած են Սիպերիա, ինչ որ տեղի տուած է Ռուսիոյ եւ Ֆինլանտայի յարաբերութեանց ձգտումին:

Այս առթիւ բոլշեւիկեան «Իզվեստիա» թերթը հրատարակած է յօդուած մը, որ խոստովանութիւնն է թէ Ֆինլանտացիներու աքսորը դէպի Սիպերիա կատարուած է քաղաքական նկատումներով եւ թէ պատճառը խորհրդային օրէնքներու հանդէպ Ֆինլանտայի գիւղացիներու դժկամութիւնը չէ, ինչպէս կ'ենթադրուէր:

Մոսկուայէն տրուած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ խորհրդային արտաքին գործակատարութեան օգնականը Քրէսթինսկի, Մոսկուայի Ֆինլանտական գործակատարին յանձնեց զեկուցագիր մը, որով խստօրէն կը բողոքէ Ֆինլանտական կառավարութեան դէմ, թէ կը հանդուրժէ որ ի նպաստ Ռուսիայէն մաս մը հողերու բաժանման՝ եւ նաեւ, ընդդէմ Խորհրդային Միութեան փրօփականտ կատարուի իր «երկրին մէջ»: Նոյն զեկուցագրին մէջ Քրէսթինսկի կը բողոքէ նաեւ որ ապրիլ 12ին, Հէլսինկֆորսի մէջ, հակախորհրդային ցոյցեր կատարուած են, խորհրդային պատուիրակութեան շէնքին առջեւ:

Զեկուցագիրը կը հաստատէ թէ այս փրոփականտը կը կատարուի անցեալ ամառուընէ ի վեր, եւ թէ հակառակ խորհրդային կառավարութեան բողոքներուն, հետզհետէ սաստկացած է եւ կատարուած դէպքերուն, ներկայ եղած են նաեւ Ֆինլանտայի պաշտօնական ներկայացուցիչները, եւ այս հիման վրայ պատասխանատու կը նկատէ Ֆինլանտայի կառավարութիւնը:

ՈՒՄԲՐԻՒԻ ԶՈՀԵՐԸ

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԴԱՏՈՒԻՆ

Գերագոյն Ատեանի վերածուած Ծերակոյտին առջեւ դատը տեղի ունեցաւ Ուսթրիքի գործին մէջ ամբաստանուած նախարարներուն: Ընդհ. դատախազը կարդաց իր ներածական ամբաստանագիրը, հետեւեալ մեղադրանքներով: 1926 յունիս 23ին, Ռաուլ Բէրէ, որ յունիս 15էն ի վերիրը ելեւմտական հրաժարեալ նախարար, պարտաւոր էր մի միայն զբաղիլ ընթացիկ գործերու կարգադրութեամբ, արտօնած է որ Փարիզի սակարանը մոցնեն իտալական Մնիա վիսքոզա ընկերութեան 500,000 բաժնեթուղթերը:

1930 նոյեմբեր 2ին, բերանացի ցուցմունքներով արգելք եղած է որ Սէնի դատարանին ընդհ. դատախազը հետապնդումներ կատարէ Ուսթրիք դրամատան վարիչներուն դէմ: Իսկ Ռընէ Պէնար, Կասթոն Վիտալ եւ Ալպէռ Ֆավր կը նկատուին մեղսակիցներ:

Ասկից զատ, Ռաուլ Փէրէ, ըլլալով իրաւագէտ-խորհրդական Ուսթրիքի հաստատութեան, 1927էն ի վերկրստանար տարեկան 100,000 ֆրանք վարձք, նոյն հաստատութենէն: երեք տարի անընդհատ ստացուած այս գումարները Ուսթրիքի հաշուետետրներուն մէջ կ'երեւին միմիայն ստացողին սկզբնատառերով եւ կատարուած իրական աշխատանքի մը վարձք չեն կրնար նկատուիլ, քանի որ Ռաուլ Փէրէ երբեք որեւէ դատ չէ վարած յանուն Ուսթրիքի: Եւ նոյնիսկ որեւէ իրաւաբանական խորհրդատուութիւն ալ չէ կատարած:

Ընդհ. դատախազին ամբաստանագրին ընթերցումէն վերջ խօսեցան ամբաստանեալներուն պաշտպան փաստաբանները:

Գերագոյն Ատեանը որոշեց յաւելուածական քննութիւն մը եւս կատարել:

Գարօ, Փուժէ Սիւռ Առժան.— Դրամը չենք ստացած:

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Անիէռի Զէյթուն կոմիտէի վիճաբանական ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին 80 Rue Charles Chefsons, Bois-Colombes. Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

Անիէռի Պուաքոլոնպի Զ. Ե. Ո. Մ. ժամանճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Պիէեանքուրի Զաւարեան կոմիտէի դասախօսական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 186 Ave. Verdun, Խաչէ-Մուրինօ: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ. ներկայացուցիչը ընկեր Երիցեանց:

Վիէնի ֆրիստափոր խումբի ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին խաժակ Ակուրբին մէջ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Մ. Աւետիսեան, Մէտօն.— Ձեր հաղորդած լուրը բոլորովին նորութիւն է մեզի համար: Կրնա՞ք յայտնել աղբիւրը:

8, RUE CHATEAUDUN ի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE CARACACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ

THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ցուկիա 3 Զորեքշաբթի եւ Ցուկիա 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ *(«Լէպլէպիճի»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ԺԷՐՃԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ախրողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—*

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ Տ. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԳՄԲԷԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գամէր

երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ

ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ճինկէօզի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն համար:

Փարիզի բոլոր արեւելքցիները ներկայ պիտի ըլլան այս երկու ներկայացումներուն:

Թատրոնը կը բովանդակէ 1750 հոգի, որով գիները եղած են ամէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք:

Սթեակներն ալ նոյն գիներն մէջն են:

Հայթայթեցէ՛ք ձեր տոմսակները կանուխէն: Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 25 Մայիս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին կուսակցութեան հաւաքատեղին՝ ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ:

Հ. Յ. Դ. ԻՒՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ

Լիոնի եւ կար տը վէզի բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Գ. Թաղապետարանի մատենադարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

«Պրէպան Մարսէյէզ»ի սրահներուն մէջ, 141-148 Chemin des Chartreux

կը նախագահէ՝ Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին յատնկացութեամբ՝ ընկերներ Մարուճեանի, Ուզունեանի, Գաբրիէլեանի, եւ «Քնար» նուագախումբի՝ *դեկավարութեամբ* Պ. Ս. Չէօրէքճեանի, *ձեներգ՝* Օր. Մանուշ Մարտիրոսեանէ:

Կէս գիշերէն մինչեւ առաւօտ եւրոպական պարեր, ճազ, քոթիյեճն, եւայլն: *Մուտքը ազատ է*

Առնել 1, 4, 5, 11, 41, 48 եւ 53 թիւ հանրակառքերը

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

6 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՍԻՄՈՆ ՎՐԱՑԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ՄՈՆՄԱՐԹՐԻ SACRÉ COEUR*Ի ՈՐՁԱՆՈՑԻՆ*

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.45ին

HOTEL MAJESTIC, 19 Ave Kléber

Կը մասնակցին՝ Տիկ. Segond-Weber, *Պ.* Maurice Donneaud *(Բամէտի Ֆրանսէզէն), եւայլն, Օր. Բաբաեան կ'երգէ հայերէն երգեր:* *ՄՈՒՏՔ 25 եւ 15 ՖՐԱՆՔ*

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ *Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին* Salle Biothérapeutique, 131 Rue Cambronne, Métro: Vaugirard.

Կը խօսի՝ ՊՐՕՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Նիւթ՝ «ՀԻՆ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ»

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՇՆՈՐՀԱՔԱԼԻՒԸ

Փարիզի Աղքատախնամ ընկերութիւնը իր խորին շնորհակալիքը կը յայտնէ տեղւոյս հոգեւոր հովիւ եւ Աղքատախնամի պատուակալ նախագահ Գեր. Տ. Վռամշապուհ սրբազան եպսկ-ի պատարագիչ արժ. Տ. Թոյեան աւագ քհնյ-ի, եկեղեցւոյ պատ. քահանայից դասուն, հոգաբարձութեան, երգչախումբին, պաշտօնէութեան, փարիզի ազգային բարեգործական եւ Հայրենակցական միութեանց ներկայացուցիչներու եւ բոլոր ազգայիններու որոնք անձամբ ներկայ ըլլալով Աղքատախնամի հիմնադիրներէն հանգուցեալ *Աղանուր, Մելիք-Մինասեանց, Կարիպեանց* ինչպէս նաեւ նոյն ընկերութեան վաստակաւորներէն հանգուցեալ *Լեւոն Ճէվահիրճեան, Ստեփան Յովսէփեան, Մ. Մկրտչեան, Իգնատիոս Զօրալեան, Գալըպաքճեան, Գէորգ Էքմէքճեան, Պարկիրճեան Խան, Բուլճի Իսքէնտէր, Տօքթ. Պաղտասարեան, Պօղոս Նուպար փաշա եւ Ռուբէն Որբերեանի* հոգեհանգստեան ս. պատարագին եւ պաշտամունքին, իրենց ազօթքի բաժինը բերին եւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պէլֆորի վ.ժողէն խումբի ընկերներէն իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկ. Գրիգոր Թօլեանի եւ իր քրոջ իրենց ժոր մահուան առթիւ:

Պէլֆոռ, 17 Մայիս 1931

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Լիոնի Զ. Ե. Ո. Միութիւնը կը խնդրէ Լիոնի հայ քաղաքական կուսակցութիւններէ եւ Հայրենակցական միութիւններէ որ բարի ըլլան իրենց ներկայացուցիչը դրկել խորհրդակցական ժողովի մը որ տեղի պիտի ունենայ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին 181 Cours Lafayette, Café de la Gare-ի ներքնասրահը: Օրակարգ՝ Մակեդոնիոյ որբերու եղբայրական օգնութեան ձեռնարկ:

— Կարնեցի Վարդան Ղազիկեան որ փարիզ եկած է միացեալ նահանգներէն, կը խնդրուի իր հասցէն յայտնել Պ. Վարդան Ղազիկեանի, 108 Bld. Jourdan, Paris (14).

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՄՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էժոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիաղէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ տիւ նօռի եւ կառ տը լ'էսդի մէջտեղը)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ

28 Avenue de l'Opéra, Paris (2) մէթրօ Opéra Tél. Richelieu 97-05

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրեր 10—12

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նաթիւրալիզասիոն:

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կ սյարաձէն երեք վայրկեան, Ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն: Չափաւոր գին:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէժէրճեան՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՃԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԱԼՊՈՒՆՋԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

39 Rue de Trévise, Paris (9), մէթրօ՝ Cadet, Tél. Prov. 05 91

Ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ վաճառում:

Յաճախորդներու փափաքին գոհացում տալու համար մեծ խնամքով սկսած ենք պատրաստել ամենավերջին սիսթէմի գերմանական մեքենայով անարատ եւ թարմ սուրճ:

Ապրանքներուն ամենալաւը՝ անմրցելի գիներով:

ՄԱՐՋԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԲԱԺԱԿԻ ԱԽՈՅԱՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոնի ժամանճիւղին կողմէ: Մասնակցութեամբ 4 ֆրանսական եւ 4 հայկական խումբերու: Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7, Stade Boiron-Grangerի (A. S. H.) դաշտին վրայ, Boncoin:

Ծախու է Էհսինի մէջ հրապարակի վրայ սափրիչի խանութ մը բոլոր կազմածներով: Մանրամասնութեանց համար դիմել Արամ Բաշիկեանի 170 Ave. Jean-Jaurès, Décines, (Ysère).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *մէթր. Շաթլէ: Ամբաս. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւանդ. եւ վարսից: Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12.*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, մէթր. Réaumur Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդութ. տարբրալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9-12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտները.*

EMPIRE *Սինեմա՝* 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS-ÉDITION
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		5 տլ.	10 տլ.
ԻՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
22
ՄԱՅԻՍ
1931

22 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1576 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Աւելի քան գարշելի

կարելի եղածին չափ կը զգուշանանք վիճիլ, ղէմ դիմաց խօսիլ այն թերթերուն հետ, որոնք սուտ-խենդ կը ձեւանան ամէնէն լուրջ հարցերուն մէջ անգամ: կամ քննադատութիւնը կը շփոթեն շնականութեան հետ:

Այդպիսի թերթ մըն է «Պայքար»ը, Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը: կատարեալ «Թասվիրը էֆքեար» կամ «Թէրճիման»: Չարիւր խմբագրականէն մէկը հազիւ կը յաղեցնէ մեզ: Բայց ահաւասիկ «խմբագրական» մը — ի՛նչ ինքնութիւն — որուն միայն արտատպումը պիտի բաւէր դաս ելու այս մարդիկը: Թէ՛ իբրեւ մարդ եւ թէ իբրեւ հանրային գործիչ:

Ռամկավարներու այդ ուղղափառ օրկանին մայիս 8ի թիւին մէջ, «Անհրաժեշտ մաքրագործումը» խորագրին տակ, կը կարդանք հետեւեալ տողերը.

— «Այսօր ունինք «Չափահաս» կոչուած բազմաթիւ որբեր, որոնք այնքան զարգացած են ստահակութեան մէջ, որ իրենց գրտնուած տեղերը անպատուութիւն եւ ճշմարիտ փորձանք դարձած են Հայութեան գլխուն: Բնականաբար յարմարագոյն ու փափաքելի կարգադրութիւնն էր հասունցած հայ որբերը որքան կարելի է ստուար ծիւով Հայաստան փոխադրել՝ իբրեւ ծարմ ու խոստմնայից ոյժ: Բայց երբ մէջտեղ են *Չափահաս* կոչուած որբերու անարժան շահատակութիւնները, ո՞վ կրնայ մեղադրել Հայաստանի կառավարութիւնը, որ կը վարանի կամ կը դժկամակի այդպիսի տարրեր ներս ընդունիլ, եւ ո՞վ կրնայ հանդարտ խղճով յանձնարարել կամ պահանջել որ անոնք ներս ընդունուին»:

Պատճա՞ռը: Երեք ամիս է որ կը բացատրենք,— կը բացատրեն ուրիշներ ալ:

Այս տղաքը իրենց յոյսը դրած էին ծխախոտի վաճառման վրայ: Ծխախոտը ծախուեցաւ, հողատէրերը չկրցան իրենց պարտքերը վճարել եւ կերան այս տղոց արդար վաստակը,— ազարէն մինչեւ տասը հազար ֆրանք, իւրաքանչիւրին:

Ցետոյ, գործագրկութիւնը այնպիսի համեմատութիւններ առած է մասնաւորապէս Նոր Ցունաստանի մէջ, որ տեղացին ինք անօթի է: Իսկ ո՛ւր որ պատառ մը հաց ճարելու միջոց կայ, վերապահուած է բնիկին, հպատակին:

Այս չոր պատմութեան տասնապատիկը գիտեն Մակեդոնիոյ ազգային Մարմինները և Սելանիկի Թեմական Խորհուրդը: Այլեւ Բարեգործականը:

Կացութիւնը այնպէս է որ, ճար չկայ: Այս տղաքը պէտք է փոխադրուին ուրիշ տեղ: Անշուշտ, ամէնէն առաջ, Հայաստան: Եւ որքան գիտենք, այս իմաստով դիմումներ կատարած է նաեւ Գաղթ. Յանձնաժողովը, որ կը բաղկանայ «Պայքար»ի խմբակցութեան հաւատարիմներէն:

Արդ, ռամկավար խմբագրին գրիչը առաջ չերթար իր ընթերցողներուն պարզելու այս աննախընթաց ողբերգութիւնը, վեց հարիւր երիտասարդներու անօթութիւնը եւ արիւն արցունքը: Բայց, առաջ կ'երթայ հայհոյելու, նախատելու, կրկին եւ կրկին մարտիրոսացնելու ամբողջ սերունդ մը:

Եւ դեռ աւելին, — գոնհկօրէն շնթելու իշխանութեան մը առջեւ որ արդէն դիրք բռնած է ամբողջ արեւմտահայ զանգուածին, մասնաւորապէս երիտասարդութեան դէմ.

«... Ո՞վ կրնայ մեղադրել Հայաստանի կառավարութիւնը, որ կը վարանի կամ կը դժկամակի այսպիսի տարրեր ներս ընդունիլ, եւ ո՞վ կրնայ հանդարտ խղճով յանձնարարել կամ պահանջել որ անոնք ներս ընդունուին»:

«Աղա Նազար»ները ոչ խիղճ ունին, ոչ խիպ: Բայց այս գարշելի տողերը շարող գրաշարին— աշխատաւորին—ձեռքե՞ր ալ չդողացին...

Շ.

ԽՈՐՔ ԶԱՑՆԵՐ

Զափի պակասը

Դարերու խորչէն կուգանք: Բոլորիս ենք քաղաքակրթութեան երկար շրջան մը: Բայց դեռ, չենք կրցած տաշել ու յղկել կարգ մը թերութիւններ, որոնք կը յատկանշեն կիսակիրթ ժողովուրդները:

Մէկը եւ գլխաւորը՝ չափի պակասն է, որուն փաստերը կը վխտան հանրային գործունէութեան բոլոր մարզերուն վրայ:

Ունի՞նք թէ չէ անմիջականին եւ օրը օրին իրագործելիին ըմբռնումը: Գիտե՞նք թէ չէ անհրաժեշտ պահանջին յատկացընել տրամադրելի ուժը՝ կարելի խնայողութեամբ եւ առանց անպէտ շեղումներու: Կամ նոյնիսկ, գիտե՞նք ընտրել նպատակներու եւ առաջադրութիւններու հետապնդելին:

Բացէ՛ք ո՛ր եւ է Միութեան Ծրագիր-Կանոնագիրը եւ անմիջապէս կը տեսնէք չափի բացակայութիւնը, որդեգրուած նպատակի եւ տրամադրելի ուժի խոտոր հաւասարութիւնը:

Եւ անշուշտ, ամէնէն մեծ առաջադրութիւնները ընդգրկող միութիւնները չեն որ, կրցած են բան մը արտադրել:

Ընդհակառակն:

Զանազան Միութիւններու ամբողջութեան պատճառը պէտք է առաւելապէս փնտռել ծրագրային մեծամոլութեան մը մէջ: Կը փորձեն հեռուները տեսնել, ու կը մնան անշարժ, կամ իրենց առաջին քայլերուն իսկ՝ կը սայթաքին անխորտակելի արգելքներու առջեւ. մինչ կրնային մօտաւոր փողոցներու մէջ նետել ամուր քայլեր:

Այսպէս. բոլոր միութիւնները պարտք սեպած են իրենց ծրագրին մէջ արձանագրել «պայքար ձուլման ու այլասերման դէմ»:

Արդի՛ւնք իրենց տարիներու գործունէութեան: Ո՛չինչ: Մինչ պիտի կրնային ձեռք ձեռքի բանալ մանկատուն մը, մանկապարտէզ մը, եթէ այդ ընտրած բլլային իրեւ անմիջական եւ իրագործելի նպատակ եւ գիտնային թէ ատով արդէն կը հարուածէին վտանգը որուն անունն իսկ՝ իրենց ծրագրերուն մէջ արձանագրելու պէտք չէին ունենար:

Այսպէս նաեւ, գթութեան կազմակերպութիւնները: Կը տեսնեն պատերազմներու եւ քաղաքական հալածեալներու դժբախտութիւնը: Ու կ'անճրկին տեղական փոքրցաւերու առջեւ, երբ կրնային հրաշք գործել, եթէ ուզէին նախ դարմանը փնտռել ու գտնել գաղթականի տառապանքներուն, նոր օրերու վէրքերուն:

Այսպէս նաեւ գրական - գեղարուեստական միութիւնները: Դեռ ո՛չ ոք կ'ուզէ իր միտքը դնել եւ ո՛չ ոք կ'ուզէ այս մտադրութեամբ ալ չափաւորել իր յաւակնութիւնները թէ «վաղը կարդացող չպիտի մնայ»...

Կան ու դեռ կը կազմուին միութիւններ, որոնց նուազագոյն առաջադրութիւնն իսկ, հայ կեանքի ներկայ պայմաններով, կը բաւէ ապրելու եւ ձգելու հոգեվարքի տպաւորութիւն...

Կան ու դեռ կը կազմուին հրատարակչականներ՝ որոնց «անցեալ»ի աւանդը փրկելու ժամադրութիւնը, վեր կը մնայ ամէն գովեստէ: Բայց ո՞վ է որ կը մտածէ «ապագայ»ի փրկութեան...

Ու հասարակ այբբենարանի մը հրատարակումը կը մնայ դիպուածին ձեռքը:

Չափի պակա՞ս. անշուշտ:

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՄԷՋ

Ադրբէջանի կառավարութեան ներկայացուցիչը, Թէյմուր Ալիեւ, Բագուի հայերէն կոմունիստ թերթին (8 մայիս) կուտայ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

«Զանգեզուրի մէջ ամէնէն շատ վնասուած է սիսիանի շրջանը, որուն 33 գիւղերէն հիմնովին կործանած են 19ը, մասամբ քանդուած են 8 գիւղ, մեռած են 247 հոգի, վիրաւորուած են 460 հոգի: Գորիսի շրջանին մէջ հիմնովին կործանած են 7 գիւղ, մասամբ քանդուած են 4 գիւղ, մեռած են 99 հոգի, վիրաւորուած են 123 հոգի: Ամէնէն քիչ վնասուած է Ղափանի շրջանը, գիւղերը քիչ աւերներ կրած են, մեռած են 11 հոգի, ծանր վիրաւորուած են 70 հոգի: Այդ երեք շրջաններուն մէջ սպաննուած են աւելի քան 2500 անասուն:

Թշուառութեան ժամնուած են մօտ 20,000 գիւղացի: Բոլորն ալ այժմ կ'ապրին բաց երկնքի տակ, լեռնային տաժանելի եղանակին պայմաններուն մէջ, մասնաւորաբար աղքատ գիւղացիները գէշ վիճակի մը մատնուած են: Մեռածներուն հարիւրին 75ը կը բաղկանայ կիներէ եւ երախաներէ:

Այժմ ամէն տեղ կ'աշխատին բժշկական օգնութեան կայանները: Ամէն օր ամբողջ Ադրբկովկասէն կը հասնին ուտելիք, հագուստեղէն, վրանի պէտքը ամէնէն աւելի զգալի է: Այսպէս բաց երկնքի տակ ցուրտին պատճառով կը սկսի հիւանդութեան համաճարակ մը, աւելի եւս ծանրացնելով աղէտը:

Տեղական իշխանութիւնները կը գործեն հարկ եղած եռանդով, Հայաստանի կառավարութեան գրեթէ բոլոր անդամները այս միջոցիս կը գտնուին աղէտեալ շրջաններուն մէջ: Այնտեղ են նաեւ ճարտարագէտները:

Լաչինի մէջ եւս նոր ցնցումներ տեղի ունեցան, այդ պատճառով քանի մը շէնքեր փլան: Շրջանի գիւղերուն մէջ ալ աւերուեցան կարգ մը տուներ, մեռան 7 հոգի ու վիրաւորուեցան 60 հոգի:

Զանգեզուրի շրջանը լեցուած է Բագուէն եկած բազմութեամբ մը: Ասոնք, աղէտին յաջորդ օրն իսկ վազեցին Զանգեզուր հասան, տեսնելու համար իրենց ազգականներուն վիճակը: Այս պատճառով ալ հայոդրկացութեանց եւ փոխադրութեանց միջոցները ծանրաբեռնուած են, եւ տագնապը աւելի եւս ծանրացած:

Ազէտեալներուն անուանացանկը պիտի տպուի երեւանի Թերթերուն մէջ, որպէսզի հարկ չմնայ Բագուէն Զանգեզուր վազելու: Միւս կողմէ պէտք է գիտնալ, որ տեղական կառավարութիւնը ձեռք առած է ամէն միջոց օգնութեան հասնելու համար աղէտեալներուն, այնպէս որ տագնապի տեղի չկայ»:

Օրդուբաթէն կը հեռագրեն թէ մայիս 7-8ի գիշերը եւ 8ի ցերեկին զգալի եղան նոր ցնցումներ, որոնց հետ կը լսուէին ստորերկրեայ որոտման խուլ ձայներ, այսպէս դարձեալ նոր կործանումներ տեղի ունեցան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹԷՅԽ ՄԱՀՄՈՒՏ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ

Լոնտոնի թերթերը կը հաստատեն թէ Շէյխ Մահմուտ, իրաքի Քիւրտերուն ապստամբապետը, ձերբակալուած եւ աքսորուած է: Որոշուած է յարմար տեղ մը գտնել Եփրատի ափը, Սէմավիի մէջ, վերջնականապէս այնտեղ արգելափակելու համար Շէյխը:

ԺԸՆԵՒԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ՑԱՒԸ

Համաերոպայի ուսումնասիրական յանձնախումբը որոշեց ստեղծել վարկի միջազգային կազմակերպութիւն մը որ նիւթապէս պիտի օժանդակէ արեւելեան եւ կեդր. Եւրոպայի ընկասուած երկրագործներուն:

Թուրքիոյ ներկայացուցիչը՝ արտաքին նախարար Թէվֆիք Րիւշտի պէյ ցաւ յայտնեց որ Ազգերու Դաշնակցութեան ոչ-անդամ պետութիւնները չպիտի կրնան օգտուիլ այս կազմակերպութեան տուած առաւելութիւններէն.

— «կարելի չպիտի՞ ըլլար, բսաւ, բարեփոխել կազմական կանոնադրութիւնը, այն ձեւով որ Թոյլատրուի այդ երկիրներու գործակցութիւնը, մասնաւորաբար իմ երկրիս, ուր երկրագործը այնքան դժբախտ վիճակի մէջ է, որքան դրացի երկիրներունը եւ ան ալ վաշխառուական տոկոսներով ինկած է պարտքերու տակ որոնցմէ կը ճգմուի»:

Իսկ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Պ. Պրիան իր ճառին մէջ անդրադառնալով Թուրքիոյ ներկայացուցիչին արտայայտութեան, ակնարկեց թէ շատ պարզ միջոց մը կայ Թուրքիոյ համար՝ փափաքին տիրանալու, բայց Թ. Րիւշտիի կը ձգէ զայն գուշակելու հոգը...

Երկրագործական վարկի այս հաստատութեան կեդրոնը պիտի ըլլայ Ժընեւ. պիտի ունենայ 5 միլիոն տոլարի դրամագլուխ մը բաժնեթուղթերէ բաղկացած, պայմանաւ որ պետութիւնները յանձն առնեն կազմելու նոյն համեմատութեամբ հիմնադրամ մը:

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը զբաղեցաւ զինաթափութեան խորհրդաժողովի պատրաստութեան հարցով:

Այս հարցին մէջ՝ անգլիական տեսակէտն այն է թէ իւրաքանչիւր պետութեան սպառազինման մասին անհրաժեշտ տեղեկութիւններ ունենալու համար, լաւագոյն է իւրացնել զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնախումբին աշխատանքները:

Գերմանիա կը պահանջէ որ խորհուրդը չգոհանայ զինաթափութեան յանձնախումբին տեղեկութիւններովը: Այլ իւրաքանչիւր պետութենէ պահանջուի լիակատար տեղեկութիւն, ո՛չ միայն սպառազինման, այլեւ զինուորական պահեստի եւ գործօն ուժերուն վրայ:

Այս մասին տրուելիք որոշումը յետաձգուեցաւ, մէկ քանի օր: Իսկ զինաթափութեան խորհրդաժողովի վայր նշանակուեցաւ Ժընեւ:

Հայ երիտասարդ մը ահնձնասպան

Մէնիլ-լը-Ռուա արուարձանին մօտերը, Սէն գետին մէջ խեղդուած գտնուեցաւ 26 տարու հայ երիտասարդ մը. Ալաճեան որ մէկ քանի օրէ ի վեր անհետացած էր իր բնակարանէն 18 Rue du Moulineaux, Անիէռ:

Ոստիկանութեան կատարած քննութիւնը երեւան հանեց թէ երկար ատենէ ի վեր անգործութենէ կը տառապէր եւ վրճռած էր վերջ տալ կեանքին, գետը նետուելով: Սակայն վարժ լուղորդ բլլալով, որպէսզի չփորձուի գետեզր վերադառնալ եւ ինքզինքը փրկել մահուան ճիւլաններէն, վզին կապած էր իր հնծանիւն ու ծանր կացին մը:

Զինքը ճանչցողներ կը հաւաստեն թէ երեք տարիէ ի վեր անընդհատ դիմումներ կը կատարէր Հայաստան մեկնելու համար ու երեք տարիէ ի վեր Փարիզի «իրաւասու»...շրջանակները զինքը կը խաղցնէին:

Բոլշեւիկ բանուորներու ընդոստութիւնը

Անգլիական «Մորնինկ Փոսթ» թերթը կ'իմանայ թէ Լոնտոնի ռուս պաշտօնական շրջանակները Մոսկուայէն լուր ստացած են խորհրդային վարչաձեւին դէմ՝ աշխատաւորներու ըմբոստացման լուրջ շարժումի մը մասին:

Շարժումը զսպելու համար, զօրակոչի ենթարկուած են Մոսկուայի համալնաւար կուսակցութեան եւ երիտ. համայնավարական կազմակերպութեանց անդամները:

Իբր թէ առաջին խռովութիւնները ծայր տուած են մայիս 12ին Մոսկուայի մօտ, Լիուպէցոի գործատան մէջ, ուր 12,000 բանուորներ գործադուլ յայտարարած են, բողոքելու համար օրավարձի սակաւութեան եւ անունդի վատութեան դէմ:

Կ'ըսուի նաեւ թէ զինուորական մեծ ուժեր կեդրոնացուած են նաւահանգիստները. որովհետեւ վախ կայ որ ցոյցեր կատարուին սննդեղէնի արտածումներուն դէմ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

"ԴՐՕՇԱԿ,,Ի ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԴՐՕՇԱԿ»Ի, 1931 ՄԱՅԻՍ)

Այս ամիս լրանում է «Դրօշակ»ի քառասնամեակը։

1891 թ. մայիսին լոյս տեսաւ «Դրօշակ»ի առաջին թիւը և, տասամեայ դադարից յետոյ մեծ պատերազմի առթիւ, մինչեւ այսօր շարունակում է հրատարակուել կանոնաւոր կերպով, իբրեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան կենտրոնական օրգանը։

Իր գոյութեան չորս տասնամեակների ընթացքին, «Դրօշակ»ը միշտ մեւեզնոյնը չի եղել. ժամանակի ու պայմանների հետ միասին փոխուել է եւ նրա բովանդակութիւնը, նպատների բնոյթն ու խմբագրելու ձեւը։ Մինչ առաջին շրջանում, մինչեւ Օսմանեան Սահմանադրութիւն, տիրողը մարտական գործի անձնական հրահրումն էր, յաւազական թափն ու կուի մղումը, 1908 թուից սկսած, մինչեւ պատերազմի առաջին տարին, «Դրօշակ»ը դառնում է գերազանցապէս պատմական նպատների ու յուշերի, գրական կտորների ու քաղաքական տեսութիւնների շտեմարան։ Պատերազմի նախօրեակին մի այն, երբ հիասթափութիւնը սահմանադրական կարգերից համակում է ամենքին, «Դրօշակ»ը նորից ձեռք է առնում մարտի շեփորը։

Վերջին շրջանում, 1925 թուից մինչեւ այսօր, «Դրօշակ»ը առաւելապէս միջոց է քաղաքական-ընկերային նպատների մշակման, ու հարցերի առաջադրութեան, ժամանակակից կեանքի վերլուծութեան ու լուսաբանութեան եւ երկրի ղեկավարների տեղեկատուութեան։ Զգացմունքից աւելի նա դիմում է մտքին, խօսում է աւելի ուղեղին, քան սրտին, աշխատում է մշակել պայքարի խնդիրները եւ ձեւակերպել գաղափարները։ Իր այս յատկութեամբ «Դրօշակ»ը որոշ չափով մօտենում է արդի եւրոպական կուսակցութեանց կենտրոնական օրգաններին, ա՛յն տարբերութեամբ, որ վերջինները գործում են ազատ կարգերի խաղաղ պայմաններում, մինչ «Դրօշակ»ը հարցերը մշակում է յեղափոխական գործունէութեան հեռանկարով։

Կայ մի յատկանշական տարբերութիւն անցեալի եւ ներկայի միջեւ։ Անցեալում «Դրօշակ»ն ունէր միայն արտաքին թշնամի. նրա պայքարը, գրեթէ բացառապէս, հակիպոեան բռնակալութեան եւ ցարական ոճաբռնակալութեան դէմ էր։ Ներքին ուժերից միայն սակաւաթիւ դաւաճաններն ու մատնիչներն էին ըղբաղեցնում նրան, իսկ պահպանողական-հակայեղափոխական տարրերը, հակառակելով հանդերձ յեղափոխական շարժման, շատ յաճախ, արտաքին թշնամու հանդէպ կանգնած էին միեւնոյն ճակատում յեղափոխականների հետ։ Այսօր էլ պայքարը ուղղած է, ըստ էութեան, նոյն երկու ուժերի դէմ — Համիտի փոխարէն Մուսթաֆա Քեմալն է թշնամին, ցարի փոխարէն՝ բոլշեւիկեան խմպերիալիզմը։ Բայց սրանց կողքին կայ եւ մի երրորդ գործօն՝ հայ բոլշեւիկը, որ առաջ գոյութիւն չունէր եւ որ նոյնքան մոլեռանդ ու կատաղի թշնամի է հայկական դատին, որքան եւ բոլշեւիկ Ռուս ու քէմալական Թուրքը, որոնց մտերիմ բարեկամն ու գործակիցն է։

Միայն թշնամին չէ. հիմնապէս կերպարանափոխուած են եւ միջավայրի պայմաններն ու գործունէութեան ձեւերը. եթէ առաջ կուի գլխաւոր ղենքը ռումբ ու հրացանն էր, յեղափոխական խիզախութիւնն ու անհատական քաջութիւնը, այսօր նոյնքան անհրաժեշտ է եւ մտաւոր ու գաղափարական պաշարը։ Հակառակորդը հայ կեանք է մտնում ձեւակերպուած նշանախօսքերով։ Հայաստանում կիրառուում են ընկերային որոշ ծրագիրներ, փորձում են օգտագործել գիտութեան աւեալները — նոյն ղենքերը հարկաւոր են եւ մեզ համար։ Գիտութեան պէտք է հակադրել գիտութիւն, գաղափարական ղէնքին՝ գաղափարական ղէնք։

Կայ եւ մի այլ կարեւոր հանգամանք. առաջւայ «Դրօշակ»ի մշտատեւման առարկան բացառապէս Հայաստանն էր — երկիրն ու երկրի ժողովուրդը։ Պատերազմից յետոյ, հայութեան մեկ երրորդը երկրից դուրս է։ Համարեա ամբողջ Թրքահայութիւնը՝ բռնի հեռացած իր հողից ու տնից, խառնած հողով ու հայրենաբաղձ՝ անհամբեր սպասում է վերադարձի օրւան։ Այս զանգւածի կեանքն ու քաղաքական-ազգային ապրումներն եւս չեն կարող վրիպել «Դրօշակ»ի ուշադրութիւնից։

Եւ, վերջապէս, առաջ է եկել մի ուրիշ նոր երեւոյթ։ Բացի Օսմանեան Սահմանադրութեան հետ կապւած կարճատեւ մի շրջանից, հին «Դրօշակ»ներում հազւագիւտ են հայ յեղափոխականների եւ Թուրքիայի խլած տարրերի համերաշխութեան ղէպքեր. քաղաքական չբարաշխի շղթան եւ ոազմաճակատը Հային բաժանում էր մահմետականից. հայ յեղափոխականը՝ մի կողմ, Թուրքն ու Քիւրտը՝ մեւս։ Այսօր զատորոշող այդ գիծը անցնում է ոչ թէ կրօնական, այլ ազգային սահմանով, եւ Հայն ու Քիւրտը, այլեւս պայքարի մէկ՝ ճակատում են Թրքական տիրապետութեան դէմ։

Կարելի է մատնանշել եւ ուրիշ տարբերութիւններ անցեալի եւ ներկայի միջեւ, բայց այսքանն էլ բաւական է՝ տեսնելու համար, թէ հնի համեմատութեամբ ի՜նչ լուրջ փոփոխութիւններ են առաջ եկել կեանքի եւ գործունէութեան նորագոյն պայմաններում։ «Դրօշակ»ը, որպէս բերանը գործօն յեղափոխական կուսակցութեան, ի հարկէ, չի կարող հաշւի չառնել կատարւած փոփոխութիւնները։ Այստեղից՝ եւ այն տարբերութիւնը, որ կայ անցեալ եւ ներկայ «Դրօշակ»ների միջեւ։ Ճիշդ է, խորքով, ընկերային ըմբռնումներով ու ազգային-քաղաքական գաղափարների սեւեռումով. ինչպէս եւ յեղափոխական ոգւով եւ աւանդութիւններով «Դրօշակ»ը այսօր էլ նոյնն է, ինչ որ էր երէկ. առաջին համարից սկսած մինչեւ վերջինը նոյն աշխարհայեացքն է իշխողը ու նոյն ոգին։ Բայց գաղափարների ձեւակերպումն ու նիւթերի զարգացման եղանակը, գործունէութեան դաշտն ու թշնամուն հարւածելու ձեւերը, անշուշտ, ընդարձակւած ու փոխւած են։ Որովհետեւ փոխւած են կեանքն ու միջավայրը, փոխւած ու լայնացած են ե՛ւ մտքի ու գործի հորիզոնները։

«Դրօշակ»ը գաղափարական կեանքի ասպարէզ իջաւ, երբ հայ հասարակութիւնը դեռ նոր էր ոտք դնում յեղափոխական պայքարի ասպարէզ։ Բայց գրեթէ հէնց առաջին քայլից նա բռնեց որոշ ու հաստատուն ուղղութիւն, որին անշեղօրէն հետեւեց եւ այնուհետեւ։ Պայծառը ոչ միայն Հ. Յ. Դաշնակցութեան գաղափարների պայծառութիւնն ու տակտունութիւնն էր, այլեւ նրա հիմնադիրների ու վարողների մտքի յստակութիւնն ու բազկի ամրութիւնն էր։ Պէտք է յիշել միայն, թէ գաղափարի ու կամքի որպիսի սիտաներ էին «Դրօշակ»ի հիմքը դնողները, ովքեր էին «Դրօշակ»ի խմբագիրներն ու մերձաւոր աշխատակիցները — Ռոստոմ, Քրիստափոր, Զաւարեան, Արամ Արամեան, Պետոն, Ծոլնան Դաւթեան, Ա. Վռամեան, Ս. Մինասեան, Գ. Խաժակ, Արմէն Դաւթ, Հրաչ... Սրանց անմահական շնչի տակ հասակ առաւ «Դրօշակ»ը, սրանց մտքի հարստութիւններով ուռճացաւ ու ճոխացաւ, սրանց ցանած գաղափարներից մատաղ սերունդներ, որոնց շարքերից դուրս եկան հայ յեղափոխական մարտիկների շքեղ փաղանգները։

Այսօր էլ, քառասուն տարի յետոյ, «Դրօշակ»ը շարունակում է ապրել ու ոգեւորել հիմնադիրների պարզած դրօշով ու քարոզած խանգարներով։ Ռոստոմի, Քրիստափորի ու Զաւարեանի հանճարը, բարձրացրիր փարոսի պէս, շարունակում է լուսաւորել մեր ճանապարհը — ճանապարհը հայ յեղափոխութեան։ «Դրօշակ»ը այսուհետեւ էլ անվարան կը քալէ այդ ճանապարհով՝ վստահ, որ վերջնական յաղթանակի օրը հեռու չէ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՆԵՂՈՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքական կլիքերը, որոնք բորբոքած էին անցեալ տարի երկրին մէջ կատարւած յեղաշրջումին պատճառաւ, տասը ամիսէ ի վեր լռած էին։ Հիմա որ, փոփոխուած սահմանադրութեան նոր օրինագծին համաձայն ընտրութիւնները պիտի կատարուին, ընդդիմադիր կուսակցութիւնները շարժման անցած են եւ կ'ուզեն պոյքոթի ենթարկել ընտրութիւնները։ Վաթսը, որուն այս անգամ միացած է նաեւ Սահմանադիր Ազատական կուսակցութիւնը, Գահիրէէն՝ ուր կը գտնուին զոյգ կուսակցութեանց կեղրոնները, փրոփականտիստներ կը ղրկեն դաւառները՝ ժողովուրդը հանդելու որ չմասնակցի ընտրութեանց։ Կառավարութիւնը, սակայն, ամէն կարգի միջոցներ ձեռք կ'առնէ արգիլելու այդ փրոփականտիստներու պտոյտները։

Անցեալ ապրիլ 6ին, ընդդիմադիր պետերը իրենց հետեւորդներով յաջողեցան Պէնի Սուէֆ երթալ, բայց չյաջողեցան խօսիլ եւ ամբողջ վեց ժամ, քաղաքին կայարանը սպասելէ յետոյ, ճարահատ կառավարութեան տրամադրած վակոններով վերադարձան։

Հակառակ այս արգելքին, ընդդիմադիրները չյուսահատեցան եւ որոշեցին Մայիս 1ին Թանթա մեկնել։ Այս անգամ ալ սակայն ձախողեցաւ իրենց փորձը, որովհետեւ Գահիրէի կայարանը ոստիկանական լուրջ հսկողութեան տակ առնուած էր կանխապէս։ Որոշուած ժամուն, ընդդիմադիր պետերը, 60 հետեւորդներով, քաղաքին զանազան կողմերէ ինքնաշարժներով կայարան կը փութան եւ հակառակ խիստ արգելքին կը յաջողին ներս մտնել կայարանէն եւ վակոններ նստիլ։ Անշուշտ բաւական հրմշտուկներ եւ վէճեր կ'ըլլան, որոնց ընթացքին, քանի մը հոգի թեթեւ վերքեր կը ստանան։

Կառավարութեան հրամանով շոգեկառքը իր ուղղութիւնը կը փոխէ եւ փոխանակ Թանթայի կ'ուղղուի Գահիրէի հեռաւոր թաղերէն մէկը, դէպի Զափարանի պալատը (Ապպասիէ Թաղ), ուր վայրաշարժը վակոններէն զատուելով ետ կը դառնայ եւ ամայութեան մէջ կը թողու ընդդիմադիրները։ Կէսօրուան մօտ անոնք կառավարութեան կարգադրութեամբ իրենց տեղերը կը ղրկուին։

Մայիս 3ին, ընդդիմադիրները առանց որեւէ շշուկի, ինքնաշարժով կը մեկնին Պէնի Սուէֆ, ուր իրենց կուսակից նախկին ծերակուտականի մը բնակարանը կ'իջեւանին։ Նահաս փաշայի ժամանման լուրը անմիջապէս կը տարածւի եւ մեծ թուով բազմութիւն մը կը խըռնուի այդ տան շուրջը։ Ոստիկանութիւնը լուր առնելով, անմիջապէս կը փութայ տեղին վրայ եւ կ'աշխատի ցրուել ամբոխը։ Ծուցարարները չեն ուզեր ցրուիլ եւ քարեր կը տեղան ոստիկաններուն վրայ, որոնք կը ստիպուին նախ օդին եւ ապա բազմութեան վրայ կրակել։ Արդիւնքը վեց մեռեալ եւ 30ի մօտ վիրաւորներ երկու կողմէն։

Քանի մը ժամ վերջ, կարելի կ'ըլլայ ցրուել ամբոխը եւ վերահաստատել քաղաքին անդորրութիւնը։ Վաթսի պատուիրակները իրիկուան ժամը 10ին ինքնաշարժերով կը վերադառնան։ Կիզէ հասնելուն պէս, ոստիկանութեան կողմէ կը բռնուին եւ պատակի իշխանութեանց կը յանձնուին՝ հարցաքննութեան համար։ Հարցաքննութիւնը կը տեւէ մինչեւ առաւօտեան ժամը 4, որմէ վերջ ազատ կ'արձակուին։

պարզած դրօշով ու քարոզած խանգարներով։ Ռոստոմի, Քրիստափորի ու Զաւարեանի հանճարը, բարձրացրիր փարոսի պէս, շարունակում է լուսաւորել մեր ճանապարհը — ճանապարհը հայ յեղափոխութեան։ «Դրօշակ»ը այսուհետեւ էլ անվարան կը քալէ այդ ճանապարհով՝ վստահ, որ վերջնական յաղթանակի օրը հեռու չէ։

Նոյն օրը, կիրակի, 3 մայիս, կիւղեի մէջ, տեղին երեւելիներուն հրաւէրով, վարչապետ Սրտքի փաշա քաղաքական մեծ ճառ մը կը խօսի, ուրու ընթացքին բացատրութիւններ կուտայ իր քաղաքականութեան եւ ծոատւոր ընտրութեանց մասին։

Երկու օր վերջ, ընդդիմադիրները փորձեցին Ծամանհուր մեկնիլ, այս անգամ փոքրաթիւ խումբերով, բայց կրկին արգիլուեցան։

Այս անգամ, անոնք փորձեցին ազգային համագումար մը կազմել, օրւան քաղաքական կացութեան մասին խորհրդակցելու համար։ Այդ համագումարին պիտի հրաւիրուէին նախկին վարչապետներ եւ նախարարներ, ինչպէս նաեւ կարգ մը ականաւոր երեսփոխաններ, ծերակուտականներ, նախկին դատաւորներ, կառավարիչներ եւն։ Նամակով մը ղմեցին Գահիրէի կառավարիչին, որպէսզի թոյլատրուի այս հաւաքոյթը, բայց արգիլուեցաւ։ Հակառակ տրուած արգելքին, անոնք յաջողեցան այդ հաւաքոյթը կազմել, որու ընթացքին բողոքագիր մը խմբագրելով եւ ներկաներու կողմէ ստորագրուելով, յատուկ պատգամաւորութեան մը միջոցաւ մատուցուեցաւ թագաւորին եւ պատճէնը օտար պետութեանց դեսպաններուն։

Փաստաբանական կաճառը եւ կարգ մը իշխանազուններ իրենց կարգին, նոյնիմաստ բողոքագիր մը մատուցին թագաւորին։

Այս բողոքագրերով ընդդիմադիրները կը պահանջէին վերահաստատել 1923ի սահմանադրութիւնը եւ կը բողոքէին կառավարութեան՝ ճամուղի, խօսքի, կարծիքի հաւաքոյթներու եւ ճամբորդութեանց դէմ ձեռք առած խիստ միջոցներուն դէմ։

Եգիպտացի կիներն ալ իրենց կարգին սկսած են քաղաքականութեամբ զբաղիլ։ Մայիսի առաջին շաբթուան ընթացքին, անոնք երկու անգամ, ինքնաշարժներ նստած, շրջեցան Գահիրէի զանազան թաղամասերը եւ հրաւէր ուղղեցին ժողովուրդին պոյքոթի ենթարկել ընտրութիւնները եւ չմասնակցիլ։

Վարչապետ Սրտքը փաշա, երէկ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կ'ազդարարէ ցուցարար կիներուն եւ անոնց ամուսիններուն թէ ի հարկին օրէնքը պիտի գործադրէ, եթէ չդադրեցնեն իրենց «վտանգաւոր խաղը»։

Այսպէս անորոշ եւ խառնակ կացութիւն մը կը տիրէ ամբողջ Եգիպտոսին մէջ։ Զրոյցներ կան թէ յառաջիկային, երբ ընտրութիւնները սկսին, բուռն ցոյցեր տեղի պիտի ունենան։ Ընդդիմադիրները որոշած են ղմադրել ընտրութիւններուն եւ արգելք ըլլալ անոնց կատարումին, մինչդեռ կառավարութիւնն ալ իր կարգին, ինչպէս քանիցս յայտարարուեցաւ, որոշած է անպայման ընտրութիւնները կատարել։

Երկրին տնտեսական վիճակը, որ շատ անբաղձալի էր, այս ցոյցերուն եւ անորոշ կացութեան պատճառաւ աւելի վատթարացաւ։ Ամսէ ամիս տնտեսագողներու թիւը կ'աճի։ Երկիրը դէպի տնտեսական քայքայում կը դիմէ։

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Գ.— ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Աբովեան մանուկ.— *Աժէն զրադէտ իր գործէն մեծ բաժին մը պարտական է մանկութեան։ Այդ շրջանին կը սկսի առաջին զգայութիւնը, որ յաճախ ուժգնութեամբ կը տպաւորէ ապագայ զրագէտին մատղաշ հոգին։ Եւ քէն այդ տպաւորութիւններով կը ստեղծուին անոր նկարագիրն ու ճաշակը։ Ուրեմն առաջին եւ թերեւս ամէնէն մեծ ազդեցութիւնը կը կազմեն մանկութեան զգայութիւնները, զորս կրնանք անուանել առաջին դաս։ Ահա այդ առաջին դասին է, որ կ'ակնարկէ Ահարոնեան. «Ես գրել եմ այնպէս, ինչպէս երբ տակաւին մանուկ՝ լալիս էի, մօրս տրտում երգերին ունկնդիր»։ Այդ տպաւորութիւններուն տակ հետզհետէ գոյն կը ստանայ ճաշակն ալ, ինչպէս կը գրէ Աբովեան.*

— «Ուրոպացոց մուղիկէն շատ հիանալի է, խօսք չունիմ, ամա մեր սաղն ու զուռնէն մեր ականջին աւելի ա դիր գալիս, չունքի երեսփոխանից էնդուր ենք սոված»։

Եւ երբ խօսքը Աբովեանի մասին է, պէտք է ըսել անմիջապէս թէ իր գրականութեան մեծագոյն բաժինը apportն է մանկութեան։ Համալսարանական կամ գերմանական կրթութիւնը, զոր շատ կը յեղյեղեն, ոչինչ վնասած է իր գործին մէջ։ Ան իրրեւ տղայական, իրրեւ անարուեստ, իրրեւ անարժէք։ Նոյն իսկ կարելի է ըսել, — ինչպէս ետքէն պիտի հաստատուի — թէ գերմանացի դասախոսներն են, որ աւելցուցած են մանկութեան այդ հսկայ բեռը իր գրական ստեղծագործութիւններուն մէջ։ Սակայն, այսօր, քննական առաջին փորձն իսկ պիտի թելադրէր դուրս նետել այդ բեռը, որ յաճախ աւելորդ է եւ կը նուազեցնէ Աբովեանի ստեղծագործութիւններուն արժէքը։ Ոմանք թերեւս առարկեն թէ իր շրջանին արժէք ունէր այդ բեռը, բայց ժամիկ ըրէք թէ ի՜նչ կ'ըսէ Երեւանի քննադատներէն Արսէն Տէրտէրեան.

— «Ամէն դարաշրջան իրաւունք ունի հեղինակների մասին իր կարծիքն ունենալու։ Մենք այսօր կարող ենք ընդունել Նալբանդեանին «այստեղից մինչեւ Չեւայստեղ»ի, ինչպէս կ'ասէրուս արեւստագէտը»։ Փոխադրելով Նալբանդեանի անունին տեղ Աբովեանինը, ցոյց տալով այդ գրականութեան մէջէն աւելորդ բեռը, — առ այժմ այն որ ժանկութենէն կու գայ, — ճշդենք Աբովեանի արժէքը թէ «ո՛ւրտեղից մինչեւ ո՛ւրտեղ» է։

Երբ դեռ Աբովեան աշխարհ չէր եկած, կամ մանուկ էր տակաւին, Երասխի հովիտն ու Դարբաղի լեռները թատերաբեմ դարձած էին Աբբաս-Միրզայի եւ Ռուսիոյ բանակներուն արիւնոտ խաղին։ Այդ շրջանին Աբովեան կ'ապրի յետաւիաց գիւղի մը մէջ, նահապետական ընտանիքի մը ծոցը։ Կռիւները կանխահաս օրէն կը սրեն Աբովեանի զգայնութիւնը՝ զինք հետզհետէ դարձնելով զերայոյզ պատանի մը։ Իր հոգին այլեւս ժապաւէն մըն է, որ դիւրաւ կը տպաւորուի։ Մութ գիւղը, իր ծանր փիլիսոփայութեամբ եւ հին բարքերով, կը քանդակուի, կը փորագրուի, կը տպագրուի այդ մատղաշ հոգիին վրայ։ Ահա էջմիածին անցած է։ Դուրսը սարսափ, ներսը հայկական թանձր քրիստոնէութիւն մը։ Ժամանակ մը վերջ, Թիֆլիզ է արդէն։ Կռիւները կը շարունակուին, Ռուսերը կը գրաւեն Երեւանը։ Հայ ժողովուրդը, յաւիտենական նո՛յն միամտութեամբ, «քրիստոնեայ» Ռուսիոյ կ'ուզէ յանձնել իր ճակատագիրը։ 40,000 Հայեր Ատրպատականէն կ'անցնին Ռարատեան դաշտը, հակառակ Աբբաս-Միրզայի թախանձանքներուն։ Հայերը կը պատասխանեն. «Լաւ է Ռուսաց խոտն ուտել, քան թէ Պարսից հացը»։

Բայց ահա առաջին խոչ օրէնքութեան բաժակը շրթունքին, ուրս կառավարութիւնը Պետարապիա կը ձգէ Նեղոսի Աշտարակներին, որ համարձակը էր պահանջել խոստացուած կախութիւնը։ Աբովեան երիտասարդ մըն է հիմա, եւ իր հոգին՝ «կազմուած»։

Շրջանը զրած է իր դրոշմը։ Նախապաշարումները, քարքերը, նահապետական աւանդութիւնները, քրիստոնէական մոլեռանդութիւնը կազդերամտութիւնը, եւ չկրնան ոսոսախրութիւն մը, — շրջանին գլխաւոր յատկանիշները, — լճացնել յետոյ Աբովեանինդուրս պիտի հոսէին անոր գրականութեան մէջէն, քանի մը տարի ետքը։

Ափսո՜ս, օրաթերթի մէջ կարելի չէ երկար արտատպուիլ ընել Աբովեանի գործէն, ցոյց տալու համար այն հսկայ բեռը, զոր դրաւ անոր մէջ մանկութեան այս շրջանը, կը կարդանք ու կը ծիծաղինք այսօր, լաւն կը բարկանանք իր զրականութեան դէմ։ Աբովեան, հաւատացեալ բանական եւ կրթութեամբ նշանաւոր մարդ, փորձե՞ց երբեք քննական ոգիով ժամանակ մը մտածել այդ հին միջավայրի ազդեցութիւնների, քննադատե՞ց բնաւ ժողովուրդին նկարագրի թերութիւնները, քան մը ուզե՞ց փոխել հին ձեւերէն թէ ինք եւս շարունակել կրել նոյն ազդեցութիւնները։ Վերջապէս, յեղափոխական ի՞նչ դիրք բռնեց նախապաշարումներու, ծիծաղելի աւանդութիւններու դէմ։ Արուեստի ի՞նչ «նորշունչ զրաւ իր քննարերգութեան մէջ։

Իմ դիտցածս այն է, որ Աբովեան ինչպէս կը գրէ Արտ. Կարինեան, «Աբովեան համարեա չի պարբերաբար հին արժէքները պաշտպանող հրապարակախօսների դէմ։ Նա նոյն իսկ առանձին սէր ունէր հինին, թէկուզ եւ չհամաձայնէր անոնց, կոպիտ, վայրենի քերը եւ սովորութիւնները։ Նրա թոյլ, հազիւ նկատելի արտայայտած իրոնիան (հեգնութիւն) Ուրոպիոյ հասցէին՝ ցոյց է տալիս, որ նա այնքան էլ տեւողական եւ վճռական չէր իր դատաստանքների, համոզումների մէջ։ ... Նրա երկրպագութիւնը յետաւիաց գիւղին՝ իւրօրինակ մի պարտք է, որ նա տալիս է իր հին աշխարհայեացքին, հին մտածողութեանը»։

*Մխս կողմէ Սուրխաթեան կը գրէ. «Վեց տարի Ուրոպայում ապրելուց յետոյ անգամ հարկ չէ տեսել շեշտելու այդ կենցաղի մութ կողմերը, յետամնացութիւնը, խաւարը»։ Ռոբեռն, Աբովեան մէկ կողմէ նահապետական մութ կեանքին միւս կողմէ «կղերամտութեան ազդեցութիւն

ՕՐԻՈՐԱՍ ՀՈՒՍԱԿԱՐՈՒ

(ՀԱԿԱՌԱԿ ԴԵ)

2

Իսկ Հնա միտքերն այդ ժամանակ հեռու էին գնում։ Նա մտածում էր, որ ինքը ոչ մի հանցանք չունի, որ ինքը ոչ մեկին չի վնասել, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի վիճել, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի կռվել, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի ծեծկռտուքի բռնվել։ Ինքը ոչ մեկի հետ չի գողացել, ոչ մեկի հետ չի խաբել, ոչ մեկի հետ չի սուտ խոսել։ Ինքը ոչ մեկի հետ չի ծաղրել, ոչ մեկի հետ չի ծիծաղել։ Ինքը ոչ մեկի հետ չի ուրախացել, ոչ մեկի հետ չի տխր

Հնգամեայ նոր ծրագիր մրն ալ

Մոսկուայէն անգլիական թերթի մը թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ռուս յայտնի տնտեսագէտներու յանձնախումբ մը կազմուեցաւ 1931էն 1937ի համար, հնգամեայ նոր ծրագիր մը մշակելու նպատակով։ Այս ժարդիկը կը հաւատան թէ 1937ի վերջը խորհրդային Միութիւնը գլած անցած պիտի բլլայ Միացեալ-Նահանգներու տնտեսական մակարդակը։

Ֆինլանտացի ախտրականներու շուրջ

Ֆինլանտայի եւ Ռուսիոյ արտաքին գործավարները տեսակցութիւն մը ունեցան Ժընեւի մէջ ռուսեւֆինլանտական յարաբերութեանց շուրջ։

Հէլսինկֆորսէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, ֆինլանտական կառավարութիւնը զեկուցագիր մը տուաւ խորհ. կառավարութեան։ Ֆինլանտա կը յայտնէ թէ Դորպատի մէջ՝ հաշտութեան կնքման պահուն, Ռուսիոյ պատուիրակութիւնը յայտնեց թէ փէթրոկրատի Ֆինլանտացիները պիտի վայելեն բոլոր իրաւունքները որոնք տրուած են Ռուսիոյ փոքրամասնութիւններուն։

Ռուսիոյ լիազօրը շեշտեր էր թէ փոքր ժողովուրդները ազատ պիտի ըլլան կազմակերպելու իրենց հաւաքական կեանքը։ Ֆինլանտա ուրեմն, այս յայտարարութիւնները չի կրնար անջատել հաշտութեան պայմաններէն եւ զանոնք կը նկատէ կապուած հաշտութեան դաշնագրին։ Ֆինլանտա դիտել կուտայ նաեւ թէ վերջերս կատարուած աքսորները դժուարին են տրուած խոստումներուն եւ կը պահանջէ որ Խորհրդ.Միութիւնը յարգէ հաշտութեան պայմանները։

Ռումանիոյ ընտրութիւնները

ԱՐԴԷՆ ԵՐԿՈՒ ՍՊԱՆԵԱԼ

Ռումանիա եւս սկսած է ապրիլ ընտրական տենդոտ շրջան մը։ Բոլոր կուսակցութիւնները դատարաններու յատուկ ճիւղին արձանագրել տուին իրենց թեկնածուներու պաշտօնական ցանկերը։ Ազգային միութեան ցանկերուն վրայ կ'երեւին արհեստակցականժիութեանց թեկնածուները, ինչպէս հողագործներու, առեւտրականներու, արհեստաւորներու եւ փոքր գործատէրերու, պահեստի սպաներու, համալսարանի ուսուցիչներու, օրագրողներու եւն.։

Երկու ընտրական շրջանակներու մէջ, պայքարին զոհ գացին երկու անձեր։

Ներքին նախարարութեան մէկ զեկոյցը կը յայտնէ թէ գիւղացիական կուսակցութեան անդամները շատ զէշ ընդունելութիւն գտան գիւղերու մէջ, ինչ որ տեղի տուաւ խռովութիւններու։ Կառավարութիւնն ամէն ինչ կ'ընէ արգիլելու համար խռովութիւնները եւ ապահովելու համար ընտրական ազատութիւնը։

Մահմեդականներն Իտալիոյ դէմ

Ափրիկեան Տրիպոլսոյ բնիկ տարրերուն դէմ Իտալիոյ ձեռք առած խիստ միջոցները, դժգոհութեամբ սկսած են վարակել մահմետական աշխարհը։ Սուրիոյ մահմետականներէն վերջ, Հնդկաստանի մահմետականներն են որ այս անգամ կը բողոքեն Իտալիոյ դէմ։ Քարաշիէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, մահմետական զեկավարի մը Հիւսէյին Ահմէտի նախագահութեամբ կազմակերպուած մեծ միթինկի մը մէջ ներկաները հաւանութիւն յայտնեցին բանաձեւի մը, որով կը հրաւիրեն մահմետականները պոյքոթ յայտարարել իտալական արտադրութեանց դէմ։

Երկաթուղիի ծանր արկած

Երկաթուղիի ծանր արկածմը պատահեցաւ նախորդ առաւօտ, Փարիզի Լիոն կայարանին մէջ։ Մեծ մասամբ գործաւորներէ բաղկացած լեցուն կառախումբ մը կայարան կը մտնէր երբ բախեցաւ վայրաշարժի մը։ Բախումին սաստկութենէն երեք կառախումբեր ջախջախուեցան, 60ի մօտ վիրաւորներ կան, որոնց 4ը ծանր վիճակի մէջ։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Անիէնի Զէյթուն կոմիտէի վիճաբանական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին 80 Rue Charles Chefsons, Bois-Colombes. Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Անիէնի Պուաքոլոնպի Զ. Ե. Ո. Մ. ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Պիյենքուրի Զաւարեան կոմիտէի դասախօսական ժողովը վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 186 Ave. Verdun, Իսիէ-Մուլինօ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ. ներկայացուցիչը ընկեր Երիցեանց։

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը այս կիրակի ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։ կը խօսի ընկեր Ուզունեան։

Գ Ա Խ Ա Ռ

Վիէնի Քրիստափոր խումբի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Թաժակ Ակուժրին մէջ։

ՏԻՄԻՆի Պատ. միութեան ընդհ. ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սատոյեանի ճաշարանին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԱՌՕՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Կ. Խաչի, փարիզի Հայ տիկնանց միութեան եւ փարիզի հայ բժշկական միութեան կողմէ կազմակերպուած Salle des Sociétés Savantesի մէջ, 28 Rue Serpente, Paris (6).

Այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle G-ի մէջ։

Նիւթ Ա.— փոխանցիկ հիւանդութիւնները՝ կը խօսի Տօքթ. Անդրէասեան։

Բ.— Թոքերու հիւանդութիւնն ու Թոքախտը՝ կը խօսի Տօքթ. Մ. Քեշիշեան։

EMPIRE Միգթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

8, RUE CHATEAUDUNի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ

THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ցուռիկ 3 Զորեքշաբթի եւ Ցուռիկ 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ («Լէպլէպիճի»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ԺԷՐՃԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուով—

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ Տ. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԴՄԲԷԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գամէր

երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ

ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՅԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ճի ն կէ օգի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն համար։ Փարիզի բոլոր արեւելքցիները ներկայ պիտի ըլլան այս երկու ներկայացումներուն։

Թատրոնը կը բովանդակէ 1750 հոգի, որով գիները եղած են աժէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք։ Օթեակներն ալ նոյն գիներն մէջն են։ Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի։ Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՌՕՇԻ ժօտ, 208bis rue Lafayette, պ. Աթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշն։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 25 Մայիս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին կուսակցութեան հաւաքատեղին, ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ։

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ Լիոնի եւ կար տը վէգի բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Գ. Թաղապետարանի մատենադարանը։ Թիստ կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի

վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ «Պրէսան Մարսէյէզ»ի սրահներուն մէջ, 141-148 Chemin des Chartreux

կը նախագահէ՝ Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ՝ ընկերներ Մարուքեանի, Ուզունեանի, Գաբրիէլեանի, եւ «Գնար» նուագախումբի՝ *ղեկավարութեամբ* պ. Ս. Չէօրէքճեանի, *մեներգ՝* Օր. Մանուշ Մարտիրոսեանէ։

Կէս գիշերէն մինչեւ առաւօտ եւրոպական պարեր, ճազ, քոթիյեօն, եւայլն։ Մուտքը ազատ է

Առնել 1, 4, 5, 11, 41, 48 եւ 53 թիւ հանրակառքերը

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ։ Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle Voltaire մէջ, մէթրօ Օտէոն

կը խօսի՝ Պ. ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, եւայլն

Շարժանկարով կը ցուցադրուի պատմական ֆիլմ մը

Մուտքը ազատ է

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Salle Biothérapeutique, 131 Rue Cambronne, Métro՝ Vaugirard.

կը խօսի՝ ՊՐՕՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Նիւթ՝ «ՀԻՆ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ»

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի վիէնի վասնաճիւղի վարչութիւը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Խաժակ ակումբին մէջ։ կարեւոր օրակարգ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Խարբերդի Իչմէ գիւղէն Սեդրաք Երմոեան որ երեքտարիառաջ կը գտնուէր Սէրէզի մօտՕվեսթ(Ռունատան) գիւղը եւ կաշխատէր ծխախոտի գործի մէջ։

Իմացնել իր եղբօր Մեսրոպ Երմոեանի, 17 Rue de l'Est, Montchat-Lyon (Rhône) France։

Կը խնդրուի Յունահայ թերթերէն արտատպել։ Լուր տուողին 35 ֆր. նուէր։

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւճճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ եղբայրս՝ Տիգրան Պալընտրեան, որ 1931 Մայիս 11էն ի վեր մեկնած է տունէն։ Իր մասին ժամահոգուած եմ։ Կը խնդրեմ վերոյիշեալ թուականէն ի վեր գինք տեսնողներէ կամ իր մասին լուր ունեցողներէ իմացնել Mesrob Bayendrian, Ave. Bernard Palissy, No. 3 VI (Cité du Vallons, Décines, Isère.

— Կարնեցի Վարդան Ղազիկեան որ փարիզ եկած է միացեալ Նահանգներէն, կը խնդրուի իր հասցէն յայտնել պ. Վարդան Ղազիկեանի, 108 Bld. Jourdan, Paris (14).

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
ՄԷԹՐՕ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD
13 Bld. Malesherbes, Paris (8)
Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestlloyd
Տոմսակներ ամէն երկիրներու համար։
Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։
ԾԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եկած գաւառներէ մակնոցներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։
Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ գեղչ Հայերու համար.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Ծէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։
Ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կաւ տիւ Նօռի եւ կաւ տը լ'Էսդի մէթրոյեղր)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՆՕՐԷՆ՝ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտայլ ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն
Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։
Հոն կը կատարուին Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յետկարմրագոյն եւ ռէօնթկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԻՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ ընտրաւոր ազդակներն են։
Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակաէնդոխտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։
Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, քնէլադրական եւ ֆրէօյտեան մեթոտներ։
Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։
Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։
Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։
Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—43
Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis Tramway 39, 40, 42, 5։

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԼԷԼԻ ՄԷՋ
կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք քարշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, լուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Չափաւոր գին։
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մարթի, արեան, վէներ. հիւանդ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur։ Մի քանի տարիներէ ի վեր Մարթի, արեան, մորթի հիւանդութեանց։ Կ'ընդունի ամէն օր 12 եւ 2—8 եւ կիրակի առաւօտեան

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԹՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.256

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
23
ՄԱՅԻՍ
1931

23 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1577 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՐՏԱՊԱՏՈՒՄ

վերջնապէս հաստատուեցաւ Շէյխ Մահմուտի անձնասուութիւնը։ Քիչ անդին կը կարդաք ձերբակալման և աքսորի մանրամասնութիւնները, քաղուած՝ Լոնտոնի թերթերէն։

«Յառաջ»ի ընթերցողները պէտք չէ շփոթեն Շէյխ Մահմուտի ապստամբութիւնը միւսին, բուն քրտական շարժման հետ, որ սկսաւ 1925ին Շէյխ Սայիտով, եւ յանգեցաւ Արարատի եւ Զիլանի արիւնահեղ կռիւներուն, անցեալ տարի։

Շէյխ Մահմուտ ապստամբած էր իրաքի կառավարութեան եւ անուղղակի՝ Մեծն Բրիտանիոյ դէմ, որ ստանձնած է այդ երկրին հոգատարութիւնը։

Կեդրոն ունենալով Սիւլէյմանիէն, Շէյխը կ'ուզէր անկախ Քիւրտիստան ստեղծել Իրաքի հիւսիսային երկրամասին մէջ, ուր 800,000 կը հաշուեն Քիւրտերու թիւը։ Իր գործունէութեան սահմանը անմիջապէս մօտ էր լլալով պարսկական Քիւրտիստանի, Շէյխին ակնարկը բնազդաբար կ'ուղղուէր նաեւ դէպի արեւելք։ Եւ զարմանալի չէ որ Թուրքերը ցնծութեամբ կը հետեւէին այս շարժումին, օրը օրին արձանագրելով դղրդացին մանրամասնութիւններ։ Շէյխ Մահմուտ միտք չունէր դէպի հիւսիս՝ Թրքական հողերը բարձրանալու. այնպէս որ Քեմալի հաճոյքով կը դիտէր այս խլրտուքը։

Անշուշտ ուրախ էր նաեւ խորհրդային Ռուսիան, քանի որ Շէյխ Մահմուտ կը գործէր ոչ թէ իր դաշնակցին՝ Թուրքիոյ դէմ, այլ Իրաքի եւ անուղղակի՝ Պարսկաստանի դէմ։

Իսկ Մեծն Բրիտանիա, ինչպէս միշտ, բռնած էր երկդիմի դիրք մը։

Ուրիշ առեն ալ դէպքեր ծագած են Սիւլէյմանիէի մէջ։ 1919ին Շէյխ Մահմուտ բռնուելով ահռելի դատապարտուեցաւ եւ յետոյ աքսորուեցաւ Հնդկաստան։ Շատ չանցած վերադարձաւ, եւ նորէն բոյն դրաւ Սիւլէյմանիէի մէջ, պարբերաբար ապստամբութիւններ սարքելով։ 1926ին կարգ մը զիջումներ եղան իրեն, պայմանաւ որ չխառնուի Միջագետքի ներքին գործերուն։ Բայց անցեալ տարի նորէն գլուխ վերցուց եւ ապաւինած՝ անմատչելի լեռներու եւ կիրճերու, բաւական նեղութիւն պատճառեց արաբական կառավարութեան։

Այս վերջինը արդէն առանձնաշնորհներ տուած է հիւսիսային Իրաքի քրտական շրջանին, պաշտօնական լեզու ընդունելով քրտերէնը եւ լայն տեղ տալով քիւրտ պաշտօնեաներու. բայց չէր հանդուրժեր որ անկախ Քիւրտիստան կազմուի իր երկրին մէջ։ Այս պատճառով, որոշ դժգոհութիւններ ունէր նաեւ հոգատար իշխանութեան դէմ, եւ էմիր Ֆեյզալ բողոքագիր մը ղրկած էր մինչեւ Լոնտոն։

Առանց թեւածելու բարձր քաղաքականութեան ոլորտներուն մէջ, կը դիտենք որ Շէյխ Մահմուտի ձերբակալումը եւ Իրաքի (Մուսուլ-Քէրքիւք) քարիւղի մենաշնորհին վաւերացումը տեղի ունեցան միեւնոյն ժամանակ։

Ուրիշ խօսքով, Անգլիա այս անգամ աւելի կտրուկ եղաւ, քան անցեալ տարի։

Ուրիշ երեւոյթ մը՝ սերտ գործակցութիւնն է Իրաքի եւ Իրանի կառավարութեանց։ Սահմանին երկու կողմերէն կազմուած պաշարողական օղակն էր որ յուսահատեցուց քիւրտ ցեղապետը։ Կը նշանակէ թէ երկուքն ալ, Իրաք եւ Իրան, չեն հանդուրժեր քրտական անկախութեան եւ անջատման՝ իրենց հողերուն վրայ։

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ՝ գոնէ երկար առենի համար ապահովուած է խաղաղութիւնը Իրաքի մէջ։ Շէյխը ոչ միայն կազմակերպուած դիմադրութեան ոգին էր, այլեւ կրօնական հեղինակութիւն։ Տեսակ մը սուրբ։ Չմոռնանք որ իրեն հետ ձերբակալուած եւ աքսորուած են նաեւ ուրիշ 18 քիւրտ պետեր։

Այս հաշուեյարդարով, նորէն բաց կը մնայ բուն քրտական շարժումը,—այն որ ուղղուած է միայն եւ միայն Թուրքիոյ դէմ։

Սկիզբէն ի վեր, մեր հասկցածն ալ այս ճակատն է, եւ ոչ ուրիշ բան։

Եւ այս տեղ ալ, մենք պատրանքներ չենք անուցաներ։ Գիտենք եւ՝ գործին տարողութիւնը եւ՝ հնարաւորութիւնները։

Քիւրտերը ոչինչ կը շահին, ցրուելով ճակատները, եւ իրենց դէմ հանելով երեք պետութիւններ։

Անցեալ աշնան ձախողանքէն յետոյ, Քիւրտերը վերակազմութեան ճիգեր կը փորձեն։ Անոնք նորէն ամրացած են Արարատի մէջ, եւ ուրիշ լեռնային վայրեր։ Բայց այսօր, աւելի քան երբեք, իրենց դէմ ունին երեք ուժեր,— Թուրքիա, Ռուսիա եւ Պարսկաստան։

Այս վերջինը վճռական միջոցներու դիմած է վերջերս, նօսրացնելով սահմանամերձ շրջաններու քիւրտ բնակչութիւնը։ Թուրքիա կը շարունակէ զօրաւոր բանակ մը պահել արեւելեան ճակատին վրայ, իսկ խորհրդային իշխանութիւնը ճիտի պարտք դարձուցեր է խափանել ո՛րեւէ շարժում որ ուղղուած է Թուրքիոյ դէմ։ Ան դարձեալ պիտի շարունակէ զրգռել Քիւրտերը, որ գործեն Իրանի եւ Իրաքի դէմ, բայց զօրք եւ թնդանօթ պիտի փութացնէ, եթէ Թուրքերը նեղը մնան։

Այսպէս կամ այնպէս, Քիւրտերը ստիպուած են կռուիլ Թուրքիոյ դէմ։ Եւ միայն Թուրքիոյ դէմ, եթէ կ'ուզեն դատ շահիլ։

Շ.

ԻՆՉՊԷՍ ԱՆՁՆԱՏՈՒՐ ԵՂԱՒ ՇԷՅԽ ՄԱՀՄՈՒՏ

ՃԱՄԲԱՆ ԿՈՒԼԱՅ, ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԿԸ ՔՇԵՆ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հեռագրէ Պաղտատէն, մայիս 20 Թուականով, Շէյխ Մահմուտի ձերբակալման մասին.—

Պարսիկ զինուորական ուժեր կեդրոնացած էին սահմանամերձ Փիրան գիւղին մէջ, ուր ապաստանած էր Շէյխ Մահմուտ։ Այս ուժերը մտադրած էին Շէյխը վտարել պարսկական հողէն մայիս 14ին։ Իրաքի զինուորներն ալ իրենց կարգին, յարձակողական մը պատրաստած էին, բռնելու համար Շէյխը, եթէ փորձէր իրենց կողմը անցնիլ։ Մայիս 12ին, Շէյխ Մահմուտ խնդրեցբանակցութիւն մը կատարել Իրաքի հողին վրայ եւ ազատ անցագիր ստանալով, Փիրան գիւղէն անցաւ Փենճավին, ուր զինքը դիմաւորեցին կառավարիչը եւ հարիւրապետ Հոլթ, Միջագետքի բրիտանական մարզպանին արեւելեան բաժնին քարտուղարը։ Անոնք յայտարարեցին թէ պէտք է անպայման անձնատուր ըլլայ եւ թէ երաշխաւորուած է իր եւ ընտանիքին ապահովութիւնը Շէյխը պատասխանեց թէ հաւանաբար պիտի ընդունի եղած առաջարկը, բայց խնդրեց որ, արտօնութիւն տրուի վերադառնալու պարսկական սահմանագլուխը եւ կարգադրութիւններ ընելու իր ընտանիքին եւ հետեւորդներուն հետ։

Այլեւս լուր չկար իր մասին մայիս 13ին եւ Իրաքի ուժերը շարունակեցին իրենց պատրաստութիւնները, հաւաքաբար յարձակելու համար յաջորդ օրը։ Մայիս 14ին սահմանին երկու կողմերէն զինուորները պատրաստ էին յառաջ խաղալու, երբ ստիպողական հեռագիր մը հասաւ իրաքեան զօրագունդի հրամանատարին։

Հեռագիրը կ'ըսէր թէ Շէյխ Մահմուտ դիշերանց ձին քշած է դէպի Փենճավին եւ խոր քուն կը քաշէ տղմաշէն հիւղակի մը մէջ։ Բանակցութենէ մը յետոյ, Շէյխը նոյնութեամբ ընդունեց Իրաքի կառավարութեան պայմանները, բայց խնդրեց որ իրաքեան զինուորներ չուղեկցեն իրեն մինչեւ Սիւլէյմանիէ քաղաքը։ Նկատի ունենալով իր անցեալը, անհրաժեշտ համարուեցաւ ճամբայ հանել ընդ հսկողութեամբ։

Երբ Շէյխ Մահմուտ տեսաւ իրաքեան հեծելազօրքի Լոկատ մը որ իրեն կ'ուղեկցէր դէպի Սիւլէյմանիէ, փղձկեցաւ ու լացաւ եւ պաղատեցաւ որ ուղեկից զինուորները հրացանի բռնեն զինքը։ Ինչպէս կ'երեւայ, Շէյխը իր արժանապատուութեան համար անընչելի նախատինք մը կը համարէր իր անցքը իր լեռներուն մէջ, ընդ հսկողութեամբ իրաքեան զինուորներու։

Դէպի Սիւլէյմանիէ ճամբուն վրայ, Շէյխ Մահմուտ համակրանքով ընդունուեցաւ բոլորին կողմէ։ Իսկ Սիւլէյմանիէյի բնակիչները փողոց թափեցան, զինքը ողջունելու եւ իր ձեռքերը համբուրելու համար։ Շէյխ Մահմուտ անմիջապէս փոխադրուեցաւ օդանաւ մը, ընկերակցութեամբ անգլիացի հարիւրապետի մը որ Սիւլէյմանիէյի վարչական քննիչն է եւ քաշուեցաւ դէպի Պաղտատ։ Շատ կարճ դադարէ մը յետոյ, թռիչքը շարունակուեցաւ դէպի Քաղդէացիներու Ուռ քաղաքը։ Փենճավինէն սկսելով 600 մղոն ճամբան կտրուեցաւ մէկ օրէն։

Շէյխ Մահմուտի անձնատուութիւնը կրնայ շօշափելի արդիւնքներ ունենալ հարաւային Քիւրտիստանի խաղաղեցման համար։ Այս անձնատուութեամբ վերջ կը դնէ, հաւանաբար որոշ տարիներու համար, քրտական կազմակերպուած դիմադրութիւնը Իրաքի կառավարութեան դէմ։ Հաւանական չէ որ, գոնէ ներկայ սերունդին եւ ներկայ վարչութեան օրով Իրաքի կառավարութիւնը խնդապէս ժողովրդականութիւն վայելէ Քիւրտիստանի մէջ, բայց քիւրտ ժողովուրդին բանիմաց տարրերը կ'ըմբռնեն թէ աւելի քիչ անարդարութիւն պիտի ըլլայ հասարակ ժողովուրդին համար արաբական իշխանութեան տակ, քան կարելի էր սպասել, եթէ յաջողած ըլլար Շէյխ Մահմուտի ապստամբութիւնը։

*** Այս առթիւ *Սօն Փօսթ* կը հրատարակէ Մուսուլէն իր ստացած հետեւեալ Թղթակցութիւնը.—

Հարիւր յիսուննոցներէն Զէյնել Ապէտին էֆ. անցեալ տարի ստիպուեցաւ հրաժարիլ Գալա դպրոցին տնօրէնութենէն, որովհետեւ քրտական շարժումին մասնակցած էր։

Տարի մը Պաղտատի փողոցներուն մէջ դեգերելէ յետոյ, այս մարդը երկու օր առաջ Քէրքիւք եկաւ, օր մը մնաց եւ յաջորդ օրը գնաց Թրքական սահմանին վրայ գտնուող Փաթաս գաւառակը, որուն կառավարիչն է կախուած Շէյխ Սայիտի մեծ տղան։ Այս միջոցին անգլիացի բարձր քոմիսէրն ալ սաւառնակով յանկարծ Քէրքիւք եկաւ եւ երկու ժամ մնալէ յետոյ Պաղտատ մեկնեցաւ։ Այս այցելութեան նպատակը շատ գաղտնի կը պահուի։

Լուր կը տրուի թէ Իրաքի ներքին նախարարութեան խորհրդական Քօրնուվալիս, որ ծանօթ դէմք մըն է, Քէրքիւք պիտի գայ։ Հաւանական է որ քանի մը նախարարներ եւ նոյնիսկ Ֆեյսալ Թագաւորն ալ գան։

Դէպի սահմանամերձ շրջանը կատարուած այս բոլոր այցելութիւնները կը զբաղեցնեն միտքերը։

Քրտական շարժումը վերջացած է։ Շէյխ Մահմուտ պէյ որպէս թէ զղջացած է եւ անձնատուր եղած։ Շէյխ Մահմուտի անձնատուութենէն յետոյ տեսնուած արտակարգ գործունէութիւնը եւ կատարուած ճամբորդութիւնները նշաններ են զոր պէտք չէ ուշադրութենէ վրիպեցնել։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Վաճառականատը եւ Թուրքիա

Յալքի համաժողովին խնդրոյ առարկայեղած է նաեւ ռուսական վաճառականատը։ Այս մասին Անատոլուի գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ՝ կիւմիշխանէի պատուիրակը յայտնած է թէ Թուրքիոյ հրապարակին վրայ վաճառականատ չկայ, բայց արտաքին շուկաներու վրայ կայ, եւ ասկէ ամէնէն աւելի ազդուած են ցորենը եւ ծխախոտը։ Թէեւ ածուխի եւ անտառային արտադրութեանցվրայ այնքան զգալի չէ վաճառականատին ազդեցութիւնը, բայց Թուրքիա կը գտնուի ռուսական վաճառականատի մը առջեւ, որ հետզհետէ կը մեծնայ։

Համաժողովի նոյն նիստին, ուրիշ պատուիրակ մը ըսած է թէ Թուրքիոյ մէջ կան կէս միլիոնէ աւելի անձեր, որոնք աֆիոնի մշակութեամբ կ'ապրին։ Վերջերս միջազգային պայմանագրութիւն մը կնքուեցաւ, որով կ'արգիլուի աֆիոնի մշակումը եւ գործածութիւնը։ Բայց ասով ոչ թէ քիչցաւ եւրոպական երկիրներու աֆիոնի արտադրութիւնը, այլ ընդհակառակն աւելցաւ, ինչպէս կը հաստատեն Ազգերու Դաշնակցութեան 1926ի վիճակագրութիւնը։

Պատուիրակը աւելցուց թէ այս վիճակը Թուրք երկրագործին շահին դէմ է, եւ ասոր վրայ ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն պատուիրակներուն որոնք Թուրքիոյ կողմէ պիտի մասնակցին աֆիոնի հաւաժողովին։

*** Պատուիրակներէն Հասան Րէշիտ եւս յայտնեց թէ բուրդը կ'արտածուի առանց լուացուելու եւ մաքրուելու։ Այս պատճառով կարգ մը երկիրներ սկսած են ուրիշ տեղերէ հայթայթել իրենց պէտք եղած բուրդը։*

Բոլշեւիկները Յոյներ կ'աւերւանգեն

Աթէնքէն հեռագիր մը հետեւեալ լուրը կը հաղորդէ.— Հանրային կարծիքը շատ ազդուած է Թերթերու տուած տեղեկութիւններէն թէ Պիրէոնի ոստիկանութիւնը համոզում գոյացուց որ անցեալ ամսու մէջ, Աթէնքի բանտէն փախած 9 համայնավարներ յաջողած են գաղտնօրէն նաւ մտնել երթալու համար Ռուսիա։ Կ'ըսուի նաեւ թէ անոնց փախուստը դիւրացուցած են խորհրդային պատուիրակութեան անդամները զանոնք նստեցնելով խորհրդային Իլիչ նաւը, որ կիրակի օր Պիրէոնէն մեկնեցաւ դէպի Օտեսա։ Պոլսոյ ճամբով։

Փախստականներուն նաւ մուտքը տեղի ունեցած է գիշեր առեն Պիրէոնի բացերը։ Ոստիկանութիւնը որ լուր առեր էր շնորհիւ անստորագիր նամակի մը, խուզարկած է նաւը մեկնումէն առաջ, բայց ի զուր։ Նաւապետը՝ պատուոյ խօսք տուաւ թէ նաւահանգիստէն մնող ճամբորդներէն զատ, ուրիշ ճամբորդ չպիտի առնէ։ Սակայն մերժեց թոյլ տալ որ յոյն ոստիկանները նաւուն մէջ մնան մինչեւ Սունիոն հրուանդանը։

Յոյն ոստիկանութիւնը հաստատած է թէ փախստական համայնավարները շոգեմակոյկ մը նստած եւ անոր մէջ, ծովուն բացերը սպասած են Իլիչ շոգենաւուն։

Այս 9 համայնավարներէն զատ, ոստիկանութիւնը հաստատած է նաեւ թէ նոյն շոգեմակոյկին մէջ կային 5 Ռուսեր, այս վերջիններ հակաբոլշեւիկ, որոնք կը կարծուի թէ դաւով մը բռնուած են եւ բռնի առեւանգուած։

Յոյն նախարարի մը հրաժարումը

Յունաստանի ներքին նախարարը Քարափանայոթիս իր հրաժարականը ներկայացուց վարչապետ Վենիզելոսի։ Հրաժարումը պատճառաբանուած է անով որ նախարարը կ'ուզէ դատական հետապնդում կատարել ընդդէմ կարգ մը թերթերու, որոնք զանազան հրատարակութիւններով յայտներ էին թէ իր երեք եղբայրները կը մասնակցէին ընկերութեան մը եւ թէ շնորհիւ իրենց նախարար եղբօրը, յաջողած են նպաստաւոր պայմաններով ստանձնել Միտիլիի կղզիին մէջ կարեւոր շինութիւններու արտօնութիւնը։

Արուեստական մառախուղի փորձեր

Ֆրանսայի օդանաւային ուժերու ընդհ. քննիչ մարաջախտ Փէթէն, զինուորական բարձրաստիճան սպաներու ներկայութեան, փորձեր կատարել տուաւ, Լիլի շրջանին մէջ ընդդէմ օդանաւային յարձակումներու արուեստական մառախուղ արտադրելու համար։

Փորձը կատարուեցաւ Լէնսէլի գիւղին մօտերը սարահարթի մը վրայ։

Փորձը կատարուեցաւ շատ պարզ ամաններու մէջ, որոնք կիր կը պարունակէին։ Կիրին վրայ թափուած քիմիական բաղադրութիւն մը արտադրեց ուզուած մառախուղը, բաւական թանձր, որ շնորհիւ հովին սաստկութեան, կատարեալ պէս շրջապատեց գիւղը։ Այս արուեստական մառախուղը թեթեւ հագ մը կուտայ եւ կոկորդը կը կծէ, բայց բոլորովին անվնաս է թէ անասուններուն եւ թէ մարդոց։ Անմիջապէս որ մառախուղն սկսաւ տարածուիլ, թռչունները փախան եւ մարդիկ թաշկինակներով սկսան շնչել։

Փորձը տեւեց կէս ժամ, ստուգուեցաւ որ գիւղը ամբողջ թաղուած էր մշուշի մէջ եւ բացարձակապէս անտեսանելի դարձած։

Կանտի Լոնտոն կը հրաւիրուի

Կանտի հրաւէր ստացաւ անձամբ ներկայ գտնուելու Լոնտոնի յառաջիկայ կոր Սեղանի խորհրդակցութեան նախա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ էջ)

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ՋԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

1920 դեկտ. 2ին Հայաստանի խորհրդայնացումով ստեղծուած քաղաքական կացութիւնը, բնականօրէն պիտի շրջէր ամբողջութեամբ հայ քաղաքական դատի պայքարի բոլոր եղանակներն ու միջոցները։ Մանաւանդ որ, Հայաստանէն յետոյ Վրաստանն ալ երկու ամիս ետք պիտի իյնար խորհրդային լուծին տակ, որով Անդրկովկասը ամբողջութեամբ կորսնցներ 1918-1920 թուականներու քաղաքական դասաւորումը։

Նոր Ռուսաստանը, իր նոր եւ ծանօթ նշանախօսքերով կուզար վերջնելու բաժանումը Անդրկովկասեան երեք գլխաւոր ժողովուրդներու միջեւ, «Լէնինի ծականին տակ միացնելով եղբայրական խորհրդային մեծ հայրենիքին»։

Այս կացութեան մէջ, ուր ռուսական արեւելեան քաղաքականութիւնն էր իրական ուղղութիւն տուողը, միամտութիւն պիտի ըլլար անշուշտ մտածել Լեռնահայաստանի անկախութեան տեւականութեան մասին։

Այս ճշմարտութիւնը անառարկելի կը դառնար, ո՛չ միայն այն նկատումով որ այդպէս կը պահանջէր Ռուսիոյ քաղաքական շահը, այլ եւ իր՝ Լեռնահայաստանի շահը։

Ցլալատէս, ենթադրելով պահ մը, որ մեր անկախութեան այս վերջին օճախը, եթէ հրաշքով իսկ անկարելի դարձներ կարմիր բանակի յառաջխաղացումը, հնարաւորութիւն ուներ արդե՞օք ապրելու։

— Ի հարկէ ո՛չ, ցորչափ խորհրդային ցանցի մէջ կը մնար բոլշեւիզակ Անդրկովկասի հետ, նաեւ Հայաստանը։ Հոս արդէն քաղաքական պայմաններէն աւելի տնտեսական կնճռոտութիւններն էին, որ պիտի խորտակէին Լեռնահայաստանի ընդդիմութիւնը։ Լեռնահայաստանը իր այդ կղզիացումին մէջ պիտի մեռնէր սովէն եւ թշուառութենէն։

Այս նկատումներէն անկախ, 1920 նոյեմբերէն մինչեւ 1921 յուլիսը, Լեռնահայաստանը պահեց իր անկախութիւնը։ Ան բազմաթիւ առիթներով յաջողութեամբ ետ վանեց իր վրայ քալող կարմիր զինուորները։

Իր գոյութեան փաստը նպաստեց 1921 Փետրուարեան ընդվզումին, և հետեւաբար աննուղղակի օգնեց ո՛չ միայն Հայաստանի հզաբաւոր մտաւորականութեան փրկութեան, այլ և յետագային, բոլշեւիկեան չափաւոր քաղաքականութեան։

Մեր նիւթէն դուրս է աւելի մանրամասնութիւններով ծանրանալ այս ժամանակաշրջանի դէպքերուն վրայ, որոնք այլապէս կարեւոր են ու հետաքրքրական։ Այնքան բաւական էր յիշեցնելու Զանգեզուրի դերը մեր անկախութեան շրջանին։

Կէտ մը եւս սակայն, որ առանձնապէս կարեւոր է այս գաւառին լրիւ ծանօթանալու համար։

Հայ համայնավարները, որոնք հակառակ իրենց տանտէրերուն տիրապետութեան, չկրցան զրկել Զանգեզուրցին, սովորութիւն են ըրած մեզ դպրել այս շրջանը իր «հակայեղափոխական էլէմէնտներու ակտիվութեամբ»։ Ասոնք իրենց անճարակութիւնն ու անզօրութիւնը չխոստովանելու համար, չեն քաշուիր Դաշնակցութեան ազդեցութիւնն եւս մատնանշելու Զանգեզուրի վրայ։ Ու յաջողելու համար իրենց առաջադրանքներու մէջ, տեղի ու անտեղի յարձակումներ է որ կը գործեն Դաշնակցութեան գաղափարաբանութեան դէմ, ամէն գնով վարկաբեկել ձգտելով։

Այս խելագար արշաւանքին մէջ է ահա, որ համայնավարները կը պզտին Զանգեզուրի նուրբ թելերուն։ Մանաւանդ այն առիթներու մէջ, երբ փորձեր կ'ըլլան 1918-1921ի դէպքերը բացատրել իբրեւ Դաշնակցութեան «աւանդապուրիստական, իմպերիալիստական» քաղաքականութեան արդիւնք։

Առանձին նկատումներով մէջտեղ նետուած այս ճեղազրանքները ո՛չ միայն չեն կրնար լուսաբանել Զանգեզուրի երկարատեւ պայքարներու խմաստը, այլ եւ կ'անտեսեն անոր օրուան կարիքներն ու պահանջները։

* * *

Պարզելու համար այս կնճիռը, հարկ է ընդհանուր գիծերով պատկերացնել Զանգեզուրի նախապատերազմեան վիճակը։

Համաձայն պաշտօնական վիճակագրութեան մը, («Խորհրդ. Հայաստան») 1914ին Զանգեզուրի բնակչութեան ընդհ. թիւը կը հաշուուէր 220,000 հոգի, որմէ Հայ՝ը 87,000, Թուրքը՝ 130,000, խառն 3000։

Այս թիւերէն երեւան կուգայ պարզ, բայց միանգամայն ճոխ իրողութիւնը, որ հայութիւնը իր տան մէջ իսկ ժամանակի ընթացքին դարձեր է աւելի նուազ քան թուրքը։

Եթէ բազմաթիւ են պատճառները, այս դժբախտ իրողութեան, կայ սակայն մէկ հիմնական եւ գլխաւոր փաստ, ոչ նուազ ընդվզեցուցիչ։

Զանգեզուրը արդէն իսկ ծանօթ իր սակաւահողութեամբ, կարեւոր չափով մը իր մշակելի եւ պիտանի հողերէն զրկուած է եղեր։ Թուրքը և Ռուսը, Սիսիանի, Ղափանի և Մեղրիի շրջաններու մէջ տէրն էին ամյ հողերուն։ Միւս կողմէ գաւառին հսկայական արօտավայրերը նոյնպէս տեսակ մը սեփականութիւն էր դարձած Աղբէջանի «քոչւորներուն», ուրոնք իրենց հարիւր հազարաւոր հօտերը կ'արածէին ի հաշիւ Զանգեզուրցիին։

Հայութիւնը այս պայմաններու մէջ կը լքէր իր ծննդավայրը։ Կը լքէր ստիպուած ու ճարահատ, տարբեր միջավայրերու մէջ իր ապրուստը ճարելու մտահոգութեամբ։

Իր հողը եւ բնական հարստութիւնները ուրիշներուն, աւելի զօրաւորներու բաժինը եղած, ան խումբերով կը դիմեր Բագու եւ Ռուսաստանի ուրիշ արդիւնաբերական քաղաքները, ոչ միայն մաշեցնելով իր լեռնականի կազմուածքը գործարանային ծանր աշխատութեան մէջ, այլեւ վերջին հաշուով ուծանալու, լուծուելու ուրս համայնակուլ ցեղին մէջ։

Եւ մինչդեռ տնտեսականայսպայմանները տակնուվրայ կ'ընէին հայութիւնը իր երկրին մէջ, օտար տարրերը կ'ուժեղանային եւ կ'օգտուէին երկրի բարիքներէն։

Համաշխարհային պատերազմէն անմիջապէս ետք ռուսական յեղափոխութեան շրջանին, այս հիմնական խնդիրը չէր արդեօ՞ք իրական ծղիչը Զանգեզուրցիի ներքին եւ արտաքին պայքարներուն։ Մանաւանդ, երբ նկատի ունենանք որ շնորհիւ նոյն պատերազմի բնական վայրվերումներուն, դեռ 1918ին փոխուած էր ամբողջապէս ոչ միայն ազգաբնակչութեան, այլեւ հողային նախկին պատկերը։

Հոս յիշենք այսքան միայն, որ 130,000 թրքութեան 100000էն աւելին լքած էր երկիրը, անսալով կեանքի պահանջներուն։

Պարագայ մը եւս։

Վերը ըսինք թէ Ղարբէջանի խաշնարած տարրն էր, որ կ'օգտուէր Զանգեզուրի հակայատարած արօտատեղիներէն։ Իր անկախութիւնը ամէնէն առաջ պիտի զար չափ մը դնելու այս շահագործման։

Միւս կողմէն ալ բուն Զանգեզուրցին էր, որ պիտի ծղուէր օգտագործելու իր բնական հարստութիւնները, զարկ տալով իր սեփական անասնապահութեան։

Այսպէս ուրեմն, Զանգեզուրի անկախութեան պահանջը եւ Հայաստանին կցուելու անխախտ կամքը ինչպէս երէկ, նոյնպէս եւ այսօր սխալ է ու չանցանք վերագրել այս կամ այն յետին հաշիւներուն։ Եթէ անառարկելի է այդ գաւառի հայութեան ապրելու իրաւունքը, իր սեփական հողին վրայ, ապա ուրեմն նոյնքան եւ անառարկելի են անոր պահանջները, ապրիլ կարենալու համար։

Համայնավար տիրապետութիւնը չապահովեց այս տարրական պահանջներու իրականացումը։ Ընդհակառակն, իր ներքին եւ արտաքին քաղաքական հաշիւներուն համար, հիմնովին անտեսեց բոլոր պահանջները։

Փոքրամասնութիւններու անուան տակ եղած դիւրութիւնները Զանգեզուրը լքող տարրերուն հնարաւորութիւն տուին մասամբ կրկին տուն տեղ դառնալու։ Նախապէս գոյութիւն ունեցող կաշկանդումներն ու արգելքները նորէն ժխտարացուցին Հայու գոյութիւնը իր միջավայրին մէջ։ Ան նորէն բռնեց Բաքուի եւ Ռուսաստանի ճամբան, ի խնդիր ապրուստի։

Իսկ խորհրդային իշխանութիւնը փոխանակ ամրապնդելու կապը, նոր պատճառներ ստեղծեց երկրի ներքին կեանքին մէջ։

Եւ ահա բնական ազէտը, որու մասին պիտի խօսինք վերջին յօդուածով մը։

Ս. ԹՐԹՈՒԻ.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԻՋԱԳԵՏՔԷՆ

ԻՐԱՔԻ ՀԱՑ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ

ՊԱՂՏԱՏ, 1 Մայիս.— Զօրս տարիէ ի վեր գաղութիս ազգ. կեանքը փոթորկող «տեղացի»ի, եւ «եկուոր»ի պայքարը վերջ գտած կը կարծուէր 1929ի վերջերը։ երբ էջմիածնէն եկաւ կաթ. պատուիրակ Ռուբէն եպիսկ. Մանասեանը։ Սակայն շատ չանցած մեր իր վրայ դրած յոյսերը ի դերեւ ելան, որովհետեւ իր բոլոր քայլերուն եւ գործերուն մէջ յայտնապէս կ'երեւար որ ան եկած էր «ի վերուստ» կարգադրուած առաքելութեամբ մը, եւ անոր, իմա՛ Երեւանի, ցուցմունքներուն համապատասխան պիտի շարժէր, հոգ չէ թէ գաղութը անկազմակերպ ու անկերպարան վիճակի մը մէջ կը գտնուի։

Եպիսկոպոսին ինքնագլուխ քայլերն ու դիմումները զանազան ազգ. խնդիրներու մասին, արդարացի զայրոյթի ու բողոքի պատճառ դարձան նոյնիսկ իր գալէն յետոյ իր նշանակած Առաջնորդ Գաղաքական ժողովի անդամներուն կողմէ։ Իր այս ընթացքին համար, քանիցս սրտցաւ հայրենակիցներու կողմէն դիտողութիւններ եղան, օգտակար խորհուրդներ տրուեցան իրեն։ Սակայն ինք ո՛չ միայն չանսաց, ու չանդրադարձաւ իր սխալներուն, այլ ընդհակառակն իրեն խորհրդական ունեցաւ գաղութիս մէջ վարկաբեկուած անհատներ։

Ռուբէն եպիսկոպոսի շուրջ ստեղծուած կասկածները աւելի հիմնաւորուեցան, երբ Աղաբէկովի մերկացումները հրատարակուեցան, ու անոր արդէն շատ թափանցիկ վարձկանի գօղը պատռուեցաւ։

Ու եղաւ այն ինչ որ անխուսափելի էր,— բողոքներ, հանրագրութիւններ թէ Պաղտատէն եւ թէ՛ շրջաններէն իսկ իբրեւ լրումն բոլորին Փետր. 5ի ցոյցն ու գանակոծութիւնը Ռուբէն եպիսկոպոսին ու տըխրահռչակ Աբգար Յովհաննէսօֆին։ Ի հարկէ երեւոյթը տեղի է թէ՛ ազգ. արժանապատուութեան տեսակէտով կ'ւ թէ՛ ժանաւանդ յաչս օտարներուն, սակայն երբեմն նման ժողովրդային արդար պոռթկումներ զսպել անկարելի է։ Ու վերջապէս կարելի չէ անվերջ խաղալ արեան ծովերէ անցած այս ժողովրդին նուիրականութեանց հետ։

Վերոյիշեալ ցոյցին ու ձեծին պատճառ յաջորդ օրը ձերբակալուեցան եօթը հայրենակիցներ, որոնց ձերբակալման ու 10-12 օրբանտը պահուելուընմէջ մեծ դեր խաղացին Ռուբէն եպիսկոպոսի ձեծընկեր Աբգարն ու իր հաստախոհները, որոնք ոչ մէկ մէջբոցի մէջ խորութիւն դրին դատապարտել տալու ձերբակալուածները։ Դատարանը, սակայն, տուաւ իր արդար վճիռը, որ յայտնի է «Յառաջ»ի ընթերցողներուն։

Ռուբէն եպիսկոպոսը փոխանակ խրատուելու ու զգաստանալու եղած ցոյցերէն, կարծես աւելի շփացած՝ իր շահատակութիւնները կը շարունակէ այսօր։ Առանց հրաժարեցնելու իր կողմէ նշանակուած առժ. քաղ. ժողովը վեց-եօթը ամիսէ ի վեր ոչ մէկ կանոնաւոր ժողով գումարած է, գործերը կը վարէ ինքնագլուխ ու վերջերս ալ իրեն խորհրդական ու գործակից ունի Աբգար Յովհաննէսօֆ, Մինաս Մինասեան, եւ Հայկ Իսկէտէրեան երբորդութիւնը, որոնք այսօր ամէն ինչ են գաղութիս մէջ։ Անհաշիւ մսխումներ ազգային անտուկէն լիշեալներու թելադրութեամբ ու մեղսակցութեամբ։ Յիշեալներն են որ, ինչպէս չորս տարիէ ի վեր, այսօր ալ կը խօսին ու կը գործեն տեղացի հայ գաղութին անունով։ Այս աւատապետներուն սխրագործութիւններուն դէմ ձայն ձպտուն հանող չկայ բնիկ տեղացի հայութեան մէջ։ Գիտենք որ անոնց մէջ ալ կան սրտցաւ հայրենակիցներ եւ այս արարքներուն հոգով ու սրտով հակառակ ժառանգները, սակայն այդ լաւագոյն մտածումներուն ու բաղձանքներուն ընթացք տուող ո՛չ ուժ կը զգան իրենց երակներուն մէջ եւ ոչ ալ կամք ունին։ Տեղացի հայութեան մէջ իբրեւ բացառութիւն կարելի է համարել Մելքոնեան եղբայրներուն, Աղէքսանդր Աղէքսանդրեանի եւ մէկքանիներու գործնական աշխատանքները ի նպաստ գաղթականական արդար դատին։ Մանաւանդ առաջինները յաճախ նիւթական սրտաբաւս նուէրներով իրենց աշակցութիւնը բերած են Ահարոնեանի ֆօնտին, կայանի դպրոցին, նորահաստատ Հավրէգք գիւղաշրջանին։

Ռուբէն եպիսկոպոսին շուայլ ու անհաշիւ մսխումները պատճառներէն մէկը դարցած է Տիկին Սառայ Թաղէոսեանի իր դէմ բացած դատին, որպէս զուսպը հանդուցեալ Յովհաննէս Աղէքսանդրեանի, որ կալուածները է կտակած ժամանակին Զապէլեան անունով աղջկանց վարժարանի մը հիմնադրութեան համար։

Ժողովրդային ցոյցերն ու բողոքները թէ տեղական արաբ մամուլին առատ նիւթ ժամանակարարեցին եւ թէ կառավարութիւնը ստիպեցին որ փութացնէ Հայոց հատարձակուած օրինագիծը, որ պիտի բռնէ Ազգ. Սահմանադրութեան տեղը։ Դատական նախարարութիւնը օրինագիծը ղրկեց երեսփ. ժողովին իրաւագիտական յանձնախումբին, որմէ յետոյ երեսփ. ժողովին ներուելով պիտի վաւերացուէր։

Ժողովրդային Յանձնախումբի Դործադիր մարմինը նոր ժշակուած օրինագծին կարգ մը կէտերուն մասին իր դիտողութիւնները տպագրել տալով, ցրուեց բոլոր երեսփոխաններուն։

Ռուբէն եպիսկոպոսն ալ իմացած ըլլալով որ նոր օրինագծով իր աթոռը խախտած է եւ իրեւ ոչ նախկին տաճկահպատակ իրաւունքչպիտի ունենայ առաջնորդ ընտրուելու, բողոքագրով մը կը ներկայանայ թէ՛ Թադաւորին եւ թէ՛ անգլիական մարզպանին, յայտնելով թէ մեզ համար մշակուած օրինագծին մասին մեր կարծիքը չէ առնուած։

Այս պահանջը իսկոյն նկատի առնուելով, երեսփ. ժողովի իրաւագիտական յանձնախումբի ժողովին կը հրաւիրուին Ռուբէն եպիսկոպոսն ու Պոլսոյ նախկին պատրիարք Զաւէն արք.ը։ Ռուբէն եպիսկոպոսը կը գնէ էջմիածնի հեղինակութեան նուիրագործումը նոր օրինագծով։ Յետոյ կ'առաջարկէ առաջնորդի ընտրութեան եւ թէ անոր հրաժարեցման ատեն, նկատի չունենալ առաջնորդին անպայման նախկին օսմանեան հպատակ ըլլալու խնդիրը, եւ ուրիշ մէկ երկու երկրորդական թելադրութիւններ։ Պահանջ կը կը դնէ որ ապագայ Գաւառական ժողովին մէջ գաղթականութիւնը մէկ երրորդով ներկայանայ, իսկ տեղացի հայութիւնը երկու երրորդով։ Այս վերջին պահանջը խոր զարմանքի եւ ապշութեան կը մատնէ ներկաները, որոնք ուժեղ կերպով կ'ընդդիմանան նմանօրինակ որեւէ խորհական յօդուածի։

Զաւէն արք. իր կողմէն կարգ մը մատնանշումներ ընելով, ու Ռուբէն եպիսկոպոսին առաջին պահանջներուն ինք ալ իր կողմէն ուժ տալով, «տեղացիի եւ «եկուոր»ի միջեւ ոեւէ խոիր դրուելուն կը հակառակի ուժգնօրէն։

Ասով չի փակուիր խնդիրը։ Դատական նախարարութիւնը ինքն ալ իր կողմէ իրեն տրուած մասնաւոր ցուցակի մը վրայ իր մօտ կը հրաւիրէ տասնը հինգ հայրենակիցներ, որոնց մէջ կը գտնուին միայն երկու գաղթական ներկայացուցիչներ՝ (Տոքթ. Զօպանեան եւ Տոքթ. Մ. Թօգաթլեան), իսկ մնացեալը տասներեք տեղացիներ։

Ներկաները կը խնդրեն որ իրենց 15 օր ժամանակ տրուի, որպէսզի օրինագիծը ուսումնասիրեն։ Դատական նախարարն ու Անգլիացի խորհրդականը կը զարմանան առանց այս պահանջին, ու միայն երեք օր պայմանաժամ կուտան խնդիրը ուսումնասիրելու համար։

Ռուբէն եպիսկոպոսը յաջորդ օրն իսկ ժողովի կը հրաւիրէ 25-30 հայրենակիցներ, միայն տեղացիներէ։ Ներկաները ուժանք գաղթական ներկայացուցիչներուն չկանչուելուն համար իրենց արդարացի դիտողութիւնները կ'ընեն եւ բացատրութիւն կը պահանջեն նախկինէն, որ կ'անճգկի։ Սոյն ժողովին առանց ոեւէ հրաւէրի ներկայ կ'ըլլան որպէս դիտող Առժ. Բաղաք. ժողովին երկու գաղթական ներկայացուցիչները՝ (Դ. Սահակեան եւ Տ. Գանթարճեան)։

Ժողովը կ'անցնի բաւական խաղաղ։ Ներկաները իրենց դիտողութիւնները կ'ընեն օրինագծին թերի մասերուն համար, սակայն ո՛չ ոք կ'արտայայտուի խորհականութեան մասին։

Երեք օր յետոյ դատական նախարարութեան կը ներկայանան հրաւիրեալ տասնըհինգ հայրենակիցները եւ իւրաքանչիւր յօդուածի մասին իրենց անձնական դիտողութիւնները ներկայացնելէ յետոյ կը ցրուին։ Ժողովին վերջաւորութեան Ռուբէն եպիսկոպոսն ու Աբգարն ալ գրաւոր թուղթ մը կը յանձնեն նախարարութեան։

Աբգարն ու իր համախոհները կ'աշխատին ամէն գնով խորհական ոգի մը ժոգնել օրինագծին մէջ, իսկ եթէ չյաջողին, պիտի չանան գոնէ այս նստաշրջանին վաւերացնել ժողովին, որպէսզի գէթ առենուան մը համար ալ իրենց կեանքը երկարի առաջնորդրանէն ներս։

Սակայն, ինչպէս կ'երեւի բազմաթիւ հաւաստիքներէ, կառավարութիւնը որոշած է շուտափոյթ կարգադրել Հայոց խնդիրը։

ՎԱՀԱԳՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(պատասխան «ցառաջ»ի հարցարանին՝ Թիւ 17)

ՄԱՐՍԼԻԿ.— Խոստովանիմ.— Դործս չէ ներած՝ որ կարդամ «ցառաջ»ի հարցարանի պատասխանները իմարու եռեւէ, որով՝ կրնայ ըլլալ որ յայտնած միջոցներէս ոմանք կրկնութիւններ ըլլան։

Ա.— Համարձակօրէն խոստովանինք — ընտանիքի մը անդամներուն պէս — որ առանց հերկուած պարարտ հողի՝ ցանք մը արդիւնաւոր կամ տեւական չըլլար, որքան ալ այդ ցանուածներդ զօրաւորըլլայ։ Ուրեմն, ամէնէն առաջ, ըլլայ երեւակայութեամբ, մտքով կամ գործով, ո՛չ միայն նոր սերունդը այլ եւ ամբողջ տարագիր հայութիւնը պէտք է մայր հողի (երկրին) կապել։ Ալա թէ ոչ, ուշ կամ կանուխ, արմատէն խլուած ու տեղափոխուած տունկի մը նման, որ նոր տնկուած վայրը չի սիրեր՝ կը չորնայ։ Պարապ տեղը չէ որ Արտաշէս թագաւոր իր որսի անասունը՝ դուրսէն բերած կենդանիներուն համար իրենց բնակավայրերէն հողեր ներմուծած է։

Զուլման վտանգը միայն տղոց չէ որ կը սպառնայ, այլ եւ իր զօրաւոր թեւերը կ'արձակէ մինչեւ 25 տարեկան երիտասարդին։ Որովհետեւ այս տարիքի տղան ալ տարագրութեան մէջ հասակ առած ըլլալով, հայրենի կրթութիւն չունի։ Չի բաւեր միայն զգացումը, որ յաճախ ղեկի կորուստ կ'առաջնորդէ՝ երբ զուրկ ծայ դատողութենէ։ Գաղութը եթէ հոգ չըլլայ ու երիտասարդութիւնը հովէն քշուած տերեւներու նման՝ հոս-հոն ցանցնուած ըլլայ, թերթ մը կարդալով, չի կրնար ինքզինքը հայ պահել եւ սնանիլ հայեցի դաստիարակութեամբ, երբ անվին, բզկտող վագրի նման, «Ազատ Սէր»եան կեանքը իր վրայ կը յարձակի, երբ բայ ու գրաւիչ գեղուհիներ, գրկաբաց, զինքը կը հրաւիրեն «աշխարհային դրախտ»ի վայելքին։

Բ.— Այս պարագային հարկ է բարոյականի կապտիչ օրէնքը, որուն բանալին կը գտնուի Հայաստանեայց Եկեղեցիին մէջ։

Գ.— Ընթերցանութիւն՝ հաւաքականութեան եւ կամ քանի մը հոգիի միջեւ, հայեցի ոգի ու միտք ունեցող եւ անցեալը, պատկերացնող կտորներու, որոնք վերկարար պիտի կրնան կատարել։

Դ.— Պատմութիւն պիտի կարդալու թերեւս հնարաւորութիւն չէ ունեցած եւ չի կրնար ունենալ, մինչեւ 25 տարեկան սերունդին մեծ մասը, մանաւանդ հին պատմութիւն սկսեալ Փարպեցիէն, Փաւստոսէն, Եղիշէէն, Կորիւնէն, Խորենացիէն մինչեւ մեր օրերուն, հինները թարգմանաբար։ Հոն գաղութներու մէջ պատմութեան դասախօսութիւններով, բայց երբ թերթերու սիւնակներով ըլլայ, աւելի օգտակար էր քանի որ աշխարհ ցրուած հայորդիներուն ալ կը հասնի։

Պատմութեան ուսուցումը անեղծ կարեւորն է, որովհետեւ ձեզի որ իր անցեալը եւ պատմութիւնը լաւ սորված է, ո՛չ թէ կը ձուլուի, այլ կաղնի կը դառնայ ու իր ձիւղերուն տակ կը պատսպարէ շատ մը տատանուող եղէգներ։

Ե.— Քաղաքական կուսակցութիւնները որ կէս դարէ ի վեր մեր Հայ կեանքի ղեկավարները եղած են, իրենց աւանդական ուղիէն քիչ մը դէպի ազգը շեղելով եւ իրարու ձեռք տալով, երբ «պղտիկ» մը բռեզործութեան սկիզբն, կրնան իրենց շուրջը հաւաքել՝ հայեցի ճառնուն ունեցող միացեալ կազմակերպութեանց մեծամասնութիւնը, եւ բազմաթիւ ու բազմաճիւղ ճանապարհի մէջ իննող հասարակութիւնը առաջնորդել մէկ մտքով. մէկ ճանապարհով դէպի մէկ ինանգրուան, գոյութեան-փրկութեան դաշտը։

Զ.— Նկատի ունենալով միջավայրն ու տեղին պայմանները, կրթական-դրական ճիւղի մասին միջոցներ ստեղծել, յարմարցուելու համար տեղացիներու մանկավարժական կանոններուն, որ անշուշտ մերինէն գերազաս է, քանի որ անոնք (Անգլիա, Ֆրանսա, եւայլն) դարերէ ի վեր կազմակերպուած պետութիւններ են եւ ունին իրենց կրթական որոշ ծրագիրները Դպրոցական շրջանի համար միշտ նկատի ունենալու է նկարագարդուած գիրքը կամ թերթը եւ հէքեաթային լեզուն։

Է.— Տարագիր ու թափառական մեր տեղէ տեղ փոխադրուելն ու բնակարանային անյարմարութիւնները, ներկաներէն ոմանք գաղթական ներկայացուցիչներուն չկանչուելուն համար իրենց արդարացի դիտողութիւնները կ'ընեն եւ բացատրութիւն կը պահանջեն նախկինէն, որ կ'անճգկի։ Սոյն ժողովին առանց ոեւէ հրաւէրի ներկայ կ'ըլլան որպէս դիտող Առժ. Բաղաք. ժողովին երկու գաղթական ներկայացուցիչները՝ (Դ. Սահակեան եւ Տ. Գանթարճեան)։

Ժողովը կ'անցնի բաւական խաղաղ։ Ներկաները իրենց դիտողութիւնները կ'ընեն օրինագծին թերի մասերուն համար, սակայն ո՛չ ոք կ'արտայայտուի խորհականութեան մասին։

Երեք օր յետոյ դատական նախարարութեան կը ներկայանան հրաւիրեալ տասնըհինգ հայրենակիցները եւ իւրաքանչիւր յօդուածի մասին իրենց անձնական դիտողութիւնները ներկայացնելէ յետոյ կը ցրուին։ Ժողովին վերջաւորութեան Ռուբէն եպիսկոպոսն ու Աբգարն ալ գրաւոր թուղթ մը կը յանձնեն նախարարութեան։

Աբգարն ու իր համախոհները կ'աշխատին ամէն գնով խորհական ոգի մը ժոգնել օրինագծին մէջ, իսկ եթէ չյաջողին, պիտի չանան գոնէ այս նստաշրջանին վաւերացնել ժողովին, որպէսզի գէթ առենուան մը համար ալ իրենց կեանքը երկարի առաջնորդրանէն ներս։

Սակայն, ինչպէս կ'երեւի բազմաթիւ հաւաստիքներէ, կառավարութիւնը որոշած է շուտափոյթ կարգադրել Հայոց խնդիրը։

ՎԱՀԱԳՆ

ՕՐԻՑԿԱՆ ՀՈՍՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

(ՀԱՏՎԱԾՆԵՐ ԵՎ)

— Կամի՞ն է տարբ լսեմ։ — Ի՞նչ ու տարբ, ծնողս վկայ... Բայց պատմելը հեշտ չէ։ Ես ամաչում եմ... — Ինչի՞ց, կնիկ, տաք ես, ոչ ոք չի տեսնում։ — Ինձ կնիկ մի՛ ասա, ես ամուսնացած չեմ։ — Ինչպե՞ս, ամո՛ւր, ամո՛ւր, ամուսնացիր։ — Ամուսնացել եմ, բայց ամուսինս ինձ չի սիրում։ Ես ամուսնացել եմ «ազատ» ամուսնության հիման վրա։ Ես ամուսնացել եմ «սիրո» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնագործունեության» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնարտահայտման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնադրսևորման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնաիրացման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնակատարելագործման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնահաստատման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնահարգանքի» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնավստահության» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնաճանաչման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնաընդունման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնասիրահարվածության» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնասիրահարվելու» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնասիրահարման» համար։ Ես ամուսնացել եմ «ինքնասիրահարության

պատրաստական վիճաբանութիւններուն, որոնք տեղի պիտի ունենան յունիսի վերջերը: Կը կարծուի թէ այսնախապատրաստական խորհրդակցութիւնները պիտի տեւեն 4 կամ 6 շաբաթ: Խորհրդակցութեան գլխաւոր նիւթ պիտի կազմէ Հնդկաստանի մէջ դաշնակցային դրութեան հաստատումը:

Այս վիճաբանութիւններէն վերջ կարելի պիտի ըլլայ կատարել կլոր Սեղանի խորհրդակցութիւնը սեպտեմբերին, դէպի ծննդեան վերջացնելու պայմանով:

Ժրնեւի աշխատաւիները

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին ժէ. վերջացած պէտք է համարել աւստրեւգերման մաքսային հաւաձայնութեան հարցը, քանի որ համեւրոպայի կազմակերպման համար հիմ ընդունուեցաւ Ֆրանսական ծրագիրը:

Կազմուած են 6 յանձնախումբեր, որոնք նիստ պիտի գումարեն յունիսին, ուսումնասիրելու համար իրենց ենթարկուած հարցերը: Ստեղծուած յանձնախումբերէն իւրաքանչիւրը պիտի քննէ հետեւեալ կէտերը.

1) Աւելորդ արմտիքի սպառում, 2) 1930 մարտ 24ի առևտրական դաշինքի վերակենդանացում, 3) արտադրութեան եւ փոխանակութեան վերաբերեալ հարցեր, 4) միջազգային վարկեր եւ փոխառութիւններ, 5) գործազրկութիւն, 6) ներկայ նըստաշրջանին չուսումնասիրուած հարցեր:

Ռուսեւփինլանտական յարաբերութիւնները

Մոսկուայէն տրուած լուրերու համաձայն, 10000 Ֆինլանտացիներու Սիպերիա աքսորին հետեւանքով, Ռուսիոյ եւ Ֆինլանտայի միջեւ ծագած վիճակը կը ծանրանայ հետզհետէ:

Քրէսթինսկի, որ Լիտվինոֆի բացակայութեան կը վարէ Խորհրդային Միութեան արտաքին գործավարութիւնը, Ֆինլանտական կառավարութեան ուղղեց ծանուցագիր մը, որով կը բողոքէ վերջերս, Ֆինլանտայի մէջ կատարուած հակախորհրդային փրովոկանտին դէմ:

Միեւնոյն ատեն, Ֆինլանտա Ռուսիոյ յանձնեց բողոքագիր մը, ընդդէմ Ֆինլանտացիներու աքսորին եւ անոնց ինչքերուն գրաւման: Խորհրդային մամուլը խիստ լեզուով կը քննադատէ Ֆինլանտային բողոքագիրը եւ զայն կը նկատէ իբրեւ անընդունելի միջամտութիւն Խորհր. Միութեան գործերուն:

Հ. Ց. Դ.

ՓՈՐՁ

ՊԻՅԵՆԱՐՈՒԻՒԻ Զաւարեան կոմիտէի դասախօսական ժողովը այսօրշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 186 Ave. Verdun, Իսիլէ-Մուլինօ: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ. ներկայացուցիչը ընկեր Երիցեանց:

ՔԼԻՇԻ-ՍԷՆՔ ՈՒԷՆ-ԼԷՎալուայի «Ազատամարտ» խումբի ընկերները ժողովկը հրաւիրուինվաղը կիրակի իրիկուն ժամը 9ին. Clichy Place Républiqueի bureau de tabach ներքնասրահը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՄինասեանԹակոմիտէի դասախօսական ժողովը վաղը կիրակի ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Ուզունեան:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՄԷՆԷՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ԳԼԽԱՒՈՐ ԿՈՂՄԵՐԸ F. Sorbier մօտ, 11 rue Lafayette եւ 11 Place de la Madeleine. Գինները անմրցելի:

ԾԱԽՈՒ հողեր եւ տուներ, լաւ պատեհութիւն, վճարման դիւրութիւններ: Դիմել Agence de l'Union, Goussainville (S. et O.):

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 96 R. Rivoli, մէթրօ· Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ· հիւդրօ· եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, Գործ.— 945 ֆրանք:
Հէրօ, Ա. Մ.— 35 ֆր.·
Պօրտօ, Շ. Ս.— 140:
Մարսէյլ, Ց. Գ.— 35,
Տէսին, Օր. Ս. Ք.— 35,
Լա Սիօթա, Գործ.— 95,
Տիւկրատոս, Ռ. Ա.— 150, կարգադրեցինք,
Թուռ, Ա. Պ.— 40,
Քոլոնժ, Մ. Ա.— 80,
Տէսին, Պօտ.— 10,
Թլէմէն, Ց. Ղ.— 35,
Պէլֆոռ, Գ. Ս.— 35:
Ժուայեէօզ, Ս. Մ.— 35,
Նորթ Պէրկէն, Մ. Գ.— 252 Ֆ. 50,
Տրակինիան, ցառ. Միութ.— 100:
Սէն Լօրան տը Սէրի, Շ. Ն. 70,
Տէսին, Պայ.— 20,
Լիոն, Կ. Գ.— 35,
Տէսին, Ց. Ն.— 70,

ՕԳՆՈՒԹԻԻՆ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅ ՕՐԲԵՐՈՒԻՆ

Ցանկ փուժէ սիւռ Արժանի մէջ կատարուած հանգանակութեան: (Տես Յառաջ 22 Մայիս).

Տէր եւ Տիկին Դաւիթեան 50 ֆր., Գ. Գէորգեան (Նիսէն) 25, Հ. Յարութիւնակովեան (Նիսէն) 20, Կ. Տէր Զաքարեան 15, Գ. Կարսեան (Քանէն) 15, Փ. Մալօեան, Գ. Այնթապլեան, Տիկ. Պ. Թովմասեան, Կ. Մանասերեան, Ղ. Մուրատեան, Վ. Գնուսեան, Օր. Վ. Մարգարեան, Պ. Խոզիկեան, Ե. Մալօեան, Տիկ. Հ. Սահակեան 5ական, Տիկ. Խ. Նիկողոսեան 1, Ղ. Թովմասեան 10, Իտալացի մը 1.75, Տիկ. Մանասերեան 4, Տիկ. Մ. Մանասերեան 2, Փոքրիկ Ռ. Մանասերեան 1, Ա. Դաւիթեան, Գ. Տաւուշեան, Կ. Ծատուրեան (Քանէն), Գ. Գէորգեան, Ա. Աղաբէկեան (Քանէն) 10ական, Փոքրիկն Դ. Դաւիթեան 3, Փոքրիկն Ա. Մալօեան 2, Տիկ. Լ. Մալօեան 3, դուժար 252 ֆր. 75 սանդիմ:

ՓԱՐԻԶԻ ամէնէն գեղեցիկ գլխարկները F. Sorbier մօտ, 11 rue Lafayette եւ 11 Place de la Madeleine. Գինները անմրցելի:

ԾԱԽՈՒ հողեր եւ տուներ, լաւ պատեհութիւն, վճարման դիւրութիւններ, Դիմել Agence de l'Union, Goussainville (S. et O.):

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 96 R. Rivoli, մէթր· Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ· հիւդրօ· եւ վարիսի: Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. Կ. խաչի վիէնի վասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին խաժակ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Երիտասարդաց Միութեան ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին 1 Bld. Carnot Ալֆորվիլ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան ժիջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ: Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել:

— Կը փնտռեմ եղբայրս՝ Տիգրան Պալճեանը, որ 1931 Մայիս 11էն ի վեր մեկնած է տունէս: Իր մասին մտահոգուած եմ: Կը խնդրեմ վերոյիշեալ թուականէն ի վեր ինձ ոեւէ տեղ տեսնողներէ կամ իր մասին լուր ունեցողներէ իմացնել Mesrob Bayendrian, Ave. Bernard Palissy, No. 3 VI (Cité du Vallons, Décines, Isère.

8, RUE CHATEAUDUNի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է
MÉTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ
THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
Յունիս 3 Հորեքշաբթի եւ Յունիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին
Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ («Էքսպէրիճի»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ԺԷՐՃԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—
ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ Տ. ՉՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ
ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ
Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԴՄԲԼԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գաւէր
երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ
ԿԱՎՈՒՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ՃԻՆԿԷՕզի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն համար: Փարիզի բոլոր արեւելքցիները ներկայ պիտի ըլլան այս երկու ներկայացումներուն:
Տոմսերու գիները եղած են ամէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք:
Օթեակներն ալ նոյն գիներին մէջն են: Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի: Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՈՒՇի մօտ, 208bis rue Lafayette, պ. Արթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշն:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 25 Մայիս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին կուսակցութեան հաւաքատեղին, Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ Լիոնի եւ կար տը վէգի բոլոր ընկերները վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Գ. Թաղապետարանի մատենադարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ, Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԸՐԸ
ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ «Պրէսան Մարսէյէ»ի սրահներուն մէջ, 141-148 Chemin des Chartreux կը նախագահէ՝ Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ՝ ընկերներ Մարուքեանի, Ուզունեանի, Գաբրիէլեանի, եւ «Գնար» նուագախումբի՝ դեկավարութեամբ Պ. Ս. Չէօրէքճեանի, մեներգ՝ Օր. Մանուշ Մարտիրոսեանէ:

Կէս գիշերէն մինչեւ առաւօտ եւրոպական պարեր, ճազ, քոթիյոն, եւայլն: Մուտքը ազատ է

Առնել 1, 4, 5, 11, 41, 48 եւ 53 Թիւ հանրակառքերը

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան կողմէ: Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle Voltaire մէջ, մէթրօ Օտէոն

կը նախագահէ ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

կը խօսին՝ Պ. Պ. Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ, Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ, Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ: Պ. ԳԱՐԱԵԱՆ տեղեկութիւններ կուտայ Միութեան գործունէութեան մասին

Պ. Պ. Թոմասեան, Պ. Հայկ Ցիւրկէրեան (աշտասանութիւն), Ցիկ. Ա. Գեւոնեան, Օր, Նազարօֆ (երգ):

Շարժանկարով կը ցուցադրուի պատմական ֆիլմ մը

Մուտքը ազատ է

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած «Սիփան» երկսեռ երգչախումբի կողմէ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին

Maison Mutualité H սրահին մէջ, 20-22-24 Rue St. Victor

Métro Pl. Mobert Mutualité եւ Cardinal Lemoine

կը խօսի Պ. Ռ Է Ն բանաստեղծ Թումանեանի մասին

Երգ, արտասանութիւն, հայկ. եւ եւրոպ. պար եւայլն

Մուտքը ազատ է

Տախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 2 ֆրանք

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Մեծ պատերազմին զոհուած հայ կամաւորներու յիշատակին, հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել կուտայ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, Մայիս 31ին, կիրակի օր, ժամը 11ին:

Ներկայ պիտի գտնուին Ֆրանսայի զին. եւ քաղաք. անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի եւ այլ նախկին կամաւորական միութիւններու ներկայացուցիչներ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ժէոսէ ոսպ կարող լաւ գործաւորուհիներ (նորավարժները չներկայանան): Դիմել ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts, Փարիզ, Մէթրօ՝ Օտէոն:

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդութ. տարրալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները:

EMPIRE Մուզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

AGENCE DE L'UNION
Ապահովագրութիւններ, կալուածներու վաճառում, վարձու բնակարաններ, փոխառութիւն:
Դիմել՝ A. DELHAY
Ընդհանուր ներկայացուցիչ ԻՒՆԻՕՆ ընկերութեան
Goussainville կամ Villiers - le - Bel, (S. et O.)

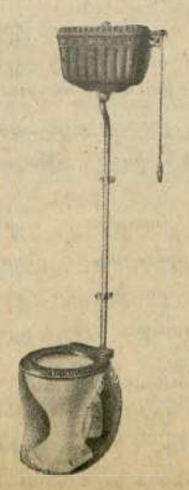
ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:
ֆիաթէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻՒԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ
Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք հոյլ եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, Ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն: Ձափաւոր գին:
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69-83.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԸ
1 Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.) Tél. Raincy 172
Կը գոհացնեն ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները, դիւրամատչելի պայմաններով:
Հագուստեղէններ եւ ներմակեղէններ, նուրբ ձեռագործ աշխատանքներ, օժիտի պատրաստութիւն: Վարիչ խնամակալուհիին այցելութիւնները կ'ընդունի երեքշաբթի օրերը:
Օգտուեցէք առիթէն:

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ
ՇԻՒՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
21 QUAI DE LA TOURNELLE PARIS (5e)

Դիմել՝
Վ. Ս. ԹԷՄՈՒՐՃԵԱՆԻ
ԻՐԱՒԱԲԱՆ՝ ՎԿԱՅԵԱԼ ԷՓՕԻ ՀԱՄԱԼՍԱԲԱՆԷՆ
ԵՐԴՈՒԵԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆ՝ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
76, RUE BERNARD-DU-BOIS, 76 MARSEILLE
Ժամը 11—12 եւ 5—7. Ծրի խորհրդակցութիւն կառավարական բոլոր գործերու համար:

COUVERTURE - PLOMBERIE
INSTALLATION ÉGOUT
TRAVAILLE SUR PLA
Պատեհութիւնտուն շինողին կը ստանձնեմ ամէն տե գործեր: Դիւրամատչելի գ հարիւրին 25 ապառիկ
Դիմել նամակաւ
Ա. ԹԱՔՈՒԼԵ
5 Ave. de la Port d'Italie, Paris

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ՀԻՐՈՍԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
24
ՄԱՅԻՍ
1931

24 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1578

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄՍԽՈՒՄ ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԵՌԱՆԴԻ

Անցեալ օր, մատնանշելով Հայր. Միութեանց զանազան գրքերը, կանգ առինք գիրքեր եւ թերթեր հրատարակելու մասին վրայ։

Արդարեւ, տեւական հիւանդութիւն մը դարձած է ուժի եւ դրամի այս վատնումը։

Ոչ կանխակալ կարծիքներ ունինք այս մասին, ոչ ալ նախապաշարումներ։

Բայց, ի՞նչպէս չցաւիլ, երբ կը տեսնենք որ, մեր այս դժբախտ, երերուն եւ բազմապահանջ վիճակին մէջ, մարդիկ դրամ կ'ունենան, միջոց կը գտնեն «Հայրենակցական Մամուլ» հրատարակելու... Պօլու-Տէվրէկի անունով։ (Այժմ դադրած)։ Կամ ալ Փարիզի մէջ։

Տակաւին չենք յիշեր «Հաճընի»ները, «Մարաշ»ները, «Մալաթիա»ները, «Արաբկիր»ներն ու «Ալիս»ները։

Կը խնդրենք սխալ չհասկնալ։ Գիտենք, որ «Ալիս»ն (Սեբաստիա) ու «Արաբկիր»ը հրապարակ ելած են ուժ տալու համար նոր աւաններու շինութեան՝ Հայաստանի մէջ։ Տեսակ մը գիղեկատուներ։ Թերեւս ժամանակի պահանջ։

Եւ սակայն, ի՞նչ դժուարութիւն կայ մէկ տեղեկատուի մը ամփոփելու, օրինակ, նոր աւաններու շինութեան նուիրած Հայր. Միութեանց կեանքն ու գործը։

Ընդհակառակն, այդպէս շարժելով, աւելի պիտի ընդլայնուէր անոր ազդեցութեան ոգին։ Արաբկիրը Խարբերդէն, Խարբերդը Մալաթիայէն, Սեբաստիան Նոր Եւդոկիայէն ուժ պիտի առնէին։ Համոզում պիտի ոգեւորուէին։

Միւս կողմէ, պիտի խնայուէր շօշափելի գումար մը։

Ճարտասանական ձեւի համար չէր որ կ'ըսէինք թէ՝ Հայր. Միութեան մը հրատարակած գրքին ծախքով կարելի է մանրապարտէզ մը պահել ամբողջ մէկ տարի,— Յունաստանի, Պալքարիոյ կամ Սուրիոյ մէջ։

Արդարեւ, եթէ աչքի առջեւ ունենանք զոնէ Ամերիկայի մէջ տպուած Հայրենակցական գիրքերն ու թերթերը, պիտի նմանէք որ առնուազն 150—200, եւ մինչեւ 4—500 տոլար դրամ է ծախսուած իւրաքանչիւր հրատարակութեան համար։ Շքեղութիւն՝ եւ՛ թուղթը եւ՛ տպագրութիւնը։

Իսկ անդին Խասքովոն չորս հովերուն կը պոռայ, իր խնդիրը ունի հազար ֆրանքի, որով դասարան մը պիտի բացուի։ Կամ Յունաստանի եւ Սուրիոյ մէջ դպրոցներ կան որ փակուելու մօտապարտուած են, ամսական 2—5 անգլիականի պակասէն։

Տակաւին չենք յիշեր Մակեդոնիոյ որբերու քստմնելի թշուառութիւնը,— անօթութիւնը՝ օտար լեռներու եւ դիւղերու մէջ, աղքատ երկրի մը փողոցներուն երկայնքը...

Եթէ անպատճառ անհրաժեշտ է թերթ հանել, ինչո՞ւ չհանել, իբրեւ ընդհանուր կանոն, «շրջանային» գետնի վրայ։ Ինչպէս — Բարձր Հայք, Վասպուրական, Տարօն եւ միւս «արեւելեան» նահանգները՝ մէկ օրկան։ Փոքր Հայքը՝ ուրիշ օրկան մը, որ ընդգրկէր կիլիկեան բոլոր շրջաններն եւս։

Երբ Հայր. Միութիւնները, թօթափելով տեղական, նեղ — հայրենասիրական ամէն ունակութիւն, վերածուէին ընդհանրական, զանգուածային, նահանգային կազմակերպութեան, ծապէս կը դիւրանար այս գործը։

Այն ատեն, կարելի էր նոյնիսկ ունենալ մէկ ընդհանուր, շրջանական օրկան։ Անունն ալ ըսենք, — «Հայրենակցական արժում», ուր պիտի ամփոփուէին բոլոր մեծ ու պզտիկ միութեանց կեանքն ու գործը։

Մէկ խօսքով, պիտի ունենայինք ամփոփ եւ կենդանի հանգանակները ի սփիւռս աշխարհի գործող Հայր. Միութեանց։

Այն ատեն առտուն կանուխ արթնցողը չպիտի համարձակի խմբագիր դառնալ, եւ թերթ հրատարակել իր ծննդավայրի՝ գիւղին կամ քաղաքին անունով, ասոր ան գովելու, ժեմ - չժեմ նիւթերով էջեր սեւցնելու։

Եւ այն ատեն, այսպէս խնայուած դրամով եւ եռանդով, հնութիւն պիտի տեղար կրկնապէս թշուառ, աչքէ եւ սիրտէ ու գաղութներու մէջ։ Գոնէ սպեղանի մը պիտի հասնէր ցաւ ծնացած վէրքերու, անճար, անդարման ցաւերու։

Շա՞տ է այսքան մը յստակատեսութիւն սպասել մեր Հայր. Միութիւններէն։ Մանաւանդ որ, միշտ պատրաստ են հոդութեանց։

Շ.

ԳՈՎԵԼԻ ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

Քիչ անդին կը հրատարակենք նուիրատուութեանց ցանկ մը նպաստ Ջանգեզուրի աղէտեալներուն եւ Մակեդոնիոյ Թշուառ անտէր հայորդիներուն։

Վերջին պահուն ստացանք հետեւեալ գումարները Տրապիզոնի Հայրենակցական Միութենէն։

Ջանգեզուրի աղէտեալներուն	500
Մակեդոնիոյ որբերուն	300
Գումար	800 ֆրանք

Փափաքելի էր որ Հայրենակցականները հետեւէին Տրապիզոնցիներու օրինակին եւ այս տխուր առիթներով եւս, ինչպէս նախապէս, փութացնէին իրենց եղբայրական օգնութեան տուրքը։

Տրապիզոնի Հայրենակց. Միութիւնը կը խնդրէ Փարիզի Հայ գիկանց Միութեան կարմիր խաչէն Ջանգեզուրի 500 ֆր.ը ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրութենէն, համապատասխան ընկալագրով։

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ՄԷՋ

Թուրք կառավարութիւնը կարեւոր որոշում մը տուած է արտասահմանի թուրք դեսպաններուն եւ անոնց խորհրդականներուն աշխատանքներուն շուրջ։ Այս որոշման համաձայն, դեսպաններ տարին վեց ամիս արտասահման, իրենց պաշտօնին գլուխը պիտի մնան, իսկ տարւոյն միւս կէսը պիտի անցնեն Էնկիւրիի մէջ, ուր պիտի կազմուի թուրք դեսպաններէ բաղկացած խորհուրդ մը։ Այս կերպով թուրք դեսպաններուն տեղ արտասահմանի մէջ վեց ամիս պիտի փոխանորդեն իրենց խորհրդականները, իսկ այս վերջիններ դեսպաններուն պաշտօնի գլուխ գտնուած միջոցին Էնկիւրի պիտի երթան եւ կառավարական կեդրոնին մէջ պիտի աշխատին։ Այս կարգադրութիւնով կը յուսացուի որ թէ՛ նիւթական խնայողութիւն պիտի ըլլայ, եւ թէ դեսպաններուն ու խորհրդականներուն աշխատանքները աւելի բեղմնաւոր արդիւնքներ պիտի տան։

Իւրաքանչիւր դեսպան արտասահման գտնուած միջոցին քննութիւն պիտի կատարէ այն երկրին շուրջ, ուր կը պաշտօնավարէ եւ յետոյ երբ Էնկիւրի գայ, ուսումնասիրութիւնները պիտի պատրաստէ իր կատարած աշխատանքներուն շուրջ։ Ակէզատ արտաքին գործակարութեան ամէնէն բարձր վարչական գործերը պիտի անցնին դեսպանական խորհուրդին քովէն։

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Էնկիւրիի ռուս դեսպանը Սուրիոյ Պոլիս գնաց Էնկիւրիէն, ինչպէս գրած էինք։ Խորհրդային դեսպանը այս առիթով հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է։

— Թուրք-ռուս յարաբերութիւնները շատ լաւ են եւ օրէ օր աւելի կը զարգանան։ Երկու երկիրներու փոխադարձ շահերը նկատի առնելով կնքուած առեւտրական դաշնագիրները մօտերս երկու կողմի Ազգ. Ժողովներու կողմէ պիտի վաւերացուին եւ գործադրութեան դրուին։ Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ այլեւս ոչ մէկ անլոյծ խնդիր մնացած է։ Վաճառամարտին պատմութիւնը ամբողջութեամբ անհիմն եւ յերիւրածոյ է։ Այս առուտրը մեր թշնամիները կը հանեն եւ իբր քարոզութեան զէնք մը կը գործածեն մեր դէմ բացած իրենց պայքարին մէջ։ Ոչ մէկ խօսք կրնայ ըլլալ որ խորհրդային Ռուսիան դժուարութիւն կը հանէ տեսեսական մեծ զարգացումի մը լծուած Թուրքիոյ դէմ։ Մենք շատ սիրալիր բարեկամութիւնով եւ գոհունակութիւնով կը հետեւինք Թուրքիոյ յառաջդիմութեան։

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ապրիլ 11ին, պաշտօնապէս իբր նպաստընկալ արձանագրուած անգործներու թիւը գաղթ էր իր առաւելագոյն չափը 51814 անգործներով։ Այդ թուականէն սկսեալ ամէն շաբթու կանոնաւոր կերպով թիւը կը նուազի։

Մայիս 16ին, նպաստընկալ անգործներու թիւն էր 45292, որոնց 10375ը կիներ։ Նախանցեալ շաբթու այդ թիւն էր 47727, ուրեմն մէկ շաբաթէն միւսը 2435ի նուազում մը։

Ինչպէս տագնապի սկիզբէն ի վեր, դարձեալ, անգործներու մեծագոյն մասը կեդրոնացած կը մնայ Փարիզի մէջ։ Մայիս 16ին Փարիզ քաղաքը միայն արձանագրած էր 17,927 անգործ։ Իսկ Սէնի մնացեալ մասերը 11,690։

Մայիս 11էն 16, Ֆրանսա ժամած են 2057 օտար աշխատաւորներ, որոնց 1663ը երկրագործութեան համար։ Իսկ Ֆրանսայէն իրենց հայրենիքը մեկնած են 1073 օտարականներ։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒԸ

Հոգեգալստեան տօնին առթիւ, տպարանը փակ ըլլալով, «Յառաջ»ի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ Շաբաթ օր։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Յունաստան հաւատացնակարեւորուն դէմ

Խորհրդային «Իլիչ» նաւով 9 հատ յենավարներու եւ 5 հատ կաբոլշեւիկներու առեւանգումը դայրացուցած է յոյն հանրային կարծիքը եւ մասուլը որ ծանր մեկնաբանութիւններով կը հաղորդէ լուրը։ «Էլեֆթերոս Վիմա» թերթը կը գրէ։— Կ'երեւի թէ կէմէլեան իր փորձերու սահմանը տարածած է մինչեւ յունական հողերը։ Հինգ հակաբոլշեւիկներ առեւանգելու եւ զանոնք բռնի նաւ մտցնելու պարագան կը յիշեցնէ զօրավար Կուտեպովի անյայտացման պահուն, Փարիզի մէջ գործածուած եղանակները։ Կառավարութեան պարտականութիւնն է ամբողջովին լուսաբանել այս գայթակղալից գործը եւ կրկնապատկել հսկողութիւնը Յունաստանի մէջ բոլշեւիկեան գործունէութեան վրայ։

Իսկ «Աքրոփոլիս» թերթը կը գրէ թէ ոստիկանութեան քննութիւններէն կ'երեւի որ Աթէնքի բոլշեւիկեան գործակալները յաջողած են ձերբակալել արգելափակել, եւ բռնի նաւ մտցնել հինգ հակաբոլշեւիկները, զանոնք Ռուսիա փոխադրելու եւ կէմէլեան դահիճներուն յանձնելու համար, եթէ երբեք ծովուն վրայ չպիտի կարգադրեն անոնց գործը։

Ուրիշ թերթեր եւս նոյն մտայնութեամբ կը մեկնաբանեն դէպքը եւ կը պահանջեն որ եթէ այս առեւանգման գործին մէջ, հաստատուի խորհրդային պատուիրակութեան մասնակցութիւնը, վերջ տրուի այս «անտանելի կացութեան»։

Իսկ «Փաթրիս» թերթը կ'աւելցնէ թէ անկարելի է ընդունիլ որ օտար դիւանագիտական ներկայացուցիչներ Յունաստանի մէջ գործեն չարագործներու վոհմակի մը պէս։

Լոնտոնի ցորենի խորհրդաժողովը

Լոնտոնի մէջ գումարուող ցորենի միջազգային խորհրդաժողովին ենթախումբերը որոնք կազմուեր էին ուսումնասիրելու համար վիճակագրութեան, ցորենի օգտագործման եւ ներկայացուած ծրագիրներու վերաբերեալ հարցեր, հաւաքուեցան խմբագրելու համար իրենց տեղեկագիրը, զոր պիտի ներկայացնեն խորհրդաժողովի լիակատար նիստին։ Ամերիկայի պատուիրակները, ցորենի հրապարակին տագնապը մեղմելու մտքով առաջարկեր էին նուազեցնել ցորենի մշակման յատուկ հողերու տարածութիւնը։ Իսկ ընդդէմ այս առաջարկին կ'առարկեն խորհրդային պատուիրակները։

Ռուսիոյ ներկայացուցիչները կը մերժեն ամերիկեան այս տեսակէտը հետեւեալ առարկութիւններով.— Խորհրդային երկիրներու մէջ տիրող ընկերային ներկայ դրութիւնը, ռուսական ճարտարարուեստի արտակարգ ծաւալումը եւ գործաւորներուն յարաճուն թիւը, ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ բնակչութեան ապրուստի մակարդակին բարձրացումը կը պարտաւորեն ցորենի արտադրութեան յաւելում մը։ Այս կերպով Ռուսիա պիտի կրնայ դիմագրաւել իր պէտքերուն, որոնք երթալով կը շատնան։ Խորհրդ. պատուիրակները կը մերժեն նաեւ ցորենի նուազագոյն գին մը սահմանելու առաջարկը։ Սակայն կ'ընդունին ցորենի արտածումը սահմանափակելու առաջարկը, պայմանաւ որ ցորեն արտածող բոլոր երկիրները ընդունին եւ կիրարկեն զայն։

Անգլ. դրամագլուխը Թուրքիոյ մէջ

Անգլիոյ Թագուհիին եղբայրը, Լորտ Ալթըն, իր հետեւորդներով Էնկիւրի այցելեց վերջերս։ Այս այցելութիւնը լուրջ շահագրգռութիւն մը արթնցուցած է քաղաքական շրջանակներու մէջ եւ նոյնիսկ ազդեցութիւն գործած անգլ. ոսկիին վրայ, որուն գինը Թուրքիոյ ի նպաստ տարբերութիւն մը կրած է, կը գրեն Թուրք Թերթերը։

Ստացուած տեղեկութեան համաձայն, անգլ. կարգ մը կարեւոր ընկերութիւններ, որոնք մեծամեծ դրամագլուխներ ունին, կը պատրաստուին Պոլսոյ մէջ ելմտական զանազան ձեռնարկներ կատարել։ Այս նպատակով մօտերս Պոլիս պիտի գայ Անգլիոյ երկաթեղէնի եւ հանքերու ամէնէն համբաւաւոր մէկ ընկերութեան տնօրէնը։

Այս ընկերութիւնը քանի մը տարի առաջ փափաք յայտնած էր 100 միլիոն սղերլինի գործ հաստատել Թուրքիոյ մէջ եւ շինել երկրին գրեթէ բոլոր երկաթուղիներն ու նաւահանգիստները։ Այն ատեն կարելի չէր բանակցութեան մտնել, բայց կը կարծուի թէ ներկայիս կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ։

Ընկերութիւնը պիտի շինէ կէօլճէքի նաւահանգիստը եւ ուրիշներ, ինչպէս նաեւ զանազան երկաթուղիներ։

Եղբայրական Օգնութիւն

Ստացած ենք հետեւեալ գումարները.—

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Զ. Ո. Միութենէն (հաւաքուած Փարիզի Ազգային Սպահանդէսին)։	2930.—
Փուժէ Սիւր-Առժանի հայրենակիցներէն։	252.75
Մկրտիչ Մեզլուեան (Պոնտի)	25.—
Մ. Թաշճեան, Մարսէյլ	10.—
Գումար՝	3217.75

Մայիս 19ին Սելանիկ, թեմական խորհուրդին փոխադրած ենք 3000 (երեք հազար) ֆր.։

ՋԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Ն. Արղումանեան	500.—
Քէֆէլեան եղբայրներ	100.—
Պալկրաաէն (Սողոմոն և Ընկ.)	200.—
Որդիք Պերպէրեան, Շավիլ	50.—
Մկրտիչ Մեզլուեան, Պոնտի	25.—
Գումար՝	875.—

ԵՈՐԿԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԷՄ

Ընտրական յայտարարութեան մը մէջ, Ռումանիոյ գիւղացիական կուսակցութիւնը խստօրէն կը քննադատէ ներկայ կառավարութիւնը։

Այս յայտարարութիւնը գրուած է ընտրութեանց առթիւ ծագած վէճերուն եւ պատահած արիւնահեղ կռիւներուն հետեւանքով եւ կը հրաւիրէ գիւղացիները որ բռնութեամբ պատասխանեն կառավարութեան գրգռութիւններուն։

Կառավարութիւնը կը վախնայ որ ներակուտական ընտրութիւններու մէջ ազդեցութիւն բանեցնեն Թագապետական խորհուրդներու գիւղացիական անդամները, որոնք մեծամասնութիւն են եւ կարեւոր դեր կը կատարեն ծերակուտական ընտրութեանց մէջ։

Մանիու մտադիր է առաջարկել ընդդիմադիր կուսակցութեանց որ մէկ եակատ կազմեն ընդդէմ արդիկառավարութեան, պաշտպանելու համար քաղաքացիական ազատութիւնները։

ՇԻՒԱԿՈՒՅԻ ԿԷՍԸ

ԱՃՈՒՐԴԻ ՀԱՆՈՒԱԾ

Շիլթակոլի կալուածներուն դրեթէ կէսը աճուրդով ծախուելու վտանգին մէջ կը գտնուի ներկայիս, տրուած ըլլալով որ անոնց տուրքը չէ վճարուած։ Պայմանաժամը երեք ամիս էև կ'աւարտի օգոստոս 1ին։

Դրամատուներու օրէնքի մարդիկը գլուխնին կը ճաթեցնեն տալեալին առաջքը առնելու համար։ 1929ին տուրքը կը հասնէր 276 միլիոն տոլարի որուն 176 միլիոնը չէ վճարուած։ Կալուածատէրերը արդէն իսկ արձանագրած են իրենց կալուածները աճուրդի համար։ Ընդհ. դատախազը յայտարարած է թէ պէտք է անմիջապէս շարժիլ, կատարեալ աղէտի մը առաջքը առնելու համար։

Պ. ՊՐԻԱՆԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Ուրբաթ, երեկոյեան 10.30ին, Պ. Պրիան ժընեւէն վերադարձաւ Փարիզ։ Ցասը հազարէ աւելի բազմութիւն մը խռնուեր էր կայարան իր համակրանքը յայտնելու Ֆրանսայի արտաքին նախարարին, որ Հանրապետութեան նախագահի թեկնածութեան իր ձախողութենէն վերջ, կը պնդէ արտաքին նախարարութենէ իր հրաժարման վրայ։

Պ. Պրիան խանդավառ ցոյցերու առարկայ դարձաւ կայարանին մէջ, ուրկէ մեկնելէ վերջ, ամբոխը թափօրներ կազմած, սկսաւ շրջիլ փողոցները՝ Պրիանի հանդէպ համակրանքի ցոյցերով։

Այս ցոյցերը սակայն տեղի տուին մէկ քանի միջադէպերու։ Աջբայական երիտասարդներու գրգռութեան վրայ, մէկ քանիներ յարձակեցան եւ զանոնք սրճարանի մը մէջ պաշարելէ յետոյ, դէմ առ դէմ գաւաթներով ու սրուակներով սկսան գիրար ռմբակոծել։ 6 վիրաւորներ կան։

„ԲՐԱՖ ԲՐԱՖ“

(ՊՈՊԱԼՈՒ ԲԱՀԱՐ ԱՀԱՒԱՐ ԱՂՋԻՔ ԲԱՀԱՐԻՆ)

Կոստանդ Զարյանի

I.

Ս. Չարխեանի մեծ ընկերը ևս

Ընկերնե՛ր, ընկերնե՛ր, ընկերնե՛ր, ես ալ ձեզ պիտի ըսեմ ընկերնե՛ր, որովհետև ես ալ ձեզ պիտի ըսեմ ընկերնե՛ր, ինչպե՞ս չըսեմ ընկերնե՛ր, ինչպե՞ս չըսեմ ընկերնե՛ր, ինչպե՞ս չ

քան ձիրաններէն փրկելու» կատաւոտով, կը լսէիք, կը բռնաբարէիք եւ յաջորդ օրն իսկ պարբերական անպէտ իր կը շպրտէիք թղթեայ անպէտ իր կը շպրտէիք թղթեայ զոհացները եւ աւելի ըմբռնող ընթերցողները կը յանձնէիք թղթակցութեան՝ իբր... իբր...: Ահա իրականութեան՝ այդ յուշատետրը կորսուեր է, այդ յուշատետրը կորսուեր է, ու օրերը...

—«Ինչպէ՞ս... ո՞վ է վերցուր...

—«Սատանան...

—«Այդ սատանան վիրաւորած-սատանայի վկայական կրնար տալ քեզի, տղա՛ս: Ես կրնամ, այդ կրնամ:

—«Եթէ դուք սկսիք գրել վէպը, սատանան կրնայ վարպետ-մագործի վկայական տալ թերեւս... կը հասկնա՞ք տօքթոր, մագործի՛...

—«Օ՛,օ՛,օ՛...

— Այս մէջաղէպէն ասդին նորէն բարեկամներ էինք գէթ այդպէս կը կեղծէինք մեր դիմաց: Մինչեւ հոս ամէն ինչ նորմալ էր կերպով մը: Բայց այն առտու նախաճաշէն առաջ բացի դարակը եւ տեսայ որ Ա...ը բոլորովին մերկ, անշաքթափ, անզգայ վիճակի մէջ, հիւանդանոցային թթու մը կրծել սկսաւ երբոյ: Գանկիս մէջ դղրդիւնով մը անհայտներ թաւալեցան, աչքերս եղեկտրական բարդեր տարած կայծեր արձակեցին, գլխուեցան մկաններս եւ ես չգիտցա՛ն ամո՛ւր... այնքա՛ն ամո՛ւր...

— Դուք կը սիրէ՞ք այդ մեծնագրուհին, այդ...

— Այո՛, կը սիրէի ինչպէս արդարատ քոյրս: Չէ՞ որ ան ալ կը մնէր գրեթէ: Այնքան տկանքներով մեծցած, ուսում առած եւ իր անդամալոյծ հայրն ու արեւի լոյսէն զրկուած մայրը պահպանելու մաքուր եւ պատուոր ճամբայ մը գտած այդ հայ աղջիկը, այդ... այդ հերոսուհին, արդեն դատաւոր:

Շատ դիւրին է հիպնոսացնել, խաբել, բռնաբարել անպաշտպան կիները: Այնքան դիւրին՝ որքան փողոցային լաճերու թռչուններու բոյներ քանդելը: Իսկ առաջ անգլիացի փաստաբանը իր հայրենակիցը պաշտպանելու կիրքէն տարուած, «ազգական վայրենի» կը կոչէր զիս: Որքա՜ն ծիծաղելի են այդ ազգամբաղուխ ժարդիկը իրենց դրանկախատուր քաղաքակրթութեամբ: Ասկէ վերջ թոյլ պիտի չտանք որ օգտագործեն մեր անկեղծութիւնն ու խաղան մեր պատիւին հետ այնպէս՝ ինչպէս կատուն մկնակին հետ:

. . . . . .

***

Միջերկրականին վրայ շոգենաւ մը կը կազմանձէ՝ պահանջուած ծանր ամօթ մը լուացնելով արեւմտեան ջուրերն ի վեր: Հորիզոնին վրայ հրանաւարդ ամպանոյշներ գառնուն շուրջպար մը կը դառնան մեկնող արեւին ետեւէն: Բլուրի մը հրապարակին վրայ դատարանի եւ բարձր դպրոցներու

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին
փքթի ժուռնալի սրահին մէջ, Մէթրօ Քատէ
ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
Իսի լէ Մուլինօի թաղապետարանի 40 հոգինոց նուագախումբը դեկավարութեամբ Mr. Iseroի կը նուագէ հայկական երգեր։

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24 Rue St. Lazare, Paris (9)

Քաջալերուած երեք տարուան անյուր յաջողութենէն՝ ծաւնօթ երգիծաբան — ճաշարանապետը Լիլա մեծամեծ զոհողութիւններով ընդարձակած է իր ճաշարանը, բոլորովին անման կազմածներով եւ դիլեթական լուսազարդութեամբ մը։ Բացի խոհարար Պ. Արամի անմրցելի հատաղաւիներէն, հատընտիր անուշեղէնները կը պատրաստէ ծանօթ մանուգէտ Պ. Օննիկ։

Նախանձոտները ինչ ալ ըսեն, այցելութիւնը բաւական է ըսելու «իրաւ Լիլան միակն է եղեր ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ եւ ՃԱՇԱԿԻ կրկնակ առաւելութիւններուն մէջ»։

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն
38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները
ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։
Ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

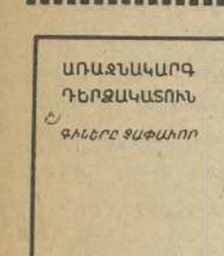
ՅԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ
Կայարանէն երեք վայրկեան, Ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Չափաւոր գին։
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ԴԵՐՁԱԿ — Հեռաձ. Provence 67—07

ՈՒՆՃԵԱՆ
66 Rue d'Hauteville — PARIS (10e)

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ
ԳԻՒՂԸՐԸ ՑՈՒՓԱՒՈՐ
TAILOR
Georges Cherbetian
Métro Poissonnière — 94 RUE LAFAYETTE _ PARIS

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿ
ՀԻՒ ԵՒ ԹԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
21 QUAI DE LA TOURNELLE — PARIS (5e)

Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շ.Է. 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD բակին խորը, Բ. յարկ, ալ կողմ. MÉTROPIGALLE.

Electrophone Thomson-Houston
Brillant repertoire de disques
BRASSERIE HAROLA
3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88
ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ
պարահանդէսի, ֆացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար։
Մասնաւոր գին Հայերու

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

Կ'ուզուին ժէտօէ ոսպ կարող լաւ գործաւորուհիներ (նորավարժները չներկայանան)։ Դիմել ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts, Փարիզ։ Մէթրօ՝ Օտէոն։

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Մ'իլանցք., արեան, մորթի հիւանդ. տարրալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։

EMPIRE Միւգիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր, 9-12։

Դուք, որ վարակուած էք հղձախտով, լայնախոքութիւնով, ցնցղատապով, գացէք MONT - DORE (Auvergne) *որ օժտուած է 40 եզական սրահներով դեղաշնչութեան համար (inhalation).*
Մանր. դիմել Cie. de Mont-Dore, 10 Rue Auber, Paris (9).

8, RUE CHATEAUDUNի
MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է
MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ

THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ցուկիս 3 Զորեքշաբթի եւ Ցուկիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ («Էքսլէսիֆ»ի յայտնի Մանսարը), Տիկ. ԺԷՐՖԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ Տ. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷԹԸ

Է Ք Պ Լ Է Պ Ի Ճ Ի Հ Օ Ր Հ Օ Ր Ա Ղ Ա

Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԳՄԲԷԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գամէր
երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ

ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ճի ն կէ օ զի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն։
Տոմսերու գիները եղած են ամէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք։
Օթեակներն ալ նոյն գիներն մէջն են։ Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի։ Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՌՕՇԻ ժօտ, 208bis rue Lafayette, Պ. Արթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ Պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշն։

ՁՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝
1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ ձողաբաժիններ գնելու։
2.— Ամսավճարով տուն շինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած ձողամասերու վրայ։
3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վարձելու։
4.— ցուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու։
5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ
Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussée d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1։ Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48*։

CORDONNERIE « AKAP »
Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89
Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ձափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Քէֆ տը Շինի*։ Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։
Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
MAITRE GEORGES LEWINSKY
վկայուած իրաւագէտ
28 Avenue de l'Opéra, Paris (2) Մէթրօ Opéra Tél. Richelieu 97-05
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրեր 10—12
կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ։ Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նաթիւրալիզասիոն։

ֆոկուն, ճաշակաւոր եւ ամէն քսակի յարմար կօշիկներ պատրաստուած մեր արհեստանոցին մէջ։ կիր. մինչեւ կէսօր բաց է։

ՍԱՊՈՒՆՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ա Ր Ա Ր Ա Տ
39 Rue de Trévise, Paris (9), մէթրօ՝ Cadet, Tél. Prov. 05 91
Ամէն տեսակ արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ
փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ վաճառում։
Յաճախորդներու փափաքին գոհացում տալու համար մեծ խնամքով սկսած ենք պատրաստել ամենավերջին սիսթէմի գերմանական մեքենայով անարատ եւ թարմ սուրճ։
Ապրանքներուն ամենալաւը՝ անմրցելի գիներով։

ՁԵՐ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
AMERICAIN LLOYD **PALESTINE & ORIENT LLOYD**
13 Bld. Malesherbes, Paris (8)
Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd
Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար։
Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։
ՇԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մակնոդներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։
Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՃԱՇԱՐԱՆ Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Ցէն Միշել — Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։
Ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիօլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն
Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ մխիթարեան ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։
Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յատկարմրագոյն եւ ռէօնթկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԻՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ գերազոյն ազդակներն են։
Թոքախտաուորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։
Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցածական, քնելադրական եւ ֆրէօյտեան մեթոտներ։
Դարմանանաւտունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։
Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։
Տօքթ. Մ. Քեշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։
Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42
Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5։

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ALIMENTATION TURENNE
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
112 Rue de Turenne, փարիզ (3) Մէթրօ՝ République
Թելիֆօն՝ Archive 50—61
Այցելեցէք մեր խանութը եւ բաղդատեցէք մեր գինները

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵԻՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO : LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
27
ՄԱՅԻՍ
1931

27 MAI 1931

Տ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1579 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Կիրակի օր Թուրի մէջ բացուեցաւ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 28րդ համագումարը, որ իր օրակարգի հարցերով՝ կը ներկայացնէ մասնաւոր կարեւորութիւն մը, և, այս հարցերու վիճաբանութեան առթիւ, զանազան հոսանքներու գաղափարական բախումները չեն որ պիտի կրնան կասեցնեն ենթարկել այս մեծ կազմակերպութեան ներքին ուժին արժէքը։

Այս Ընդհ. ժողովի գումարումը Թուրի մէջ, նշանակալից նաեւ իր պատասխան Ֆրանսայի համայնավարներուն։ Օր, 10 տարի առաջ 1920ին նոյն քաղաքին մէջ էր որ Մոսկուայի հրաշքին հաւատացող եւ Գ. Միջազգայինի 21 պայմանները իւրացնող խմբակը՝ Քաշէնի, Ֆրոսարի, Վայեան-Քուտիւրիէի գլխաւորութեամբ կը պառակտէր կուսակցութիւնը։ Իրենց ձեռքին մէջ ունէին կուսակցութեան պաշտօնաթերթը «Իւմանիթէ», որ տակաւին կը վայելէր իր մեծանուն հիմնադրին Ժան Ժօրէսի համբաւը։ Կը պառակտէին եւ իրենց հետ կը տանէին կուսակցութեան մեծագոյն զանգուածը։

Այդ օրէն ասդին, համայնավարներու մեծաղղորդ յաւակնութիւնները, հակառակ Մոսկուայի հովանաւորութեան ու գոչալերութեան, տարուէ տարի ու դէպքէ դէպք փետրաթափ կ'ըլլան։

Մինչ ընկերվարական կուսակցութիւնը հետզհետէ զօրանայ եւ իր ընդհ. քարտուղարը իր տարեկան տեղեկագրին մէջ, անդրադառնալով պառակտումին եւ անոր վատ հետեւանքներուն պարծանքով կրնայ արձանագրել թէ, մինչ այդ Թուականին կուսակցութիւնը ճնացեր էր 30,000 անդամով եւ 50 թերթերով, այսօր կը ներկայացնէ 130,000 կուսակից՝ ուղեղ առաջնորդներու խումբով մը. 109 երեսփոխան, 17 ծերակուտական, 293 ընդհ. խորհրդական, 282 շրջանային խորհրդական, 1102 քաղաքապետ, 1628 փոխ-քաղաքապետ եւ 16,081 թաղապետական խորհրդական...

Եւ Ընդհ. ժողովը իրաւունք ունէր անշուշտ համակրանքի ձեռք մը քաշելու իր ընդհ. քարտուղարին Փոլ Ֆոռի, որ պառակտումի դժնդակ օրերէն սկսեալ մինչեւ այսօր, կը տանի ստանձնած պաշտօնը անխոնջ եւ կորովի։

Ընդհ. ժողովի վիճաբանութիւնները՝ լեցուն են թելադրութիւններով։ Անցնելէ առաջ քաղաք. ուղեգծի վերաքննութեան եւ միջազգային հարցերու շուրջ վիճաբանութեան, կուսակցութեան համար անհրաժեշտ էր նախ անդրադառնալ ներքին կեանքի անցուդարձերուն։ Որեւէ կուսակցութիւն որքան ալ ուժեղ, միակամ ու խանդավառ ըլլայ, չի կրնար գերծ մնալ հաւաքական կեանքի անխուսափելի մանրութիւններէն, որոնք չեն կրնար անշուշտ կասեցնել գործին ընթացքը, բայց, պէտք է վերջապէս, գտնեն իրենց ելքը։

Եւ ահա, կուսակցութեան պաշտօնաթերթին «փօփիւլէռ»ի հարցը՝ սեղանի վրայ։ Մեղադրանքներ կան ուղղափառ կուսակցականներու կողմէ ուղղուած թերթին վարիչին։ Հասոյթ ապահովելու եւ բազմապահանջ հրատարակութեան մը ծախքերը ապահովելու համար, իր թերթին մէջ յայտարարութիւնները հրատարակած է կարգ մը «պուրժուա» հաստատութիւններու։ Ի՜նչ մեղք իրօք...

Բայց, պէ՞տք է թէ ո՛չ, որ կուսակցութիւնը ապրեցնէ իր թերթը, երբ մանաւանդ այդ յայտարարութիւնները ո՛չ մէկ դիմում կրնան պարտադրել թերթին ընդհ. ուղղութեան։

Թերթը նախ կը հրատարակուէր իրիկունները։ Պլում եւ Լանկէ զայն վերածեցին առտուան թերթի։ Ո՛չ մէկ յաջողութիւն ունեցան։

Յետոյ ձեռնարկներ կատարուեցան զայն ապրեցնելու։ Պէտք եղաւ կռուիլ հազար դժուարութեանց դէմ։ Անօգուտ։ Թերթին ամբողջ ապառումը 11,000ը չէր անցեր։ Օրաթերթը վերածուեցաւ եօթեւայի, նոր պատրաստութեամբ կրկին իբր օրաթերթ հրապարակ նետուելու համար։ Այսօր արդէն 40,000 բաժանորդ ունի եւ ձեռքէ ծախուածներն ալ միասին կը սպառի 72,000 օրինակ։

Քննադատութիւններ կան նաեւ թերթին բովանդակութեան մասին։

Դիտողներ կան որ Ընդհ. ժողովէն առաջ, թերթը չէ ուղած «ազատ բեմ» մը բանալ, հրապարակային վիճաբանութեան համար։ Կան որ կը պահանջեն որ աւելի յայն տեղ յատկացուի շրջաններու կուսակցական կեանքին։

Խորհրդ. Միութեան մասին թերթին հրատարակութիւնները դիտողութիւն պատճառած են ոմանց։ Առարկայական չեն գտներ այդ քննադատութիւնները ու կ'ուզեն որ աւելի յատկօրէն բացատրուին բոլշեւիկեան աշխարհի անցուդարձերը։

Ընկերվարական կուսակցութեան մը պաշտօնաթերթին համար, ծանր են անշուշտ այս վերջին դիտողութիւնները, եթէ ճիշդ ըլլային։

Բայց, յօդուածները որ տեղի տուած են այս դիտողութիւններուն, իրօք կը խեղաթիւրե՞ն խորհրդային աշխարհի իրողութիւնները։

Չնգամեայ ծրագիրը որ ենթարկուեցաւ՝ «փօփիւլէռ»ի աշխատակցին անխնայ վերլուծումներուն, իրօք կը ծառայէ՞ ընկերվարութիւն կերտելու...։

Այդ չէ խմբագրական-վարիչին Լէոն Պլումի կարծիքը։

(1)

ԽՈՐՔ ԶԱՅՆԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏԵՆՔ ՆԱԽ ԾՆՈՂՆԵՐԸ

Օր չանցնիր որ այս թերթին մէջ չարձանագրուին ձուլում եւ այլասերում բառերը։

Եւ օր չանցնիր որ սրտցաւ հայրենակից մը պաշտպանութեան իր յատակագիծը չներկայացնէ ընդդէմ յարաճուն վտանգին։

Հայ թերթերու ընթերցումը կը ձգէ այն տպաւորութիւնը թէ մտահոգութիւնը բռնած է բոլոր բանիմաց մտքերը վարչէն վեր եւ թէ հեռու չէ պահը որ պիտի արձանագրէ կրթական հաստատութեան առաջին աւերմը։

Եւ սակայն կը բաւէ կարճ ակնարկ մը պատճնել հայ փոքրիկ համախմբումներու վրայ,— տեսակ մը բախտաւոր գաղթականայններ— հաստատելու համար անտարբերութեան չարիքը։

Անտարբերութիւն՝ որ ամենէն առաջ մեզքը կը բեռցնէ ծնողներուն վրայ։

Ի զուր չէ որ «Յառաջ»ի հարցարանին պատասխանները ընդհանրապէս պէտքը կը շեշտեն ծնողական յարատեւ հսկողութեան՝ իբր կենսական նախապայման այլասերման դէմ պայքարի։

Եւ իրաւունք ունին։ Ինչ որ ազգային հաւաքականութիւնը չի կրնար ընել (թերեւս անոր համար որ իրապէս անզոր է) մեծ չափով տրուած է ընտանիքներուն։

Եւ նախ ընտանեկան, ծնողական օգուտի տեսակէտէն։

Ծնողները պէտք է գիտնան թէ այս անյագ ու հսկայ ձուլարաններուն մէջ, զաւակները կը մեծնան իբր խորթ, առանց անհրաժեշտ հսկողութեան։ Խորթ ո՛չ թէ զգացումով, այլ մանաւանդ ճաշակով, ըմբռնումով, ձգտումով։

Պէտք է գիտնան թէ իրենց աչքերուն առջեւ, վաղուան օտարականն է որ հասակ կը նետէ իբր զաւակ։

Որովհետեւ կապը որ հայ ընտանիքի անդամները պիտի զօդէ իրարու, այսօր վտանգուած է ամէնէն աւելի, աւելի քան հայ հոգին։

Այդ կապը լեզուն է։

Լեզուն է որ հայ մանուկին պիտի սորվեցնէ յարգել հայ անցեալը, ատոմ ներկան ու ժառանգնել հայ ապագայով։

Օտար այս ափերուն վրայ, հայ կեանքին կապուած մնալու հաւար, մանուկ հայը միայն լեզուն կրնայ ունենալ։

Իսկ հայ ծնողը պէտք է գիտնայ թէ օտարներէնով՝ օտարն է որ կը մտնէ իր տան մէջ՝ նոյնիսկ ան իր զաւակն ըլլայ...

Ինչ որ ուրեմն, մեր նախկին համախումբ միջավայրերուն մէջ չկրցան ընել մեր դաստիարակները, այսօր կ'ինդայ մեր ծնողներուն վրայ։

Ու կրկնե՛նք, նա՛խ ընտանեկան, ծնողական օգուտի տեսակէտէն։

Բայց կ'երեւի, շատ են այն ծնողները, որոնք իրենց զաւակներէն առաջ իսկ, պէտք ունին հայ դառնալու։

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՎԵՐՋԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ Թրքաբնակ Թաղերուն մէջ, երկար ատենէ ի վեր զրոյց կը շրջէր Թէ աշխարհի վերջը եկած է եւ Թէ տեղի պիտի ունենայ Մայիս 22ին։ Ժողովուրդը այնքան հաւատացեր էր որ անցեալ հինգշաբթի օր փողոցները խռնուած կը սպասէր վերջին դատաստանին։ Մոլեռանդները կը գուշակէին եւ կը հաստատէին Թէ որոշուալ ժամուն երկինքը պիտի պատռի եւ Թէ պատուածքէն պիտի երեւնայ Մարգադէմ հրէշ մը, որ գարհուրելի ճիչ մը պիտի արձակէ իբր ազդանշան յարատեւ երկրաշարժի եւ ցնցումներու եւ որոտումներու ու երկիրը պիտի քայքայուի։ Ու երկար սպասելէ յետոյ, փողոցներուն մէջ, երբ տեսան որ որեւէ աղէտ չի պատահիր, մուհամմետին փառք տալով՝ իրենց տուները դարձան նաստիկի հայրենակիցները։

Հաւատացէք՝ եթէ կ'ուզէք, բայց Պոլսէն տրուած հեռագիր է։

ՊՈԼԻՍ ՎԱՐԱԿՈՒԱԾ

Մէկ քանի շաբաթէ իվեր Պոլսոյ աղքատ Թաղերը վարակուած են հիւանդութեամբ մը, որ ցարդ անճանաչ էր, կ'ըսեն բժշկական շրջանակները։

Շատեր են որ վարակուած են այս հիւանդութենէն, որ շատ կը նմանի բորոտութեան։ Հիւանդներուն մորթը ծանծկուած է փշտիկներով։ Բժիշկները կը կարծեն Թէ այս նորօրինակ հիւանդութեան պատճառն են գէշ սնունդը եւ ապառողջ պայմանները։

ՊՈԼՈՅՈ ԱԶԳ. ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, գերմանացի հայագէտ Պ. Լէվի Պատրիարքին թոյլտուութեամբ կ'ուսումնասիրէ Պոլսոյ Ազգ. Մատենադարանին հին ձեռագիրները։ Հայ մատենագրութիւնը լուսաբանող թանկարժէք գրչագիրներ կան այդ հաւաքածոյին մէջ։ Պ. Լէվի հիացած է անոնց վրայ եւ կարգ մը էջեր ու նկարներ լուսանկարած է։

Գերմանացի բանասէրը նոր ապրտած է Պերլինի համալսարանը, եւ իր նպատակն է մասնաւորաբար գրաբար մատենագրութեան մասին ուսումնասիրութիւններ կատարելէ վերջ Գերմանիա դառնալ։ Ուր պիտի զբաղի Արեւելեան լեզուներու ուսուցումով։ Աշակերտած է Հ. Ն. Ակինեանի։ Գովեստով կը խօսի Հ. Տաշեանի եւ ընդհանրապէս բոլոր Մխիթարեան Հայերու մասին։

Պ. Լէվի իր պրպտումները աւարտելէ վերջ պիտի մեկնի Հայաստան, ուր նոյնպէս հին ձեռագիրներու քննութեամբ պիտի զբաղի։ Պիտի այցելէ նաեւ Էջմիածին։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Փոլոնպիայի հաւալսարանին վարիչը յայտնեց Թէ համաշխարհային ճարտարարուեստի ներկայացուցիչները խորհրդակցութեան պիտի նստին յառաջիկայ հոկտեմբեր 21ին նիւ եորքի մէջ ուսումնասիրելու համար տնտեսական մեծ հարցերը։

ՆԱՀԱՍ ՍՐՏՓԻՒ ԴԷՄ

Վաֆտի նախագահը նահաս փաշա, դատ բացաւ եգիպտոսի վարչապետին սրտքը փաշայի դէմ, ընտրութեանց առթիւ անոր կողմէ կատարուած բռնութեանց եւ գեղծարարութեանց ամբաստանութեամբ։

ՅՈՐԵՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Լոնտոնի մէջ գումարուող ցորենի միջազգային խորհրդաժողովը իր նիստերը փակելէ առաջ, կազմեց յանձնախումբ մը որուն գործը պիտի ըլլայ տեւական կապ պահել խորհրդաժողովին մասնակցող երկիրներուն միջեւ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Բոլշեւիկները Ցունաստանի մէջ

Գրեր էինք Թէ Զեկայի գործակալները խորհրդային «Իլիչ» նաւով դէպի Ռուսիա փախցուցած են 9 փախստական բանտարկեալներ եւ 5 հակաբոլշեւիկներ։

Ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն Ցունաստանի արտաքին նախարարութիւնը հրամայած է փիրէայի ոստիկանական տնօրէնութեան, որպէսզի, այն պարագային երբ հաստատուի Թէ տեղւոյս խորհրդային դեսպանատան պաշտօնեաները մասնակցած են յոյն համայնավար գործակալներու Ռուսիա փախցուելուն մէջ, ձերբակալուին անոնք, եթէ նոյնիսկ դիւանագիտական անձեռնմխելիութիւն ունենան։

Նախարարութիւնը այս որոշման յանգեցաւ այն ստուգումէն վերջ, Թէ կազմակերպուած այս փախուստին մեղսակից է նաեւ նոյնինքն խորհրդային դեսպանը Փօթիէմքին։ Հաւանականութիւն կայ նոյնիսկ, որ ձերբակալուին նաեւ Աթէնքի խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան անդամներէն ոմանք։

Աթէնքի ռուս դեսպանը խնդրած է արտաքին նախարարութեան ընդհ. տնօրէնէն որ յանձնարարէ հելլէնական մամուլին որպէսզի դադրեցնէ մեկնութիւններ ռուսդիւանագիտական ներկայացուցչութեան դէմ։

Միւս կողմէն կը հաղորդուի Թէ, կէսփէուն, արտասովոր միջոցներ ձեռք պիտի առնէ Ցունաստանի մէջ գործող հակաբոլշեւիկներուն դէմ եւ արդէն իսկ պատրաստած է ցանկը այն անձերուն, որոնք պիտի պատժուին յօրինակ այլոց հակախորհրդային փրոփականտին մէջ իրենց ունեցած գործունէութեան համար։

Ցունաստանի վաւուլի օրինագիծը

Ցոյն ընդդիմադիրները կը շարունակեն իրենց պայքարը մամուլի օրինագծին դէմ։ Օրինագիծը քննելու պաշտօն ունեցող խորհրդարանական յանձնախումբէն քաշուած են բոլոր ընդդիմադիրները, պատճառաբանելով Թէ աւելորդ կը գտնեն օրինագիծը, տրուած ըլլալով որ մամուլի մասին գոյութիւն ունեցող օրէնքը կը բաւարարէ ներկայի պահանջներուն։

Կ'ըսուի Թէ Պ. Վէնիզէլոս յարաբերութեան մէջ պիտի մտնէ ընդդիմադիր կուսակցապետներուն հետ հասկացողութեան գալու համար։

Հինգ ընդդիմադիր կուսակցութեանց պետերը կը խորհրդակցին մէկ ճակատ ներկայացնելու համար կառավարութեան դէմ մամուլի օրինագծի խնդրին մէջ։ Կառավարութիւնը եթէ պնդէ իր ամբողջութեան մէջ պահել մամուլի օրինագիծը, ընդդիմադիր կուսակիցներ պոյքոթ պիտի յայտարարեն եւ չպիտի մասնակցին երեսփ. ժողովի նիստերուն։

Լրտեսութիւնը Ֆրանսայի մէջ

Անցեալ ամիս, Ֆրանսայի Ընդհ. Ապահովութեան Սպասարկութիւնները յաջողեր էին Սթրազպուրկի մէջ երեւան հանել լրտեսական կարեւոր կազմակերպութիւն մը եւ ձերբակալել չորս լրտեսներ։ Սակայն, գլխաւորը կրցեր էր փախուստ տալ։ Բայց ան ալ վերջերս ձերբակալուեցաւ։ Կը կոչուի Էմիլ Հայնրիխ, եւ գողութեան յանցանքով, նախապէս կրած է երեք տարուան բանտարկութեան պատիժ մը։

Լրտեսական կազմակերպութեան մէջ մտած էր որպէս աոաքելութեամբ մը։ Պիտի կողոպտէր Ֆրանսայի պատերազմական նախարարութիւնը...։ Նախարարութեան շէնքը մտնելու եւ կարգ մը խուզարկութիւններ կատարելու, արկղներ եւայլն բանալու համար անհրաժեշտ գործիքները պիտի ստանար փարիզի մէջ, գերման լրտեսական գործակալէ մը, ինչպէս նաեւ գումար մը։ Նախարարութենէն ուղուած փաստաթուղթերը գողնալէ յետոյ, օդանաւով պիտի անցնէր Տիւսէլտորֆ կամ Քոլոնիա, ուր պիտի յանձնէր իր թանկագին կողոպուտը։ Էմիլ Հայնրիխ ուրիշ պաշտօն մըն ալ ունէր։ Մօզէլի շրջանին մէջ պիտի մտնէր զինարան մը, գողնալու համար զնդացիր մը, զոր պիտի յանձնէր Գերմաններուն։

Իր մեղսակիցներուն ձերբակալումը անկարելի դարձուց իր գործը։

Քիւրտ չէթեաներ կը գործեն

Մարտինէն հետեւեալ լուրը կը հաղորդեն Թուրք Թերթերուն.—

Այս կողմերը շահատակող կատաղի աւազակախումբ մը մեծ վնասներու ենթարկուած է բուռն ընդհարումի մը միջոցին։ Աւազակախումբին պետ Ալի Ահմէտ Իսմայիլն ու քառասունի չափ հետեւորդներ սպաննուած, մէկ քանի ալ ողջ բռնուած ու Մարտին տարուած են։ Ողջ բռնուածներն են Մէթինանցի Մահմուտ Թահիր, եղբայրը՝ Մէհմէտ, Օսման օղլու Ապտիւլազիզ, Հարապպատ գիւղէն Տաւուտ, Շայհու օղլու Զէքթօ եւ Զալըցի Ապտիւլքէրիմ։

Թուրքիոյ նոր պիւտճէն

Թուրքիոյ նոր պիւտճէն անցեալ տարուանէն 33,5 միլիոն ոսկի պակաս է։ Երկու ամսուան առժամեայ պիւտճէն ալ այս գումարին վրայ պատրաստուած է, այնպէս որ խնայողու-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ էջ)

ԱՊԱԳԱՅԻ ՁԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԹՈՒԱԿԱՆ ՄԸ - ԴԷՄՔ ՄԸ

1899 Մայիս 18ին Լահէյի մէջ կը բացուէր միջազգային առնախընթաց ժողովը։ Քանի՛ մը պետութիւններու ներկայացուցիչներ կուգային հաստատակաց լեզու մը գտնելու, իրար հաճոյելու թէ վիրենք իրարու մօտեցնող շահերը այնքան կենսական են, որքան իրարմէ հեռացնող տարակարծութիւնները։

Խաղաղութիւնը կազմակերպելու առաջին փորձն էր ատիկա։ Տկար նախափորձ մը, որ ոչինչ կրնար փոխել անշուշտ միջազգային բարքերէն, նախապաշարումներէն։

Նոր գաղափար մը, իսէալի մը սաղմը ցանուած էր, որ հակառակ անպատրաստ հողին, պիտի ծլէր, պիտի քալէր իր ճամբան։

Պատերազմէն յետոյ, գաղափարը ինքզինքը պարտադրեց. ինչ որ պըզատոնական ցանկութիւն մըն էր նախապէս, վերածուեցաւ հանրոյթի մը։

Խաղաղասիրական այդ շարժումին առաջին շօշափելի հանգրուանները ծանօթ են այլեւս։ Ազգերու Դաշնակցութիւնը Լահէի միջազգային իրաւարար Ատեանը, Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակը։

Պատմութիւնը մտած է այլեւս փուլի մը մէջ, ուրկէ ետ դառնալ, դուրս գալ անհնար է։

Ահաւասիկ, այս յարաճուն հաճատարած սեւեռումը — միջազգային խաղաղասիրութեան այս շարժումը — իր առաջին նուիրագործումը գտած է Մայիս 18ի մը։

Ու խորհողներ կան հետեւաբար թէ ինչո՞ւ Մայիս 18ը չնուիրագործուիր իբրեւ միջազգային ոճ մը, իբրեւ խորհրդանշանը ազգերու մերձեցման, գործակցութեան նպատակին։

Որոշ ազգեր, որոշ կազմակերպութիւններ ընդունած են գայն. Մայիս 18ին ամէն տարի *առիթ* մը կը ներկայանայ անոնց ի նպաստ խաղաղութեան ցոյց մը կատարելու, դատապարտելու պատերազմը, բարեկամական ոգեղէններ փոխանակելու ազգէ ազգ, ժողովուրդէ ժողովուրդ։ Ճիգ մը վերջապէս, գէթ մէկ օրուան անգոյ, չեղեալ նկատելու բոլոր սահմանները։

Դաստիարակչական, կրթական ճիճ ընկերութիւններն են ի հարկէ որ իւրացուցած են ամէնէն առաջ այս տօնը եւ կը փորձեն գայն արժեցնել։

Քանի մը տարիէ ի վեր Կալէսի երկրին ամբողջ աշակերտներուն առնուելով, Մայիս 18ի գիշերը, անթեւլով ողջոյն մը կ'ուղարկուի ամբողջ աշխարհի մանկութեան։ Տեսակ մը հրաւէր փոխադարձ բարեկամութեամբ պատրաստելու խաղաղութիւնը։

Միշտ նոյն ոգիով առգրուած, մանկավարժական յայտնի օրկաններ որոշած են Մայիս 18ը հռչակել Բարի կամեցողութեան օրը։ *Օր* մը վերջապէս, ուր ամէն ոք, դաստիարակ կամ ճնողք, որ ապագայի առջեւ իր պատասխանատուութիւնը կը զգայ, յանձն առնէ շեշտ մը դնել նոյն հրամայականին . — «Ձէնքերը՝ վա՛ր, սրտերը՝ վե՛ր»։

Այո՛, հաճոյութիլ ու հաճոյել որ բոլոր մեծ յեղաշրջումները մարդոց սրտէն կը սկսին, ու լաւագոյն գէնքնկեցութիւնը բարոյական գինաթափութիւնն է։

Այս տարի ալ Մայիս 18ը առիթ մը եղաւ զպրոցներէն ներս, պանծացնելու համար յիշատակը ուժեղ խաղաղասէրի մը, Ժրիտրիխ Նանսէնի, որուն մահուան տարելիցը կը վերջնաբար Մայիս 13ին։ Ամէն երկրի մէջ ուսուցիչներ հրաւէր ստացան ներկայացնելու իրենց աշակերտները... կեանքը այս մեծ նորվեկեացիին, որ գերազգային մտահոգութիւններ միայն ճանչցած է։

Ու փրուսական վարժարաններէն ներս ալ ապագայէն հնչող պատգամի մը նման գէթ օր մը, Մայիս 18ին, արձագանգեց նոյն յանկերգը.

— Խաղաղութի՛ւն... Նանսէն...։

* * *

Ֆրիտրիխ Նանսէն...։ Այս մարդուն հանդէպ մեր հիացումին ինչ լեզի մտածումներ չեն խառնուած։ Անոր մէջ կը գնահատենք խիզախի, ձեռներեցութեան, նուիրումի մարդը, բայց անոր ընդմէջէն, անոր հետ ակնարկներով իսկ կը թքնենք իրապաշտ ու ոսկեճամուկ աշխարհի երեսին։

Միջազգային գիւանագիտութեան անանկութիւնը, հոգեկան թշուառութիւնը ապացուցանելու համար կը բաւէ միայն յիշել Ֆ. Նանսէնի ճախողանքը հայկական դարմանումներու ճամբուն վրայ։

Ի՞նչ փոյթ իր յուսախաբութիւնը։ Ան մերն է այլ եւս. մետասանեակորդ ժամուն մտած է ան մեր պատմութենէն ներս։ Ան հոն պիտի մնայ իբրեւ քաղաքացի մը զաղթական մեր հայրենիքին։

Ու օգտուինք առիթէն, անգամ մը եւս ճանչնալու գժբախտ օրերու այդ բարեկամը։

1861 Հոկտեմբեր 10ին ծնած է Ֆ. Նանսէն, Նորվեկիա, Օսլոյի շրջակայքը։

Իր պատանեկութիւնը, երիտասարդութիւնը նուիրած է ան փիլիսական չարքաշ մարզանքներու, «սքի»ով կտրած է Նորվեկիան լայնքէն, երկայնքէն։ Լերան, անտառի և ծովի մտերմութեան մէջ ածած է իր կորովը, նկարագիրը. ափոռ և մարմնակրթանքի այդ կիրքն է որ կը լեցնէ իր մարմինը, իրեն ներշնչելով արկածի եւ վտանգի գիւթանքը։ Հարազատ մեկ շառաւիղը հնօրեայ «վիքինկ»ներու։

Ֆիզիքական ներզօր այդ կեանքը գինքը հեռու պահած չէ իմացական ղբաղումներէ եւ գիտական հետազօտութիւններէ։

Կենսական եւ բարոյական ուժերու այդ զօրեղ հաւասարակշռութիւնն էր որ իրեն թոյլ տուաւ պիրկ վճռականութեամբ եւ անթերի քալելու այն ամէն նպատակներուն գորս կ'ընտրէր ո և է առիթու։

Ան նախ յայտնուեցաւ իբրեւ բեւեռախոյզ։ 1888ի Կրօէնլանտի իր անցքը եւ մանաւանդ 1895-1896ի իր բեւեռային արշաւը իր անունին շուրջ ստեղծեցին արդէն միջազգային հետաքրքրութիւն մը, համբաւ մը։ «Փառամ» (Ֆրամ) նաւով կատարած իր բեւեռախուզութեան մասին արդէն ժամանակին այս էջերուն մէջ տուած եմ ամփոփ տեղեկատուութիւն մը։

Վերադարձին Քրիստիանիա համալսարանին դասախօս կը կարգուի։

1905ի շրջանին, Շուէտա-Նորվեգիոյ քաղաքական բաժանումը պատրաստող եւ վճռող դէպքերուն մէջ իր դերը եղած է արմատական։ Այսուհետեւ ան երկար տարիներ ներկայացուցած է իր հայրենիքը, Նորվեկիան, անգլիական կառավարութեան հետ։

Մեծ առիթներն են սակայն որ չափանիշը կուտան անհատներու։ Միջակ մարդիկ կը հետեւին դէպքերու, մինչ զօրաւորները զանոնք կը կոփեն, կը պատրաստեն, կ'ենթարկեն իրենց։

Ընդհ. պատերազմէն վերջն է որ Նանսէնի անունը կը խառնուի միջազգային վիճաբանութիւններու։ Ազգերու Դաշնակցութիւնը յաջորդաբար իրեն կը վստահի կարգ մը լուրջ հարցերու կարգադրութիւնը։

1919ին կը կազմակերպէ սիպէրիական տափաստաններու մէջ գտնուող կէս միլիոն գերիներու վերադարձը դէպի իրենց հայրենի երկիրը։ Ռուսիան կազմալուծուած, դուրկ էր փոխադրական ամէն միջոցներէ։ Նանսէն չի կասիր, չի յամենար անկարելիին առջեւ։ Ինչ որ ցամաքի ճամբով անհնար էր, գլուխ կը հանէ ծովու ճամբով. կը վարձէ նաւեր ու քանի մը ամիսէն 500,000 գերիներ կը վերադառնան իրենց օջախները։

1921ին, Ազգերու Դաշնակցութեան անունով կ'անցնի Ռուսիա, ուր սովը եւ թիֆուսը կը տասանորդէին Սեւ ծովէն դասալից ծով ապրող անտերունչ ազգաբնակութիւն մը։ Հոն իր հսկողութեան տակ կը կազմակերպուի քանի մը միլիոն ժողովուրդի պարենաւորումը։

Այնուհետեւ իր անունը կը կապուի ռուս, հայ եւ յոյն տարագրեալներու տեղաւորման կնճռոտ հարցին։ Իրենց հայրենիքէն հալածական, ամէն տեղ անբաղձալի այս բազմութիւնները վերածուած էին միջազգային տաղտուկի մը։ Օրուան հզօրները չէին ուզեր ճանչնալ իրենց զօրները, արդարութիւնը կը շփոթուէր տարտամ բարեգործութեան հետ։

Նանսէն այդ չկամութեան մթնոլորտին դիմաց փորձեց ընել ինչ որ հնարաւոր էր։ Ստեղծեց Նանսէնեան անցագիրը՝ իբրեւ ինքնութեան թուղթ։ Նանսէնեան դրոշմաթուղթը՝ հասոյթի աղբիւր։ եւ ծրագիրներ, առաջարկներ, որոնք կը փշրուէին սառկայն դիւանագիտական սեղաններու վրայ։

Ծանօթ է ձեզ տխուր մէկ էջը այդ ընդվզեցուցիչ պատմութեան — Սարտարապատի կատակերգութիւնը։

Թարմ են յիշատակները. վերբի նման բան։

Լա՛ւ նը, բայց չմոռնանք։

Իր մահէն առաջ, Նոպէլի խաղաղասիրական մրցանակը եկաւ ծայն անպաշտօն դնահատութիւն մը բերելու իր մարդասիրական ճիգերուն։

Ափսոս, Նանսէններու գործօն գաղափարապաշտութիւնը անկարող է բարեփոխելու քաղաքական վճռակները, սիրող մտայնութիւնը

Իրաց վիճակը խորէն, խարխխէն միայն կարելի է յեղաշրջել։

Ե՞րբ պակաչն։ Ե՞րբ։

Զէ՞ որ

«Մինչ եւ առուն ջուր գայ,
Գորտին աչքերը դուրս կուգայ...»։

Փ. ՍԱՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

"ԵՐԵՔ ԵՐԳԵՐ,,

(ԱՍԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎԻՇՏ ԵՐԿՐԻ ԵՒ ՎԻՇՏ ԵՐԿՆԷՔԻ)

ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆԻ

I.

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կ. Զարեանի «Երեք երգեր»ը երկու կարեւոր յատկանիշերով ուշագրաւ է։ Երկը մեզ կը վարակէ իր փիլիսոփայական-իմաստասիրական խորքով, եւ կառուցուած է կատարեալ արուեստի մը մտահոգութեամբ։ Այս երկու առաջադրութիւններուն պատասխանած է հեղինակը լրիւ ճիգով մը, եւ այն ինչ երկնած է 1915ին, իր միայուն արժէքներէն մեկը կը դառնայ։

Այս երկը իր հատուածներով եւ բանաստեղծական առանձին կտորներով անբմբռնելի կը մնայ։ Նոյնիսկ իր լաւագոյն էջերը առանձին վերցուցած՝ այն հրապոյրը չեն տար, որքան ամբողջութիւնը միասին առած։ Որովհետեւ, իսկապէս երկը ամբողջական խորհուրդ մըն է, ամփճանաբար զարգացած եւ ներքին հոգեկան ապրումներով իրարու ագուցուած, մէկը միւսը լրացնելով։ Համերգ է. բոլոր ձայները իրենց տեղն ունին. ու դուք ընդհանուր տպաւորութիւնն է որ խարապէս կը զգաք։ Եւ մտածումը եւ՛ արուեստը այս ամբողջականութեան վրայ հիւսուած են։ Մեկ հատուածը կամ մեկ արարուածը չնչին ազդեցութիւն մը միայն կը թողուն։

Երկի հիմնական վերլուծումը մեզ հեռուները պիտի տանէր։ «Երեք երգեր»ը այն երկերէն է, որ ապագային երկար ուսումնասիրութեան նիւթ պիտի դառնայ, որովհետեւ իր խորքով եւ ձեւով նոր հարստութիւն մըն է որ կ'աւելնայ հայ գրականութեան վրայ։

Քանի մը խօսք Զարեանի կառուցման մասին։

Երբ բաղդատութեան կը դնենք «Երեք երգեր»ը իր «Ծատրազոմի Հարս»ին (հեղինակի գլուխ գործոցներէն մեկը, եթէ չըսեմ լաւագոյնը) եւ «Անցորդ եւ իր ճամբայ»ին հետ, կը տեսնենք որ Զարեանի լեզուն եւ ոճը այս վերջին տասնամեակին շատ զարգացած եւ իր կատարելութեան հասած է։ «Երեք երգեր»ու լեզուն եւ ոճը այն սահունութիւնը եւ ազատ թռիչքները չունին, ինչ որ կը տեսնենք իր վերջին երկերուն մէջ։ Բայց իր ներքին հէնքով, ճառագայթող մտածումներով եւ պատկերներով կը մնայ նոյն հեղինակը։

Հայերէն լեզուի զարգացման այս կէտը մատնանշելէ յետոյ, անհրաժեշտ կը նկատեմ այլ կողմէ մօտենալ Զարեանի լեզուին եւ ոճին ինչ որ կը վերաբերի «Երեք երգեր»ուն։ Անպարար պիտի ըլլար պահանջել որ Զարեան կառուցման նոյն ատաղձը նոյն շաղախով կիրարկէր այս երկին մէջ, ինչ որ մենք կը գտնենք «Անցորդ»ի եւ «Ծատրազոմի Հարս»ին մէջ։ Այս երկերը իրենց ներքին բնոյթով խիստ տարբեր են իրարմէ։ Եւ պէտք է շեշտել թէ Զարեանը այն հեղինակներէն է, որ գիտէ իր լեզուի տարերքը յարմարցնել նիւթի էութեան։ Նիւթի էութենէն եւ անոր շարժուն ուժէն ծնունդ կ'առնեն պատկերները, իմաստներն իրար կը հրմշտկեն եւ իրենց համապատասխան առանձին կաղապարներ կը ձուլեն լեզուէն։ Արդ, «Երեք երգեր»ը որպէս մտածման եւ խորհուրդի երկ, թռիչքէ աւելի ներսոյղ ընթացք մը ունի։ Այդ պատճառով, լեզուի արագութիւնը թեւեր չէր կրնար առնել։ Ու մենք կը տեսնենք որ Զարեանի տողերը մեզ մտածել կուտան, բայց չեն յուզեր։ Ոյզը թեւաւոր թռիչքներ ունի, բոցավառ արտայայտութիւն, մինչդեռ մտածումը ներուժ ճանրութիւն մըն է, կշիռ է։ Այս կշռականութիւնը լեզուն իր սահանքին մէջ կը պահէ, եւ հեղեղատ չի ստեղծեր։ Այս իրողութիւնը ես դերազանցապէս երկի բնոյթին հետ կը կապեմ եւ փոքր բաժին մը միայն կը հանեմ լեզուի զարգացման։ (Բաւական թիւով նոր բառեր գործած է, որոնց դժուար թէ ընտելանայ ընթերցողը։ *Օրինակ.* Սրսրփադող, ներքնակրակ, դարձիդարձով, տատանները, օձ սգալարում, եւայլն, որոնցմէ ոմանք կարծեք թէ կ'երեքան նախադասութեան մէջ, մեկ խօսքով հայերէնի դասատուին համար անընդունելի են։ Սակայն երբ ընթերցողը համակուած է իրարու յաջորդող մտքերէն եւ հոգեվէս կ'ընթանայ երգի կշռոյթին հետ, ու կը հանդիպի այս նորակերտ բառերուն, ինքն ալ կը համաձայնի հեղինակին հետ, որովհետեւ այդ բառերը հոգեկան վիճակ մը բարդ մտածում մը կ'արտայայտեն, որ իրենց որոշակի իմաստն ունին այդ տողերուն մէջ։)

«Երեք Երգեր»ու արտայայտութեան եղանակը յուզական չէ։ Քնարական էջեր շատ քիչ են։ Զարեանի միտքը գործած է գերազանցապէս, քան զգացումները։ «Ծատրազոմի Հարս»ին մէջ յուզումէն մենք կ'անցնինք մտածումի, մինչդեռ «Երեք Երգեր»ուն մէջ, մենք կը մտածենք, կ'ընդդրկենք երկրի եւ երկնքի համատարած վիշտը, ու ապա կը մտատնուինք խոր յուզումի մը։ Ուրեմն, այս երկը իր էութեամբ մեծ ողբերգութիւն մըն է։ Մենք այլ ողբերգութեամբ չենք յուզուիր ամէն քայլափոխին։ Բայց երբ գիրքը կը վերջացնենք, կը տեսնենք որ յուզական տարրերը կուտակուած են եւ կը ճնշեն մեզ։ Այս յատկանիշն ալ երկին ընդհանուր ճարտարապետութեան հետ ներդաշնակ կ'ընթանայ։

Այս քանի մը համառօտ դատողութիւններէն յետոյ, ծանօթութեան համար, ըսենք, որ «Երեք երգեր»ու առաջին մասերը գրուած են պատերազմի նախօրեակին, իսկ միւս մասերը պատերազմի առաջին տարին։ Առաջին անգամ, պատերազմի ընթացքին, իտալերէնի վերածուած հրատարակուեցաւ *Միլանի* Eroica հանդէսին մէջ։ Ցետոյ իտալական հրատարակչական տուն մը գրքով հրատարակեց՝ մոցնելով իտալացի եւ օտար դասական գրողներու մատենաշարին մէջ։ Երջանկահոգի Ռիսոլիի երաժշտութիւն յօրինեց այդ երկի համար, որ ներկայացուեցաւ Հռոմի եւ այլ քաղաքներու մէջ։ Իտալական թերթերը ժամանակին բազմաթիւ գնահատական յօդուածներ նուիրեցին Զարեանի գրքին։

Ու հիմա միայն, 15 տարի յետոյ, հայերէն բնագիրը, հեղինակին կողմէ վերամշակուած, իր առաջին շքեղ տպագրութեամբ կը ներկայանայ հայ ընթերցողներուն (*)։

Այս քանի մը տողերը փակելու համար, կը յիշեմ «Մեհեան»ի հրատարակութիւնը, որու գլխաւոր սիւներն էին Կ. Զարեանը և Ց. Օշականը։ (Ներ.— Իսկ բուն աւիշը ոդքացեալ Գեղամ Բարսեղեանը։) Երիտասարդ գրողներու այս պոռթկումը, այն ժամանակ ոմանց կողմէ նկատուեցաւ պոռչտուք։ Բայց պատերազմէն յետոյ Զարեան եւ Ց. Օշական իրենց հասուն տարիքի հասուն պտուղներով մեր օրերու երկու գրական մեծութիւնները կը հանդիսանան, արդարացնելով այն պոռթկումը, որ ունեցան ասկէ քսան տարի առաջ։

Կ. ՄԱՍՈՒՆԻ

(*) Գիրքը լոյս տեսած է Վիեննա, միայն 500 օրինակ, շքեղ տպագրութեամբ։ Գինը 60 եւ 75 ֆրանք։ Ձիշդ է որ ժողովրդական ընթերցման մասչելի երկ մը չէ։ Այս գիրքը կրնայ կարդացուիլ միայն մտաւորականութեան կողմէ, բայց իր գնով բոլորովին անմատչելի է անոր ալ։

Կ. Ս.

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Պատասխան «ցառաջ»ի հարցարանին՝ Թիւ 18)

«Ցառաջ»ու «Հայրենիք»միաժամանակեայ եւ առաջ հարցարան մը բացին, նոր սերունդի փրկութեան ժիջոցները ուրուագծելու համար։

Ինչպէս հարցարանները, նոյնպէս պատասխանները հակառակ եւ առաջնակարգ խնդիր մը նկատի չեն առած։ Նոր սերունդը փրկելու, հայը հայ պահելու առաջադրութիւնները որոշ չափով ծուռ տեսակէտի մը ընդհանրացումին նպաստել սկսան։ Հայը հայ պահելու բաղձանքը քաղաքականէ աւելի զգայական բովանդակութիւն մը առաւ։ Այսինք ազգային բազմապիսի ստորոգելիներէն միայն մէկին (թէեւ կարեւորագոյնին) — լեզուի պահպանութեան խնդիր դարձաւ։

Զարգացնելով այս տեսակէտը, կը յանգինք այն թիւր եզրակացութեան թէ՝ ո՛վ հայերէն չի գիտեր, հայ չէ եւ ընդհակառակն ով հայերէն գիտէ հայ է։

Ի հարկէ լեզուի նոյնութիւնը զգացումներու, ժառանգութեան հոգեկան հաղորդակցութեան եւ անցեալն ու ներկան եւ ապագան իրարու շաղկապող առաջնագոյն ազդակներէն մէկն է, թերեւս հզօրագոյնը եւ սակայն երբե՛ք սպառիչը։ Միեւնոյն լեզուն խօսող տարբեր ազգեր կան, Անգլիա-Իրլանտա, Միացեալ-Նահանգներ, Սպանիա եւ հարաւ. Ամերիկայի շարք մը հանրապետութիւնները, Ֆրանսա եւ Պելճիզա, արաբական ազատ հատուածներ (Եգիպտացիներ եւ Մարօք եւայլն), որոնք սակայն ուրոյն ազգութիւններ են, սեփական, մասնայատուկ մշակոյթներով եւ յաճախ քաղաքական-տնտեսական եւ ընկերային հակադիր շահերով։ Ուրիշ օրինակ մըն ալ հրեայ ցեղը։ Դրեթէ հրեայ շրթներէն խսպառ հեռացած է եբրայական աստուածաշնչական լեզուն, եւ սակայն հրէութիւնը իրարու միացնող բացարձակ այլ թաքուն շաղախ մը գոյութիւն ունի։ Երբե՛ք ցեղի մը անհատները այնքան իրարու կապուած չեն, որքան հրեաները կապուած են իրարու։

Շատ սովորական կ'ըլլար եթէ ըսէինք թէ ով որ հայերէն գիտէ հայ է։ Ամենեւին, հիմնապէս սխալ է։ Անթիւ են հայերէն գիտցողներ եւ հայութեան հետ կապը կտրածներ։ Ձիշդ հակառակը՝ նոյնքան անթիւ են անոնք որ հայերէն չգիտնալով հանդերձ, հարիւրին հարիւր հայ են եւ իրենց չիմացած հայերէն լեզուին հանդէպ արցունքոտ պաշտամունք մը ունին։

Ի հարկէ կը հասկնամ լեզուական հարցի մէջ բարձրացած ահազանգին ծածուկ եւ թերեւս անգիտակից իմաստը։ Զորսնադարամեայ արմէն ցեղին անհանուստ եւ անսպառ եռանդով ստեղծագործած բոլոր քաղաքակրթական արժէքները հովանուն տրուած են եւ Անիներէն ու Սիսերէն միայն աւերակներ մնացած։ Բոլոր մեր ազգային ստացուածքը փճացած, մեր այնքան մեծ ու զարմանալի հարստութիւններէն միայն մէկը մնացած է։ Նոյնիսկ հայրենիքը կորած է, այդ մէկը մնացած է։ Այդ մէկով մենք կապուած ենք անցեալին եւ այդ մէկով իբրեւ լուսաղբուռ պրիսմակի մէջէն կը դիտենք մեր ապագան, որ Նարեկացիի աղօթքներուն պահպանուցիչ խորութեամբը եւ մեր ցեղային տառապանքի ապրեցուցիչ քաղցրութեամբը կը ներկայանայ մեզի։ Այդ մէկը հին ու նոր հայերէն լեզուն է։

Բայց լեզուն մարդուն հետ միասին ծնող հողէն։ Սկովտիոյ մշուշապատ կաժարին տակ եւ Միսիսիփիի պայծառ ափունքին վրայ խօսուող մի եւ նոյն լեզուն տարբեր շեշտագրութիւն, տարբեր նրբերանգներ ստացած են, եանքիի եւ Ալպհոնցիէ տարբեր տիպարներ ստեղծելով։ Լեզուական նրբութիւնները սրոնք հոգեկան բարդ կառուցուածքներու բնորոշիչ յատկանշումներն են, կարող են զարգանալ կապուած մնալով աշխարհագրական նոյնատեսակ միջավայրի մը, անշարժ ու կայուն հողի մը։ Լեզուական զարգացման արտաքին ճակատին վրայ կը թուի թէ քնաւ դեր չկատարողը հողին կապուած, թերուս, յաճախ զպրոցի երեսը չտեսած գիւղացիական զանգուածն է. բնութեան հետ ապրող, բուսական ու կենդանական աշխարհի հետ իր կապերը աւրդաբաշխ դեռ չխզած տարրը։ Հովիւներու, դաշտորայքի, բլուրներու, սարերու գլխուն, առուակներու եզերքը, անտառներու խորունկը ապրող գանգուածը դեր չունի լեզուի զարգացման, նրբացման, կատարելագործման համար, աննշմարելի այլ անընդհատ գործօնութեան մէջ։

Կը թուի այսպէս։ Բայց իրականութեան մէջ լեզուի ամէնէն կատարելատիպ նրբութիւններն ու նրբերանգները ստեղծագործող գանգուածը այդ գիւղացի տարրն է, որուն խօսած բառերը կարելի է անմիջապէս հաշուել։ Որովհետեւ, լեզուն արհեստական, ժառանգիչ հարստութիւն չէ. լեզուն բնատուր է, բնական երեւոյթ է։ Արտաքին առարկաներու մը շրթներու վրայ դրած խօսքը որ ոչ միայն իմաստ է, այլ հնչեղանութիւն եւ երաժշտութիւն՝ ինչպէս թռչունին գեղգեղը, առուակին կարկաչը, անտառին ու հովին սոլը, առւեծին մռունչը եւ ամպերուն որոտը։ Լեզուին վրայ յարատեւ պէտք է ներգործէ բնութիւնը իր հրաշապատում բազմապիսի ազդակներով։ Մանաւանդ մեր լեզուին աղուոր այլ խիստ շեշտերը հայ խոփի եւ հայ գութանի, մեր հայրենի կարծր հողը փորփրելու աղմուկի զեղչկաբոյր ներդաշնակութեամբն է օծուն։ Մարմարէ շէնքերու եւ հսկայ քաղաքներու մէջ լեզուն կը չորնայ, աշնանահար կ'իյնայ։ Հում նիւթը գիւղէն եւ հողէն պիտի գայ։ Քաղաքը իր գծերուն կլորութիւնը, վազքին ժեքենականութիւնը, տնտեսութեան խորութիւնը եւ ոլորդներուն բարդութեամբը պիտի տարազագործէ գիւղէն ու հողէն հատած վճիտ ոսկին, ուր անած եւ ուռճացած պէտք է ըլլայ հովիտներու անդորրութեամբը, դաշտերու պարծան եւ արփաշունչ կենսունակութեամբը, բլուրներու կապոյտ երազովը, սարերու խորհուրդ առնականութիւնով, առուակներու հեշտօրօր մեղմութեամբը եւ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՂԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ԹԵՀ

ԱՐՏԱՇԱՏ, 29 մարտի։— Տեղույս տարածքի հայ ժողովրդի ստեղծագործ ներուժի ամենավառ դրսևորումներից մեկը Հայաստանի Հողային ցուցակի համար պատասխանատուների ընտրությունն է։ Ոչ մի ժողովրդավարական երկրում ժողովուրդը չի ենթարկվում պետական մարմինների կամայականությանը, եթե նրանք ընտրվում են ժողովրդի կողմից։ Ընտրությունների ժամանակ ժողովուրդը ոչ միայն ընտրում է իր ներկայացուցիչներին, այլև հսկողություն է իրականացնում նրանց գործունեության նկատմամբ։ Ընտրությունների ժամանակ ժողովուրդը կարող է ընտրել նրանց, ովքեր ամենից լավ կարող են պաշտպանել նրա շահերը։ Ընտրությունների ժամանակ ժողովուրդը կարող է ընտրել նրանց, ովքեր ամենից լավ կարող են պաշտպանել նրա շահերը։

Հողային ցուցակի համար պատասխանատուների ընտրությունը մեծ նշանակություն ունի նաև նրանով, որ

թիւնը առժամեայով, այսինքն յունիս 1ին սկսած կ'ըլլայ։

Խնայողութեան պատճառով, պաշտօնեաներէն հարիւրին երկուքը միայն բացը կը մնան։

Պետական ընդհ. ծախքերէն հարիւրին տասնըմէկ կրճատում պիտի ըլլայ։ Այսպէս ազգ. պաշտպանութեան պիւտճէէն 6, հանրօգուտէն 9, կրթականէն 1, տնտեսականէն ալ 4 միլիոն ոսկիի խնայողութիւն եղած է։ Ներքին, դատական եւ առողջապահական գործավարութեանց պիւտճէներուն մէջ զրեթէ ոչ մէկ կարեւոր փոփոխութիւն եղած է։ Ազգ. Մեծ ժողովի պիւտճէէն կէս միլիոն, կրօնական գործերու տնօրէնութենէն ալ 800 հազար ոսկի զեղչուած է։

Նոր պիւտճէն 189 միլիոն ոսկիի վրայ կազմուած է։ Թափուր պաշտօններու համար տրուած վարկը ջնջուած է, ինչպէս նաեւ կարգ մը պաշտօններ։ Պետական Խորհուրդի պաշտօնեաներու ցանկէն 15 հոգի բացը կը մնան։ Մայոյ ընդհ. տնօրէնութիւնն ալ ջնջելու որոշում տրուած է։

Պաշտօնեաներուն մէկ մասը արտաքին, մէկ մասն ալ ներքին գործավարութիւններուն մէջ պաշտօն պիտի ստանձնեն։ Կարգ մը կրճատումներ եղած են նաեւ Բարձրագոյն Տնտեսական Խորհուրդի պաշտօնէութեան մէջ։

Հաւանական է որ պիւտճէին մէջ ուրիշ կարգ մը փոքր փոփոխութիւններ ալ ըլլան Գործավարներու Խորհուրդին քննութեան միջոցին։

Ռուս գիւղացիները կառավարութեան դէմ

Խորհրդային կառավարութեան ներկայացուցիչներուն խստութիւններէն զայրացած, բազմաթիւ գիւղացիներ յարձակեցան գիւղի մը վրայ՝ Օտեսայի մօտերը եւ սպաննեցին խորհրդային երկու բարձր պաշտօնատարներ եւ 8 բոլշեւիկ գործաւորներ, որոնց յանձնուած էր շրջանը համայնացնելու գործը։ Բոլշեւիկեան խմբակէն երեք հոգի միայն կրցան ազատիլ գիւղացիներու կատաղութենէն։

Նոր խռովութիւններ Պիրմանիոյ մէջ

Պիրմանիոյ զանազան շրջաններուն մէջ նոր խռովութիւններ յառաջ եկան ընդդէմ անգլիական իշխանութեանց։ Տեղին զօրախումբերը յայողեցան գրաւել ըմբոստներու բանակատեղին։ 250ի չափ ըմբոստներ կրցան փախուստ տալ եւ ազատիլ։ Գիւղի մը մէջ, ոստիկանական ջոկատները ստիպուեցան կրակ բանալ ըմբոստներու վրայ։ Պիրմաններ յարձակեցան Սիամցիներու գիւղի մը վրայ եւ սպաննեցին երեք հոգի։

Ռումանիոյ ընտրական պայքարը

Ընտրութիւններու նախընթաց վերջին կիրակին ըլլալով, նախորդ օր, Ռումանիոյ բոլոր կողմերը մեծ գործունէութիւն ցոյց տուին զանազան խմբակցութիւնները։

Վարչապետ Եորկա այցելեց Եաշ եւ Մոլտավիոյ զանազան քաղաքները. իր մէկ ճառին մէջ ըսաւ.— Թագաւորը ինծ յանձնեց մեծ աւել մը երկիրը մաքրելու համար պորտաբոյծներէն։

Ընդդիմադիրները մեծ չանքեր կը թափեն. բայց ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է թէ կառավարութիւնը պիտի ըլլայ շահողը։

Նախորդ վարչապետ Միրոնէսքու եւ նախկին դատական նախարար Եունիան, ազգային գիւղացիական կուսակցութեան կողմէ պաշտօն ստացան ներկայանալու Թագաւորին, բողոքելու համար ընտրական պայքարի առթիւ յառաջ եկած խռովութեանց մասին, որոնց զոհ գացին կուսակցութեան երկու անդամները։

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

փըթի ժուռնալի սրահին մէջ, Մէթրօ Քաստէ

կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁՈՒՆ ԲԱԺԻՆ

կը մասնակցի «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը դեկավարութեամբ պ. ՍԱՔՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆի։

Իսի լէ Մուլինօի Թաղապետարանի 40 հոգինոց նուագախումբը դեկավարութեամբ Mr. Iseroի *կը նուագէ հայկական երգեր։*

ՌՈԱՆ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին

կը խօսի՝ ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պիցեանֆոնիի Ջաւարեան կոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին. 186 Av. Verdun, ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Անիէի, Պուա-ֆոլոնպի Ջէյթուն կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ եւագոյն, ֆոթորիկ եւ վիշապեան խումբերը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.45ին, 80 Rue Charles-Chefson, Պուա ֆոլոնպ։ կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի հայ նախկին կամաւորներու միութեան ընդհ. ժողովը 29 մայիս, ժամը 9ին, 4 Rue de la Grange Bateliere ծխավարժարանին վերնայարկը։

Բոլոր նախկին կամաւորները որոնք դեռ չեն արձանագրուած, կը խնդրուին ներկայ գտնուիլ։

կարեւոր օրակարգ։

Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Ապրիլեան սգահանդէսի առթիւ Աֆիոն Դարահիսարի Հայր. Միութիւնը փոխանակ ծաղկեպսակի նուիրած է 40 ֆր. նաեւ Տէրզօրի մէջ կառուցուելիք յուշարձանին կամաւոր նուիրատուութեամբ, հաւաքուած է 200 ֆր. 05 որ պիտի յատկացուի իր նպատակին։ Մեր շնորհակալութիւնները։

Ջ. Ո. Մ. Մասնաճիւղ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 RueDenoyez, Paris(20)։

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ եղբայրներս Սասունի Ահարոնք գիւղացի Յովհաննէս, Կարապետ եւ Պօղոս Շահինեան, որոնք ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գտնուէին Տիգրանակերտի Հուսայնան գիւղը։ Կրտսեր եղբայրս Արմենակ 1914ին կ'աշխատէր Քէմախի աղահանքներուն մէջ։ Մինչեւ այսօր իրենց մասին լուր չկայ։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Շահինեան Մկրտիչի 96 bis rue de la Tour-Billy, Argenteuil, (S. et O.) France։ Ճշգրիտ լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր։

EMPIRE Սինեմա-Շօ՝ 37 Av. Wagram

8, RUE CHATEAUDUN

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ

THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Յունիս 3 Շորեքշաբթի եւ Յունիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ (*«Էքսլէսիճի»ի յայտնի Սանսարը*), ՏԻԿ. ԺԷՐՃԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ (*Խուրշիտ պէյ*), *կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—*

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ Տ. ՉՈՒՀՃԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻԲՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԴՄԲԻԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գաժէր

երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ

ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ճինկէօզի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն։ Փարիզի բոլոր արեւելքցիները ներկայ պիտի ըլլան այս երկու ներկայացումներուն։

Տոմսերու գիները եղած են ամէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք։

Օթեակներն ալ նոյն գիներն մէջն են։ Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի։ Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՌՕՇԻ մօտ, 208bis rue Lafayette, պ. Արթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *ժէոսէ ոսպ կարող լաւ գործաւորուհիներ (նորավարժները չներկայանան)։ Դիմել ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts, Փարիզ։ Մէթրօ՝ Օտէոն։*

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Մեզանց., արեան, մորթի հիւանդ. տարբալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *Մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդ. եւ վարակի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՁԵՐ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD
13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Téleg. Palestloyd

Տոմսակներ ամէն երկիրներու համար։

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։

ՄԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մակնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։

Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՁԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Ծէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՄՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիօլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱԿԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(*կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը*)

CORDONNERIE « AKAP »
Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *բոէֆ տը Շէնի*, Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորհրդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտայլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղթանկարում (radiographie), դերմանիշակագոյն, յետմրագոյն եւ ռէօնթկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ գերազագոյն միջոցներն են։

Թոքախտաւորներու համարpneumothoraxի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապես անվտանգ)։

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաձական, թերապրական եւ ֆիզիօյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները այրի, քոքի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան ատամնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5։

Columbia
Agence exclusive

POLYDOR
REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, յունարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին ձայնասկաւառակները հասած են։ Նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Դին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.։ Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆոնօները (երաշխաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maîtreի Courant continuն, *գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մախսուած ները ետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։*

ՕԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԻԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, Ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Չափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՁ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
28
ՄԱՅԻՍ
1931

28 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1580 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի մէջ, ընկերվարական հոսանքը այնքան կարեւորութիւն ստացաւ այս վերջին խորհրդարանական շրջանին որ, ընկերվարական երեսփոխաններու գործունէութիւնը կարելի չէ անջատել քաղաքական գործէն։

Ընկերվարական 28րդ համագումարին, երեսփոխանական խմբակի գործունէութեան զեկոյցը կուտայ Լէոն Պլում։ «Պէտք դաւ բուռն պայքար մղել Թարտիոյի կառավարութեան դէմ, որուն անկման մէջ ամենամեծ դերը կատարեց ընկերվարական երեսփոխանական խմբակցութիւնը։

«Սթէկի դահլիճին անկումէն յետոյ, Թարտիոյի դահլիճին տեսակ մը կրկնութիւնը Լավալի վարչապետութեամբ, պարտադրեց որ ընկերվարական երեսփոխանները վերադառնան ընդդիմադրութեան։

«Մէկ տարիէ ի վեր, արտաքին քաղաքական հարցերը աւելի կարեւորութիւն ստացած են, ինչ որ կը նախատեսուէր 1928ին։ կառավարութիւնները չկրցան խուսափիլ ճակատագրական հակադրութենէն որ իրենց քաղաքականութիւնէն կը բխէր եւ խոտոր կը համեմատէր ժեծամասնութեան կազմին հետ։ Եւ վերջապէս կատարուած նախագահական ընտրութիւնը պատճառ եղաւ այս երկդիմութեան։ Ներքին քաղաքականութիւնն այս կերպով լուծեց իր վրէժը»։

Լէոն Պլում, իր զեկոյցին մէջ կը հեգնէ բոլոր անոնք որ ընկերվարականներուն կը վերագրեն ամէն պատասխանատուութիւն եւ կարգ մը քննադատութեանց պատասխանելէ ու ներքին վէճերու մասին լուսաբանութիւններ տալէ յետոյ, կը քննէ ներկայ քաղաքական պարագաները։ Ինչ որ կը պատրաստուի համագործակցութեան փորձն է «բոլոր լաւ Ֆրանսացիներն, ընդդէմ այն դժբախտներուն, որոնք կորսնցուցած են ամէն ազգային զգացում»։ Իրականութեան մէջ, ընկերվարականներու ընտրական յաջողութիւնները վախ պատճառած են հակառակորդներուն։

Անոնք կը փորձեն սարսափի մատնել ժողովուրդը, հաւատցնելով թէ ընկերվարականներու յաջողութեան յոյսերը մեծ են։ Բայց այս խաղերէն խաբուելու պէտք չկայ։ Քաղաքական կուսակցութիւնները դանդաղօրէն կը զօրանան եւ անհրաժեշտ չէ որ զարգանան արագօրէն։ Ժօրէս արդէն ըսեր է.— Ինչ որ նորոյթը կուտայ, կ'առնէ նաեւ նորոյթը»։ Ընկերվարական կուսակցութեան պէս կազմակերպութիւն մը, պէտք չունի նման ոստումներու։

Պլում չի վախնար ընկերվարութեան դէմ կազմակերպուող գործունէութենէն, եւ ընտրութիւններուն մէջ յաջողութիւն ցոնելու համար, պէտք չի տեսեր սակարկութեան մտնելու ուրիշ կազմակերպութեանց թեկնածուներուն հետ։ Ընկերվարութեան գործելակերպը կը մնայ նոյնը ու յետադիմութիւնը հարուածել ամէն միջոցներով»։

Պլում պէտք կը տեսնէ անձնական թելադրութիւններ ուղղելու պատգամաւորներուն։ Քիչ յետոյ, վիճաբանութեան պիտի դրուին զինադադարի եւ ազգ. պաշտպանութեան հարցերը։ Այդ տեղ կայ կարեւոր կէտ մը որ կրնայ բուռն վէճերու տեղի տալ, պատերազմական վարկերու քուէարկութեան խընդիրն է։

Կ'առաջարկէ որ վիճաբանութենէն դուրս ձգուի այդ հարցը, որովհետեւ, պատերազմական վարկերը կապուած չեն ազգ. պաշտպանութեան։ Այդ հարցին հանդէպ ուղեգծի փոխոխութիւնը կապուած է խորհրդարանական ուղեգծի պահանջներուն։

Յետոյ, Պլում հրաւէր կ'ուղղէ պատգամաւորներուն զգուշանալ յետադիմութեան սադրանքներէն ու դաւերէն։ Կը յիշէ հանդիսաւոր ազդարարութիւնը, զոր Մարսէլ Սէնպա իր մահէն քանի մը ամիսներ առաջ կ'ուղղէր Թուրի նախորդ համագումարին.— «Քանի ուժեղանանք, այնքան պիտի չկանան պատակոտում սերմանել մեր մէջ։ Մեր դէմ պիտի կռուին պատակոտումներով»։

ԿԻՆԵՐԸ ԵՒ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արդի կիները երբ կրկնեն հանրային զանազան սպասարկութեանց մէջ կատարել կարեւոր դերեր, ինչո՞ւ չպիտի կրնային իրենց նպաստը բերել բանուորական շարժումին։

Սիւզան Պուիսոն պէտքը կը շեշտէ կիներն ալ կազմակերպելու։ Այս տեսակէտէն ամէնէն վերջին նախաձեռնութիւնը կը պատկանի Սէնի կազմակերպութեան։ Պէտք է կ'ըսէ, ընկերվարութիւնը կարենայ իր ծոցին մէջ ընդունիլ բոլոր դասակարգի կիները, պէտք չէ որ կուսակցութեան ազդեցութիւնը սահմանափուի միմիայն կուսակիցներու ընտանիքներուն մէջ։

Ուրիշ պատգամաւոր կին մը, Մարթ Լէվի կը յիշէ թէ 1879ին Մարսէյլի համագումարէն յետոյ կազմուած Ֆրանսայի աշխատաւորներու դաշնակցութիւնը կոչ կ'ուղղէր երկու սեռէ բոլոր աշխատաւորներուն։ Մեծ ծառայութիւններ մատուցած են աշխատաւորական դատին։ Մինչ այժմ անոնց թիւը կազմակերպութեան մէջ չանցնիր 220ը։ Թիւը տակաւ է անշուշտ։

(2)

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Պոլսահայոց Ընդհ. Ժողովի Գ. նիստի տեղի ունեցաւ Մայիս 22ին, 41 երեսփոխաններով, եւ լսեց քաղաքական, կրօնական եւ խառն ժողովներու հաւատարմատուութիւնը։ Քաղաքական ժողովը իր երկու տարուան պաշտօնավարութեան ընթացքին ունեցած է 103 նիստ եւ քննած է 871 խնդիրներ։

Այս խնդիրներէն գլխաւորներն են։

Գաւառի Հայերու վիճակը՝ որով կարելի եղածին չափ ժօտէն հետաքրքրուած է Քաղաք. Ժողովը եւ ի հարկին նպաստներ ալ ղրկած, ինչպէս Սեբաստիա, Խարբերդ, Արաբկիր եւ ուրիշ տեղեր, ժամանակաւորաբար կարգադրութիւններ ընելով այն տեղերու որբերու մասին։

Ընտրական գործեր՝ որոնց կարգադրութիւնը եղած է տիրող պայմաններու համաձայն ու այսօր բոլոր թաղերը իրենց ընտրողի կամ առժամեայ թաղ. Խորհուրդներն ունին։

Եկեղեցական կալուածներու խնդիրը՝ որոնց կարգադրութեան համար իրաւազէտ-խորհրդական ընտրուած է Պ. Մ. Նարլեան։

Կրթական խնդիրներու. կարգին կը յիշուին ուսուցչութեան համար համալսարան ղրկուած ուսանողները եւ դպրոցները դրուածները որոնց, կտակացի շնորհիւ տարեկան 3640 ոսկի կը յատկացուի։

Հիւանդանոցի բաժնին մէջ, Քաղաք. Ժողովը կը յայտնէ թէ պատրաստուած բարեկործութեան ծրագիրը կարելի չէ եղած գործադրել, նկատելով որ երկար տարիներու սովորութեամբ լարուած մեքենան դիւրութեամբ չէր կրնար փոխուիլ, եւ այս գործին լուծումը Ընդհ. Ժողովին նկատուած կը թողուի։

Ուրիշ զանազան գործերու թուումէն վերջ, համարատուութիւնը կը ծանրանար Գերեզմանատան ծանօթ խնդրին շուրջ։ Մի առ մի կը ներկայացուին այս խնդրին հետապնդումին բոլոր փուլերը, վարչական եղանակով լուծելու համար եղած բազմաթիւ դիմումները մինչեւ Էնկիւրի՝ Ներքին Գործավարութեան ժօտ եւ յետոյ, Թափուի պաշտօնատան ընթացքին հետեւանքով՝ հարկադրանքը իսկոյն դատարան դիմելու։ Այս առթիւ վեր կը հանուէր բարձրագոյն դատարաններու վճիռները, որոնցմով ազգային իրաւունքները հիմնապէս կը ճանչցուին եւ որուն հետեւանքը յայտնի է որ մեծ մտահոգութենէ մը կ'ազատի համայնքը իր ազգապատկան կալուածներու մասին։

ՌՈՒՍԵՒՍՊԱՆԻԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սպանիական «Էլ Սօլ» թերթը կը գրէ թէ ելմտական նախարարը, եւ ռուսական քարիւղ արտադրողները հաժաձայնութիւն մը կնքեցին, որով ուրիշ երկիրներու բաղդատմամբ, Սպանիա ռուսական քարիւղ պիտի գնէ 100ին 28 զեղչով։ Փոխարէն մեծ քանակութեամբ սպանիական արտադրութիւններ պիտի գնեն Ռուսերը, անմիջապէս որ դիւանագիտական յարաբերութիւնները սկսին երկու երկիրներու միջեւ։ Մօտերս այս դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի սկսին։

ԹՈՒՐՔ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք պատմութեան յանձնաժողովը, որուն գործունէութեամբ մասնաւորաբար կը հետաքրքրուի Մ. Քէմալ Էնկիւրիի մէջ կը շարունակէ իր ուսումնասիրութիւնը։ Յանձնաժողովը առանձապէս կ'աշխատի հաւաքել այն բոլոր փաստերը որոնք ցոյց կուտան թէ ամէնէն հին քաղաքակրթութիւնը Թուրքականն է։ Աւոր հաւար բերել կուտայ այս նիւթին շուրջ Եւրոպայի ու Ամերիկայի մէջ հրատարակուած բոլոր գիրքերը։ Վերջին անգամ 4000 ոսկիի գիրք ապսպրուեցաւ։

Միւս կողմէ, յանձնաժողովը Եւրոպա ղրկած է չորս ուսանողներ, որոնք մասնաւորաբար Թրքական քաղաքակրթութեան նիւթին շուրջ ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարեն։ Ուսանողները 5-6 տարի պիտի մնան Եւրոպա, եւ վերադարձին մէկ մէկ «Թէզ» պիտի պատրաստեն։

ՖՐԱՆՔԵՒՅՈՑՆ ԴԱՇԻՆՔ ՄԸ

Ֆրանսական եւ յոյն կառավարութեանց ներկայացուցիչները Աթէնքի մէջ կնքեցին առեւտրական պայմանագրութիւն մը։ Այս պայմանագրութեամբ, իւրաքանչիւր երկիր, ներածումներու վրայ կը դնէ նուազագոյն մաքսատուրք մը։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Օտար կարգ մը Թերթերու սխալ տեղեկութիւնները ներքեւլու իւաժար, Ռումանիոյ վարչապետը եորկա յայտարարեց Թէ չկայ որեւէ օտար պետութիւն որ կարենայ միջամտել Ռումանիոյ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան եւ տուն տայ անոր որոշումներուն արտաքին քաղաքական գործերու մէջ։

Պուքրէշի կամ ժընեւի մէջ, Ռումանիոյ կենսական շահերուն ընասող որեւէ ձեռնարկ չէ կատարուած, Ռումանիա կատարելապէս ազատ է իր գործունէութեան մէջ եւ տնտեսական հարցերու մէջ, Ռումանիա պիտի ջանայ ապահովել երկրին երկրագործական շահերը, ըլլայ ընդհանուր, ըլլայ մասնակի համաձայնութիւններով՝ զանազան պետութեանց հետ։

ՌՈՒՍԻԱ ՖԻՆԼԱՆԴԱՅի ԴԷՄ

Ֆինլանտայի մէջ հակախորհրդային ցոյցերու հետեւանքով, Ռուսիա մէկ քանի բողոքագիրներ տալէ յետոյ Ֆինլանտայի, սկսած է դիմել աւելի խիստ միջոցներու։

Խորհրդային տորմիղ մը որ կը բաղկանար երկու յածանաւերէ եւ հինգ Թորփիլանաւերէ, ցոյց մը կատարեց Ֆինլանտական Չուրերուն մէջ, Հելսինկֆորսի մօտերը, մինչ ռուս պատերազմական օդանաւ մը կը լուսանկարէր Ֆինլանտայի ծոցին կղզիները։

Նոյն օրը, կէս օրէն յետոյ, բոլշեւիկեան ուրիշ օդանաւ մը սաւառնեցաւ Հելսինկֆորսի վերայ։

Իրիկունը, Լէնինգրատի անթելի կայանը, հետեւեալը ուղղեց Ֆինլանտայինը.—

«Կեցցե՛ն Ֆինլանտայի Խորհուրդները։

«Վերջին ազդարարութիւնը տրուեցաւ։

«Խաղաղութեան պահպանումը հիմա կախում ունի Ֆինլանտական կառավարութենէն որ մտած է Ֆաշիստական խմբակին մէջ»։ Այս ցոյցերը մեծ խրոովքի մատնած են Ֆինլանտայի բնակչութիւնը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՒՈՐ ՄԸ ՋԱԽՋԱԽՈՒԱԾ

Քանէի մէջ, (Նիսի եւ Քանի մէջտեղը) Պուլվար կարտան, ժան տ'Արք կոչուած իւղի գործարանին մէջ զարհուրելի արկածի մը զոհ գնաց հայ գործաւոր մը, Սենեքերիմ Ալթունեան, 37 տարուն։ Ալթունեան կ'աշխատէր գործատան մէկ արհեստանոցին մէջ, ուր բեռնաբարձ գործիք մը լեցուն սայլակներ կը փոխադրէր, սայլակներէն մէկը սահեցաւ, բեռնաբարձը կանգ առաւ։ Ալթունեան ուզելով զայն շարժման մէջ դնել, առաջ ծռեցաւ։ Ճիշդ այդ միջոցին բեռնաբարձը անակնկալ կերպով շարժեցաւ, երկաթի երկու կտորներու միջեւ ճզմելով խեղճ հայուն գլուխը։ Երբ կարելի եղաւ օգնութեան հասնիլ, արդէն հոգին աւանդած էր։

Թուրքերբանասական միջադէպ մը

Պոլսէն գերմանական Թերթի մը տրուած հեռագրի մը համաձայն, կրկէսի մը սեփականատէրը՝ ֆրանսահպատակ ալճերիացի մը, իր հաստատութեան վրայ պարզած էր Թրքական դրօշներու կողքին նաեւ ֆրանսական դրօշներ։ Թուրք ամբոխը հրաւիրեց ալճերիացին որ վար առնէ եռագոյնը։ Ալճերիացին մերժեց։ Իսկ ամբոխը զայրացած, քարկոծեց կրկէսը վիրաւորելով երկու պաշտօնեաներ։ Սակայն, ժողովուրդին մէկ մասը իրաւունք տուած ըլլալով ալճերիացիին, քիչ մնաց որ իրարու հետ կռուէին, եթէ ոստիկանութիւնը չհասնէր։

Թուրքիոյ մէջ ֆրանսական դպրոցներու վերաբացման կամ պետական դպրոցներով

Պոլսոյ հրեայ դպրոցները ղողջած են կրթական տնօրէնութեան Թէ փոքր դասարանի աշակերտներու պաշտպաններն ու ծնողքները տղաքը կ'առնեն, ֆրանսական դպրոց դնելու համար։ Կրթական տնօրէնութիւնը այս մասին քննութիւն կը կատարէ, նկատելով որ, նախակրթութեան նոր օրէնքին համաձայն, Թրքահպատակ տղաքը պէտք է իրենց մայրենի կամ պետական նախակրթարաններուն մէջ ուսանին։

Թուրք արտաքին առեւտուրին շուրջ

Թուրքիոյ մէջ, իշ դրամատան եւ կարգ մը վաճառականներու կողմէ կազմուած է Իշ Լիմիթըտ ընկերութիւն մը, արտաքին առեւտուրով զբաղելու համար։ «Սօն Փօսթա» կ'ըսէ Թէ այս ընկերութեան կազմութիւնը մտահոգած է փոքր առեւտրականները, որոնք կ'ըսեն Թէ ատիկա տեսակ մը մենաշնորհ է։

Արտաքին տարեկան առեւտուրը 150-200 միլիոն ոսկիի կը հասնի։ Մինչդեռ ընկերութեան դրամագլուխը կէս միլիոն ոսկի է։ Հակառակ ատոր սակայն վաճառականները մտահոգուած են։

Իշ Լիմիթըտ արտածման ընկերութեան կազմութիւնը մտահոգութիւն պատճառած է իզմիրի մէջ։ Շահագրգռուող վաճառականները այս առթիւ կ'ըսեն։

«Առաջին ակնարկով, այդ ընկերութիւնը մասնաւոր հանգամանքով մը երեւան կուգայ։ Եթէ ընկերութիւնը իրրեւ վաճառական մեր դէմը ելլէ, այս մրցումէն գոհ պիտի մնանք։ Բայց չենք կրնար չըսել Թէ ապահով չենք այս մասին, ու կը վախնանք որ ընկերութիւնը ի վերջոյ մենաշնորհի ձեւ կ'առնէ ու կը ստանձնէ արտածման գործը։ Եթէ այս տեսակ մենաշնորհ մը հաստատուի, 100,000 հոգի անգործ պիտի մնան»։

Եգիպտոսի ընտրութիւններուն շուրջ

Եգիպտոսի վարչապետ Սըրջի փաշա կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ մաժուլի ներկայացուցիչներուն վերջին ընտրութեանց մասին։

Ընտրողներու 65 առ հարիւրը մասնակցած են, այնպէս որ 1,500,000 հոգի իրենց վստահութիւնը յայտնած են նոր Սահմանադրութեան եւ կառավարութեան, հակառակ պոյքոթին։

«Լրացուցիչ ընտրութիւնները պիտի կատարուին յունիս 1ին, ընտրելու համար 150 երեսփոխաններ։ Ընտրող պատուիրակները այժմ ժողովուրդէն հրահանգ ստացած են երեսփոխան ընտրելու, այլեւս պոյքոթի կամ սահմանադրութեան մասին կարծիքի խնդիր չի մնար եթէ ընտրող պատուիրակները պոյքոթ ընեն, ոչ մէկ հետեւանք չունենար, այլ աւով յայտնած կ'ըլլան պարզապէս Թէ իրենց պարտականութիւնը չեն հասկցած։

«Քանի մը օրէն ուրեմն, Խորհրդարանը պիտի ըսէ իր խօսքը եւ երկիրը այսուհետեւ պիտի ապրիսահմանադրապէս»։

Իր խօսքն աւարտելէ առաջ, վարչապետը ցաւ յայտնեց դիտումնաւոր լուրերու մասին, զոր «Տէյլի Էէրալտի» Թղթակիցը հեռագրած էր, եւ որոնց համաձայն 40 մեռած եւ 1100 վիրաւորներ կային եւ Թէ կառավարութիւնը գաղտնօրէն Թաղել կուտար մեռելները։

Վերջին օրը միայն 10 մեռեալ եղած է եւ յարձակումներ գործուած են Տաքալիէի մէջ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՓՈՐՁԵՆՔ ՁԱՆՁՆԱԼ ՌՈՒՍԻԱՆ

Ո՞ՒՐ Է ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՒԺԸ

Պարապ տեղը չէ անշուշտ որ Ռուսիա կոչուեցաւ աշխարհի 6րդ մասը եւ եթէ չամաւ չանդգնութեամբ մը՝ կը չանայ արժեցնել իր ամենավերջին տիտղոսը, արժանի է անշուշտ որ լարուած ուշադրութեամբ՝ աշխարհ հետեւի անոր ճիգերուն, ի դիմ իր աւանդական գոյութեան։

Հիմնական յեղափոխութիւնը որ կատարուեցաւ Ցարերու երկրին մէջ, կրնար անցնիլ եթէ ոչ բոլորովին աննշմար, գոնէ թեթեւ մտահոգութեամբ, եթէ ուղեր սահմանափակուիլ իր լայնածիր շրջանին մէջ միայն։

Բայց բոլշեւիզմն ունէր համաշխարհային յաւակնութիւններ։ Հաղիւ գլուխը ցցած ներքին յաղթանակներու աւերներուն ու փլատակներուն վրայ, աչքերն ուղեց սահմաններէն անդին։ Իր տեսակէտով՝ իրաւունք ունէր, ինչ որ չի ծածկեր։ Բոլշեւիզմի գոյութեան աւիշն ու աղբիւրը համաշխարհի մէջ են, կեանքի համատարած միօրինակութեան, սահմաններու վերացման մէջ են։

Ու բոլշեւիզմը աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ, կը փորձէ ամէն կարելի միջոցներով՝ ճամբայ բանալ իր ձգտումներուն իրագործման, խոթաթափանց ռազմավարութեամբ մը, որ ցարդ անճանօթ էր Ցարերու երկրին համար։

Ու հրձգտուքը ծայր կուտայ։

Ո՞վ է սակայն յարձակողը, ո՞վ է որ կը փորձէ իր գոյութիւնը պաշտպանել։ Բոլշեւիզմի թափանցման փորձերը աշխարհի հինգ մասերուն մէջ, անշուշտ կը թելադրեն ինքնապաշտպանութիւն, որ շուտով կը փոխուի հակայարձակման։ Ու այս հակամարտութեան մէջ, կը թուի թէ Ռուսիան է որ առայժմ ի նպաստ իր հետապնդումներուն կ'օգտագործէ ըրամատիրական պետութիւններու անհամաձայնութիւնները, խոր եւ ուժեղ իրենց կազմական պատճառներով։

Իսկ պետութիւնները որ յստակօրէն կը կշռեն վտանգին ծանրութիւնը, կը վարանին Ռուսիոյ դէմ բացայայտ թշնամութեան կամ անոր հետ բարեկամական կապերու հաստատման մէջեւ։ Որովհետեւ մէկը միւսէն վտանգաւոր, ու երկընտրանքը իսկապէս դժուար։

Ռուսիա ինքն իր մէջ աշխարհ մըն է որ հին տարրերով կը փորձէ նոր շէնքի մը կառուցումը, շէնք մը որ թերեւս պիտի ծառայէ իբր ամբոց ռմբակոծելու աշխարհի մնացեալ մասը։

Հեռուէն դիտել այս աշխատանքը կանխակալ թշնամութեամբ կամ համակրանքով, կը նպաստէ զայն գերագնահատելու ամէն տեսակէտով, իբր վտանգ՝ մեծցնելու անոր համեմատութիւնները կամ անտեսելու վտանգը։

Ըրամատիրական աշխարհը ցարդ քալեց այս ճամբէն եւ առաջացուց լեցուած շարժումի մը հանդէպ որ կը յաւակնէր սարսել հնադարեան ամրութիւնները, փորձեց առնուազն զայն արգելափակել իր սահմաններուն մէջ։

Բայց իր ձեղքուածքները թոյլ տուին որ Ռուսիա թափանցէ եւ ատով, կրկին շփոթի մատնէ մարդկութեան այն մասը՝ որ իր կարգին կը յաւակնի վարել ճնշողը։ Պէտք եղաւ որ վաճառամարտը գայ աւելի ևս սաստկացնել շուկաներու խառնակութիւնը, որպէսզի պետութիւնները գոնէ մտածեն պաշտպանելու իրենց առեւտուրը։

Ատով արդէն Ռուսիա աշխարհի դէմ կը ցցուի իբր հակամարտ տարր եւ անոր ցոյց կուտայ իր ուժերու հսկայ մթերքէն մաս մը միայն։

Ո՞ւր է Ռուսիոյ այդ ուժը.— Իր երկրային տարածութեան, հողային եւ ընդերկրեայ հարստութեանց եւ բնակչութեան թիւին մէջ՝ ամենէն առաջ։

Խորհրդ. Միութեան արդի սահմանները կը շրջանակեն 21 միլիոն 200 հազար ք.ք.մ. տարածութիւն մը։ Այս տեսակէտով առաջնութիւնը կը գրաւէ Մեծն Բրիտանիա՝ սակայն իր հեռաւոր գաղութներով, որոնք կրնան տարիներու ընթացքին քակուիլ անջատուիլ՝ եւ զայն ձգել իր կղզինեռւն մէջ՝ փոքրացած ու մեկուսացած։ Մինչ Ռուսիա, բաղդատաբար կը կազմէ ամբողջութիւն մը, հողային միութիւն մը, որուն բաժանումը կապուած կը մնայ Խորհրդ. Միութեան քայքայման։

Տեսնենք պահ մը այս ընդարձակ տարածութեան հարստութիւնը հաշուեանցի ակնարկով։

Նոր է որ Ռուսիա ձեռնարկած է մտածուած չափով ու թափով զարգացնելու իր ճարտարարուեստը, յատուկ ձգտումներով, որոնց կ'անդրադառնանք։

Իր հարստութեան անսպառ աղբիւրը կը կազմէ երկրագործութիւնը։ Ռուսիոյ հիւսիսը մասնաւորաբար հարուստ է անտառներով, իսկ հողը այնքան բարեբեր չէ եւ առաւելապէս կ'արտադրէ ճարտարարուեստի մէջ գործածելի բուսականութիւն, ինչպէս կանեփը։ Իսկ հարաւը իր բարեբեր հողերով եւ նպաստաւոր կլիմայով՝ վիթխարի շտեմարան մըն է արմտիքի։ Գաղափար մը տալու համար, ըսենք թէ Ռուսիոյ մշակուած հողերը կը ներկայացնեն մէկ երրորդը ամբողջ աշխարհի մշակուած հողերուն։

Իսկ գալով անտառներուն, որեւէ երկրէ աւելի հարուստ է Ռուսիա։ Նախապատերազմեան շրջանին, անտառային այս հարստութեան հարիւրին 19ն էր որ կը շահագործուէր անճարակ վարչութեան մը ձեռքով։ Բոլշեւիկները կրցան անտառներու շահագործումը զարգացնել անհամեմատ կերպով՝ տախտակի, փայտի եւ փայտախիւսի վաճառամարտով մըն ալ՝ միջազգային հրապարակը ողկելու աստիճան։ Սիպերիոյ անտառները կը գրաւեն 370 միլիոն տեսիպդիի տարածութիւն մը։ Իսկ եւրոպական Ռուսիոյ մէջ 147 միլիոն, հետեւեալ բաժանումներով, համաձայն Ռուսիոյ անտառներու կեդր. վարչութեան վիճակագրութեան.

Հիւսիսային շրջան 93,3 միլիոն տեսիպադին։

Կեդրոնի շրջան 19,6 միլիոն տեսիպադին։

Հարաւային շրջան 5,0 միլիոն տեսիպադին։

Այս տարածութիւնը կրնայ, առանց երկրին պահեստն սպառելու, տարեկան արտադրել 21 միլիոն խորանարդ սաժէն փայտ։

Զանազան անասուններու կողմէ, աղբատ է Ռուսիա. բայց գիտենք թէ ի՛նչ չանքեր կը թափէ լրացնելու նաեւ այս պակասը։

Գալով ընդերկրեայ հարստութեան, Ռուսիա գրեթէ ունի ամէն տեսակ հանքեր, զորս հաղիւ կրցած է շահագործել. գլխաւոր արդիւքը՝ հաղորդակցութեանց պակասը՝ զոր լրացնելու համար, օրաւան լուրերէն գիտենք թէ չի վարանիր դիմելու տրակոնեան միջոցներու։

Բացի զանազան մետաղներէ, Ուռալի, Սիպերիոյ ածուխը կը գնահատուի 7-800 միլիառ թոնօ։

Միայն Կովկասի մէջ՝ մանկանեղի քանակը կը գնահատուի 65 միլիոն թոնօ։

Պղինձի հարուստ հանքեր կան Ուրալի, Կովկասի, Սիպերիոյ մէջ։ Ոսկիի՝ Սիպերիոյ եւ Ուրալի մէջ։ Ռուսիա ամենէն գլխաւոր արտադրիչն է փլաթինի. կ'արտադրէ ամբողջ աշխարհի հաբիւրին 95ը գրեթէ։

Խօսքը չենք ըներ ռուսական քարիւղին։

Գալով բնակչութեան, որ կը կազմէ Ռուսիոյ ուժգին գլխաւոր աղբիւրներէն մէկը եւ շնորհիւ բոլշեւիկեան այլազան եղանակներուն կը դառնայ ահարկու սպառնալիք մը աշխարհի խաղաղութեան, 145 միլիոն էր 1926ին։ Ռուսիա իր բնակչութեան թիւին վրայ կ'արձանագրէ տարեկան 3 միլիոնի յաւելում մը։ Իսկ այս տարի, այդ թիւը բարձրացած էր 161 միլիոնի։

Սակայն Ռուսիա իր մարդկային, ընդերկրեայ հարստութիւններէն զատ ունի մանաւանդ սուր իմացականութիւն մը։ Ինչ որ աւելի ահարկու կը դարձնէ այդ անսպառ ուժերու աշխարհը։

Այդ իմացականութիւնն էր որ յղացաւ հնգամեայ ծրագիրը եւ առաջ կը փորձէ պարակել ընկերային յեղափոխութեան ձախողութիւնը։

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Գ.— ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Աբովեան «Էջմիածնայորդի».
— Այսպէս, Աբովեան, աւելորդապաշտութիւններով եւ յետամնացգիւղի մը թանձր աւանդութիւններով ծանրաբեռնուած, (որոնք աւելի եւս ծանրացուցին իր քրիստոնէի տագնապած հոգին), հասաւ Էջմիածին։ Իր մանկութիւնը մեծագոյն չափով մասնակցած էր իր գրական դիմադիծին կազմութեան աշխատանքին։ Էջմիածինը ամբողջացուց գրական այդ դիմագիծը։

(Անհրաժեշտ կը համարիմ այստեղ դիտել տալ թէ Աբովեանի կրած ազդեցութիւններուն այս երկրորդ շրջանը կը սկսի այն ատեն, երբ մտաւ Էջմիածին, յետոյ գնաց Թիֆլիզի Ներսիսեան հոգեւոր վարժարանը եւ վերադարձաւ Էջմիածին, մնալով այնտեղ մինչեւ մեկնումը օտար երկիր։ Այնպէս որ այս շրջանը կարելի է կոչել «հոգեւորական շրջան», ինչպէս արդէն կը հաստատէ «Էջմիածնայորդի» բացատրութիւնը, զոր Աբովեան կուտայ իրեն)։

Հոգեւորական այդ միջավայրը Աբովեանի գրականութեան կազմութեան կը նպաստէ երեք ուղղութեամբ.

1.— Քրիստոնէութիւն։

Առաջին անգամ Շաթօպրիանն էր, որ հաստատեց թէ քրիստոնէութիւնը հրաշալի աղբիւր մըն է նկարագրական բանաստեղծութեան։ Հեթանոսութիւնը արուեստը տարաւ ձեւառնութեան (plasticité)։ Այդ շրջանին նկարչութիւնը ամէնէն տկարն է եւ խեղճը բոլոր արուեստներուն մէջ։ Եւ նոյնիսկ վերածնութեան շրջանին՝ երբ նկարչութիւնը դեռ կը գտնուէր ձեւընկալ արուեստին ազդեցութեան տակ, նկարիչները կնոջ միսը մեզի կը ներկայացնէին խնձորի ձեւով։ Գրականութեան մէջ, կէօթէն իսկ, տակաւին դասական արուեստին ծառայութեան մէջ, չկրցաւ մէկ էջ նկարագրութիւն տալ Շաթօպրիանի բնանկարներուն գեղեցկութեամբը։ Անհրաժեշտ էր «քրիստոնէական ներշնչումը», ինչպէս կ'ըսէր Génie du Christianismeի հեղինակը։ Աբովեան քրիստոնեայ մըն էր, կապուած այդ կրօնքին «իր հոգու բոլոր նուրբ թելերով» (Ե. Շահազիզ)։ Աբովեան միսթիք մըն էր, թաթխուած այդ վարդամշուշ երեւակայութեան շաղին մէջ իր մերկ հոգիով։ Ահա թէ ինչո՛ւ Աբովեան, հակառակ պատմելու իր ձանքերուն, միայն կը նկարէր։ Յաճախ կը մոռնար նիւթը եւ նկարչութիւն կ'ընէր։ Յաճախ կը դադրէին իր զէպքերը, կը կենար պատմութիւնը (histoire), որովհետեւ նկարելու ներքին մղում մը կը յապաղեցնէ զինք իր ճամբուն վրայ։ Այսպէս, եթէ իր գործը բարքերու պատկեր մըն է տեղ տեղ, աւելի շատ՝ բնանկարներու ցուցահանդէս մըն է, միսթիք պատառներու հաւաքածոյ մը։ Այս ամէնուն մէջ իր ուսուցիչը քրիստոնէութիւնն է, միսթիք ներշնչումը, շնորհիւ մեր եկեղեցական գրականութեան (Սուրբ Հայրեան), զոր կարդաց եւ երգեց իր ամբողջ երիտասարդութեան ընթացքին։

2.— Հայ ինն պատմիչները։

Երբ Աբովեանը կը քանաքաղաքած է այս տողերը, այլ Աբովեան, որ կը հետեւի Նարեկացիի ոչ միայն նկարագրական ու խորհրդապաշտական ձեւին, այլ նաեւ կշռոյթին։ Զանգին, հրաշալի կտոր մըն է, որ գրուած է մէկ մասը գրաբար, մէկ մասը աշխարհաբար։ Բայց ամբողջութեանը մէջ Նարեկացին է, որ կը հեւայ։ Եւ պէտք է գիտնալ, որ Նարեկացին նախանձոտ ուսուցիչ մըն է, չի թողուր որ իր աշակերտներուն արտայայտութիւններուն մէջ ուրիշ ազդեցութիւններ մտնեն։

Ուրեմն Աբովեանի գլխաւոր ուսուցիչներն են եղած մեր շաբականներու բնապաշտութենէն զատ, (որուն կ'երթան բոլոր միութիք երեւակայութիւնները), մեր եկեղեցական հին սէնպոլիզմը, Նարեկացին։ Պէտք չէ մոռնալ նաեւ մեր ժողովրդական երգերու ազդեցութիւնը, որուն պիտի անդրադառնանք տակաւին։

Հիմա փնտռենք օտար ազդեցութիւնները։

(9) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԵԱՆՔԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

ՆԻԿՈՍԻԱ, (Սեփ. թղթ.).— Պ. Համբարձում Պերպերեանի վերջին նուագահանդէսը այս տարուան դեղարուեստական ամէնէն գեղեցիկ յաջողութիւնը եղաւ։ Այս երիտասարդ արուեստագէտը, վկայեալ Ա-թենքի երաժշտանոցէն, յայտնութիւն մըն է միեւնոյն ժամանակ մեր նոր երաժշտութեանը համար։ Անիկա իր երկրորդ երգահանդէսովը ցոյց տուաւ, որ ո՛չ միայն ճարտար ջութակահար մըն է, այլեւ տաղանդաւոր երգահան մը։

Փաթատոփուլոյի ընդարձակ սրբարանը, ընտիր եւ խուռն բազմութիւն մը եկած էր լսելու անոր բոլորովին նոր գործերը, որոնք յայտագրին գրեթէ մեծ մասը կը կազմէին։ Վաթսուն հոգինոց երգչախումբը, ընկերակցութեամբ Օր. Է. Ալեանասիոսի դաշնակին, Պ. Պերպերեանի վարպետ ղեկավարութեանը տակ, երգեց «Սարերի աղջիկ»ը, «Ծո՛, Լաւօ»ն, «Գիւղացի գեղեցկուհին», «Երգ»ը, «Վանայ պարերգ»ը եւ «Քալօնէրի»ն։ Բացի այս վերջինէն, մնաց բոլորն ալ իր գործերն են։ Դոհարներ մեր ժողովրդական երաժշտութեան։ Այս արուեստագէտը կը սիրէ իր ներշնչումները առնել մեր ժողովուրդէն, մեր հայրենի՛ երգերէն, աւանդութիւններէն։ Երաժշտասէր հասարակութիւնը խանդավառ ծափերով կրկնել տուաւ «Ծո Լաւօ»ն եւ «Վանայ պարերգ»ը։ Սիրուն էին, դարձեալ հեղինակին գործերէն «Երգ»ը, «Անոր»ը, զորս Պ. Բ. կանաչեանի «Ով աչեր»ու հետ քաղցրօրէն երգեց Տիկին Ս. Պերպերեան։ Իսկ յոյն ժողովրդական երգը, «Քալօնէրի»ն, հայկական երգչախումբը այնպիսի հարազատ զգացումով եւ յաջողութեամբ երգեց, որ մանաւանդ ներկայ Յոյներուն պատճառեց բուռն խանդավառութիւն մը, եւ անվերջ ծափեր։ Ցետոյ, Պ. Պերպերեան, Պրուսի «Առաճիօն», Քօլլեկի-Լէօնարտի «Լաֆոլիա»ն, Սամարայի «Նանուիլոմա»ն նուագեց ջութակի վրայ, այնքա՜ն ամենանուրբ արուեստով մը։

Կիլիկեցի այս երաժշտագէտ որբ տղան կրնայ դառնալ ապագային մեր նոր երաժշտութեան ստեղծերէն մեկը։ Աշխատասէր եւ համեստ է։

Կարճ ժամանակի մը համար, անցեր է Սուրիա, ուրկէ պիտի այցելէ Եգիպտոս, Հապէշիստան, նուագահանդէսներ տալու համար։ Պատրաստելու վրայ է նաեւ հայկական գեղեցիկ օփերա մը։ Խօսքերը այդ կարեւոր գործին՝ Պ. Ց. Օշականին են։

*** Մեծ ոգեւորութիւնը մը կը տիրէ այս օրերս, ամբողջ Կիպրոսի հայ գաղութին մէջ։ Եւ, կ'ուզէինք որ, «Ցառաջ»ի միջոցաւ այդ ուրախութիւնը հպարտութեամբ բաժնէր նաեւ Հայաստանի եւ արտասահմանի բովանդակ հայութիւնը։ Հայկական «Կայծակ» խումբը մեծ յաղթանակ մը տարաւ օտար իրմէ աւելի զօրաւոր խումբերու դէմ։

Այս փութալոլի խաղերը կը շարունակուէին ամիսներէ ի վեր։ Բոլոր կղզին ոտքի էր ելած, եւ կը դիտէր հետաքրքրութեամբ կողմերու մրցումները, որոնց նման երբեք տեսած ըլլայ Կիպրոսի բնակչութիւնը։ «Կայծակ»ը, որ մինչեւ հինգ ձախողած էր 8 օտար խումբերու դէմ, դուրս էր եկած միշտ ա՛լ փայլուն յաղթութիւններով։ Կը մնար մեզի այդ խումբերէն զօրաւոր են «Ձիմմ նաղիան»ի եւ «Ափօէլ»ի դէմ անգամ մըն ալ չափուիլ՝ այս երկուքին առաջինին՝ 1—0, իսկ երկրորդին՝ 10 մայիս վերջինին։ «Ափօէլ»ի դէմ, հաղարաւոր բազմութեան մը ներկայութեան, «Կայծակ», պարզ դաշտ լքաւ, գրօշը ձեռին։

Լարնակայէն, Ֆամագուստէն, Լիմասոլէն, պիւլերէն, դաշտերէն ձեռ բազմութիւն մը 8000էն աւելի եկած էր ներկայ ըլլալու այս բացառիկ եւ վերջին մրցումին։ Ոչ-ոքերը կը տրուիէին։ Զմռռանք որ հոս աղգայնական գծերը սոսկ պատրուակներ են, ճանաչելու ցոյներու, Թուրքերու ճօտ։ Կանխազգուշութեան համար, ձիաւոր ոստիկան պետուրներ կը շրջէին հանդիսավայրին շուրջը։ Խաղը անցաւ կատնաւոր, առանց դէպքի։ Ա՛հա, «Կայծակ» եւ «Ափօէլ» դէմ դիմաց։ Հայերը կը խաղան նուրբ, ըշտութեամբ։ Կարծես եկեր են սոսկ փորձեր կատարելու։

— Գեղեցիկ կը խաղան Հայերը, կ'ըսէին Փութալոլէն հասկցող օտարները։

«Կայծակ»ի տղաք, ամէն անգամ որ հակառակորդի կողմէն գեղին իննկողները ըլլային, կը փութային վեր կը բարձրացնէին բարեհաճօրէն։ Ի վերջոյ խաղը կ'աւարտի ձիերու կատարեալ յաղթութեամբ 3-1։ Ահա՛, բուռն ծափեր։ — «Կեցցէ «Կայծակ»ը, կեցցէ հայ երիտասարդութիւնը, կեցցէ հայ ժողովուրդը...» կղզիի յոյն պատրիարքը, Փիլադոսոս ու բարձրաստիճան եկեղեցականներ եւ աշխարհականներ կ'աղջունեն առանձին մեր տղաքը որմէ յետոյ, պաշտօնապէս, նոր «կեցցէ»ներու տեղատարափին տակ Փիլադոսոսին իսկ ձեռքով Երծաքե բաժակը կը տրուի «Կայծակ»ին։ Ակէ զատ «Կայծակ» ստացաւ նաեւ ոսկի շքանշաններ։ Լարնաքայի ծոցերու կողմէ թանկարժէք մեծ բաժակ մը։ Տեղական անգլիական քիրքի խմբագրութեան կողմէ ալ մեկ մեկ շքաղրաններ եւ հինգ անգլիական ոսկի, իբր նուէր։

Ահաւասիկ բուռ մը տղաք որ առանց փողի եւ թմփուկի կրցան ամբողջ կղզին ոտքի հանել։ Անոնք Մելբոռնեան կրթական հաստատութենէն մինչեւ քաղաքին ազգային վարժարանին մէջ մտցուցին նոր շարժում եւ խանդավառութիւն։ Անոնք, այս «Կայծակ»ի արի տղաքը եկան ցոյց տալու նաեւ որ, հայ նոր երիտասարդութիւնը դիտէ ֆիզիկակերպուիլ, պէտք է կազմակերպուի, կուռելու եւ յաղթելու համար տանի դէմ մեկով։

*** Ապրիլ 24ի սպասողը կատարեցաւ թէ քաղաքին եւ թէ Մելբոռնեան կրթական հաստատութեանը մէջ։ Լեցուն բազմութիւն մը, եկեղեցիին ընդարձակ բակը, եկած էր լսելու օրուան բանախօսները, որոնք վեր առին գլխաւորաբար ուժերը։ Նուագախումբը կ'երգեր հայկական կտորներ։ Բեմին վրայ, ինչպէս այլ հանդէսներու, այս անգամ ալ կը ծածանէր Հայաստանի եռագոյնը։

Մեծ եղեռնի, հայկական անհնման ողբերգութեան տարեդարձը կատարուեցաւ նաեւ Մելբոռնեան կրթարանին մէջ։ Գեղեցի՛կ էր, այդ առթիւ, լսել, երեք սաներու (քարձրագոյն կարգերէն) վազդէն Տճոիկեանի, Յակոբ Փալամուտեանի, Յակոբ Ուզունեանի ճառերը։ Անոնք ոգեկոչութիւնն ըրին Ապրիլեան մեծ մտաւորականներուն, որոնք հայ ժողովուրդի, ազատութեանը համար մեռան վիտակցաբար։ Այսօր, ո՛չ

ՀՈՏԱՏԱՐ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ստորեւ կու տանք Հայկական Հանրապետութեան հոտատարի համար հայկական գաղութներէն ստացուած նամակներ եւ հեռագրեր։

***

Ֆրանսայի Ազգային Ժողովի անդամ, պատուելի Ֆրանսուա Ռոթ Ֆրանսայի «Հայ դատի» եւ «Ֆրանսա-Հայաստան» ընկերութեանց նախագահ, Ֆրանսայի Սենատի անդամ, Ֆրանսայի Ազգային Ժողովի անդամ, Ֆրանսայի Ազգային Ժողովի անդամ, Ֆրանսայի Ազգային Ժողով

Պիրմանիոյ խռովութիւնները

Պիրմանիոյ մէջ ըմբոստութիւնը սկսաւ նորէն սաստկանալ եւ կացութիւնը այնքան վրդովիչ է որ կառավարութիւնն ստիպուեցաւ կալկաթայէն Պիրմանիա ղրկել 5000 հոգինոց զօրախումբ մը։

Հաշիւի շրջանին մէջ բազմաթիւ գիւղացիներ կը միանան ըմբոստաններուն։

Անկում Մուսոլինիի...

Մուսօլինի իր ձիով ոստում մը փորձած պահուն, վար ինկաւ եւ դէմքին վրայ ստացաւ մէկ քանի սկրդուքներ. նախնական դարմաններէ վերջ, «Ցուչէ» վերադարձաւ իր գրասենեակը աշխատելու։

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Հ. Յ. Դ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մայիս 30ին Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Փրթի Փուռնալի սրահին մէջ, Մէթրօ Քաստէ կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին տիկ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Օր. Աղաբէկեան, Պ. Ս. Նաւասարդեան (երգ), Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (արտասանութիւն), «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը դեկավարութեամբ Պ. ՍԱՓՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի։

Մուտքը ազատ է

ՌՈԱՆ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

կը խօսի՝ ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՎԻԷՆ

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին Cercle Catholiqueի սրահին մէջ, 1 Rue des Cloîtres

կը խօսի՝ ՕՀԱՆ ԿԱՐՕ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգեր եւ արտասանութիւններ

ԼԻՈՆ

6 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ

կը խօսի՝ ՍԻՄՈՆ ՎՐԱՑԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Մեծ պատերազմին զոհուած հայ կամաւորներու յիշատակին հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել կուտայ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, Մայիս 31ին, կիրակի օր, ժամը 11ին։

Ներկայ պիտի գտնուին Ֆրանսայի զին. եւ քաղաք. անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի եւ այլ նախկին կամաւորական միութիւններու ներկայացուցիչներ։

ՕՐ. ՍԻՐԱՆՈՅՇ ԶԼԼԳԵԱՆ

եւ

ԸՆԿ. ՆԻԿՈՂՈՍ ԹԱՆԴՐԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Վայրկեան Լիոն

23 Մայիս 1931

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

եւ

ԱՐՍԷՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

(Խարբերդցի)

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ

Դարձեր, 23 Մայիս 1931

ՕՐ. ՍԻՐԱՆՈՅՇ ԱԻԱԳԵԱՆ

եւ

ՄԻՓԱՅԷԼ ՄԻՓԱՅԷԼԵԱՆ

(Պօլուցի)

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Վայրկեան 17 Մայիս 1931

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պիցեանֆոնիի Ջաւարեան կոմիտէի ժողովը վաղը ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին. 186 Av. Verdun, ներկայ կ'ըլլայ կ. կ.ի ներկայացուցիչը։

Անիէն, Պուա-ֆոլոնպի Չէյթուն կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ եռագոյն, փոքրիկ եւ վիշապեան խումբերը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8իդ 8.45ին, 80 Rue Charles-Chefson, Պուա ֆոլոնպ: կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՇԱՒԻԼ Արղութեան խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 5ին, Մոնփարնասի կայարանին դիմացի սրճարանը։

ԳԱԻԱՌ

ՏԻՄԻՆի Պատանեկան միութեան վիճաբանական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Պ. Մատօյեանի ճաշասրահին մէջ։ Նիւթ՝ «Նոր սերունդի փրկութեան հարցը»։ կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի հայ նախկին կամաւորներու միութեան ընդհ. ժողովը վաղը ժամը 9ին, 4 Rue de la Grange Batelière ծխավարժարանին վերնայարկը։

Բոլոր նախկին կամաւորները որոնք դեռ չեն արձանագրուած, կը խնդրուին ներկայ գտնուիլ։

կարեւոր օրակարգ։

Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպայմանօրէն ներկայ գտնուիլ։

Ջ. Ո. Միութեան փարիզի վարչագն գրադարանին դասախոսութիւնը այսօր, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ: կը դասախօսէ Պ. Գիւլխանդանեան: Նիւթ՝ Պաքուի հերոսամարտը: Մէկ ժամ սինէմա: կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Տէմինի Պատանեկան միութեան կողմէ։

Յունիս 21ին

կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։

ՄԱՅԻՍ 30ԻՆ ԼՈՑՍ ԿԸ ՑԵՍՆԷ խմբագրութեամբ

Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆի ՆԱՅԻՐԻ ԱՇԽԱՐՀ

պատկերազարդ ամսաթերթի առաջին թիւը Գինը 1 ֆրանք 50 սանթիմ

Դիմել՝ Հրանտ Մաժուէլ գրատուն եւ ծանօթ քէօշկերը։

TOURNÉE KARAKACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ

THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Յունիս 3 Շաբաթի եւ Յունիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ («Էքսլէսիօր»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ՓԷՐՊԻՒՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ Տ. ՉՈՒՀՋԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻԲՕԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԳՄԲԷԹԵԱՆ՝ Հօրհօր ադա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գամէր

երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ

ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ձի ինկէօզի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն համար: Փարիզի բոլոր արեւելքցիները ներկայ պիտի ըլլան այս երկու ներկայացումներուն: Տոմսերու գիները եղած են ամէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք: Օթեակներն ալ նոյն գիներն մէջն են: Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի: Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՌՕՇի Jout, 208bis rue Lafayette, Պ. Արթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ Պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշն։

«ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ»
ԱՐԱՑ ՊԱՐԲԵԻԵԱՆԻ

Լոյս տեսան Ա. Բ. Գ. եւ Դ. շարքերը, հետեւեալ կազմով.

Ա. շարք.— Գիշերային օրօր, հիասթափում։

Բ. շարք.— Ես որ մեռնիմ, հովուերգութիւն, սիրերգ։

Գ. շարք.— Հիւղը, աշուղական, գարունն եկաւ։

Դ. շարք.—Երազ, պանդուխտի ծառը, գիւղիս ճամբան։

Երգերու խօսքերը առնուած են հայ քնարական բանաստեղծութենէն։ Գին 15 ֆր. իւրաքանչիւր շարք ստանալու համար դիմել հեղինակին, 23 Rue del'Amiral Mouchez, Paris (13e).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէրտէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Սեբաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 RueDenoyez, Paris(20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Գարակէօզեան Հօվէն Գարեգին Հաճալեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր աղջիկը Օր. Էլմաս Քիւփէճեան (Օրտուզի) որ Սուրիայէն Ֆրանսա անցած ըլլալը կ'ենթադրուի։

Հօվէն Արտաւազդ Քէֆինսիզեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր կինը, Տրապիզոնցի Տիկ. Շապուհի Քէֆինսիզեան եւ զաւակը Գրիգոր, զոր վերջին անգամ Պոլիս թողած էր, Իմացնել՝ Karagheuzian Home, La Gaudinière, Ville-aux-Clercs, (Loir et Cher). France.

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուին ժէտօէ ոտպ կարող լաւ գործաւորուհիներ (նորավարժները չներկայանան)։ Դիմել ամէն օր կէսօրէ վերջ Պ. Օ. Սերոբեանի, 2 Cours de Commerce St. André des Arts, Փարիզ, Մէթրօ՝ Օտէոն։

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդթ. տարրալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12։

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՁԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 Rue St. Lazare, Paris (9)

Քաջալերուած երեք տարուան անյուր յաջողութենէն՝ ծանօթ երգիծաբան — ճաշարանապետը Լիլա մեծամեծ զոհողութիւններով ընդարձակած է իր ճաշարանը, բոլորովին անման կազմածներով եւ դիւթական լուսազարդութեամբ մը։ Բացի խոհարար Պ. Արամի անմրցելի հատուածներէն, հատընտիր անուշեղէնները կը պատրաստէ ծանօթ մասնագէտ Պ. Օննիկ։

Նախանձոտները ինչ ալ ըսեն, այցելութիւն մը բաւական է ըսելու «իրաւ Լիլան միակն է եղեր ԱԺԱՆՈՒԻԹԵԱՆ, ՄԱՔՐՈՒԻԹԵԱՆ եւ ՁԱՇԱԿի կրկնակ առաւելութիւններուն մէջ»։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՃԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՄՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ձաշարանի համար փորձառու խոհարար մ. դիմել Souren Arzoumanianի, Hôtel Damas, Marseille.

ԿԱԶԻ ՕՃԱԽՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

71 rue Longue des Capucins

71, րիւ Լօնկ տէ Քաբիւսէն, ՄԱՐՍԷՅԼ

Կը ծախենք, կը շինենք, կը նորոգենք եւ կը փոխանակենք կազի օճախներ նպաստաւոր պայմաններով

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՈՒՆԻՆՔ ՍՈՒՐՃԻ ԵՒ ՄՍԻ ԱՂՕՐԻՔՆԵՐ

ՊԷՔՈՆԻ ԿԱՅԱՐԱՆԻՆ ՄՕՏ ԱՆԻԷՌԻ ԿՈՂՄԸ

ՎԱՐՁՈՒԻ Է գեղեցիկ յարկաբաժին մը, առաջին յարկ, փողոցի վրայ երկու սենեակ, խոհանոց, լոգարան, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ ամբողջ տարին տաք ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ: Տարեկան վարձք՝ 5500 ֆր., շարժ եւ ջերմութեան յարակից ծախքեր 1270,

Դիմել տիկին Միսաքեանի 3bis Rue de Strasbourg, (առաջին յարկ)

Columbia

Agence exclusive

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, լունարէն եւ Թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. Նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.։ Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆօնօները (երաշխաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maître, Courant continu, գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մախուած չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ

28 Avenue de l'Opéra, Paris(2) Մէթրօ Opéra Tél. Richelieu 69-76

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրեր 10—12

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններու գանձումներու հետապնդում, նաթիւրալիզասիոն։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀՈՒ

ԳԱՒԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, Ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրական նութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Ձափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէյմէրեան, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
29
ՄԱՅԻՍ
1931

29 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1581 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

Յունիս 14ին տեղի կ'ունենայ Բարեգործականի արձաթեայ յոբելեանը, Սոպոնի սրահին մէջ։

Համաձայն յայտագրին, միայն բանախօսներուն թիւը պիտի ըլլայ 12։ Իսկորն ալ հատընտիր։

Միեւնոյն ատեն կը պատրաստուի շքեղ հատոր մը, որուն համար պիտի ծախսուի, կ'ըսեն, 150,000 ֆրանք։ Եթէ չսխզանցութիւն է, մեղքը պատմողներուն վիզը։

Այս հանդիսութեան առթիւ, օրուան բանախօսները— բոլորն ալ տիտղոսաւոր— անշուշտ չպիտի գոհանան փառաբանական տաղերով։ Հանրութիւնը պիտի ուզէ լսել գոնէ մէկ-երկու թանձրացեալ խօսք։ Որոշ առաջադրութիւններ, ի պատիւ Միութեան 25ամեակին։

×

Գիտնալով հանդերձ որ այս ազնուական՝ «հանրապետութեան» վարիչները դուրսէն մարդ ժոխ չեն ըներ, եւ կ'որոշեն ու կը գործեն հասկացող իրենց հայեցողութեան, պարտականութիւն կը սեպենք իրենց ուշադրութեան յանձնել ստիպողական խնդիր մը։

Կը հարցնենք — Բարեգործականին ո՞ր քարը կը խախտի տեղէն, եթէ ձեր հարսնիքէն առաջ, կամ հարսնիքին առթիւ, տանձնէք Մակեդոնիոյ 600 որբերուն փրկութեան հոգը։

Անոնք բեռ չեն ձեզի։ — Անգործութեան, բացարձակ անելի մը մատնուած ըլլալով Յունաստանի մէջ, անհրաժեշտ է որ փոխադրուին ուրիշ տեղ, — Հայաստան, եթէ կարելի է։ Ուրիշ պաղուք մը, եթէ դժուարութիւն կայ, եւ կամ չափազանց պիտի ուշանայ փոխադրութիւնը։ (Աւելի երկար չեն կրնար դիմանալ)։

Հայաստան կամ այլուր — էականը այն է որ այս տղաքը ամիջապէս կապուին հողին։

Երեք ամիս է որ կը բացատրենք արդէն, եւ ահա նորէն կը իշեցնենք.— Արհեստաւոր են այս տղաքը։ Ծխախոտի ժիր անուրներ։ Գիտեն գործին բոլոր գաղտնիքները,— ցանելէն, ամբելէն մինչեւ քաղելը, չորցնելը, գտելը, կապելն ու ծախելը։

Եթէ գործը նախապէս կազմակերպուի, փոխադրութենէնանմիջապէս յետոյ աշխատանքի կը կապուին այս երիտասարդները։ Եւ կը մնայ միայն փոխադրութեան ծախքը, որ վեր չէ Բարեգործականի ուժէն։ Մնաց որ, ուրիշներ ալ կրնան օգնել։

Բայց, ինչո՞ւ հեռուները կ'երթանք։ Նոյն ինքն Բարեգործականի գրասենեակը իր Մայիս 11 թուակիր զեկոյցին մէջ կը պատմէր.

— «Պ. Կոլտըն, ներկայացուցիչը անգլիական հայանպաստ կազմակերպութեանց, որ մինչեւ հիմա 18,000 անգլ. ոսկի տրամադրած են Սուրիոյ մէջ հայ գաղթականներու տեղաւորման գործին, յայտնած է թէ 3000 անգլ. ոսկիէ աւելի տրամադրելի գումար մը կը մնայ իրենց քով, որուն գործածութեան համար թելադրութեանց կը սպասեն։ Նոյնպէս Նանսէնեան դիւանատան սնտուկն ալ անգործածելի մնացած կարեւոր գումար մը ունի»։

Ենթադրելով որ վեց հարիւրն ալ փոխադրելու ստիպուինք, Լոնտոնի մէջ տրամադրելի երեք հազար սդերլինը լիուլի կը բաւէ այդ ծախքին։

Լոնտոնէն թելադրութեանց կը սպասեն անցեալ ապրիլէն ի վեր։ Բարեգործականն ալ մէկն է այն օրկաններէն որ ձայն ունին ժրնեւի իրաւասու շրջանակին — տեղաւորման գրասենեակին հետ։

Այդ գրասենեակին օտար անդամներէն աւելի, հայ ներկայացուցիչներն են որ ուղղութիւն պիտի ցուցնեն։

Արդ, Բարեգործականը ո՛ր եւ է թելադրութիւն ըրա՞ծ է, իրեւ պատասխան եղած հարցումին։ Ուշադրութեան յանձնա՞ծ է Մակեդոնիոյ որբերու պարագան, կամ Խասքովոյի աւելի քան երկու հարիւր անգործներու խնդրագիրը, որուն պատճէնը կը գտնուի նաեւ իրենց քով։

Եւ առհասարակ, ինքն իրեն համար, գըաղա՞ծ է այս եւ նման խնդիրներով, որոնց արձագանգները կուտան թերթերը, իսկ աւելին գիտեն բուն իրաւասու շրջանակները։

Չենք ուզեր պաղ ջուր խառնել իրենց հարսնիքին։ Բայց գիտենք որ սրտցաւ մարդոց համար, քթէ բերնէ կուգայ որեւէ հարսնիք, երբ թշուառութեան ձայներ կը բարձրանան ամէն կողմէ։ Եւ այնպիսի հարցերու մասին որոնց լուծման բանալին առաւելապէս կը գտնուի Բարեգործականի ձեռքը։

Շ.

Յ. Գ.— փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը Մայիս 27ին խմբագրական մը նուիրած է մեր Մայիս 22 թուակիր խմբագրականին — «Աւելի քան գարշելի»։

Սար ու ձոր թափառելէ յետոյ, ռամկավար պաշտօնաթերթը կը տապլտկի, կը մոռնայ բուն խնդիրը, եւ կը քննադատէ դաշնակցական թերթերու բռնած ճամբան՝ ներգաղթի հարցին մէջ։

Կարճ պատասխան.— Ռամկավար կեդր. վարչութիւնը կարդացած է *Պայքարի* Մայիս 8 թուակիր խմբագրականը։ Աւելի քան գարշելի։

Թե՞ր է թէ դէմ, անոր հետեւեալ նախադասութեան.—

«...Բայց երբ մէջտեղ են «Ազատասա» կոչուած որբերու անարժանահատուածները, ո՞վ կրնայ մեղադրել Հայաստանի կառավարութիւնը, որ կը վարանի կամ կը դժկամակի այդպիսի տարրեր ներս ընդունել, եւ ո՞վ կրնայ հանգարտ խղճով յանձնարարել կամ պահանջել որ անոնք ներս ընդունուին»։

ԽՈՐՔ ՁԱՅՆԵՐ

«ԽՈՐՔ ՁԱՅՆԵՐ»

Ինչո՞ւ այս խորագիրը։

Անոր համար որ պատմութիւն մը եւ իմաստ մը ունի։

Քանի մը տարի առաջ, օգտուելով Շ.ի բացակայութենէն եւ վստահութենէն, այս էջերուն մէջ թխեր էի յօդուածներ մը, որոնց վերջին իմաստն էր.— Հայաստանը ինքն իրեն։ Գաղութները նախ իրենք իրենց եւ յետոյ միայն Հայաստանի համար։

Այդ օրերուն, Շ. նուիրական պարտականութիւն սեպեց լաւ մը լուալ գլխս հրապարակաւ ու ձայնս որակեց «խորթ»։

Անշուշտ, յաւակնութիւնը չունիմ Շահ-Մուրատ մը ըլլալու կամ մրցելու Օր. Թորոսեանի հետ։ Բայց հարցուր արջին թէ «ինչո՞ւ ձագդ կը սիրես»։ Ձայնս՝ գէշ աղէկ իմս է եւ երբ բերանս բանամ, ուրիշ աղմուկ չեմ լսեր...

Այս խորագրով ուրեմն, նա'խ վրէժ մը Շ.էն։

Եւ երկրորդ, ինչ ալ ըսեն եւ ընեն, որ աշխարհին մէջ ալ ապրին, ամպերու վրայ սաւառնին թէ հողին վրայ քալեն, մարդկային կեանքը — ստեղծագործութեան ամէնէն գարշելին թերեւս ու անկատարը — ունի իր օրէնքները զոր գիտէ պարտադրել։

Այդ օրէնքէն է հասկութեան, որ այլեւս, գիտէ թէ հասնելու համար իր Աւետեաց երկիրը, պէտք է քալել սկսի այն հողին իսկ վրայէն՝ ուր կը բնակի։

Այլեւս հին խանդավառութիւնները շատ բան են կորսնցուցած իրենց ժոխ ուժէն։ Շատերը, նոյնիսկ ռամկավարները, այլեւս գիտեն թէ հնուառ Հայաստանը չէ այն հրաբորբոք ատրուշանը որ պիտի տաքցնէր հայութեան պաղած սրտերը։

Ու գաղութները՝ իբր գաղութ կազմակերպելու պէտքը ամէն կողմէ կը շեշտուի նորէն, այս անգամ սակայն իրականացման ձգտումներով։

Ու լաւ երեւոյթ։ Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս, խօսքի առաջնութիւնն անոնցն է, որոնք ամենէն աւելի դէմ ըլլալ կը թուէին գաղութներու կազմակերպման, վախնալով որ տեղաւորուելով, իրենց նոր բնակավայրերուն մէջ իբր հայ մնայնք կամ հաւաքականութիւն հաստատելով իրենց գոյութեան անհրաժեշտ հիմնարկները, գաղութները կը հեռանան Հայաստանէն..., կամ ատով կը վշտացնայ Մայր-Հայաստանը...։

Բայց, կեանքը կեանք է իր բռնակալ պահանջներով եւ խնդիրներն անգամ խելքի կը բերէ։

Ու հիմա որ սրտերը պաղած՝ են՝ թոյլ տալու համար որ խելքերը գործեն, կրնանք հրճուանքով ըսել.— Աւելի լաւ է ուշ քան երբեք։

Եւ եթէ տարիներ առաջ սկսած ըլլայինք քալել կեանքի ճամբէն, արդէն հասած ու տեսաւորուած կ'ըլլայինք մեր երկիրը..., որ կ'ուզենք որ ըրած մերն ալ ըլլայ...

Եւ այսօր, Թափառականի այս հոգերով չէինք մաշեր։

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԻՐԱՔԻ ՔԱՐԻՒՂԸ

«Թայմզ» խմբագրականով մը կ'անդրադառնայ Իրաքի քարիւղին շուրջ կնքուած համաձայնութեան, որուն հետեւանքով, քարիւղատար գոյդ խողովակները պիտի յանգին մէկը Տրիպոլի (Սուրիա), միւսը՝ Հայֆա (Պաղեստին)։

«Թայմզ» մասնաւորաբար կը շեշտէ այս համաձայնութեան բարերար հետեւանքները Իրաքի համար՝ այս երկրին ելեւմտական եւ տնտեսական զարգացման, ինչպէս նաեւ զանազան պետութեանց, մասնաւորաբար Ֆրանսայի հետ յարաբերութեանց տեսակէտէն.— Ֆրանսա, կ'ըսէ «Թայմզ», խրախուսած է խաղաղութեան եւ պատերազմի պահուն, քարիւղի առատ եւ ապահով հայթայթումով։ Բայց եթէ Ֆրանսա եւ Իրաք հաւասարապէս կը փափաքէին քարիւղային դաշտերը կապուած տեսնել Միջերկրականի, չէին համաձայներ ծրագրուած քարիւղատար խողովակներու վերջին կայանին մասին։ Ֆրանսական կառավարութիւնը հոգատարութիւնն ունենալով Սուրիոյ եւ Լիբանանի, բնականաբար կ'ուզէր որ քարիւղատարը հասնի Տրիպոլի Միջերկրականեան կայքը։ Մինս կողմէ, Իրաքի կառավարութիւնը կը փափաքէր որ քարիւղատարը հասնի Հայֆա՝ թերեւս իրաւունքով կը նկատէր որ քարիւղատարի կողքին անապատը պիտի կտրէ նաեւ երկաթուղիի գիծ մը եւ թէ եթէ Հայֆան ընդունուէր իբր վերջին կայան, այս երկաթուղին պիտի անցնէր Անդրյորդանանէն, զոր կը կառավարէ Ծէյսալ Թագաւորին եղբայրը, եւ Պաղեստինէն որ դաշնակից Մեծն Բրիտանիոյ հոգատարութեան տակ է։

«Բացայայտ պատճառներով, Պաղեստին եւ Անդրյորդանան ուժ կուտային Իրաքի եւ որեւէ մէկուն համար գաղտնիք չէ թէ բրիտանական ծովակալութիւնը կը յուսար որ քարիւղատարը պիտի յանգէր անգլ. իշխանութեան ենթարկուած նաւահանգիստ մը։ Եթէ ընկերութեան ընտրութիւնը բոլորովին ազատ ըլլար, հաւանաբար պիտի նախընտրէր ամէնէն կարճ եւ աւելի ածան ճամբան՝ Քէրքուք-Տրիպոլի։

«Ֆրանսական եւ իրաքեան շահերու միջեւ վէճը բնականաբար պէտք է կարգադրուէր ի շահ երկու պետութեանց, բայց մասնաւորաբար Իրաքի։

Այս երկիրն իրօք, անգլիական աշակցութեան խոստումն առացաւ, յառաջիկայ տարի Ազգերու Դաշնակցութեան իբր անդամ իր թեկնածութեան համար։ Բայց որպէսզի այս թեկնածութիւնը յաջողի, պէտք է ապահովել Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին ձայներու երկու երրորդը եւ Ֆրանսայի եւ իր դաշնակիցներուն կամ իր յաճախորդներուն ընդդիմութիւնը հաւանաբար աննպաստ պիտի կրնար ըլլալ Իրաքի յոյսերուն եւ ըստ տիպաց արժէքէ պիտի իներ անգլեւերաքեան դաշինքը»։

Բոլոր այս պատճառներով «Թայմզ» կը կարծէ թէ Իրաքի քարիւղը Միջերկրական տանելու այս հաժաձայնութիւնը, թէեւ այնքան խնայողական չէ, բայց լաւագոյնն է քանի որ այս կերպով, շահագրգռուած պետութիւններէն իւրաքանչիւրը ապահոված կ'ըլլայ իր յատուկ շահերը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մուսոլինիի ապահովելու համար

Իտալական գաղտնի ոստիկանութիւնը փաստեր հաւաքած է թէ Լոնտոն կեդրոնն էր կազմակերպութեան մը որուն նպատակն էր սպաննել Մուսոլինին։ Այս դաւադրութիւնը հաստատուած է անիշխանական Շիրրուի հարցաքննութեամբը։ Երեք անձեր դրամ տրամադրած էին անոր որպէսզի գլուխ հանէ գործը։ Շիրրու այս խոստովանութիւնն ըրաւ երբ հիւանդանոց կը գտնուէր դարմանուելու համար։

Այս խոստովանութեան վրայ, իտալական գաղտնի ոստիկանները ղրկուեցան Լոնտոն՝ քննութիւն կատարելու։

Քննութիւնը երեւան հանած է թէ երեք դաւադիրները կը բնակէին Լոնտոնի իտալական թաղը, ասոնց անունները յայտնի են։ Շիրրուի ձախողութեան պարագային, որոշած էին իտալիա ղրկել օդանաւ մը, որ ռումբեր պիտի նետէր Մուսոլինիի տան վրայ։

Դիմուած կատարուեցաւ անգլ. կառավարութեան որ իտալիոյ յանձնէ այս երեք դաւադիրները։ Բայց անոնց գլխաւորը որ ղրամ եւ հրահանգ կը ղրկէր անիշխանական Շիրրուին, իմացած ըլլալով որ կը հետապնդուի, փախուստ տուաւ Անգլիայէն։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

Թաւրիզ, 13 Մայիս (Սեփ. Թղթ.).— Ապրիլ 27ի իրիկունը Թաւրիզի մէջ երկրաշարժ պատահեցաւ, որմէ յետոյ լսեցինք Ջանգեզուրի աղէտին լուրերը։

Մայիս 12ին կէսօրին Թաւրիզի մէջ կրկին ուժեղ երկրաշարժ մը պատահեցաւ, ժողովուրդը մեծ խուճապի մատնելով։ Անմիջապէս բնակիչներուն մեծ մասը քաշուեցաւ դէպի այգիները եւ սկսաւ վրաններու տակ ապրիլ։

Թաւրիզի Սէյիտ Հուսէյին իզեւանի շէնքի կամարներէն մէկը փլաւ, երեք Թուրք մնացին տակը եւ անշնչացան։

*** Մեր մասնաւոր Թղթակիցը կը գրէ նաեւ Մայիս 14 Թուականով.— Ամբողջ հայութիւնը ջղագրգիռ վիճակի մէջ, կ'ապրի այգիներուն, կեդրոնականի պարտէզին, եկեղեցիի բակին եւ մասնաւոր պարտէզներու մէջ։ Ժողովուրդէն մաս մը ամբողջ օրը կը մնայ դուրս, իսկ մաս մըն ալ ցերեկները միայն գիշերը բացօթեայ կ'անցընէ։

Ցոյցեր Վատիկանի դէմ

Նախորդ իրիկուն, ֆաշիստական խումբեր, ընկերակցութեամբ բազմաթիւ քաղաքացիներու, լրագրավաճառներէն խլեցին «Օսէրվաթորէ Ռոմանօ»ի թերթին ծրարները, զոր այրեցին հրապարակաւ, թշնամական աղաղակներ բարձրացնելով ընդդէմ Վատիկանի։ Այս թերթը վերջերս սկսած է բուռն յարձակումներ գործել ֆաշիստ կազմակերպութեան դէմ։

Երեք հարիւր հոգինոց ուսանողական խումբ մը ձգեց հաւաքատեղին եւ ուղղուեցաւ Ս. Պետրոսի հրապարակը, պոռալով «Անկցի՛ Պապը, անկցի՛ Վատիկան»։ Սակայն, ճամբու ընթացքին, միտք փոխելով, ուղղուեցան կաթոլիկ աղջկանց ակումբ մը, զոր կողոպտեցին, ոստիկանական ուժերը տակաւին չհասած։

Ընդդէմ Վատիկանի եւ Պապին, նման ցոյցեր տեղի ունեցան նաեւ Իտալիոյ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ։

Աւելի ծանր միջադէպերու առաջքն առնելու համար Վատիկանի պալատը տանող բոլոր ճամբաները բռնուած են զինուորական խումբերու կողմէ։

Պ. Պրիան ևս առաւ իր հրաժարականը

Ինչպէս յայտնի է, նախագահական ընտրութեան առթիւ, իր թեկնածութեան ձախողութենէն յետոյ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Պ. Պրիան, հրաժարեր էր նախարարութենէն եւ նոյնիսկ մտադրութիւն յայտներ էր քաշուիլ քաղաքական կեանքէ։ Եւ սակայն դահլիճին պնդումին վրայ հաւաներ էր հրաժարականը յետաձգել մինչեւ ժրնեւի իր վերադարձը։

Նախարարաց վերջին խորհուրդին մէջ, Պ. Պրիան տեղի տալով բոլորին պնդումներուն, ետ առաւ իր հրաժարականը «խորհրդարան ներկայանալու, պարզելու եւ պաշտպանելու համար ժրնեւի նոր որոշումները»։

Գիտական յանդուգն փորձ մը

ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ԶՈՀԵՐ ԵԻՍ

Պրիւքսէլի համալսարանին բնագիտական աշխատանոցին տնօրէնը Փիքառ, չորեքշաբթի առտու իր հնարած օդապարիկով՝ օդը բարձրացաւ Աէկսպուրկէն 16,000 մեդր բարձրութեան վրայ գիտական փորձեր կատարելու համար։ Այս յանդուգն փորձին մէջ Փիքառի կ'ընկերանար ճարտարագէտ Քիփֆէր։

Օդապարիկը յաջողութեամբ եւ արագօրէն բարձրացաւ, ուղղուելով դէպի հարաւ-արեւմուտք։ Առտուան ժամը 9ին, օդապարիկը որ տանձի ձեւով շինուած է եւ յատակէն կախ նաւակ մըն ալ ունի, հասած էր 5000 մեդր բարձրութեան։

Կէսօրուան մօտ, դիտողներն այն տպաւորութիւնը կրեցին թէ հովը գայն կը քշէր վոժի կողմերը։ Բայց յանկարծ հովը դարձաւ եւ օդապարիկը 12,000 մեդր բարձրութեան վրայ՝ կորսուեցաւ ամպերու մէջ։ Ժամը 2.30ի առեն կրկին երեւցաւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ԱՐԿԱԾԱՀԱՐ ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԸ

Անակնկալ եւ անսպասելի աղէտը, նիւթուած ու պատրաստուած բնութեան տարերքներէն, իր հարուածը տուաւ Զանգեզուրին։

Ուրկէ՞ ուր, մտածեց հաւանաբար թշնամիի վտանգին մկայնծանօթ լեռնականը։ Ու իրաւ, իր գոյութեան պահպանման մշտատեւ պայքարներու ընթացքին, այս ժողովուրդը վարժուած է եւ ընտելացած բազմատեսակ աղէտներուն։ Անոր համար ոչինչ կարող է անակնկալ ըլլալ այս ուղղութեամբ։ Բայց իրական անակնկալ էր շարժի աղէտը։ Նորագոյն պատմութիւնը, առհասարակ ինծի ծանօթ որեւէ պատմական աղբիւր չարձանագրեր շարժի այսօրինակ դէպք մը այս շրջանի մէջ։

Դիտենք սակայն որ Սիւնեաց լեռները, շուրջ 140 քիլոմեթր տարածութեամբ մեծ մասով հրաբխային են եղած ժամանակին, այսօր մարած բոլորն ալ։ Կափուճուխի բարձունքը (3930 մեթր) որ գրեթէ կեդրոնն է այս հրաբխային շրջանակին, կ'իշխէ հաւասարապէս Զանգեզուրի եւ Նախիջեւանի վերաբերեալ շրջաններու վրայ։

Ակնկ պարզ է թէ ստորերկրեայ այս չարիքի աղբիւրը բոյն դրած է Սիւնեաց լեռներուն մէջ, գարերէ հոս ցնցեր է նոյն այդ աշխարհը։

Անակնկալ նոյնպէս եւ այս. որովհետեւ վերջի տասնըհինգամեակի ընթացքին Կափուճուխի իր բազմաթիւ շղթաներով եղած էր բնական պաշնակիցը, պահապանը եւ ամրակուռ ամրոցը Զանգեզուրին։ Այս բարձունքներէն ան առասպելական նոր զրուագներ էր ստեղծեր, նոր յաղթանակներ շահեր։ Եւ այսօր այդ բոլորի փոխարէն, նոյն այդ բարձունքներու խորքը թաղուած անյաղթելի զազանէն ճահացու եւ ծանր վէրքեր է որ կը կը ստանայ։

Գնահատելու համար ծանրութիւնը այս աղէտին, քանի մը թիւերով պատկերացնենք Զանգեզուրը շարժէն առաջ։

Համայնավար իշխանութեան պաշտօնական վիճակագրութեան համաձայն, Զանգեզուրի հողային ընդհանուր տարածութիւնն է 4496 քառակուսի քիլոմեթր (Մեղրիի շրջանը մէջը հաշուած)։ Համաձայն դաւառներու, այս տարածութիւնը կը բաժնուի հետեւեալ կարգով։

Գորիս (բուն Զանգեզուրը) 752, Ղափան 1289, Սիսիան 1712 եւ Մեղրի 742 քառ. քիլոմեթր։

Այս ընդհանուր տարածութեան 4496 ք. քիլոմեթրէն օգտագործելի եւ պիտանի հողամասերը (վարելահող, այգի եւ մարգագետին, ինչպէս նաեւ բնակարաններու տեղեր) կը հաշուեն միայն 612 քիլոմեթր, որմէ Գորիսի գաւառակը ունի 26, Ղափան 106, Սիսիանը 233 եւ Մեղրին 56 քառակուսի քիլոմեթր։

Ակնկ դուրս 3886 ք. քիլոմեթր տարածութիւնը գրաւուած է խոշոր չափով լեռներով, արօտատեղիներով եւ անտառներով։ Իր հիմնական ապրուստը հողագործական աշխատանքներէն ապահովող դաւառի մը համար այսքան աննշան տարածութեան վրայ հաստատուած էր ընդհանուր 278 բնակավայր (գիւղ կամ քաղաք) 15,607 ընտանիքներով եւ 77,058 բնակչութիւնով, հետեւեալ դասաւորումով.

Գաւառ	Բնակավայր	Ընտանիք	Բնակչութիւն
Գորիս	56	4371	23,387
Ղափան	129	4925	23,121
Սիսիան	45	4313	24,410
Մեղրի	48	1998	8,120
Ընդհ. գումար	278	15,607	77,058

Ամփոփելով այս թիւերը կը տեսնենք թէ 77 հազար բնակչութիւն ունեցող գաւառ մը իր հիմնական ապրուստի համար ունի ընդամէնը 612 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն։ Այս տարածութենէն եթէ հանելու ըլլանք բնակավայրերու, այգիներու, արօտներու տեղերը, միայն ցանքի համար կ'ունենանք 260 քառ. քիլոմեթր։ (Այս իրական տեղեկութիւնները առած ենք 1926-1927ի պաշտօնական վիճակագրութիւններէն)։ Եւրոպական եւ ամերիկեան երկիրներու համար այս տարածութիւնը այնքան ալ աննշան չէ։ Ընդհակառակն բաւականաչափ առատ կրնայ նկատուիլ, ապահովելու համար 77 հազար ազգաբնակչութիւն ունեցող գաւառ մը։ Հոս խնդիրը սակայն լոկ այս ուղղութեամբ չէ որ պէտք է լուծել։ Նկատի պէտք է ունենալ մեր երկրի գիւղատնտեսութեան չափազանց անմխիթար եւ նախնական վիճակը։

Զանգեզուրը մասամբ իր նախնական միջոցներով եւ մասամբ ալ իր բնական անյարմարութիւններով, կը մնայ տակաւին չափազանց ետ գիւղատնտեսութեան մէջ։ Ու շնորհիւ այս յետամնացութեան, ան համեմատաբար իր աշխատանքի բարձր չափերով, կը ստանայ չափազանց քիչ ու անբաւարար արդիւնք։

Հողագործութեան հետ անասնապահութիւնն է միւս կարեւոր ճիւղը Զանգեզուրի հիմնական գիւղատնտեսական արտադրութեան։ Այս ճիւղն ալ չափազանց թոյլ է, եւ զուրկ նորագոյն հնարաւորութիւններէն։

Այս գաւառի ընտանի կենդանիներու համագումարը կը հաշուէր 370,000, կլոր թիւերով, նոյնպէս համաձայն 1926ի պաշտօնական թիւերուն։ Վերջի քանի մը տարիներու բնական աճումին հետ եթէ նկատի ունենանք նաեւ փճացումը՝ հաւանական տնտեսութիւններու կազմութեան առիթով, ուղիղ պիտի ըլլայ ընդունիլ վերոյիշեալ թիւը, նաեւ այս տարուան համար։

Ընդհանուր այս թուական տեղեկութիւնները անշուշտ որ բաւական չեն լրիւ կերպով գաղափար կազմելու Զանգեզուրի ընդհանուր վիճակին մասին։ Բայց արդէն այդ նպատակի համար ալ չէր այս ամէնը, այլ թեթեւ ծանօթութիւն մը միայն, աղէտի այս օրերուն։

Ըսենք այսքան ալ, որ եթէ տիրող կարգերու կաշկանդումը չըլլար, վերը յիշուած միջոցներու լրիւ օգտագործումը հնարաւորութիւն կու տար աւելի տանելի պայմաններ ստեղծելու Զանգեզուրի համար։

Դժբախտաբար խորհրդային իշխանութիւնը ունի իր տնտեսական քաղաքականութիւնը, գծուած ու պատշաճեցուած ընդհանուր ռուսական տնտեսական պահանջներուն։ Հակառակութիւններն ու խոտոր համեմատութիւնները կ'ազդեն մեր երկրին վրայ անխուսափելիօրէն։

Գիւղացի աշխատաւորութիւնը իր բնական հողագործական աշխատանքին կապելու փոխարէն, ամէն ճիգ ու միջոց կը գործադրուի ընդհանուրին ծառեցնելու գայն հանքային եւ ծանր ճարտարարուեստական աշխատանքներուն։

Այս ուղղութեամբ գոյութիւն ունեցող խուլ բայց սուր պայքարին համար ներկայ աղէտը աննուղղակի օգնութիւն նպաստաւոր առիթ մըն է խորհրդային իշխանութեան համար։

Ներկայիս սակայն կարեւորը վնասներու գրանման հարցն է։

***

Վերջին պաշտօնական տուեալներով այսօր արդէն պարզուած է շարժի արդիւնքը։

«Հայաստանի չորս շրջաններուն (Սիսիան, Գորիս, Ղափան, Մեղրի) կործանուել են 61 գիւղ, սպանուել 389 հոգի, ծանր եւ թեթեւ վիրաւորուել են 1420 հոգի եւ ոչնչացել են 5875 գլուխ մանր ու խոշոր եղջիւրաւոր անասուն» (*Խորհ. Հայաստան*, մայիս 8)։

Այս չափով չի սահմանափակուիր անշուշտ բուն աղէտը։ Վնասուած շրջաններու բնակչութեան պահպանումը աննպաստ եղանակին, անձրեւի եւ ցուրտի տակ, զուրկ անունէ եւ բժշկական անհրաժեշտ օգնութենէն, առաջի շրջանին լուրջ մտահոգութիւն էր օրուան իշխանութեան համար։ Որքան ալ աստիճանաբար կացութիւնը այս տեսակէտէն մեղմած կը թուի ըլլալ հասած օգնութիւններու շնորհիւ, այսուամենայնիւ վտանգը տակաւին կը մնայ վտանգ։

«Խորհրդային Հայաստան»ի տեղեկութիւններուն նայելով անմիջական օգնութիւնը, որ ամէնէն հիմնականն է վտանգը սահմանափակելու տեսակէտէն, կատարուած է արագութեամբ։

«Ուղարկուած բժշկական եւ նիւթական օգնութեան եւ տեղական կուսակցական ու խորհրդային կազմակերպութիւններուն ամենաեռանդուն աշխատանքի շնորհիւ հնարաւոր եղաւ ամենակարճ ժամանակում կազմակերպել վիրաւորների խնամքը, ողջ աշխատաւորութեան սննդի մատակարարումը եւ լիովին վերականգնել նորմալ աշխատանքային մթնոլորտը ընասաւած բոլոր գիւղերում եւ աւաններում»։

Երկրորդ հիմնական եւ աւելի ծանր աշխատանքը բուն վերաշինութեան գործն է։ Հոս արդէն կան բաւականաչափ դժուարութիւններ, որոնք բնական է թէ մէկ օրէն միւսը չեն կրնար անհետանալ։

Վնասուած գիւղերէն մեծ մասը այլեւս բոլորովին աննպատակայարմար կը նկատուին վերաշինութեան համար։ Եւ իրաւ ալ Զանգեզուրի շրջանին մէջ բազմաթիւ գիւղեր, որոնք հաստատուած էին ժայռերու եւ բլուրներու վրայ կամ փէշերուն կպած, չափազանց դժուարութիւններ կը ստեղծէին կանոնաւոր հաղորդակցութեանց միջոցներ ստեղծելու համար։ Ակնկ աննպաստ պէտք է նկատել ուսեցնել որ այդ շրջաններու մէջ առաջացած են խոշոր պատռուածքներ եւ փլուզումներ։ Ակնկ ալ կը ծագի ուրեմն նոր խնդիր մը, քանդուած հին գիւղերու տեղ շինել նորեր եւ նոր հողերու վրայ։

Ճարտարապետ Պ. Քոչար, որ անձամբ քննած է աւերուած շրջանները, կը յայտնէ ի միջի այլոց.

— «Այժմ մեր առջեւ դրուած են երկու կարեւոր խնդիրներ. առաջինը՝ *նոր հողամասերի ընտրութեան խնդիրը*, որով պէտք է լուծուին ինչպէս տնտեսական, նոյնպէս եւ տեխնիկական հարցերը. ճանապարհների, հաղորդակցութեան, ջրի եւ այլ խնդիրները եւ երկրորդը՝ նոր գիւղի յատակագծի եւ շէնքերի խնդիրները, թէ ինչ չափով նրանք բաւարարելու են վերակառուցման շրջանի պահանջները»։

Թէ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս պիտի գլուխ բերուին այս աշխատանքները, դեռ վաղաժամ է խօսիլ։ Հիմա ձրագիրներու մշակման աշխատանքներն են կարեւոր տեղ բռնողը։

Օրուան կարգախօսն է այս առթիւ.

— Վերակառուցենք Զանգեզուրը սոցիալիստական հիմունքներով, խոշոր մեքենայացուած սոցիալիստական անասնապահութեան շրջան դարձնելով»։

Հայաստանի եւ խորհրդային Միութիւններու մէջ սկսուած շարժումը միասուած շրջաններու վերաշինութեան համար, խոշոր եւ լայն հնարաւորութիւն մըն է Հայաստանի իշխանութեան համար։ Կը մնայ աշխատանքը կազմակերպել եւ արդիւնաւորել բոլոր տրամադրելի միջոցները։

Առանց կանխակալ կարծիքի, սպասենք արդիւնքին։ Իսկ մինչ այդ անտարակոյս գաղթահայն ալ չվիտի թերանայ իր եղբայրական օգնութիւնը ցոյց տալ մեր երկրին նոյն իսկ իր օրուան ծանր կացութեան մէջ։

Ս. ԹԱՒՈՒԻ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 24 Մայիս.— Շաբաթ իրիկուն, Brébant Marseillaise սրահներուն մէջ արտակարգ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ, այս տարի եւս, Մայիս 28ի պատմական օրը։

Ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր, ժողովուրդը մեծ ոգեւորիչ մթնոլորտի մը մէջ, որ տեւեց մինչեւ լոյս, յարակից սրահներուն մէջ, աչքէ արցունք բերող մտերմութեամբ, հայրենաշունչ եւ քաղցր։

Հերոսական դէմքերն ու դէպքերը, արիւն-արցունքով ծանրաբեռնուած անցեալը շղթայուած տափակ, չոր ու անշարժ ներկային հետ, ժողովուրդը պահեցին հոգեկան նորոգիչ ապրումներու մէջ։ Վերջալոյսէ մը արշալոյս տիրող համայնական ուրախութիւնը այս բացառիկ օրուան, պահ մը բարձրացուց, խտացուց բոլորս, սրտով ու մտածումով իրար կապած։

Աշխատաւոր, յոգնաբեկ ու բորբոքած այս բազմութիւնը այլազան ու երիտասարդ առաւելապէս, վարակիչ տրամադրութիւններով իր ձայնն ու ճիչը բերաւ խառնելու ազատութեան եւ անկախութեան գոհերուն եւ արիւնի ձայնին, իր ձեռքն ու սիրտը բերաւ դնելու գաղափարի եւ նուիրումի սեղանին վրայ։

Ընկեր Վարանդեանի անակնկալ տարաւութիւնը չէր թոյլատրած հանդիսին նախագահել։ Իր ցաւը կը յայտնէր այս առթիւ, նամակով մը։

Կոմիտէի կողմէ ընկեր Շ. Թաշճեան, քանի մը բառերով բացաւ հանդէսը։

Փնար նուագախումբը «Մեր Հայրենիք»ով, ապա «Մարսէյէզ»ով սկսաւ գեղարուեստական բաժինը։ Եղան արտասանութիւններ, երգեր, ջութակ ու նուագ մէջ ընդ մէջ։

Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկ. Շ. Միսաքեան, որուն մէկ ժամուան ճառին էական մասերը հազիւ պիտի կրնամ ամփոփէ։

— Շատ պայքարներ, յաղթանակներ եւ արիւնոտ անկումներ ունեցած ենք մեր պատմութեան գրքին բոլոր էջերուն վրայ։ Անկախութեան ձգտումը, ազատութեան կրակը նոր չէր որ բռնկած էր մեր սրտերուն մէջ։ Ունեցած ենք կաթողիկոսներ եւ կղերականներ, որ անկախութեան համար «քրիստոնեայ» պապերուն եւ իշխանաւորներուն միջամտութիւնը խնդրած են։ 18րդ դարէն ասդին ունեցած ենք Խորէն Օրիներ և Դաւիթ բէկեր, որոնք ճամբայ կտրած, ծրագիրներ մշակած եւ գործադրած են, անտանելի պայմաններու տակ սեղմուած։ Ապարդիւն։

Եւրոպան եւ «քրիստոնեայ» ազգերը ոչինչ տուին մեզի, իրական եւ շօշափելի։ Մեզի մատուցին 61րդ յօդուած մը, որ կը նշանակէր ապահովութեան եւ բարենորոգման տարրական յանձնառութիւններ։ Գործադրելու պայմանով։

Ամբողջ տարիներ համբերեցինք ու համակերպեցանք, այն երկրին մէջ ուր մարդիկ ոչխարէն աւելի ժան են։ 50 տարիներնի ղեմ մեր ժողովուրդը սպասեց, Եւրոպայով խանդավառուեցաւ։ Եւրոպայի «քրիստոնեայ հայասէր»ներով ու մարդասէրներով։

Եւրոպայէն չէր որ պիտի գար մեր ազատութիւնը։ Խաբուսիկ մէջնորդութիւններովչէրոր հիմը դրուեցաւ մեր անկախութեան։ Անհատապէս կռիւը, արիւնը, յարատեւ եւ ջղուտ պայքարը, եղունգ-եղունգի, զարհուրելի մարտնջումները, ճակատ ճակատի խիզախ ու հերոսական կռիւներն էին որ յանգեցան 1918 Մայիս 28ին։

Մայիս 28ին ունեցանք երկիր, բանակ, կառավարութիւն։ Ազգ դարձանք։ Ծակատիններ մարդիկորբազմած Եւրոպայի մէջ, կը պղտիկցնեն եւ կը խեղաթիւրեն դէպքերը եւ անոնց իրական արժէքները։ Այսօր ինչ որ ունինք, այդ օրերուն կը պարտինք։ Այսօրուան ճանրանկար հայրենիքը արդիւնքն է եւ ծնունդը այդ կրակոտ եւ արիւնահոս երկունքին, Մայիս 28ին։ Այսօր Հայաստանի մէջ, կը գտնուի մօտ մէկ միլիոն բնակչութիւն, որուն 80,000ը միայն Թուրք։ Շատեր կը կարծեն թէ մենք դէմ ենք ներկայ Հայաստանին, թէ անոր դէմ կը գործենք։ Մենք կը պայքարինք վարչաձեւին, կառավարելու ձեւերուն դէմ։ Մենք կը պահանջենք որ այս ցիրուցան,«հայմաթլոս» ժողովուրդը իր հողերուն տէր դառնայ։ Կ'ուզենք որ լրացնեն անոր սահմանները եւ այս անձրկած ժողովուրդը, մեծ եւ լուսաշնչուղ պողոտաներէն մինչեւ Մակեդոնիոյ կիզիչ արտերու հալածական տղաքը ափ մը հող ունենայ, հանգչելու եւ գործելու համար։

Եւրոպայի մէջ ենք եւ գիտենք որ ամէնէն չերմեռանդ տեսաբանն անգամ, երբ հարցը կուգայ հայրենիքի, կը լռէ, կը նեռէ դուրս կողմնակի նկատումներն ու ձգտումները։ Կը բոլորուի մէկ սեղանի շուրջ։

Կան մարդիկ, որ համակերպած են եւ գիծ քաշած մեր դառին վրայ, դարձած են յառետես եւ յուսաբեկ։ Աչք մը պտոյտցէք գաղթահայ բազմութիւններուն վրայ, Փարնասչէն և Ցունաստանէն մինչեւ Սուրիա, նկատի առէք տնտեսական ծանր եւ ճնշող պայմանները, քննեցէք ընդհանուր հոգեկան եւ բարոյական վիճակը եւ պիտի տեսնէք որ նիւթական թշուառութեան կամ հոգեկան տառապանքին վերեւ, կան նաեւ շատ մը լուսաւոր կէտեր։ Պողոտաներու բանուորներէն մինչեւ թիթեղ խրճիթներու մէջ լինկած բազմութիւնները ոտքի կանգնած են, կը պիմանան եւ կը պիմադրաւեն, ձգտելով դէպի ազատութիւն, հաւատալով լաւագոյն օրերու, Թրծուելով հայրենիքի եւ անկախութեան դիտակցութեամբ։

Այո՛, թշնամին յաղթեց։ Թուրքը զօրացած է, բանակ ունի, կը կազմակերպուի, կ'արդիանա՞յ։ Բայց մի մոռնաք որ Սեւրասթրաչէն մինչեւ արեւելեան սահմանագլուխը՝ մեծ մասով աւերակ է երկիրը։ Տեղ-տեղ բուերն անգամ կը սարսափին ամայութենէն։ Համաձայն իրենց վիճակագրութեանց, հազիւ 438500 թուրք գաղթականներ կրցած են փոխադրել եւ տեղաւորել 1921էն 1928։ Այն ալ իբրեւ հետեւանք բռնի փոխանակութեան։ Տեղաւորման ձեռնարկը, ամայի հողերը լեցնելու փորձերը ձախողած են չարաչար։ Եւ արիւնը կը հոսի մեր լեռներուն վրայ, աւերումն ալ անբաժան։ Չեմ խօսիր տնտեսական կազմալուծման վրայ։

... «Հէմ լանք, հէմ երթանք»։ Ահա տասը տարի է որ կը կսկծանք, եւ սակայն կը քալենք։

Վա՜յ այն օրուան, երբ այլեւս չենք հաւատար մենք մեզի։ Այդ օրը իսկապէս տապանաքարը դրուած պիտի ըլլայ մեր վրայ։

Մայիս 28ը եւ Ապրիլ 11)24ը իրար շղթայուած խորհրդանշաններ են։ Անոնք ապրելու եւ տեւելու խորհուրդը կը ներշնչեն մեզի։

Ժողովուրդը ճաշակած է այլեւս բոլոր «հայասիրական» յանձնառութիւնները եւ կանգնած իրական գետնի վրայ,—ամբողջական Հայաստան։

Տարիներու մաքառումով եւ զոհերով, հասեր ենք գետին մէջտեղը, հոսանքին դէմ յանդիման։ Դամ պիտի երթանք հոսանքն ի վար անփառունակ վախճանով մը,կամպիտի ճակատինք եւ անցնինք դիմացի ափը։

Մենք կ'ըսենք.— Պիտի անցնինք ափը։

Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

***

Գեղարուեստական բաժին.— Փնար նուագախումբէն զատ, իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Օր. Մանուշ Մարտիրոսեան, (երգ), Պ. Ս. Ջեօրէքճեան (ջութակ), Պ. Պ. Գաբրիէլեան, Ուզունեան եւ Մարութեան (արտասանութիւն)։ Բոլորն ալ կրկնել տուին։

** Զ. Ս. Մ. Մասնաճիւղը վիճակախաղ մը սարքած էր ի նպաստ Մակեդոնիոյ որբերուն։ Նախագահի կոչին վրայ, բաւական թիւով տոմսակներ սպառեցան, գոյացնելով շօշափելի գումար մը։

ԴՐԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

Գեղեցիկ Դանուբը Կարմրած

Պատմական խեղկատակութիւն մը որ մէկուտարամի հաճոյք կ'ազդէ աւելկնդրիրին վրայ, ժամիկ անցեալի յեղափոխական պատմութեան ամենատխուր եւ արիւնալի դրուագները ծաղրի շպարին տակ։ Կասթոն Պաթի «Մոնփարնաս» թատրոնին տնօրէնը կանգնած է որ յաջող բեմադրութեամբ գուարթ գործ մը ներկայացուց եւ անպայման դրամ կը շահի, հակառակ տնտեսական տագնապին։

«Գեղեցիկ Դանուբը կարմրած» թատերգութեան հեղինակը Ֆրանսական արդի թատրոնին յայտնի դէմքերէն մէկն է, Պէրնար Ցիմմէր յառաջապահ դրող մըն էր, սրամիտ եւ խայթող, երբ, օր մը Արիստոփանի «Թռչուննները» թարմացուց եւ բարեփոխեց նորագոյն ձեւաւորումով մը եւ Տիւլէնի «Աքելիէ»ին մէջ խաղացին։ Ցիմմէրի համար կատարեալ յաղթութիւն մըն էր Արիստոփանի երգիծանքը որ դարերու առասպելային հմայքը պահած էր տակաւին։ Ցիմմէրի retoucheին տակ խոյանք մը ունեցաւ. այս յաջողութենէն գինովցած, Բուժէի Ծրանսէզի մէջ բեմադրեցին իր «Նափոլէոնը»։ Պոնափարթեանները կատղեցան. Ցիմմէր վտիվի վերածած էր Ծրանսայի մեծագոյն փառքին սիրային անցեալը, ծաղրելով պատմական դէպքեր ու դէմքեր։

«Գեղեցիկ Դանուբը կարմրած»ը մօտիկ անցեալէն ազուռած է, Հունգարիոյ մէջ բոլշեւիկեան յաղթանակ մը թէեւ կարճ, այլ սակայն խոր հետքեր ձգեց։ Պէլլա Քունի անունը այլեւս պատմութեան կը պատկանի. Ցիմմէր ծաղրի առարկայ ըրած է նաեւ հունգար յեղափոխականները եւ անոնց ապրած քանի մը ամսուան պայքարի եւ ժահուան փոթորկալից պատահարները, որ յետպատերազմեան խոշորագոյն դէպքերէն մէկն է։

Բոլշեւիկեան ձգտումներով շաբաթթերթի մը խմբագիրն քննադատեց այս թատերգութիւնը եւ Ֆրանս. գրաւորթաբանութեան ինկած հոգեբանութիւնը։ Կ'արժէ որ անդրադառնանք, որովհետեւ վերջերս թատրոնի մէջ մասնաւորապէս ուժեղ հոսանք մը կայ որ կ'օգտուի ամբոխին հոգեկան հիւանդագին վիճակէն։ Պանյօլի թօփազը յաջող մէկ պատկերն է եւ յատկանշական երեւոյթը այդ այլասերած ժամանակաշրջանի, Ցիմմէր իր մտասեւեռուածով եւ աշխարհայեացքով կրնայ յաջողած ըլլալ։ Մաճառ ազգը ահաւոր յեղաշրջումի մը ենթարկուեցաւ աւտրեւհունգարական պարտութենէն վերջ սովի, լքումի եւ յուզախռովութեան տեւ շրջան մը ունեցաւ կեդրոնական Եւրոպան։ Շատ յուզիչ, գեղեցկօրէն պատմուած դիրքեր կան թատերգութիւններ կրնայինք ունենալ որ նկարագրէին հոգեվարք քաղաքներու կեանքէն ուր շատ մը ընտանեկան ողբերգութիւններ կամ անհատական տրամներ խեղդուեցան ընդհանուր սարսափին մէջ լուռ դառնութեամբ։ Ցիմմէր սակայն առած է պզտիկ դէպք մը որուն ներկայ եղած է։

Մաճառ քանի մը ազնուական զինուորականներ սոխպուած են շարժանկարի մէջ խաղալ իբրեւ պաշտօնական համազգեստով եւ ցաւը որ զգացած են, ամբոխապարտ եւ գլխիկոր, Ցիմմէրի տուն տուած է իր ծաղրին։ Այս մանրադէպը չէր բաւէր անշուշտ երեք արարուած շինելու համար անբնական թեթեւ անճիշդ դրուագներ հիւսելով։

Անկեղծօրէն, համաձայն եմ այն խիստ քննադատութեան զոր ուղղեց բոլշեւիկեան շաբաթթերթը Ցիմմէրի հասցէին թէեւ մեծ ներելիոյ խառնուր երեւոյթը աւելի ուժգնօրէն կը տեսնուի Մարքսիստեան կատակաբաններու քով։

Ծաղրը, սրամիտ ծաղրը բարձրացնող է, օգտակար եւ չափազանց ղժուարին՝ արուես-

մի ըմբռնումով։ Շատ քիչեր կը գիտնան, Մոլիէռ, Բուրթըլաջողած են, Մոլիէռ, Բուրթը-
լին հազուադէպ մտքեր են։ Ներկայիս թատրոնի մէջ միայն Գիրնար Շօ յաջողած է իր հան-
ճարեղ ծաղրը պարտցնել մի-ջազգային պատմական շատ մը շահագրգռական դէպքերու վրայ։ Իսկ կոշտ կատակը, թե-թեւզուարթաբանութիւնը ընդհա-նացնող, անարուեստ եւ անբա-ռական է, որովհետեւ ամբողջը վարկենդանէս կը զուարճացնէ, բայց գոնէ որքապղծում մը թող չպատարէ ժամէկ անցեալի պատմական լուրջ դէպքերու եւ դէպքերու հանդէպ, ըլլան անոնք քանդող թէ շինարար։

Ճիշդ է որ պատմական դէպ-քերը բեմ հանել շատ դժուար է, հոգեբանական խոր վերլուծում-ներով եւ ճշդրիտ պատկերացու-մով, նոյնիսկ մելոտրամը լաւա-յին ձեւը չէ արտայայտելու համար կենդանի եւ պատկերա-ւոր անցեալը. մանաւանդ պա-հպանողական պատրաստմը եւ յեղափոխութիւնը դժուարին չեն յարմարիր։

Հարցը սակայն հոն է որ Գիժէր առարկայական երեւոյ-թին տակ միամիտ փիլիսոփա-յութեան մը բոլոր ախտաւոր հոգեբանութիւնը երեւան կը հանէ իր նոր թատերդութեամբ։ Ան կը զուարճացնէ, ընկերային խաշոր դէպքերը միջոց մը կ'ըլ-լան միայն, պարզ աքսէսուար խրտուիլակի պէս կանդնած ան-կենդան իրեր, որ կը շարժին մեքենականօրէն հեղինակին սրամիտ եւ զուարճալի թէքնի-քին ազդեցութեան տակ։

Երգիծանքը (սաթիռ) մարդ-կօրէն առնելով, գրականութեան ամէնէն ազնուական ձեւն է։ Թատրոնին մէջ կարելի է լայն-օրէն կիրարկել, սակայն չափա-զանց դժուար է եւ հակառակ արդիւնք կրնայ տալ եթէ հե-ղինակը որոշ ընկերային կամ քաղաքական եթէ չըսեմ փիլի-սոփայական դաւանանք չունի։ Իսկ չնարակուած կատակը, անտաշ հնչիւններով եւ հինցած շաղակրատութեամբ՝ կը քանդէ, կ'ազարտէ ամէն բան։

Մեր մէջ Եր. Օտեանի «Փան-ջունի»ն գլուխ-գործոցը պիտի մնայ, գեղեցկագոյն եւ ազնուա-ցնող ծաղրի ամենայայտնի գործ-ը։

ՀՐԱԶ ՍԱՐԴԻՍԵԱՆ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ, ԶԻՆԱԹԱՓՈՒՄ ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն երէկուան թիւէն եւ Ա. էջէն)

Մեզանի վրայ են վերջապէս խա-ղաղութիւն, զինաթափում, եւ ազ-գային պաշտպանութեան հարցեր որոնք կոչուած են դէմ առ դէմ դնելու զանազան ձգտումներ։ Վի-ճաբանութիւնը կը բանայ Լուի Լէվի հետապէս մերժուած բանաձեւի մը նկատմամբ որ կը պնդէ թէ կուսակ-ցութեան համար վտանգաւոր է վի-ճել հարցի մը մասին, որ կայ, չի գար իբր նորութիւն ստեղծուիլ։ Ներկայականներուն համար, ազգ. պաշտպանութիւնը ինչպէ՞ս կրնայ ազգի իրաւութիւն մը ըլլալ։ Ինչ-պէս, ընկերվարականները որ ու-զումնասիրութեան ապահով եղանակ մը ունին եւ կը կռթնին իրակա-նութեան վրայ, կրնան կուսակցութիւնը դրաժանել Ակադեմիայի մը եւ երկա-րօրէն ճառել բնազանցութենէ։ Լուի Լէվիի համար սխալ է համաղումարի դարձրդին վրայ դնել ազգ. պաշտ. պանութեան հարցը։

— Կուսակցութեան դիրքը պա-տերազմի հանդէպ ճշդուած է։ Ի՞նչ պիտի է ուրիշ որոշ կերպով դնել։ Շեթուիկարտի մէջ ընկերվա-րութեան դիրքը ճշդուած է պա-տերազմէն իսկ առաջ հանդէպ պա-տերազմին, կ'առարկուի թէ հակա-ռակորդները աչալուրջ կը հսկեն եւ ապահեն յարմար առիթին ըն-դվարութեան նահանջ վերագրելու համար։

Լէվի կը յիշէ 1914ի պահերը։ Ան տեղ կը հաւատային ժողո-վրդային ըմբռնութեան եւ կը մտածուէր որ զանգուածները յայ-տին ընդդ. գործադուլ։ Այդ տե-ղի բան չպատահեցաւ եւ ռազմադաշ-տը լեցուեցաւ ամէնէն աւելի անպատրաստ զինուածներու դիակներովը...

— Ցետոյ, պատերազմը վերջա-ցաւ եւ գործաւորները ծախեցին ի-րենց յեղափոխութեան իրաւունքը։ Չէ որ պէտք է ընել, մտքերու յեղաշրջում մը պէտք է ընել, ըսելն է թէ պա-տերազմը ազգային արկած չէ եւ թէ ազգային ամէն տեսակի պաշտպանութիւն։ Պարագային փոտ մըն է այդ եւ ո՛չ թէ սկզբունքի։ Եթէ կարելի ըլլար կազերու դէմ գտնել պաշտպանութեան ազդու մի-ջոց մը, փոտը ինքնին պիտի չըքանար։

Հարցը իր մասնաւոր կարեւո-րութեամբ շատերն է որ կը հետա-քրքրէ ու շատեր են որ չյաջորդա-բար խօսք կ'առնեն պարզելու իրենց տեսակէտը։ Ամէնէն կարեւորը սա-կայն Լէոն Պլումինն է որ բեմ կը բարձրանայ համաձրելու մանաւանդ կարծիքներու խառնիճաղանճը։

Պլում կը կարծէ թէ շատ ան-պատեհութիւններ կը ծագին եթէ ուղուի ճշդիւ որոշել թէ ինչ պիտի ըլլայ կուսակցութեան դիրքը պա-տերազմի պարագային։ Երբ հարցը կը ծագի ազգ. պաշտպանութեան, կարելի է մտածել թէ ի՞նչ կերպով պէտք է պաշտպանել ազգ. անկախութիւնը։

«Կայ արդեօ՞ք ընկերվարական մը որ ըսէ թէ զրաժատիրական վարչաձեւի տակ, պատերազմը այլ-եւս անկարելի է։ Հակառակն է որ կ'ըսենք։ Ուրեմն, կուսակցութեան առջեւ հարցը դրուած է։ Պիտի պատասխանէ՞ ո՛չ», ազգային անկա-խութեան պաշտպանութեան համար.

— Ոչ ոք ըսաւ, «միշտ»։ Ո՛չ ոք ըսաւ թէ զօրակոչի հրամանա-գիրը պէտք է կերպարանափոխէ մեր զգացումները, մեր մտածումները։ Բայց ես ալ անոնցմէ եմ, որոնք կ'ըսէին. «Երբե՛ք»։ «Կը շարու-նակեմ մտածել թէ արուած պարա-գաներով, կրնայ գոյութիւն ունենալ բանուորական դասակարգ մը, ազ-գային եւ միջազգային պարտակա-նութիւններով։

Պլում, երբեք մասնաւոր համակ-րանք մը ցոյց չէ տուած Հանդէպ Ազգերու Դաշնակցութեան։ Բայց, չի կրնար զայն ստորագնահատել։ Ահա թէ ինչո՞ւ չի վարանիր ըսելու թէ, եթէ կառավարութիւնը երկիրը մղէր պատերազմի մը, որուն ուզէն առաջ, Ֆրանսայի ժողովուրդը պէտք է պատասխանէր ըմբոստութեամբ։

Պլում տրամաբանական կապ չի գտներ պատերազմի պահուն՝ ան-կախութեան պաշտպանման եւ պա-տերազմական պատրաստութեան մի-ջեւ՝ խաղաղութեան շրջանի պա-հուն։

Ահա թէ ինչու, անձնապէս հա-մամիտ Էմիլ Վանդերվելտեան զինաթափութեան։ Եթէ Ֆրանսա իրականութեան մէջ, զինաթափութեան ձեռնարկէր, մեծ օրինակ մը պիտի կրնար տալ ուրիշ երկիրներու։ Որովհետեւ, ան-կախութեան լաւագոյն երաշխիքը զինաթափութիւնն է։

Գալով պատերազմի վտանգներուն, ամէնէն մեծ հրահրիչներն են բռնա-տիրական պետութիւնները, որոնք բանակի կողքին, կը պահեն նաեւ ժողովրդային բանակներ։ Որքան ըն-դունուի եւ աւելի կիրարկուի այս եղանակը, այնքան դժուար պիտի ըլլայ նուազեցնել սպառազինումը։ Պարա-գան նոյնը չէ միապետ բանակին համար։ Զինաթափութեան անհրա-ժեշտութիւնը ուրեմն, աւելի յստակ օրէն կը տեսնուի։

Պլում, կ'աւելցնէ թէ քաղաքա-յին եւ զինուորական օդանաւորդու-թիւնը պէտք չանձնուի Ազգերու Դաշնակցութեան, պատերազմի մը պահուն, արգիլելու համար որ թու-նաւոր կազերը մեծ աւերներ գործեն։

Այլեւս պատերազմ չենք ուզեր։»

«Ազգ. պաշտպանութի՞ւն։ Կա-րելի՞ է գործակցիլ Շնայտէրի մը հետ»։

Ռիշառ որ կը մերժէ որեւէ գործակցութիւն զրաժատիրութեան հետ, գիտէ թէ ի՞նչ կրնան առար-կել իրեն։ Պիտի ըսեն թէ խաղա-ղութիւնը պահպանելու եղանակը այդ չէ։ Բայց ինք կը հաւատայ թէ կարելի չէ կռուի մղել մարդեր որոնք չեն ուզեր կռուիլ եւ պատմութենէն ալ մէկ քանի օրինակներ կը յիշէ։ Ու կ'առաջարկէ մէկ քանի միջոց-ներ պատերազմէն խուսափելու։ Թող Ֆրանսա ջնջէ զինուորագրութիւնն ու պատերազմական վարկերը։

— Ո՛չ, կը յարէ բանախօսը, ազ-գային պաշտպանութիւնը ընդունելի բան չէ։ Ջենք ուզեր ազգ. պաշտ-պանութիւն մը որ պատերազմ կը պատրաստէ։ Պէտք է որ ամէն մարդ կարենայ ըսել թէ միայն ընկերվա-րութիւնն է որ խաղաղութիւն կը պատրաստէ։

Ահա եւ ուրիշ տեսակէտ մը։

Ուրիշ երեսփոխան մը Պէնար-Թէրրոն, կը թելադրէ չմոռնալ իրա-կանութիւնը.

— Չմոռնանք թէ դէպքերը կըր-նան իրենց ուժին ենթարկել մար-դերու կամքը։ Կարելի է մնալ հա-ւատարիմ ընկերվարութեան ուան-դութիւններուն։ Կարելի է միաձայ-նութեամբ իսկ մերժել պատերազմա-կան վարկերը եւ համամիտ ըլլալ ազգ. պաշտպանութեան։

Իսկ Նէժդրէն կը խօսի կազմա-կերպութեան մէկ մասնաճիւղին կող-մէ, որ պատերազմի հանդէպ տո-գորուած է բուռն առելութեամբ։ Սակայն եթէ իր շրջանի բնակչու-թիւնը եւ ընկերվարական կազմը մերացած են պատերազմի հանդէպ ի-րենց գարշանքին մէջ, կը բաժնուին, երբ կարգը կու գայ վտանգին դէմ մերժումներ մտածելու։ Պէտք է կամ յանձնուիլ դէպքերուն եւ կամ, պա-տուհասին դէմ պատնէշ կանգնել։ Ըսուեցաւ թէ կազերու պատերազմը կ'արգիլէ ազգային ամէն տեսակի պաշտպանութիւն։ Պարագայի փոտ մըն է այդ եւ ո՛չ թէ սկզբունքի։ Եթէ կարելի ըլլար կազերու դէմ գտնել պաշտպանութեան ազդու մի-ջոց մը, փոտը ինքնին պիտի չըքանար։

Հարցը իր մասնաւոր կարեւո-րութեամբ շատերն է որ կը հետա-քրքրէ ու շատեր են որ չյաջորդա-բար խօսք կ'առնեն պարզելու իրենց տեսակէտը։ Ամէնէն կարեւորը սա-կայն Լէոն Պլումինն է որ բեմ կը բարձրանայ համաձրելու մանաւանդ կարծիքներու խառնիճաղանճը։

Պլում կը կարծէ թէ շատ ան-պատեհութիւններ կը ծագին եթէ ուղուի ճշդիւ որոշել թէ ինչ պիտի ըլլայ կուսակցութեան դիրքը պա-տերազմի պարագային։ Երբ հարցը կը ծագի ազգ. պաշտպանութեան, կարելի է մտածել թէ ի՞նչ կերպով պէտք է պաշտպանել ազգ. անկախութիւնը։

«Կայ արդեօ՞ք ընկերվարական մը որ ըսէ թէ զրաժատիրական վարչաձեւի տակ, պատերազմը այլ-եւս անկարելի է։ Հակառակն է որ կ'ըսենք։ Ուրեմն, կուսակցութեան առջեւ հարցը դրուած է։ Պիտի պատասխանէ՞ ո՛չ», ազգային անկա-խութեան պաշտպանութեան համար.

— Ոչ ոք ըսաւ, «միշտ»։ Ո՛չ ոք ըսաւ թէ զօրակոչի հրամանա-գիրը պէտք է կերպարանափոխէ մեր զգացումները, մեր մտածումները։ Բայց ես ալ անոնցմէ եմ, որոնք կ'ըսէին. «Երբե՛ք»։ «Կը շարու-նակեմ մտածել թէ արուած պարա-գաներով, կրնայ գոյութիւն ունենալ բանուորական դասակարգ մը, ազ-գային եւ միջազգային պարտակա-նութիւններով։

Պլում, երբեք մասնաւոր համակ-րանք մը ցոյց չէ տուած Հանդէպ Ազգերու Դաշնակցութեան։ Բայց, չի կրնար զայն ստորագնահատել։ Ահա թէ ինչո՞ւ չի վարանիր ըսելու թէ, եթէ կառավարութիւնը երկիրը մղէր պատերազմի մը, որուն ուզէն առաջ, Ֆրանսայի ժողովուրդը պէտք է պատասխանէր ըմբոստութեամբ։

Պլում տրամաբանական կապ չի գտներ պատերազմի պահուն՝ ան-կախութեան պաշտպանման եւ պա-տերազմական պատրաստութեան մի-ջեւ՝ խաղաղութեան շրջանի պա-հուն։

Ահա թէ ինչու, անձնապէս հա-մամիտ Էմիլ Վանդերվելտեան զինաթափութեան։ Եթէ Ֆրանսա իրականութեան մէջ, զինաթափութեան ձեռնարկէր, մեծ օրինակ մը պիտի կրնար տալ ուրիշ երկիրներու։ Որովհետեւ, ան-կախութեան լաւագոյն երաշխիքը զինաթափութիւնն է։

Գալով պատերազմի վտանգներուն, ամէնէն մեծ հրահրիչներն են բռնա-տիրական պետութիւնները, որոնք բանակի կողքին, կը պահեն նաեւ ժողովրդային բանակներ։ Որքան ըն-դունուի եւ աւելի կիրարկուի այս եղանակը, այնքան դժուար պիտի ըլլայ նուազեցնել սպառազինումը։ Պարա-գան նոյնը չէ միապետ բանակին համար։ Զինաթափութեան անհրա-ժեշտութիւնը ուրեմն, աւելի յստակ օրէն կը տեսնուի։

Պլում, կ'աւելցնէ թէ քաղաքա-յին եւ զինուորական օդանաւորդու-թիւնը պէտք չանձնուի Ազգերու Դաշնակցութեան, պատերազմի մը պահուն, արգիլելու համար որ թու-նաւոր կազերը մեծ աւերներ գործեն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱԿԱՇԱՐԺԱՅԻՆ ՑՈՒՆԵՐ

Երկրաբան Զախարով, որ ժամանակցեր էր Զանգեզուրի Ջրախօսական եւ երկրաբանական հետախուզութիւններուն, Թասի գործակալութեան կը յայտարարէ.—

Գիտութիւնը տակաւին չի կրնար երկրաշարժի դէմ կանխարգելիչ միջոցներ ցոյց տալ։ Ոմանք երկրաշարժը կը կապեն արեւի եւ լուսնի հանդէպ երկրի բռնած դիրքին, տարուան եղանակներուն հոլովմանը։ Գիտութեան մէջ առայժմ ընդունուած է միայն այն նախանշանը, որ ցոյց կուտայ երկրաշարժին ժամանելը,— ստորերկրեայ ջուրերուն մակարդակին փոփոխութիւնը եւ պղտորիլը։ Զանազան երկրաշարժներու ժամանակ, այդ նախանշանները տեսնուած են քանի մը ժամ առաջ։ Հեղինակները կը պատմեն թէ երկրաշարժէն առաջ կենդանիները որոշ անհանգստութիւն ցոյց կուտան, թէեւ դժուար է ճշդել այդ նշանները։

Սակայն գիտութիւնը կրնայ հիմնել հակաշարժային տուներ, որոնք կը դիմանան երկրաշարժի ցնցումներուն։ Կան տուներ զոր կրնանք ապահով նկատել նոյնիսկ թիւ 9 երկրաշարժի ժամանակ։ Շէնքերուն համար տեղ ընտրելու ժամանակ պէտք է դերադասել հեղեղի պատճառով ստեղծուած հաստ հողաշերտերով վայրերը եւ սկզբնական երկրախաւով հարուստ տեղերը։ Վտանգաւոր է բարակ հողաշերտեր ունեցող ժայռերու վրայ հիմնել տուները։ Վտանգաւոր է նաեւ իրար միացած երկու ժայռերու վրայ հիմնել տուները։ Երկրաշարժին ցնցումները տարբեր ձեւով կ'ազդեն ժայռերու տեսակներուն վրայ։

Զանգեզուրի երկրաշարժին ուսումնասիրութեան ժամանակ, պէտք է հասկնալ թէ ցնցուածները ի՞նչ ազդեցութիւն ձգած են տարբեր հողաշերտերու վրայ։ Յետոյ պէտք է քննել թէ երկրաշարժին մակերեսային ալիքները ի՞նչպէս կ'անցնին ձորերու եւ փոսերու վրայէն։ Փոսերու ազդեցութեան հարցը շատ քննուած է երկրաշարժներու ուսումնասիրութեան ժամանակ։ Մեծ կարեւորութիւն կը տրուի անոնց։

ԴՐՈՒԱԴՆԵՐ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ

Երկրաշարժին օրը, կը պատմէ «Խորհ. Հայաստան», կուսակցական ժողովներու օր էր աղէտեալ շրջաններուն մէջ։ Ամենուրեք ժողովները կը դումարուէին։

Երջանային կոմիտէի ժողովին մէջ, ցնցումները զգալի եղան վերկոյցներու ընթերցման ժամանակ։ Բոլորը նետուեցան դուրս, բայց կոմիտէին անդամներէն մէկը թաւալգլոր իննկաւ։ Հազիւ կրցան բռնել ու դուրս հանել զայն։

Նայջի գիւղին մէջ ժողով յայտարարուած էր։ Ամէն մարդ դպրոց գնաց, ժողովի։ Մեծամասնութիւնն չգոյացաւ եւ ժողովը ցրուեցին։ Հազիւ դուրս ելած էին ժողովէն, երբ դպրոցին շէնքը փլաւ ժողովականներուն աչքին առջեւ։

Շնչեր գիւղին մէջ երկրաշարժը պատահեցաւ նիստի պահուն։ Երբ ժողովականները դուրս նետուեցան, տեսան որ դուրսէն դուռը փակուած է փլատակի մը պատճառով։ Մահը կը սպառնար բոլորին։ Ցնցում մը եւս, փրկարար ցնցում, եւ ահա դուռը կործանեցաւ եւ բացուեցաւ։ Մարդիկը դուրս խույացան անվնաս։

Տաթեւի վանքին փլուզումը երեւան հանեց փաստաթուղթ մը։ Քանի մը դար առաջուան վանահայրը պայմանագրութիւն մը կնքեր է Բէկին հետ։ Բէկը պիտի պաշտպանէ վանքը թալանողներուն դէմ, իսկ վանքն ալ իր ջուրը պիտի տայ միայն Բէկին։

Բոլշեւիկ յօղուածագիրը իր ուզած ձեւովը կ'օգտագործէ այս փաստաթուղթը, առանց խորհելու թէ այդ հին օրերուն բարքերը այնքան իննկած էին, որ բոլոր հայ կղերականները եւ մեծաւորները իրար կ'արժէին։

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԲՈՐԲՈՔԱԾ ՈՒՂԵՂ

Ամառ է, տաք է, եւ Երեւանի հայ բոլշեւիկներուն ուղեղը բռցավառ։

Նորէն թշնամի կը տեսնեն բոլշեւիկեան թանձրաթանձր պարիսպներուն տակին։ Կ'ըսեն ու կը պոռան քանի մը շաբաթէ ի վեր թէ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը պատերազմ կը պատրաստէ Թուրքիոյ դէմ։ Թէ Դաշնակցութիւնը եւրոպական աշխարհակալ պետութիւններուն հաշուոյն հակախորհրդային դաւեր կը լարէ, եւայլն։ Ու ժողովներ, բողոքներ, «ի պէ՞ն»։ Դործարաններէն, գիւղերէն եւ կառավարական զրասենեակներէն բողոքի բանաձեւեր, սպառնական որոշումներ կը տեղան Երեւան։

Ապրիլ 10ին եւ 11ին, երկո՛ւ օր ժողով կ'ընեն Երեւանի Ինստիտուտի մէջ։ Դռնբաց ժողով, ուսանողները եւ փրոֆէսէօրները ներկայ են ամբողջովին։

Գիւլիքէխվեան, փէհլիվանի պէս, բեմ կ'ելլէ եւ կը խօսի «Ինտերվենցիայի վտանգը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը» նիւթին մասին։ Ունկնդիրները ապահովաբար այն տպաւորութիւնը ունեցան թէ ահա դաշնակցական բանակը Քանաքեռ հասած է, ժամէ ժամ կը սպասուի Երեւան։ Այդ վտանգը այնքան իրական կը նկատուի, որ 30 հոգի բեմ կ'ելլեն եւ այո՛, այո՛, կը հաստատեն Դաշնակցութեան հակախորհրդային ձեռնարկները։ Կը խօսին փրոֆէսէօրներ Ա. Տօնեան, Ա. Տէր Մկրտչեան, Նաւակատիքեան, Զաքեան, դասախօս Զօրեան, Ճարատապետ Մաղմանեան։ Այս փրոֆէսէօրները, դաշնակիզմին վտանգը ներսն ալ տարածուած համարելով, յարմար նկատեցին Մարքս-Լենինեան ուսումը ընդհանրացնել ամէն մարդի մէջ, բարձրադոյն վարժարաններուն կից կոմունիստական դպրոցներ բանալ, եւն.։

Չհամբերեց, երկու անգամ բեմ ելաւ Ց. Քաջազնունին, այն մարդը, որ «Դաշնակցութիւնը անելիք չունի» ըսաւ եւ Հայաստան գնաց։ Եւ ահա այս մարդը նորէն փորձեց հանդարտեցնել ծիւքերը, ուղեց «հիմնաւորել» իր մէկ անտիլ յօղուածին փաստերը եւ հաստատեց թէ դաշնակիզմի վտանգ չկայ։ Ունկնդիրները բորբոքեցան այս «ելոյթ»ին դէմ։ Ըսին ու տուին։ «Խորհրդ. Հայաստան» թերթը, երբ այս ժողովին տեղեկատուութիւնը կ'ընէ, կը յարձակի Քաջազնունիի վրայ, որ կ'ուզեր «լուսթեան մատնել եւ անտեսել հակախորհրդային ինտերվենցիայի պատրաստման առարկելիզում Դաշնակցութեան, որպէս իմպերիալիզմի ագենտի դերը։ Այդպէսով (Քաջազնունին) յամառեց Դաշնակցութեան վտանգը քօղարկելու եւ հետեւաբար նրա դէմ զգաստութիւնը եւ աչալրջութիւնը թուլացնելու իր փորձերի մէջ»։

Քաջազնունիի դէմ յարձակումը բաւական կը սաստկանայ, այնպէս որ խեղճ Ներուէնին կը ստիպուի յայտարարել թէ «ինքն ամբողջովին կարել է իր կապերը Դաշնակցութեան հետ»։ «Խորհ. Հայաստան» կը զրէ թէ կարելի է կասկածի տակ առնել այդ հաւատիքները (Դաշնակցութեան հետ Քաջազնունիի կապերը), եւ այդ յայտարարութիւնը կ'անուանէ «երկերեսանի»։

Այս անգամ, անոնք որ «անելիք ունեն», լաւ մը կը քրտնցնեն։ Բզնունի, Ազոյեան, Գիւլիքէխվեան, Մաղմանեան եւ ուրիշներ բազմաթիւ փաստերով, Քաջազնունիի վերքէն եւ անտիլ յօղուածէն մէջբերումներ ընելով, «մերկացրին Քաջազնունու սմենովեխեան բացայայտ նացիոնալիստական դէմքը»։

Խօսողները պնդեցին թէ Ջրային տնտեսութեան մարդին մէջ դաւեր կան։ Եւ այս ամէնուն մեղքը վերագրեցին այն կարգադրութեան, որ տակաւին բարձրագոյն վարժարաններու ինստիտուտներու մէջ փրոֆէսէօրներ կան, որ իրենց վիրքը չեն ճշդած, այսինքն կոմունիստ չեն գրուած։ Այսպէս տակաւին փրոֆէսէօրներ կան, ինչպէս փրոֆ. Ռոսիհեան, — կը գանգատի «Խորհ. Հայաստան, — որ իր դասախօսութիւններուն մէջ այն միտքն է զարգացուցեր թէ «Դաշնակցութեան եւ կոմունիստական կուսակցութեան միջեւ գրեթէ տարբերութիւն չկայ»։ Այս փրոֆէսէօրը աշխատեր է հաստատել թէ հայ քաղքենի դասակարգը կը տարբերի եւրոպական քաղքենի դասակարգէն այն բանով, որ «նա իր քրտինքով է բարժուա դառել»։

Ի վերջոյ ժողովը խիստ բանաձեւ մը հանեց Քաջազնունիի դէմ, թելադրելով արգիլել զայն աշխատելու «մանկավարժական ասպարէզում»։

Այսուհետեւ Քաջազնունին ինք եւս «անելիք չունի»։

Իր հետ հրաժարեցուած են նաեւ Խ. Ավդալբեկեան (Հողժողկոմատ), Ս. Կամսարական (պետպլան), Փրոֆ. Քոչարեան (առիոսպինինստուտ), Ա. Շիլկոմնիկեան (բնապատմ. թանգարան)։ Այս վերջինը հրաժարեցուած է նաեւ գիտական ինստիտուտէն։

ԹՈՒՆԱՒՈՐ ԿԱԶԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Սերպիական թերթ մը կը յայտնէ թէ Պուլկարիոյ մէջ երեւան եկած է թունաւոր կազի գաղտնի գործարան մը որ ցերեկին կը բանէր իբր օճառի գործարան։ Իսկ գիշերը միայն կ'աշխատէր թունաւոր կազի եւ պայթուցիկներու արտադրութեան։ Գործարանը այնպէս մը շինուած է որ այցելուները երբեք չեն անդրադառնար թէ օճառին տեղ թունաւոր կազ կը պատրաստուի...։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԹՈՒՐՔԻԱՀԱՅԵՑԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ազէնքէն կը հաղորդեն թէ վարչապետ Պ. Վէնիզէլոս, Կոլոս քաղաքը, գաղթականներուն թաղը այցելած եւ ժողովուրդին ճառ մը խօսած է։ Իր ճառին մէջ, Պ. Վէնիզէլոս խօսած է Թուրքահայերէն հաճամայնութեան մասին, անոր բարիքները թուելով։ Ժողովուրդը ջերմ ծափերով պատասխանած վարչապետին խօսքերուն։

Ժրնեւի մէջ, արտաքին գործոց-վար Թէվֆիք Բիւշուի պէյ օտար լրագրողներուն յայտարարութիւն ըրած եւ մասնաւորաբար խօսած է Թուրքահայերէն հաճամայնութեան եւ բարեկամութեան վրայ։

Այս առթիւ, գործավարը բացատրած է երկու երկիրներուն սիրալիր յարաբերութիւնը եւ այս պատճառով առաջ գալիք օգուտները։

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐ ԱՅՏՐՆԻ ՄԷՋ

Այտրնի մէջ ձերբակալուած է համայնավարներու խումբ մը որ գաղտնապէս կը գործէր այնտեղ։ Ձերբակալուած համայնավարներն են Այտրնի միջնակարգ դպրոցին ուսուցիչներէն Սալահէտտին, Պահա, մեքենավար Ալի Ճէվատ, առաղձագործ Մուսա Օկիւղ, Հիւսէյին եւ արհեստից դպրոցի աշակերտներէն Իզզէթ Էֆէնտիները։

Կ'ըսուի թէ խումբը դեռ ուրիշ անդամներ ալ ունի, որոնք կը հետապնդուին։ Տեղւոյն գաղտնական իշխանութիւնը գաղտնապահ է քննութեանց մասին։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿՐԹԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կրթական գործավարութիւնը նոր ծրագիր մը կը մշակէ քիչ մնաց կրթական մեծ արդիւնք ունենալու համար։ Ծրագրին համաձայն, շրջանի դպրոցներ պիտի պահուին վարժարան չունեցող գիւղերուն համար, որոնց թիւը կարեւոր չափի մը կը հասնի։ Այսպէս, միայն Էրզրումի կրթական շրջանակին մէջ 1300 գիւղեր առանց դպրոցի մնացած են։ Շրջանի դպրոցները, որոնք որոշ թիւով ուսուցիչներէ եւ անհրաժեշտ պիտոյքներէ կը բաղկանան, որոշ ժամանակներու մէջ պիտի դանուին գիւղերը եւ թէ տղոց եւ թէ ժողովուրդին գրել կարդալ պիտի սորվեցնեն, անհրաժեշտ գիտելիքներն ալ զանց չառնելով։

Ակէ զատ, ծրագրուած է իբր կրթական լաւ միջոց մը, շրջանի գրատուներ եւ սինեմաներ պահել, ետ իննկած գիւղերը գրկելու եւ ժողովուրդին համար գործածուելու։ Այս մասին արդէն շփումներ սկսած են կատարուիլ Թօրոս Հասատուրեան հետ, անհրաժեշտ քամիոնները եւ մեքենական կազմածները ապահովելու համար։

ՀԱՅ ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ֆրանսական բանակին հայ նախկին կամաւորներու Միութիւնը, տօնելու համար յիշատակը իր ընկերներուն, որոնք իննկան պատերազմի ճակատին վրայ, Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել պիտի տայ այս կիրակի, 31 մայիս, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, ժամը 11ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Ֆրանսական պինուորական եւ քաղաքական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, հայ ազգային եւ քաղաքական դէմքերը։ Կը հրաւիրուի նաեւ հայ ժողովուրդը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԵՐԿՈՒՆՔ», օրկան Ց. Ռ. Միութեան, թիւ 23—24, Ռ. տարի, ծոխ բովանդակութեամբ։ Յօդուածներ ունին Հ. Խանէտանեան, Ե. Տարօնեան, Հ. Ակոնեան, Վ. Շուշանեան, Խ. Տէր Յարութիւնեան, Ն. Արմենունի, Ագա, Ա. Զարմունի, Ս. Վարդերես, Ա. Թագուորեան, Մասիս Պողկանց, Ց. Շիսյեան, Բագարատ, Կ. Բերդակցի, Թարգմանութիւններ Լամարթինէն, եւ 15ի չափ նկարներ որբերու կեանքէն։

Տարեկան բաժնեգին Ֆրանսա 25 Ֆր., արտասահման 1.5 տոլ.։ Դիմել՝ A. Kapikian, 17 Ave. Philippe Auguste. Paris.

4-5000 մեթր բարձրութեան վրայ։ Այդ բարձրութեան վրայ կեցաւ մէկ քանի ժամ, առանց վար իջնել փորձելու, ինչ որ մտահոգութիւն պատճառել սկսաւ դիտողներուն։ Որովհետեւ փիքառ մտադրութիւն յայտնած էր գետին իջնելու 12ի կամ 1ի առեններըր։

Օդապարիկին թթուածինի պաշարը կը բաւէր 15-20 ժամուան համար. շատոնց ուրեմն սպառած է եւ վախ կայ որ նաւորդները մեռած ըլլան դաժան հոգեվարքէ մը վերջ, օդի սակաւութեան պատճառով։

Փրոֆ. Փիքառ որ զուիցերիացի է, երկար առեն է ի վեր կը պատրաստուէր այս փորձին։ Իր գլխաւոր նպատակն էր կատարել կարգ մը գիտական փորձեր, որոնք ցարդ կը ձեռնհաս աշխատանոցներու մարզին մէջ։ Կ'ուզէր մանաւանդ ստուգել թէ ամբօրէն փակ խցիկներու մէջ, օդանաւորդները կրնա՞ն նայիլ որոշ բարձրութեան վրայ, թոխլ զարհուրելի արագութեամբ, օդի անօսրութենէն օգտուելով։

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Հ. Յ. Դ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Փըթի ժուռնալի սրահին մէջ, Մէթրօ Քաստէ կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Օր. Աղաբէկեան, Պ. Ս. Նաւասարդեան (երգ), Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (արտասանութիւն), «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՓՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի։

Մուտքը ազատ է

Ճախքերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 3 ֆրանք

ՌՈԱՆ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին
կը խօսի՝ ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

ՎԻԷՆ

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին
Cercle Catholiqueի սրահին մէջ, 1 Rue des Cloitres
կը խօսի՝ ՕՀԱՆ ԿԱՐՕ
գեղարուեստական ճոխ բաժին,
երգեր եւ արտասանութիւններ

ԼԻՈՆ

6 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին
Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ
կը խօսի՝ ՍԻՄՈՆ ՎՐԱՅԵԱՆ

գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Մանրամասնութիւնները տեղույն վրայ։

ՏԷՍԻՆ

7 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Մեծ պատերազմին զոհուած հայ կամաւորներու յիշատակին հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել կուտայ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, Այս կիրակի օր, ժամը 11ին։

Ներկայ պիտի գտնուին Ֆրանսայի զին. եւ քաղաք. անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի եւ այլ նախկին կամաւորական միութիւններու ներկայացուցիչներ։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պիցեանֆոխուի Ջաւարեան կոմիտէի ժողովը այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին. 186 Av. Verdun, ներկայ կ'ըլլայ կ. կ.ի ներկայացուցիչը։

ՇԱՒԻԼ Արդութեան խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 5ին, Մոնփարնասի կայարանին դիմացի սրճարանը։

ԳԱԻԱՌ

ՏԷՍԻՆի Պատանեկան միութեան վիճաբանական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Պ. Սատօյեանի ճաշասրահին մէջ։ Նիւթ՝ «Նոր սերունդի վերկութեան հարցը»։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ազգիւր Սերոբ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Սայիդօ. Ալագ-Ալոիճ եւ կորիւն խումբերը 63 Rue de la République. կարեւոր օրակարգ։

ՀՐԱՒԷՐ ՇԱՒԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Վարչութեանս խնդրանաց վրայ, Արժ. Տ. Բարթող Ալագ քհնյ. Թագըմճեան տեղւոյս մէջ առաջին անգամ ըլլալով Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ եւ հոգեւորապէս մխիթարէ հաւատացեալ ժողովուրդը, այս կիրակի առաւօտ, մանկապարտէզի սրահին մէջ, 20 Ave. Ville d'Avray, Chaville. Սկզբ. Ս. Պատարագի ժամը 9ին։ կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայրենակիցները, փութալ ի հոգեւոր մխիթարութիւն։

(Կնիք)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ողբացեալ ԳԷՈՐԳ ԷՖՕՒԼԲԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ, հոգեհանգիստի արարողութիւնը պիտի կատարուի Մայիս 31ին, Պուքրէշի Հայոց եկեղեցիին մէջ, Այս առթիւ Այրի Տիկին Գ. Էքսէրճեան (1000) ֆրանք կը նուիրէ փարիզի Հայ կարմիր Խաչին, *Յառաջի* միջոցաւ։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շ. Յ. Դ. Վիէնի մեկուսի ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերներու եւ խումբերու կողմէ, ցաւակցութիւնն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին ընկ. Զ. ՂՈՒԿԱՑԵԱՆի, իրենց սիրելի փոքրիկին ԱԼԻՍի տխուր մահուան առթիւ։

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՀԱՅ բանակի հայ նախկին կամաւորներու միութեան ընդհ. ժողովը այսօր ժամը 9ին, 4 Rue de la Grange Batelière ծխավարժարանին վերնայարկը։

Բոլոր նախկին կամաւորները որոնք դեռ չեն արձանագրուած, կը խնդրուին ներկայ գտնուիլ։

կարեւոր օրակարգ։

Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ։

ԱՒՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շ. Կ. Խաչի, փարիզի Հայ Տիկնանց միութեան եւ փարիզի հայ բժշկական միութեան կողմէ կազմակերպուած Salle des Sociétés Savantesի մէջ, 28 Rue Serpente, Paris (6).

Այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle G-ի մէջ։

Նիւթ Ա.— Բերնի հիւանդութիւններ ու ակռաներ՝ կը խօսի Տօքթ. Սասունի։

Բ.— Ստամոքսի հիւանդութիւններ՝ կը խօսի Տօքթ. Ե. Մինասեանց։

8, RUE CHATEAUDUNի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÉTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE
ՄԵԾ ԹԱՏՐՈՆ

THEATRE EDEN 7 AVE. CLICHY
ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Յունիս 3 Շաբաթի եւ Յունիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ («Էքսպէրիճի»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ԺԷՐՃԻՆ (Ճաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուով—

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷՆ Տ. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ԵՒ Ա. ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԴՄԲԼԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Դաժէր

երկսեռ մեծ խմբերգ, մեծ նուագախումբ

ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ ի պատիւ իր վաղեմի ընկերներուն, յօժարած է ստանձնել ձի՛ն կէօղի իր հին դերը այս երկու ներկայացումներուն։

Տոմսերու գիները եղած են ամէն քսակի յարմար՝ 5 ֆրանքէն մինչեւ 30 ֆրանք։

Օթեակներն ալ նոյն գիներին մէջն են։ Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի։ Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՌՕՇԻ ժոտ, 208bis rue Lafayette, Պ. Աբթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ Պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Շ. Գարահիսարի Աղուանիս գիւղէն Հայկազուն Տիւտիւքճեան կամ Տէր-Տէրեան որ 1916ին տեղահանութեան միջոցին տեսնուած է, Մեքաստիա - Մալաթիա ճամբուն վրայ։ Իր մասին լուր ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել՝ իր քրոջ Ազնիւ Փիլիքեանի, 18 Rue Denoyez, Paris (20).

Կը խնդրուի յունահայ եւ Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

— Գարակէօզեան Հօժէն Գարեգին Համալեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր աղջիկը Օր. Էլմաս Քիւփէճեան (Օրտուզի) որ Սուրիայէն Ֆրանսա անցած ըլլալը կ'ենթադրուի։

Հօժէն Արտաւազդ Քէֆինսիզեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր կինը, Տրապիզոնցի Տիկ. Շապուհի Քէֆինսիզեան եւ զաւակը Գրիգոր, զոր վերջին անգամ Պոլիս թողած է։ Իմացնել՝ Karagheuzian Home, La Gaudinière, Ville-aux-Clercs, (Loir et Cher). France.

— կը փնտռուի Ջառացի (Սեբաստիա) Ազուսեակ Ասլանեան որ 4 տարի առաջ պաղտատի Հայոց եկեղեցիին պատին վրայ փակցուած գրութիւնով մը փնտռած է իր ազգականները, Այժմ 23 տարեկանէ, իմացնել R. Aslanianի, Dugradus par Ucel, Ardèche, France. Իր ծղգրիտ հասցէն լուր տուողին 200 ֆր. նուէր։

— Մշոյ Ջոր Թաղեցի Խորէն տէր Սահակ փոսթօեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Նալպանտ Գնիազի որդին Գեղամ։ Լուր կայ Թէ ընդհանուր տեղահանութեան միջոցին ազատուելով մեկնած է Ամերիկա եւ հաստատուած է Ֆրէզնօ, կը խնդրուի հայրենակիցներէ իր հասցէն յայտնել Khoren Postoyanի, Usine de Menarde, St. Albau, La Grive, Isère, France.

կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել։

ԳՏՆՈՒԱԾ

Թուղ. Ա. Պարսամեան.— Պ. Առաքելեանի ազգականները գտնուած են, Հաղորդեցէք մեզ իր հասցէն։

ԴԱՇՏԱՁԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Տէսինի Պատանեկան միութեան կողմէ։
Յունիս 21ին

կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։

EMPIRE մետրօ-շօ՝ 37 Av. Wagram

ԲԹՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
ՄԷԹՐՕ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկալատ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, Փարիզ, Մէթ. Réaumur. Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդթ. տարրալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտ, դաղմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւդթ. եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Կ' ՈՒԶՈՒԻ ձաշարանի համար փորձառու խոհարար մ։ դիմել Souren Arzoumanianի, Hôtel Damas, Marseille. փարիզի մէջ դիմել *Յառաջի* վարչութեան.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալյ ֆրանս. առողջապահ. Նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յետկարմրագոյն եւ ուլտրաթէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, թեւադրական եւ ֆրէօյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատան առաւմնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42
Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5։

ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
AMERICAIN LLOYD PALESTINE & ORIENT LLOYD
13 Bld. Malesherbes, Paris (8)
Tél. Anjou 07-45 Adr. Télég. Palestloyd
Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար։
Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։
ՇԱՆՕԹ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մեկնողներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։
Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԸ
1 Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.) Tél. Raincy 172
Կը գոհացնեն ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները, դիւրամատչելի պայմաններով։
Հագուստեղէններ եւ ճերմակեղէններ, նուրբ ձեռագործի աշխատանքներ, օժիտի պատրաստութիւն։ վարիչ խնամակալուհիին այցելութիւնները կ'ընդունի երեքշաբթի օրերը։
Օգտուեցէք առիթէն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ սէն միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։
Ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիօլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՊԷՔՈՆԻ ԿԱՑԱՐԱՆԻՆ ՄՕՏ ԱՆԻԷՌԻ ԿՈՂՄԸ
ՎԱՐՁՈՒԻ Է գեղեցիկ յարկաբաժին մը, առաջին յարկ, փողոցի վրայ երկու սենեակ, խոհանոց, լոգարան, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ ամբողջ տարին տաք ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ։ Տարեկան վարձք՝ 5500 ֆր., շարժ եւ ջերմութեան յարակից ծախքեր 1270։
Դիմել տիկին Միսաքեանի 3bis Rue de Strasbourg, (առաջին յարկ)

CORDONNERIE « AKAP »
Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89
ՄԷԹՐՕ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ
Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Բոէյթը Շինի*։ Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորհրդակցիլ։ ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։
Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ
կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն, Ջափաւոր գին։
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Սէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
30
ՄԱՅԻՍ
1931

30 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1582 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՐՑ–ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

— Ի՞նչ վիճակի մէջ է ներգաղթի խնդիրը» կը հարցնեն ինձի, բերանացի և գրաւոր:

— Ի՞նչ վիճակի մէջ է, կը հարցնենք մենք ալ, մեր կարգին, երեւանցիներուն եւ անոնց հաւատարիմներուն: Մասնաւորապէս ռամկավարներուն, որոնք հալածական սերունդի մը Հայաստան մուտքն իսկ շատ կը տեսնեն: Արտատպե՞նք երբոյր անգամ.

—«...Բայց երբ մէջտեղ են Զափհաս կոչուած որբերու անարգան շահատակութիւնները, ո՞վ կրնայ մեղադրել Հայաստանի կառավարութիւնը, որ կը վարանի կամ կը դժկամակի այդպիսի տարրեր ներս ընդունիլ, եւ ո՞վ կրնայ ինդարտ խղճով յանձնարարել կամ պահանջել որ անոնք ներս ընդունուին»: (Պայքար, 8 Մայիս 1931):

Բաղդատեցէք այս շնական ակնարկը՝ էնկիւրիի վարիչներուն պատճառաբանութեանց հետ, — և գտէք տարբերութիւնը, եթէ կայ: Չանեցէք տրամաբանական եզրակացութիւնը, եթէ սիրտ ունիք:

Եւ այս ամբողջ մաղձը, այս թունալից քսութիւնը անոր համար որ, ռամկավարները ոխ կապած են Ապրիլեան Սերունդին դէմ, մէկ-երկու միջադէպերու առթիւ: Քանի մը տղոց խախուտն, դատապարտելի քայլերուն հետեւանքով:

Եւ այս բոլորը ճիշդ այն պահուն, երբ հայկինոյ սալաւներու մեծացորդներէն վեց հարիւր կտրիճ տղաք ակամայ Շուառուութեան մատնուած են Մակեդոնիոյ լեռներուն մէջ...:

Կը փորձուինք հարցնել սա անողնաշար փարիսեցիներուն. — Զափհաս որբերը, մէկ միլիոն մեռելներու ցիրուցան եւ հալածական բեկորները աւելի՞ «ստահակ» են, աւելի՞ անարժան հայրենիքի մէջ բնակելու, քան այն հազարաւոր «կոմսոմոլները», որ տէր-տիրական դարձեր են ամէն բանի, եւ մանաւանդ խեղաթիւրութեամբ կը լղճան ձեր իսկ սրբութիւնները:

Աւելի՞ անարժան են անոնք, պարոններ, քան «անապատի երախաները», որ հեղեղի պէս թափած Խորհրդային Միութեան ամբողջ տարածութեան վրայ, ահ ու սարսափ կը պատճառեն մինչեւ իսկ օրուան իշխանութեան, ձեր երկրպագած, փառաբանած իշխանաւորներուն:

Եւ եթէ հայ որբը, բանւորը իրաւունք չունի հայրենիքի հողը տեսնելու, իր քրտինքը խառնելու Հայաստանի ժողովուրդի վաստակին, հապա որո՞ւ առջեւ պէտք է բանալ դուռները:

Փարիզի եւ Ամերիկայի պողոտաներուն վրայ շնացող սալոնականներո՞ւն: Պնակ մը ոսպի համար հաւատք ուրացող Շուառականներո՞ւն: Թէ «ազգի փառք ու պարծանք» աղանեռուն եւ էֆէնտիներուն առջեւ, առանց դաւանանքի խտրութեան: Մէկդի ձգելով բոլոր տեսակի միջնորդներն ու գործակալները, փարիսեցիներն ու մաքսաւորները, պնակաւորներն ու վաշխառուները:

×

Բայց շեղեցանք նիւթէն:

— Ի՞նչ վիճակի մէջ է ներգաղթի խնդիրը:

Ոչինչ գիտենք այդ մասին, ընկերներ և քաղաքացիներ:

Ոչինչ, իրրեւ ստոյգ տեղեկութիւն:

կը տեսնենք միայն մէկ բան, — Երեւանը հրաժարած է նոյն իսկ մաղով, շարմաղով մարդ առնելու տրամադրութենէն:

Ամենավերջին շնորհը եղաւ Ֆրանսայի, մօտ երկու տարի առաջ, երբ քանի մը խումբ «որակեալներ գատեցին ու տարին:

Խօսքեր կային Պուրկազի համար, եւ որքան գիտենք, վեց ամիս սպասելէ յետոյ, ահա երկրորդ վեց ամիսն է որ կը սպասեն եւ կը յուսան թեկնածուները:

Խորհրդային թերթերու մէջ պիտի չգտնէք տող մը գիր, որ յոյս ներշնչէ հեռուէն ու մօտէն: Տխրահռչակ Չօկր, որ իբրեւ թէ ներգաղթի համար կ'աշխատի, ինքզինքը նուիրեր է բիլիոններ կազմելու, «յաւելեալ եւ ճոխացեալ» ծրագրով մը:

Աւելն անգամ որ այս շրջանակէն մէկը երթայ ու գայ — Երթան եւ կուգան, չեն կենար — բան-գործ կ'ընէ օրուան վարիչներուն փառքը երգել, շինարարութենէ ճառել, եւ քաշուիլ պատեանին մէջ:

Եւ հիմա որ Զանգեզուրի աղէտն ալ ունին իրրեւ պատրուակ, միամտութիւն է աւելին սպասել:

Մանաւանդ որ, երեւանը «Ամենայն Հայոց կառավարութիւն չէ», իսկ անոր գոյնզգոյն բարեկամները իրենց պաշտած էջմիածինն անգամ յանձներ են իսկական ստահակներու ձեռքին: (Դեռ չբարեհաճեցան արտատպել «Ազատ եկեղեցականներու» գարշելի ժուռնալը: Մի գուցէ...):

Ահա այսպէս, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, երեւանի ներգաղթի խնդիրը ճիշդ այն վիճակն ունի ինչ որ Թուրքիոյ երեքեւեակի հրահանգը:

Մարդիկ չեն զբաղիր մեր տարագիր բազմութիւններով: Չեն ուզեր զբաղիլ:

Ժամանա՞կ ունին զբաղելու, այնքան խառնիճաղանճ եւ դարմանազան ժողովներէ, թարգմանածոյ, թխածոյ բանաձեւեներէ եւ համաշխարհային թերխաշ մարզանքներէ յետոյ:

Անոնք մինչեւ իսկ չեն ճանչնար մեզ,— տարագիր, «հայ-մաթլոս» բազմութիւնները եւ գաղութ ըսելով կը հասկնան քանի մը երեւելիներ: կամ երեւելի եւ աներեւոյթ ոչնչութիւններ:

Շ.

ՄԱՅԻՍ 28, ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ

ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ՎԱՂՈՒԱՆ «ՅԱՌԱՋ»Ը *Անկախութեան տարեդարձին առթիւ, «Յառաջ»ի վաղուան թիւը ամբողջովին նուիրուած է ՄԱՅԻՍ 28Ի:*

ԽՕՐԹ ՁԱՅՆԵՐ

ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՊԱԿԱ՞Ս ԹԷ ԱՁՊԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կարելի է ըսել եւ՛ մէկը եւ միւսը երբ պահ մը աչքի տակ բռնենք ռամկավարմտքի վերջին դիւտերէն մէկը:

Ամերիկայի «Պայքար»ը իր առօրեայ քարոզներէն մէկուն մէջ, իբր թէ կ'անդրադառնայ գաղութներու աննախանձելի վիճակին, կ'ընդունի գործակցութեան անհրաժեշտութիւնը· բայց զայն կարելի կը գտնէ մէկ պայմանաւ,— որ Դաշնակցութիւնը (առանց անունը տալու) դադրեցնէ Հայաստանի դէմ պայքարը:

Նախ ճշդում մը: Հայաստանի դէմ չկայ պայքար.—Կայ պայքար վարչաձեւին դէմ:

Եւ երկրորդ, հաստատում մը: Գաղութներու կազմակերպման հարցէն մինչեւ Հայաստանի հետ գինեալ հաշտութեան... պայման, բաւական հեռաւորութիւն կայ: Ու մէկը պայմանաւորել միւսով, աճպարարութիւն մըն է որ նոյնիսկ չի նմանիր պարզագոյն հանելուկի:

Ըսէք թէ Հայաստանի դէմ Դաշնակցութեան պայքարը ինչո՞վ կրնայ արդիլել գաղութներու կազմակերպման աշխատանքը:

Այդ առարկութիւնը պարզապէս փախուստի անել ճաժբայմըն է որ կը փաստէ անկեղծութեան պակաս:

Մարդը կը հաստատէ վտանգը որ կը սպառնայ գաղութներուն: կը հաստատէ, որովհետեւ չի կրնար ուրիշ կերպ ընել:

Բայց անհրաժեշտութիւնն իրեն համար, աշխատանքէ խուսափումն է: Ու խուսափելու համար, պատրուակը չէ որ կը պակսի: Երբ մարդ փնտռէ, ի վերջոյ կը գտնէ: Ու «Պայքար» գտած է: Դաշնակցութիւնը պէտք է դադրեցնէ Հայաստանի դէմ պայքարը, որպէս զի գաղութները կազմակերպուին...

Իսկ երբ դադրեցնէ, կրնաք հաւատալ, նոր պատրուակը չէ որ պիտի պակսի:

Դաշնակցութիւնը՝ կամ կը հրաժարի կամ չի հրաժարիր Հայաստանի վարչաձեւին դէմ գաղափարական պայքարի իր իրաւունքէն:

Բայց, ցաւ մը կայ որ կը տեսնես, Պ. «Պայքար»: Հրաժարէ, դարժանէ մինակ, եթէ կըրնաս եւ իրօք կ'ուզես: Եւ կամ եթէ, անհրաժեշտ կը գտնես գործակցութիւնը՝ պատրուակներով մի խաբեր ինքզինքդ ո՛չ ալ ուրիշը:

Հիւանդ մօր անարին քով, թշնամացած զաւակներն իսկ կրնան ձեռք ձեռքի տալ եւ դարմանն որոճալ:

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆ

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

«Հորիզոն» կը գրէ.—

Թեմական Խորհուրդի հրաւէրին վրայ, Առաջնորդարանի սրահին մէջ գումարուեցաւ խորհրդակցական խառն ժողով մը, որ մանաւանդ զբաղեցաւ Մակեդոնիոյ չափահաս հայ որբերու տագնապով: Ժողովին ներկայ էին Թեմ. Խորհուրդի հինգ անդամները, Բարեգործականի, Հ. Կ. Խաչի եւ Հայրենակցական 7 Միութեանց ներկայացուցիչները:

Ժողովը սկզբունքով ընդունեց՝ բոլորովին համար ժամանակաւոր կերպով եւ անվիջապէս անունդ հայթայթելու անհրաժեշտութիւնը եւ թելադրեց Թեմականին Ա) ընդհանուր հանգանակութեան մը ձեռնարկել Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ հայ համայնքներուն մէջ, այս նպատակով. Բ) կազմել կեդրոնական յանձնաժողով մը, որուն մօտ պիտի կեդրոնանան հանգանակութեան գումարները եւ որ ուղղութիւն պիտի տայ նպաստաբաշխման գործին. Գ) ընդունիլ կտրօններու դրութեամբ՝ կարօտ որբերուն հաց բաշխելու եղանակը այն բոլոր վայրերու մէջ, ուր այս մեծագործութեան կարելիութիւնը կայ, իսկ կարելիութիւն չեղած վայրերու, այսինքն հեռաւոր գիւղերու մէջ ալ դրամ բաշխել իբր հացագին. Դ) դրել Սէրէզի, Տրամայի եւ Քաւալայի թաղականութեանց եւ Տէմիրհիսար՝ Պ. Սուրէն Պէզօեանին, որպէսզի իրենց հսկողութեան տակ մէկ քանի մանանախումբեր կազմուին նպաստաբաշխումի աշխատանքները իրենց շրջաններուն մէջ տանելու համար:

Բարեգործականի Սելանիկի Մասնաճիւղիատենապետը բժիշկ Պ. Գ. Ալանեան խոստացաւ իբրեւ անմիջական օժանդակութիւն, Մասնաճիւղի անուղէն գումար մը դնել խնամատարական կեդրոնական յանձնաժողովի տրամադրութեան տակ:

Հայրենակցական Միութիւնները իրենց լաւագոյն աշակցութիւնը խոստացան ձեռնարկին եւ անվիջապէս արդէն, գործի պիտի սկսին իրենց շրջանակներուն մէջ:

Ժողովին մէջ անգամ մըն ալ եւ միաձայնութեամբ շեշտուեցաւ այն տեսակէտը, թէ պէտք է ամէն ճիգ թափել շրջանիս չափահաս որբերը յարմար երկիր մը փոխադրելու եւ գանոնք վերջնապէս հոն գետեղելու համար, որովհետեւ այս փոխադրութեան եւ գետեղման մէջ է միայն անոնց փրկութիւնը:

ՎԱՏԻԿԱՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ ԴԷՄ ԴԷՄԻ

«Տէյլի Հէրալտ»ի Թղթակիցը Հռոմէն կը հեռագրէ թէ վատիկանի պահակազօրքը զէնք եւ ռազմանիւթ ստացած է ի հարկին կարենալ ուժգնօրէն կռուելու համար ֆաշիստներուն դէմ, որոնք մէկ քանի օրէ ի վեր յարձակում կը գործեն կաթոլիկ հաստատութիւններու վրայ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ ԿԸ ՎՏԱՐՈՒԻ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն թէ Ռումանիոյ էլչէնա իշխանուհին 12 ժամ պայմանաժամ տրուեցաւ երկրէն դուրս ելլելու: Կարոլ Թագաւորը ամիսներէ ի վեր ամէն չանք կը թափէր ստիպելու էլչէնա իշխանուհին որ իր իսկ կամքով հեռանայ երկրէն:

Մերժուհին վրայ էր որ տրուեցաւ վտարման որոշումը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մուսոլինիի դէմ դաւադրութիւնը

ՇԻՐՐՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Հռոմի ոճրադատ մասնաւորատեանին առջեւ նախորդ օր տեղի ունեցաւ դատավարութիւնը անիշխանական Շիրրուի, որ կ'ամբաստանուի թէ ուրիշներու դրդումով կ'ուզէր սպաննել Մուսոլինին:

Շիրրու որ ամերիկեան հպատակ է, անցեր էր Պելճիքա, ուր երկու ձեռնաւումբեր հայթայթելէ յետոյ մեկնէր էր Իտալիա: Ինքը կը հաւաստէ թէ նախ, այդ ձեռնաւումբերը ժտադրած էր գործածել դաս մը տալու համար բոլշեւիկեան Ռուսիոյ, զանոնք պայթեցնելով Փարիզի խորհրդային դեսպանատան մէջ:

Այս տարի յունուարին հասաւ Հռոմ, եւ ամէն առտու պտոյտներ կը կատարէր ճանչնալու համար Մուսոլինիի ինքնաշարժը, միշտ իր վրայ կրելով երկու ձեռնաւումբերը եւ ատրճանակ մը:

Զերբակալման պահուն Շիրրու ոստիկանատան մէջ վիրաւորեր էր ոստիկանապետը եւ երկու ոստիկաններ: Խոստովանելէ յետոյ թէ կ'ուզէր մահափորձի ենթարկել Մուսոլինին, Շիրրու կը յայտնէ թէ ոստիկանատան մէջ ատրճանակը գաղած էր անձնասպան ըլլալու համար. բայց ոստիկաններու յարձակման վրայ, կուռի ընթացքին էր որ վիրաւորեր էր եւրեք հոգի:

Դատարանը՝ Շիրրուն պատասխանատու նկատելով իրեն վերագրուած բոլոր յանցանքներուն համար, մահուան դատապարտեց զայն:

Աւերուր Լահէյի Ստեւանիկ աղջէ

Լահէյի միջազգային Միայուն ատեանի նախագահը Պ. Ատայի յայտնեց թէ հրամանագիր մը ստորագրած է որով ատեանին խորհրդակցութեան ենթարկուած հարցին՝ աւստրեւգերման մաքսային համաձայնութեան քննութեան համար գրաւոր փոխանակութիւններու վերջնական պայմանաժամ նշանակուած է յուլիս: Իսկ բերանացի խորհրդակցութիւնները տեղի պիտի ունենան յուլիսի առաջին կիսուն: Նկատի ունենալով հարցին ստիպողականութիւնը, նախագահը կը յուսայ որ Լահէյի ատեանը պիտի կրնայ իր կարծիքը յայտնել դէպի օգոստոսի վերջերը:

16,000 մեդր բարձրութեան վրայ

Այս առասպելն ալ իրականացաւ, ինչպէս միշտ, անստոյգ լուրերու տեղի տալէ յետոյ:

Գրեր էինք երէկ Փրոֆ. Փիքառի փորձը, իր հնացած օդապարիկով 16,000 մեդր օդին մէջ բարձրանալու եւ գիտական փորձեր կատարելու մասին: Գրեր էինք նաեւ թէ վար իջնելու համար նշանակուած ժամանակը շատոնց անցած, թթուածինի պաշարն ալ սպառած ըլլալով, վախ կար որ Փիքառ եւ իր ընկերը մեռած ըլլան տաժանելի հոգեվարքէ մը վերջ՝ օդապարիկին ամբօրէն փակ խցիկին մէջ:

Արդ, Փրոֆ. Փիքառ եւ իր ընկերը ողջ են եւ առողջ, իրենց մտաղրած բոլոր փորձերուն մէջ յաջողած ըլլալու հպարտութեամբ:

Աւստրիայէն Պերլին հաղորդուած հեռագրելու համաձայն, Փիքառ եւ իր ընկերը առտուն ժամը 11ի առեն, կրցան գետին իջնալ աւստրեւիտալական սահմանագլուխը 3,000 մեդր բարձրութեամբ գագաթի մը վրայ: Այդ պահուն օդապարիկը կը նշմարուէր թէ իտալական եւ թէ աւստրիական հողէն: Երբ կանգ առաւ գագաթին վրայ, որ կը գտնուի, ամէնէն մօտակայ գիւղերէն 3 ժամ հեռու, ամէն կողմէ սկսան օգնութեան փութալ:

Ազատարարները երբ հասան օդապարիկին քով, Փիքառ եւ իր ընկերը արդէն դուրս ելեր էին իրենց խցիկէն եւ ժպտագին կը դիմաւորէին օգնութեան փութացող գիւղացիները: Փիքառ յայտնեց թէ միշտ կրցաւ վարել իր օդապարիկը եւ յաջողեցաւ բարձրանալ 16,000 մեդր, թէ շատ գոհ է ձեռք բերած արդիւնքներէն:

Առաջին անգամն է որ յաջողութեամբ կը փորձուի բարձրանալ 16,000 մեդր: Առաջին անգամ երկու Գերմաններ մօտ 30 տարի առաջ, յաջողած են բարձրանալ 10,800 մեդր օդապարիկով: Երկու տարի առաջ անգլիացի մը կրէյ բարձրացաւ 12,000 մեդր, բայց թթուածինի խողովակը պայթած ըլլալով, կրէյ շնչահեղձ եղած էր:

Իսկ օդանաւով բարձրութեան մրցանիշը 1930ին կոտրած էր ամերիկացի մը 13,157 մեդրով:

Խորհրդաւոր պայթումներ Ցունաստանի մէջ

Տրամայէն Ցունաստանի ներքին նախարարութեան ղրկուած հեռագիրներու համաձայն, խորհրդաւոր պայթումներ յառաջ եկան քաղաքին մէջ, ընդհանուր յուսահեկութիւն եւ սուգ պատճառելով հանրութեան:

Առաջին պայթումը յառաջ եկաւ զէնքի մթերանոցին մէջ, 1 սպանուած եւ 15 վիրաւոր կայ: Պայթումին հետեւանքով

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՏԱԳՆԱՊԻ ՑԱՐԱՏԵՒՈՒՄԸ

Երբ երկու բարեկամներ իրարու կը հանդիպին, առաջին խօսակցութիւնին միջազգային ելմտական տագնապին վրայ է ապահովաբար. գործ չկայ, շահ չկայ... Բայց կամայ կամայ ամէնքն ալ միջոց մը գտած են նոր գործ մը սկսելու, նոր կեանք մը ստեղծելու ու կ'ապրին... կարծէք տագնապը բնականոն վիճակ մը եղաւ եւ հետզհետէ վարժուեցանք տագնապին. ինչպէս ամէն բան, տագնապն ալ չարաբերական է: Յետպատերազմեան առաջին շրջանին, որ կը չաջորդէր հինգ սոսկալի տարիներու անհաշիւ մսխումներուն եւ աւերներուն, նոր միջավայր մը չառաջացաւ «ղուրին շահի», «անհաշիւ վաստակի» եւ երբ հետզհետէ կեանքն իր բնականոն վիճակին կը վերադառնայ, շահերը կը դժուարանան, կենսամարտը սուր հանգամանք կը ստանայ, բնականաբար անատակները, տկարները կը կքին մրցման առջեւ:

Ելմտագէտներն իրենց մասնագիտութեան բոլոր ճալքերը բացին հանրութեան առջեւ. ելմտական բառարանի բոլոր բառերն արտասանեցին տաղնապը բացատրելու եւ դարմանը մատնանշելու... արդիւնքը չտեսանք սակայն: Ամէն կողմ անգործներու թիւը կը մնայ միեւնոյնը, եթէ չաւելնար, եւ ամէն կողմէ միեւնոյն գանգատները կը լսուին շարունակաբար:

Առեւտրականները կը գոհանան աւելի քիչ շահով, որպէսզի աւելի դիւրաւ ծախեն, բայց գործատերը չուզեր զեղչել իր օրավարձը: Ֆրանսայի ամենամեծ ճարտարարուեստի կեդրոնին մէջ — հիւսիսի մանրանները — գործադադարներ եւ գործադուրս բաւական ժամանակէ հետէ կուռի մէջ են եւ գործադուլն սկսած է մտահոգիչ հանգամանք ստանալ. գործարանատէրերը թուանշաններով կը բացատրեն թէ օրավարձը դեր չի խաղար այդ հաշիւին մէջ եւ չեն կրնար ընդունիլ զեղչումը. թուաբանութիւնն անգամ շուարած է եւ երկու անգամ երկուք չորս չըներ կարծէք...

Հումոյիներու գիները կը մնան իրենց ամենավար գիներուն վրայ. ձգախեժը, մետաղները, քարիւղը, ածուխը եւ ընդեղէնները երբեք այսչափ աժան եղած չէին եւ ոչ ոք գիտէ թէ ամենաստորին մակարդակին հասա՞ծ ենք թէ ոչ. այս ապրանքներէն մէկ մասը կարելի է պահել աւելի լաւ օրերու յոյսով, բայց մէկ մասն ալ պահուելով կը փճանայ — սուրճը. ձգախեժը, ընդեղէնները. պէտք է որեւէ գնով ձեռքէ հանել եւ սակայն գնող չկայ:

«Տագնապը պիտի վերջանայ, երբ այդ հումոյիներու գիները բարձրանան». այս է շատ մը ելմտագէտներու կարծիքը. բայց փորձառութիւնը դրական ապացոյց չի տար այդ կարծիքին. որչափ արտադրութեան միջոցները կատարելագործուին, այնչափ ալ արտադրութեանց գիները կ'աժանան եւ վերջապէս աժանութիւնն ալ բարիք մը չէ՞. դժգոհի՞լ պէտք ենք որ գլխարկ մը 100 ֆրանքի տեղ 50 ֆրանք կ'արժէ... կամ բոմպլակը 20 ֆրանքի փոխարէն 5 ֆր. միայն:

Աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել թէ տագնապը պիտի վերջանայ, երբ պատրաստ ապրանքները ծախուին: Բայց ծովին ջուրը կրնա՞յ պակսիլ եթէ գետերը շարունակեն միշտ թափիլ անոր մէջ միեւնոյն առատութեամբ... այսինքն եթէ միշտ նոր ապրանք շինուի կամ նոր հասոյթ արտադրուի աւելի քան սպառողի կարողութիւնը... Կու գանք բախելու գերարտադրութեան. բայց միւս կողմէ՝ եթէ գործարանատէրերը նատերը չարտադրէ, գործաւորն ի՞նչ ընէ...

Կը կարծուի թէ անելի մը առջեւ ենք. այո՛, անտարակոյս անել մըն է միջազգային տագնապը եւ բոլոր միջոցներն անզօր պիտի ծնան դարմանելու զայն, որչափ առեն որ այս անիշխանութիւնը շարունակուի արտադրութեան եւ սպառման մէջ: Ղեղավարող տարրերն են որ պէտք է խելացի քաղաքականութեամբ, միջազգային համաձայնութիւններով եւ անշահախնդիր ոգիով կանոնաւորեն հրապարակը, նկատի առնելով ամէն մէկ երկրի կարողութիւնն ինչպէս արտադրութեան, նոյնպէս եւ սպառման մէջ եւ ըստ այնմ որոշեն ամէն մէկ երկրի մասնակցութիւնն ընդհ. կացութեան ի նպաստ:

Վիճակագրական տուեալներու հիմանց վրայ Ֆրանսական պատկան վարչութիւնն հրապարակած էր վերջերս թէ իւրաքանչիւր Ֆրանսացի պատերազմէն առաջ օրական 650 կրամ հաց կ'ուտէ եղեր, մինչդեռ հիմա 400 կրամ միայն կ'ուտէ. զժուար է փնտռելը թէ ինչո՛ւ հացն այլեւս նուազ կը սպառի. յամենայն դէպս գրամի պակասը չէ. ընդհակառակն ղրամի պակասը տրամաբանօրէն պէտք էր հացի սպառումն աւելցնէր: Իրականութիւնն այն է որ հաց նուազ կը սպառի եւ հետեւանքը պէտք է ըլլայ այն որ պետութիւնը միջամտէ նուազ յորեն արտադրել տալու համար, եթէ չուզեր որ հաւասարակշռութիւնը խախտի... այս օրինակը բազմապատկելով եւ ամէն երկիրներու վրայ տարածելով, կարելի է անշուշտ գտնել հաւասարակշռութեան բանալին...բայց պէտք է որ ամէնքը համախորհուրդ աշխատակցին եւ ոչ թէ ամէն մարդ իր գլխուն ճարը նայի. բարօրութիւնն ընդհանուր ըլլալու պարագային է միայն որ կրնայ տեւական ըլլալ. անհատական բարօրութիւնը կախում ունի ընդհանուր բարօրութենէն:

Նիւ Եորքի դաշնակցային պահեստի դրամատունն իր գեղչին սակն իջեցուց հարիւրին մէկուկէսի. այսչափ ստորին պաշտօնական սակ այդ դրամատան հաստատումէն ի վեր գոյութիւն ունեցած չէ, այսինքն դրամի այնչափ աժանութիւն երբեք տեսնուած չէ. 1000 ֆրանքնոց մէկ տարեկան փոխանակագիրը կարելի է 15 ֆրանք գեղչով կոտրել...Քանի՜ կանաբար մխս երկիրներու նմանօրինակ հաստատութիւններն ալ պիտի ստիպուէին հետեւիլ այդ օրինակին եւ Անգլիոյ դրամատունը հարիւրէն երկուքուկէս երկու իջեցուց, հոլանտականը նմանապէս հարիւրին երկուքուկէսէն երկուքի, եւայլն եւ կը սպասուի որ ֆրանսականն ալ փոխէ այս օրերս:

Գործ չըլլալու նշան է գեղչի սակին աժանութիւնը, անվստահութեան արդիւնք է այս պարզապէս, դրամատէրերը չեն ուզեր մեծ ձեռնարկներու դրամ յատկացնել, ծառայող ապագան վստահութիւն չի ներշնչեր իրենց: կը նախընտրեն 15 ֆր. շահիլ մէկ տարուան մէջ իրենց 1000 ֆրանքով, քան աւելի շահելու յոյսով երկար պայմանաժամով գործերու կամ ձեռնարկներու միջամտել ըլլալ:

Առեւտուրն ալ փոխանցիկ է եւ տագնապի մեծագոյն պատճառներէն մէկն ալ այդ յոռետեսութիւնն է, հանրապետութեան նախագահի թեկնածութեան մէջ Պրիանի անյաջողութիւնը այդ մտայնութեան արդիւնքն է, խազաղութեան առաքեալները հաւատ չեն ներշնչեր եւ ընկերվարականներու համակրանքը անյաջողութեան մատնեց արտաքին գործոց նախարարը, որ լաւատես է եւ միջազգային խորանին կ'երկրպագէ, գոնէ առ երեւոյթս:

Առեւտուրներու համար լուրջ պատճառներ կան մտահոգուելու, Գերմանիա եւ Լեհաստան, Ֆրանսա եւ Գերմանիա, Հունգարիա եւ Ռուսիա անլուծելի խնդիրներ ունին եւ մէկ օրէն միւսը կրնան բռնկեցնել վիթխարի հրդեհը... Բայց ե՞րբ պակաս եղած են այդ պատճառները, ե՞րբ բոլոր տեղերն ալ գոհ եղած են տիրող կացութենէն...: Պատերազմի պատճառները ժողովուրդնե՞րն են թէ զանոնք ղեկավարողները—առաջնութենէն քանի մը հարիւր հոգի...:

Բոլոր պետութենանց քաղաքացիներն ալ խաղաղութիւն կը փափաքին, որովհետեւ գիտեն թէ ի՛նչ պիտի արժէ նոր պատերազմ մը, գիտեն թէ ան պիտի սրբէ այս անգամ դարերէ հետէ կուտակուած քաղաքակրթութեան վերջին միացորդներն ու յիշատակարանները: Խնդիրը պետական մարդոց մտայնութիւնն ու զգացումները փոխելն է, անոնցմէ քիչերը անձամբ պիտի մասնակցին սպանդին եւ ոչ միայն չեն տուժեր, այլեւ թերեւս կը շահին նոր պատերազմէն...:

Առեւտուրներու ամենազօրաւոր պատճառներէն մէկն ալ ահագին ռուս գանգուածի ապշեցուցիչ տգիտութիւնն, աւելի ճիշդ բռնի կրաւորականութիւնն է Ստալինի տմարդ եւ կործանարար փորձերուն առջեւ, սոցիալիզմը կառուցանելու պատրուակով եւ մեծաքանակ սուտերով խեղճ մուժիկները մխրճուած են ստորին գերութեան եւ անհանդուրժելի թշուառութեանց մէջ, որպէսզի յառաջանան դէպի միջազգային հաւասարութիւն, դէպի երանելի. կարգ ու սարք—տիեզերականչուառութեան...:

Մ. Տ.

ՋԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԹԱՒՐԻԶ, 14 Մայիս.— Ապրիլ 27ի գիշերը հիմնովին քար ու քանդ է եղել բոլորիս սրտին ճօճակ Ջանգեզուրը իր բոլոր շրջաններով: Հերոսական Ջանգեզուրը անցեալներուն պաշտպանելով հայութեան անթիւ թշնամիներից, այսօր չար բախտի բերմամբ աւերել է:

Պատմական Տաթեւը, Հալիձորը, Երիցաթումբը, Գօրիսը, Շնհերը, Սւարանցը, Սիսիանի, Դարաբասի, Ղափանի, Արեւիկի շրջանները այժմ փլատակների են վերածւած եւ կենդանի մնացած ազգաբնակչութիւնը բացօթեայ կ'ապրի:

Շատ գիւղերի տներ փլած են 70-80 առ հարիւր: Բոլոր կենդանիներն ու կահկարասիները ինչպէս նաեւ կենսամթերքները մնացած են փլատակների տակ:

Ժողովուրդը զուրկ ապաստանից, հացից ու կենսամթերից, ստիպուած պիտի լինի սովամահութիւնից ազատւելու համար արտագաղթի տնաքանդ ճամբան բռնելու:

Սովից ու արտագաղթի ճամբից մեր հայրենակիցներին փրկելու մեկ միջոցն է, որքան կարելի է շուտափոյթը եւ շօշափելի եղբայրական օգնութեամբ հնարաւորութիւն տալով նրանց ծածկոց, լծկան եւ մինչեւ հունձք՝ հաց ունենալու, որպէսզի յիր ու ցան չլինին եւ իրենց հայրենի երկիրը ամայութեան չմատնեն: Անշուշտ խորհրդային երկրի իշխանութիւններն ու ժողովուրդը իրենց օգնութիւնը պիտի բերեն ազէտեալներին. Ճիւմ է, որ գաղթահայութիւնն էլ իր բոլոր խաւերով ու կազմակերպութիւններով շտապէ օգնութեան ձեռք մեկնելու եւ Ջանգեզուրցուն ազատելու այս անհնախընթաց արհաւիրքից:

Սիրում ենք հաւատալ, որ գաղթահայութիւնը մղւած իր հայրենասիրութիւնից, արձագանգ կը տայ մեր այս կոչին եւ իր եղբայրական օգնութիւնը կը հասցնի:

Զ. Եղեան, Ց. Ստեփանեան,
Ց. Տէրունի, Խ. Թելքումեան:

Ց. Գ.— Խնդրում ենք միւս Թերթերին արտատպել:

ՇԱՐԺԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

ԹԱՒՐԻԶ, 14 Մայիս (Սեփ. Թղթ.).— Ապրիլ 27ի երկրաշարժից վնասուած են հետեւեալ գիւղերը.—

Մահ ծանր Թեթեւ աւերուած

Հին եւ նոր				
Գորիս	110	2	205	70%
Բրուն	—	1	1	—
Երիցաթաժ	47	10	30	100 »
Քարահունչ	—	—	4 մասնակի	
Դեղ	3	1	3	—
Խնձորեսկ	2	3	7	40 »
Եայջի	1	4	— մասնակի	
Տաթեւ	20	70	31	100 »
Հալիձոր	7	12	65	70 »
Սւարանց	5	6	—	100 »
Տանձատսի	1	1	2 մասնակի	
Շնհեր	—	30	16	40 »

ԴԱՐԱԲԱՍԻ ՁՈՐ

Ալաթիան, Լծէն, Տուլորս Բլենուխ, Շխլարի կիրճ, Դարաբասի կիրճ, Բալաք Ղարաքիլիսա քանդւել են տների 70-80ը. իսկ մնացած գիւղերում 50 առ 100: Գորիսում եւ շրջանում քանդւել են 670 տուն, ճեղքւածքներ են ստացել 1256 տուն: Ղափանի շրջանում ինչպէս նաեւ Գեղայ ձորում նոյնպէս մեծ վնասներ են եղել: Վերջին լուրերի համաձայն ամբողջ Ջանգեզուրում վնասուած են 8000 հոգի: Ազգաբնակչութիւնը բացօթեայ եւ շատ ծանր վիճակի մէջ կ'ապրի: Շրջանի կենդանիներն ու կահ-կարասիները մնացել են փլատակների տակ:

Օրդուբաթի շրջանում փլած են 44 գիւղ:

Նասրաս, Ուղղիբի, Փառաքա, քանդւել է տների 50 առ 100ը: Ղալանպի, Գէօղ Ղալանպի, Գեօլ, Սալուի, Քիւնա եւ ուրիշ գիւղեր քանդւել են մասամբ:

Օրդուբաթի շրջանի լեռնային մասերում նոյնպէս փճացած են թէ անասունները եւ թէ տնային իրերը:

ՇԱՐԺԸ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 12ին, ցերեկւայ ժամը 1ուկէսին ուժեղ երկրաշարժ տեղի ունեցաւ Թաւրիզում, մեկ վայրկեանում ազգաբնակչվածքը սարսափահար փողոց թափւեց: Չանցած երկու ժամ, նորէն ցնցումներ եղան:

Սալմաստի, Ջանգեզուրի եւայլ շրջանների երկրաշարժից աւերածութիւնների սարսափի տակ, ամբողջ քաղաքի ազգաբնակչութիւնը դուրս եկաւ այգիները եւ բացօթեայ գիշերեց: Քաղաքում մի շարք շէնքեր ճեղքւածներ ստացան, սակայն բարեբախտաբար վնասներ չեղան: Միայն մեծ շուկայում մեկ փոքրիկ դաման է փլւում եւ երեք Պարսիկներ ճահանում են: Երկրաշարժի ժամանակ, շուկայում մեծ խուճապ է առաջ գալիս: Խանութպանները թողնում են իրենց խանութները եւ աջ ու ձախ փախչում են գլուխները ազատելու համար:

Ստեղծւում է մի սրտաճմլիկ տեսարան, այս կամ այն քարվանասրայի հրապարակ դուրս եկող Պարսիկը սկսում է բարձր ձայնով աղօթել:

Ջնայած այդ խուճապին, ոստիկանները իրենց չեն կորցնում եւ աշխատում են սիրտ տալ ողբերի տակ որորւող ու փախչող ժողովրդին, որի հետեւանքով էլ որ եւ է թալան չի պատահում:

Նոյն ժամին շատ ուժեղ երկրաշարժ է եղել Ջուլֆա, Մարանդ, Եամ, Շարաբխանա, Դարագամբ, Խոյ եւ Մակու:

Մարանդում եւ Եամում մի քանի տներ են փլել. մարդկային զոհերը շատ քիչ են: Այդ շրջանի ազգաբնակչութիւնը նոյնպէս բացօթեայ կ'ապրի:

Ըստ լուրերի ուժեղ ցնցում է եղել Բաշ Նորաշէն, Նախիջեւան, Օրդուբաթ եւ Ջնասներ է պատճառել. իսկ Օրդուբաթում այնքան ուժեղ է եղել, որ շէնքերը հիմնովին քարուքանդ են եղել:

Ուժեղ ցնցումներ է եղել նաեւ Ջանգեզուրում, բայց դեռ մանրամասնութիւններ չկան:

Ֆ.

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի օր Պոլսոյ փողոցներէն մէկուն մէջ, զարհուրելի ոճիր մը գործուեցաւ, Պոլսոյ Դեղարուեստից վարժարանին տնօրէնը ատրճանակով սպաննելէ յետոյ իր կինը, ածելիով կտրեց անոր կոկորդը: Ոճիրը կը վերագրուի նախանձի:

ԽՕՍԻՆՔ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

Գ.— ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Աբովեան օտար աշխարհ.— *Այսպէս ուրեմն, Աբովեան «կազմուած» էր արդէն՝ երբ օտար աշխարհ գնաց: Բայց այդ մասին ահա օրինակ.— 1829ին Սեպտեմբեր 27ին գրած է ոտանաւոր մը, ուր դուք պիտի գտնէք այն բոլոր յատկանիշները, զորս իր գրականութեան կը վերագրենք այսօր: Այդ ոտանաւորը, որուն խորագիրն է «Երեւակայութիւն ի վերայ ճանապարհորդութեան ի լեառն Արարատ», գրած է վերելքէն ամիս մը ետքը, արտայայտելու համար «մանկական սրտի զեղումնքը, որ մի այսպիսի տեսարանի վսեմութեամբ համակուած, եւ ոգեւորուած հաւատքով հին հին պատմութիւններուն Արարատի, որ մարդկային սեռի հանգստավայրն ու փրկութեան տեղն է եղել, առաջ բերեց այն, որ իւր հայրենակիցներից ընդունուած ու պատմուած է իբրեւ ճշմարտութիւն»:*

Ի հանդարտասիւգ մարմանդս
Հոդաբեր մեղմիկ զեփիւռին,
Դիմեցի երբեմն զբօսնուլ ի ծոց
Մասեաց սուրբ լերին,
Ջուարճալի տեսիլ սոյն երկնատեղեաց բարձանց կաթոգին,
Թելեալ գրաւէր ակնիս ի գննին
զիս հոգի զմարմին:

Թոնջեալ վաստակեալ յանմարթ յելեւէջս այս ճանապարհին,
Խնդրէի հանգիստ օտար ուղեւորս անծանօթ վայրին,
Մտի ի պանդոկ միոյ ի ժայռից բլրոց այս լերին,
Մտիգիշերել, գիտել գիարուածս դառնադէպ ուղին:

Ջեւ էին բացեալ ծալք արծաթածոյլք Թեւոց արեգին,
Ջեւ էին մեկնեալ խաւար մասնամուտ մթոյ գիշերին,
Շազիւ կոր ի կոր պարզեալ իմ գդէմս հայիլ խնդրէի,
Ընդէն դիտապաստ յերկիր կործանեալ անշշուկ կայի:

Կը տեսնէ՞ք, նոյն սէրը նկարագրելու բնութիւնը, նոյն մեղսաղձութիւնը իր «մանկական սրտին զեղմունք»ին մէջ, մասը տարի յետոյ, օտարութենէ վերադարձին, նոյն նկարչութիւնը այն ոտանաւորին մէջ, որ կը կրէ «Աղաւնւ սրտի տխրութիւնը».

Լուսինն ամպերի միջովն լեղ տալով,
Սարերի ծէրին շող քցելով,
Շազար տերեւի, թափի արանքով
Հսկու պէս ֆռֆռում, փայլում է լուսով:
Մէկ մուքը ձորում՝ քաշվել եմ, նստել,
Սիրուն աղբրի ձկնին ականջ դրել,
Ջորս կողմս հովացել, անուշ ֆոտ բռնել,
Իմ սիրտն ա միայն խաւար մընացել:

Այստեղ տարբերութիւնը այն է միայն, որ աշխարհաբար գրած է, մինչ միւսը՝ գրաբար: Բայց օտարութենէ վերադարձին գրած է ուրիշ գրաբար կտորներ ալ:

Ուրեմն, ի՞նչ ազդեցութիւն կրեց, երբ գնաց օտար աշխարհ:

Այդ ազդեցութիւնը Աբովեան կը խոստովանի իր նամականեբուն մէջ եւ կը մատնէ իր գրականութեամբ:

Տեղ մը կը գրէ. «Բոլոր մեր խալխի խօսացած բաներն եմ հաւաքել»: Ուրիշ տեղ մը, վերք Հայաստանի ակնարկելով, կը գրէ. «Նրանով կարելի է իմանալ էն ժամանակւայ մեր աշխարքի հալը»: Հետաքրքրական է գիտնալ թէ ո՛վ ուղղութիւն տուաւ Աբովեանի, որ յանկարծ կ'ըսէ. «Որքա՜ն առարկաներ, որքա՜ն նիւթեր ունի Հայաստանը, որոնք կարող էին բանաստեղծութեան վերջին թռիչքը տալ, — Հայոց կեանքը, նրանց ժամանելակերպը, նրանց պատմութիւնը, նրանց վիճակը, նրանց դրախտական երկիրը, նրանց յիշողութիւնները հրաշալի ժամանակների գործաշարքերի իրենց անցքերով հանդերձ լի են պատկերներով, որոնց նմանները սակաւ ժողովուրդների, եւ, եթէ ես չեմ սխալուա, եւ ոչ մի ժողովրդի մէկ գոյութիւն ունեն»: (Այս տողերը թարգմանուած են Աբովեանի մէկ գերժաներէն նամակէն): Ուրիշ փնտռելք այն ազդեցութիւնը, որ Աբովեանը առաջնորդից ազգագրութեան եւ ժողովրդային բանահիւսութեան գանձարանը, ուղղութիւն մը, որ ետքէն յատկանիշը դարձաւ մեր արեւելահայ ամբողջ գրականութեան:

Աբովեան տակաւին եւրոպացի հետ շփման մտած չէր, երբ գերմանական եւ ռուսական գրականութիւնը նոր ուղղութիւն մը ստանար խորհրդաւոր եւ տագնապալից ժամուն մը ազդեցութիւնը տակ: Շատերու անծանօթ կը մնայ, Հայանը, զերմանացի այս խորհունկ իմաստասէրը, որ, իր մխիթարական գաղափարներով եւ ժողովրդային անմշակ ստեղծագործութեան հանդէպ իր սէրովը, փոխեց հունը գերմանական գրականութեան: Հայանի առաջին հետեւորդն եղաւ Հերդեր, այս կարմիր աչքերով երիտասարդը (՝), որ, աստուածաշնչական գրականութեան սիրահար, յամառութեամբ նուիրուեցաւ երբայական լեզուին եւ բանաստեղծութեան ուսումնասիրութեան: Ձեռքերէն չհաւաքեց բոլոր երկիրներու ժողովրդական բանաստեղծութիւնները, մինչեւ բարբարոս ու վայրենի ցեղերունը: Եւ Հերդերն էր դարձեալ, որ, երբ կէօթէ տակաւին Ովիդիոս կը կարդար, առաւ նետեց ձեռքէն «կերպարանափոխութիւնը» եւ թելադրեց ուսումնասիրել ժողովրդական բանաստեղծութիւնը, չմոռնալով սիրցնել նաեւ Ռուսօն: Կէօթէն ինք է, որ կը պատմէ թէ ի՛նչպէս Հերդեր «Տարթեց»Ովիդիոսը իբրեւ ուսուցիչ, եւ քննադատեց ընդունուած կարծիքները անոր գործին մասին: Այնուհետեւ Կէօթէ եւս կը մղուի փնտռելու գերմանական ժողովրդական զրոյցները եւ երգերը, հետեւելու համար անոնց թաքուն ու խոր արուեստին: Այս հոսանքը կը տարածուի չուտով ամէն կողմ: Գերմանացի փիլիսոփան, Հիխտէ, որ բանաստեղծն ալ էր նոյն ատեն, իր երկրին ժողովրդականերգերուն հաւանեցաւ եւ թաքուն ուժէն ներշնչուած, կուտայ գերման ցեղին տիրակալութեան վարդապետութիւնը: Եւ ահա ժողովրդական երգերու ծաղկումին հետ երեւան կուգայ ցեղապաշտ բանաստեղծութիւն մը: Այդ շրջանի քնարերգութիւնը ունի միայն երկու յատկանիշ, — երգել ցեղը կամ հայրենիքը ժողովրդական արուեստով մը: Եւ Գերմանիային Ռուսիա, ահա շարանը գերման կամ սլաւ ցեղերուն քնարերգակներուն՝ Բուրգէր, Արնդտ, Կոլցով, Խոմիակով, Տիուչեւ, Նեկրասով եւ ուրիշներու:

Երբ Աբովեան շփման մէջ կը մտնէր գերմանական եւ ռուսական դրականութեան հետ, այս քնարերգակներէն ոմանք լոկ էին արդէն, ոմանք նոր կը բանային իրենց շրթները կամ պիտի աւելի ուշ: Սակայն խնդիրը այն է թէ դրական մթնոլորտը կը թրթռա՜ր այս հայրենասէր, ցեղապաշտիկ եւ մեղամաղձոտ երգերով, որոնք ժողովրդական կշռոյթ մը ունէին անպայման:

Միւս կողմէ, Աբովեանի բնակավայրերը, շրջապատելով զինք կը խնդրէին որ ժողովրդական երգեր ու զրոյցներ հայթայթէ իրենց կովկասի «ցեղերու քննզարան»ին, — Հայերէն, Թիւրքերէն, Վրացիներէն, Թուրքերէն, եւայլն: Բանաստեղծ Բոդենշեդտ, երբ կը պատրաստէր իր «Հազար ու մէկ օրը», տետրակ-

(*).— Աչքերը բորբոքած էին, սաստիկ ցաւերով կը տառապէր, գործողութիւնն իսկ չփրկեց զինք: Թերեւս այդ ցաւն էր, որ յուսահատութիւն ու մելամաղձութիւն բերաւ իրեն: Կը հիմարուի գերմանացի préromantiquesներէն մէկը:

...ներով հայկական եւ քրտական ...ողովրդական երգեր առաւ Աբովեանէ, Դարձեալ Աբելի, Աբովեանէ, Ծրէն ժողովրդական ...ագնէր, Ծրէն ժողովրդական ...անաստեղծութեան նմոյշներ ...աւաքել տուին իրեն։ Բնկեր...րդի քրտական ֆոլքլորին մա...ին յօդուած կը խնդրէր իրմէ։ ...Աբովեան ամէն կողմ բա... Աբովեան փնտռելու ելաւ։ ...հիւսութիւն փնտռելու ելաւ։ ...Նախիջեւանի մէջ կը գտնէ ...ի քաշէ Ասորիի ձեռագիրը եւ ...րեւանի մէջ կը հաւաքէ «մեր ...ալխի խօսացած բաները», ...առակներ, տաղեր ու զրոյցներ։

Այսպէս ահա Աբովեան կը ...անէ նոր ուսուցիչ մը, — հայ ...ողովուրդը, որուն ազդեցու...իւնը իր գրականութեան վրայ ...րիական դրոշմ ունի։ Աբովեան ...տար երկիր գնաց, բայց, առա...ական գնդակի մը նման, օտար ...երկրէն գինք նետեցին հայ ժո...ովրդական բանահիւսութեան ...ոյց։ Իր քերթուածներուն մեծ ...մասը, կ'ըսէ Հ. Սիսէեան Երեւանի ...պարունակէ մեր գաւառներուն ...ի մէջ արդէն խիստ ծանօթ ...ազեր կամ առակներ։ Ցոյց ...ուտք ինձի, դուք որ կը պնդէք ...թէ գերմանական ռոմանթիզմ ...ալ կամ առնուազն գերմանա...ան գրականութեան ազդեցու...իւն Աբովեանի մէկ գործին հետ։ ...Կ'ըսեն թէ Աբովեանի ֆէօդորայ ...ատերգութիւնը կը նմանի Գէօթէի «Աքսորականք ի Սի...պերիա» գործին։ Բայց այդ թա...երգութիւնը հետեւողաբար ...րուած բան մըն է, թերեւս կու...այ Աբովեանի հայացնելու ...ործունէութենէն։ Արդարեւ, Աբով...ան սովորութիւն ունէր հայա...ցնել առակները (բազմաթիւ ...րինակներ լաֆոնթէնէն)։ Իր ...ուն ստեղծագործական աշխա...ութիւններուն մէջ, սակայն, ...ուար թէ գտնէք օտար ազ...եցութիւն։ Կէօթէի գործերուն մէջ (Վէրթէր եւ Ֆաուստ) կրնանք ...ոյց տալ ոչ միայն ազդեցու...իւնը, այլ նոյնիսկ նմանողու...իւնը Ռուսոյին (La Nouvelle Héloïse) եւ Շէյքսփիրին։ Պէտք է ...ոյն ձեւով մեզի եւս ցոյց ...ալ Աբովեանի կրած ազդեցու...իւնը Sturm und Drangի գրող...ներէն։ Ընդհակառակն Աբովեա...ի մէջ հայ ժողովրդական ե...գերու հետեւողութիւնը որքա՜ն ...ր կ'ուզէք։ Այսպէս, բացէք ...երք Հայաստանին եւ կարդա...էք նկարագրութիւնը Թադու...հին։

— «Թադուհի՛ն, Թադուհի՛ն. ...աչխարքի Թադուհին, երկնքի ...ակին, գետնի երեսին անթա...ում ծաղիկ Թագուհին, դրախտ, ...անիշակ, անդին, անհատ, ան...նման Թագուհին։ ...Նրա Թուխ Թուխ ունքերը, նրա չալ չալ ...աչքերը, նրա նռնահատ թշերը, ...նրա բարակ բարակ՝ գալամ քա...շած պռոշները, նրա լուսեղէն ...նակատը, նրա մարմար, նուրբ ...քիթը, նրա բլբիւլի լեզուն, նրա ...սկեցնցուղ բուռը...»։

Կամ նկարագրութիւնը Աղա...ին։

— «Նրա սուրահի բոյը, նրա Թուխ Թուխ աչքերը, նրա գա...լամով քաշած ունքերը, նրա ...աննման, գեղեցիկ պատկերը, նրա գեղեցիկ լեզուն, քաղցր ...ձէնը, նրա լէն Թիկունքը, բարձր ...նակատը ու ոսկեթել ճալվե...րը...»։

Ազգողջ նմանագրութիւն (pastiche) հայ ժողովրդական սի...րերգներու։

— «Աղասի, չան Աղասի, գըլ...խովդ փարվան ըլիմ՝ Աղասի։ — Ընչի՞ չեմ էս սհաթին կրակ դառնում՝ ինձ էրում, ընչի՞ չի լեզուս չորանում, աչքս խաւա...րում, ընչի՞ չեմ Թոզ դառնում, ...որ բալքի Թէ քամին բերի, գամ, ...ոտիդ տակին ցրվիմ, սարէ սար ընկնիմ, քարէ քար... որ ինձ վրայ գլուխդ դնես, որ տեղ որ ...քուն ժտնիս՝ նանն ըսբրիդ մեռ...նի, իմ Թագաւոր, իմ աղա Ա...ղասի։

... Տնկած ծառերդ փուշ են դառել՝ ինձ սպանում, պահած ...աղկներդ կրակ են դառնլ՝ ինձ էրում, խորովում...։

... Անումիդ մեռնիմ, արեւիդ մեռնիմ՝ Աղասի չան, մօր ագիզ պահած, հօր աչքի լիս որդի չան, ալամ աշխարքի գոված, Աստծու սիրեկան, մարդի դիրեկան, չանս քեզ մատաղ՝ Աղասի չան, փուշ էիր տնկում՝ վարդ էր քեզ դառնում, քարին էիր ձեռը տալիս՝ քարը հոգի առնում...»։

Բայց այսպիսի արտայայտութիւններ շատ են ըրեր հայ ժայրերը, որ պանդուխտ ունին։ Աբովեան կ'օգտագործէ զանոնք կամ հետեւի արտայայտութեան նոյն եղանակին իր բոլոր ստեղծագործութիւններուն մէջ, ճիշդ ինչպէս կը վերամշակէր հայ ժողովրդական առակները, (բազդատեցէք Առակախօսին ժ.ռ. առակը Աբովեանի «Մոխն ու Սխտոր»ին հետ եւ կը տեսնէք նմանութիւնը)։ Այսպէս ժողովրդական երգերու մասին իր ունեցած սէրն էր, որ զինք տարաւ Փեթրարքին։ Արդարեւ Աբովեան շատ կը սիրէ եւ կը լիշէ Փեթրարքը, որուն երգերուն ազդեցութիւնը ժողովրդական արուեստն էր դարձեալ։

Յաջորդով ցոյց պիտի տանք դեռ ուրիշ ազդեցութիւն մը իր գրականութեան կազմութեան մէջ, — իր հիւանդութիւնը։

(10) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԵԼՐԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ

Լիոնի Մակեդոնիոյ որբերու օգնութեան հանգանակիչ ցանձնաժողովի Դիւանէն ստացած ենք հետեւեալ կոչը։

Հայրենակիցներ,

Այս խեղճ որբերը, որ մինչեւ այսօր աշխատանքի ամենամանր պայմաններու տակ իրենց կեանքը կը քաշկրտեն համեստ օրապահիկ մը ճարելու համար, այսօր սոսկ մատնուած են եւ եղբայրական օգնութեան կը կարօտին։

Մեր սերունդի վաղուան առողջ սիւները կազմող այս վաւուուն բեկորները պէտք չէ թողունք որ հիւծին չար բախտի խաղերէն։ Տիրող տնտեսական տագնապին հետեւանքով, ինչ պայմաններու տակ ալ գտնուի գաղթահայութիւնը, պէտք է անպայմանօրէն մոռնալ այս անտէր հայորդիներուն վրայ։ Մեն մի հայու մեկ ֆրանքն իսկ կրնայ մեծ դեր կատարել եւ կեանք մը վրկել զրկանքի ճիրաններէն։

Ցեղին զոհարներն են անոնք հետեւաբար պէտք է գիտնանք անոնց արժէքը, եւ չթողունք որ յաւէտ կորնչին անոնք։

Այս դառն պայմաններու գիտակցութեամբ, Լիոնի Զ. Ո. Ե. Մ.ը գաղափարը յղացած էր եղբայրական ձեռք կարկառել իր բախտակից Մակեդոնիոյ որբերուն եւ որպէսզի այդ օգնութիւնը ընդհանրական ձեւ առնէ ճասնաւոր հրաւիրագրով իւրաքանչիւր Հայրենակցական Միութիւններէ եւ կուսակցութիւններէ մեկ մեկ ներկայացուցիչ հրաւիրած էր, անոնց հետ համախորհուրդ, ընդհ. հանգանակութիւններ ընելու, համապատասխան ընկալագրերով եւ կնքուած Զ. Ո. Մ.ի կնիքով։

Արդ, յանուն Մակեդոնիոյ որբերու, Հանգանակիչ Ցանձնաժողովի Դիւանը կոչ կ'ուղղէ Լիոնաբնակ բոլոր Հայերուն, որ չզլանան իրենց աջակցութիւնը եղբայրական օգնութեան այս գործին, վստահ ըլլալով որ իրենց լումաները կոչուած են մեծ ցաւեր զարմանելու։

ԹՈՒՐՔԻԱ

«ՀԱՅԵՐԸ ՀԱՆԳԻՍՏ ԶԳԵՑԷՔ ԱՅԼԵՒՍ»

Պոլսոյ «Վագրի» լրագիրը կը գրէ այս խորագրին տակ (21 մայիս).

Գահիրէի մէջ հրատարակուող «Ցուսաբեր» անուն հայերէն թերթ մը չի կրնար քաշել Թուրքիոյ Հայոց այսօրուան հանգիստը եւ շահունակ հրատարակութիւններ կ'ընէ զանոնք անհանգիստ ընելու համար։ Թուրք հանրապետութիւնը իր ափեղ ցփեղ յարձակումներուն նպատակէտ ընել եւ Հայերը ոտքի հանել ուղղ այս բարբանջպիրը Թուրքիոյ հետ հեռուէն կամ մօտէն որեւէ առնչութիւն չունեցող եւ Ռուսիայէն վռնտուած կովկասահայու մը կողմէ կը հրատարակուի։ Երբ ըսենք թէ «Ցուսաբեր»ի արտօնատէրը Թուրքիոյ մէջ տնկուած քար մը չունեցող, բայց Թուրքիոյ աչք ունեցող ստախօս մըն է, կը նշանակէ երեւան բերել անոր հետապնդած շահամանական նպատակը։

Գահիրէի մէջ Թուրքերէն ու արաբերէն լեզուներով լոյս տեսնող մեր պաշտօնակից «Մուխատէնէթ» խստիւ պատասխանած ըլլալով «Ցուսաբեր»ի հրատարակութեանց. «Մուխատէնէթ»ի եւ ծանօթ Թուղթի կըտորին մէջեւ ջերմ վիճաբանութիւն մը սկսած է։ Ստորեւ կ'արտատպենք «Մուխատէնէթ»ի Պոլիս հասած վերջին թիւի խմբագրականին հետեւեալ մասերը.

— «Դաշնակցութեան Եղիսաոսի օրկանը՝ «Ցուսաբեր», կը պատասխանէ «Փրկութեան ճամբան» խորագրով մեր գրած յօդուածին։ Եթէ գիտնայինք որ մեր ընթերցողները չպիտի գանեցնենք, շատ մը նոր հայհոյութիւններով լեցուած այդ գրութիւնը կ'արտատպէինք մեր սիւնակներուն մէջ։

Սակայն այդ թերթը ըրեթէ ամէն օր իբր խմբագրական յօդուած՝ մեծեծոյն հայհոյութիւնները կը կրկնէ Թուրքերուն հասցէին եւ այս հայհոյութեանց ընթացքին, կը հրաւիրէ Ռամկավար եւ Հնչակեան կուսակցութիւնները եւ ո՛չ մեկ կուսակցութեան չպատկանող Հայերը Միջերկրականէն մինչեւ Սեւ ծով երկարող եւ մինչեւ Պարսկաստանի սահմանագլուխը հասնող Հայաստանի (!?) դրօշակին, Հայաստանը ետ՝ առնելու համար Դաշնակցութեան դրօշակին տակ հաւաքուիլ։

— «Դաշնակցութեան Եղիսաոսի օրկանը՝ «Ցուսաբեր», կը պատասխանէ «Փրկութեան ճամբան» խորագրով մեր գրած յօդուածին։ Եթէ գիտնայինք որ մեր ընթերցողները չպիտի գանեցնենք, շատ մը նոր հայհոյութիւններով լեցուած այդ գրութիւնը կ'արտատպէինք մեր սիւնակներուն մէջ։

Սակայն այդ թերթը ըրեթէ ամէն օր իբր խմբագրական յօդուած՝ մեծեծոյն հայհոյութիւնները կը կրկնէ Թուրքերուն հասցէին եւ այս հայհոյութեանց ընթացքին, կը հրաւիրէ Ռամկավար եւ Հնչակեան կուսակցութիւնները եւ ո՛չ մեկ կուսակցութեան չպատկանող Հայերը Միջերկրականէն մինչեւ Սեւ ծով երկարող եւ մինչեւ Պարսկաստանի սահմանագլուխը հասնող Հայաստանի (!?) դրօշակին, Հայաստանը ետ՝ առնելու համար Դաշնակցութեան դրօշակին տակ հաւաքուիլ։

Հայոց վերաբերեալ խնդիր մըն է միայն՝ աշխարհի բոլոր երկիրներուն մէջ Դաշնակցութեան պատով անհանգիստ Հայոց՝ դարձեալ Դաշնակներուն ձեռքը գործիք ըլլալը։ «Ցուսաբեր» չի կրնար պատասխանել մեր հարցումներուն՝ մեղի վերաբերեալ կէտին մէջ, այլ միայն սոփեստութեան եւ խմաստակութեան կը դիմէ, և հայհոյութեան կ'ապաւինի։

Կը սպասէինք որ տակաւին շատ մը պետութեանց թղթածրարներուն մէջ գտնուող եւ Դաշնակցութեան կողմէ Թուրք տարրին դէմ գործուած վայրագութիւնները պարզող տեղեկագիրներուն, լուսանկարներուն մասին դրական բացատրութիւններ եւ խոստովանութիւններ լսէինք։ Իւրաքանչիւր տողը գատ ոճիր մը մատնանշող, ամէն մէկը մարդկութեան երեսը կարմրցնող եւ ամենէն կարծրասիրտ մարդոց մազերն անգամ փշաքաղող գարշելի արարքները ճշդողները սո՛ւտ խօսած էին։ «Այս ոճիրները, այս հարստահարութիւնները Քրիստոսը պաշտողներուն չեն վայլեր» ըսող ռուս հրամանատարը արդեօք ո՞ր ոճիրին, որո՞ւ հարստահարութեան մասին խօսիլ կ'ուզէր։ Աւելորդ յոգնութիւն է արեւը տիղմով ծածկելու աշխատիլ...։

Երիւնը եւ հուրը ո՛չ թէ Թուրքին բնութեան մէջ, այլ դաշնակ կուսակցութեան հոգիին մէջ կ'ապրին։ Դաշնակներու խմորը արիւնով թրծուած եւ կրակով չորցուած է։ Եթէ այսօր անոնց դաշոյնները, արծանակները գործ չեն տեսներ, ասոր պատճառը եզիպտոսի ոսկեկառուցքն արթուն գտնուիլն է։ Մինչդեռ Պոլսոյ, Էնկիւրիի եւ Սըվազի մէջ, վերջապէս Անատոլուի ամէն կողմը ոչ-կոմիտէճի Հայեր կ'ապրին եւ հազար խնդամ փա՛ռք կուտան որ Դաշնակներէն ազատած են։ «Ցուսաբերականները եւ Դաշնակները շատ աղէկ գիտեն ու կը տեսնեն այս բանը, և ասոր համար է որ կ'ուզեն իրը Հայոց ազատարարը երեւալ եւ մոռցնել տալ իրենց հին ոճիրները։ Բայց ինչո՞ւ համար խելքը գլուխը Հայերը ականջ չեն կախեր այս գեղեցիկ յորդորներուն։

Որովհետեւ չեն կրնար ուրանալ թէ՝ ի՛նչ մեծ ապերախտութիւն է լեզու երկարել բազմաթիւ Հայեր Դաշնակցութեան զուլումէն փրկող Թուրքին։ Որովհետեւ անկարող են ուրանալու թէ՝ Դաշնակ կոմիտէն քօլերայի մը նման Թուրքին ու Հայուն դէմ յարձակիլ սկսելէն առաջ, Թուրքեւհայ յարաբերութիւնները ո՛րքան մաքուր եւ շիտակ էին եւ թէ՝ Թուրքը ո՛ր աստիճան բարձր եւ ազնիւ զգացումներով տոգորուած էր իր զաւակին չեղող բարեկամին, ընկերոջ եւ հայրենակցին հանդէպ։

Մինչդեռ, Եւրոպայի, Ամերիկայի ամէնէն շիք պալոգներուն, ամէնէն ազնուական վիլլաներուն մէջ, ամենացոփ կեանք մը ապրելու համար արիւնը եւ հուրը ամէնէն ապահով միջոց նկատող Դաշնակ կոմիտէճի մը համար, ամէնէն բարձր առաքինութիւնը, ամէնէն նուիրական նպատակն է՝ Հայուն կռնակէն ապրուելու համար, ջուրերը պղտորելով ձուկ որսալ։ Բայց, Թուրքը այլեւս իր արիւնը չպիտի հոսեցնէ, ձեռք երկընցնել չպիտի տայ իր բոյնին։ Սուլթանութեան շրջանը անցա՜ւ»։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Տիարպէքիրի ենթակայ Լճէի Հանի գիւղախմբին մէջ Շիւքրի եւ Ալոիւլգաեր անձերու տան վրայ յարձակած են անծանօթներ գիշերանոց եւ անխղճօրէն սպանած են 4 տարու 3 երախայ, 2 կիներ եւ եւ այր մարդ մը։ Ասոնք երախաներուն սրունքները եւ կիներուն ծիծերը կտրած եւ պատերէն կախած են։

ՌՈՂՋԱՊԱՇԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փարիզի Հայ Բժշկական Միութեան 7րդ դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ ամսոյս 22ին, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ։

Տոքթ. Անդրէասեան խօսեցաւ փոխանցիկ հիւանդութիւններու վրայ, թուելով Փասթէօրի գիւտերը եւ առնոնցմէ քաղուած օգուտները։ Մանաւանդ եւ անծանօթ մանրէներէ առաջ եկած հիւանդութիւնները բացատրեց, եւ անոնցմէ զերծ մնալու միջոցները վրայ (մաքրութիւն, պատուաստ ապահեմում) կանգ առաւ պահ մը։

Տոքթ. Քէշիշեան խօսեցաւ թոքերու հիւանդութեանց եւ մասնաւորապէս թոքախտի վրայ։ Ըսաւ թէ թոքախտը վարակիչ է, բայց անոր ժառանգական հիւանդութիւն ըլլալը կասկածելի է, վասնզի նորածինները իրենց թոքախտաւոր ծնողքէն հեռու պահելով կարելի է հաստատել թէ անոնք մանրէ չունին։ «Բարեբախտաբար, ամէն մարդ թոքախտի մանրէ ունի» ըսաւ, բայց ասիկա կը ծառայէ տեսակ մը պատուասու։

Ուրեմն, անհրաժեշտ է իրապէս պատուաստել մանուկները, որպէսզի թոքախտաւոր չըլլան ապագային։

Մեծերն ալ՝ զգուշանալու են ապականած օդի մէջ (սինեմա, տանսինկ) ապրելէ, եւ անկանոն կեանք վարելէ, (անքուն գիշերներ անցուցնել, ցոփութեան եռեւէ իյնալ, վատ սնունդ առնել)։

Գլխաւորը օդ եւ արեւ պէտք են, զերծ մնալու համար թոքախտէն։

Փարիզի Հայ Բժշկական Միութիւնը շատ բան ըրած է այս մասին, բայց կարելի է իր գործունէութիւնը ընդարձակել, ըսաւ։

Ներկայ

կարդացէք և տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՉԻՒՆՆ ԷՐ ՊԱԿԱՍ

Գրած էինք թէ երկրաշարժէն յետոյ անընդհատ անձրեւ կը տեղար աղէտեալ շրջաններուն մէջ, մեծ դժուարութիւն ու նեղութիւն պատճառելով վրանաբնակ աղէտեալներուն։ Այս անգամ Նոր Բայազետէն կը հեռագրեն թէ ձիւն կը տեղայ շրջանին մէջ։ Եւ ձիւնը այնքան առատ կը տեղայ, որ դաշտային աշխատանքները պահ մը կը դադրին, անասունները ախոռներէն դուրս չեն կրնար ելլել, կերը կը հատնի։ Անասուններու կերի սով կայ, կ'աւելցնէ հեռագիրը։

ՆՈՐ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ

«Խորհրդ. Հայաստանի» թղթակիցը կը շարունակէ տալ դրուագներ վերջին երկրաշարժէն.

«Մեծ դժուարութեամբ հասանք Ղարաքիլիսա գիւղը։

Քարի կոյտեր, տախտակի բլուրներ, փլած պատեր, փլատակներուն մէջէն դուրս ցցուած գերաններ։ Բակերուն մէջ քարիւղէ լամպեր, ծխացող ճրագներ։

Վրանի մը տակ անընդհատ կ'աշխատին հեռագրիչները։

— «Ընդհակը սպանած է։ Տուները քանդուել է։ Մնացել ենք փողոցում»։

— «Ատղիկն անհետ կորել է։ Երկու կովը սպանուել են։ Արի՛»։

Քիչ են վրանները։ Հատաքած են քոչուորներուն բոլոր վրանները, զորս անոնք պահ ձգած էին, աշնան վերադարձին, իրենց քիրվաներուն ճօտ։ Ունեցողը թաղիքով, հատ լաթերով վրան լարած է բայց շատերը բացօթեայ կը մնան դեռ։

Մտանք մեծ վրան մը, ուր տեղաւորուած էին վիրաւորները։ Երեխաներ, որոնց գլուխները կապուած են, կիներ, որոնց երեսները ուռած եւ կապուցած են։ Երկրաշարժին ամէնէն շատ զոհ գացին կիները, երախաները եւ ծերերը, որոնք պառկած էին արդէն՝ երբ զգալի եղան ցնցումները։ Չկրցան փախչիլ եւ փլատակներուն տակ մնացին։

Ահա ծերուկ մը, կայտառ եւ աշխոյժ։ Նստած՝ կը խօսի եւ ամբոխով կ'ուտէ իր մսէ ապուրը։ Ոտքը դամ մըն է մտեր, վերքը բորբոքած է արդէն եւ վտանգաւոր ձեւ մը առած...։

* * *

Գոբիս կ'երթանք։

Մեր ճամբուն վրայէն կը քշեն անպատսպար մնացած ոչխարներ, եղներ եւ կովեր։ Փլատակներուն մէջ փճացած է անասուններուն կէրին մեծ մասը։ Հիւանդ են կենդանիները մեծ մասով, եւ ցուրտը կը սպառնայ առողջներուն ալ։ Մարդոց խնամք տանելու ժամանակ, անհրաժեշտ է հոգալ կենդանիներն ալ։ որ ըրջանի գիւղատնտեսութեան գլխաւոր աղբակներն են։ Բայց ա՜նասնաբոյժ չկայ։

* * *

Ձի՛ւն է, ցեխ, բուք, փոշոտ քամի, սիպերեան եղանակ։

Հարիւր որը երախաներու հոգը ստանձնած ըլլալով Ղարաքաղ, քառասուն երախաներու հոգն ալ Քիւրտիստան, այդ շրջանները ղրկուեցան երախաները։

Հակայեղափոխական տարրերը (ա՛յ ա՛յ), խուճապ պատճառելու համար, լուր կը տարածեն թէ նոր եւ աւելի ուժեղ երկրաշարժ մըն ալ պիտի պատահի։

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի Թուրք հիւպատոսը, Էնկիւրիէն ստացած իր մէկ հեռագրին համաձայն, յանուն Թրքական կառավարութեան իր ցաւակցութիւնը յայտնեց երկրաշարժին պատճառած աղէտներուն մասին։ Թուրք հիւպատոսը աւելցուց, որ իր կառավարութիւնը շատ մտահոգ է բժշկական եւ ուրիշ օգնութիւններու կարգով։

ՅՈՅՆԵՐՈՒՆ ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն Երեւան Թէյոյն արտաքին նախարարին կողմէ Վիքելաս, այցելելով Աթէնքի խորհրդ. Ռուսիոյ ներկայացուցիչին, յանուն իր կառավարութեան ցաւակցութիւն յայտնեց երկրաշարժին պատճառած աղէտին առթիւ։

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՊԻԼԵՃԻՔՑԻՆԵՐԸ ԵՒՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քէօթահիացիներէն վերջ կաղմակերպուեցան նաեւ Պիլէճիքցիները որոնք քանի մը ընդհ. ժողովներէ վերջ, վաւերացուցին իրենց կանոնագիր-ծրագիրը եւ ընտրեցին Յայտնի վարչութիւն մը, լուրջ եւ սրտցաւ հայրենակիցներէ։

Մարսէյլի մէջ հաստատուած Պիլէճիքցի 25-30 տուն հայրենակիցները բաւական վիճակ մը ունին, բաղդատելով իրենց շրջանի ուրիշ գաղթականներուն հետ։ Անոնք գրեթէ ամբողջութեամբ ունին իրենց սեփական գործերը, կօշկակար, դերձակ, սափրիչ, մսավաճառ եւ նպաւաստաւոր։ Նորակազմ Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը նախ կազմակերպեց կամաւոր Հանգանակութիւն մը իր անդամներուն մէջ և ապա ընտանեկան ճաշկերոյթ-դաշտահանդէսով մը կատարեց բացումը մայիս 25ին, երկուշաբթի «Բամռէնի օդասուն պարտէզին մէջ։ Բոլոր սենեակները ծանրաբեռնուած էին ազգանները ծանրաբեռնուած էին ազգանները ծանրաբեռնուած էին ազգան

քանդուեցան նաեւ բազմաթիւ տուներ, բնակիչները փլատակներու տակ թաղելով:

Քաղաքային ալ ներքին նախարարութեան կը հաղորդեն թէ զինարանի մը պայթումին հետեւանքով, 4 հոգի վիրաւորուեցան: Ակկէ զատ հրդեհ մը յառաջ եկաւ որ մոխրացուց բազմաթիւ տուներ եւ վաճառատուններ:

Վնասը 25 միլիոն տրախմի կը հաշուուի: Քաղաքը ամբողջ յուզումի մատնուած է: կը կարծուի թէ հակայնավարներու գործ է:

Քաղաքային եկած ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, որսորդական եւ մարզական նիւթեր ծախող Եօանիտէս եղբայրներու վաճառատան մէջ զարհուրելի պայթում մը առաջ եկաւ, շէնքին ճակատամասը քանդուեցաւ եւ ցուցափեղկին մէջ գտնուող զէնքերը տարտղնուեցան փողոցին մէջ, վիրաւորելով ոստիկան զինուոր մը, գիւղացի մը, շարժավար մը եւ «Քիրիքս» թերթին պատասխանատու տնօրէնը:

Խուճապ յառաջ եկաւ քաղաքին մէջ և ծայրայեղ ստիճանի մը հասաւ երկրորդ պայթումի մը հետեւանքով: կարեւոր քանակով փամփուշտներ պայթեցան եւ մեծ ձլաս պատճառեցին շրջակայ վաճառատուններուն եւ դրամատուններուն:

Անգործութեան տագնապին դէմ

Երէկ, ժընեւի մէջ բացուեցաւ աշխատանքի միջազգային խորհրդաժողովը: Օրակարգի գլխաւոր նիւթերն են. պատանիներու աշխատութեան տարիքը, աշխատանքի տեւողութիւնը ածխահանքերու մէջ, կիներու գիշերային աշխատանքին պայմանադրութեան վերաքննութիւնը:

Բայց ամենէն կարեւոր հարցը որ դրուած է սեղանի վրայ, անգործութիւնն է, որուն դէմ պայքայի յատուկ առաջարկներ պիտի ուսումնասիրուին:

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ EDEN 7 AVE. CLICHY

Ցուվիս 3 Զորեքշաբթի եւ Ցուվիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ *(«Լէպլէպիճի»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ԺԷՐՃԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—*

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ Տ. ԶՈՒՀԱՁԵԱՆԻ ԵՒ ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԳՄՐԼԵԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գաժէր եւ ԿԱՎՌՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ Ճինկէօզ

երկսեռ մեծ խմբերգ, նուագախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ՄԻՆԷԼ ՍԻՐԻՆԵԱՆՕԻ, Դաշնակի առջեւ՝ Օր. ԺԷՆԵՒ ԱՒԱՆԱՍԻՑ

ՖԷՐԻՏԷ ՀԱՆԸՄ՝ իր արեւելեան պարերուն մէջ

ՏՈՄՍԵՐԸ 5, 10, 15, 25, ԵՒ 30 ՖՐԱՆՔ

Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի: Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՌՕՇԻ մօտ
208bis rue Lafayette, Պ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ, 26 rue Lesage, սափրիչ Պ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշէն

"ՄԱՅԻՍ 28,, Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՒՐՈՊԱՅԻ Հ. Յ. Դ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Փըթի ժուռնալի սրահին մէջ, Մէթրօ Քատէ

Կը նախագահէ՝ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆ

Կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին տիկ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Օր. Ազաբէկեան, Պ. Ս. Նաւասարդեան (երգ), Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (արտասանութիւն), «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ:

Մուտքը ազատ է
Ծախքերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 3 ֆրանք

ՌՕԱՆ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին
կը խօսի՝ ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆ

ՎԻԷՆ

Վաղը կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին
Cercle Catholiqueի սրահին մէջ, 1 Rue des Cloîtres
Կը խօսի՝ ՕՀԱՆ ԿԱՐՕ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին,
երգեր եւ արտասանութիւններ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ
ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Մեծ պատերազմին զոհուած հայ կամաւորներու լիշատակին հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել կուտայ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, վաղը կիրակի օր, ժամը 11ին:

Ներկայ պիտի գտնուին Ֆրանսայի զին. եւ քաղաք. անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի եւ այլ նախկին կամաւորական միութիւններու ներկայացուցիչներ:

Կը հրաւիրուի Հայ ժողովուրդը

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պէհոնի մասիս խումբի ներքին դասախօսական ժողովը՝ այս երեքշաբթի ցունիս 2ին երեկոյեան ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին, (Buvette de la Gareի սրահին մէջ, կը խօսի՝ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ նիւթ՝ *«Մեր քաղաքական հեռանկարները»:*

Շաւիվ Արդութեան խումբի ժողովը վաղը կիրակի ժամը 5ին, Մոնփարնասի կայարանին դիմացի սրճարանը:

ԳԱԻԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ազգիւր սերոբ ենթակոմիտէն ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ Սայիդօ. Աւագ-Աուիճ եւ կորիւն խումբերը 63 Rue de la République. կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. Մխութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի, Սէն Լուի եւ Պուլվարօտտօլի բոլորընկերները, այս կիրակի ժամը 3ին, Դրազարան ընթերցասրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Ներկայ պիտի ըլլայ կոմիտէին ներկայացուցիչը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ, կարեւոր օրակարգ, խորհրդակցութեան կը հրաւիրուին փարիզի շրջակայ մասնաճիւղերու վարչութիւնները:

«ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ»
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Լոյս տեսան Ա. Բ. Գ. եւ Դ. շարքերը, հետեւեալ կազմով.

Ա. շարք.— *Դիշերային օրօր, հիասթափում:*

Բ. շարք.— *Ես որ մեռնիմ, հովուերգութիւն, սիրերգ:*

Գ. շարք.— *Հիւղը, աշուղական, գարուն եկաւ:*

Դ. շարք.—*Երազ, պանդուխտի ծառը, գիւղիս ճամբան:*

Երգերու խօսքերը առնուած են հայ քնարական բանաստեղծութենէն, Գին 15 ֆր. իւրաքանչիւր շարք ստանալու համար գիտել հեղինակին, 23 Rue del'Amiral Mouchez, Paris (13e).

ՊՈԼՍԷՆ ՆՈՐ ՄԻԱՅՆ ՀԱՍԱՒ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ
Պատմական նոր մէկ վէպը՝ (Մարիամ Մագթադինացիի կեանքէն)

ՌԱՊՊԻ

Խորհրդանկարուած Մելիքոն Քէպապճեանէ
Գին՝ 15 ֆր. Դիմել միմիայն հեղինակին՝ 208bis Rue Lafayette, Paris (10)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ (ՊԱԼԵՆՑ)

51 Rue Monsieur le-Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐ, ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ եւ ԿԱԶՄԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ, ՏՊԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ.— Մ. կիւրճեան *(Հրանդ)՝ Պանդուխտի կեանքէն (20 ֆր.)*, Կ. Զարեան՝ *Երեք երգեր (60 եւ 75)*, Վ. Շուշանեան՝ *Աժրան գիշերները (25)*, *Աժէնուն հասցէն (6)*, Կ. Սասունի՝ *Ապրիլեան եղեռնը (5)*, Ղ. Մելոյեան՝ *Երեք ընկերները (10)*, *Մայեաթ Նօվայ (6):*

Գրատունս մէջ կան Հայաստանի Պետհրատին բոլոր գործերը: Հայաստանէն հասած են մեծ քանակութեամբ երաժշտական կտորներ: Ունինք Աիւարոնեանի, Վարանդեանի, Րաֆֆիի *եւայլ ծանօթ հեղինակներու բոլոր երկերը*, կոմիտաս Վրդ.ի, Սպենդիարեանի, Ռ. Մելիքեանի *եւն. երաժշտական գործերը:*

ՎԱՐՁՈՒԻ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՋԱՆԱԶԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Ընդարձակ Գրացուցակը յոյս կը տեսնէ շուտով

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Ջառացի *(Սեբաստիա)* Արուսեակ Ասլանեան որ 4 տարի առաջ Պաղտատի Հայոց եկեղեցիին պատին վրայ փակցուած գրութիւնով մը փնտռած է իր ազգականները, Այժմ 23 տարեկանէ, իմացնել R. Aslanianի, Dugradus par Ucel, Ardèche, France. իր ճշգրիտ հասցէն լուր տուողին 200 ֆր. նուէր:

— Մշոյ Ջոր Թաղեցի Թորէն տէր Սահակ փոսթաճեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Նալպանտ Քնիազի որդին Գեղամ: Լուր կայ Թէ ընդհանուր տեղահանութեան միջոցին ազատուելով մեկնած է Ամերիկա եւ հաստատուած է Ֆրէզնօ: կը խնդրուի հայրենակիցներէ իր հասցէն յայտնել Khoren Postoyanի, Usine de Menarde, St. Alban, La Grive, Isère, France.

կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել:

Կ'ուզուին LINGERIE DE LUXEի գործաւորուհիներ իրենց տուներուն մէջ աշխատող. ներկայանալ ձեռագործի նմոյշներով, rue de Convention 155 bis, Avakiantz, երկուշաբթի օրերը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ: Թել. Vaugirard 30-10.

ՄԱՆՈՒԱԿԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդ. տարբալուծ.: Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները:*

EMPIRE Մեգթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՆՈՒԱԿԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *Մէթ.* Շաթլէ: *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւանդ. եւ վարսից: Ամէն օր 9-12, 2-8, Կիր, 9-12:*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

ՇԻՒՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

21 QUAI DE LA TOURNELLE PARIS (5e)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ձաշարանի համար փորձառու խոհարար մ: Դիմել Souren Arzoumanianի, Hôtel Damas, Marseille. փարիզի մէջ դիմել *Յառաջի* վարչութեան.

Դիմել՝

Վ. Ս. ԹԷՄՈՒՐՃԵԱՆԻ

ԻՐԱՒԱԲԱՆ՝ ՎԿԱՅԵԱԼ ԷՓՕԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
ԵՐԴՈՒԵԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆ՝ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

76, RUE BERNARD-DU-BOIS, 76 MARSEILLE

Ժամը 11—12 եւ 5—7. Յօի խորհրդակցութիւն կառավարական բոլոր գործերու համար:

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիօլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ սէն միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԿԱԶԻ ՕՃԱԽՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԳԷՈՐԳ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

71 rue Longue des Capucins

71, բիւ Լօնկ տէ Քաբիւսէն, ՄԱՐՍԷՅԼ

Կը ծախենք, կը շինենք, կը նորոգենք եւ կը փոխանակենք կազի օճախներ նպաստաւոր պայմաններով

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՈՒՆԻՆՔ ՍՈՒՐՃԻ ԵՒ ՄՍԻ ԱՂՕՐԻՔՆԵՐ

ՊԷՔՈՆԻ ԿԱՅԱՐԱՆԻՆ ՄՕՏ ԱՆԻԷՌԻ ԿՈՂՄԸ

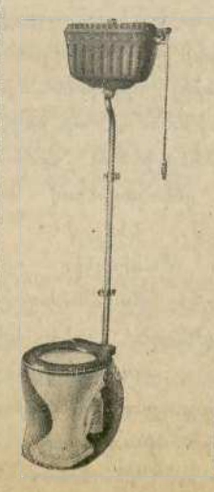
ՎԱՐՁՈՒԻ Է գեղեցիկ յարկաբաժին մը, առաջին յարկ, փողոցի վրայ երկու սենեակ, խոհանոց, լոգարան, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ ամբողջ տարին տաք ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ: Ցարեկան վարձք՝ 5500 ֆր., շարժ եւ ջերմութեան յարակից ծախքեր 1270.

Դիմել տիկին Միսաքեանի 3bis Rue de Strasbourg, (առաջին յարկ)

ՇԱԽՈՒԻ ՍԻՐՈՒԱՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, Ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն: Ձափաւոր գին:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

COUVERTURE - PLOMBERIE

INSTALLATION ÉGOUT

TRAVAILLE SUR PLANE

Պատեհութիւնտուն շինողներուն կը ստանձնեմ ամէն տեսակ գործեր: Դիւրամատչելի գիներով: Ցարիւրին 25 ապառիկ Դիմել նամակաւ

Ա. ԹԱՔՈՒԼԵԱՆ

5 Ave. de la Port d'Italie, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
31
ՄԱՅԻՍ
1931

31 MAI 1931

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 1583

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՆՔ ՄԵՐ ՃԱՄԲՈՎ

Էն կատար ենք խոնարհեր որ գըմէն
մարդ մեզ բեռ կը դնէ.
Էս մարդ է Թէ անասուն իսկի իարց
փորձ արող չկայ,
Մէկ քրտինք մէկ փարայի կուտանք
տիտ (անգամ) առնող չկայ.
փոսի մէջ ինկած դարիպ՛մեր ձեռք բռնող
իանող չկայ:

Տ. Ամիրջանեան

... Մ՛րքան կը քրքրենք մեր անցեալ պատմութիւնը, հի՛ն դարուց յիշատակներէն մինչեւ հերոսական դրուագները, քնքոյշ տաղերէն մինչեւ ռազմաշունչ երգերը, այնքան կը զրոզուի, կը պայծառանայ, կ՛ամրապնդուի մեր հաւատքը:

Մխիթարեան ատեն, այդ պըպտուզիներով, պատեհութիւն կ՛ունենանք աւելի խորութեամբ եւ յստակութեան վերլուծելու այս ժողովուրդին ձգտումը դէպի անկախութիւն:

Մէկը կ՛ողբայ: Միւսը կը յուսայ ու կը մաղթէ: Երրորդ ծրագիրներ կ՛որոճայ: Չորրորդ մը «ազատութիւն եղբարց միոց գերելոց» կ՛աղաղակէ ժամուն դասէն: Եւ այսպէս դարով:

Ցեղոյ կուգան թափառումները ցամաքէ ցամաք: Դուռնէ դուռ: Սկսելով Բարձրագոյն Դռնէն (Պապը Ալի):

Բոլորը՝ ազատութեան համար: Ափ մը հողի համար:

Մեր երիտասարդ նահատակներէն Բարսեղ Շահպազ, երբ ինք շրջէր «Արեւելեան Նահանգները», 1909ին, Օսմ. Սահմանադրութեան մեղրալուսնի օրերուն, բանախօսութեան մը ընթացքին իր դիմացը կը գտնէ ծերունի մը որ կը հարցնէր.

— Ա՞յս է մեր ազատութիւնը:

— Ուրիշ ի՞նչ կ՛ուզէիր որ ըլլար:

— Սանկ պզտիկ տեղ մը չը՞պիտի ունենանք մենք մեզի համար: Ափ մը հող...

×

Ինչ որ Հայկական Դատ կը կոչենք, 1870-1880 թուականներուն ամփոփուած էր սահմանափակ և տժգոյն արտայայտութեան մը մէջ — «Հարստահարութիւններ»: Ապահովութիւն հարստահարութեանց դէմ:

Բառը քաղաքական իմաստ չունէր. բայց դարձաւ քաղաքական բանաձեւ: Ապահովութիւն հարստահարութեանց դէմ՝ կ՛ենթադրէր միջոցներ տիրապետող տարրին գերակշռութեան եւ յանկնութեանց դէմ: Պատեհութիւններ՝ հարստահարեալներն, իրենք զիրենք վարելու, իրենց մշակոյթը զարգացնելու, համաձայն տեղական պայմաններուն:

Պրպտումները կ՛ապացուցանեն թէ՝ մեր ժամանակաշրջանէն շատ առաջ, աւելի որոշ հասկացողութիւն կը տիրէր մեր ացութեան եւ ձգտումներուն մասին:

Այս էջին գլուխը դրուած խօսքը՝ մեզի կու գայ ութսունական թուականներէն:

Բայց ահա ուրիշ մը, նոյն բովանդակութեամբ, եօթանասունական թուականներէն.

— «Եղաք իբր ծի ի տան չափառի պատրաստի. ո՛վ կամեցաւ՝ թաւ ի վերայ մեր եւ վարեաց մեզ ո՛ւր որ ինքն կամեցաւ. եւ դրացիք մեր արարին մեզ իբրեւ շունս որսորդի»: (Որոգայթ առաց, Մատրաս, 1772):

Եւ Յ. Շահամիր կ՛ողբայ որ «մարդը յաճախ տեղ չի գըտնէր իր մեռելը թաղելու»:

Այս կարգի բազմաթիւ արտայայտութիւններ, դարերու ընթացքին, եւ անոնց հետ կապուած բազմազան գործեր ու ձեռնարկներ, պայծառօրէն կը հաստատեն թէ ձգտումը ազատութիւնն էր: Անկախութեան եւ սեփական հայրենիքի տիրանալը:

Եւ երբ ասպարէզ կուգան յեղափոխական կուսակցութիւնները, բառը չեն արտասաներ, կամ կէս կ՛արտասանեն, այլ իրենց քարոզութեամբ և մարտնչումներով, ծրագիրներով և դիգերով ուրիշ ցանկութիւն չունին, եթէ ոչ թօթուել օտար լուծը: Տիրանալ ազատութեան եւ հողի:

Մեր կուսակցութեան առաջին ծրագիր-թռուցիկին մէջ կը կարդանք «տնտեսական եւ քաղաքական ազատութիւն»:

Արդ, ո՛րեւէ անկախութիւն ունի՞ ուրիշ իմաստ, մանաւանդ մեր օրերուն: Տնտեսականէն անբաժան է ընկերայինը: Ինչ որ քաղաքական կը կոչենք, անբովանդակ բառ մը կը մնայ առանց հողի: Առանց սեփական հայրենիքի:

Տակաւին քանի մը օր առաջ էր որ, Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութիւնը, ազգային պաշտպանութեան հարցին առթիւ, հանդիսաւորապէս կը ճշդէր իր դիրքը ազգային անկախութեան եւ ժողովուրդներու ինքնորոշման հանդէպ, «չշփոթելով զայն վարիչ դասակարգերու աղմկարար հայրենասիրութեան հետ»:

Այդ է մեր ճամբան ալ:

Եւ յաղթելու վճիռը մեր սրտին մէջ, պիտի քալենք այդ ճամբով:

Այս ճամբուն վրայ մենք աչք չունինք սչ ուրիշի հողին, ոչ ալ իրաւունքներուն:

Մեր տարրական ու բնական իրաւունքներն է որ կը պահանջենք:

Իսկ աշխարհի վրայ չկայ ո՛րեւէ ուժ, կամ վարչաձեւ, որ կրնայ ժխտել այդ իրաւունքները:

Գնա՛ծ ենք ճամբան, զարհուրելի վերիվայրումներէ եւ կարմրափումներէ յետոյ:

Կը մնայ գտնել ճամբան կարճեցնելու միջոցները:

Շ.

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

Յուսացած ենք ետեւեալ գումարները. —

Տրապզոնի Հայր. Միութիւն	300.—
Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներ	511.60
Կ. Նիգամեան, փ.Ս.Ա.ժան	5.—
Ս. Սելվեան » »	5.—
Գումար	821.60
Մայիս 24ի գումարը	3217.75
Ընդհ. գումար	4039.35

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

... Խմբագիր,

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներս, մեր երեք օրուան բանակումի առթիւ, երբ կրակին շուրջ դառնութեամբ յիշեցինք ցունաստանի մեր հեռաւոր եղբայրներուն ծշուառ վիճակը, մեր մէջ հանգանակեցինք փոքր գումար մը, 511 ֆր. 60 սանթիմի զոր կ՛ուղղարկենք ձեզ, խնդրելով որ հաճիք օր առաջ հասցնել Մակեդոնիոյ մեր հալածական եղբայրներուն:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներ

ԽՈՐԹ ՁԱՅՆԵՐ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՈՃԻՐԸ

Գտնուեցաւ մէկը, նախկին յեղափոխական քնարերգու, այժմ միայն նստուկ պորտաբոյծ, որ փափաքեցաւ օրացոյցներէն ջընջուած տեսնել Մայիսի 28ը...

Եւ ինչպէս երէկ եւ այսօր, վաղն ալ անշուշտ պիտի գըտնուին հոլանձեւ արարածներ, որոնք դարձեալ պիտի դաւեն Գործին, ինչպէս այսօր կը ջանան հարուածել Գաղափարը,

[illegible]

ղաւ պահ մը՝ դեռ երէկ, երբ *իրականացած գաղափարին* բարի խոստումներովը կը խանդավառուէը ու կը ջրեցնէը ամբողջ Հայութիւնը, ժողովուրդը՝ որ լաւ օրերու ամբողջ ծախքերը կը հոգայ իր արիւնով ու միսով:

Սակայն, Դաշնակցութիւնը հարուածելու իրենց միամիտ մոլուցքին մէջ, հակառակորդները միայն անոր կը վերագրեն անկախութեան գաղափարը, ծագումը եւ իրականացումը, ու կը ըուստէն վերջ անոր վերստացման հետապնդումը՝ *իբր անքաւելի մեղք մը:*

Սակայն Դաշնակցութիւնը, ստիպուած է այդ մեղքին պարծանքը ձգելու հայ ժողովուրդին, քանի որ ան, իր պատմութեան ծագաւորական շրջանին արդէն, ճանչցեր է պետական ու քաղաքական անկախութեան հպարտութիւնը ու գերութեան շրջանին՝ Դաշնակցութեան ծագումէն շատ առաջ, գաղափարին սերմերը ցանուած են եղեր հայ սրտերու եւ մտքերու խորը:

Անկախութիւնն ուրեմն որ այսօր կը խորհրդանշուի Մայիս 28ով, դարերու աւանդ մըն է եւ իբր քաղաքական հետապնդում նորութիւն չէ անոնց համար, որ իրենց հայու զգացումները գիտեն կազապարել առողջ դատողութեան մը եզրակացութիւններով:

Եւ ով որ հայ ապագային համար կը դրժէ անկախութեան բարիքը պէտք է դրժէ նաեւ անցեալը Հայուն, որուն պատմութիւնը՝ անքնդհատ հերոսագրութիւն մըն է անկախութեան որոնումի ու պահպանման պայքարներու:

Անկախութեան հակառակորդները պէտք է քաջութիւնն ունենան նաեւ ուրանալու Հայուն անցեալը իր ներշնչումներով, ներկան իր դասերով, գալիքը իր հզօր թելադրութիւններով:

Եւ եթէ այսօր, Դաշնակցութիւնն է միայն որ կը կենայ Գաղափարի ու Գործի մարգին վրայ, եւ եթէ ազատութեան տենչն ու իրականացումը անկախութեամբ ոգիր է — վա՛յ ձեզ երանելի ստրուկներ — Դաշնակցութիւնը հպարտութեամբ ու պարծանքով կ՛ընդունի անոր քաւութիւնը՝ իր արիւնով ու միսով.

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Վատիկանի եւ Իտալիոյ միջեւ

Հռոմէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ ֆաշիստ ուսանողներ, անցեալ գիշեր յարձակում գործած են կաթոլիկ Թերթի մը խմբագրատան վրայ եւ անոր գրադարանը կողոպտելէ վերջ Պապին լուսանկարը առած եւ փողոցին մէջ պատռտած են պօռալով —անկեցի՛ Պապ, մահ դաւաճաններուն»:

Վատիկանի շրջանակներուն մէջ, վերջին օրերու միջադէպերը եւ մանաւանդ Պապին ուղղուած անարգանքները կը նկատեն դրժում դաշնագրի տրամադրութեանց, որոնց համաձայն, Պապին անձը «այնքան նուիրական եւ այնքան անձեռնմխելի է որքան թագաւորին անձը»:

Իսկ անգլիական Թերթի մը Թղթակիցը կը յայտնէ թէ Վատիկանի եւ իտալական կառավարութեան միջեւ՝ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումի հաւանականութիւններ կան: Ներքին նախարարը կաթոլիկ ընկերակցութեան ընդհ. քարտուղարին երկու անգամ յայտարարած է թէ իտալական կառավարութիւնը իրաւունք ունի լուծելու համալսարանական կաթոլիկ ուսանողներու ընկերակցութիւնը:

Վատիկանի շրջանակները յայտնած են թէ եթէ կառավարութիւնը դիմէ այդ միջոցին, հետեւանքը պիտի ըլլար յարաբերութեանց խզում:

Դաս Պոլսոյ յոյն հիւանդանոցի հոգաբարձութեան

Պոլսոյ յոյն հիւանդանոցի հոգաբարձութեան նիստին, անդամներէն մէկը Սթամաթ Զիհնի առաջարկեր էր խորհրդակցութիւնները կատարել Թրքերէն լեզուով: Անդամներէն ոմանք դայրանալով այս առաջարկէն, պատասխաներ էին,— Հո՛ս միայն յունարէն կը խօսուի:

Սթամաթ այս միջադէպը հաղորդած ըլլալով ոստիկանութեան, քննութեան ձեռնարկուած էր ասկէ առաջ: Այս անգամ ալ դատական իշխանութիւնը ձեռք առած է խնդիրը եւ կարեւորութեամբ կը հետապնդէ, որովհետեւ եղածը Թրքութեան դէմ անարգանք կը նկատուի: Պոլսոյ ընդհ. դատախազի օգնականը հարցաքննեց հոգաբարձուներէն Գարաման օղլու Նիքօլաքի եւ Տոքթ. Մանուէլ օղլուն, որոնք ընդդիմացած են Սթամաթի առաջարկին:

Ընդհ. դատախազը պէտք տեսաւ լսելու նաեւ չորս վկաներ, որովհետեւ հարցաքննուողները յայտնած են թէ իրենք Թրքութիւնը անարգած չեն:

Միւս կողմէ, դատական իշխանութիւնը էնկիւրիի Ազգ. ժողովին պիտի դիմէ, դատ բանալու արտօնութիւն ստանալու համար:

Թուրհիոյ ելեւմուտը աւելի պիտի կրճատուի

Թուրքիոյ նոր պիւտճէի քննութիւնը իսկոյն պիտի սկսի պիւտճէի յանձնաժողովին կողմէ որ միեւնոյն ատեն պիտի զբաղի տուրքի օրինագիծերով: Ցունիսի համար առժամեայ պիւտճէ պիտի գործադրուի, ընդհանոր պիւտճէին հիման վրայ:

Պիւտճէի օրինագիծին համաձայն, ծախքի բաժինը 189 միլիոն 778.000 եւ հասոյթի բաժինը 189 միլիոն 854.000 ոսկի ճշդուած են: Օրինագիծը ժանրամասն կը պարզէ խնայողութեան համար պաշտօնեաներու կազմի եւ թիւին մէջ ըլլալիք ատիճանական կրճատումները:

Կասկածելի կը նկատուի որ պիւտճէին ծախքի բաժինը 189 միլիոն ոսկի վիճակով ընդունուի Ազգ. Մեծ Ժողովէն: Որովհետեւ, հասոյթի բաժինը պատրաստուած միջոցին նկատի չեն առնուած տուրքերու նոր օրինագիծերով ըլլալիք զեղչերը: Այնպէս որ, կը կարծուի թէ Ազգ. Մեծ ժողովը պիտճէի ծախքը 180-175 միլիոն ոսկիի պիտի իջեցնէ:

Մոսկուա կը պատակէ ռուս եկեղեցին

Ռուսիոյ խորհրդայնացումէն ի վեր, ռուս եկեղեցին բաժնուած է երկու մասի. մէկը որ կը գտնուի Ռուսիոյ մէջ, գլխաւորութեամբ Մոսկուայի Սէրժ մետրոպոլիտին, միւսը ալ տասահման, գլխաւորութեամբ Էօլոժիուս մետրոպոլիտին՝ իբր կրօնական պետ գաղթական Ռուսերուն:

Քանի մը ամիսներ առաջ Մոսկուայի մետրոպոլիտը՝ ուքազով մը պաշտօնազուրկ կը հռչակէր արտասահմանեան Ռուսերու կրօնական պետը: Այս վերջինը սակայն, փարիզ հաւաքուած եպիսկոպոսներու քաջալերութեամբ մերժեց ենթարկուիլ, առարկելով թէ Մոսկուայի մետրապոլիտը ենթարկուած է բոլշեւիկեան իշխանութեանց որոնց հակակրօնական գրգռութիւնները ծանօթ են:

Մոսկուայի մետրոպոլիտը այս անգամ նոր ուքազով մը կը յայտարարէ թէ արտասահմանեան Ռուսերու կրօնական պետը պիտի դառնայ հոգեւոր ատեանի մը առջեւ, եկեղեցական օրէնքներու անսասանման մեղադրանքով: Մինչեւ որ ատեանին կողմէ վճիռը տրուի, փարիզի եպիսկոպոսը կը յայտարարուի զրկուած կրօնական իրաւունքներէ եւ անոնք որ կ՛ենթարկուին անոր իշխանութեան, կը մնան պատիժներու սպառնալիքին տակ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԷՊԻ ՄԱՅԻՍ 28
ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋԷՆ

Հետաքրքրական է փնտռել այն յանկութիւնները, զորս կ՛արտայայտէ հայ գրականութիւնը քաղաքական անկախութեան մասին:

Ժողովուրդներու պատմութեան մէջ, քաղաքական անկախութեան երազը այնքան սիրելի էր երդել, բանաստեղծներուն համար, որքան աղջկան մը աղուոր աչքերը: Այսպէս եբրայական գրականութիւնը քաղաքական հանգանակ մըն է նոյն ատեն: Հելլէն հին բանաստեղծները աշխարհակալութեան առաջին երգիչներն եղան: Ռուս քնարերգակները, սլաւ ցեղերուն միութիւնը երգելով, մեծապետական Ռուսիա մը երազեցին: Գերման քերթողները փառաբանեցին իրենց ցեղը, ամէն բանէ վեր: Եւ ահա եւրոպացի վիպասանները, իրենց տարաշխարհիկ տպաւորութիւններով, իրենց վիպագրական հետաքննութիւններով, դարձան գաղթային շօշափուկներ եւ գաղթապետութեանց առաջին երգիչները:

Այսպէս ատեն մը քաղաքականութիւնն էր, որ կ՛առաջնորդէր գրականութիւնը, եւ ուրիշ ատեն մը գրականութիւնն էր, որ ուղղութիւն կուտար քաղաքականութեան:

Առանց ուսումնասիրութիւն մը ընել փորձելու, փնտռենք թէ ի՛նչ արտայայտութիւններ կան հայ գրականութեան մէջ մեր քաղաքական ձգտումներուն մասին:

Հին ատեն մեր գրականութիւնը հարկատու մըն էր քաղաքականութեան: Պատմիչները կը զրէին գործերը, որ կատարուած էին: Գրագետը կը հետեւէր քաղաքագէտին առանց երբեք յղկելէ իր երեւակայութիւնը կամ իմացականութիւնը: «Բանն վան որոյ պատուիրեցեր՝ արարի, ո՛վ քաջ, վան Հայոց պատերազմին հրամայեցեր, յորում բազումք առաքինացան քան զսակաւս: Ահա նշանագրեցի յայտ եօթն յետնակիս...»: Ցեղոյ կուգան պատմիչները, որ ողբ կը զրէին: Անոնք արցունք կը թափէին տողէ տող, նկարագրելով կործանած հայ քաղաքները եւ թշնամիներուն ասպատակութիւնները, ճիշդ ինչպէս եբրայեցի բանաստեղծները, իրենց քնարը ուսերէն կախելով, կ՛երգէին կործանած հեռաւոր հայրենիքը:

Եւ ահա կուգան հայ ժողովրդական երգերը, մանաւանդ բարեր «ազատագրական երգերը», որոնք մէկ դարու պատմութիւն ունին:

Նախ հայ մայրերն են որ կ՛երգեն: Անոնք իրենց զաւկին առաջին տակ ազատութի՛ւն կը հեծկլտան: Ամէնքի հայ կիներն էին, որ առաջին զոհերը դարձան բռնութեան: Առեւանգումները այնպիսի դէպքեր էին, որ տուրքերու ծանրութենէն, կալուածներու գրաւումէն, հրդեհներու սարսափէն աւելի ուժգին կը խոցոտէին հայ կնոջ սիրտը: Իմ կարծիքովս, ազատագրութեան առաջին երգիչը, առաջին ուսուցիչը հայ մայրն է, եւ յետոյ հայ աղջիկը, մեր հայրենի գիւղերուն հարազատ աղջիկը անշուշտ, որ կը սիրէ քաջը, «սիւրմալի բոյով», «չինար հասակով» երիտասարդը, այն որ կը կռուի, լեռ կը բարձրանայ, հէքեաթնուկ դիւցազն մը կը դառնայ: Այսպէս կարելի չէ ուրանալ հայ աղջկան դերը մեր ազատագրական երգերուն կազմութեան մէջ: Նորօրինակ դիւցազներգութիւն մըն է, որ կը կազմուէր, ուր կը խաղային հայ մայրը, հայ աղջիկը եւ հայ երիտասարդը: Հոգեբանական վեր-

լուծում մըն է ան, բայց ես կը կարծեմ թէ հոգեբանական այս պատճառն ալ դեր կատարեց մեր ազատագրական պայքարներուն մէջ։ Որովհետեւ դուք դեռ չէք գոներքաղաքական ցանկութեան մը արտայայտութիւնը այդ երգերուն մէջ։ Արդարեւ մեր երգերը ուրիշ բառ չունին այդ շրջանին, բայց միայն «ազատութիւն»։

Ես մինչ ի մահ կախադան՝
Մինչեւ անարգ մահիս սիւն,
Պիտի գոռամ, պիտ՝ կրկնեմ
Անդադար ազատութի՛ւն։

Ի վերջոյ «ազատութեան վառ ոգերը պատերազմ է կանչում»։ Եւ ահա կը շողայ սուրը, կ'որոտայ հրացանը։

Կրակ տեղացաւ հայ քաջերի
Բնակավայր դիրքերից,
Կոտորուեցին Թշնամիներ,
Ազիւելի գնդակներից։

Ազատութեան գաղափարը տակաւին տարտամ է սակայն։

Ի՞նչի ազատութիւն է այդ։

Կռուողները կը խօսին «ազատութեան դրօշակի» մը մասին, որ յստակ բացատրութիւն մը չէ։ Աւելի պատկեր մը, գրական յաւակնութեամբ։ Ստար հայրենասիրական երգերու թարգմանութիւնը, այդ օրերուն, նոր գոյն մը կուտայ մեր ազատագրական երգերուն։ Դամառ-Քաթիպա կ'երգէ ամէն բան Հայաստանի համար, «փողն» ալ, «թուրն» ալ, «գրիչն» ալ, «ուսումն» ալ։

Կուտամ քեզ պատիւ, կ'ունենաս
Դու յարգ,
Ու կը դընեմ քեզ ազնիւ մարդոց
կարգ,
Երբ օրօրանէդ մինչեւ գերեզման
Ձգտումդ լինի փրկել Հայաստան։

Ի՞նչ կը նշանակէ «փրկել Հայաստան», մեր հին պատմիչներուն յեղյեղած մէկ բառը, որ մեքենաբար է առնուած։ Ուրիշ երգի մը մէջ Դամառ-Քաթիպա խոստովանութիւն մը կ'ընէ, որ քիչ մը աւելի յստակ է.

Ես դաշտ կ'երթայի, դաշտ Ալաբայրի,
Ողողած ցօղած Հայոց արիւնով։
Ազգ իմ սիրական, դու ազգ Թորգոմեան,
Քու կորցրած Թագը քեզ յետ կուտայի։

Քիչ մը աւելի հին, Թաղիադեանց եւս նոյն տեսակէտն ունի.

Ջոմն ի մէնջ յարո՛
Հովիւ ազգի մերոյ,
Ցուր նմա ցուպ հուժկու
Հովուել գմեզ։

Կը թուի թէ հայ թագաւորականներու երազը տեւած է մինչեւ Երիմեան։ Արդարեւ, կը պատմեն թէ Երիմեան Հայրիկ համբուրել չէր տար իր աջ ձեռքը, զոր սուրբը կը պահէր՝ հայ թագաւոր մը օծելու համար այդ ձեռքով։

Կը սկսին յեղափոխական շարժումները։ Ազգային քաղաքական ցանկութիւնները նոր գոյն կը ստանան։ Հնչակեանները, ահա, ի գին արեան, ազատութիւն կ'երգեն.

Կոչնակդ հնչեցո՛ւր, հնչեցո՛ւր արագ,
Թող Հայք ոտք ելլեն ծագէ մինչ ի ծագ,
Փշրի ժանտ շղթան, ծագէ նոր արեգ,
«Ազատ ենք» հնչէ ոսկեղօծ հնչակ։

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ասպարէզ կը հանէ «Մահ կամ ազատութիւն» նշանաբանով, եւ կը խօսի միայն կրակի մասին.

Կրակ տեղացէ՛ք անդադար կրակ,
Փա՛ռք Դաշնակցութեան, ա-
ռա՛ւտ է գնդակ։

Իր խմբապետներէն մէկը, Անդրանիկ, կ'երգէ.

Մայր Հայաստանը ձեռքէ հա-
նեցինք,
Հիմա ոյժ ունինք, դարձեալ ետ
կ'առնենք։

Ու մինչ հնչակեանները «ազատութիւն» կը կանչեն, ու մինչ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը «Մայր Հայաստան» կը պահանջէ, ահա մեր Ռամկավարները, 20րդ դարուն սկիզբը, մանկապարտէզի երախաներու պէս, կ'երգեն.

Ցրուած Հայութեան սիրտերէն
բաժան,
Բառնանք Թունաւոր քէն ու ոխ
դաժան,
Ջանանք փոխարկել բիրտ նիւթը
լոյսի,
Եւ Թող միտքն ըլլայ ուղեցոյց
յոյսի,

Քաղաքական ոչ մէկ խօսք եւ յաւակնութիւն։ Ընդհակառակն, քընքուշ Դուրեան Պետրոսն իսկ կը պոռայ.

Մինչ ե՞րբ գլուխդ պիտի ծեծես,
Ողբայուկապ այդպէս ինծես,
Հէք Հայաստան շիջելարես...։

Դողդոջուն Միսաք Մեծարենցնայել.

Քո՛յր, ժօտեցուր իմ ձեռքին
Աստուածաբոյն ճրացան
Չի ամէն բան ինձ կրկին
Կը յիշեցնէ վրէ՛ժն արեան։

Բոլոր բանաստեղծներուն երգին մէջ անպայման խօսք մը կայ հայկական անկախութեան մասին, թէեւ միշտ տարտամ։ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան կ'երգէ Զէյթունի կռիւները, Ս. Շահազիզ՝ հայրենասէրին մահը, Եւ. Խահակեան՝ կռիւը «դուշմանին» դէմ։

Է՛յ սիս, Մասիս, ձեզի մեռնիմ,
Իմ սիս, Մասիս, ջան տղերք,
Դուք տասի չափ, հազարի չափ,
Ձեզի մեռնիմ ջան տղերք,

Մէկ սիրտ դառնանք, բիւր սուր
դառնանք,
Ջարդենք, փշրենք դուշմանին,
Ջան տղերք, զարնենք զարկուենք,
Մեր վաթանի ուղուրին,

Բայց առաւելապէս Ռափֆի եւ Ահարոնեան եղան գլխաւոր ուսուցիչները ազատագրական կռիւներուն եւ գրականութեան։ Ու մինչ անոնք հայկական դիւցազնամարտը կ'երգէին, արդէն հայ հոգիներուն մէջ յոյսը կը սկսէր ծագիլ,— այս անգամ մեքենական ձեւով։

Այսպէս մեր ազատագրութեան ցանկութիւնը աւանդութիւն մը ըլլալով հանդերձ, հոգեբանական գիծով՝ սկիզբ մը եւս ունեցաւ. յետոյ մեքենաբար զարձաւ քաղաքական կամ ազգային կիրք։ Այլեւս ամէն հայ մտաւորական կը մտածէ թէ անպայման պիտի գայ «Հայոց գարունը»։ Այս վերջին շրջանին, այդ մտածումը, «Հայոց գարունը» քաղաքական խօշոր երազ մըն է այլեւս եւ հաւատք մը՝ լուսաւոր հորիզոններու բացման մասին, ինչպէս կ'երգէ Թէքէեան տաղով մը, նուիրուած՝ Հայաստանին.

Սիրեցինք քեզ նախ դրօշակի մը
պէս...
Մեզ ըսեր էին, երբ փոքր էինք
դեռ,
Թէ լերանց կատարն էիր պան-
ծացեր,
Թէ ծալներ, նետե՛ր էին ջիմա
քեզ,
Բայց Թէ պիտի գար այն օրն ուր
նորէն
Պիտի ծեծուէի՛ր դուն լայն հո-
վերէն,
Ու լուսաւորէ՛ր պիտի ցոլքդ
մեզ...։

* * *

Կատարուեցա՛ւ այդ երազը։

Մինչեւ 1918ի շրջանը տարտամ էին մեր ցանկութիւնները,— «ազատութիւն», «եղբայրութիւն», մինչեւ «Մայր Հայաստան»։ Դէպքերը մեզի տուին փոքրիկ հանրապետութիւն մը։

Այդ հանրապետութիւնն ալ, թէեւ փոքր, չկայ այսօր։ Կորնչցուցինք մեր անկախութիւնը։ Կը մնայ միայն բանաձեւը։

Եւ հիմա ժամանակ է, հետեւելով նոյն բանաձեւին, հանգանակելու գրական քաղաքականութիւն մը։ Մեր գրական հին սերունդը, վարժեցնելով հանդերձ կուտէլու, որոշ չէր գիտեր թէ ի՛նչ կ'ուզէր եւ մեր գրականութիւնը չկրցաւ սորվեցնել ժողովուրդին թէ ի՛նչ պէտք էր իրեն։ Գրական նոր սերունդը, Մայիս 28ի դասով, պէտք է բանաձեւէ յստակ ուղղութիւն մը,— երազը տալ ազատ հայրենիքին։

Ես հաւատացած եմ, որ հայրենիքները կը ստեղծուին նախ հոգիներու մէջ։ Այդպէս միայն կը պահանջ ստեղծումը հողային հայրենիքին։

Ե. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԻՐԱԿԱՆԱՑԱԾ ԵՐԱԶԸ

Քու մէկ օրըդ
Իննըն հազար տարի է...
Ժող. երգ

Հայաստանի անկախութեան գաղափարը դեռ ԺԶ. դարէն սկսած փոթորկեր է մեր ղեկավար գործիչներու միտքը։

Մեր քաղաքական պատմութեան դարատանջ, երկարատեւ շրջանին մէջ, բազմաթիւ ղէմքեր եկեր են բեմին վրայ շարուչարան, իրենց տուրքը տուեր են ազատութեան Մ'ողոքին եւ աներեւութացեր։

«Հին ու զրասէր» Ստեփաննոս Ե. Սալմաստեցի կաթողիկոսը (1541—1547) կ'ուղարկուի Եւրոպա, «շատ ու շատ պատճառաց համար առ մեծապայծառ տէրութիւն ձեր»։ Եւ նաւարտ կը մնայ իր առաքելութիւնը եւ Միքայէլ Սեբաստացին կը շարունակէ այդ, 1562ին Աբգար դպիրը ուղարկելով Եւրոպա։

Էջմիածնի 1678ի համազգային ժողովը ծնունդ կուտայ վեց հոգիէ բաղկացած ուրիշ պատգամաւորութեան մը, Յակովբ Դ. Զուղայեցիի նախագահութեամբ եւ Իսրայէլ Օրիի մասնակցութեամբ։

Կը ձախողի եւ ա՛յս առաքելութիւնը։

1699ին Սիսիանի Անգեղակոթ աւանին մէջ հայ մելիքներն ու իշխանները Օրիի առաջարկութեամբ կ'որոշեն դիմել Գերմանիոյ կայսեր, Պետրոս իշխանին եւ Պապին։

Ի գերեւ կ'ելլեն եւ այդ դիմումները։

Եւրոպայէն յուսահատուր, Օրի եւ Մինաս վարդապետ կը դիմեն Ռուսաց Պետրոս Մեծին։

Յակովբ Ե. Շամախեցի կաթողիկոսն ալ, 1760ին ուղերձով մը կը դիմէ Ռուսաց կայսեր, հոգալու համար «Ջազդն մեր ողբալի»։

ԺԸ. դարու երկրորդ կէսին, Հայաստանի անկախութեան գաղափարը այնքան կը ժողովրդականանայ, որ, հեռաւորՀնդկաստանէն Յովսէփ Էմին, մեր քաղաքական նշանաւոր դէմքերէն մէկը, կը ժշակէ հսկայ ծրագիր մը, ահագի՛ն զրկանքներով կը շրջի Եւրոպա, կ'անցնի Թըրքահայաստան, կը հրահրէ անկախութեան գաղափարը եւ Մուշի Ս. Կարապետ վանքի վանահայր Յովնան եպիսկոպոսը կը դառնայ մեծադոյն գործակիցը, ի հարկին ղեկավարելու համար ծրագրուած ապստամբական շարժումները։

Յովսէփ Էմին, Հնդկաստան վերադարձին կը բացատրէ իր ծրագիրը Յակովբ Շահամիրեանին, որ գրի կ'առնէ առաջին անգամ եւ կը հրատարակէ երկու ծանօթ երկասիրութեամբ, մէկը «Նոր Տետրակ, որկը կոչուի Յորդորակ» (1772ին Մադրաս) երկրորդը, «Որդեգիր Փառաց» (1773ին) նուիրուած ազատագրուելիք Հայաստանի կառավարութեան եւ օրէնսդրութեան։

Յովսէփ Էմինն եւ Շահամիրեան եւս կը ձախողին իրենց նախորդներուն պէս։

Հայաստանի անկախութեան գաղափարը ուրիշ փուլի մը մէջ կը մտնէ Ռուսաց Եկատերինա Բ. կայսրուհիին օրով։

Արտակարգ շարժուն ու իրարանցում կար հայ ղեկավար տարրերուն մէջ։

Արքունիքի հզօր բազուկը, իշխան Պոտեմկին Հայաստանի գաղափարը կը վերապահէր արքայական տան անդամներէն մէկուն եւ այդ առթիւ խոստումներկ'ընէր, բանակցութիւններ կը վարէր Յովսէփ արք. Արղութեանի եւ Յովհաննէս Լազարեանի հետ։ Նոյնիսկ, 1799ին յատուկ դաշնադրութեամբ կ'ուզեն ճշդել Ռուսաստանի եւ Հայաստանի փոխյարաբերութիւնները։ Ռուսերը, դժբախտաբար, չեն ստորագրեր դաշնագիրը, առարկելով որ միայն պետութիւնները կրնան իրարուն հետ դաշինք կընքել։

Հետաքրքրութեան համար կը դնեմ միայն երկու յօդուած, որ կը պատկերացնէ հայ քաղաքական ղեկավարութեան խնդավառութիւնը.—

«ՅՕԴ. Ը.— Որ ոք Թագաւոր կացուսցի, լինիցի Հայոց օրինօք եւ ի վաղարշապատ Թագաւորական քաղաքն ի սուրբ էջմիածին օծանեցի, որպէս նախնի Թագաւորին մեր։

«ՅՕԴ. Գ.— Ի գօրաց կայսրուեան Ռուսաց 2000 ձիաւորք, 2000 հետեւակք եւ 2000 ռմբաձիգք, ըստ կարգի պետօք, Թոփխանայիւք, Ճեպխանայիւք եւ կերակրովք եւ այլ ամենայն հարկաւոր գործովք եւ պիտոյիւք, քան ամ ժամանակօք, կայսերական ծախիւք, կալով մնասցեն յերեսս երկրին Հայաստանեայց՝ վասն պահպանութեան երկրին եւ ազգին մերոյ»։

Կը խօսէրին եւ այս յօդսերը։ Գործը կը կանգնի, կը սկսին հայրենասիրական հառաչները մինչեւ մեր յեղափոխական շարժումները։

Յեղափոխական շարժումներու միջոցով, վերջնականապէս, անողոք պայքարներու գնով, մեր քաղաքական միտքը կը ստանայ լուսամիտ ձեւ մը, եւ կը յանգի 1918ի Մայիս 28ի, Հայաստանի անդրանիկ Հանրապետութեան։

* * *

Այս պատմական ոստոստումը ինծի կը յիշեցնէ Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին տարեդարձը 1919ը Մայիս 28ին։

Երեւանի Թուխ տուներու պատշգամներէն կը ծածանէր եռագոյնը, գոյնզգոյն արեւելեան գորգերու հետ։

Բանաքեռէն, Օշականէն, Աշտարակէն ու Ղամարլուէն ծովածաւալ ժողովուրդ մը Թափած էր Երեւանի այգին։

Հանդէսը տեղի կ'ունենար պարետի (զինուորական կառավարիչ) շէնքին առջեւ։

Հայկական հեծելազօրքը, Թնդանօթաձիգն ու հետեւակը, Ջոկատ առ Ջոկատ զինուորական նուագով եկան ու բարեւի կանգնեցան կառավարութեան անդամներու, կաթողիկոսի եւ սպարապետ Նազարբէկեանի առջեւ։

Հանդէսը բացուեցաւ մաղթանքով մը։ Մորհրդարանի նախագահ Հայր Աբրահամը, յուզիչ բառերով դրուատեց անկախութեան արժէքը եւ հայ ժողովրդի հինգ հարիւր տարուան տարկական վիճակը։

Զինուորական նուագախումբը հնչեցուց «Մեր Հայրենիքը», ծրտատուչ ու խրոխտ։

Բազմաթիւ ձերունիներ Թաշկինակը աչքերնուն, կ'ըսէին «Աստուա՛ծ, չմեռած այսօրն էլ տեսանք»...

Յանկարծ ուշադրութիւնս ինկաւ երկու պատկառելի եւ պատուախնամ ծերունիներու վրայ։ Հանդէսին կեդրոնը քովքովի՝ մէկը ծերունի կաթողիկոսն Ամենայն Հայոց, միւսը ծերունի սպարապետ Հայոց աշխարհի։

Փղձկեր էին յուզումէն երկուքն ալ...

Արցունքներն անդադար կը հոսէին անոնց վաստակաւոր աչքերէն...

Երազը իրականութիւն էր դարձած։

Դժուար էր անկախութիւն ստեղծել, դժուար էր դարեր շարունակ քրտնիլ ու արիւնել, սակայն շատ աւելի դժուա՛ր էր եւ ծա՛նր ստանալ եւ կորսնցնել, օդերեւոյթի մը պատրանքն ունենալով միայն։

Մեզի համար անոր «մէկ օրը հազա՛ր տարի է», ինչպէս կ'ըսէ մեր ժողովրդական երգը։

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ, ձախողանքի օրերին սեւիական կուրծքը բզկտող ազգը իր ապագայի յոյսերն է փետուռ։ Ժողովուրդներուն կենսունակութիւնն ու ճնճուղիկութիւնը ոչ միայն յաղթանակի օրերուն պիտի երեւայ, այլ նրանցից աւելի տառապանքի եւ թշուառութեան օրերուն։

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ

Հ. Հանրապետութեան անկախութեան տօնը, հայ կեանքի հմայքը, քաղաքական մեծ իրողութեան մը տօնն ըլլալէ զատ, քաղաքական դաւանանքի եւ մեծ ուխտի օր մըն է։ Եթէ անկախութեան տիրացած ժողովուրդներն իրենց անկախութիւնը կը տօնեն՝ զայն պահպանելու խոստումով, հայ ժողովուրդը այդ տօնը կը տօնէ՝ զայն ձեռք ձգելու ուխտը կրկնելով։

Այս երկու տեսակ ժողովուրդներու պարագաներն իրարմէ շատ տարբեր են։ Առաջիններն ընտելացած այդ կեանքին, սովորական զգացումներով կը դիմաւորեն իրենց անկախութեան չիշատակը։ Նոյնիսկ մենք կարող ենք նշմարել որոշ անտարբերութիւն եւ մաքի անորոշութիւն հանդէպ անկախութեան արժէքին։ Բայց այդ երեւոյթը մակերեսային է, որովհետեւ կայ կաղմակերպուած պետութիւնը եւ անոր գլուխը կայնած է կառավարութիւն մը, ուր կեդրոնացած է հայրենիքի անկախութեան եւ պաշտպանութեան գիտակցութիւնը եւ յատակօրէն։ Մինչդեռ անկախութենէ զրկուած ժողովուրդներ, որ կը ձգտին վերականգնելու իրենց հայրենիքի անկախութիւնը, պարտաւորուած են աւելի լարուած ջիղերով ներկայանալ քաղաքական բեմին վրայ, պարտաւորուած են իրենց հաւաքական կամքով փոխարինել պետական կառավարութիւնը. եւ հետեւաբար՝ անկախութեան դաւանանքը եւ այդ անկախութեան ուղղուած ձգտումը պիտի ըլլայ շատ որոշ, կրօնական մոլեռանդ հաւատամքի մը պէս։ Իբրեւ պայքարի փուլին մէջ գտնուող ժողովուրդի, այս վերջինէն կը պահանջուի աւելի գիտակցութիւն եւ ամուր կամք, քան առաջին տեսակի ժողովուրդներէն։

Արդ, հայ ժողովուրդը, երկար ու ձիզ ճանապարհներէն անցաւ, երբեմն մըրջապատ, երբեմն ալ պայծառ քաղաքական հեռանկարներով, ու յանգեցաւ Անկախութեան կայանին։ Անկախութիւնը դարձաւ Հայոց պետական գիտակցութեան հիմնական խարիսխը։ Այդ խարիսխին վրայ բարձրացաւ անկախ հայրենիք մը։ Անկախութիւնը կորնչցուցինք, բայց խարիսխը մնաց։ Ան մխ եւ ոսկոր դարձաւ հայ ժողովրդի հոգիին վրայ կենալով, պիտի կերտէ իր երդն ու խօսքը։ Այդ խարիսխէն ձիայն կարող է համամարդկային հորիզոնները տեսնել, եւ այդ չենարանէն ձայն բռնել տիեզերքին հետ։

Ի հարկէ, կայ անտարբերութեան փիլիսոփայութիւնը, աշխարհաքաղաքացիի անորոշ վիճակը։ Կայ նաեւ «ունայնութիւն ունայնութեանց»։ Բայց այս բոլորը տեղ չունին մեր ժամանակաշրջանին համար։ Նոյնիսկ ծիծաղելի են. եւ ապարդիւն։

Եթէ ժողովուրդը կը հնչեցնէ իր «ունայնութիւն»ը կը տեսնէ, ան կարող ենք ձգտիլ խորհրդածութեան։ Մինչդեռ, հայ մտաւորականութիւնը կազմած է դատարկ տարածութեան մը առջեւ, ունայնութեան փոսի եզերքը, ու բարձունքները, այնքան բաղձալի, ցցուած իր վերելքին միջեւ։ Դեռ բարձունքը չհասած, բոլոր հարստութիւններէ զուրկ, փոքրերէ մերկացած, յաղթանակի եւ վերածնունդի ծարաւէն տոչորուն, կենալ եւ ըսել «ունայնութիւն է իմ փիլիսոփայութիւնը, կը նշանակէ ունայնամիտ ըլլալ ի սրբանէ։

Հայկական անկախութիւնը քաղաքական դաւանանք մըն է, որ անհատի մը ոչ միայն ազգային, այլ եւ համամարդկային փիլիսոփայութիւնը կը դունաւորէ, եւ կ'արդարացնէ անոր գոյութեան իրաւունքը։

Ժամանակակից հայ մտաւորականութիւնը պէտք չէ հրաժարի իր գոյութեան իրաւունքէն։

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ՑԱՐԱԳԻՐ՝ իր դրօշին հետ, հայ ժողովուրդը գուրգուրանքով կը հետեւի անոր պատգամներուն։ Ի՞նչ փոյթ թէ, իր հայրենիքին մէջ անգամ, չի կրնար աներկիւղ բանալ անոր ծալքերը, դիտել անոր սլացքը։ Եթէ կարմրած հարազատները շատ աւելի մեղեգնուածքեամբ կը հայածեն եղբայրները, այդ արդէն նախանշան է բարոյական պարտութեան եւ գաղոյնը կենդանի նշանախոսը մըն է այս ժողովուրդին համար եւ հետեւաբար անհանգուրժելի բոլոր մեծ ու պզտիկ բռնակալներուն, բոլշեւիկներուն ցաւագար խայտակրութիւնը անկախութեան դրօշին դէմ՝ շատ կը նմանի հիւծախտաւորի մը գալարումներուն, ինքնք արիւն կը թքնեն այդ սրբութեան դէմ։ Կրթնած արուեստական ներարկումներու եւ օտարոտի յենարաններու, կարծելով թէ այդ տեւելու եւ տիրելու գաղտնիքը

(«Դրօշակ», Մայիս 1926)

ԲԱԺԱԿԱՉԱՌ

I

Քեզպէտ ֆեռու նուիրական սեղաններէն մեր հայրենի,
Պէտք է սակայն որ լեցընենք բաժակներն այս ին գինիին,
Քեզպէտ սիրտը Հայաստանի անհուներէն դեռ կ'արիւնի,
Բայց պէտք է որ խմենք յանուն ցեղին տանջուած ու նոր կեանքին:

Ունենք հրաւիրեր մեր կոչունքին բարեկամներ ուրախութեան,
Այս ափերուն մենք ենք այլեւս կոչնականն ալ ու կոչնատէր,
Ո՛վ իմ վաղուան վրէժներու դուք պատրաստուող որդի ընկերներ
Ձո՛ղ այսօրուան գինեձօնքը մեզի ֆաժար ըլլայ միայն,

Մեր հայեացքը նետած ֆեռուն, աչքերը մեր բոցի պէս վառ,
Մեր կողերէն սուրը միշտ կախ, դրօշակը մերին պարզած,
Ցիա՛, ահա՛, մենք կ'ողջունենք Մասիսը մեր օգոստափառ,
Ու երգերէն անոր կ'առնենք նոր պատգամներ ազատասլա՛ց...:

II

Ինչ որ ալ ըլլայ, ինչ որ ալ ըսեն, գրեն ու երգեն
Մեզը նայիրեան միշտ պիտի մընայ ֆրզօր ու երկա՛ր.
Պատեր ենք անհուն, մենք, անոր խորունկ ֆոգին տարօրէն
Ու ազամազեան իսօսքերը անոր մենք չե՛նք ժոռանար,

Չենք չե՛նք մոռանար որ սիրտը Հայուն ցաւին մէջ ֆսկայ
Ներ է դարեր, տըւեր՝ ֆերոսներ, այսօր ա՛լ կ'ապրի
Չենք մոռանար որ ան ֆոմերեան քնարն է անմահ,
Մայրն է եղած լոյսի, գիտութեան ազգերու վայրի...

Չենք վախենար ալ այսուֆետեւ ոսոխէն անբան.
Ֆհուան չափ ուժգին սէրն է մեզ գրկած մե՛ր հայրենիքին
Հայոց աշխարհին օրերը ազատ, ֆին Արտաշիսեան,
Ներդնո՛ւնք որ նորէն, մե՛նք պիտի ապրինք կրկին ու կրկին...

ԱՐՍԷՆ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՅԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Ա.

ՆԱԽԱԲԱՆ

Երբեմն տարբեր էին նախաբանները: Երբեմն «Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ» կամ «Խա՛չ, Օգնեա ինձ» էր նախաբանը:

Անո՞նք կը բաղձէին ամէն բանէ առաջ, առաջնորդելու համար ամէն գործերն ու գործերը:

«Խա՛չ, օգնեա ինձ»ով կը սկսէին իր նախկին այբենարաններն ու ընտրերը, ճանուկներուն սորվեցնելու համար «խաչ»ի պատմութիւնը, և պատրաստելու զանոնք «խաչ»ի պատմութեան յաւերժացումին համար...:

«Յանուն Հօր» եւ «խաչ»ի, շէնքերու անկանոն ու աններդաշնակ գիծերը վերածուեցան կանոնաւոր ու ներդաշնակ խաչի...: Ամայի լուսանցքները լեցուեցան խաչով, եւ «Յանուն Հօր» շարադրուեցան ու արուեստկցուեցան գործեր, որոնք մինչեւ օրս կը շարունակեն մեզ հայացնել հայաբնակ ամէն հնութիւն և երկրին տպագրուած, հակառակ ամէն հնութեան:

Դիւրին չէր հետեւիլ այս յառաջդիմին: Մեծ դժանք ու ապառնի արիք կ'ընկերանար այս նախաբանին: Պէտք էր հրաժարիլ հազարաւոր հնամոյքներէ, հետեւելու համար այս նորաբանին. պէտք էր նկերդել իրականացնելու համար բոլոր ջանքերն այս նախաբանին...:

Մանուկներն ու մեռնողները միայն անձիջականն ու դիւրինը կ'ազնեն: Եւ որովհետեւ իմ երկիրն ներդաշնակող էր ու առողջ, նախաձեռնուեց դժուարն ու հեռաւորը, հնամարհելով առօրեան ու արդելքը, կերտելով հեռուներն ու ղըժարը...:

Հրաժարելով բոլոր հիւանդներէն կրկնէն, համարձակութեամբ կը ծանցնեմ յառաջդիմիս բոլոր ջանքը՝ որ կը սրտնեղին ամայի լուսանցքներէ եւ կ'ուզեն կանոնաւոր անկանոն հիմերն երկրի՝ կամ ինչ տանը...

«Յանուն Հայաստանի Հանրապետութեան».

Բոլոր տարահեռ ճանապարհներն ճանապարհորդները, իրարու հանդիպելով ու համբուրուելով, պէտք հետեւան այս հրապարակէն, յաղթանակելու համար դէպի այս հրապարակը: Բոլոր տեսակի սէրերու խնամատութեան շողերը պէտք է կերտեն մեր կարօտներու այս կիզակէտը: Պէտք է փլցուին որ փրցուին բոլոր այն արգելքները, որոնք կ'արգիլեն մեր հոսումը դէպի այս դաշտը...Այս կէտին պէտք է յարմարցնել մնացեալ բոլոր ուղղութիւնները: Եւ թող այս դառնայ բոլոր տեսակի սէրերու ժամադրավայրը... Բոլոր ազնուական ու անուանի ձիերը պէտք է փորձուին այս մրցադաշտի վրայ, պայթելո՛ւ, կամ յաղթանակը շահելո՛ւ համար...

ՄՈՒՍԱՅԻՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ըսուած է որ մարդ մէյն հացով չապրիր: Մօտ երկու հազար տարուան այս ճշմարտութիւնը նոյնքան ճշմարիտ է այսօր եւս, ու ճշմարիտ է նաեւ հայ ժողովուրդին համար, հակառակ այն իրականութեան որ անոր մեծ մասը այդ հացը իր ալի քրտինքով կը խառնէ, ու մէկ ճաշ ալ ալի արցունք կը թափէ, մէյն չորհացը վաստկելու կարելիութիւնը ունենալու համար: Բայց հակառակ այս բոլորին, կարծէք թէ դեռ այս հացը, չորհամ թաց, բաւական չէ, որ հայ մարդը չփնտռէ ուրիշ բան մը ու չձգտի անոր: Բան մը որ ապրեցնէ իրապէս, որ այսօրուան հացը կապէ վաղուան, որ զայն անասունէն զատ նազանէ վերջապէս:

Անկախութեան գաղափարն է՞ ասիկա, որուն կը ձգտի ան: Ու իրապէս, խլեակ առ խլեակ նետուած հազարումէկ ափունքներու վրայ, զրկուած մարդկային ամէն իրաւունքէ, ու մանաւանդ անտոյգ՝ վաղուան համար, բնական էր թէ հայ ժողովուրդը պիտի զգար որ անտանելի է կեանքի այս ընթացքը եւ միայն մահաբեր՝ անոր տեւականութիւնը:

Եւ ահա բնազդը, ինքնապահպանման բնազդը ցեղին, որ բնական տարերքի զօրութեամբ երեւան կուգայ, ամէն անգամ որ մեծ վտանգի սպառնալիքին ներքեւ կը գտնուի, ամէն անգամ որ ահաւոր երկընտրանքը՝ ըլլալ թէ չըլլալու, կը ցուի անոր առջեւ: Ինքնապահպանման բնազդը այս անգամ ուրիշ յարմարագոյն կաղապար չէր կրնար գտնել, լիովին եւ ամբողջ թափով յայտնուելու համար անոր մէջ:

Անկախութեան գաղափարն է որ մեր այս դժնդակ պայմաններուն մէջ կը հանդիսանայ ցեղային ինքնապահպանման լծակը:

Ո՞վ ներշնչեց սակայն անկախութեան գաղափարը հայ ժողովուրդին, ո՞վ անոր հոգիին մէջ վառեց անկախութեան կրակը:— Ոչ ոք, ոչ մէկ արտաքին ազդակ, որ կարենար հանդերձ, արմենիզմը ինքզինք պիտի կրկնէ:

Փոթորկած ամբոխներու եւ խռովայոյզ աշխարհի մը անտարբեր ու անկարեկիր նայուածքներուն տակէն Արմէնները կը քալեն, պիտի քալեն խրոխտ եւ առնական:

Ի՞նչ փոյթ թէ փոթորկոտ ծովուն վրայ արեւը մեռեր է տրտմօրէն վիշապաձեւ ամպերու որոտուն գրկին մէջ, ի՛նչ փոյթ թէ կատաղած ալիքները կը ջանան խորտակել թիակը արմէն տարագեղ նաւորդին:

Ներկայ մթութեան ու խաւարին մէջ շքեղօրէն կը փայլի առաջնորդ աստղը հիւսիսային բեւեռին վրայ որ կը լուսաւորէ անոր ուղղութիւնը:

Մայիս 28ը՝ տառապող եւ ուխտաւոր ցեղին եւ՛ առաջնորդ աստղն է եւ անթեքելի անթաց ուղին:

ՇԱՀՐՈՒՆԻ

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ ՀԱՍՏԱՏԱԿԱՄ

Օրուան հոդերու ծանրութեան տակ, հայ կեանքը իր ամենօրեայ արտայայտութիւններու մէջ կը ներկայանայ տագնապալի եւ յուսահատական գոյներով:

Մամուլը, հանրային բեմերն ու լարանները, բոլորը մէկ, զանազան ձեւերով ու արտայայտութիւններով ահազանգը կը հնչեցնեն ապազգայնացման աղէտին:

Բիչ մը բնական այս ընդհանուր իրարանցումը, որ այլապէս արդիւնք է մեր կեանքի անսովոր եւ աննախընթաց պայմաններու, անտարակոյս, անպատակ չէ եւ ոչ ալ անտեղի:

Այդ բոլորը ցոյց կուտան, առաջին առթիւ այս բազմաթիւ պահանջներն ու կարիքները որ կը նկատուին հանրութեան կողմէ, իբրեւ բացարձակ պահանջ մեր ժողովուրդի նիւթական ու բարոյական արժէքներու պահպանման:

Այլեւ այդ բոլորը կ'արտայայտեն այս ժողովուրդի վճռական պայքարը, բողոքը մարդկութեան այն մասին դէմ, որ հեղինակն է մեր կեանքի այս անբնական դասաւորումներուն:

Իսկ ասոնքերկուքը մէկ ապացոյց են այն բանին թէ հակառակ ամէնէն դաժան եւ վտանգաւոր կացութեան, Հայը տարուէ տարի աւելի քան համոզուած կը փայփայէ անկախութեան գաղափարը, իբրեւ միակ եւ հիմնական դարման:

Առանց այս հիմնական միտքին, ո՛չ միայն չեն բացատրուիր մեր ազգային հոգերը, այլ եւ կը դառնան անիմաստ ու անբովանդակ: Եւ կամ մասնակի երեւոյթ:

Եւ վերջապէս, եթէ չըլլար այս հիմնական կէտը, հաւանաբար այսօր չափազանց անտարբերութեամբ դիմաւորեր էինք մեր կեանքի զանազաններեւոյթները: Այդ պարագային, մեր առջեւ կը ցցուէր ո՛չ թէ գաղթահայութեան պահպանման հարցը, այլ մարդկային բազմութիւններու ապահովութեան հարցը, զուտ մարդասիրական նկատումներով:

Ճիշդ է սակայն, որ կան ոմանք հոսանքներ եւ մարդեր, զլխաւորաբար օտար ազդեցութիւններուն ենթակայ, որոնք նախասիրութիւն ունին մեր հանրային կեանքի ամէն մէկ երեւոյթի ցոյց տալ այնպիսի եղանակով մը, որ կը մտնէ դեպի բազանցապէս մարդասիրական, բարեսիրական մարզերուն մէջ:

Անոնք՝ հակառակ մեր ժողովրդական մեծամասնութեան կամքին ու ձգտումին, կ'ուզեն անտեսել զուտ քաղաքական տարրերը մեր օտար պայքարներու եւ անոնցմէ ծնունդ առած պահանջներու մէջ: Ու եթէ քիչ մըն ալ հաւատարմութիւն ունենան վերը ակնարկուած «քաղաքագէտները», չպիտի քաշուին յայտարարելու թէ, այս ժողովուրդը բացի նիւթական տարրական ապրուստի մը ապահովութենէն, ոչինչ կը պահանջէ եւ «չինչ կ'ուզէ: Բարեբախտաբար ժողովրդական առողջ բնազդն ու հաւատքը տարուէ տարի աւելի կը խորանան վարակելովշատ շատանհաւատներն անդամ:

Պայքարը Միացեալ Անկախ Հայաստանի առաջնորդող նշանախօսքի տակ, որ մեր քաղաքական հաւատոյ հանդանակն է, այսօր դարձած է այլեւս հայութեան չախչախիչ մեծամասնութեան սեփականութիւնը: Տարիներ առաջ այս գաղափարակատութեան դէմ յայտնաբերուած խժալուր աղմուկներն ու իրարանցումները, այսօր արդէն իշխ են նուազագոյնին:

Ամբողջապէս խմբակցութիւնը, որ առանձնապէս կը ճգնէր այս ուղղութեամբ մնալ միշտ առաջաւոր դիրքերու վրայ, բոլոր միջոցներով նպաստացնելու համար Մայիս 28էն ծագած Միացեալ-Անկախ Հայաստանի անկախութեան գաղափարը, այս խմբակցութիւնն իսկ լքած է իր այդ դիրքերը: Ո՛չ միայն այսքան, անոնք այլեւս լաճախ կը խօսին ու կ'արտայայտուին ի նպաստ անկախութեան, հոգ չէ թէ տարբեր բառերով եւ արտայայտութեան տարբեր ձեւերով:

Իսկ քաղաքական այս միւս խմբակցութիւնը, որ կը սիրէ ներկայանալ Հնչակեան Մայր կուսակցութեան ցուցանակին տակ, հիմա արդէն «պատմական փաստերու» վրայ կռթնած, Միացեալ Անկախ Հայաստանի գաղափարը կը նկատէ իբրեւ այդ կուսակցութեան դաւանանքը —ո՛չ թէ 1918ին, այլ համաշխարհային պատերազմէն առաջ:

Այս բոլորը, արդէն մեծ արժէք են հայ քաղաքական դատի տեսակէտէն, որ գոյութիւն չունէր ո՛չ 1918ին անկախութեան առաջին տարին, ո՛չ իսկ անկէ ետք, 1919—20ին, անկախութեան հիմնաւորման գեղեցիկ օրերուն, եւ ո՛չ ալ ատոնց յաջորդող տարիներուն:

Դաշնակցութեան դերը եղաւ նշանակալի ու կարեւոր այս տարիներու ընթացքին: Հակառակ իր դէմ ստեղծուած թունաւոր ու վտանգաւոր մթնոլորտին, գաղթահայ կեանքին մէջ ժամանակագրաբար — ան կրցաւ կատարել քաղաքական կուսակցութեան առաջնորդողի դերը:

Դաշնակցութիւնը այդ օրերուն եղաւ, ո՛չ միայն պաշտպանը լքուած ու պարտուած անկախութեան գաղափարակատներին, այլ եւ անոր ժողովրդականացման կարեւորագոյն գործօնը: Ժողովուրդը ըմբռնեց ու գնահատեց Դաշնակցութեան այս դերը: Ժողովուրդը Դաշնակցութեան միջոցաւ ըմբռնեց անկախութեան անվիճելի անհրաժեշտութիւնը ու տուաւ անոր այն ամէն հնարաւորութիւնները, բարոյական տեսակէտով մանաւանդ, ինչ որ կարելի եւ հնարաւոր էր մեր պայմաններուն մէջ:

Ժողովրդական այս տրամադրութիւնները արտայայտութիւնները մենք կը տեսնենք հրապարակաւ ամէն տարի Մայիս 28ի տօնակատարութիւններու առթիւ: Այն բոլոր վայրերուն մէջ, ուր ափ մը հայութիւն կայ, Մայիս 28ը արդէն կը հանդիսանայ իբրեւ գլխաւոր տօնը այդ հայութեան: Ու յաճախ իր իսկ նախաձեռնութեամբ եւ Դաշնակցութենէն անկախ:

Այլ կերպ՝ պիտի դառնար անբնական եւ նոյն իսկ վտանգաւոր: Ժողովուրդը գերագոյն տէրն է իր քաղաքական դատին, եւ հետեւաբար ան պէտք է տէրը հանդիսանայ այն բոլոր ձեռնարկներուն, որոնք այդ դատը կը հրահրեն:

Մայիս 28ի գաղափարականը ժառանգութիւն իսկ է հայ քաղաքական դատին:

Տարին անդամ մը այդ օրուան առթիւ եղած տօնակատարութիւնները այս ժողովրդի հրապարակային հաւատարմութեան արտայայտութիւններն են հաւատքը վերջնական յաղթանակին:

Վա՛յ անոնց որ ընկճուած, անցողակի, աննպաստ կացութիւններէն կը ստորագնահատեն այս ճշմարտութիւնները: Ու կաժառոր կոյր ձեւացած չեն տեսներ վճռական կեցուածքը այս ժողովրդին Միացեալ-Անկախ Հայաստանի ի խնդիր:

Եւ վերջապէս վա՛յ անոնց ժանաւանդ, որ կը փորձուին խաչ դնել այս ժողովրդի վիրաւոր զգացումներուն վրայ կեանքի յաւահատ արտայայտութիւններէն սրտապնդուած, ժռռնալով այն ճշմարտութիւնը թէ հայութեան խռնարհ զանգուածը ինչպէս միշտ, այսօր եւս գլխաւոր ուժն է, պահակը հայ անկախութեան պայքարին:

Ինչպէս քիչ վերը ըսինք, այս է իմաստը մեր ամենօրեայ հոգերուն, մեր խռնարհ խաւերու այնքան սրտմաշ պահանջներուն:

Օտարացման սպառնալիքին տակ, այդ նոյն դասը կուրծք տուած կը կանչէ ահա աշխարհին, եւ առաջին առթիւ սեփական դասալիքներուն եւ հաժակերպողներուն, անկախութեան, հայրենիքի ու ազգութեան պահպանման, բարգաւաճման եւ արդասաւորման համար:

Անկախութիւն արդարութեան յաղթանակ, խաղաղութիւն մեր ծովցաւերու ամոքման հաժարուն վերջապէս անկախութիւն՝ ժարդկային մեծ ընտանիքի մէջ մեր պատրաստ տեղը ունենալու, բնութեան ու մարդկութեան մեր վրայ դրած պարտադրանքները իրականացնելու համար:

Լսենք ժողովրդական այս պատգամները, լսենք բոլորս մէկ, ու ժռռնանք թէ այս ժողովուրդը չունի իր ուղին:

Ս. ԹԱՓՈՒԼ

ՕՐ. ԱԼԻՍ ԼԵՒՈՆԵԱՆ
ԵՒ
ԸՆԿ. ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԿՐՊՈՑԵԱՆ
ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ

փարիզ 23 Մայիս 931

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Հայաստանի մէջ վերջերս բաւական զբաղեցան քրտական հարցով: Բռունցք սեղմած, ըսպառնալիք տեղացին, այդ առթիւ, Թրանսացիներուն, Անգլիացիներուն եւ Դաշնակցութեան վրայ, որոնք ծրագրերը են գրաւել Անդրկովկասը: Հայաստանի զինուորական հրամանատարներէն Ա. Ակոպով երկու յօդուած նուիրեց այդ հարցին մասին «Խորհ. Հայաստան»ի մէջ, «քրտական սեպը եւ դաշնակները» խորագրին տակ:

Նախ կ'աշխատի ցոյց տալ թէ անգլեւֆրանսական քաղաքականութիւնը մտադրած է գրաւել Բագուի նաւթահորերը: Դաշնակցականները միւս կողմէ ալ հաստատեր են թէ Անդրկովկաս պատմականօրէն բաժնուած է Ռուսիայէն: Եւ ահա անգլեւֆրանսական քաղաքականութիւնը կ'աշխատի Քիւրտիստան մը հիմնել, իբրեւ սեպ, սահմաններուն վրայ: Այդ նպատակով Թրանսա ռազմախարիսխ ընտրած է Սուրիան, իսկ Անգլիա՝ Իրաքը:

Դաշնակցութիւնը, Անգլիոյ ստիպման տակ, կը միանայ Քիւրտիստանի մը հաստատման համար կատարուած զինեալ փորձերուն: «Էօլ Բուն»ին ուժ տալով, Դաշնակցութիւնը կը կարծէ թէ կ'իրականանայ «Միացեալ եւ անկախ Հայաստանը»: Որովհետեւ.— 1. Քրտական դէպքերը տեղի կ'ունենան Թրքահայաստանի հողամասերուն մէջ, ուրեմն ամէն հայ պիտի աջակցի ազատագրական այս շարժման:

2.— Քիւրտերուն եւ Թուրքերուն մէջեւ տեղի ունեցած կռիւները խոչընդոտ պիտի հանդիսանան Թրքահայաստանը Թուրքերով բնակեցնելու գործին, որովհետեւ այդ ծրագիրը վտանգ կը ներկայացնէ հայ ժողովուրդին համար:

3.— Անկախ Քիւրտիստանին ստեղծումը կը խանգարէ Թուրքիոյ համաթուրանական ձգտումները:

4.—Քրտական կռիւները կը տկարացնեն Թուրքիան եւ կը դիւրացնեն միացեալ եւ անկախ Հայաստանի մը ստեղծումը,

Յետոյ Ակոպով կ'ըսէ թէ Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ ոչ միայն հանրային կարծիք մը պատրաստել ի նպաստ քրտական ազատագրական շարժման, այլ նաեւ ստեղծել քրտական, պարսկական եւ հայկական ուժերով արհեստական դաշնակցութիւն մը:

ՄԵՐ ԲԵՒԵՌԱՍՏԸ

(ՄԱՅԻՍ 28)

Դեռ քանիմըշաբաթաւաջ լացինք մեր ազնուական արմէն ցեղի կէսին նահատակութեան մեծ օրը (Ապրիլ 24): Դեռ երէկ անզօր կատաղութեամբ մեր բռունցքները սեղմեցինք օդին մէջ:

Դեռ երէկ, մեր արդար ու հզօր աղաղակը(հայրենի՛ք) արձակեցինք,որ օտար ու անկարեկիր աշխարհի մը պղնձէ դուներուն զարնուելով անարձագանգ, մեր կոտացող հոգիներուն վերադարձաւ:

Դեռ երէկ մեր ցեղի տարագիր ու հալածական զանգուածի վիրաւոր կուրծքէն բարձրացած ցաւով ճանրաբեռն, ինքնաբեր ճիչը՝ անհիւրընկալ մթնոլորտի մը մէջ իր խոռունկ տառը կուլար:

Նոր պատերազմի մը արհաւիրքովը սրսիացող աշխարհի մէջ, մենք անցնող պատերազմի ցեղասլիշ սարսափներու չամախանքովը, արիւնի եւ եղեռնի մղձաւանջովը կ'արթննանք օտար աստղերու տակ: Քաղաքներու մէջ ու լայն պողոտաներու վրայ, ուր ոչ ոք հասկցաւ, ոչ ոք հասկնալ ուզեց հնադարեան քաջագանգուր Արմէններու ցաւին դառնութիւնը, զայն կքող վշտերու ահագնութիւնը, իր անխօս լուութեան եղերերգութիւնը:

Հին ու փառապանծ «անցեալի» մը եւ որոշ ու յստակ ու արդար «ապագայի» մը միջեւ ձգուած անկայուն ու տարուբեր, արկածալից ներկայի մը վրայ՝ Արմէնիզմը իր ցաւն ու ցասումը, անմար ու անմեռ յոյսն ու երազը երկրէ երկիր, ցաժաքէ ցամաք պտոյտներով, կ'ապրի սպանիչ տուայտանքը լուսաբեր երկունքի մը,— ԻՆՔԶԻՆՔ և իր ՉԻՆՂ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ կրկնելու անհամար անձկութեամբ:

Անկայուն ու տարուբեր, արկածալից ներկան: Լոյծ ու տարտնուն: Արմէնները իբրեւ ցորենի ոսկեհատիկներ բուռ բուռ նետուած լայնքին ու երկայնքին ներկայի տարածութեան:

Ինչ դժան ճամբայ այս: Այսուհանդերձ, արմենիզմը ինքզինք պիտի կրկնէ:

Փոթորկած ամբոխներու եւ խռովայոյզ աշխարհի մը անտարբեր ու անկարեկիր նայուածքներուն տակէն Արմէնները կը քալեն, պիտի քալեն խրոխտ եւ առնական:

Ի՞նչ փոյթ թէ փոթորկոտ ծովուն վրայ արեւը մեռեր է տրտմօրէն վիշապաձեւ ամպերու որոտուն գրկին մէջ, ի՛նչ փոյթ թէ կատաղած ալիքները կը ջանան խորտակել թիակը արմէն տարագեղ նաւորդին:

Ներկայ մթութեան ու խաւարին մէջ շքեղօրէն կը փայլի առաջնորդ աստղը հիւսիսային բեւեռին վրայ որ կը լուսաւորէ անոր ուղղութիւնը:

Մայիս 28ը՝ տառապող եւ ուխտաւոր ցեղին եւ՛ առաջնորդ աստղն է եւ անթեքելի անթաց ուղին:

ՇԱՀՐՈՒՆԻ

Կռիւ Հայերու միջեւ

Հալէպի հայկական կայաններուն մէջ տեղի ունեցաւ մեծ կռիւ մը, որուն հետեւանքով արաբ ոստիկան մըն ալ սպանուեցաւ։ Կռիւն արգիլելու համար, երկու ոստիկաններ որոնք կ'ուզէին կայան մտնել, արգիլուեցան Հայերու կողմէ։ Ոստիկաններէն մէկը փորձեց հրմշտուքով ներս մտնել։ Սակայն Նազարէթ անուն հայ մը դաշոյնը քաշելով յարձակեցաւ ոստիկանին վրայ եւ բազմաթիւ հարուածներով սպաննեց զայն։

Միւս ոստիկանը, օգնելու համար իր ընկերոջ, իր կարգին յարձակեցաւ Նազարէթի վրայ, որ դաշոյնի հարուածով մը ստիպեց զայն ետ քաշուիլ։

Նազարէթ ձերբակալուեցաւ։

«Պողպատէ սաղաւարտներ»ը գործի վրայ

Այսօր, Գերմանիոյ «Պողպատէ Սաղաւարտներ»ը մեծ զօրանոց մը կը կատարեն Պրէսլաւի մէջ։ Աւելի քան 150,000 անձեր զօրանոց մը պիտի կատարեն։ Ոստիկանութիւնն իմացած ըլլալով որ ձախ տարրերը մտադրած են խանգարել այս ցոյցերը եւ խռովութիւններու տեղի տալ, դիմեց զինուորական իշխանութեանց, օգնական ուժեր ստանալու համար։

«Պողպատէ Սաղաւարտ»ներու այս տարեկան հաւաքոյթին կը մասնակցին նաեւ զանազան ազգայնական կազմակերպութիւններ եւ բազմաթիւ ուսանողական միութիւններ։

«Պողպատէ Սաղաւարտ»ներու պետերէն մէկը, զանազան շրջաններու պատուիրակութեանց առջեւ ճառ մը խօսեցաւ եւ մասնաւորաբար յայտնեց թէ ինք եւ իր կուսակիցները կը հաւատան Գերմանիոյ ապագային եւ թէ ոչինչ պիտի կրնայ կասեցնել աշխարհի ամէնէն ընդունակ ժողովուրդին՝ Գերմաններու յառաջդիմութիւնը։ «Պողպատէ Սաղաւարտ»ները չպիտի լքեն գերմանական որեւէ հողամաս, որեւէ գաղթավայր եւ կը պահանջեն որ Գերմանիա վերստանայ գինուելու իր իրաւունքը, իր ուզած ձեւով։

8, RUE CHATEAUDUN ի

MÉRIDIONAL ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

MÈTRO CADET, LE PELETIER ET N. D. DE LORETTE

TOURNÉE KARAKACHE ՄԻԱՅՆ 2 ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ **EDEN 7 AVE. CLICHY**

Յունիս 3 Հոկտեմբերի եւ Յունիս 4 Հինգշաբթի՝ ժամը 9ին

Պոլսէն նոր ժամանած ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇ *(«Լէպլէպիճի»ի յայտնի Սանսարը), Տիկ. ԺԷՐՃԻՆ (Ֆաթիմէ), ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ (Խուրշիտ պէյ), կատարեալ ամբողջութեամբ —եւ բնագրին լեզուովը—*

ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ Տ. ՉՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ԵՒ ՆԱԼԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՕՓԷՐԷՔԸ

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ ԱՂԱ

Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ՝ Սաֆէտիլ գալֆա, ԳՄԲԷԹԵԱՆ՝ Հօրհօր աղա, ԱՆԱՀԻՏ՝ Գաժէր եւ ԿԱՎՈՒՕՇ - ԹՕԼԱՑԵԱՆ՝ Ճինկէօզ

երկսեռ մեծ խմբերգ, նուագախումբ ղեկավարութեամբ Պ. ՄԻՇԷԼ ՍԻՐԻՆԵԱՆՕի։ Դաշնակի առջեւ՝ Օր. ԺԷՆԵԱ ԱՔԱՆԱՍԻՏ

ՃԷՐԻՏԷ ՀԱՆԸՄ՝ իր արեւելեան պարերուն մէջ

ՏՈՄՍԵՐԸ 5, 10, 15, 25, ԵՒ 30 ՖՐԱՆՔ

Ոչ ոքի տոմսակ պիտի ուղարկուի։ Տոմսակները կանուխէն կը ծախուին՝ ԿԱՎՈՒՕՇի մօտ

208bis rue Lafayette, Պ. Արթինեան, 26 rue Lesage, սափրիչ Պ. Գէորգեան, 24 St. Lazare եւ Թատրոնի կիշէն

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 Rue St. Lazare, Paris (9)

Քաղաքերուած երեք տարուան անյուր յաջողութեննէն՝ ծանօթ երգիծաբան — ճաշարանապետը ԼԻԼԱ մեծամեծ զոհողութիւններով ընդարձակած է իր ճաշարանը, բոլորովին անման կազմածներով եւ դիւթական լուսազարդութեամբ մը։ Բացի խոհարար Պ. Արամի անմրցելի հատուկտիներէն, հատընտիր անուշեղէնները կը պատրաստէ ծանօթ մասնագէտ Պ. Օննիկ։

Նախանձոտները ինչ ալ ըսեն, այցելութիւն մը բաւական է ըսելու «իրաւ ԼԻԼԱն մեկն է եղեր ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ եւ ՃԱՇԱԿԻ կրկնակ առաւելութիւններուն մէջ»։

Կ' ՈՒԶՈՒԻ ճաշարանի համար փորձառու խոհարար մ՝ դիմել Souren Arzoumanianի, Hôtel Damas, Marseille. փարիզի մէջ դիմել *Յառաջի* վարչութեան.

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ՇԱՏ ԼԱՒ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐ

եւ անթերփերընէօրներ ՄԵՏԱՔՍԷ ԺԷՒՍԷ ՌՈՊԵՐ կարելու համար կը պահանջուի ԽԻՍՏ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, հակառակ պարագային չներկայանալ.

Շաբաթական վճարում

Դիմել ամէն օր բացի Շաբաթ օրերէն,

իսկ կիրակի ժամը 10—12

ներկայանալ նմոյշներով

HOLLANDER

118 Rue d'Avron: Métro Avron եւ Vincennes

ԶԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

AMERICAIN LLOYD **PALESTINE & ORIENT LLOYD**

13 Bld. Malesherbes, Paris (8)

Tél. Anjou 07-45 Adr. Téleg. Palestloyd

Ցոմսակներ ամէն երկիրներու համար։

Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստին, Արժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Չինաստան, եւայլն։

ՈՒՇԱԴ.— Արտասահմանէ եւ գաւառներէ մակնոդներուն կը տրուին պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ տոմսերը։

Մասնաւոր կարգադրութիւններ եւ զեղչ Հայերու համար.

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւններ

ցատուկ յարկաբաժին *վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ռակորի*, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։

Ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ,

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ԾԱԽՈՒ ՍԻՐՈՒՆ ՎԻԼԼԱ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կայարանէն երեք վայրկեան, ֆրանսական թաղի մէջ, երեք խոշոր եւ լուսաւոր սենեակ, խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, մեծ պարտէզ, մաքուր եւ հաստատուն շինութիւն։ Ձափաւոր գին։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Տիգրան Մէմէրճեանի՝ 23 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (2). Tél. Louvre 69—83.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալյ ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50. (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին *Ռ.* ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղաանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յեռակարմրագոյն եւ ուէօնթգէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ *ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ* բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, թէլադրական եւ ֆրէօյտեան մէթոտներ։

Դարմանանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի *լուրջ խնամք։*

Դարմանատան առաւմնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—42

Métro: La Fourche եւ Brochant, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

MAITRE GEORGES LEWINSKY

վկայուած իրաւագէտ

28 Avenue de l'Opéra, Paris (2) մէթրօ Opéra Tél. Richelieu 97-05

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—6, կիրակի օրեր 10—12

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ։ Խորհրդակցութիւն, պաշտօնագրերու, կանոնագրութեանց խմբագրութիւն, ամուսնալուծման, ժառանգական դատեր, ամուսնական, նօտարի գործողութիւններ, գանձումներու հետապնդում, նաեւ իւրալիգասիոն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԷՆՏԷՐԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ

ՇԻՒՔ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՃԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

21 QUAI DE LA TOURNELLE PARIS (5e)

ԶՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ հոդաբաժիններ գնելու։

2.— Ամսավճարով տուն ջնելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած հոդամասերու վրայ։

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վարձելու։

4.— Ֆուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու։

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussée d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1։ Հեռաս. Provence *87—32 եւ 82—48։*

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ

ԳԻՒՂԻՐ ՋԱՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Ֆիաղէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր *4—7.30*, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօրի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

Դուֆ, *որ վարակուած էք հեղձախտով, լայնաթոքութիւնով, ցնցղատապով,* գացէք MONT - DORE (Auvergne) *որ օժտուած է 40 եզական արտհներով դեղաշնչութեան համար (inhalation).*

Մանր. դիմել Cie. de Mont-Dore, 10 Rue Auber, Paris (9).

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ 123 Bd. Sébastopol, *Փարիզ, Մէթ.* Réaumur. *Միզանցք., արեան, մորթի հիւանդ., տարբալուծ.։ Կ'ընդունի ամէն օր 9—12 եւ 2—8 եւ Կիրակի առաւօտները։*

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R. Rivoli, *Մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մէթոտ. դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան, վէներ. հիւանդ., եւ վարիսի։ Ամէն օր 9-12, 2-8, կիր. 9-12։*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երկ.է։ 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD *բակին խորը, Բ. յարկ, ալ կողմ.* MÉTROPIGALLE.

Electrophone Thomson-Houston

Brillant repertoire de disques

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville

Place des Abbesses

Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88

ՎԱՐՁԱՒ ՍՐԱՀՆԵՐ

Պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար։ Մասնաւոր գին Հայերու

Phonos & Disques

Columbia

Agence exclusive

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

1931ի Հայերէն, լուսարէն եւ թուրքերէն ամէնավերջին փլաքները հասած են. նուագուած եւ երգուած նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ։ Գին 18, 20, 24, 27, 36, 39 ֆր.։ Ունինք նաեւ ամենամեծ գործարաններու ֆօնօները (երաշխաւորուած) 300—2000 ֆր.։ Կրնանք հայթայթել նաեւ La Voix de son Maître*ի* Courant continu*ն, գին՝ 478 ֆր. 75։ Մեր գիները գործարաններէն նշանակուած են։ Մախսած ները ետ չենք առներ։ Բաց է ամէն օր ժ. 8էն իրիկուան 9։*